

İZMİR (TR31) BÖLGESİ

MEVCUT DURUM RAPORU

İZMİR BÖLGESİ (TR31) MEVCUT DURUM RAPORU

Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

EYLÜL 2008

Şehit Fethi Bey Caddesi No:49/1 Birlik Plaza Kat:3 35210 Gümrük İZMİR

İÇİNDEKİLER

1.	TARİHÇE	19
2.	COĞRAFİ VE DOĞAL YAPI	21
2.1.	İl ve İlçe Sınırları	21
2.2.	İlin Coğrafi Konumu.....	22
2.3.	İlin Topografyası ve Jeomorfolojik Durumu	22
2.4.	Arazi Kullanımı	23
2.4.1.	Kentsel ve Kırsal Yerleşim Alanları	23
2.4.2.	Tarım Alanları.....	23
2.4.3.	Orman Alanları ve Makilik Alanlar	25
2.5.	Ulaşım Ağı	25
2.5.1.	Karayolu.....	25
2.5.2.	Demiryolu.....	26
2.5.3.	Havayolu	27
2.5.4.	Denizyolu Altyapısı, Limanlar	27
2.6.	Çevre	27
2.6.1.	Doğal Kaynaklar.....	27
2.6.1.1.	Biyolojik Çeşitlilik.....	27
2.6.1.1.1.	Orman Ekosistemi.....	27
2.6.1.1.2.	Flora ve Vejetasyon	28
2.6.1.1.3.	Fauna.....	30
2.6.1.2.	Toprak Kaynakları	31
2.6.1.3.	Su Kaynakları.....	34
2.6.1.3.1.	Yüzeysel Su Kaynakları	35
2.6.1.3.2.	Yeraltı Suları	39
2.6.1.3.3.	Deniz ve Kıyı Alanları.....	40
2.6.1.4.	Enerji Kaynakları	42
2.6.1.4.1.	Güneş	42
2.6.1.4.2.	Su Gücü	43
2.6.1.4.3.	Kömür	44
2.6.1.4.4.	Doğalgaz.....	44
2.6.1.4.5.	Rüzgar	44
2.6.1.4.6.	Biyokütle	44
2.6.1.4.7.	Petrol.....	45
2.6.1.4.8.	Jeotermal Sahalar	45
2.6.1.5.	Yeraltı Zenginlikleri.....	47
2.6.1.6.	Değerlendirme.....	50
2.6.2.	Hassas Ekosistemler.....	52
2.6.2.1.	Turizm Merkezleri, Milli Parklar, Tabiat Anıtları	52
2.6.2.2.	Yaban Hayatı Koruma Alanları.....	53
2.6.2.3.	Su Kaynakları Koruma Alanları (SKKY)	54
2.6.2.4.	Özel Çevre Koruma Alanları	54
2.6.2.5.	Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'nde Belirtilen Alanlar	54
2.6.2.6.	Uluslararası Anlaşmalarla Tanımlanmış Özel Koruma Alanları.....	55
2.6.2.7.	Sit Alanları.....	55
2.6.2.8.	Değerlendirme.....	55
2.6.3.	Çevre Kirliliği	56

2.6.3.1.	Hava Kirliliği	56
2.6.3.2.	Su Kirliliği	56
2.6.3.2.1.	Körfez Kirliliği	56
2.6.3.2.2.	Havza Kirliliği.....	58
2.6.3.2.3.	Yeraltı Suyu Kirliliği	64
2.6.3.3.	Genel Olarak Sanayi Kirliliği.....	64
2.6.3.4.	Değerlendirme.....	65
3.	DEMOGRAFİ	67
3.1.	Nüfus Dinamikleri	67
3.2.	Sosyal ve Demografik Nitelikler.....	79
3.3.	Göç	86
3.4.	İşgücü ve İstihdam	88
3.4.1.	Mevcut İşgücü ve İstihdam Yapısı.....	88
4.	EKONOMİK YAPI.....	98
4.1.	İzmir'in Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Düzeyi.....	101
4.1.1.	İzmir'in Kişi Başı GSYİH Düzeyi.....	102
4.1.2.	İzmir'de GSYİH'nın Sektörel Yapısı	104
4.2.	İzmir'e Yönelik Yatırımlar	105
4.2.1.	Kamu Yatırımları	105
4.2.2.	Uluslararası Sermaye ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar.....	113
4.2.2.1.	Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) Verileri.....	113
4.2.2.2.	Uluslararası Sermayeli Firma Verileri.....	116
4.3.	Ekonomik Sektörler	118
4.3.1.	Tarım.....	118
4.3.1.1.	Tarımsal Üretim Değeri	119
4.3.1.2.	İzmir İli Genel Arazi Dağılımı ve Sulama Durumu	119
4.3.1.3.	Meyve Üretimi	124
4.3.1.4.	Sebze Üretimi.....	127
4.3.1.5.	Tarla Ürünleri Üretimi	130
4.3.1.6.	İzmir'de Organik Üretim	133
4.3.1.7.	Hayvancılık	136
4.3.1.8.	Ormancılık.....	139
4.3.1.9.	Su Ürünleri	140
4.3.2.	İmalat Sanayi	145
4.3.3.	Enerji.....	156
4.3.3.1.	Elektrik Üretim ve Tüketimi	156
4.3.3.2.	Doğalgaz.....	160
4.3.3.3.	Yenilenebilir Enerji Kaynakları.....	160
4.3.3.3.1.	Jeotermal Enerji	160
4.3.3.3.2.	Rüzgar Enerjisi.....	165
4.3.3.3.3.	Biyokütle Enerjisi.....	167
4.3.3.4.	Enerjinin Etkin Kullanımı ve Enerji Verimliliği	170
4.3.3.5.	Değerlendirme.....	172
4.3.4.	Ticaret	173
4.3.4.1.	İthalat-İhracat Verileri Değerlendirmesi	173
4.3.5.	Bankacılık ve Sigortacılık Sektörü.....	186
4.3.5.1.	Bankacılık Sektörü	186
4.3.5.2.	Sigortacılık Sektörü.....	189
4.3.6.	Turizm	190
4.3.6.1.	Mevcut Ürünler.....	191

4.3.6.2.	Turizm Göstergeleri.....	191
4.3.6.3.	Mevcut ve Potansiyel Turizm İmkanları, Bulunduğu Yörelere Konaklama Kapasiteleri ve Ulaşım Olanakları.....	196
4.3.7.	Ulaştırma.....	202
4.3.7.1.	Hava Taşımacılığı	202
4.3.7.2.	Demiryolu Taşımacılığı	203
4.3.7.3.	Kara Taşımacılığı	204
4.4.	KOBİ'ler ve Sanayi Alanları	205
4.4.1.	KOBİ'ler.....	205
4.4.1.1.	Mevcut Durum.....	205
4.4.1.2.	KOBİ'lere Sağlanan Kredi ve Destekler	208
4.4.2.	OSB'ler, KSS'ler, Endüstri Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Serbest Bölgeler	210
4.4.2.1.	İzmir Küçük Sanayi Siteleri	210
4.4.2.1.1.	Mevcut Küçük Sanayi Siteleri.....	210
4.4.2.1.2.	Yapım Çalışmaları Devam Eden KSS'ler	213
4.4.2.1.3.	Proje Halindeki KSS'ler	213
4.4.2.2.	İzmir Organize Sanayi Bölgeleri.....	214
4.4.2.2.1.	Tamamen Hizmete Sunulan OSB'ler	216
4.4.2.2.2.	Kısmen Hizmete Sunulan OSB'ler	216
4.4.2.2.3.	Yapımı Devam Eden OSB'ler.....	219
4.4.2.2.4.	Kısmen Hizmete Sunulan ve Yapımı Devam Eden OSB'lerin Gerçekleşme Oranları	219
4.4.2.2.5.	Proje Halindeki OSB'LER.....	221
4.4.2.3.	İzmir Serbest Bölgeleri	223
4.4.2.3.1.	Ege Serbest Bölgesi.....	225
4.4.2.3.2.	İDESBAŞ Menemen Serbest Bölgesi.....	226
4.4.2.4.	İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	227
4.4.3.	İzmir'de Sanayi Sektörü	228
4.5.	İzmir'in Ege Bölgesi İlleri İçindeki Durumu	232
4.6.	İzmir'in Yükselen ve Stratejik Sektörleri	236
5.	SOSYAL, KÜLTÜREL VE KURUMSAL YAPI	248
5.1.	Eğitim (Okul Öncesi, İlköğretim, Ortaöğretim, Yükseköğretim, Diğer)	248
5.1.1.	Okul Öncesi	250
5.1.2.	İlköğretim	253
5.1.3.	Ortaöğretim	256
5.1.4.	Mesleki Eğitim Merkezleri	261
5.1.5.	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri.....	262
5.1.6.	Diğer Özel Eğitim Kurumları.....	262
5.1.7.	Yaygın Eğitim	263
5.1.7.	Yurtlar	264
5.1.8.	Yüksek Öğretim.....	265
5.2.	Sağlık	288
5.2.1.	Sağlık Kuruluşları	288
5.2.2.	Sağlık Kuruluşları	291
5.2.3.	Sağlık Personeli	294
5.2.4.	Sosyal Güvence Dağılımı.....	295
5.3.	Sosyal Hizmetler	297
5.3.1.	İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Faaliyetleri	297
5.3.2.	İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne Bağlı Kuruluşlar.....	298

5.3.3.	Yatılı Kuruluşlar.....	299
5.3.4.	Korunmaya Muhtaç Çocuklara Hizmet Veren Kuruluşlar	300
5.3.5.	Çocuk ve Gençlik Hizmetleri	301
5.3.6.	Yaşlı Hizmetleri :	301
5.3.7.	Özürlü Hizmetleri.....	302
5.3.8.	Toplum Merkezleri.....	302
5.3.9.	Kadın Konukevleri ve Aile Danışma Merkezleri	302
5.3.10.	Acil Müdahale Merkezi Hizmetleri	303
5.4.	Kültürel Yapı	304
5.4.1.	İzmir'de Kültürel Miras.....	304
5.4.1.1.	İzmir'de koruma altındaki taşınmaz kültür varlıkları.....	304
5.4.2.	İlçelere Göre Önemli Kültür Varlıkları.....	308
5.4.3.	Değerlendirme.....	311
5.4.4.	Kültürel Aktiviteler ve Tesisler	312
5.4.4.1.	Mevcut Müzeler.....	312
5.4.4.2.	Kültür Merkezleri	316
5.4.4.3.	Tiyatrolar	317
5.4.4.4.	Sinemalar.....	319
5.4.4.5.	Sanat Galerileri	320
5.4.4.6.	İzmir'de Kütüphaneler	321
5.4.4.7.	Yerel Kültürel Etkinlikler	321
5.4.4.8.	İzmir'de Basın Yayın Kuruluşları	324
5.4.4.9.	Gençlik ve Spor Tesisleri	325
5.4.4.10.	Gençlik Merkezleri.....	327
5.4.4.11.	İzmir'de Spor Kulüpleri	327
5.4.4.12.	Değerlendirme.....	328
5.5.	Kurumsal Altyapı	329
5.5.1.	Dernekler	329
5.5.2.	Vakıflar	331
5.5.3.	Odalar	332
5.5.3.1.	İzmir Ticaret Odası (İZTO)	333
5.5.3.2.	Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO)	334
5.5.3.3.	İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (İESOB)	336
5.5.3.4.	Ege İhracatçı Birlikleri (EİB)	336
5.5.3.17.	İzmir Ticaret Borsası (İTB)	340
5.5.3.18.	Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. (VOB).....	342
5.5.3.19.	Deniz Ticaret Odası	343
5.5.3.20.	İzmir Ziraat Odası.....	345
5.5.4.	Özel Kuruluşlar ,Kooperatifler	347
5.5.4.1.	Özel Kuruluşlar.....	347
5.5.4.2.	Kooperatifler.....	349
5.5.4.3.	Uluslararası Temsilcilikler ve Kuruluşlar.....	350
6.	ALTYAPI	351
6.1.	Ulaşım, Haberleşme ve Depolama Altyapısı.....	351
6.1.1.	Ulaşım Altyapısı	351
6.1.1.1.	Karayolları	351
6.1.1.2.	Demiryolları	358
6.1.1.3.	Limanlar	360
6.1.1.3.1.	Alsancak Limanı.....	360
6.1.1.3.2.	Aliağa - Nemrut Limanı	367

6.1.1.3.3.	Dikili Limanı.....	374
6.1.1.3.4.	Çeşme Limanı.....	376
6.1.1.3.5.	Kuzey Ege- Çandarlı Limanı	378
6.1.1.4.	Havalimanı	381
6.1.2.	Haberleşme Altyapısı	381
6.2.	Enerji Altyapısı	382
6.2.1.	Enerji Kapasitesi	382
6.2.1.1.	Elektrik Enerjisi.....	382
6.2.1.2.	Rüzgar Enerjisi.....	384
6.2.1.3.	Jeotermal Enerji	385
6.2.1.3.1.	Bağcıva - Narlıdere Jeotermal Sahası.....	386
6.2.1.3.2.	Karşıyaka -Çiğli-Menemen-Allağa hattı jeotermal sahaları	390
6.2.1.3.3.	Seferihisar Jeotermal Sahası	390
6.2.1.3.4.	Sonuç.....	393
6.2.1.4.	Biyodizel.....	394
6.2.1.5.	Güneş Enerjisi.....	395
6.2.1.6.	Doğalgaz.....	396
6.2.1.7.	Kömür ve Fuel oil	399
6.2.1.8.	Odun	399
6.2.2.	Enerji İletimi, Dağıtımı ve Tüketimi.....	399
6.2.2.1.	Elektrik Enerjisi İletimi	399
6.2.2.2.	Elektrik Enerjisi Dağıtımı	402
6.2.2.3.	Elektrik Enerjisi Tüketimi	403
6.2.3.	Değerlendirme.....	406
6.3.	İçme ve Kullanma Suyu.....	406
6.3.1.	Değerlendirme.....	408
6.4.	Atıksu, Kanalizasyon ve Atıksu Arıtma	408
6.4.1.	Çiğli Atıksu Arıtma Tesisi	408
6.4.2.	Güneybatı Atıksu Arıtma Tesisi:.....	408
6.4.3.	Tahtalı Havzası Atıksu Arıtma Tesisi	409
6.4.4.	Diğer Atıksu Arıtma Tesisleri.....	409
6.4.5.	Sanayi Kuruluşlarının Atıksu Arıtma Tesisleri	410
6.4.6.	Değerlendirme.....	411
6.5.	Katı Atık Bertaraf ve Depolama Tesisleri.....	411
6.5.1.	Harmandalı Düzenli Depolama Alanı	411
6.5.2.	Uzundere Kompost Tesisi	412
6.5.3.	Tehlikeli Atık.....	414
6.5.4.	Tıbbi Atık.....	414
6.5.5.	Ambalaj Atıkları	414
6.5.6.	Atık Madeni Yağlar.....	415
6.5.7.	Bitkisel Atık Yağlar	415
6.5.8.	Değerlendirme.....	416
7.	ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME VE YENİLİKÇİLİK KAPASİTESİ	418
7.1.	Ar-Ge Harcamaları	419
7.1.1.	Toplam Ar-Ge Harcamaları, Ar-Ge Yoğunluğu	419
7.2.	Ar-Ge ve Yenilikçilik İçin Kurumsal Kapasite.....	421
7.2.1.	Ege Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Merkezi (EBİLTEM)	421
7.2.2.	Ege Üniversitesi Teknoloji Merkezi	422
7.2.3.	Dokuz Eylül Üniveristesi Teknoloji Merkezi	423
7.2.4.	Teknoloji Geliştirme Bölgesi.....	423

7.3. İzmir'de Patent, Faydalı Model, Marka ve Endüstriyel Tasarım Başvuruları	425
---	-----

KAYNAKÇA

TABLO DİZİNİ

Tablo 1: İzmir İli Arazi Kullanım Durumu.....	24
Tablo 2: İzmir İl Merkezinden İlçe Merkezlerine Karayolu Uzaklıkları.....	26
Tablo 3: Ormanların Yerleşimlere Göre Dağılımı.....	28
Tablo 4: Havzada su kullanımlarının dağılımı.....	31
Tablo 5: Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıflarının İlçelere Göre Dağılımı (ha).....	33
Tablo 6: İzmir su kaynakları genel bilgiler.....	34
Tablo 7: Nehirler ve Bazı Kolları.....	36
Tablo 8: İşletmede Olan Barajlar ve Bazı Özellikleri.....	37
Tablo 9: Yapımı Süren Barajlar.....	38
Tablo 10: Proje Aşamasında Olan Barajlar.....	38
Tablo 11: İzmir'deki Göletler.....	39
Tablo 12: Su Kullanım Alanları.....	40
Tablo 13: Mavi Bayrak Ödüllü Plaj Sayısı.....	41
Tablo 14: 2007-2008 Yılı İzmir'de Mavi Bayraklı Plajlar.....	41
Tablo 15: Bir sonraki Yıl İçin İzlenen Mavi Bayrak Numune Noktaları.....	42
Tablo 16: Jeotermal Akışkan Sıcaklıklarına Göre Kullanım Alanları.....	46
Tablo 17: Gediz Havzasında bulunan Endüstriyel Tesisler.....	59
Tablo 18: Havzadaki Sektör Dağılımı.....	60
Tablo 19: Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi Sektörel Dağılım ve Arıtma Tesisi Durumu.....	60
Tablo 20: Kemalpaşa'da Organize Sanayi Bölgesi Dışındaki Sektörel Dağılım.....	61
Tablo 21: Menemen Organize Deri Serbest Bölgesi Ve Arıtma Tesisi Durumu.....	61
Tablo 22: Menemen Organize Deri Sanayi Bölgesi Dışındaki Sektörel Dağılım Ve arıtma Tesisi Durumu.....	61
Tablo 23: Kemalpaşa Belde Yerleşim Merkezlerinde Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi Durumu.....	61
Tablo 24: Kemalpaşa Köy Yerleşim Birimlerinde Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi Durumu.....	62
Tablo 25: Yıllara göre İzmir ve Türkiye Nüfusu.....	67
Tablo 26: Nüfus Artış Hızı.....	68
Tablo 27: Yoğunluk.....	71
Tablo 28: Şehir Köy Nüfus.....	71
Tablo 29: Yaş Gruplarına Göre Nüfus.....	75
Tablo 30: Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı.....	77
Tablo 31: Doğum Yerlerine Göre İzmir Nüfusu.....	79
Tablo 32: Yaş Bağımlılık Oranı*.....	79
Tablo 33: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü.....	81
Tablo 34: Toplam Doğurganlık Hızı.....	81
Tablo 35: Çocuk Ölüm Oranı.....	81
Tablo 36: Çocuk Kadın Nüfusu.....	83
Tablo 37: Eğitim.....	83
Tablo 38: Okur Yazar Oranı.....	84
Tablo 39: 2000 Yılı Net Göç Değerleri.....	86
Tablo 40: Yerleşim Yerine Göre Alınan Göçler.....	87
Tablo 41: İzmir'e Göç Alma Nedenleri (%).....	87
Tablo 42: İşgücü (Bin Kişi).....	88
Tablo 43: İstihdam Oranı (%).....	88
Tablo 44: İşsizlik Oranı (%).....	91
Tablo 45: İşsizlerin Eğitim Durumu (2000).....	91
Tablo 46: Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilen Nüfus (1980-2000).....	92
Tablo 47: İstihdamın Cinsiyete Göre Sektörel Dağılımı: 2000 (%).....	92
Tablo 48: Ekonomik Faaliyet, NACE.REV.1 (NUTS 2) (Bin kişi, 15+).....	93
Tablo 49: Yapılan İşe Göre İstihdam: 2000 (%).....	93

Tablo 50: Çalışmama Nedenine Göre İşgücünde Olmayan Nüfus: 2000.....	93
Tablo 51: İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus (Bin kişi).....	97
Tablo 52: İşgücüne Katılım Oranı (%) (Bin kişi, 15+).....	97
Tablo 53: İzmir'de GSYİH'nın Üç Ana Sektöre Göre Dağılımı (%) – 1987-2000	99
Tablo 54: Vergi Gelirleri İçinde İzmir'in Payı	99
Tablo 55: İzmir Limanlarından Yapılan Dış Ticaret.....	100
Tablo 56: Dış Ticaret İçinde İzmir'in Payı	100
Tablo 57: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Göstergeleri: 1990-2000 (1987 Fiyatlarıyla, Milyar TL) 101	
Tablo 58: GSYİH Gelişme Hızı: 1988-2000 (Yıllık, %)	102
Tablo 59: Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (1987 Fiyatlarıyla, TL).....	103
Tablo 60: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İzmir İli GSYİH Değerleri (2001).....	104
Tablo 61: 2007 Yılı Yatırımların Sektörel Dağılımı (Bin YTL.).....	107
Tablo 62: Yatırımların Kuruluşlara Göre Dağılımı (Bin YTL)	110
Tablo 63: 2007 Yılı Kamu Yatırımları Projelerinin Kurumlara Göre Dağılımı.....	112
Tablo 64: Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının İllere Göre Dağılımı	113
Tablo 65: İzmir'in Doğrudan Yabancı Yatırımlardan (DYY) Aldığı Pay	114
Tablo 66: İzmir'in DYY Stoğunun Ülkelere Göre Dağılımı	115
Tablo 67: Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Sayılarının İllere Göre Dağılımı (İlk 10 İl).....	116
Tablo 68: İzmir'deki Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Sektörlere Göre Dağılımı	117
Tablo 69: İzmir'deki Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Sermaye Miktarlarına Göre Dağılımı	118
Tablo 70: İzmir'deki Bazı Tarımsal Ürünlerin Türkiye Üretimindeki Payı.....	118
Tablo 71: İzmir İli 2006 Yılı Tarımsal Üretim Değeri	119
Tablo 72: İzmir İli Genel Arazi Dağılımı(2006).....	120
Tablo 73: İzmir İli 2006 Yılı Kullanım Şekline Göre Tarım Arazisi Dağılımı (Dekar)	122
Tablo 74: İzmir İli 2006 Yılı Tarım Arazisi Sulama Durumu	123
Tablo 75: İzmir İli 2006 Yılı Meyve Ağaç Sayıları, Üretimi, Verimi ve Üretim Değeri.....	125
Tablo 76: Meyve Ürün Guruplarının Toplam Üretim Değeri İçindeki Payları (% , 2006).....	126
Tablo 77: İzmir İli 2006 Yılı Sebzeler Ekiliş, Üretim, Verim ve Üretim Değeri.....	127
Tablo 78: İzmir İli 2006 Yılı Tarla Ürünleri Ekiliş, Verim ve Üretim Değerleri.....	131
Tablo 79: İzmir İli 2006 Yılı Büyükbaş Hayvan Varlığı (Adet).....	136
Tablo 80: İzmir İli 2006 Yılı Küçükbaş Hayvan Varlığı (Adet).....	137
Tablo 81: İzmir İli 2006 Yılı Tavuk Varlığı, Yumurta Ve Tavuk Eti Üretimi	138
Tablo 82: İzmir İli 2006 Yılı Hayvansal Üretim Değeri	139
Tablo 83: İzmir İli Orman Varlığı (ha)	139
Tablo 84: İzmir İli Orman Ürünleri ve Miktarları (m ³).....	140
Tablo 85: Su Ürünleri İşleme Tesislerinin Bölgelere Göre Dağılımı.	141
Tablo 86: İzmir İli 2006 Yılı Su Ürünleri Üretimi ve Üretim Değeri.....	143
Tablo 87: İzmir İli İmalat Sanayinde Yıllar İtibari ile Firma Sayıları.....	146
Tablo 88: İzmir İli İmalat Sanayinde Yıllar İtibari ile Toplam Çalışan Sayıları.....	149
Tablo 89: 1990-2001 Yılları Arası Sektörler İtibariyle Katma Değer (Milyon TL).....	152
Tablo 90: İzmir İli Yıllara Göre Elektrik Üretim Ve Tüketim Kapasiteleri.....	156
Tablo 91: İzmir İli Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi	157
Tablo 92: Türkiye ve İzmir'de 2004 Yılı Elektrik Tüketiminin Sektörlere Göre Dağılımı (MWh)	157
Tablo 93: İzmir İli Kişi Başına Düşen Elektrik Tüketimi	159
Tablo 94: İzmir İli Doğalgaz Ekonomik Veriler	160
Tablo 95: Kaynaklara Göre Birim Elektrik Üretim Maliyetleri (¢/kWh).....	161
Tablo 96: İzmir Jeotermal Konut Isıtması ve Elektrik Üretimi Projeksiyonları.....	162
Tablo 97: Sera Isıtmacılığı Kaynakları	163
Tablo 98: İzmir Jeotermal Sahalarının Değerlendirilme Potansiyelleri.....	164
Tablo 99: Yatırım Ve Üretim Maliyetlerine Göre Enerji Çeşitleri	166
Tablo 100: 2020 Yılı İçin Türkiye Yenilenebilir Enerji Kaynakları Bazında Yapılmış Öngörü Çalışması Sonucu	167
Tablo 101: Enerji Teknolojilerinde İstihdam	168

Tablo 102: Türkiye'nin Potansiyel Biyodizel Kazancı.....	168
Tablo 103: Türkiye' de Potansiyel Atık Yağ Kazanç Tablosu	168
Tablo 104: İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri	174
Tablo 105: İllere ve Bölgeye Göre Şube Sayıları	186
Tablo 106: Şube Başına Ortalama Mevduatın Türlerine Göre Dağılımı (Bin YTL)	186
Tablo 107: Yıllar İtibariyle Şube Başına Düşen Ortalama Mevduat, Bin YTL	187
Tablo 108: Kredilerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı, 31.12.2006* (Bin YTL)	188
Tablo 109: Acente Sayıları	189
Tablo 110: İzmir'de Turistik Ürünler ve Bölgeleri.....	191
Tablo 111: İzmir'e Gelen Yabancıların Yıllara Göre Dağılımı ve Türkiye İçindeki Payı.....	191
Tablo 112: İzmir'e Gelen Yabancıların Ülke Gruplarına Göre Dağılımı 2003	192
Tablo 113: İzmir'e En Çok Turist Gönderen Ülkeler 2003.....	193
Tablo 114: 2005–2006–2007 Yılları On Aylık Dönemde İzmir'e Giriş Yapan İlk Dört Ülke... 194	
Tablo 115: 2005–2006–2007 Yılları On Aylık Dönemde Turizm Hareketleri	194
Tablo 116: 2004–2005–2006–2007 Yıllarında Türkiye Geneli Ve İzmir İlinde Mavi Bayrak Ödüllü Plaj Ve Marinalar	194
Tablo 117: Yıllara Göre İzmir'deki Konaklama Tesislerinin Ve Oda Sayılarının, Ülke Geneli İle Karşılaştırılması	194
Tablo 118: İzmir'e Gelen Yabancıların Aylara Göre Dağılımı 2003.....	195
Tablo 119: İzmir İlindeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı (2006 Yılı)	197
Tablo 120: İzmir İlinde Bulunan Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı (2006 Yılı)	197
Tablo 121: Turizm Yatırım Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı 2006 198	
Tablo 122: İzmir İlinin Toplam Konaklama Ve Geceleme Sayısı Bakımından Türkiye Turizmindeki Payı * (2003 Yılı).....	198
Tablo 123: İzmir İlinde Yıllar İtibariyle İşletme Belgeli Tesislerde Konaklayan Kişi Sayısı .. 199	
Tablo 124: İzmir'de Yıllar İtibariyle İşletme Belgeli Tesislerde Gerçekleşen Geceleme Sayısı	200
Tablo 125: İzmir İlinde İşletme Belgeli Ve Belediye Belgeli Tesislerde Doluluk Oranı	200
Tablo 126: Uçak, Yolcu ve Yük Trafiği	203
Tablo 127: Çeşme Limanından Çıkış Yapan İthal ve İhraç Seferleri.....	205
Tablo 128: Avrupa Birliği ve Türkiye'de KOBİ Tanımları	206
Tablo 129: İzmir İlinde İşletmelerin Sektörel Dağılımı	207
Tablo 130: İzmir'de Hizmete Sunulan KSS Projeleri (Toplam) (Ekim 2007)	210
Tablo 131: Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Kredi İmkanları İle İzmir'de Hizmete Sunulan KSS Projeleri (Ekim 2007).....	211
Tablo 132: KSS Yapı Kooperatiflerinin İmkanları İle Hizmete Sunulan KSS Projeleri (Ekim 2007).....	212
Tablo 133: Yapım Çalışmaları Devam Eden KSS Projeleri (Ekim 2007).....	213
Tablo 134: Proje Aşamasındaki KSS'ler (Ekim 2007)	213
Tablo 135: : İzmir OSB'lerinin Ege Bölgesi ve Ülke OSB Değerleri İle Karşılaştırılması (Ekim 2007) *	215
Tablo 136: Tamamen Hizmete Sunulan OSB'ler (Ekim 2007)	216
Tablo 137: Kısmen Hizmete Sunulan OSB'ler (Ekim 2007)	217
Tablo 138: Hizmete Sunulan OSB'lerde Genel Durum (Ekim 2007)	217
Tablo 139: Yapımı Devam OSB'ler (Ekim 2007)	218
Tablo 140: İzmir'de Çalışmaları Devam Eden OSB'lerin Parasal ve Fiziki Gerçekleşme Oranları (Ekim 2007).....	220
Tablo 141: İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü'nce Önerilen OSB'LER (Ekim 2007).....	223
Tablo 142: İzmir'deki Serbest Bölgelerin Ticaret Hacimlerinin Yıllara Göre Değişimi ve Ülke Geneli ile Karşılaştırması (1000 ABD \$)	224
Tablo 143: İzmir Serbest Bölgeleri İstihdam Verileri	224
Tablo 144: İzmir'in 2006 Yılı Üretimden Satışlarına Göre En Büyük İlk 100 Sanayi Kuruluşu	229

Tablo 145: İller Bazında En Büyük 1.000 Sanayi Kuruluşu	232
Tablo 146: Ege Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi.....	232
Tablo 147: Ege Bölgesi İhracat Verileri (2006)	233
Tablo 148: Ege Bölgesi İthalat Verileri (2006).....	233
Tablo 149: Ege Bölgesi İllerinin 1996 ve 2003 Yılları Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralamasının Türkiye Geneliyle Kıyaslanması	234
Tablo 150: Hanehalkı Anketine Göre İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı (2006)	234
Tablo 151: Türlerine Göre Belediye Belgeli Toplam Konaklama Tesisleri, Oda Ve Yatak Sayıları (2006).....	236
Tablo 152: Ana Sektörler Bazında (Tarım Hariç) Yükselen Sektörler Değerlendirmesi (2002)	238
Tablo 153: İmalat Sanayinde Yükselen Sektörler Değerlendirmesi (2001).....	239
Tablo 154: Ana Sektörler Bazında Yükselen Sektör Değerlendirmesi.....	241
Tablo 155: İmalat Sanayi Sektörlerinde Yükselen Sektörlerin Değerlendirmesi	241
Tablo 156: Eğitim Sektörü Gelişmişlik Sıralaması.....	248
Tablo 157: İzmir Eğitim Göstergeleri	249
Tablo 158: Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranı (4-5 Yaş)	250
Tablo 159: İzmir Okul Öncesi Eğitim Göstergeleri	250
Tablo 160: Okul Öncesi Okul, Derslik, Öğrenci ve Öğretmen Sayısı	251
Tablo 161: Okul Öncesi Okul, Derslik, Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	252
Tablo 162: İlköğretimde Okullaşma Oranı (6-13 Yaş)	253
Tablo 163: İlköğretim Okulları Okul, Derslik, Öğrenci, Öğretmen Sayısı.....	254
Tablo 164: İlköğretim Göstergeleri.....	254
Tablo 165: İlçeler Bazında İlköğretim Okulları	255
Tablo 166 : İzmir İli Lise Göstergeleri.....	256
Tablo 167 : İzmir İli Ortaöğretim Toplam.....	256
Tablo 168 : Genel Liseler	257
Tablo 169 : Genel Liseler	257
Tablo 170 : İlçeler Bazında Genel Liseler.....	258
Tablo 171 : Mesleki ve Teknik Liseler	259
Tablo 172 : İzmir İli Meslek ve Teknik Liseler	260
Tablo 173 : Meslek Liseleri	260
Tablo 174 : İzmir İli Mesleki Eğitim Merkezleri.....	261
Tablo 175: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri	262
Tablo 176: Özel Eğitim Kurumları	263
Tablo 177 : Taşınmalı Eğitim	263
Tablo 178 : Yaygın Eğitim	264
Tablo 179 : İzmir'de Yurtlar	264
Tablo 180: İzmir'de Üniversiteler.....	265
Tablo 181: İzmir'de Üniversitelerdeki Fakülte Dağılımı	266
Tablo 182: İzmir'de Mühendislik Bölümleri	267
Tablo 183: Yüksek Öğretim Öğretim Elemanı Sayıları: 2007 – 2008 Öğretim Yılı	267
Tablo 184 : Yüksek Öğretim Öğrenci Sayıları: 2007–2008 Öğretim Yılı	268
Tablo 185: Ege Üniversitesi Bölümleri	269
Tablo 186: Dokuz Eylül Üniversitesi	274
Tablo 187: İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü.....	279
Tablo 188: İzmir Ekonomi Üniversitesi.....	282
Tablo 189: Yaşar Üniversitesi.....	284
Tablo 190: Türkiye İzmir Sağlık Göstergeleri	289
Tablo 191: İzmir İli Sağlık Kurumlarının Dağılımı *.....	291
Tablo 192: İzmir İli Birinci Basamak Sağlık Kurumlarının Personel Durumu *	292
Tablo 193: İzmir İli Birinci Basamak Sağlık Kurumlarının Çalışmaları*.....	292
Tablo 194: İzmir ili Birinci Basamak Sağlık Kurumlarında Verilen Koruyucu Hizmetler	293
Tablo 195: İzmir ili Birinci Basamak Sağlık Kurumlarında Aşılama Hizmetleri *	293
Tablo 196: Sağlık Bakanlığı Hastanelerinin Personel Durumu *	293

Tablo 197: Sağlık Bakanlığı Hastanelerinin Çalışmaları	294
Tablo 198: İzmir İli Sağlık Personeli Dağılımı *	294
Tablo 199: İzmir İli Nüfusun Sosyal Güvence Durumuna Göre Dağılımı *	295
Tablo 200: İzmir’de Bebek Ölüm Hızı.....	296
Tablo 201: Aile Planlamasında Etkin Yöntem Kullanma Oranı	296
Tablo 202: Yatılı kuruluşlar	300
Tablo 203: Gündüzlü Kuruluşlar (01.01.2007 – 31.10.2007 itibarıyla).....	300
Tablo 204: Türkiye Geneli ve İstanbul ile Karşılaştırmalı Olarak İzmir’de Sit Alanları	305
Tablo 205: İzmir’deki Karma Sit Alanlarının Dağılımı	305
Tablo 206: Türkiye Geneli ve İstanbul ile Karşılaştırmalı Olarak İzmir’de Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları	306
Tablo 207: İzmir’deki Sit Alanları ile Tescilli Kültür ve Tabiat Varlıklarının İlçelere Göre Dağılımı	307
Tablo 208: İlçelere Göre Önemli Arkeolojik ve Anıtsal Kültür Varlıkları	308
Tablo 209: İzmir İçerisinde Farklı Kurumlara Bağlı Müzeler ve Özellikleri	313
Tablo 210: İzmir’de Müzeler ve Gelir Durumu (31 Ağustos 2007 itibarıyla)	314
Tablo 211: İlçelere Göre Müzeler**	315
Tablo 212: Mevcut ve Yapım Aşamasındaki Kültürel Etkinlik Mekanları, 2007	316
Tablo 213: Üniversiteler Bünyesindeki Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Mekânları, 2007.....	317
Tablo 214: İzmir Tiyatro, Gösteri ve Seyirci Sayılarının 2000-2005 İtibarıyla Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Verileri.....	318
Tablo 215: İzmir’de Faaliyet Gösteren Sinema Bilgileri, 2005.....	319
Tablo 216: İzmir Kenti İçerisindeki Sinema Salonlarının İlçelere Göre Dağılımı, 2007	319
Tablo 217: İzmir’de Sanat Galerileri, 2008	320
Tablo 218: İzmir İli İçerisindeki Kütüphane Verileri – 2005-2007	321
Tablo 219: İzmir ve İlçelerindeki Yerel Etkinlikler	322
Tablo 220: İzmir İçerisindeki İletişim Mekânlarının İlçelere Göre Dağılımı, 2007.....	324
Tablo 221: Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü ve Diğer Kuruluşlara Ait Spor Tesisleri.....	325
Tablo 222: İzmir İlinde Türlerine Göre Açılan Spor Kulüpleri, 2004 – 2007	327
Tablo 223: İzmir ‘de İlçelere Göre Dernek Sayıları	329
Tablo 224: İzmir İli İçerisinde Bulunan Derneklerin Türlerine Göre Dağılımı	330
Tablo 225: İBB Sınırları İçerisindeki Vakıfların Amaçlarına Göre İlçeler İtibarıyla Dağılımı..	331
Tablo 226: İzmir İl Geneli İçerisindeki Mesleki ve Akademik Oda Bilgileri ve Kayıtlı Üye Sayıları	332
Tablo 227: Ege İhracatçı Birlikleri	339
Tablo 228: İzmir’de Anonim ve Limited Şirketler	347
Tablo 229: Türkiye’nin En Büyük 500 Özel Şirketin ilk 40 firması 2006/İzmir	348
Tablo 230: İzmir’de Kooperatifler	349
Tablo 231: İzmir’de Başkonsolosluklar.....	350
Tablo 232: İzmir’de Konsolosluklar	350
Tablo 233: İzmir il Merkezinden İlçe Merkezlerine Karayolu Uzaklıkları.....	352
Tablo 234: Limanın Ambar Kapasitesi	361
Tablo 235: Alsancak Limanına Ait Rıhtım Uzunlukları ve Su Derinlikleri.....	361
Tablo 236: 2000–2006 yılları Alsancak Limanı’nda tonaj ve TEU Faaliyetleri.....	362
Tablo 237: İzmir Limanından İhracatı Gerçekleştirilen İlk Beş Ürün Grubu ve Değerleri.....	362
Tablo 238: İzmir Limanı’ndan İthalatı Gerçekleştirilen İlk Beş Ürün Grubu ve Değerleri	363
Tablo 239: Limanda Gerçekleşen İhracat ve İthalat.....	363
Tablo 240: Gerçekleşen Konteynır Yükleme ve Boşaltma Değerleri	363
Tablo 241: Bölgedeki İhracat ve İthalat Hacmi	368
Tablo 242: Nemrut Limanı’ndan Eşya Bazında Yapılan İhracat Değerleri (Aralık 2006 – Ocak 2006).....	368
Tablo 243: İthalatı Yapılan İlk Beş Ürün Grubu (Ocak 2006 itibarıyla).....	369
Tablo 244: 2002- 2006 Yılları Pektim İskelesi İstatistik Bilgileri	370
Tablo 245: 2002- 2006 Yılları Ege Gübre İskelesi İstatistik Bilgileri	370
Tablo 246: 2002- 2006 Yılları TOTAL İskelesi İstatistik Bilgileri.....	371

Tablo 247: 2002- 2006 Yılları HABAŞ İskelesi İstatistik Bilgileri	371
Tablo 248: 2002- 2006 Yılları Ege Çelik İskelesi İstatistik Bilgileri.....	371
Tablo 249: 2002- 2006 Yılları Batıçim İskelesi İstatistik Bilgileri	371
Tablo 250: 2002- 2006 Yılları Petrol Ofisi İskelesi İstatistik Bilgileri	372
Tablo 251: Aliağa – Nemrut Limanı'nda gerçekleştirilen yükleme- boşaltma faaliyetlerine ilişkin istatistikler	373
Tablo 252: Dikili Limanı 2002-2005 yılları arası istatistikleri.....	375
Tablo 253: 2004 – 2006 İthalat ve İhracat Değerleri.....	375
Tablo 254: Çeşme Limanı 2002-2006 Yılları İstatistikleri.....	377
Tablo 255: 2004-2006 Yılları İthalat ve İhracat Değerleri.....	378
Tablo 256: Kuzey Ege – Çandarlı Limanı Planlanan Teknik Kapasite.....	378
Tablo 257: Kuzey Ege – Çandarlı Limanı Tesisler Yatırım Planı.....	381
Tablo 258: İzmir İl Merkezi Ve İlçelerinde Faal Durumdaki İstasyon Sayıları	381
Tablo 259: Baz İstasyonlarının İlçelere Göre Dağılımı	382
Tablo 260: Hidroelektrik Santraller.....	383
Tablo 261: Termik Santraller.....	383
Tablo 262: Rüzgar Elektrik Santralleri.....	383
Tablo 263: Jeotermal Enerjiye Dayalı Santraller	383
Tablo 264: Otoprodüktörler	384
Tablo 265: Üretimde Olan Rüzgar Santralleri.....	384
Tablo 266: Yeni Verilen Ve Uygun Bulunan RES Lisans Başvuruları (2007)	385
Tablo 267: İzmir Jeotermal AŞ'nin 24.10.2007 İtibariyle Abonelik Son Durumu	387
Tablo 268: Balçova-Narlidere Sahası	388
Tablo 269: Balçova-Narlidere Jeotermal Alanının Genel Durumu.....	389
Tablo 270: İzmir İçi ve Yakın Çevresi Jeotermal Sahalarının Buldukları Aşamalar.....	391
Tablo 271: Balçova Sahasında Yapılması Gereken Geliştirme Çalışmaları.	391
Tablo 272: Karşıyaka-Çiğli-Menemen Alanında Yapılması Gereken Arama Çalışmaları.....	392
Tablo 273: Karşıyaka-Çiğli-Menemen Alanında Yapılması Gereken Geliştirme Çalışmaları.	392
Tablo 274: Seferihisar Alanında Yapılması Gereken Geliştirme Çalışmaları.	392
Tablo 275: Aliğa'da (Güzelhisar, Biçer, Helvacı ve Ilıca burun) Yapılması Gereken Arama Çalışmaları.....	392
Tablo 276: Aliğa Jeotermal Alanlarında Yapılması Gereken Geliştirme Çalışmaları.....	393
Tablo 277: Sahalarda Derhal Yapılması Önerilen Çalışmalar ve Mali Tutarları.	393
Tablo 278: Arama Yapılacak Sahalardan Olumlu Sonuç Alınması Durumunda Geliştirme Aşamaları için Gerekli Tutar	393
Tablo 279: Altyapı Çalışması Mevcut Durum.....	397
Tablo 280: İzmir İli Doğalgaz Altyapı Verileri.....	397
Tablo 281: İzmir, Doğal Gaz Santralleri ve Üretim Değerleri.....	398
Tablo 282: İzmir İli Kömür Ve Fuel Oil Depolarının Durumu.....	399
Tablo 283: İzmir İli Odun Üretimi Durumu	399
Tablo 284: İzmir Metropolünde Bulunan Trafo Merkezleri	400
Tablo 285: TEİAŞ'a Ait İndirici Trafo Merkezleri	401
Tablo 286: TEDAŞ'a Ait İndirici Trafo Merkezleri	401
Tablo 287: TEDAŞ'a Ait Dağıtım Trafo Sayıları, 10,5/0,4 kV trafo merkezleri.....	402
Tablo 288: Tedaş'a Ait Dağıtım Trafo Sayıları, 34,5/0,4 kV trafo merkezleri	402
Tablo 289: Yıllara Göre Elektrik Üretim ve Tüketim Kapasiteleri	403
Tablo 290: Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi	403
Tablo 291: Kişi Başına Düşen Elektrik Tüketimi.....	404
Tablo 292: İzmir İçme Suyu Kaynakları	406
Tablo 293: Organize Sanayi Bölgeleri ve AAT.....	410
Tablo 294: Harmandalı Katı Atık Düzenli Depolama Tesis'i'nde Bertaraf Edilen Günlük Atık Miktarlarının 2003-2007 Yılları Arasındaki Değişimi	412
Tablo 295: Uzundere Kompost Tesis'i'nde Bertaraf Edilen Atık Miktarlarının Geldikleri Yerlere Göre 2003-2007 Yılları Arasındaki Değişimi	412

Tablo 296: Evsel Katı Atık Bileşimi	413
Tablo 297: Ambalaj Atıklarının Toplanması Konusunda Yapılan Geri Kazanım Çalışmalarının Yıllar İçindeki Değişimi.....	415
Tablo 298: Yıllara Göre Ar-Ge Yoğunlukları.....	420
Tablo 299: Türkiye Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcaması.....	420
Tablo 300: Ege Üniversitesi TEKMER ile Çalışan Firmalar.....	422
Tablo 301: Faaliyet Kollarına Göre Firmalar	422
Tablo 302: DEÜ TEKMER ile Çalışan Firmalar	423
Tablo 303: Faaliyet Kollarına Göre Firmalar	423
Tablo 304: İllere Göre Teknoloji Geliştirme Bölgeleri.....	424
Tablo 305: İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi Gelişim Planı	425

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1: İzmir'in İlçeleri	21
Şekil 2: Türkiye Güneş Haritası.....	43
Şekil 3 : İzmir İli Rüzgâr Haritası	44
Şekil 4: Gediz Havzasında Sanayileşme	59
Şekil 5: Yıllara Göre İzmir Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı	68
Şekil 6: İzmir İli 2007 Yılı Nüfus Dağılımı.....	69
Şekil 7: Nüfus Artış Hızı.....	70
Şekil 8: İlçelerin Nüfus Yoğunluğu, 2007	72
Şekil 9: Şehir ve Köy Nüfusu	74
Şekil 10: İzmir Yaş Piramidi, 2007	76
Şekil 11: Ege Bölgesi Yaş Piramidi, 2007.....	76
Şekil 12: Türkiye Yaş Piramidi, 2007.....	77
Şekil 13: Cinsiyete Göre Nüfus.....	78
Şekil 14: Yaş Bağımlılık Oranı.....	80
Şekil 15: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	82
Şekil 16: Eğitim Durumuna Göre Nüfus	85
Şekil 17: İşgücü.....	89
Şekil 18: İşsiz Nüfus.....	90
Şekil 19: Yapılan İşe Göre İstihdam	94
Şekil 20: İşteki Duruma Göre İstihdam.....	95
Şekil 21: İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus	96
Şekil 22: Sektörlerin İzmir İli GSYİH'sindeki Payı (TÜİK, 2001).....	98
Şekil 23: İzmir'de GSYİH'nin Üç Ana Sektöre Göre Dağılımı (%) – 1987-2001.....	99
Şekil 24: GSYİH Gelişme Hızı: 1988-2001 (Yıllık, %).....	102
Şekil 25: Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (1987 Fiyatlarıyla, TL).....	103
Şekil 26: 2005, 2006 ve 2007 Yılları Kamu Yatırımları Proje Sayıları.....	106
Şekil 27: 2005, 2006 ve 2007 yılları Kamu Yatırımlarında Toplam Proje Bedelleri	106
Şekil 28: 2005, 2006 ve 2007 Yılları Kamu Yatırımları Ödenekleri	107
Şekil 29: Kurumlara Göre Proje Sayıları (2007)	108
Şekil 30: Kurumlara Göre Toplam Proje Bedelleri (2007)	109
Şekil 31: Projelerin Kurumlara Dağılımı (2007).....	111
Şekil 32: İzmir'in Doğrudan Yabancı Yatırımlardan (DYY) Aldığı Pay	114
Şekil 33: İzmir'in DYY Stoğunun Ükelere Dağılımı.....	115
Şekil 34: İzmir İli Genel Arazi Dağılımı (2006)	120
Şekil 35: Kullanım Şekline Göre İzmir İli Tarım Alanları (2006)	121
Şekil 36: İzmir İlinde Yıllara Göre Meyve Üretimi (2002-2006)	126
Şekil 37: İzmir İlinde Yıllara Göre Sebze Üretimi (2002-2006).....	129
Şekil 38: İzmir İlinde Yıllara Göre Tarla Ürünleri Üretimi (2002-2006)	131
Şekil 39: İzmir İli Su Ürünleri Üretim Değerleri.....	141
Şekil 40: İzmir İli Deniz Kültür Balıkçılığı İşletme Sayısı (1985-2006).....	142
Şekil 41: 1990-2001 Yılları Arasında Firma Sayılarındaki Değişim.....	147
Şekil 42: 1990-2001 Yılları Arasında Sektörlerdeki Firma Sayılarındaki Değişim.....	147
Şekil 43: 1990-2001 Yılları Arasında İşgücü Değişimi.....	148
Şekil 44: 1990-2001 Yılları Arasında Sektörlerde İşgücü Değişimi	148
Şekil 45: 1990 Yılı Sektörlerde Çalışan Sayısı Dağılımı	150
Şekil 46: 2001 Yılı Sektörlerde Çalışan Sayısı Dağılımı	150
Şekil 47: 1990-2001 Yılları Arasında İmalat Sektöründe Katma Değerde Yaşanan Değişimler	151
Şekil 48: İmalat Sanayi Sektörlerinde Yıllara Göre Katma Değer Artışı	153
Şekil 49: İlçelerdeki İmalat Sanayisinde Yoğunlaşma Düzeyleri (2002).....	155
Şekil 50: İzmir İli Elektrik Üretim Ve Tüketim Kapasitelerinin Yıllara Göre Dağılımı.....	158

Şekil 51: İzmir İli Kişi Başına Düşen Elektrik Tüketiminin Gruplara Göre Dağılımı	159
Şekil 52: Jeotermal ile Bazı Fosil Yakıtların Isı Satış Bedellerinin Karşılaştırılması	161
Şekil 53: İzmir'e Gelen Yabancıların Ülke Gruplarına Göre Dağılımı 2003.....	192
Şekil 54: İzmir'e En Çok Turist Gönderen Ülkeler 2003.....	193
Şekil 55: İzmir'e Gelen Yabancıların Aylara Göre Dağılımı (2003)	196
Şekil 56: İzmir İlinde Yıllar İtibariyle İşletme Belgeli Tesislerde Konaklayan Kişi Sayısı.....	199
Şekil 57: İzmir'de Yıllar İtibariyle İşletme Belgeli Tesislerde Gerçekleşen Geceleme Sayısı.....	200
Şekil 58: İzmir İli Termal Turizm Destinasyonu.....	201
Şekil 59: İzmir Alsancak Limanı Yükleme ve Boşaltma Faaliyetlerinin Yıllara Göre Değişimi	364
Şekil 60: 2002–2005 yılları arasında Aliağa - Nemrut Limanı'na gelen Türk ve yabancı bayraklı gemi sayıları ile bu limanlarda yapılan kabotaj dahil karışık yükleme ve boşaltma miktarları.	372
Şekil 63: Çeşme Limanı'na Gelen Toplam Gemi Sayısının Yıllara Göre Değişimi (2002-2006)	377
Şekil 64: Türkiye biyodizel tesisleri dağılımı	394
Şekil 65: İzmir İli'ne Ait Güneş Haritası	395
Şekil 66 İzmir iline elektrik enerjisi sağlayan iletim hatlarının haritası	400
Şekil 67: Elektrik üretim ve tüketim kapasitelerinin yıllara göre dağılımı	404
Şekil 68: Kişi başına düşen elektrik tüketiminin gruplara göre dağılımı	405
Şekil 69: İzmir Metropolü için yüzde kayıp-kaçak oranı.....	405
Şekil 70: Türkiye Rekabet Edebilirlik Haritası	419
Şekil 71: Yıllara Göre Türkiye'nin Ar-Ge Yoğunluğu.....	420
Şekil 72: Türkiye, İzmir, Ankara ve İstanbul Patent Başvuruları	425
Şekil 73: Türkiye, İzmir, Ankara ve İstanbul Faydalı Model Başvuruları	426
Şekil 74: Türkiye, İzmir, Ankara ve İstanbul Marka Başvuruları	427
Şekil 75: Türkiye, İzmir, Ankara ve İstanbul Endüstriyel Tasarım Başvuruları	427
Şekil 76: İzmir İli Patent Başvurularının Sektörel Dağılımı.....	428
Şekil 77: İzmir İli Faydalı Model Başvurularının Sektörel Dağılımı	428

1. TARİHÇE

İzmir'in kuruluş yeri ve tarihi konusundaki bilgiler tartışmalı olmakla birlikte, İzmir'deki en eski yerleşim alanı Bornova ilçesindeki Yeşilova Höyüğü'nde 2005 yılında yapılan kazılar sonucu, İzmir kenti tarihinin M.Ö. 6500 yıllarına kadar gittiği görülmüştür. Yeşilova'daki kazılara göre İzmir'in ilk yerleşimi Neolitik Çağda Bornova Ovasında başlamış ve yerleşim sayısı Kalkolitik Çağda ve Tunç Çağında artmıştır.

2005 yılında Yeşilova'da yapılan kazılardan önce İzmir'in en eski yerleşim yerine dair bulgular Bayraklı'da yapılan kazılardan elde edilmiştir. Bayraklı semtinde yer alan ve Tepekule olarak tanınan ören yerindeki yerleşimin M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzandığı görülmüştür. Yapılan araştırmalara göre İzmir, M.Ö. 2000-1200 yılları arasında Hitit egemenliğine girmiş olmakla birlikte M.Ö. 800 yılında İonialılar kenti ele geçirene kadar bir Aiol kenti olmuştur. İyi işleyen bir ticaret ağına sahip olan İonialılar döneminde kent, ticaret aracılığıyla gelişmiş ve zenginleşmiştir.

M.Ö. 610-600 yılları arasında Lydialılar kenti ele geçirdikten sonra kenti tahrip etmişlerdir. Bunun ardından, Pers istilası sonucu M.Ö. 545 yılında ikinci bir tahribat gerçekleşmiştir. Bu tarihten sonra Bayraklı'da kent düzeyinde bir yerleşim olmamıştır. İzmir M.Ö. 334 yılında Büyük İskender'in isteğiyle Kadifekale (Pagos Dağı) civarında tekrar kurulmuştur. Kentin yerleşim alanının Kadifekale ile küçük bir koydan oluşan doğal bir liman arasında bulunması, kentin varlığının deniz ticareti ile yakından ilgili olduğunu göstermektedir.

İzmir, M.Ö. 3. yüzyıl başlarında İon kentleri arasındaki birliğe kabul edilmiş, daha sonra da Bergama Krallığına bağlanmıştır. Bergama Krallığının Roma İmparatorluğuna katılmasıyla birlikte Roma topraklarının bir parçası olmuştur. Roma İmparatorluğu döneminde önemli bir ticaret kenti olma özelliği gelişmiştir. Roma İmparatorluğunun M.S. 395 yılında ikiye ayrılması sonucunda İzmir, Doğu Roma toprakları içinde, önemli bir ticaret kenti olarak varlığını sürdürmüştür. İzmir daha sonra Doğu Roma İmparatorluğu, Araplar ve 11. yüzyılda bölgeye ulaşan Türkler arasında birkaç defa el değiştirmiştir. 14. yüzyılda, Doğu Roma İmparatorluğu yönetimindeyken, Cenevizlilerin ve Venediklilerin İzmir'de yerleşim hakkını elde etmesiyle birlikte kentin ticari açıdan etkinliği artmıştır.

1317 yılında Türkmen Beyi olan Aydınolu Umur Bey'in denetimi altına giren İzmir'in Liman Kalesi 1344 yılında bir haçlı seferi sırasında Latinlerin eline geçmiştir. Kadifekale ise Türklerin elinde kalmıştır. Bu durum, yukarı tarafta Kadifekale civarının Türk egemenliğinde

ve aşağı tarafın Hristiyan egemenliğinde olduğu ikili bir yapı oluşturmuştur. 15. yuzyılın başında Timur Liman Kaleyı ele geğirerek Aydınoğlu Beyliği'ni canlandırmıştır. 1426 yılında Osmanlılar'ın Aydınoğlu Beyliği'ne son vermeleriyle birlikte kentte uzun yıllar sũrecek olan Osmanlı egemenliği başlamıştır. Bu dönemde İzmir, Akdeniz'in önemli ticaret merkezlerinden biri haline gelmiştir. 1838 yılında Osmanlı ve İngiltere arasında imzalanan serbest ticaret antlaşmasıyla birlikte imparatorlukta yabancılara ticaret yapma hakkı tanınmıştır. Bunun üzerine Sakız Adası'nda ticaretle uğraşanlar İzmir'e gelip yerleşmeye başlamışlar ve İzmir ticari açıdan bir gelişim ve nüfus yapısı açısından da bir dönüşüm içine girmiştir.

İzmir 1. Dünya Savaşı sonrasında Yunan ordusu tarafından işgal edilmiştir. Bu işgal 9 Eylül 1922 sabahı Türk ordusunun şehre girmesi ile sona ermiştir. Ancak, 13 Eylül sabahı Basmane semtinde başlayan yangın sonucunda kentin geleneksel yerleşim alanının dörtte üçü tahrip olmuştur. Bugünkü İzmir Enternasyonal Fuar alanı, o tarihteki yangın bölgesinde kurulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte İzmir tekrar inşa edilerek çağdaş bir kent görüntüsüne kavuşmuştur.

Değerlendirme: Farklı kũltür ve medeniyetlerin buluşma noktası olması itibariyle İzmir'in tarihi zenginliği sosyal, ekonomik ve kũltürel yapısının çeşitlilik göstermesine olanak vermektedir. Bu çeşitlilik kũltürler arası diyalogu ve işbirliğini geliştiren tüm organizasyonlarda ana tema olarak kullanılabilir.

2. COĞRAFİ VE DOĞAL YAPI

2.1. İl ve İlçe Sınırları

İzmir, Türkiye'nin batısında bulunan Ege bölgesinde yer almaktadır. Kuzeyde Balıkesir, doğuda Manisa, güneyde Aydın illeri ile komşudur. Batısında Ege Denizi bulunan İzmir, uzun yıllar 28 ilçeye sahip iken 2008 yılında çıkan yeni yasa ile 2 yeni ilçe daha eklenerek 30 ilçeye ulaşmıştır ve yüzölçümü göller hariç 12.012 km²'dir. İzmir, bu yüzölçümüyle Türkiye'nin %1,4'ünü oluşturmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde bulunan Balçova, Bornova, Buca, Çiğli, Gazimir Güzelbahçe, Karşıyaka, Konak ve Narlıdere ilçelerinden Karşıyaka bölünerek Bayraklı ve Gazimir bölünerek Karabağlar ilçeleri oluşturulmuştur. Büyükşehir Belediyesi sınırları dışında kalan diğer ilçeler ise, Aliağa, Bayındır, Bergama, Beydağ, Çeşme, Dikili, Foça, Karaburun, Kemalpaşa, Kınık, Kiraz, Menderes, Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı ve Urla'dır.

Aşağıdaki harita, İzmir'in ilçelerini ve sınırlarını göstermektedir.

Şekil 1: İzmir'in ilçeleri

2.2. İlin Coğrafi Konumu

İzmir ili, 37° 51' ve 39° 24' kuzey enlemleri ile 26 ° 12' ve 28° 29' do ğu boylamları arasında yer almaktadır. İlin uç noktaları şunlardır (İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2004);

- Doğuda, 38° 03' kuzey enlemi ve 28° 29' do ğu boylamında bulunan, Kiraz ilçesinin doğusundaki, İzmir, Aydın ve Manisa illeri sınırlarının birleştiği nokta
- Batıda, 38° 16' kuzey enlemi ve 26° 12' do ğu boylamında bulunan Çeşme Yarımadasındaki Tekeburnu
- Kuzeyde, 39° 24' kuzey enlemi ve 27° 16' do ğu boylamında bulunan Madra Dağlarının kuzeyi
- Güneyde, 37° 51' kuzey enlemi ve 27° 25' do ğu boylamında bulunan Kuşadası Körfezi

2.3. İlin Topografyası ve Jeomorfolojik Durumu

Yeryüzü şekilleri üçüncü ve dördüncü jeolojik zamanda oluşmuş olan Ege Bölgesi'nde, denize dik uzanan dağlar ve dağların arasında yer alan çöküntü ovaları ve akarsu ağızlarındaki birikinti ovaları yer şekillerinin ana hatlarını meydana getirir. Alp kıvrımlarının etkisiyle, kuzeyden ve güneyden gelen sıkışma sonucunda, bölgede, çöküntü alanlar, kırıklar ve fay hatları meydana gelmiştir (İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2004).

İzmir ili, kuzeyde Madra Dağları, Güneyde Kuşadası Körfezi, batıda Çeşme yarımadasının Tekne Burnu, doğuda Aydın-Manisa il sınırı ile çevrilidir. Kuzey-güney doğrultusunda yaklaşık 200 km ve doğu-batı doğrultusunda yaklaşık 180 km'dir. Batısında yaklaşık 26 mil uzunluğundaki İzmir Körfezinin, güney tarafındaki fay hattı üzerinde Urla İçmeleri, Balçova İllicaları (Agamemnon) ve Meles Kaynakları (Halkapınar) bulunmaktadır (İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2004).

İzmir'de deniz seviyesinden yükseklik Basmane yöresine doğru 7 metreye ulaşır ve Madra Dağları'nda 1250 metreyi geçer. Madra Dağları'nın güneyindeki, Bakırçay Ovası'nda yükseklik azalır. Yunt Dağları, doğusundaki Sultan Dağları ve güneyindeki Dumanlı Dağları ile Bakırçay Ovası'nın güneyinde birleşir. Dumanlı Dağları'nın güneyinde bölgenin en verimli ovasını sulayan Gediz Irmağı vardır. Bu ırmak, Gediz Deltası'nı oluşturarak denize dökülür. İzmir'in kuzeyindeki Karatepe, 1075 metre ile Yamanlar Dağı'nın en yüksek noktasıdır. Genç bir volkan konisi olan Yamanlar Dağı'nın yamaçlarındaki silsileyi, kuzeyde Dumanlı ve Kara Hasan Dağları takip eder. Şehrin güney ve güney batısında bulunan Karabelen Dağları, Yamanlar Dağı'ndan daha diktir. Doğuda yüksekliği 1510 metreyi bulan Nif Dağı ve tepeleri

Belkahve yöresinden başlayarak alçalır, bir yandan Bornova diğer yandan Buca sırtlarını oluşturur (İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2004).

İzmir Körfezi ve Kemalpaşa Ovası'nın güneyinde, doğu-batı doğrultusunda uzanan yüksek ve dağlık alana Bozdağlar adı verilir. Bozdağların en yüksek noktaya ulaştığı Birgi'nin kuzeyinde, yükseklik 2159 metreye kadar çıkmaktadır. Bozdağlar, kuzeyindeki Gediz Ovası'na ve güneyindeki Küçükmenderes Ovası'na dik yamaçlarla uzanır (www.izmir.gov.tr).

İzmir'deki başlıca göller Gölcük, Belevi Gölü, Çakalboğaz Gölleri ve Karagöl'dür. Gölcük, Bozdağlar'ın en yüksek noktasının batısında yer alan derin bir tatlı su gölüdür. Belevi Gölü, Torbalı ile Selçuk arasında Küçükmenderes'in sol tarafında bulunan sığ bir göldür. Çakalboğaz Gölleri Küçükmenderes'in doldurduğu körfezde meydana gelmiştir. Karagöl, Yamanlar Dağı üzerinde çok güzel görünümlü tektonik bir göldür.

2.4. Arazi Kullanımı

İzmir'deki arazi kullanım durumu Tablo 1'de görülmektedir. Bu tabloya göre orman alanları ile fundalık ve makilik alanlar toplam alanın %51,22'sini oluşturmaktadır. Tarım alanlarının oranı %32,44 iken kentsel ve kırsal yerleşim alanlarının oranı %6,18'dir.

2.4.1. Kentsel ve Kırsal Yerleşim Alanları

Türlerine göre; sanayi alanları, iş alanları, büyük kamusal alanlar kentsel yerleşim alanlarının tanımı içine girmektedir. Yukarıda tabloda da görüldüğü gibi kullanım çeşitlenmesinin en geniş olduğu alan kentsel yerleşim alanlarıdır. Kırsal yerleşim alanları, il ve ilçe merkezleri ile diğer belediyelerin sınırları dışında kalan köyler ve mahallelerdir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

2.4.2. Tarım Alanları

Tablo 1'de, tarım alanları 6 grupta toplanmıştır. İzmir'de sulu tarım yapılan alanlar şunlardır; Kınık-Bergama-Dikili aksındaki ovanın büyük bölümü, Menemen ilçesinde Gediz Irmağı çevresindeki düz alüvyon ova, Küçük Menderes Havzası'nın doğusunda Kiraz ilçesi çevresindeki küçük bir bölüm ve Beydağ-Ödemiş-Tire-Bayındır-Torbalı aksında oldukça geniş bir bölüm. İl sınırları içindeki ovaların sulu tarım yapılamayan bölümleri ise kuru tarım alanlarıdır. Sulu ve kuru tarım alanlarından sonra en büyük alanı zeytin alanları kaplamaktadır. Zeytin alanları Dikili-Bademli, Zeytindağ-Yenişakran, Kemalpaşa ve çevresi ve Urla-Seferihisar çevresinde göze çarpmakla birlikte en çok Torbalı-Karakuyu, Bayındır, Ödemiş-Beydağ-Bademli bölgeleri ile Selçuk ilçe merkezinin doğusunda yoğunlaşmıştır.

Narenciye yetişen alanlar güneyde Ürkmez-Gümüldür-Özdere-Ahmetlibeyli çevresidir. Diğer meyve bahçeleri ise il genelinde sulama olanaklarının olduğu bölgelere dağılmış durumdadır. Meyve bahçelerinin yaygınlaştığı bölge, kiraz ve şeftali ağaçlarının yoğun olarak bulunduğu Kemalpaşa çevresidir. Kemalpaşa'nın ardından Menemen'in kuzey kesimindeki alanlar ve Selçuk-Belevi çevresi gelmektedir. İzmir'de küçük bağlık alanlar bulunmaktadır. Urla ve Karaburun'daki kuru bağ alanları ile Menemen ve Ödemiş çevresindeki sulu bağ alanlarının yanında kuzeyde Kozak Yaylası'nda da bağlık alanlar bulunmaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

Tablo 1: İzmir İli Arazi Kullanım Durumu

Arazi Kullanım Türü	Alansal Büyüklüğü (ha)	Toplam İçinde Oranı (%)
Kentsel ve Kırsal Yerleşim Alanları	73.838	6,18
Kentsel Yerleşik Alanlar	30.082	2,52
Kırsal Yerleşik Alanlar	10.330	0,86
Merkezi İş Alanları	341	0,03
Organize Sanayi Bölgeleri	2.550	0,21
Küçük Sanayi Siteleri	524	0,04
Sanayi ve Depolama Alanları	5.353	0,45
Serbest Bölge	197	0,02
Maden Çıkarım Alanları	978	0,08
Turizm Tesis Alanları	5.640	0,47
Üniversite Yerleşkeleri	776	0,06
Kentsel Büyük Yeşil Alanlar	812	0,07
Büyük Arkeolojik Alanlar	132	0,01
Kıyı Kullanımları-Kumsallar	4.990	0,42
Askeri Alanlar	8.585	0,72
Havaalanları	2.113	0,18
Teknik Altyapı Alanları	435	0,04
Tarım Alanları	387.665	32,44
Sulu Tarım Alanları	165.230	13,83
Kuru Tarım Alanları	85.844	7,18
Narenciye Alanları	4.561	0,38
Diğer Meyve Bahçeleri	26.491	2,22
Bağlık Alanlar	8.261	0,69
Zeytinlik Alanlar	97.278	8,14
Diğer Alanlar	733.592	61,38
Orman Alanları	444.128	37,16
Mera-Çayır vb. Alanlar	113.668	9,51
Fundalık ve Makilik Alanlar	167.749	14,04
Taşlık Kayalık Alanlar	547	0,05
Sazlık Bataklık Alanlar	3.103	0,26
Göl Baraj ve Dere Yatakları	4.397	0,37
Toplam	1.195.095	100,00

Kaynak: T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006, Sayfa 506.

2.4.3.Orman Alanları ve Makilik Alanlar

İzmir'de orman alanları yüksek kesimlerde yoğunlaşmıştır. Ormanlık alanlar Bergama'da, Kozak Yaylası çevresinde, Yamanlar ve Spil Dağı'nın yüksek kesimlerinde, Nif Dağı'nda, Bozdağ'ın yüksek kesimlerinde, Tahtalı Barajı ile Özdere arasında ve Seferihisar'ın batısı ile Alaçatı'nın doğusunda yerleşim alanlarının bulunmadığı bölümlerde yoğunlaşmaktadır. İl sınırları içinde ağaçlandırma çalışmasının yapıldığı yerler; Ürkmez ve Gümüldür beldelerinin kuzey kesimleri, Selçuk ilçe merkezinin güneybatı kesimleri, Bozdağ'da Gölcük Gölü çevresidir. İzmir'de tarım alanları ile yüksek dağlık kesimler arasında yaygın olarak makilik alanlar bulunmaktadır. Küçük Menderes Havzası'nın yamaçları, Aliağa'nın güney doğusu ve Dikili-Çandarlı arasındaki en yaygın bitki örtüsü makidir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

2.5. Ulaşım Ağı

İzmir ulaşım açısından gerekli altyapıya ve olanaklara sahiptir. Karayolu, Demiryolu, Havayolu ve Denizyolu ulaşımı yaygın olarak kullanılmaktadır.

2.5.1.Karayolu

İzmir'in karayolu altyapısını şekillendiren temel hatlar il merkezinden başlayan ve çeşitli yönlere uzanan yollardır. Bu yollar, kuzeyde Çanakkale yönüne, kuzey doğuda Manisa üzerinden Balıkesir, Bursa ve İstanbul'a, doğuda Uşak ve Afyon üzerinden Ankara'ya, güneyde Aydın üzerinden Denizli ve Muğla'ya bağlantı sağlamaktadır. İlçelerin yerleşimi diğer şehirlerle bağlantı sağlayan ana akslar civarında şekillenmiştir. İzmir'de, ilçelerle il merkezi arasında da bağlantıyı sağlayan gelişmiş bir karayolu altyapısı mevcuttur. Merkez ilçeler dışındaki ilçelerin il merkezine olan karayolu uzunlukları Tablo 2'de görülmektedir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

Tablo 2: İzmir İl Merkezinden İlçe Merkezlerine Karayolu Uzaklıkları

İlçe Merkezi	Uzaklık (km)	İlçe Merkezi	Uzaklık (km)
Aliağa	53	Bayındır	78
Bergama	102	Beydağ	141
Çeşme	88	Dikili	105
Foça	64	Karaburun	107
Kemalpaşa	24	Kınık	119
Kiraz	142	Menderes	23
Menemen	29	Ödemiş	113
Seferihisar	52	Selçuk	76
Tire	84	Torbalı	46
Urla	42		

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü

2.5.2. Demiryolu

Ege bölgesi, ülkemizde demiryolu ağının en yaygın olduğu bölgedir. Ancak, demiryoluna yeterli yatırım yapılmadığı için demiryolu ulaşımı etkin olarak kullanılamamaktadır. İzmir'e kuzeyde Karşıyaka yönünden ve güneyde Gaziemir'den giriş yapan iki farklı demiryolu bağlantısı mevcuttur (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı. 2006a).

Kuzey taraf, Karşıyaka ve Çiğli üzerinden Menemen'e uzanmakta ve burada ikiye ayrılmaktadır. Hatlardan biri doğuya yönelerek Manisa'ya ulaşmakta ve buradan da Anadolu ile bağlantı sağlamaktadır. Diğer hat kuzey yönünde Aliağa ilçesine kadar devam etmektedir. Güney yönündeki hat, Adnan Menderes Havaalanı'na bağlantı sağlayarak Torbalı İlçesi'ne kadar devam etmektedir. Burada güney yönünde devam eden hattın ayrılarak ve Küçükmenderes Havzası içinden geçerek Bayındır, Tire ve Ödemiş ilçe merkezlerine bağlantı sağlamaktadır. Torbalı'dan güney yönünde devam eden hat Selçuk ilçe merkezi üzerinden Aydın il sınırına ve Denizli'ye ulaşmakta ve Denizli yönünden Anadolu ile bağlantı sağlamaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı. 2006a).

Demiryolu hatları, İzmir merkezindeki Basmene ve Alsancak garlarına ve Alsancak Limanı'na ulaşmaktadır. 1865 yılında işletmeye açılmış olan Bornova-Basmene hattı metro hattına dönüştürülmüş ve Basmene-Üçyol arasına yer altı metro hattı yapılarak Bornova-Basmene-Üçyol güzergahında metro hizmete açılmıştır. Üçyol-Üçkuyular arasındaki metro çalışmalarının tamamlanmasıyla var olan metro hattı Üçkuyular'a kadar uzanacaktır. Menderes-Aliağa hattının metro standartlarına ulaştırılması için başlatılan projenin tamamlanmasıyla da İzmir'in önemli sanayi tesisleri ile kent merkezi ve Adnan Menderes Havaalanı arasında daha etkin bir ulaşım hizmeti sağlanmış olacaktır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı. 2006a).

2.5.3.Havayolu

İzmir'de sivil ulaşım amaçlı Adnan Menderes Havalimanı, askeri amaçlı Çiğli Havaalanı ve Kaklıç Havaalanı, eğitim amaçlı Selçuk Havaalanı olmak üzere dört tane havaalanı bulunmaktadır. Bunların dışında, Çeşme Alaçatı'da yapımına başlanmış ama yarım bırakılmış bir havaalanı inşaatı bulunmaktadır. Mayıs 1984 tarihinde temeli atılmış ve 17 Ekim 1987 tarihinde hizmete açılmış olan Adnan Menderes Havalimanı 2007 yılında genişletme ve yenileme çalışmalarının tamamlanmasıyla oldukça etkinleşmiştir.

2.5.4.Denizyolu Altyapısı, Limanlar

İzmir, kıyı şeridi sayesinde deniz ulaşımı açısından önemli olanaklara sahiptir. Ülkemizin en önemli ticari limanlarından biri olan Alsancak Limanı, İzmir şehir merkezinde bulunmaktadır. İzmir Alsancak Limanı, Çeşme Limanı, Dikili Limanı ve Nemrut Limanı il sınırları içindeki başlıca limanlardır. Bunların dışında pek çok liman, iskele ve balıkçı barınağı bulunmaktadır. İzmir'in denizyolundan ulaşılabilirliği yüksek olmasına rağmen denizyolu, yolcu taşımacılığı için yeteri kadar kullanılmamaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı. 2006a).

2.6. Çevre

2.6.1.Doğal Kaynaklar

2.6.1.1. Biyolojik Çeşitlilik

2.6.1.1.1. Orman Ekosistemi

İzmir İl sınırları içinde orman alanı toplam 1.175.840 hektardır. Bu alan toplam alanın % 41,92'lik bir kısmını oluşturmaktadır. Bu orana karşılık gelen Türkiye ortalaması ise % 27,22'dir. Fakat Türkiye genelinde % 48'i verimli ormanlar olarak kabul edilirken, İzmir'de bu oran % 16,78'dir. Öte yandan Türkiye'de % 52'lik bir orman alanı bozuk, imar ve ıslaha muhtaçken, bu oran İzmir için % 83,22'dir. Dolayısıyla ormanlık alan oranı yüksek olmasına rağmen düzenli orman alanları anlamında İzmir, Türkiye ortalamasının oldukça altındadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

Kızılcım ormanları, maki türleri, karaçam ormanları, meşe ormanları, kestane ormanları İzmir'de yer alan orman ekosistemlerini oluşturmaktadır.

Tablo 3: Ormanların Yerleşimlere Göre Dağılımı

Yerleşimler	Bütünlüklü Kızılcım	Yer yer Kızılcım	Karaçım	Meşe ve Kestane	Bütünlüklü Maki Türleri ¹
Dikili	+				+
Bergama	+				+
Alaçatı	+				
Nif ve Kemalpaşa Dağları	+		+		
Bozdağ	+		+		+
Karaburun		+			+
Foça		+			
Selçuk		+			
Tire		+	+	+	
Kiraz					+
Beydağ					+
Yamanlar	+				+

Kaynak: Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planından alınan bilgilere göre hazırlanmıştır

2.6.1.1.2. Flora ve Vejetasyon

İzmir’de, 129 familyanın 620 cinsine ait 1.654 tür saptanmıştır. Alt tür ve varyetelerin ilavesi ile tür ve tür altı kategorilerdeki takson sayısı ise 1.728’dir. Bölgede tür ve altı kategoriler düzeyinde toplam 114 endemik takson belirlenmiştir. Bu rakam toplam floranın % 6,59’unu oluşturmaktadır. Türkiye florasındaki endemizm oranının yaklaşık % 33 olduğu düşünülürse, bu değer oldukça düşük olduğu görülür. Endemizm oranının düşük olmasının sebepleri arasında; yükseltinin az olması, mikroiklimin olmayışı ve farklı kayaç ve toprak çeşidinin olmaması özellikleri yer almaktadır. İzmir İli’nde bulunduğu belirtilen ve araştırılmış olan bitki toplulukları ve bazı karakteristik özellikleri de Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı (2006, s.231)’nda yer almaktadır.

Bunun yanında yine çevre düzeni planına göre İzmir İl sınırları içerisinde ve çevresinde bulunan ve Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı’nda (2000, s.246) ve IUCN tarafından hazırlanan kırmızı listede yer verilen bitki türleri ve bu bitki türlerinin yerleri belirtilmiştir. Bu listeye göre İzmir’de korunması gerekli bitki türlerinin koruma statüsü çeşitlilik göstermekle birlikte Nif Dağı, Bozdağ ve Alaçatı Zeytineli Kıyıları’nda yer almaktadır.

Bozdağ: Florasında yaklaşık 103’ü endemik olmak üzere, yaklaşık 749 takson yer almaktadır. Bunların 8’i sadece Bozdağ’a endemiktir. Alanda 5 küresel ölçekte tehlike

¹ İzmir İlinde Maki Türü Bitkiler: Mersin, defne, sandal kocayemiş, pırnal meşesi, kesme meşesi, katran ardıcı, katırtırnağı, kurtbağrı, keçiboğan, erguvan, tesbih çalısı, karaçalı, keçiboynuzu, peruka çalısı, akçakesme, menengiç, sakız, boyacı sumacı, yabancı zeytin, kocarçalı, zakkum, maden yapraklı ahlut, yabancı kuşkonmaz ile funda olarak da ideal ağaç fundası, pembe çiçekli funda, erika cinsi bitkiler.

altındaki tür, 32 Avrupa ölçeğinde tehlike altında tür ve 2 adet ulusal ölçekte nadir tür bulunmaktadır.

Bozdağ'ın büyük bir bölümü koruma altında değildir. Yalnızca Zeytinlik Beldesi, Gölcük Gölü ve çevresi doğal sit alanıdır. Bozdağ'da ağaç topluluklarının yakacak ve yapacak olarak kullanılmak üzere kesilmesi, başta patates olmak üzere tarımsal üretim amaçlı faaliyetlerden ötürü doğal bitki örtüsünün zarar görmesi ve aşırı otlama nedeniyle doğal bitki örtüsünün bozulması önemli sorunlar olarak görülmektedir.

Nif Dağı: Florasında dağa özgü birçok endemik türle birlikte 600'den fazla takson yer almaktadır. Türkiye'de çok az yerde bulunan birçok tür bulunmaktadır. Bununla beraber alanda küresel ölçekte tehlike altında bulunan 4 tür, Avrupa ölçeğinde tehlike altında bulunan 18 tür ve ulusal ölçekte nadir 4 tür bulunmaktadır.

Alan bir çok endemik tür içermesine rağmen koruma altında değildir. Dolayısıyla yaz aylarında çıkan yangınlar ve aşırı otlama dağın bitki örtüsünü tahrip etmekte ve hatta yok etmektedir.

Alaçatı-Zeytineli Kıyıları: Zengin mera toplulukları ve çeşitli sığ gölcükler içermesi anlamında son derece önemli bir alandır. Özellikle sığ gölcükler tehlike altında bulunan önemli habitatlar arasındadır ve koruma altına alınması gereken nadir popülasyonlara ev sahipliği yapar. En az on endemik türe sahiptir. Avrupa ölçeğinde tehlike altında olan 1 türe, ulusal ölçekte nadir 11 türe ev sahipliği yapar.

Gediz Deltası: Bitki coğrafyası yönünden Akdeniz floristik bölgesi içinde yer almaktadır. Burada kumul, tuzcul ve sazlık habitatları bulunmaktadır. Tuzcul bitkiler tuzlada bulunmaktadır. Sazlıklarda ve kanallarda saz, kamış, kafa otu; kumluk alanlarda ılgın, tepelerde ise çiriş otu, kekik, çitlenbik, incir ve meşe bulunmaktadır. Deltada yaklaşık 700 tür bitki vardır ve bunlardan 11 tanesi endemik türdür (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

Küçük Menderes Deltası ve Gebekirse Gölü: Selçuk İlçesi Zeytinköy sınırları içerisinde bulunan alanda Çakal Gölü, Cevaşır Bataklığı ve Gebekirse Gölü bulunmaktadır. Göllerin kenarı sazlıklarla kaplıdır ve bataklıkların civarlarında ılgın hakim türdür. 128 bitki türü bulunmaktadır.

Sulak alanda barajlar ve tarımsal faaliyetler dolayısıyla ciddi miktarda su azalması görülmektedir.

2.6.1.1.3. Fauna

Karasal, sulak alan, deniz ve kıyı ekosistemleri gibi çeşitli habitatları sınırları içerisinde bulunduran İzmir ilinde endemizm oranı düşüktür. İzmir İli'nin kıyıları, dünyanın en nadir oniki memelisinden biri ve Avrupa'nın en nadir canlı türü olan Akdeniz Foku'na, yaşama, beslenme ve üreme alanı oluşturmaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

Koruma Statüsü olan Foça ve ne yazık ki herhangi bir koruma statüsü bulunmayan Karaburun Yarımadası da Akdeniz fokuna yaşama, beslenme ve üreme alanı oluşturmaktadır. Foklar, Karaburun'da bulunan Ayıbalığı Mağarasını uyumak ve yavrularını dünyaya getirmek için kullanırlar. Öte yandan Aliağa – Menemen Arası Kıyıları Nemrut Limanı batısı ve Gediz Deltası kuzeyi arasındaki kıyıları ve İzmir/ Çeşme – Aydın/ Kuşadası arası da Akdeniz Fokları için önemli beslenme ve üreme alanıdır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

İzmir Körfezi'nde yaşayan ekonomik deniz balığı türleri, Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi (BERN Sözleşmesi)'ne göre; "Ek II: Kesin Koruma Altına Alınan Fauna Türleri", "Ek III: Koruma Altına Alınan Fauna Türleri" nin de yer aldığı İzmir İlinde bulunan amfibi türleri, sürüngen türleri, memeli türleri ve kuş türleri listeleri T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a 'nda yer almaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

Gediz Deltası: Fauna anlamında kuş türü zenginliği ile göze çarpmaktadır. Öte yandan zengin bir faunaya sahip olan deltada çok sayıda böcek türü ile çakal ve yaban domuzu gibi memeli hayvanlar da bulunmaktadır. Alanın fauna açısından en önemli noktası kuşlardır. Türkiye' de bulunan 426 kuş türünden 217 tanesi gediz deltasında gözlenmiştir. Bu 217 kuş türü içerisinde, nesli dünya ölçeğinde tehlike altında bulunan mahmuzlu kızkuşu, tepeli pelikan, küçük kerkenez, kocagöz ve angıt gibi yaklaşık 28 kuş türü yer almaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bak). Delta kış mevsiminde 80.000 kadar su kuşuna ev sahipliği yapmaktadır. Deltada, çok sayıda üreyen, kışlayan ve göç sırasında konaklayan su kuşlarının varlığı, deltanın ulusal ve uluslararası düzeyde önemli sulak alanlardan biri olmasını sağlamıştır (İzmir Kent Sağlığı Profili, Doğal Çevre Çalışma Grubu, 2008; Uzun A., 2007).

Öte yandan alanda çakal, tilki, porsuk, yaban kedisi, saz kedisi ve yaban domuzu gibi memeli hayvanlar bulunur. Ayrıca Gediz Deltası'nda 3 amfibi ve yaklaşık 14 sürüngen türü yaşamaktadır. Dalyanlarda, tatlı su kanallarında ve sazlıklarda; levrek, çipura, kefal türleri, vatoz, ispinoz, barbunya, tekir, gümüş, dil, sazan, yılan balığı ve acı balık bulunmaktadır.

Flora ve fauna açısından zenginlik gösteren Gediz Deltası, havza alanı bazında tehdit altındadır. Tarımsal ve endüstriyel faaliyetlerden ötürü zarar gören havzada Gediz nehrinin sularının önemli bir kısmı barajlarda tutulmuş ya da sulamada kullanılmıştır. Bu nedenle deltaya yeterli miktarda su ulaşmamaktadır ve ekosistem zarar görmektedir. Aşağıdaki tabloda Gediz'de Havza bazında su kullanımları ve deltadaki su miktarı verilmektedir.

Tablo 4: Havzada su kullanımlarının dağılımı

	Kullanılan Su Miktarı (2000) (hm ³ /yıl)	Kullanılan Su Miktarı (2005) (hm ³ /yıl) ve %
Tarım	672	379 (62)
Endüstri	52	73 (12)
Evsel kullanım	127	156 (26)
Kuş Cenneti	3,4	

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı

2000 yılında Uluslararası Su Yönetimi Enstitüsü (IWMI) tarafından yapılan bir çalışmada Kuş Cennetinde flora ve fauna popülasyonlarının devam edebilmesi için en az 23,5 hm³/yıl suyun gerekli olduğu tahmin edilmektedir.

Küçük Menderes Deltası ve Gebekirse Gölü: Tatlı su, tuzlu su, kara ve bataklık canlılarından memeliler, kuşlar ve sürüngenler oldukça fazla sayıdadır.

2.6.1.2. Toprak Kaynakları

İzmir'in topraklarının büyük bir kısmı kalkersiz kahverengi topraklar sınıfına girmektedir. Alanı geniş olan diğer topraklar, kalkersiz kahverengi orman toprakları ve kırmızı Akdeniz topraklarıdır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006b).

Toprak kaynakları mekânsal olarak incelendiğinde; kuzeyde Gediz Ovası, Menemen - Foça arasındaki bölgede Nif Ovasında, Kemalpaşa'nın kuzey ve batısında, Küçük Menderes Vadisinde, Menderes, Torbalı, Bayındır, Tire çevresinde, birinci ve ikinci sınıf toprakların yoğunlaştığı görülmektedir. Urla, Çeşme, Seferihisar, Ürkmez, Gümüldür ve Selçuk çevresinde küçük düzlükler de birinci ve ikinci sınıf topraklarla örtülüdür. Üçüncü ve dördüncü sınıf topraklar ise birinci ve ikinci sınıf toprakların dağlık alanlara geçiş bölgelerinde yer almaktadır² (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006).

² **1. sınıf:** Kullanımı sınırlayan 1-2 faktöre sahip çok kaliteli tarım topraklarıdır. Türkiye'nin % 5,6'sı 1. sınıf topraklardır. **2.sınıf:** Bitki yetiştirme seçimini azaltan ve orta derecede koruma gerektiren kıymetli tarım topraklarıdır. **3.sınıf:** Bitki tercihlerinin iyi seçilmesi ve koruma tedbirlerinin alınması gereken tarım topraklarıdır. **4.sınıf:** Erozyon tehlikesi altındaki, incelmış ve özel bitkilerin özel yöntemlerle

Konak, Bornova, Karşıyaka, Çiğli, Buca, Balçova, Gaziemir, Güzelbahçe, Narlıdere, Menemen, Foça, Aliağa, Kemalpaşa, Bayındır, Torbalı, Selçuk, Menderes, Urla, Karaburun, Seferihisar'ı içeren planlama alanında toprak sınıflarının dağılımı Tablo 5 te gösterilmiştir. Erozyon: İzmir İli'nin % 75,1'inde orta ve şiddetli erozyon problemleri vardır. Verimli tarım alanlarının çevresindeki sırtlarda orman varlığının giderek azalması, tarımsal alan açmalar, zeytin dikimi için makilik alanlarda yapılan açmalar ve orman yangınları yaşanan erozyonun başlıca nedeni olarak görülmektedir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

İlde arazi toprak yetersizliği sorunları olarak; erozyon, toprak sağlığı, yetersizliği, ıslaklık ve bunların kombinasyonlarını içeren etmenler 1.023.074,7 ha (% 86,1) gibi büyük bir oranla etkilidir. Öte yandan fena drenajlı, hafif tuzlu, yetersiz drenajlı, kayalı, taşlı, hafif tuzlu ve yetersiz drenajlı gibi tarımsal faaliyetleri sınırlayıcı etmenler 636.988,0 ha (%53,6) gibi bir oranla İzmir İli'nde önemli toprak sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. İzmir İli topraklarının bu özellikleri toprak varlığının neredeyse tamamında toprak koruma önlemlerinin alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Arazi kullanma kabiliyet sınıflarının ilçelere göre dağılımı tablosunda, ilk dört sınıfın toplamı toprak varlığı sınıflandırmasında tarımsal niteliği olan alanı vermektedir. Öte yandan 5. 6. ve 7. sınıfların toplamı dağ ve tarımsal nitelikli sistemlerin dışında kalan alanları vermektedir.

tarımının yapıldığı topraklardır. Türkiye'deki tarım topraklarının çoğu bu topraklardır. **5.sınıf:** Erozyon tehlikesi olmayan, orman ve otlak olarak kullanılması uygun olan topraklardır. **6.sınıf:** Otlak ve ormana uygun fakat tarıma uygun olmayan orman ve mera olarak kullanılması şart olan topraklardır. **7.sınıf:** Orman ve otlak olması bile zor, tepeler, sarp alanlar ve genelde erozyona meyilli topraklardır. **8.sınıf:** Dağ sistemleridir.

İlçe bazında toprak sınıflarının dağılımı Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Arazi Kullanma Kabiliyet Sınıflarının İlçelere Göre Dağılımı (ha)

İlçeler	I	II	III	IV	Toplam	V	VI	VII	Toplam	VIII	Genel Toplam
Merkez	6.131	16.885	9.271	9.142	41.429	59	15.926	61.057	77.042	5.563	124.034
Aliağa	3.022	2.908	3.471	4.080	13.481		10.654	16.939	27.593	882	41.958
Bayındır	9.178	5.850	1.685	301	17.014		3.917	27.558	30.975	967	48.956
Bergama	13.855	9.667	12.710	8.587	44.819		30.367	74.976	105.343	1.910	162.072
Bornova	1.167	172	328	5.291	6.958		4.967	8.405	13.372	1.553	21.883
Çeşme	619	2.220	1.088	1.734	5.661		8.376	15.125	23.501	314	29.476
Dikili	3.509	4.690	4.781	2.978	15.958		6.794	30.444	37.238	582	63.778
Foça	864	1.722	3.846	488	6.920		3.359	13.806	17.165	358	24.443
Karaburun	812	693	465	527	2.297		6.725	33.987	40.712	1.265	44.274
Karşıyaka	426	457	380	431	1.694		5.908	11.703	17.611	2.464	21.769
Kemalpaşa	8.516	7.808	4.248	2.762	23.334		4.697	42.345	47.042	1.941	72.317
Kınık	7.138	2.734	5.654	1.115	16.641		11.766	24.954	36.720	391	53.752
Kiraz	3.588	1.921	990	2.171	8.648		1.854	46.236	48.090	1.060	57.798
Menemen	6.280	4.544	6.700	8.775	26.299		13.197	17.090	30.287	2.118	68.704
Ödemiş	18.136	8.821	9.831	3.495	40.283		3.720	75.080	78.800	3.698	122.781
S.Hisar	2.410	1.912	1.493	3.212	9.027		5.876	22.064	27.940	344	37.311
Selçuk	2.637	869	1.624	911	6.041	433	5.478	14.491	20.402	1.305	27.748
Tire	15.807	3.980	2.560	1.752	23.899		5.270	43.847	49.117	1.724	74.740
Torbalı	9.033	12.158	6.901	4.966	33.058		6.529	22.003	28.532	2.308	63.898
Urla	2.555	4.063	5.766	2.736	15.120		10.004	43.853	53.857	1.224	70.201
Toplam	115.261	94.074	83.792	65.454	358.561	492	164.884	645.963	811.339	31.971	1.201.891

Kaynak: Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2001

2.6.1.3. Su Kaynakları

İzmir İli 12.012 km² yüzey alanı ile Batı Anadolu'daki 3 akarsu havzasının bir kısmını veya tamamını kapsar. Kuzeyde, Kuzey Ege Havzasının Bakırçay Havzası olarak adlandırılan ana akarsu bölümü, Gediz Havzasının Menemen Ovası kesimi ve güneyde Küçük Menderes Havzasının tamamı İzmir İli sınırları içerisinde yer almaktadır.

İzmir İli'nin yıllık kullanılabilir, yerüstü su potansiyeli 2,07 milyar m³, yeraltı su potansiyeli ise 0,494 milyar m³ olup toplam su potansiyeli 2,564 milyar m³ tür. İzmir İli ve Türkiye verileri karşılaştırması aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6: İzmir su kaynakları genel bilgiler

Genel Bilgiler	İzmir	Türkiye	Oran
Yüzölçümü (km ²)	12.012	779.500	% 1,4
Nüfus (kişi)	3.739.353	70.586.000	% 5,3
Brüt Su Potansiyeli (m ³)	2.56 milyar	186 milyar (Brüt)	% 1,4
Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²)	311	92	Türkiye Ortalamasından 3,4 kat fazla
Yıllık Ortalama Yağış (mm)	685	643	
Ortalama Yıllık Akış Verimi (l/s/km ²)	5,5	7,6	
Ortalama Akış/Yağış Oranı	% 25	% 37	
Kişi Başına Düşen Brüt Su Potansiyeli (m ³ /kişi/yıl)	759	3.743	Türkiye Ortalamasından % 72 daha az

Kaynak: İZSU, DSİ, 2007

2006 yılı sonunda sulama, içme, kullanma ve sanayi suyu olarak kullanılan su miktarı toplam 346 milyon m³ olarak saptanmıştır. Bu miktarın yaklaşık 207 milyon m³'ü sulamada kullanılmıştır (İzmir Valiliği, 2007).

Su yeterlilik ölçeğine göre ;

Kişi başına 1.000 m³ ten daha az kullanılabilir su: Su fakiri;

Kişi başına 2.000 m³ ten daha az kullanılabilir su: Su azlığına;

Kişi başına 2.000-8.000 m³ kullanılabilir su: Yeterli suya sahip;

Kişi başına 8.000 m³ ten daha fazla su: Su zengini olarak tanımlanmaktadır.

Bu bilgiden yola çıkarak İzmir'in su fakirliği sınırında olan ve su azlığı yaşayan bir kent olduğu söylenebilmektedir.

Bunun yanında, İzmir İli için uzun yıllar ortalama yağış 666 mm iken Ekim 2006 - Mayıs 2007 döneminde ölçülen yağış durumu 339 mm'dir. Bu da yağış miktarındaki % 49 oranındaki düşüşü göstermektedir. Tekrar etmesi ihtimal dâhilinde olan bu gibi durumlar tarımsal sulamalar için risk oluşturmaktadır.

2.6.1.3.1. Yüzeysel Su Kaynakları

Bakırçay, Gediz ve Küçük Menderes önemli akarsulardır. Bunların yanısıra, Karaburun Yarımadası'ndan kaynaklanıp Ege Denizi'ne dökülen kısa boylu ve geçici akışlı akarsular da bulunmaktadır.

Bakırçay Nehri:

Bakırçay Havzası'nın en önemli akarsuyu olan Bakırçay, 128 km uzunluğundadır. Ömerdağ'dan çıkan Bakırçay, Kınık'ın doğusunda alüvyal bir ovaya girerek Çandarlı Körfezi'nden denize dökülmektedir. Bakırçay, geniş tabanlı, alüvyal bir yatak içerisinde akmakta; Madra ve Yunt Dağı'ndan kaynaklanan kolları ise dik ve derin vadilerden akmaktadır.

Gediz Nehri:

276 km. uzunluğundaki Gediz Nehri, Büyük Menderes'ten sonra Ege Bölgesi'nin ikinci büyük akarsuyudur. İç Batı Anadolu'da Murat ve Şaphane Dağları'ndan inen suyun birleşmesiyle doğan Gediz Nehri, Manisa Yarma Boğazı'ndan geçtikten sonra il topraklarına girmekte; delta alanı üzerinde geniş menderesler çizerek Foça'nın güneyinden Ege Denizi'ne dökülmektedir. Vadi tabanı yer yer alüvyonlarla kaplı olan Gediz Nehri, delta oluşturduğu alüvyal dolgu üzerinden geniş tabanlı ve sığ bir yatakta akmaktadır. Bölgenin en verimli ovalarından biri olan Gediz Ovasında; Menemen, kıyı kesiminde Foça, Çiğli ve Karşıyaka yerleşmeleri yer almaktadır.

Küçük Menderes Nehri:

Küçük Menderes, Bozdağ' dan çıkarak Ödemiş ve Tire ilçelerinden geçip Pamucak'ta denize dökülmektedir. 140 km uzunluğundaki nehir, kendi adıyla anılan verimli ova topraklarını sulamaktadır. Bozdağlar ve Aydın Dağları arasında uzanan Küçük Menderes Ovası, doğu-batı yönünde 80 km, kuzey-güney yönünde 20 km genişliktedir. Kiraz, Ödemiş, Beydağ, Tire, Bayındır, Torbalı ve Selçuk gibi birçok yerleşme, Küçük Menderes Ovası'nda yer almaktadır.

Küçük Menderes Deltası'nın kuzey bölümünü, bataklık durumunda olan Çakalboğaz Gölü, Barutçu Gölü, Gebekirse Gölü gibi sığ göller oluşmuştur.

Nehirler ve bazı kolları Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7: Nehirler ve Bazı Kolları

Bakırçay	Güzelhisar Çayı
	Koca Dere
	Yağcılı Çayı
	Kestel
Gediz	Armutlu Deresi
	Nif Çayı
	Sofular Deresi
Küçük Menderes	Prinçci Çayı
	Ergenli
	Seferihisar Deresi
	Uladi Çayı
	Çamlı Çayı
	Birgi Çayı
	Kavak Dere
	Hırsız Deresi
	Yassıdere
	Ürkmez Çayı
	Ilıca Deresi
	Tahtalı Çayı
	Değirmendere
	Eğridere

Diğer dereler ise Karacaali Çayı, Çiçekli Çayı, Tasra Çayı, Menteşe, Sıyrımlı Dere, Gelinboz Dere, Kargı Dere, Sulu Dere ve Kiraz Çayı' dır.

İzmir'de içme suyu, sanayi ve sulama suyu amaçlı kullanılmak üzere işletmede olan barajlar Tablo 8'de verilmektedir.

Tablo 8: İşletmede Olan Barajlar ve Bazı Özellikleri

İşletmede Olan Barajlar	Kullanım Amacı	Üzerinde Bulunduğu Havza	Akarsu	İlçe	Hizmet Yeri	Net Hizmet Alanı (ha)	Yıllık Sağladığı Ortalama Su Miktarı (hm ³ /yıl)	Maksimum Baraj Kapasitesi (hm ³)
Tahtalı	İçme Suyu	Küçük Menderes	Tahtalı Deresi	Menderes			128	306,5
Balçova	İçme Suyu	Küçük Menderes	Ilıca Deresi	Balçova			12	7,8
Kestel	Sulama Suyu, Taşkın Önleme	Kuzey Ege Havzası (Bakırçay)	Kestel Çayı	Bergama	Bergama Sulama Alanı	4.260		37,4
Güzelhisar	Sanayi Suyu, İçme Suyu	Kuzey Ege Havzası (Bakırçay)	Güzelhisar Çayı	Aliağa	Aliağa		73	155,4
Ürkmez	Sulama Suyu	Küçük Menderes	Ürkmez Deresi	Seferihisar	Ürkmez Sulama Alanı	370		7,8
Seferihisar	Sulama Suyu	Küçük Menderes	Yassı Çayı	Seferihisar	Seferihisar Sulama Alanı	1.277		29,1
Alaçatı	İçme Suyu	Küçük Menderes	Hırsızdere	Çeşme	Alaçatı		3	16,5
Kavakdere	Sulama Suyu	Küçük Menderes	Kavakdere	Seferihisar	Kavakdere Sulama Alanı	560		17,9

Kaynak: DSİ, 2007

Yapımı süren barajlar ise Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9: Yapımı Süren Barajlar

Baraj	İlçe	Su Yatağı	Kullanım Amacı	Göl Alanı (ha)
Çaltıkoru	Bergama	İlyas Çayı	Sulama	190
Yortanlı	Bergama	Yortanlı Deresi	Sulama	424
Beydağ	Beydağ	Küçük Menderes	Sulama	1,300

Kaynak: DSİ, 2007

Bununla birlikte henüz proje aşamasında olan baraj listesi Tablo 10'da görülmektedir.

Tablo 10: Proje Aşamasında Olan Barajlar

Adı	İlçesi	Akarsuyu	Amacı	Hizmet Alanı	Kapasitesi
Kunduz	Aliağa	Kunduz	İçme Suyu	Aliağa Organize Sanayi Bölgesi	5 hm ³ /yıl
Değirmendere	Menderes	-	İçme suyu	İzmir'e içme suyu	5,35 hm ³ /yıl
Ali Onbaşı	Narlidere	Ali Onbaşı	İçme Suyu	İzmir'e içme suyu	5 hm ³ /yıl
Bostanlı	Karşıyaka	-	İçme ve Kull. Suyu	İzmir'e içme suyu	3 hm ³ /yıl
Gelinalan	Seferihisar	Yassıçay	Sulama	Seferihisar içme suyu	2 hm ³ /yıl
Uladi	Bayındır	Uladi Çayı	Sulama	Bayındır Ovası	2389 ha
Yiğitler	Kemalpaşa	Yiğitler Deresi	Sulama + İçmesuyu	Kemalpaşa Ovası + KOSBI'ye sanayi suyu	3.790 ha + 9,27 hm ³ /yıl
Bozköy	Karaburun	-	İçme suyu	Karaburun'a içme suyu	2 hm ³ /yıl
Salman	Karaburun	-	Sulama	Karaburun + Salman Arazileri	-
Karareis	Karaburun	Ekişce Deresi	İçme ve Sulama	Karaburun'a içme suyu	4 hm ³ /yıl
Ergenli	Bayındır	Pelit Deresi	Sulama	Bayındır'a sulama	5.400 ha
Burgaz	Bayındır	Değirmen Deresi	Sulama	Bayındır'a sulama	3.899 ha
Düvertepe					
Bostanlı			İçme Suyu		2,5 hm ³ /yıl
Gördes Barajı	MANİSA		İçme, kullanma ve sulama		120 hm ³ /yıl
Çağlayan	MANİSA				45 hm ³ /yıl
Başlamış	MANİSA				42 hm ³ /yıl
Çamlı	Güzelbahçe		İçme Suyu		21,5 hm ³ /yıl

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006; T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a ; DSİ, 2007

Gördes, Çağlayan ve Başlamış Barajları tamamlandığı takdirde İzmir'e yeni su kaynakları tarafından sağlanacak su miktarı 207 hm³/yıldır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

İzmir'de bulunan göletler ise Tablo 11'de verilmektedir.

Tablo 11: İzmir'deki Göletler

Adı	İlçesi	Amacı	Sulanan Alan (ha)
Bademler	Urla	Sulama	60
Kavakçayı	Seferihisar	Sulama	91,4
Çatalca	Menderes	Sulama	119,9
Yeniköy Balandere	Menderes	Sulama	286
Mordoğan	Karaburun	Sulama + İçme suyu	1.111
Ataköy	Karaburun	Sulama	5.400
Kaynaklar	Buca	İçme suyu	-
Emiralem	Menemen	Sulama	152

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006

İçmesuyu kaynağı olarak kullanılan barajların su kaynakları ve koruma alanları planlamada önemli bir girdi oluşturmaktadır. Planlama alanında yer alan Tahtalı, Balçova, Çamlı, Güzelhisar, Alaçatı (K.Aktas), Kunduz, Ali Onbaşı ve Bostanlı Barajlarının su kaynak koruma alanları belirlenmiştir. Uzun mesafeli koruma alanları, barajların su toplama havzası sınırı olarak belirlenmektedir. Mutlak, kısa, orta ve uzun mesafeli koruma alanlarına ilişkin kullanım ve yapılaşmaya ilişkin planlama ölçütleri, Çevre Mevzuatı kapsamında Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği kapsamında tanımlanmıştır. Kullanım ve yapılaşmaya ilişkin kısıtlamalar, mutlak koruma alanından uzun mesafeli koruma alanına geçişte giderek azalmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006).

Göller: İzmir İli içerisinde beş adet doğal göl bulunmaktadır. Bunlardan biri Karşıyaka'da dinlenme ve eğlence yeri olarak kullanılan Karagöl, bir diğeri ise Gölcük'te balıkçılık, dinlenme ve eğlenme yeri amacı ile kullanılan Gölcük' tür. Selçuk'ta Belevi, Selçuk Küçük Menderes Havzası'nda Gebekirse ve Çakal Gölleri ise yine ekonomik kullanım alanı bulunmayan doğal göllerdir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

2.6.1.3.2. Yeraltı Suları

İzmir'de kullanılan toplam suyun yaklaşık % 90'ı yeraltı sularından karşılanmaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006b). İzmir'in içme suyunun yaklaşık % 40'ı Tahtalı ve Balçova Barajları olmak üzere yüzey sularından karşılanırken yaklaşık % 60'ı yeraltı sularından karşılanmaktadır. Bu kuyular Sarıkız Göksu Kuyuları (% 38,6), Menemen Çavuşköy Kuyuları (% 4,5), Halkapınar-Çamdibi Kuyuları (% 18,4), Pınarbaşı Kuyuları (% 0,8)'dir (İZSU, 2007).

İZSU verilerine göre, içme ve kullanma suyu olarak ilde haftalık ortalama 4.000.000 m³ su kullanıldığı düşünüldüğünde, İzmir'de bir kişinin günlük su kullanımı yaklaşık 169,5 L olarak hesaplanmaktadır. World Wild Fund Türkiye ofisi verilerine göre Türkiye için günlük kişi başı su

kullanım değeri ise 111 L' dir. Görüldüğü gibi İzmir'de kişi başı su kullanımı Türkiye genelinden daha yüksektir. Öte yandan tarımsal faaliyetler amacıyla yeraltı suları kontrolsüzce kullanılmaktadır.

Genel olarak su kullanımında oransal bilgiler Tablo 12'de verilmektedir.

Tablo 12: Su Kullanım Alanları

Kullanım alanı	Dünya Ort.	Gelişmiş Ülkeler	Gelişmekte Olan Ülkeler	Az Gelişmiş Ülkeler	TÜRKİYE
Tarım	67	39	52	86	75
Endüstri	23	46	38	7	15
İçme ve kullanma	10	15	10	7	10

Kaynak: <http://www.ehcrea.com/plus/su-dosyasi/>, 2007

İzmir'de ise bu oran Türkiye ile paralellik göstermektedir. Buradan yola çıkılarak söylenebilir ki, su kaynakları tarımsal kullanım amacıyla ile yüksek oranlarda tüketilmektedir.

2.6.1.3.3. Deniz ve Kıyı Alanları

Küçük Menderes Havzası'nın Kuşadası Körfezi'nde denize açılma noktasında yer alan Pamucak'ta geniş kıyı kumulu ve doğal plajlar oluşmuştur. Karaburun Yarımadası'nın kuzeyinde İzmir Körfezi bulunmaktadır. Bakırçay Havzası'nın denize açılma noktasındaki Çandarlı Körfezi, İzmir Körfezi'nden sonra ekonomik etkinliklerin yoğunlaştığı ikinci bölge durumundadır. Kıyılar, ana körfezler dışında girintili-çıkıntılıdır. Bu yapıya bağlı olarak, denize sokulan burunlarda kıyı şeritleri dar ve yer yer dik olup, kıyı boyunca yer yer kumsallar oluşmuştur. İzmir'in 629 km kıyısının 101 km'si doğal plaj niteliğindedir. İzmir'in güneyindeki plajlar, yaz mevsiminin uzunluğu bakımından kuzeye göre daha avantajlı durumdadır. İzmir kıyılarında bulunan 36 adanın çoğu, yerleşime uygun olmayan küçük adalardır. Kıyılardan 100 m ile 2 km arasında değişen uzaklıktaki adaların kıyı uzunlukları ortalama 1-5 km arasında değişmektedir. Bu adaların birçoğu, doğal sit alanı olarak tescil edilmiştir.

Bunun yanında 2008 yılı için İzmir'de Mavi Bayrak Ödüllü Plaj sayısı 21'dir. Aşağıdaki tabloda deniz turizmi sektörel olarak ekonomik değere sahip olan diğer illerdeki durum ve İzmir'in bu iller içerisindeki sıralaması görülebilmektedir.

Tablo 13: Mavi Bayrak Ödüllü Plaj Sayısı

	2006	2007	2008
Antalya	90	126	143
Muğla	44	47	57
İzmir	29	23	21
Aydın	21	19	16
Balıkesir	5	12	12
Mersin	1	4	6
Çanakkale	0	3	1
Tekirdağ	1	1	1
Isparta	1	0	0
Yalova	0	0	1
Toplam	192	235	258

Kaynak: TÜRÇEV, 2008

2007 ve 2008 yıllarına itibari ile İzmir’ de bulunan mavi bayraklı plajlar Tablo 14’de listelenmektedir.

Tablo 14: 2007-2008 Yılı İzmir’de Mavi Bayraklı Plajlar

İZMİR	2007 (23 plaj)	2008 YILI (21 plaj)
İlçe-Belde	Plaj Adı	
Selçuk	Artemisia Efes Prenses	Artemisia Efes Prenses
	Orta Mahalle Genclik Parki	Aqua Fantasy Club Hotel
	Cactus Hotels Club Yali Paradise Beach	Richmond Ephesus Resort
Menderes-Gümüldür	Cactus Hotels Club Yali Paradise Club	Orta Mahalle Plajı
	Denizati Tatil Koyu	Denizati Tatil Koyu
	Cactus Hotels Club Yalı&Resort	Club Yalı
Çesme	Maxima Tatil Köyü	
	Babylon Otel	Suzer Sun Dreams Hotel
	Ontur Otel	Seaside Beach Club
	Ayasaranda Kerasus Otel	Sheraton Otel
	Tekke Plajı-İPTAL	Ontur Otel
	Paparazi Plajı	Ayasaranda Kerasus Otel
	Altinyunus Beach	Ilıca Otel
Ilıca Sheraton Otel	Paparazi Plajı	
Karaburun	Piyade Koyu (Seaside Beach Club)	Altinyunus Plajı
	Akvaryum	Akvaryum Plajı
	Kuyucak	Kuyucak Plajı
Foça	Phokaia Otel	Phokaia Otel
	Hanedan Plajı	Pollen Tatil Köyü
Foça-Yeni Foça	Pollen Tatil Köyü	
Dikili	Kayra Plajı	Kayra Plajı
	Dikili Halk Plajı	Dikili Belediye Plajı
	Kalem Adası	Kalem Adası

Kaynak: TÜRÇEV, 2008

Öte yandan deniz suyu kalitesi açısından analiz edilen ve mavi bayrak alma olasılığına sahip plajlar ise Tablo 15'deki gibidir.

Tablo 15: Bir sonraki Yıl İçin İzlenen Mavi Bayrak Numune Noktaları

Çeşme	Tekke Plajı
	Ayayorgi
	Boyalık
	Çark Plajı
	Piyade Koyu
	Ilıca Iı (Ilıca Motel)
	Babaylon Otel
Dikili	Mysia Plajı
Foça	1. Mersinaki H. Plj.
	4. Mersinaki (Hanedan)
	Mackerel Tatil Köyü
Karaburun	Manal Plajı(Yeni)
Menderes	Orta Mahalle
	Sultan Tatil Köyü
	Maxima Otel (Biltur)
	Cactus Hotels Clup Yalı Paradise Beach
	Cactus Hotels Clup Yalı Paradise Clup
Seferihisar	Teos Club Plajı
	Ürkmez Sağlık Ocağı Önü
	Ömür Beldesi
	Club Atlantis
Selçuk	Pamucak Aqua Fantasy
	Sürmeli Otel

Kaynak: TÜRÇEV, 2008

2.6.1.4. Enerji Kaynakları

2.6.1.4.1. Güneş

Türkiye'de yıllık güneş enerjisi dağılımı 1.100-1.600 kWh/m²yıl olup İzmir yılda 1.400-1.450 kWh/m²yıl güneş almaktadır (Ege Üniversitesi Güneş Enerjisi Enstitüsü, 2007). Güneş enerjisinin potansiyeliyle ilgili çalışmalar proje bazında yapılmış olup genel bir çalışma bulunmamaktadır.

2.6.1.4.3. Kömür

İzmir İlinde Cumaovası, Kemalpaşa, Dağkızılca, Tire, Bergama-Çağlan, Bergama-Ürkük'te kömür işletmeleri mevcuttur. Sadece Tire Kömürleri özel sektör tarafından işletilmektedir.

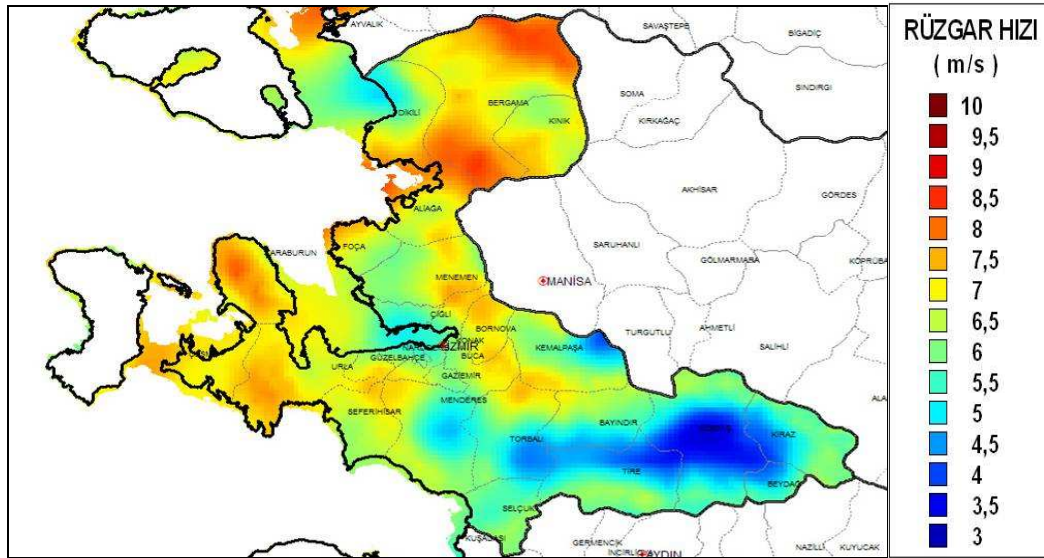
2.6.1.4.4. Doğalgaz

İzmir İli sınırlarında doğalgaz rezervi bulunmamaktadır.

2.6.1.4.5. Rüzgar

İzmir İli 1938-1970 dönemine ait ortalama rüzgar hızı 3,5 m/s, en hızlı rüzgar yönü ve hızı 41,2 m/s., ortalama fırtınalı gün sayısı 21,6 (17,2 >m/s) ortalama kuvvetli rüzgar gün sayısı 86,0 (10,8-17,1 m/s)'dir.

İzmir, Türkiye'nin rüzgar potansiyelinde üçüncü sırada yer almaktadır. Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası'na göre, Türkiye'deki rüzgar enerjisi kullanarak elektrik üretmeye uygun alanların % 30'u Ege Bölgesi'ndedir. Şekilden de görüldüğü gibi İzmir'de yeşil ve mavi ile gösterilmiş olan "düşük rüzgar hızlı" bölgeler oldukça azken, özellikle kıyılarında 7 m/s ve üzerinde rüzgar hızı yüksek olan bölgelerin çokluğu dikkat çekmektedir.

Şekil 3 : İzmir İli Rüzgâr Haritası

Kaynak : <http://repa.eie.gov.tr>, Erişim: 2007.

2.6.1.4.6. Biyokütle

Türkiye'deki mevcut hayvan varlığından elde edilecek gübrenin biyogaz üretiminde kullanılmasıyla yaklaşık 3-3,5 milyar m³/yıl oranında biyogaz üretiminin gerçekleşmesi mümkün görünmektedir. Bu

enerjinin de yaklaşık olarak 2-2,5 milyon ton taşkömürü/yıl veya 20-25 milyar kWh elektrik enerjisine eşdeğer olduğuna dikkat edilmelidir. İzmir'de hayvancılık konusu göz önünde bulundurulduğunda ise bu potansiyel henüz ortaya çıkartılmadığını görebiliriz. Biyogaz, endüstriyel gelişmenin itici gücü elektrik enerjisi üretimi sistemleri için düşünülmemelidir. Ancak küçük yerleşim birimleri ve çiftliklerin elektrik ihtiyacını karşılayabilir. İzmir ili içerisinde biyogaz enerji elde edilmesine yönelik, tavuk çiftlikleri ve besi damları yeterli miktarda bulunmaktadır. 1982-1985 yılları arasında Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü tarafından Tire-Karateke, Menemen, Torbalı-Oğlanağası yörelerinde biyogaz enerjisi elde etmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Biyogaz elde edilmesi amacıyla ilimiz sınırları içerisinde uygulamaya geçmiş bir çalışma mevcut değildir. Ancak biyogaz enerjisi elde edilmesi için gereken potansiyel ilimizde mevcuttur (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006b).

İzmir, yağlı tohumlu bitkilerin üretimine elverişli bir iklime ve toprak yapısına sahiptir.

2.6.1.4.7. Petrol

İzmir İli sınırları içerisinde petrol rezervi bulunmamaktadır.

2.6.1.4.8. Jeotermal Sahalar

İzmir, ülkemizin önemli jeotermal kaynaklarına sahiptir. İlde yer alan jeotermal kaynaklar, kaplıca, termal turizm, sağlık turizminin yanı sıra sera ısıtması, kentsel ısınma alanlarında da kullanılmaktadır. Bölgede yer alan jeotermal kaynakların birçoğunun birden fazla alanda kullanılması olanaklı görünmektedir. İzmir ilinde bulunan jeotermal sahaların araştırılması ve geliştirilmesi çalışmaları, ağırlıklı olarak MTA Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen projelerle 1970'li yıllardan itibaren sürdürülmektedir. Bazı sahalarda özel girişimcilerin amaçlarına yönelik geliştirme çalışmaları da MTA'nın bilgi ve bulguları temel alınarak yürütülmektedir. Bu çerçevede; İzmir ilinde bulunan jeotermal sahaları Aliağa, Balçova, Bayındır, Çeşme, Dikili, Bergama, Seferihisar, Urla İlçelerinde bulunmaktadır.

Tablo 16'da jeotermal sıcaklıklarına göre kullanım alanları verilmektedir. İlerdeki Jeotermal sahalarındaki muhtemel sıcaklıklar da aşağıda verilmiştir. Kullanım alanları konusundaki değerlendirmeler raporun ekonomik yapı başlığı altında da incelenecektir.

Tablo 16: Jeotermal Akışkan Sıcaklıklarına Göre Kullanım Alanları

Derece (°C)		Elektrik Üretimi	Isıtma
180	Yüksek Konsantrasyon, Solüsyonun Buharlaşması		+
	Amonyum Absorbsiyonu ile Soğutma	+	
170	Hidrojen Sülfid Yoluyla Ağır Su Eldesi	+	+
	Diyatomitlerin Kurutulması	+	+
160	Kereste, Balık vb. Yiyeceklerin Kurutulması	+	+
150	Bayer's yoluyla Alüminyum Eldesi	+	+
140	Çiftlik Ürünlerinin Çabuk Kurutulması (konservecilik)	+	
130	Şeker Endüstrisi, Tuz Eldesi		+
120	Temiz Tuz Eldesi, Tuzluluk Oranının Artırılması		+
110	Çimento Kurutulması		+
100	Organik Maddeleri Kurutma (Yosun, Et, Sebze)		+
	Yün Yıkama ve Kurutma		+
90	Balık Kurutma		+
80	Ev ve Sera Isıtma		+
70	Soğutma (Alt sıcaklık sınırı)		+
60	Kümes ve Ahır Isıtma		+
50	Mantar Yetiştirme, Termal Tedavi Tesisleri		+
40	Toprak Isıtma, Kent Isıtma (Alt sınır), Kaplıca Tesisleri		+
30	Yüzme Havuzları, Fermantasyon, Damıtma, Kaplıca Tesisleri		+
20	Balık Çiftlikleri		+

Kaynak: Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007.

İzmir İli Jeotermal Sahalarının yaklaşık sıcaklıkları şu şekildedir;

Aliğa.....	60 – 100 °C
Balçova.....	100 – 145 °C
Bayındır	30 – 50 °C
Çeşme	30 – 60 °C
Dikili.....	< 130 °C (130 °C'ye kadar varan değişen sıcaklıklarda)
Bergama	40 – 70 °C
Seferihisar	< 153 °C (153 °C'ye kadar varan değişen sıcaklıklarda)
Urla.....	80 – 100 °C

2.6.1.5. Yeraltı Zenginlikleri

Ülkemiz sanayisinin başlıca girdilerini oluşturan endüstriyel hammadde kaynakları açısından avantaja sahip olan İzmir'de, özellikle son yıllarda gelişen doğal taş ve yapı taşlarına ilişkin kaynaklar önemli bir yer tutmaktadır.

Dolomit: Çeşme'de toplam 684.000.000 ton Görünür+Muhtemel (MgO: 18,9 – 20,9, Cao: 29,4-34,7), Urla'da 584.000.000 ton Muhtemel, Tire'de 28.000.000 ton Muhtemel ve Buca'da cam ve dolgu sanayinde kullanılabilecek şu anda işletilmeyen sahalar vardır.

Alünit: Foça' da Şaphane Dağı Sahası bulunmaktadır. Rezerv bilgisi mevcut değildir.

Kaolen: Aliağa'da özel sektör tarafından zaman zaman seramik hammaddeleri olarak işletilen (Al₂O₃:5-15 SiO₂:75-78) kaolinize tuf ve kaolenler vardır.

Mermer: Tire'de gri renkli 1.406.000 m³ görünür, Selçuk'ta üstte koyu gri, altta dumanlı beyaz renkli 4.620.000 m³ ve Urla - Çeşme - Karaburun - Mordoğan'da bej renkli mermer ile breşler mevcuttur. Tire'deki sahalar hariç diğerleri özel sektör tarafından zaman zaman işletilmektedir.

Perlit: Aşağıda detaylar listelenmektedir.

- İzmir-Bergama-Maruflarköy ve Ardıkköy Sahaları
 - Kalite: Genleşme oranı elektrikli fırında 3,2 olarak belirlenmiş olup, alevdeki genleşme oranı 10'un üzerindedir.
 - Rezerv: 3 sektörde 4.650.000 ton muhtemel. Ardıkköy-Sihirdere sektöründe işletme yapılmaktadır.
- İzmir-Çandarlı-Deliktaşköyü Sahası
 - Kalite: Elektrikli fırında genleşme oranı 1.3-1.5 tur. Ancak alevdeki genleşme oranının 10 civarındadır.
 - Rezerv: 3.125.000 ton görünür, 5.000.000 ton muhtemel
- İzmir-Zeytindağ-Aşağı Şakran Sahası
 - Kalite: Genleşme oranı 5,1-6,0 dır. Alevdeki genleşme oranının 15-20 civarındadır.
 - Rezerv: 1.000.000 ton görünür, 3.000.000 ton muhtemel

- İzmir-Zeytindağı-Koyuneliköyü Sahası
 - Kalite: Elektrik fırınındaki genleşme oranı 2,9-7,8 arasındadır.
 - Rezerv: 3.000.000 ton görünür, 5.000.000 ton muhtemel
- İzmir-Çandarlı-Demirtaş Sahası
 - Rezerv: 2.000.000 ton muhtemel
- İzmir-Cumaovası-Bahçecik Sahası
 - Rezerv: 5.000.000 ton görünür, 15.000.000 ton muhtemel işletilmektedir.
- İzmir-Cumaovası- Yeniköy perlit Sahaları
 - Rezerv: 10.000.000 ton muhtemel, 3.000.000 ton. Halen işletilmektedir.
- İzmir-Foça-Tetilköy-Yahyababa Tepe ve Domuz Tepe perlit Sahaları
 - Rezerv: 3.600.000 ton görünür, 12.500.000 ton muhtemel
- İzmir-Saruhanlı-Tatlıpınar-Demirci perlit Sahaları
 - Rezerv: 5.700.000 ton görünür, 12.000.000 ton muhtemel. Saha işletilmemektedir.

Altın: Karşıyaka'da 1,3-3,38 gr/ton tenörlü toplam 1.757.250 ton Görünür+Muhtemel rezervli, Ödemiş'te 0-5,30 gr/ton tenörlü toplam 1.459.599 Görünür+Muhtemel rezervli ve Bergama'da 10-11 gr/ton tenörlü sahalardan Bergama'daki özel sektör tarafından işletilmekte olup, toplam 24 ton Au, 18 ton Ag üretilmesi planlanmıştır.

Bakır-Kurşun-Çinko: Bayındır-Sarıyurt Sahası'nda % 0,1 Cu, % 7 Pb, % 7,5 Zn oranları dahilinde 3.453.272 ton görünür rezerv bulunmaktadır. Aynı zamanda Gümüldür-Gümüşsu Sahası'nda % 3,92 Pb, % 9.5 Zn (90 gr/ton Ag değeri bilinmektedir) tenör rezervden geçmiş yıllarda 4.837,5 ton tüvenan cevher üretilmiştir. Yatakta bugün 2,600,000 ton tüvenan, 135.000 ton mümkün rezerv vardır.

Civa: Karaburun ve Ödemiş'de eskiden beri işletilen sahaların tümü Dünya'da civa kullanımına son verilmesi nedeniyle üretimleri durdurulmuştur. Karaburun-Küçükbahçe, Kalecik Köyleri'nde 370.000

ton görünür, 380.000 ton muhtemel rezervden bahsedilmektedir. Ayrıca Torbalı-Helvacı Sahası'nda 42.120 ton muhtemel rezerv söz konusudur.

Demir: Torbalı'da %45 Fe 2.152.000 ton Görünür+Muhtemel rezervli saha özel sektör tarafından çimento hammaddesi olarak zaman zaman işletilmektedir.

Grafit: İzmir civarındaki grafit sahaları aşağıda tabloda listelenmektedir.

Yer	Tenör (%Sabit Karbon)	Rezerv (Ton)
Tire-Başköy	6,5	70.000 görünür
Tire-Habibler	4,5	20.000 görünür
Tire-Çeşmedere	6,0	40.000 görünür 60 000 muhtemel
Tire-Karamersin	6,0	20.000 görünür

Titanyum: Ödemiş-Kayabağ, Bebekler, Yeniköy Sahaları % 1,1-1,6 TiO₂ olarak 11.000.000 ton muhtemel rezerv bulunmaktadır.

Linyit: Linyit ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda bulunmaktadır.

Yatağın Bulunduğu Yer	Kimyasal Özellikleri (%)				Rezerv (1 000 Ton)				Açıklama
	Su	Kül	Kükürt	Ard K Kal/Kg	Gör	Muh	Müm	Jeo	
Cumaovası	17,46	28,15	2,64	3,410	---	---	3.806	---	Kapalı İşletme
Tire	---	---	---	3,400	---	---	600	---	
Torbalı	---	---	---	4,460	---	---	---	---	Ekonomik Değil
Bergama-Çalan	4,33	35,20	2,15	4,130					Ekonomik Değil
Bergama-Ürkütler									Ekonomik Değil

2.6.1.6. Değerlendirme

İzmir ili doğal kaynak zengini bir bölge olarak değerlendirilebilir. Fakat var olan potansiyelin korunmaması ve değerlendirilememesi bölgenin doğal yapısının niteliksel ve niceliksel bozulmalara uğramasına sebep olmaktadır. Bu durum ileride yaşamsal sorunlara yol açabilecektir. Bu sebepten dolayı doğal kaynaklarla ilgili tehditler tespit edildikten sonra alınması gereken önlemler uygulanmalı ve daha da ötesi iyileştirme çalışmaları ile olası olumsuz durumlar engellenmelidir.

İldeki ormanlık alanın payı yüksektir. Ancak düzenli orman alanları Türkiye ortalamasından çok daha düşük olduğu gibi, bozuk ormanlık alan oranı da yüksek bir değerdedir.

Bölgedeki biyoçeşitlilik tehdit altındadır. İzmir'de korunması gerekli endemik bitki türleri koruma statüsü çeşitlilik göstermekle birlikte *Nif Dağı*, *Bozdağ* ve *Alaçatı Zeytineli Kıyıları*'nda yer almaktadır. Bu bölgelerde, küresel ölçekte tehlike altındaki türler, Avrupa ölçeğinde tehlike altındaki türler bulunmaktadır. Aynı bölgelerde ulusal ölçekte nadir türler bulunmaktadır. Fakat çoğunlukla koruma statüsüne sahip olmadığı için bu alanlar çıkan yangınlar, aşırı otlama, tarımsal amaçlı faaliyetler sebebiyle yok olmaktadır.

Öte yandan K. Menderes ve Gediz havzalarında görülen biyoçeşitlilik ise öncelikle barajlar ve tarımsal faaliyetler için aşırı su çekilmesinden ötürü tehdit altındadır. Öte yandan Gediz Deltası endüstriyel atık suların deltaya ulaşmasından kaynaklanan kirlilik nedeni ile de biyoçeşitlilik açısından risk altındadır. Kirlilikten öte, deltaya yeteri kadar su ulaşmaması kuş türlerinin sayısı açısından olumsuz bir tablo çizmektedir.

Toprak kaynakları açısından da ciddi sorunlar bulunmaktadır. İzmir ili'nin % 75,1'inde orta ve şiddetli erozyon problemleri vardır. Verimli tarım alanlarının çevresindeki sırtlarda orman varlığının giderek azalması, tarımsal alan açmalar, zeytin dikimi için makilik alanlarda yapılan açmalar ve orman yangınları yaşanan erozyonun başlıca nedeni olarak görülmektedir. Ayrıca toprak sağlığının yetersizliği ve ıslaklık gibi toprak özelliklerindeki olumsuzluklar da tarımsal faaliyetlerdeki sınırlayıcı etmenler olarak ortaya çıkmaktadır. Öte yandan Kemalpaşa'da tarımsal niteliğe sahip toprak bulunmakta iken sanayi faaliyetleri yüzünden toprak niteliksel bozulmaya uğramaktadır.

Su kaynakları açısından ilde, yüksek bir su kullanımının söz konusu olduğu söylenebilmektedir. Su kullanımının yaklaşık % 75 kadarı tarımsal faaliyetler amacıyla kullanılırken, yaklaşık % 15'i endüstriyel ve % 10'u evsel su kullanımlarıdır. Örneğin 2006 yılı için sulama, içme, kullanma ve sanayi suyu olarak kullanılan su miktarı toplam 346 milyon m³ olarak saptanmıştır. Bu miktarın yaklaşık 207 milyon m³'ü sulamada kullanılmıştır. Bu değer oldukça büyük bir orandır.

Öte yandan İZSU verilerine göre, içme ve kullanma suyu olarak ilde haftalık ortalama 4.000.000 m³ su kullanıldığı düşünülürken, İzmir'de bir kişinin günlük su kullanımı yaklaşık 169,5 litre olarak hesaplanmaktadır. World Wild Fund Türkiye Ofisi verilerine göre Türkiye için günlük kişi başı su kullanım değeri ise 111 litre'dir. Görüldüğü üzere İzmir'de kişi başı su kullanımı Türkiye genelinden daha yüksektir. Su yeterlilik ölçeğine göre İzmir su fakirliği sınırında olan ve su azlığı yaşayan bir ildir.

Ayrıca İzmir ili için uzun yıllar ortalama yağış miktarı 666 mm iken Ekim 2006 - Mayıs 2007 döneminde ölçülen yağış durumu 339 mm'dir. Bu da yağış miktarındaki % 49 oranındaki düşüşü göstermektedir. Tekrar etmesi ihtimal dâhilinde olan bu gibi durumlar tarımsal sulamalar için risk oluşturmaktadır. Yeraltı sularının kontrolsüz kullanımı da taban seviyesinde aşırı düşmeye sebep olmaktadır.

Su kaynakları ile ilgili mevcut durum içerisinde denizlerin durumu konusunda da bilgi vermek gerekmektedir. 2007 yılındaki mavi bayraklı plaj sayısı 2006 yılına göre daha azdır. Fakat analizi devam eden bir çok plaj bulunmaktadır. Bu da İzmir'de Mavi Bayrak alma potansiyeli olan çok sayıda plaj olduğunun kanıtlamaktadır. Türçev (2008)'e göre İzmir'de genel olarak denizler temiz olsa dahi kriterlerden biri olan arıtma tesisi bulunması gerekliliği olduğundan mavi bayrak konusunda sorun yaşanmaktadır. En çok bu konu yüzünden Mavi Bayrak verilememektedir. Bir diğer konu ise, az sayıda da olsa, arıtma tesisi bulunan yerlerde diğer kriterlerin (deniz suyu kalitesi dışında tuvalet olmaması, kabin olmaması gibi 27 kriter) uymaması nedeniyle mavi bayrağın verilememesidir. Ayrıca Valilik koordinasyonunda oluşturulan ve ayda bir toplanması gereken İl Mavi Bayrak Komisyonu düzenli olarak toplanmamaktadır.

Göller söz konusu olduğunda ise ildeki beş adet gölün korunması ve iyileştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmadığı görülmektedir. Örneğin Bozdağ'daki Gölcük Gölü turizm değerine sahip olan bir alan olmasına rağmen bölgede yatırım yapılmamaktadır. Bölgenin yakınlarındaki Bozdağ da kış turizmi anlamında alanın değerini artırmaktadır. Bölgenin tanıtımının ve turistik işletmeler tarafından kontrollü yatırımın yapılması, turizm açısından değerlendirilmesini sağlayabilecektir. Alanda peyzaj ve rekreasyon alanı çalışmaları projelendirme fikri mevcuttur. Öte yandan var olan tesislerin kontrolsüz foseptik çukurları nedeniyle göle sızıntı gerçekleşmektedir, bu da niteliksel bozulmaya sebep olmaktadır. Ayrıca sulama amaçlı çekilen su sebebiyle gölün suyu azalmaktadır. Tüm göller için buna benzer sorunlar yaşanmaktadır.

Enerji kaynakları açısından söylenebilecek en önemli konu; yenilenebilir enerji kaynaklarının yeterince değerlendirilemeyen bir potansiyele sahip olduğudur. Örneğin 1982-1985 yılları arasında Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü tarafından Tire-Karateke, Menemen, Torbalı-Oğlanağası

yörelere biyogaz enerjisi elde etmeye yönelik çalışmalar yapılmıştır. Biyogaz elde edilmesi amacıyla artık ilimiz sınırları içerisinde herhangi bir çalışma yapılmamaktadır. Fakat arıtma tesislerinin ihtiyaç duyduğu enerjiyi biyogaz eldesi ile temin etmeleri mümkündür. İzmir, Biyodizel konusunda gerek hammaddenin üretilebileceği karakteristiğe sahip olma açısından, gerek altyapı açısından gelişime açık bir konuma sahiptir. Haziran 2007 itibarıyla İzmir'de belediyeden ruhsat izni alan 6 firma bulunmaktadır. Bunun yanında 2007 yılı haziran ayı itibarıyla Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'ndan işleme lisansı alan bir çok firma mevcuttur. Fakat biyodizel konusunda yasal engeller söz konusudur.

İzmir ilinde bulunan jeotermal sahaları Aliağa, Balçova, Bayındır, Çeşme, Dikili, Bergama, Seferihisar, Urla İlçelerinde bulunmaktadır. İlde yer alan jeotermal kaynaklar ise; kaplıca, termal turizm, sağlık turizminin yanı sıra sera ısıtması, kentsel ısınma alanlarında da kullanılabilir niteliktedir.

İzmir, Türkiye'nin rüzgar potansiyelinde üçüncü sırada yer almaktadır. Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası'na göre, Türkiye'deki rüzgar enerjisi kullanarak elektrik üretmeye uygun alanların % 30'u Ege Bölgesi'ndedir.

İzmir'in yer altı zenginliklerinin ekonomik değere dönüştürülebilir miktarda olduğu özellikle vurgulanmalıdır.

2.6.2. Hassas Ekosistemler

Bu bölümde İzmir Kentsel Bölge Nazım İmar Planı (2006) ile İzmir 2005 Yılı Çevre Durum Raporları'ndan faydalanılmıştır.

2.6.2.1. Turizm Merkezleri, Milli Parklar, Tabiat Anıtları

İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı onaylı 8 adet turizm merkezi (TM) bulunmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006). Bunlar;

1. Çeşme-Alaçatı TM (06.09.1982)
2. Selçuk-Pamucak TM (17.12.1985)
3. Çeşme-Altinkum TM (07.12.1985)
4. Seferihisar-Doğanbey TM (07.12.1985)
5. Çeşme-Pasalımanı TM (05.08.1986)

6. Selçuk-Pamucak TM (09.04.1987)
7. İzmir-Balçova TM (17.10.1993)
8. Çeşme- Alaçatı'dır.

Öte yandan İzmir'de milli park bulunmamaktadır.

İlde 10 adet tabiat anıtı bulunmaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006b). Bunlar tescil yıllarıyla aşağıda listelenmiştir;

9. Anadolu Kestanesi: 600 yıllık, Ödemiş, 1994.
10. Taşdede Pırnal Meşesi: 250 yıllık, Dikili, 1994
11. Kunduracı Çınarı: 980 yıllık, Buca, 1994
12. Teos Menengici: 350 yıllık, Seferihisar, 1994
13. Ulumeşe: (yaş ve yer konusunda bilgiye ulaşılamamıştır), 1995
14. Yarendere Fıstık Çamı:150 yıllık, Urla, 1995
15. İlkurşun Çınarı: 300 yıllık, Ödemiş, 1995
16. Yemişçi Çınarı: 350 yıllık, Urla, 1995
17. Fıstık Çamı:105 yıllık, Urla, 1995
18. Kadınlar Kuyusu Koca Menengici: 600 yıllık, Foça, 1995

2.6.2.2. Yaban Hayatı Koruma Alanları

Gebekirse Gölü Yaban Hayatı Koruma Sahası: Bu koruma alanı flora ve fauna anlamında zengin bir biyoçeşitlilik içermektedir. Bu alan 1000 hektardır ve Selçuk İlçesi Zeytinköy Beldesi'nde bulunmaktadır.

Bayındır-Ovacık Arpadağ Ormanı Yaban Hayatı Koruma Alanı: Bu ormanda karacalara yaşama alanı yaratan karaçam ve kestane bulunmaktadır. 8062 hektarlık alan Bayındır' da, Sarıyurt, Ovacık, Kızıloba, Hisarlık, Ergenli, Dereköy ve Kızılağaç köylerini sınırları içerisine almaktadır.

Karada (Eşek Adası) Yaban Hayatı Koruma Alanı: Adada keklik, tavşan, yaban eşeği ve yaban domuzları bulunmaktadır. 669,5 hektara yayılan alan Çeşme ile Karaburun yarımadası arasında yer almaktadır.

2.6.2.3. Su Kaynakları Koruma Alanları (SKKY³)

Tahtalı, Alaçatı, Değirmendere ve Balçova Barajları içme suyu kaynaklarıdır. Bu yüzden bu alanlarda 4 farklı grupta koruma alanları söz konusudur. 300 metrelik mesafe mutlak koruma alanı iken, 700 m kısa mesafe koruma alanı, 1.000 m orta mesafeli koruma alanı ve daha fazlası ise uzun mesafeli koruma alanı sınıfına girmektedir. Tahtalı barajı için uzun mesafeli koruma alanı 55,400 hektar olarak belirlenmiştir.

2.6.2.4. Özel Çevre Koruma Alanları

Foça 1990 yılında Özel Çevre Koruma Alanı olarak ilan edilmiştir. Doğal güzellikleri ve tarihsel kalitesi ve mitolojik önemi olan bölge, Akdeniz fokuna ev sahipliği yapıyor olması nedeniyle bu statüdedir. Türkiye, dünyada Akdeniz foklarına yaşama alanı oluşturan ikinci ülkedir. Sayıları dünyada 450-500 kadar olan Akdeniz foklarının 300-350 kadarı ülkemiz ve Yunanistan kıyılarındadır.

2.6.2.5. Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği'nde Belirtilen Alanlar

Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği kapsamında korunması gereken alanlar aşağıda belirtilmiştir:

19. İzmir Kuş Cenneti (Sasalı)
20. Sazlı Gölü 1 (Karaburun, Karareis)
21. Sazlı Gölü 2 (Menemen)
22. Karagöl (Kuzey İzmir, Yamanlar Dağı)
23. İkiz Gölü (Bornova)
24. Oğlananası (Gaziemir)
25. Belevi Gölü (Selçuk)
26. Geberik Gölü (Selçuk)
27. Barutçu Gölü (Selçuk)

³ Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'ne göre belirlenmiş koruma alanları

2.6.2.6. Uluslararası Anlaşmalarla Tanımlanmış Özel Koruma Alanları

Foça, Bern Anlaşması ile "Akdeniz Fokları Yaşama ve Üreme Alanı" olarak tanımlanmıştır.

Gediz Deltası Kuş Cenneti 1998 yılında Ramsar Sözleşmesi çerçevesinde koruma alanı statüsünü kazanmıştır.

2.6.2.7. Sit Alanları

İzmir'de birçok doğal, arkeolojik ve kentsel sit alanı bulunmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006).

Doğal sit alanları çoğunlukla kıyı alanlarında yoğunlaşmıştır. Karaburun ve Çeşme' deki kıyı alanlarının büyük bir bölümü doğal sit alanıdır. Bunun yanında Kuzey Foça, Foça ve Yeni Foça arasında kalan koylar da doğal sit alanlarıdır. Ayrıca Seferihisar-Doğanbey, Pamucak, Bornova ve Çiçekliköy, Naldöken, Narlıdere ve İnciraltı kıyı alanları, Çiğli, Sasalı ve Maltepe doğal sit alanı olarak kayıtlıdır.

Arkeolojik Sit Alanları Pagos; Bayraklı'da Altinyol, Stadyum ve Smyrna; Altındağ'da Yeşilova, Agora; Çeşme'de Erythrai; Urla'da Klazomenai; Seferihisar'da Airai ve Teos; Gümüldür'de Lebedos, Kolophon, Claros; Selçuk'ta Efes; Torbalı'da Metropolis; Kemalpaşa'da Nymphalon; Foça'da Phokea; Menemen'de Neonteikhos ve Arissia; Çandarlı'da Elaia ve Pitane'dir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006).

Kentsel koruma alanları ise Buca, Bornova, Urla, Çeşme, Alaçatı, Seferihisar, Selçuk, Şirince, Menemen, Foça, Yeni Foça ve Çandarlı'da yer almaktadır. Ek olarak Kemeraltı İzmir kent merkezi'nde yer almaktadır. Alsancak (Kordon) ve Konak da koruma alanları içerisinde yerlerini almaktadır.

2.6.2.8. Değerlendirme

İzmir ilindeki hassas ekosistemler halen tanınmamaktadır. İlde yaşayanlar tarafından bilinmeyen bu önemli alanlar turizm değerine dönüştürülemediği. Öte yandan farkındalıkla birlikte gelen koruma bilinci oluşmamıştır. Örneğin dünyada 450-500 kadar olan Akdeniz fokunun 300-350 kadarı ülkemiz ve Yunanistan kıyılarındadır. Önemli bir miktarı ise İzmir Foça kıyılarında yer almaktadır. Bu özel türün yaşamaya ve üremeye elverişli bulunduğu Foça kıyıları İzmir için çok önemlidir. Diğer koruma alanları için de aynı önem söz konusudur.

2.6.3. Çevre Kirliliği

Çevre kirliliği İzmir için 3 önemli alanda incelenmektedir. Bunlar hava kirliliği, su kirliliği ve sanayiye dayalı kirliliktir.

2.6.3.1. Hava Kirliliği

İzmir'de hava kirliliğinin sebepleri sanayi tesisleri, trafik ve kış aylarında ısınma amaçlı yapılan faaliyetlerdir. 2001 yılında yapılan "İzmir İli Temiz Hava Planı"nda sanayi tesislerinden kükürtdioksit, evsel ısınmadan kaynaklanan partikül maddeler, trafik kaynaklı azot oksitler, uçucu organik bileşikler ve karbonmonoksitin hava kirlenmesinde önemli sebepler konumuna geldiği belirtilmiştir (İzmir Kent Sağlığı Profili, Çevre Sağlığı Çalışma Grubu, 2008). İzmir hava kirliliği yönünden Türkiye'nin 3. derece kirliliğe sahip şehirlerindedir. Kirliliğin temel nedenleri, sanayi tesislerinin kentin yerleşim merkezinin ortasında kalması, eski tesislerin teknolojilerinin geri olması ve kentin üç tarafının dağlarla çevrili olup hakim rüzgarları azaltmasıdır. Kışın yakılan kalitesiz yakıtlar da hava kirliliğinin önemli bir sebebidir.

Kentin yakın çevresinde kalan çimento fabrikaları, taş ocağı, mısır tesisleri, asfalt tesisleri ve demir çelik fabrikası kent içi hava kalitesini olumsuz etkileyecek sanayi tesisleridir. Özellikle Alağa'da faaliyette bulunan ve A grubu emisyon iznine tabi tutulması gereken beş adet elektrik ark ocaklı demir çelik tesisi (hurdadan çelik üreten tesis), gemi söküm tesisleri, rafineri, petrokimya, gaz dolun tesisleri, haddehaneler ve diğer tesisler, Alağa ve İzmir'de en önemli hava kirlilik kaynakları konumundadır. Bunun nedeni, bacalardan atmosfere verilen kirliliklerin uzun mesafelerde taşınabilmeleri ve bölgede hakim rüzgarların etkisi nedeniyle Alağa'da oluşan kirlenmenin güneye İzmir'e taşınmasıdır (İzmir İli Temiz Hava Planı Proje Raporu, 2001).

Çevre Düzeni Planı'na göre yapılan ölçümlerde mevzuat sınır değerlerinin aşılmadığı ancak son üç yıllık ölçümlerin ilde genel anlamda hava kalitesinin iyileştirilmesi için yapılan faaliyetlerin ancak gelişen sanayileşme ile artan kirlilik yükünün engellemesini sağladığı ve düşürmeye yönelik bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Ayrıca İBB Çevre Sağlığı Şube Müdürlüğüne göre İzmir'deki rüzgâr esişinin adveksiyonel inversiyonlu rüzgâr olduğundan yüksek hava kirliliği değerlerinin ölçümlere yansımadağı görüşü alınmıştır.

2.6.3.2. Su Kirliliği

2.6.3.2.1. Körfez Kirliliği

İlimizin en önemli çevre problemlerinden biri körfez kirliliğidir. İzmir kentinde hızlı nüfus artışı ve sanayinin gelişimi sonucunda kentte oluşan tüm atıksuların ve yüzey drenaj sularının ulaştığı nihai alıcı ortam olan İzmir Körfezi 1960'larda başlayarak hızlı bir kirlenme süreci içine girmiş ve Türkiye'nin en önemli kirlilik odaklarından biri haline gelmiştir.

Körfez kirliliğini oluşturan unsurlar evsel ve endüstriyel suların deşarjı yanında yağmur suları, tarımsal arazi sulama suları, drenaj suları ve körfeze boşalan akarsuların getirdiği kirleticilerden oluşmaktadır. Körfezde su kalitesini etkileyen temel kirleticiler, organik maddeler, hidrokarbonlar, metal ve patojen organizmalar olup bunlar sanayi atıklarından (% 50), yağmurlardan (% 15), nehirlerden (% 10), tarımsal kaynaklardan (% 10) ve diğer kaynaklardan (% 15) kaynaklanmaktadır (UNEP, 1994). İzmir Körfezi, kentteki hızlı nüfus artışına ve özellikle doğu ve kuzey kesimlerindeki yoğun sanayileşmeye bağlı olarak evsel ve endüstriyel atık suların alıcı ortamını oluşturmaktadır. İlk bakışta görülebilen bu kaynakların yanı sıra, Körfezin ekolojik durumunu belirleyen pek çok diğer doğal ve insan kaynaklı madde atıkları da bulunmaktadır.

Körfezin geçmiş ve günümüzdeki en önemli kirletici kaynakları aşağıda listelenmektedir:

- Körfez çevresinde yaşayan nüfusun yarattığı evsel atık sulardan kaynaklanan yükler,
- İzmir ve çevresinde yerleşik endüstri kuruluşlarının atık sularının getirdiği yükler,
- Körfeze ulaşan dereler ve Gediz Nehri'nin getirdiği yükler,
- Kentsel alana ve Körfez'in toplama havzasına düşen yağışların getirdiği yükler,
- Körfez'in su toplama havzasındaki tarımsal faaliyetler sonucunda oluşan yüzey ve drenaj sularının getirdiği tarımsal mücadele ilaçları, yapay ve doğal gübre yükleri,
- Liman ve marina faaliyetleri ile deniz trafiğinden kaynaklanan yükler,
- Atmosferden Körfez yüzeyine gelen yükler,
- Taban sedimentlerinden su sütununa geçen yükler,
- Açık denizle olan madde alış verişi.

Yukarıda ilk iki maddede ifade edilen evsel ve endüstriyel kirleticilerin önüne geçmek için, Büyük Kanal Projesi kapsamında 2000 yılında devreye giren Arıtma Tesisi, günümüzde Körfez'e akmakta olan sanayi atıklarının bir kısmını ve evsel atıkların % 70'ini arıtarak, Çiğli civarından Orta Körfez'e verilmesini sağlamaktadır. Arıtma sistemi; azot ve fosfor gibi besin elementlerinin arıtılabildiği biyolojik bir sisteme sahiptir.

Körfez’de bir “değişim” görülmele birlikte içinde bulunduğu konum gereği bazı parametreler için bir “iyileşme süreci”nin başlamış olduğu unutulmamalıdır. Sağlıklı Kentler Birliği Doğal Çevre Çalışma Grubunun elde ettiği veriler çerçevesinde arıtma tesisinden sonra İç Körfez’in fekal koliform konsantrasyonlarında belirgin bir düşüş olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca İç Körfez’deki çevresel iyileşmenin önemli bir diğer göstergesi de zoobentik türlerin sayısının 231 ’e ulaşmasıdır.

Fakat bu iyileşme sürecini olumsuz etkileyen bazı kirlilik girdileri devam etmektedir. Sazlıca Deresi, Kavaklı Deresi, Bostanlı-Ilıca Dereleri, Tahtalı Deresi, Bornova Deresi, Manda Çayı, Arap Çayı, Melez Çayı, Poligon Deresi, Balçova Deresi, Laka Deresi, Kocasu Deresi gibi çeşitli büyüklükteki dereler ve Gediz Nehri İzmir Körfez’ne dökülmektedir. Bu dereler ve Gediz Nehri, havzaları içinde oluşan tüm kirliliği körfeze taşımaktadır. Özellikle Kemalpaşa Sanayi Bölgesi’nin ve Manisa ilinden gelen atık suları körfeze taşıyan Gediz Nehri önemli kirletici kollardan biridir (İzmir Kent Sağlık Profili, Kentsel Altyapı Çalışma Grubu, 2008). Özellikle büyük bir havzadan ve sanayi bölgelerinden de etkilenererek körfeze akan Gediz Nehri’nin etkisi de gözardı edilmemelidir.

2.6.3.2.2. Havza Kirliliği

Gediz Havzası’nda Atık Su Kirliliği

Oldukça geniş olan havza içindeki yerleşmelerden, Gediz ilçe merkezi, Manisa merkez, Alaşehir ve Akhisar ilçe merkezlerinde evsel atık su arıtma tesisi bulunmaktadır. Havza içinde var olan Organize Sanayi Bölgelerinden de yalnızca Manisa Organize Sanayi Bölgesinde ve Menemen Deri Serbest Bölgesi’nde arıtma tesisi bulunmaktadır.

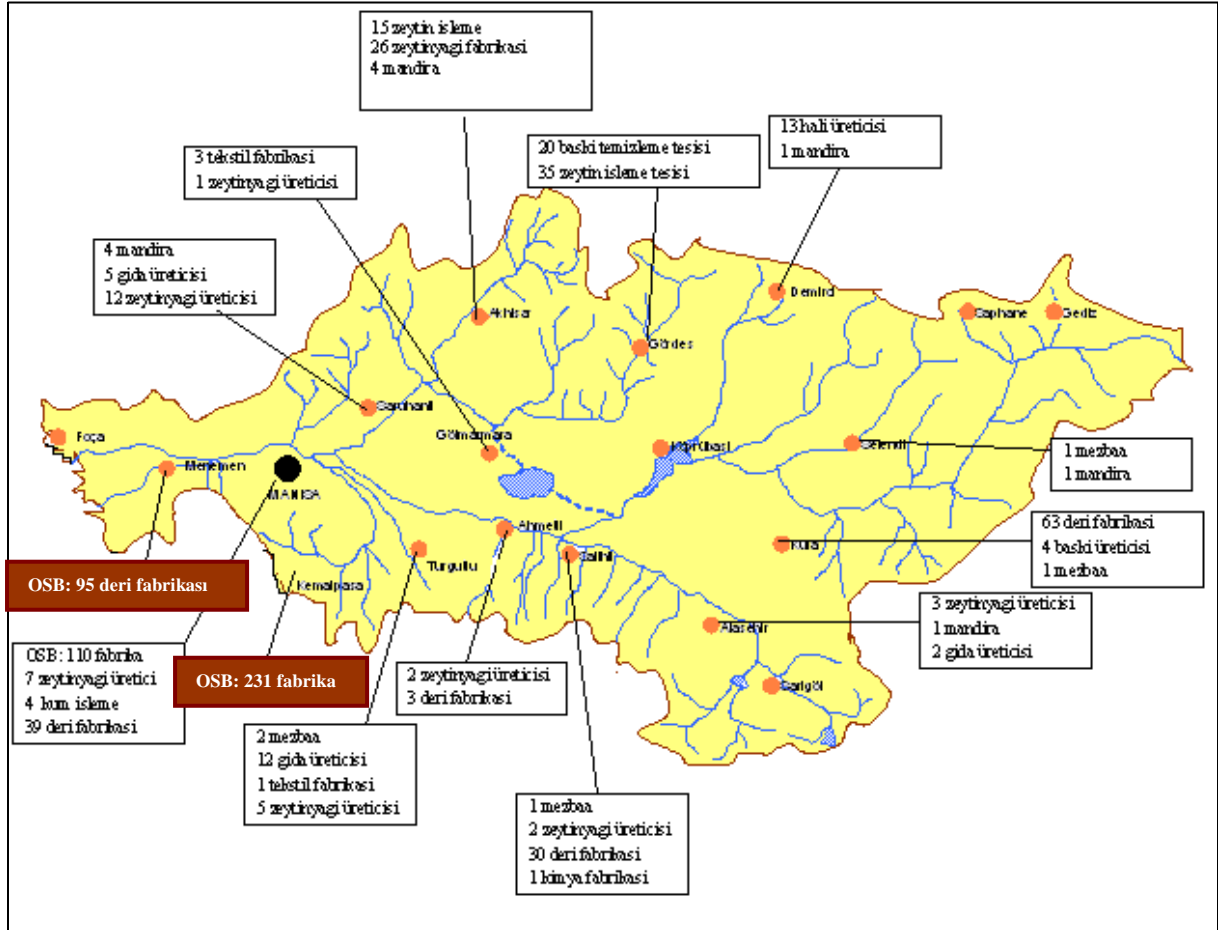
Havzada yaşanan kirlenme, Kütahya, Uşak, Manisa ve İzmir illerinden kaynaklanmakta, Gediz’e katılan kollar üzerinde de önemli kirlenmeler göze çarpmaktadır. Havzada var olan su kirliliğinin en önemli kaynaklarından biri de; İzmir’ de var olan sorun İzmir-Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi ile diğer organize sanayi bölgeleri ve tekil olarak yapılmış olan sanayi tesisleri ve Menemen başta olmak üzere arıtma tesisi bulunmayan yerleşim merkezleridir.

Gediz Havzasındaki endüstriyel tesisleri gösteren tablo (Tablo 17) ve şekil (Şekil 4) aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 17: Gediz Havzasında bulunan Endüstriyel Tesisler

	Tamamlanmış OSB	Tamamlanmış KSB
Manisa	2	
Turgutlu		
Gediz		
Alaşehir		1
Demirci		1
Çiğli	1	
Kemalpaşa	1	
Menemen	1	
Salihli		1
Saruhanlı		1
Akhisar		1
Ahmetli		
Köprübaşı		1
Gördes		1
Selendi		1

Kaynak: İzmir Ticaret Odası, 1997

Şekil 4: Gediz Havzasında Sanayileşme

Kaynak: Gediz Nehri Havzası Kapsamı Çevre Master Planı Projesi Fizibilite Çalışması, Türkiye, 2007; (Ege Bölgesi Sanayi Odası'ndan alınan bilgiler eklenmiştir.)

İzmir il sınırları içinde Gediz Havzası'nda bulunan organize sanayi bölgeleri, işletmelerin sektör bazında dağılımları ve arıtma tesisi durumları ile ilgili bilgiler İzmir Valiliği'nden edinilmiştir ve Tablo 18'de veilmiştir.

Tablo 18: Havzadaki Sektör Dağılımı

Sektör	İşletme Sayısı	Arıtma Tesisi
Makine	51	2
Metal	27	6
Kimya	28	12
Gıda	89	47
Maden	18	1
Kağıt	10	8
Plastik	36	8
İnşaat	11	6
Tarım	14	
Ticaret	16	
Akaryakıt	8	1
Tekstil	9	2
Deri	140	140
Elektrik Mlz.	7	3
Döküm	2	
Enerji	2	1
Otomotiv	14	4
Depo	15	2
Okul	3	3
Nakliyat	3	3
Akaryakıt	1	1
Diğer	24	5
Toplam	528	255

Kaynak: İzmir Valiliği, 2007

Tablo 19: Kemalpaşa Organize Sanayi Bölgesi Sektörel Dağılım ve Arıtma Tesisi Durumu

Sektör	İşletme Sayısı	Arıtma Tesisi
Makina	50	1
Metal	25	4
Kimya	25	10
Gıda	23	9
Maden	16	1
Kağıt	8	8
Plastik	29	8
İnşaat	9	6
Tarım	14	
Ticaret	16	
Akaryakıt	8	1
Tekstil	5	1
Deri	1	1
Elektrik Mlz.	5	3
Döküm	2	
Enerji	2	1
Otomotiv	8	4
Depo	7	1
Diğer	17	4
Toplam	270	63

Kaynak: İzmir Valiliği, 2007

Tablo 20: Kemalpaşa'da Organize Sanayi Bölgesi Dışındaki Sektörel Dağılım

Sektör	İşletme Sayısı	Aritma Tesisi
Gıda	56	28
Metal	12	2
Kimya	1	
Otomotiv	6	
Plastik	7	
Tekstil	3	
Yapı Elemanları	2	
Maden	2	
Kağıt	2	
Elektrik	2	
Depo	8	1
Diğer	7	1
Toplam	108	32

Kaynak: İzmir Valiliği, 2007

Tablo 21: Menemen Organize Deri Serbest Bölgesi Ve Aritma Tesisi Durumu

Sektör	İşletme Sayısı	Aritma Tesisi
Deri	137	Ortak Aritma

Menemen Organize Sanayi bölgesinde 137 adet deri işletmesi bulunmakta olup bölgede ortak arıtma tesisi mevcuttur.

Tablo 22: Menemen Organize Deri Sanayi Bölgesi Dışındaki Sektörel Dağılım Ve arıtma Tesisi Durumu

Sektör	İşletme Sayısı	Aritma Tesisi
Gıda	11	Var
Deri	2	Var
Nakliye	3	Var
Akaryakıt	1	Var
Kimya	1	Var
Makine	1	Var
Tekstil	3	Var
Kolej	3	Var
Toplam	25	25

Tablo 23: Kemalpaşa Belde Yerleşim Merkezlerinde Kanalizasyon ve Aritma Tesisi Durumu

Beldeler	Kanalizasyon		Gerçekleşme Durumu	Aritma Tesisi Durumu
	Var	Yok		
Kemalpaşa Belediyesi	X		%96'sı tamamlanmıştır	Yok
Ulucak Belediyesi	X		%100'ü tamamlanmıştır.	Yok
Armutlu Belediyesi	X		%80'i tamamlanmıştır.	Yok
Yukarı Kızılca Belediyesi	X		%100'ü tamamlanmıştır.	Yok
Ören Belediyesi	X		%90'ı tamamlanmıştır	Yok
Bağyurdu	X		%90'ı tamamlanmıştır.	Yok

Tablo 24: Kemalpaşa Köy Yerleşim Birimlerinde Kanalizasyon ve Arıtma Tesisi Durumu

Köyler	Kanalizasyon		Arıtma Tesisi Durumu
	Var	Yok	
Akalan Köyü		X	Yok
Ansızca Köyü	X		Yok
Aşağıkızılca Köyü	X		Yok
Bayramlı Köyü		X	Yok
Beşpınar Köyü	X		Yok
Cumalı Köyü		X	Yok
Çambel Köyü	X		Yok
Çınar Köyü		X	Yok
Damlacık Köyü	X		Yok
Dereköy Köyü	X		Yok
Gökçeyurt Köyü		X	Yok
Gökyaka Köyü	X		Yok
Hamzababa Köyü	X		Yok
Kamberler Köyü		X	Yok
Kızılızüm Köyü	X		Yok
Kurudere Köyü	X		Yok
Kuyucak Köyü	X		Yok
Ovacık Köyü		X	Yok
Sarılar Köyü	X		Yok
Sarıçalı Köyü		X	Yok
Sinancılar Köyü	X		Yok
Sütçüler	X		Yok
Vişneli Köyü	X		Yok
Y.Kurudere Köyü	X		Yok
Yenmiş Köyü	X		Yok
Yeşilköy Köyü	X		Yok
Yeşilyurt Köyü		X	Yok
Yiğitler Köyü	X		Var
Zeamet Köyü		X	Yok

*İlçede bağlı 32 olan köy sayısı 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun Geçici 2. Maddesine istinaden, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığının 08.11.2004 tarihli Olağan meclis Toplantısı ile Çiniliköy ve Örnekköy Köyleri Kemalpaşa Merkez, Halilbeyli Köyü ise Bağyurdu Belde Belediyesine bağlanmış olup, Köy Tüzelkişiliği statüsünü kaybederek mahalleye dönüşmüştür

Menemen İlçesinde sadece Çavuşköy ve Emiralem Beldelerinde arıtma tesisi bulunmaktadır.

Havzadaki akarsular üzerinde yapılan tüm çalışmalar, özellikle organik kirlilik ve ağır metallerden dolayı Gediz Nehrinin, tüm havza boyunca Sınıf III ve Sınıf IV su kalitesine sahip olduğunu belirtmektedir.

Organik kirlilik, evsel ve bazı endüstriyel (gıda sanayisi) deşarjların göstergesi iken, anorganik kirlilik için, nitrit, nitrat, toplam fosfor ve sülfat ele alındığında şunlar söylenebilir. Nitrit, su ortamının

bozulmasının bir göstergesidir. Nitrat ve toplam fosfor ise ötrofikasyon açısından önemli parametrelerdir ve bunlara sebep oluşturan muhtemel kaynaklar tarımsal deşarjlar (tarımdan geri gelen su), evsel atıklar ve bazı endüstriyel deşarjlardır.

Ağır metaller, endüstriyel kirliliğin önemli göstergeleridir ve Gediz Havzası açısından özellikle, deri, tekstil ve metal işleme endüstrileri ile bağlantılıdır.

Nif Çayı, Kemalpaşa ilçesi ve buradaki OSB'den dolayı oldukça kirlenmiş durumdadır. Nif Çayının Gediz Havzasına deşarjının su kalitesi üzerindeki etkisi açıkça gözlenmektedir.

Ayrıca DSİ Bölge Müdürlüğünce yaptırılan Çevre Master Planına göre 13 ilçe atıksu arıtma tesisi ihtiyacı bakımından önceliklidir. Bunlardan üçü; İzmir'deki Foça, Kemalpaşa ve Menemen İlçeleridir.

Küçükenderes Havzası'nda Atıksu Kirliliği

Küçükenderes Havzası içinde bulunan yerleşmelere bir bütün olarak bakıldığında, Havzada tek evsel atıksu arıtma tesisinin Selçuk ilçe merkezinde olduğu görülmektedir. Havza içinde yer alan ilçe merkezlerinden, Ödemiş, Torbalı ve Bayındır kentleri ile çevrelerinde var olan beldelerin Küçükenderes Irmağına akan atıksularının havzayı kirlettiği görülmüştür (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a).

Havza içinde Büyükşehir Belediyesi sınırları dışında kalan yerleşmelerden en büyüğü olan ve Küçükenderes Havzası içindeki önemli kentsel kirlilik kaynaklarından olan Ödemiş'te atıksu arıtma tesisinin kurulmasına ilişkin proje, Dünya Bankası kredisi kullanılarak İller Bankası tarafından başlatılmıştır.

Küçükenderes'in kuzeyinde Kiraz, Birgi, Kaymakçı, Çaylı, Kayaköy ve Zeytinova beldelerinden, güneyde ise Beydağ ilçe merkezi ile Tire ilçe merkezlerinin yanı sıra Bademli, Ovakent, Konaklı ve Gökçen beldelerinden gelen atıksu havzayı kirletmektedir.

Öte yandan Çevre Düzeni Planına göre yerleşim merkezlerinin yanı sıra, Havza içinde yer seçimi yapılmış olan Tire, Bayındır ve Ödemiş Organize Sanayi Bölgelerinde arıtma tesislerinin tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca geri dönen tarımsal mücadele ilaçları ve yapay gübre kalıntıları bu havzada kirlilik yaratmaktadır.

Bakırçay Havzası'nda Atıksu Kirliliği

Bakırçay Havzası Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliğine göre IV. kalite suya sahiptir. Nehrin geçtiği yerleşim birimlerinde sağlıklı bir kanalizasyon ve arıtma tesisi bulunmaması nedeniyle gelen

atıksuların arıtılmadan nehir ve kollarına verilmesi, havzada bulunan sanayi tesislerinden kaynaklanan atıksular ve tarımsal faaliyetlerde kullanılan pestisit ve gübreler ile yanlış sulama teknikleri Bakırçay Nehri'ni hızla kirletmektedir.

Havzada yer alan ilçelerin tamamında yoğun olarak tarım yapılmaktadır. Tarımın yanı sıra turizm de büyük önem taşır. Bergama'da bulunan Akrapol, Asklepion, Bazalika ve camiler ile Kozak Yaylası ve Çandarlı'da bulunan Çandarlı Kalesi önemli turizm merkezlerindedir. Dolayısıyla Havza turizm değerleri açısından da önemlidir.

Kınık'ta kanalizasyon sistemi bulunmakta fakat atık su arıtma tesisi bulunmamaktadır. İlçede 3 adet zeytinyağı fabrikası ve 6 adet salça fabrikası, 3 adet un fabrikası ve 2 adet perlit işletmesi bulunmaktadır. Bergama'da ise 33 adet zeytinyağı fabrikası, 6 adet un fabrikası, 4 adet salça fabrikası, bir adet prina, bir adet perlit işletmesi ve bir adet peynir fabrikası ile birkaç mandıra mevcuttur. Terzihallier, Dağıstan, Göbeller, Karaveliler, Yukarıbey köyleri dışında kalan köylerin evsel atıksuları Bakırçay Nehri'ne verilmektedir.

Kirlilik yoğun olarak İzmir il sınırı dışında kalan Soma Termik Santrali proses ve soğutma sularından, evsel atıksulardan, zeytinyağı ve süt ürünleri gibi sanayi işletmelerinden, madencilik faaliyetleri ile tarımsal faaliyetlerden dolayı kirlenmektedir (Gündoğdu, V., Turhan, D., 2004; s. 65-88).

Havzadaki altyapı ve arıtma tesisleri ile düzenli çöp depolama alanlarının tamamlanabilmesinde karşılaşılan en büyük sorun finans eksikliğidir.

2.6.3.2.3. Yeraltı Suyu Kirliliği

İzmir'deki su kullanımına çok büyük bir oranla kaynak oluşturan yeraltı suları aşırı su çekilmesi, evsel ve endüstriyel atıkların arıtılmadan alıcı ortama verilmesi, tarım ilaçlarının kullanımı sebebiyle kirlenmektedir. En önemli yeraltı suyu kirlenme sebeplerinden biri evsel atıkların doğrudan (septik çukurlar) toprağa verilmesidir. Ayrıca deniz kıyısı bölgelerde aşırı su çekimi tatlı su basıncının düşerek deniz suyunun kara içerisinde ilerlemesine neden olmakta ve topraktaki tuzluluk oranı artmaktadır. Bu da tarımın sürdürülebilirliği konusunda risk oluşturmaktadır.

2.6.3.3. Genel Olarak Sanayi Kirliliği

İzmir'de sanayi önce, liman çevresinde ve merkezde gelişmiş, daha sonra Bornova, Gaziemir, Çiğli ve Buca'ya sıçrayarak yoğunlaşmıştır. Aliağa'da, petrokimya, demir çelik ve gemi sökümü; Torbalı ve Kemalpaşa' da otomotiv, kimya, imalat ve tarımsal sanayi öne çıkmaktadır. İmalat sanayinin en

yoğun olduğu ilçeler sırasıyla Aliağa, Bornova, Torbalı, Gaziemir ve Çiğli ilçeleridir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006).

İzmir ilinin, ülkemizdeki en önemli ticaret ve sanayi merkezlerinden biri olması, sanayi tesislerinin kentin en yoğun yerleşim alanı içinde kalması ve teknolojilerinin çoğunda ileri olmaması nedeniyle sanayi tesisleri kentin en önemli çevre problemlerini oluşturmaktadır. Bu kapsamda İzmir ilinde sanayi kaynaklı önemli çevre kirlilikleri Körfez kirliliği, Kemalpaşa, Menemen, ve Torbalı tarım alanlarının yok olması tehlikesi, Aliağa Nemrut Ağır Sanayi Bölgesi kirliliği ile Nif Çayı, Gediz ve Küçük Menderes Nehirleri'nin kirliliğidir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006b).

2.6.3.4. Değerlendirme

Kentte yüksek oranda hava kirliliği mevcuttur. Kentin yakın çevresinde kalan çimento fabrikaları, taş ocağı, mıcır tesisleri, asfalt tesisleri ve demir çelik fabrikası kent içi hava kalitesini olumsuz etkileyecek sanayi tesisleridir. Özellikle Aliağa'da faaliyette bulunan ark ocaklı demir çelik tesisleri, gemi söküm tesisleri, rafineri, petrokimya, gaz dolum tesisleri, haddehaneler ve diğer tesisler, Aliağa ve İzmir'de en önemli hava kirliletiçi kaynaklar konumundadır. Genel olarak ildeki en önemli kirlilik nedenleri, sanayi tesislerinin kentin yerleşim merkezinin ortasında kalması, eski tesislerin teknolojilerinin geri olması ve kışın yakılan kalitesiz yakıtlardır.

Bölgedeki bir diğer önemli çevre sorunu ise körfez kirliliğidir. Büyük bir havzadan ve sanayi bölgelerinden de etkilenerak Körfez'e akan Gediz Nehri'nin kirlilikteki etkisi büyüktür. Büyük Kanal Projesinin çözüme ulaştıramadığı diğer sorunlar ise şunlardır: Kentsel alana ve körfezin toplama havzasına düşen yağışların getirdiği yükler, körfezin su toplama havzasındaki tarımsal faaliyetler sonucunda oluşan yüzey ve drenaj sularının getirdiği tarımsal mücadele ilaçları, yapay ve doğal gübre yükleri, liman ve marina faaliyetleri ile deniz trafiğinden kaynaklanan yükler, atmosferden körfez yüzeyine gelen yükler, taban sedimentlerinden su sütununa geçen yükler, açık denizle olan madde alış-verişi.

Sazlıca Deresi, Kavaklı Deresi, Bostanlı-İllica Dereleri, Tahtalı Deresi, Bornova Deresi, Manda Çayı, Arap Çayı, Melez Çayı, Poligon Deresi, Balçova Deresi, Laka Deresi, Kocasu Deresi gibi çeşitli büyüklükteki dereler ve Gediz Nehri havzaları içinde oluşan tüm kirliliği körfeze taşımaktadır. Gediz Nehri, Kemalpaşa Sanayi Bölgesi'nden ve Manisa ilinden gelen atıksuları da taşımaktadır.

Havza Kirliliğinin de İzmir'in çok önemli çevre sorunlarından biri olduğu görülmektedir. Gediz Nehrinin tüm havza boyunca su kalitesi III. ve IV. sınıftır. Kirlilik analizleri sonucu göze çarpan yüksek değerli parametreler göstermektedir ki tarımsal deşarjlar, evsel atıklar ve endüstriyel

deşarjlar bu yoğun kirliliğin sebebinin oluşturmaktadır. Nif Çayı, Kemalpaşa ilçesi ve buradaki OSB'den dolayı oldukça kirlenmiş durumdadır. Nif Çayının Gediz Havzasına deşarjının su kalitesi üzerindeki etkisi açıkça gözlenmektedir. Küçük Menderes'te de önemli düzeyde kirlilik söz konusudur. Küçük Menderes'in kuzeyinde Kiraz, Birgi, Kaymakçı, Çaylı, Kayaköy ve Zeytinova beldelerinde, güneyde ise Beydağ ilçe merkezi ile Tire ilçe merkezlerinin yanı sıra Bademli, Ovakent, Konaklı ve Gökçen beldelerinden gelen atık su havzayı kirlletmektedir. Havza içinde yer seçimi yapılmış olan Tire, Bayındır ve Ödemiş Organize Sanayi Bölgeleri'nde arıtma tesislerinin tamamlanması gerekmektedir. Geri dönen tarımsal mücadele ilaçları ve yapay gübreli sular da havzada kirlilik yaratmaktadır.

Bakırçay çevresel sorun yaşanan bir havzadır. Nehrin geçtiği yerleşim birimlerinde sağlıklı bir kanalizasyon ve arıtma tesisi bulunmaması nedeniyle gelen atıksuların arıtılmadan nehir ve kollarına verilmesi, havzada bulunan sanayi tesislerinden kaynaklanan atıksular ve tarımsal faaliyetlerde kullanılan pestisit ve gübreler ile yanlış sulama teknikleri Bakırçay Nehri'ni hızla kirlletmektedir. Tüm havzalarda altyapı ve arıtma tesisleri ile düzenli çöp depolama alanlarının tamamlanabilmesinde karşılaşılan en büyük sorun finans eksikliğidir.

Yeraltı suları ile ilgili sorunların başında evsel atıkların doğrudan (septik çukurlar) toprağa verilmesi gelir. Ayrıca deniz kıyısı bölgelerde aşırı su çekimi tatlı su basıncının düşerek deniz suyunun kara içerisinde ilerlemesine neden olmakta ve topraktaki tuzluluk oranı artmaktadır. Özetle tarımsal ve endüstriyel amaçlar için su çekimi ve atık yönetimi konusundaki eksiklikler yeraltı suları açısından sorun oluşturmaktadır. Bu da tarımın sürdürülebilirliği konusunda risk oluşturmaktadır.

İzmir ilinin, ülkemizdeki en önemli ticaret ve sanayi merkezlerinden biri olması, sanayi tesislerinin kentin en yoğun yerleşim alanı içinde kalması ve teknolojilerinin çoğunda ileri olmaması nedeniyle sanayi tesisleri kentin en önemli çevre problemlerini oluşturmaktadır. Bu kapsamda İzmir ilinde sanayi kaynaklı önemli çevresel tehditler; Körfez kirliliği, Kemalpaşa, Menemen, ve Torbalı tarım alanlarının yok olma tehlikesi, Aliağa Nemrut Ağır Sanayi Bölgesi kirliliği ile Nif Çayı, Gediz ve Küçük Menderes Nehirleri'nin kirliliğidir. Sanayici, yönetmelikler kapsamındaki yükümlülükleri uygulama aşamasındaki tüm harcamalarından kendi sorumludur. Bu durum sanayici için maddi külfeti beraberinde getirmektedir. Ayrıca endüstriyel atıksu konusunda 9 merkez ilçede bulunan işletmelerde genel olarak arıtma tesisi sorunu olmadığı fakat yeni katılan ilçelerde bu sorunun ciddi boyutlarda olduğu bilinmektedir. Özellikle Torbalı ve Kemalpaşa'daki işletmelerde atıksu deşarjı konusunda ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Örneğin Torbalı'daki işletmelerin atıkları doğrudan Fetrek Çayı ve K. Menderes Nehrine deşarj edilmektedir. Ek olarak sanayi kaynaklı tehlikeli atıklar konusunda ise sanayicin atıklarını tanımadığı konusuna dikkat çekilmiştir. Atık tanınmadığı için yanlış bertaraf yöntemlerinin kullanılması sorunu ciddi problemler oluşturmaktadır.

3. DEMOGRAFI

3.1. Nüfus Dinamikleri

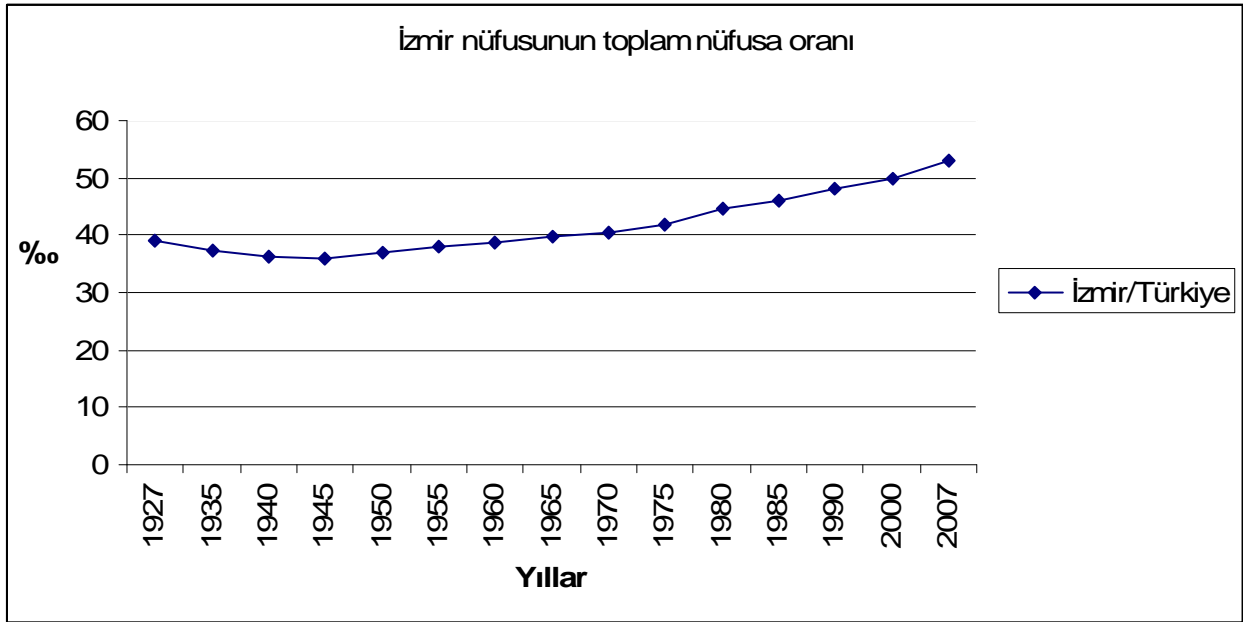
1927 İzmir ilinin nüfusu 531.579 olarak tespit edilmiş ve İzmir ili nüfus büyüklüğü açısından 63 il arasında İstanbul ilinden sonra ikinci sırada yer almıştır. Son 73 yılda Türkiye'nin nüfusu yaklaşık 5 kat artış gösterirken, İzmir ilinin nüfusu 6,3 kat artış göstermiştir. 2007 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre İzmir'in nüfusu 3.739.353'dür ve Türkiye'de nüfus büyüklüğü açısından 81 il arasında 3. sıradadır.

Tablo 25, 1927-2007 yılları arasında İzmir ve Türkiye nüfusunu gösterirken, Şekil 5 İzmir nüfusunun toplam nüfusa oranını grafiksel olarak ortaya koymaktadır. Şekil 6 ise İzmir nüfusunun 2007 yılı değerlerine göre harita üzerinde ilçelere göre dağılımını göstermektedir. Haritada gösterilen ilçeler, 2007 yılında var olan ilçeler olup henüz yeni yasa ile ilçe sayısı değişmemiştir.

Tablo 25: Yıllara göre İzmir ve Türkiye Nüfusu

Yıl	İzmir Nüfusu	Türkiye Nüfusu (Bin Kişi)
1927	531.579	13.648
1935	596.850	16.158
1940	640.107	17.820
1945	673.581	18.790
1950	768.411	20.947
1955	910.496	24.064
1960	1.063.490	27.754
1965	1.234.667	31.391
1970	1.427.173	35.605
1975	1.673.966	40.347
1980	1.976.763	44.736
1985	2.317.829	50.664
1990	2.694.770	56.473
2000	3.370.866	67.803
2007	3.739.353	70.586

Kaynak: TÜİK, 2008

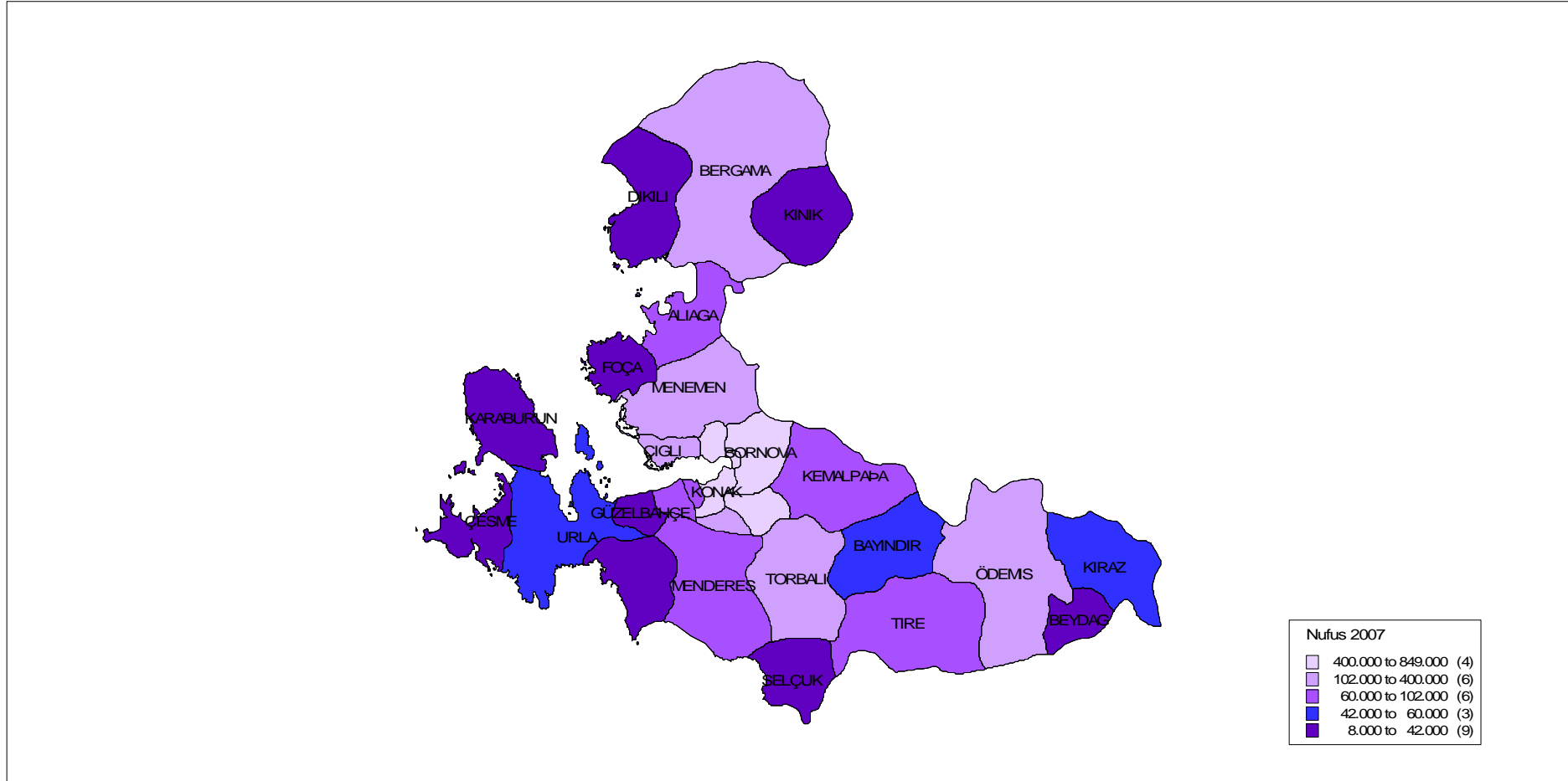
Şekil 5: Yıllara Göre İzmir Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı

1927-2007 döneminde İzmir ilinin nüfusu sürekli artış göstermiştir. İlde en düşük yıllık nüfus artışı % 1,02 ile 1940-45 döneminde, en yüksek yıllık nüfus artış hızı ise % 3,39 ile 1950-55 döneminde gerçekleşmiştir. 1990-2000 döneminde, İzmir ilinin yıllık nüfus artış hızı % 2,24'tür. 1945-2007 yılları arasındaki İzmir ilinin nüfus artış hızının Türkiye nüfus artış hızından daha yüksek olduğu görülmektedir (bakınız Tablo 26, Şekil 7).

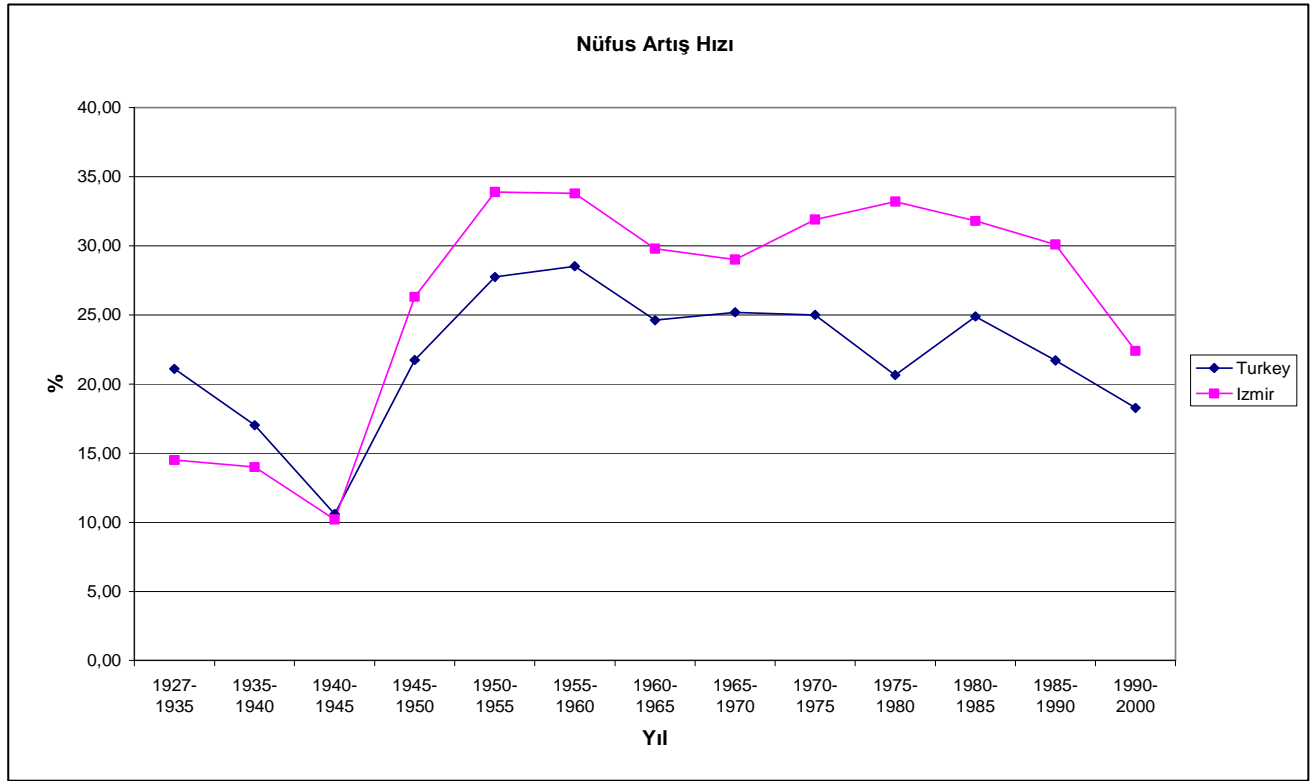
Tablo 26: Nüfus Artış Hızı

Yıl	Nüfus Artış Hızı (%)	
	İzmir	Türkiye
1927-1935	14,48	21,10
1935-1940	13,99	17,03
1940-1945	10,19	10,59
1945-1950	26,34	21,73
1950-1955	33,93	27,75
1955-1960	33,80	28,53
1960-1965	29,85	24,63
1965-1970	28,98	25,19
1970-1975	31,90	25,01
1975-1980	33,25	20,65
1980-1985	31,83	24,88
1985-1990	30,14	21,71
1990-2000	22,38	18,28

Kaynak: TÜİK, 2008

Şekil 6: İzmir İli 2007 Yılı Nüfus Dağılımı

Şekil 7: Nüfus Artış Hızı

İzmir iline bağlı ilçelerin 1990 ve 2000 yılı nüfus göstergeleri incelendiğinde, sadece Kınık ve Beydağ ilçelerinde nüfusun azaldığı gözlenmiştir. Nüfus artış hızının eksi değerlerde gerçekleştiği bu ilçelerin diğer il ve ilçelere göç verdiği söylenebilir. Diğer ilçelerde nüfusun arttığı görülmektedir. 2007 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile bu ilçelere Bayındır, Bergama, Çeşme, Dikili, Foça, Karaburun, Menderes, Seferihisar, Tire ve Urla ilçelerinin de eklendiği görülmektedir. 2000 yılı GNS sonuçlarına göre İzmir ilinin Gaziemir (% 68,74), Seferihisar (% 48,47) ve Narlıdere (% 44,00) ilçeleri en yüksek yıllık nüfus artış oranına sahip ilçelerdir.

İlin nüfus yoğunluğu 1990-2000 arasında ciddi bir artış göstererek kilometrekareye 225 kişiden 281 kişiye yükselmiştir. İzmir'in nüfusu, TÜİK'in 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre Ege Bölgesindeki toplam nüfusun % 37,7'sini, Türkiye nüfusunun ise % 5,0'ünü oluşturmaktadır. 2007 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile ise İzmir'in Ege Bölgesindeki toplam nüfusun % 40,2'sini, Türkiye nüfusunun ise % 5,3'ünü oluşturduğu görülmektedir. İlin nüfus yoğunluğu 311'e yükselmiştir. Gerek nüfus yoğunluğu gerekse nüfus artış hızı açısından incelendiğinde İzmir ili nüfusunun artış trendinin Türkiye ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. İzmir'de 2000-2007 yılları arasında yıllık nüfus artış hızı binde 15 olarak hesaplanmıştır, Türkiye ve Ege Bölgesi'nin yıllık nüfus artış hızı (binde 6) ile

karşılaştırıldığında bu oldukça yüksek bir orandır. Nüfus artışının doğum hızının yüksek olmasından çok, göçlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 27: Yoğunluk

Bölge Kodu	Bölge	Yoğunluk*		
		1990	2000	2007 ⁺
TR	Türkiye	72	86	92
TR3	Ege	84	99	104
TR310	İzmir	224	281	311

* km^2 başına düşen insan sayısı + İZKA tarafından hesaplanan veri
Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri

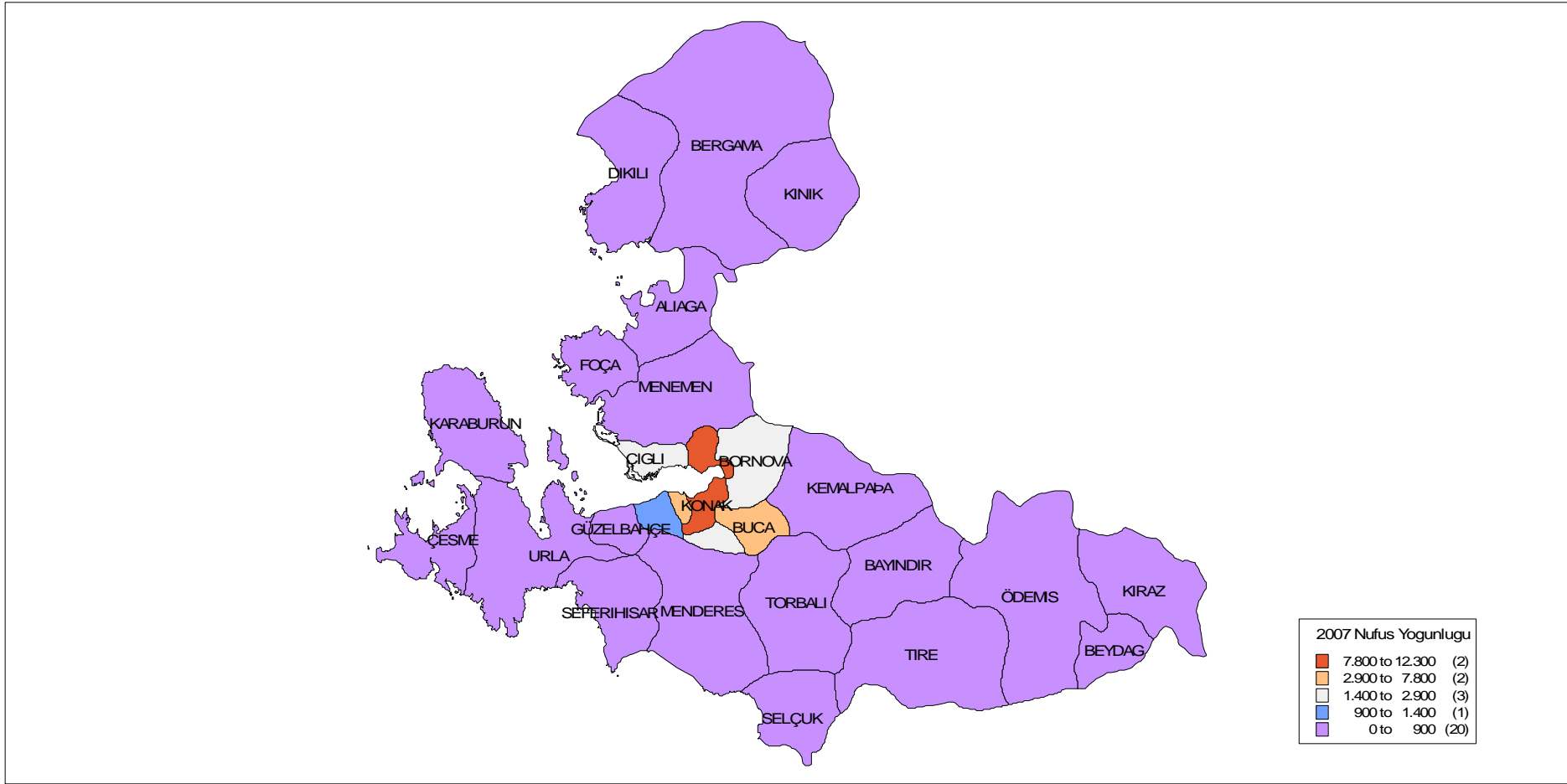
İzmir'e bağlı ilçelerin 2007 yılı nüfus yoğunluğu incelendiğinde, Konak ilçesinin kilometrekare başına düşen 12,222 kişi ile en yoğun nüfusa sahipken, Karaburun ilçesinin kilometrekare başına düşen 17 kişi ile en az yoğun nüfusa sahip ilçe olduğu görülmektedir. Son 7 yıl içinde en yoğun ve en az yoğun ilçeler değişmemiştir. Konak ilçesinin yoğunluğu giderek artarken, Karaburun ilçesinin yoğunluğunun giderek azaldığı görülmektedir.

Tablo 28'de görüldüğü üzere 1990 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre şehir nüfusu 2.134.816, köy nüfusu 559.954 ve toplam nüfus da 2.694.770 olarak belirlenmiş olan İzmir'de, kentleşme oranı % 79'dur. Bu oranın 2000 ve 2007 yılları nüfus sayım sonuçlarından elde edilen oranlarla karşılaştırıldığında (sırasıyla % 81 ve % 85), İzmir'de şehirleşme sürecinin yavaş da olsa devam ettiği görülmektedir. Şekil 8, bu yoğunluğu haritada göstermektedir.

Tablo 28: Şehir Köy Nüfus

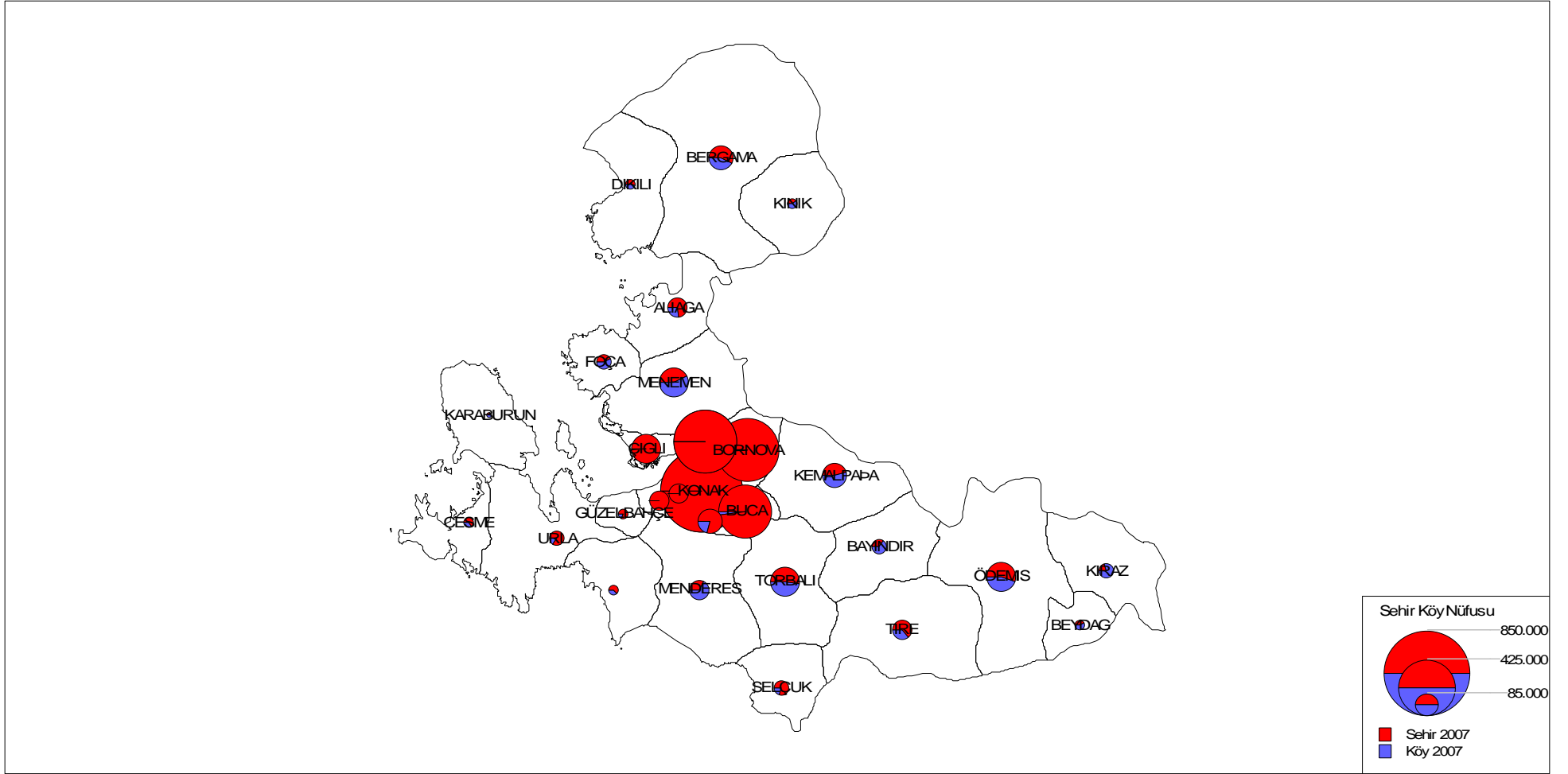
Bölge Kodu	Bölge	Toplam Nüfus	Şehir Nüfusu	Şehir Nüfusu Oranı (%)	Köy Nüfusu	Köy Nüfusu Oranı (%)
1990						
TR	Türkiye	56,473,035	33,326,351	59,01	23,146,684	40,99
TR3	Ege	7,594,977	4,346,400	57,23	3,248,577	42,77
TR310	İzmir	2,694,770	2,134,816	79,22	559,954	20,78
2000						
TR	Türkiye	67,803,927	44,006,274	64,90	23,797,653	35,10
TR3	Ege	8,938,781	5,495,575	61,48	3,443,206	38,52
TR310	İzmir	3,370,866	2,732,669	81,07	638,197	18,93
2007						
TR	Türkiye	70,586,256	49,747,859	70,48	20,838,397	29,52
TR3	Ege	9,299,322	6,246,819	67,17	3,052,503	32,83
TR310	İzmir	3,739,353	3,175,133	84,91	564,220	15,09

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verilerine Dayalı Olarak Hesaplanmış ve Hazırlanmıştır,

Şekil 8: İlçelerin Nüfus Yoğunluğu, 2007

İzmir ilinde hem kentsel hem de kırsal nüfus 1990'dan 2007 yılına artış göstermiştir. Ancak kırsal nüfusta 2000 yılından 2007 yılına gelene kadar bir düşüş yaşanmıştır. Buna ek olarak kırsal nüfus artışının hızı kentsel nüfus artış hızının gerisinde kaldığından, kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki payı gerileyerek 1990'daki yüzde 21'den, 2000 yılında %19'a, 2007 yılında da %15'e düşmüştür. Türkiye genelinde kentleşme oranı iktisadi, sosyal, siyasi nedenlerle artmıştır. Bu genel artış trendi içinde ele alındığında bile, İzmir ilinin kentleşme düzeyi Türkiye ortalamasının çok üzerindedir. Kentleşme oranının 1990 yılında, Türkiye genelinde, yüzde 60 dolaylarında iken, 2007'de yüzde 71 dolaylarına yükselmiştir. Şekil 9'da harita üzerinde her ilçenin nüfusunun kentsel ve kırsal olarak dağılımı gösterilmektedir.

Şekil 9: Şehir ve Köy Nüfusu

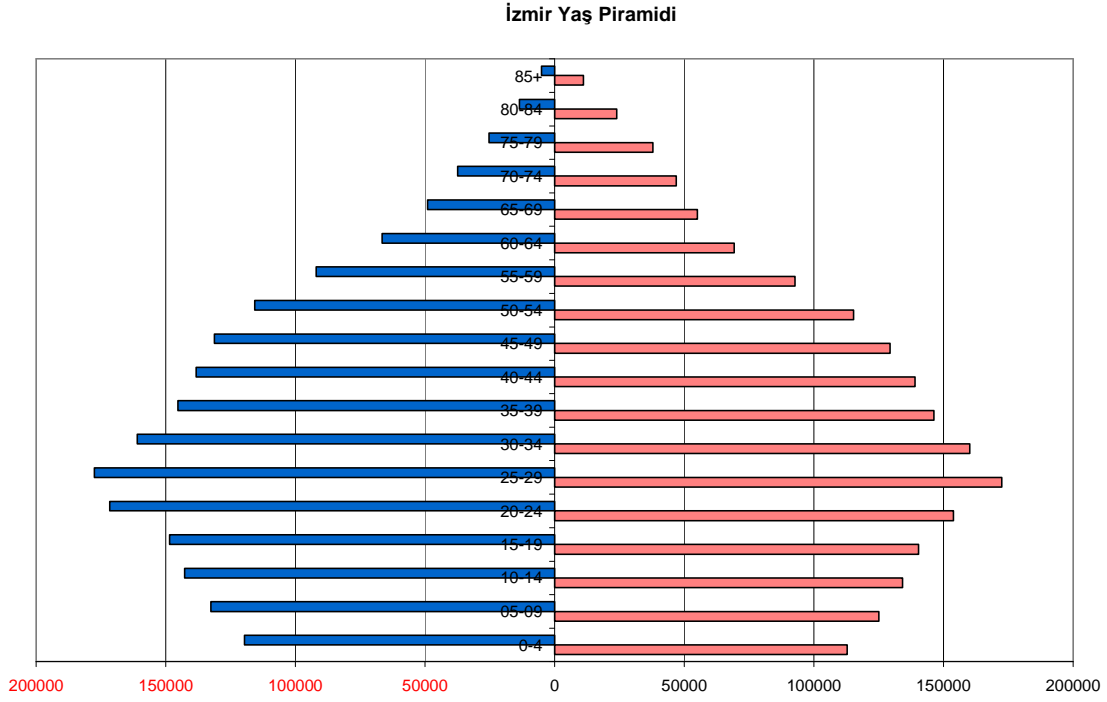
İzmir ili Ege Bölgesi'nin tartışma götürmez iktisadi, sosyal ve kültürel çekim merkezidir. Türkiye nüfusunun yaklaşık % 13'ü Ege Bölgesinde yaşamaktadır. Bölge illerinde kentleşme oranı yüksektir. Ege, genel olarak göç alan bir bölgedir ve nüfus artış hızı Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ege Bölgesi nüfusunun yaklaşık % 40'ı İzmir ilinde yaşamaktadır. Bu durum, İzmir ilinin geleceğine ilişkin projeksiyonlar ve senaryolar oluşturulurken İzmir'in Ege bölgesi içindeki konumu ile birlikte ele alınmasını zorunlu kılmaktadır.

İzmir nüfusunun 3 ana yaş grubuna dağılımı incelendiğinde, il nüfusunun % 23,6'sının 0-14, % 69,3'ünün 15-64 ve % 6,8'inin 65 ve daha yukarı yaşta olduğu görülmektedir. İzmir nüfusunun yaş yapısında, 0-14 yaş grubunda olanların ülke ortalamalarının gerisinde kaldığı gözlenmektedir. Bu durum, İzmir nüfusunun Türkiye geneline göre daha yüksek bir yaş ortalamasına sahip olduğunu göstermektedir. Tablo 29, yaş gruplarına göre nüfusu gösterirken, Şekil 10, 11 ve 12 sırasıyla, İzmir, Ege Bilgesi ve Türkiye için kadın ve erkek ayrı ele alınarak yaş piramitlerini göstermektedirler.

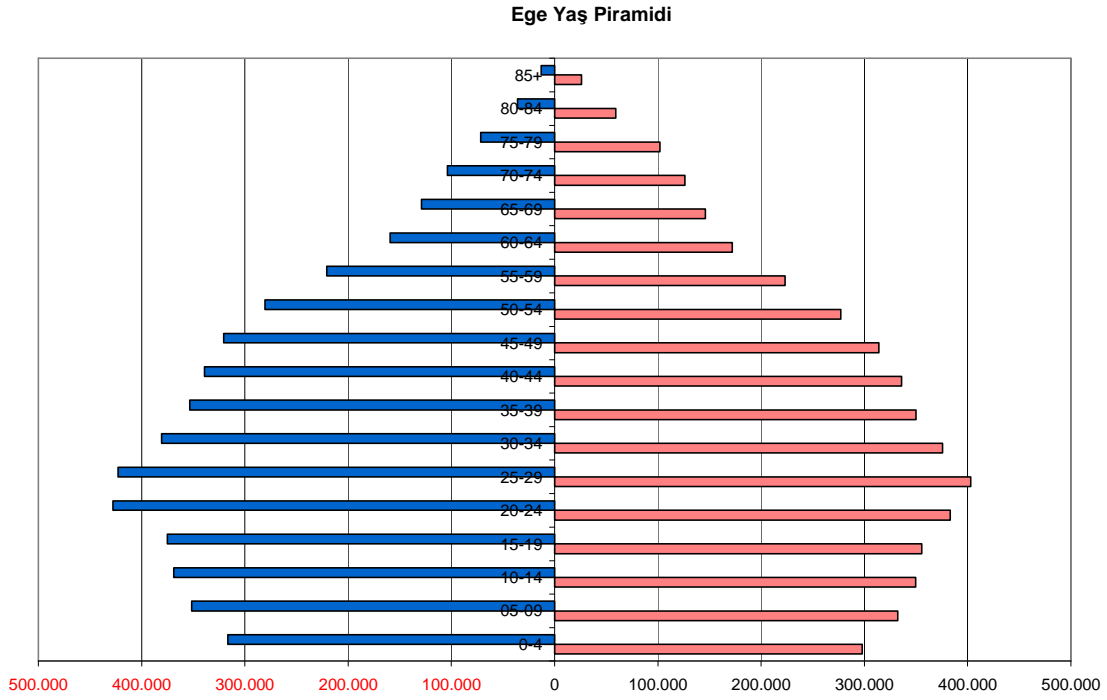
Tablo 29: Yaş Gruplarına Göre Nüfus

Yaş Grupları	Türkiye	Ege	İzmir
0-4	5.793.906	614.246	232.573
05-09	6.436.827	683.927	257.763
10-14	6.411.658	718.475	276.977
15-19	6.157.033	730.608	288.905
20-24	6.240.573	810.875	325.474
25-29	6.512.838	825.670	350.090
30-34	5.727.699	756.191	321.077
35-39	5.072.441	703.509	291.610
40-44	4.725.800	675.258	277.281
45-49	4.085.065	634.267	260.579
50-54	3.565.669	557.257	230.988
55-59	2.788.858	443.710	184.674
60-64	2.067.714	331.498	135.953
65-69	1.698.583	275.150	.103.997
70-74	1.373.077	230.189	84.373
75-79	1.069.961	173.849	63.241
80-84	578.879	95.412	.37.524
85+	279.675	39.231	16.274
Toplam	70.586.256	9.299.322	3.739.353

Kaynak: TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Sayımı, 2007

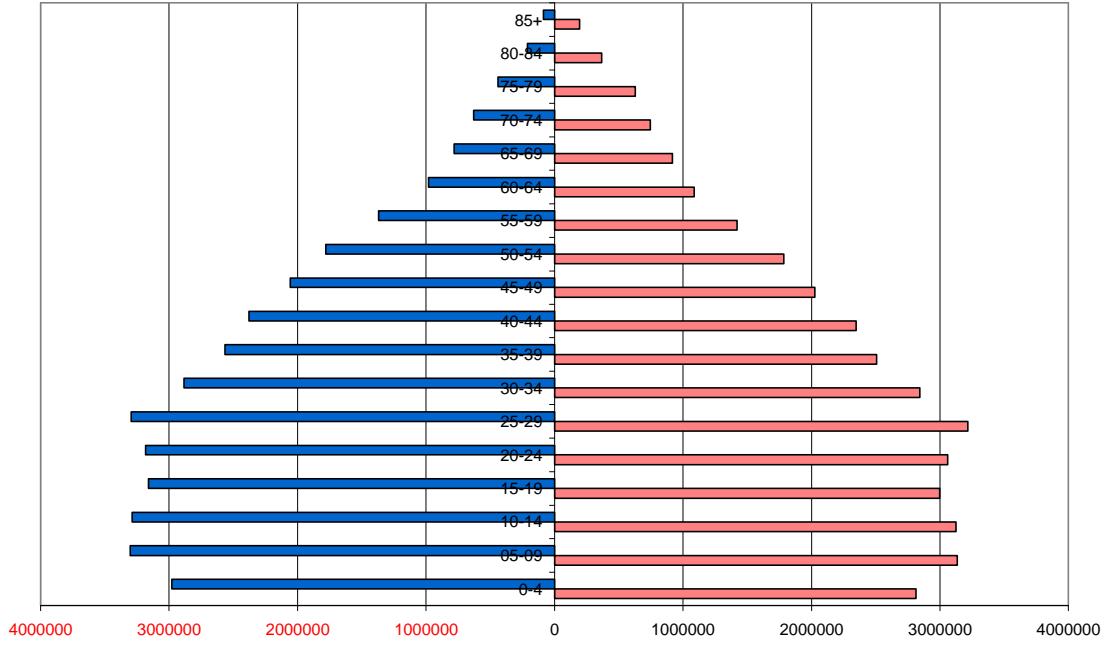

Şekil 10: İzmir Yaş Piramidi, 2007

Şekil 11: Ege Bölgesi Yaş Piramidi, 2007

Türkiye Yaş Piramidi

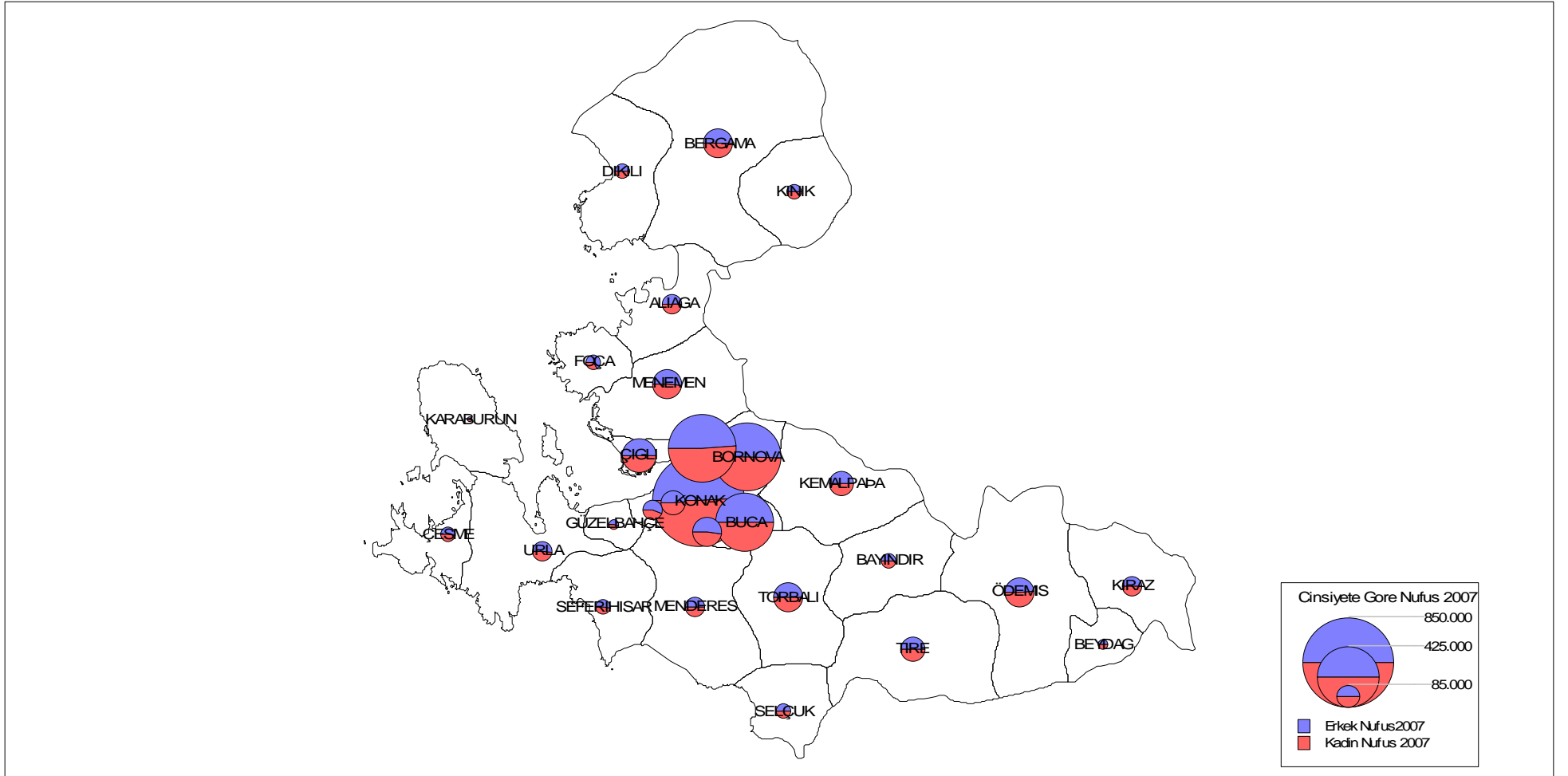
Şekil 12: Türkiye Yaş Piramidi, 2007

İzmir nüfusunun yaş özelliklerinden bir diğeri de, nüfusun zaman içinde giderek yaşlanmasıdır. Nüfusun süreç içinde yaşlanıp yaşlanmadığını ortaya koyan "Medyan Yaş" değeri incelendiğinde, İzmir ilinin 1935'teki medyan yaşı 24 iken bu değer 2000 yılında 28,8'e ulaşmıştır. Başka bir anlatımla İzmir nüfusunun yarısı 28,8 yaşın altındadır. İzmir'de nüfusun cinsiyet yapısı dengeli bir dağılım göstermektedir (Bakınız Tablo 30). Şekil 13, belirtilen dağılımı harita üzerinde göstermektedir.

Tablo 30: Nüfusun Cinsiyete Göre Dağılımı

YIL	1990			2000			2007		
	TR	TR3	TR35	TR	TR3	TR35	TR	TR3	TR35
BÖLGE KODU									
BÖLGE ADI	Türkiye	Ege	İzmir	Türkiye	Ege	İzmir	Türkiye	Ege	İzmir
Toplam Nüfus	56.473.035	7.594.977	2.694.770	67.803.927	8.938.781	3.370.866	70.586.256	9.299.322	3.739.353
Erkek Nüfus	28.607.047	3.856.201	1.379.778	34.346.735	4.509.107	1.698.819	35.376.533	4.669.271	1.872.579
Kadın Nüfus	27.865.988	3.738.776	1.314.992	33.457.192	4.429.674	1.672.047	35.209.723	4.630.051	1.866.774
Kadın Nüfusun Erkek Nüfusa Oranı	0,97	0,97	0,95	0,97	0,98	0,98	1,00	0,99	1,00

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri

Şekil 13: Cinsiyete Göre Nüfus

Tablo 31: Doğum Yerlerine Göre İzmir Nüfusu

Sayım Yılı	Toplam	İzmir İlinde Doğanlar		Başka İilde veya Yurtdışında Doğanlar		Bilinmeyen
		Sayı	%	Sayı	%	
1935	596.850	397.985	66,68	198.865	33,32	0
1945	673.581	468.716	69,59	204.865	30,41	0
1950	768.411	555.953	72,42	211.326	27,58	1132
1955	910.496	620.068	68,50	285.147	31,50	5281
1960	1.063.490	698.308	65,76	363.533	34,24	1649
1965	1.234.667	800.601	64,88	433.450	35,12	616
1970	1.427.173	872.052	61,12	554.641	38,88	480
1975	1.673.966	1.162.404	69,45	511.286	30,55	276
1980	1.976.763	1.152.138	58,29	824.319	41,71	306
1985	2.317.829	1.324.219	57,14	993.286	42,86	324
1990	2.694.770	1.465.769	54,40	1.228.644	45,60	357
2000	3.370.866	1.742.847	51,71	1.627.478	48,29	541

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri

3.2. Sosyal ve Demografik Nitelikler

İzmir nüfusunda genç nüfus azalırken yaşlı nüfusun artması nedeniyle bağımlılık oranı toplamda düşmüş fakat yaşlı bağımlılık oranı artarken genç bağımlılık oranı azalmıştır. Nüfusla ilgili bu değişimin Türkiye ve Ege Bölgesinde de benzer şekilde yaşandığı görülmektedir. Tablo 32 yaş bağımlılık oranını gösterirken, Şekil 14, ilçelere göre bu değeri haritalandırmaktadır.

Tablo 32: Yaş Bağımlılık Oranı*

Bölge Kodu	Bölge	1990	2000	Genç Bağımlılık Oranı ⁶ (0-14)	Toplam Yaş Bağımlılık Oranı	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+)	Genç Bağımlılık Oranı (0-14)
		Toplam Yaş Bağımlılık Oranı ⁴	Yaşlı Bağımlılık Oranı ⁵ (65+)				
TR	Türkiye	64,68	7,06	57,62	55,1	8,83	46,27
TR3	Ege	54,98	8,33	46,65	47,76	10,61	37,15
TR310	İzmir	49,71	7,6	42,11	43,86	9,80	34,06

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri

⁴ "15-64" yaş grubundaki her 100 kişi için "0-14" ve "65 ve daha yukarı" yaş gruplarındaki kişi sayısıdır.

⁵ "15-64" yaş grubundaki her 100 kişi için "65 ve daha yukarı" yaş grubundaki kişi sayısıdır.

⁶ "15-64" yaş grubundaki her 100 kişi için "0-14" yaş grubundaki kişi sayısıdır.

Türkiye ortalamasının altında bir hanehalkı ortalamasına sahip İzmir’de çekirdek aile yapısının daha yaygın olduğu Tablo 33’de görülmektedir, 2000 yılı verilerine göre ilçeler bazında ortalama hanehalkı büyüklükleri ise Şekil 15’de gösterilmektedir,

Tablo 33: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü

Bölge Kodu	Bölge	1990		2000	
		Toplam Nüfusa Göre	Toplam Hanehalkı Nüfusuna Göre	Toplam Nüfusa Göre	Toplam Hanehalkı Nüfusuna Göre
TR	Türkiye	5,05	4,97	4,50	4,50
TR3	Ege	4,39	4,19	3,87	3,81
TR31	İzmir	4,14	3,86	3,65	3,58

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri

İzmir ili Türkiye genelindeki doğurganlık oranından daha düşük bir doğurganlık orana sahiptir, İzmir’in sosyo-ekonomik gelişmişlikte 3, sırada yer alması ve eğitim seviyesinin yüksek olması bunun nedeni olarak gösterilebilir, Tablo 34, doğurganlık hızını gösterirken, Tablo 35 çocuk ölüm oranını ve Tablo 36 çocuk kadın nüfusunu göstermektedir,

Tablo 34: Toplam Doğurganlık Hızı

Yıl	Bölge Kodu	Bölge	Toplam Doğurganlık Hızı
2000	TR	Türkiye	2,53
2000	TR3	Ege	2,04
2000	TR310	İzmir	1,75

Kaynak: TUIK Genel Nüfus Sayımı Verileri

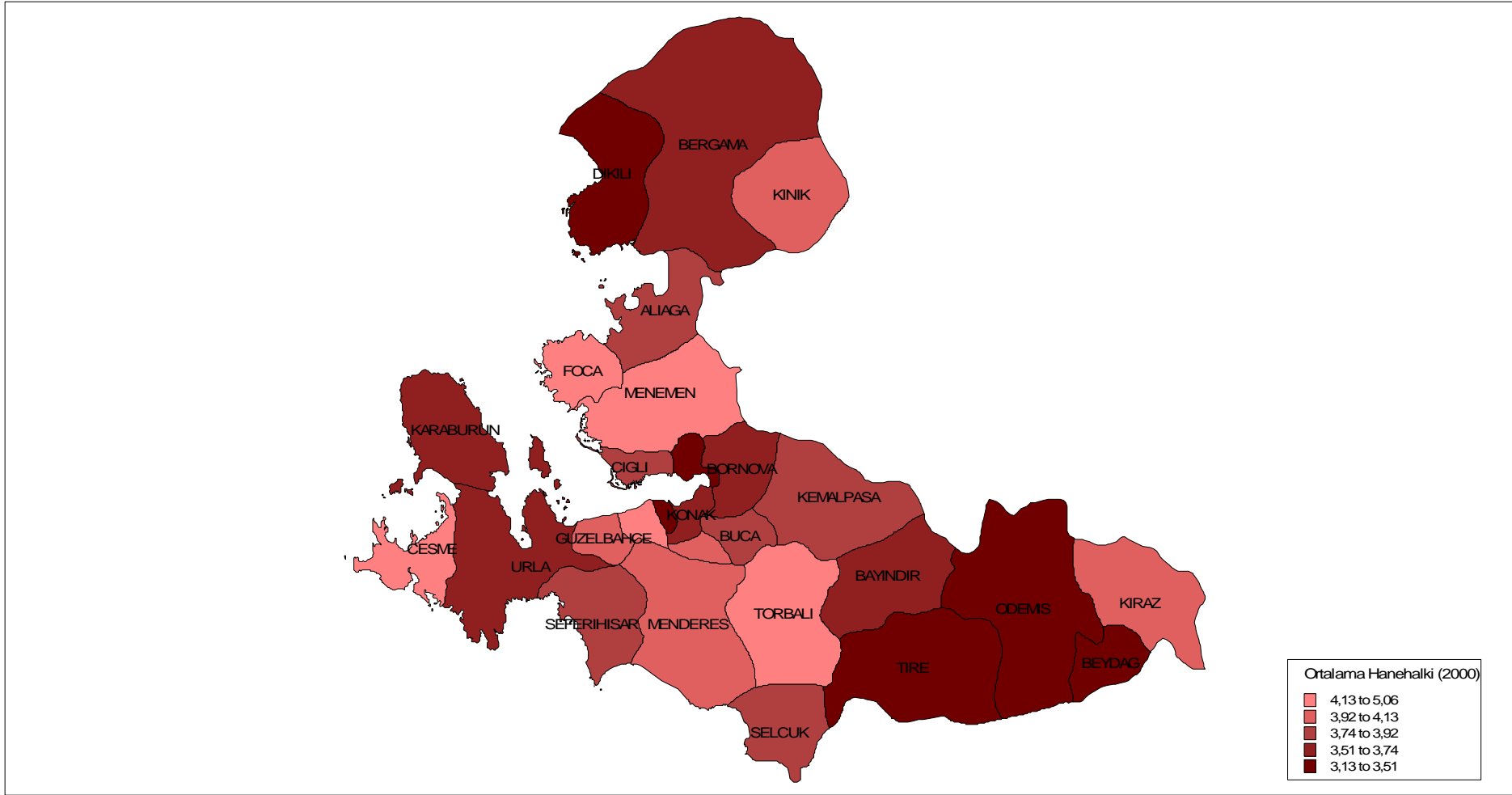
Tablo 35: Çocuk Ölüm Oranı

Year	Bölge Kodu	Bölge	Bebek Ölüm Hızı* (1q0) (%0)	Çocuk** Ölüm Hızı * (4q0) (%0)
2000	TR	Türkiye	43	49
2000	TR3	Ege	40	46
2000	TR310	İzmir	40	46

Kaynak: TUIK Genel Nüfus Sayımı Verileri

* Bu değerler sayım yılından üç yıl öncesini göstermektedir,

** Beş yaş altı

Şekil 15: Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü

Tablo 36: Çocuk Kadın Nüfusu

Yıl	1990			2000		
	TR	TR3	TR310	TR	TR3	TR310
Bölge Kodu	Türkiye	Ege	İzmir	Türkiye	Ege	İzmir
0-4 Yaştaki Çocuk Sayısı	5.954.744	666.289	219.720	6.584.822	707.649	242.391
15-49 Yaştaki Kadın Sayısı	14.098.160	1.946.486	711.981	18.201.844	24.509.96	953.937
Çocuk-Kadın Oranı (%0)	422	342	309	362	289	254

Kaynak: TUIK Genel Nüfus Sayımı Verileri

2000 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre İzmir'de, yetişkin nüfusunun % 49,07'si sadece ilköğretim mezunudur. Ortaokul, ilköğretim ve dengi meslek okullarından mezunların oranı % 8,74. Lise ve dengi meslek okullarından mezunların oranı % 14,83 ve son olarak yüksek öğretim kurumlarından mezun olanların oranı % 10,78'dir. Erkeklerin, kadınlara göre daha yüksek oranda okuma – yazma bildiği ve daha uzun süre eğitim gördükleri aşağıdaki verilerden anlaşılmaktadır. Tablo 37'deki eğitim değerlerine ve Tablo 38'deki okuma yazma bilenlerin oranlarına bakıldığında İzmir ilinin Türkiye ve Ege Bölgesi genelinin üzerinde olduğu görülmektedir. Şekil 16, eğitim durumuna göre nüfusu ilçeler bazında göstermektedir.

Tablo 37: Eğitim

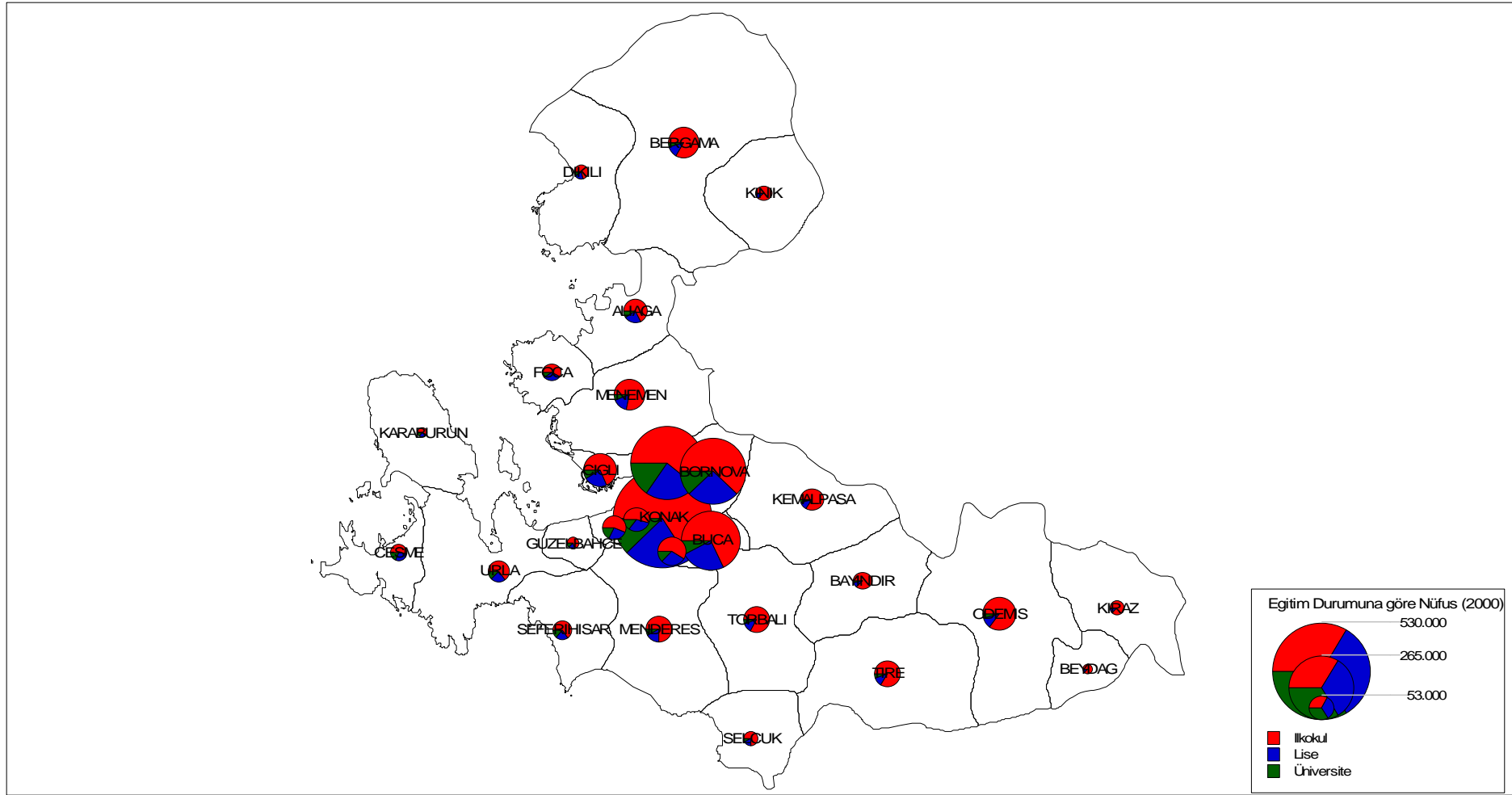
Yıl	1990			2000		
	TR	TR3	TR310	TR	TR3	TR310
Bölge Kodu	Türkiye	Ege	İzmir	Türkiye	Ege	İzmir
İlköğretim/ Toplam	26.396.287	3.963.115	1.409.974	28.194.336	4.198.325	1.533.296
İlköğretim / Kadın	11.810.254	1.798.978	640.092	13.196.414	1.976.698	726.633
İlköğretim/ Erkek	14.586.033	2.164.137	769.882	14.997.922	2.221.627	806.663
Lise/ Toplam	3.818.149	511.662	252.179	8.013.507	1.037.490	483.957
Lise/ Erkek	2.369.973	304.632	141.313	4.881.326	604.430	267.662
Lise/ Kadın	1.448.176	207.030	110.866	3.132.181	433.060	216.295
Üniversite/ Toplam	1.497.345	222.140	119.253	3.151.964	459.958	241.338
Üniversite/ Erkek	1.048.036	150.617	76.624	1.990.229	279.486	139.438
Üniversite/ Kadın	449.309	71.523	42.629	1.161.735	180.472	101.900
Üniversite Mezunlarının Oranı (%)	3.05	3.30	4.91	5.27	5.70	7.84

Kaynak: TUIK Genel Nüfus Sayımı Verileri, 2000.

Tablo 38: Okur Yazar Oranı

Yıl	1990			2000		
	TR	TR3	TR310	TR	TR3	TR310
Bölge Kodu	Türkiye	Ege	İzmir	Türkiye	Ege	İzmir
Toplam Nüfus	49.163.110	6.777.290	2.426.852	59.859.243	8.086.982	3.078.227
Erkek Nüfus	24.856.528	3.438.175	1.242.633	30.245.445	4.070.555	1.548.013
Kadın Nüfus	24.306.582	3.339.115	1.184.219	29.613.798	4.016.427	1.530.214
Okuma yazma bilen oranı (%)	80,5	83,9	87,1	87,3	89,8	91,9
Okuma yazma bilmeyen / Toplam	9.587.981	1.090.634	311.697	7.589.657	825.957	250.627
Okuma yazma bilmeyen / Erkek	2.779.172	312.755	88.013	1.857.132	191.654	57.932
Okuma yazma bilmeyen / Kadın	6.808.809	777.879	223.684	5.732.525	634.303	192.695
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen / Toplam	7.817.536	984.017	332.107	12.886.331	1.563.678	568.725
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen / Erkek	4.047.076	502.910	165.858	6.512.324	772.967	276.289
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen / Kadın	3.770.460	481.107	166.249	6.374.007	790.711	292.436

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri, 2000.

Şekil 16: Eğitim Durumuna Göre Nüfus

3.3. Göç

Türkiye’de uzun yıllardan beri devam eden doğudan batıya göçten İzmir de etkilenmiştir. İzmir’in coğrafi ve iklimsel koşulları, ulaşım ağlarındaki konumu, büyüyen sanayisi İzmir’in iç göçteki hedef kentlerden biri olmasının başlıca nedenlerindedir. Özellikle son yıllarda çok yoğun göç alan İzmir’de, kent nüfusunda belirgin artışlar meydana gelmiştir.

2000 yılı nüfus sayımına göre İzmir nüfusunun % 52’si kentte doğan kişilerden, % 48’i ise İzmir dışında doğmuş kişilerden oluşmaktadır (TÜİK, 2000), 1950 yılında İzmir’de il dışı doğumluların oranı % 27,5 düzeyindedir. Söz konusu tarihten bu yana bu oran hızlı artış göstererek 1965 yılında % 35, 1980 yılında % 42, 1990 yılında % 46 ve 2000’de % 48,3’e ulaşmaktadır. Sürekli yerleşimleri İzmir, fakat yakın çevre iller olan Afyon, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Manisa, Muğla ve Uşak doğumluların nüfusunun İzmir toplam nüfusu içinde 1980 yılından sonra azaldığı görülmektedir. 2000 yılı nüfus sayımına göre, İzmir’e göçle gelmiş kişileri sırasıyla Manisa, Konya, Mardin ve Erzurumlular oluşturmaktadır.

1985–1990 yılları arasında binde 64’e varan net göç hızına sahip iken, 1995–2000 yıllarında bu oranın düştüğü (binde 40), fakat en son verilere göre İzmir’in, net göç alan kentler sırasında İstanbul’dan sonra ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. 1985–1990 döneminde zorunlu göçün de etkisiyle İzmir’e yaklaşık 146,208 kişi katılmıştır. Zorunlu göçün görelisi olarak azaldığı 1995–2000 döneminde ise İzmir’e göçler azalmış ve 2000 yılında aşağı yukarı 120.375’e düşmüştür (TÜİK, 2000). Net göç hızı, 2000 yılında % 39,88’lik bir orana sahiptir (Tablo 39). 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre İzmir’e göç edenlerin daha çok kentlerden, ikinci olarak köylerden geldiği söylenebilir (Tablo 40). İzmir’e gelme nedeninin en başında ise hanehalkı fertlerinden birine bağımlı göç ilk sırada yer alırken, ikinci sırada evlilik, üçüncü sırada ise iş arama neden olarak gösterilmektedir (Tablo 41).

Tablo 39: 2000 Yılı Net Göç Değerleri

Bölge Adı	2000 Yılı Daimi İkametgah Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı (%)
İstanbul	9.044.859	920.955	513.507	407.448	46,09
İzmir	3.078.981	306.387	186.012	120.375	39,88
Ankara	3597.662	377.108	286.224	908.84	25,59

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri, 2000.

İzmir'e son on beş yıl içinde göç eden nüfusun niteliklerine bakıldığında daha çok genç nüfusun İzmir'i tercih ettiği görülmektedir. Cinsiyet açısından baktığımızda göç edenler arasında kadınların oranı artmaktadır. Göç edenlerin % 92,4'ü okuma yazma bilirken okuma yazma bilmeyenlerin oranı %7,6'dır. 2000 yılı TÜİK verilerine göre gelenlerin % 40'ı ilkokul, ortaokul veya ilköğretim mezunuyken, %23,6'sı lise ve lise dengi meslek yüksek okulu, % 13,2'si yüksekokul mezunudur.

Tablo 40: Yerleşim Yerine Göre Alınan Göçler

Bölge Adı	Şehirden Şehire	Köyden Şehire	Şehirden Köye	Köyden Köye
Türkiye	3.867.979	1.168.285	1.342.518	313.481
İstanbul	685.173	227.847	210.753	35.930
İzmir	268.607	60.850	59.806	18.144
Ankara	334.044	73.854	55.603	8.966

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri, 2000

Tablo 41: İzmir'e Göç Alma Nedenleri (%)

Neden	İzmir	Türkiye
İş Arama/ Bulma	13,64	9,83
Tayin /Atama	10,16	9,67
Hanehalkı Fertlerinden Birine Bağımlı Göç	35,57	36,72
Eğitim	8,55	10,16
Evlilik	15,44	15,91
Deprem	2,11	3,48
Güvenlik	0,36	0,52
Diğer	12,68	12,57
Bilinmeyen	1,48	1,15

Kaynak: TÜİK Genel Nüfus Sayımı Verileri, 2000

İzmir ve çevresindeki ulaşım ağı içindeki yerleşimlerde göç devam etmektedir. İzmir'de kentsel merkez etrafındaki yerleşmeler de göç almaktadır. Metropolitan ilçeler içindeki **Konak** ilçesinde Eskiizmir, Kadifekale, Gültepe, Limontep ve Cennetçeşme; **Buca** İlçesinde Gediz, Göksu, Akıncılar, Adatepe, Ufuk, Kuruçeşme; **Karşıyaka** İlçesinde Cumhuriyet, Örnekköy, Küçük Yamanlar, Yamanlar, Gümüşpala ve Bayraklı; **Bornova** İlçesinde Yeşilçam ve Pınarbaşı; **Çiğli** ilçesinde Güzeltepe ve Şirintepe yerleşimleri göç alan mekanlar olarak sayılabilir.

Metropolitan kentlerde sanayi yatırımları ve kentsel hizmet sektörünün hızla büyümesinden ötürü, göçlerin varış noktasında bu yerleşmeler öne çıkmaktadır. Benzer olgu İzmir’de de görülmesine karşın; kent dışı kıyı yatırımları, yerleşimler arası yol kenarı yatırımları ile ikinci konut talebinden ötürü oluşan kıyasallaşma olgusu kasaba ve köy düzeyinde de İzmir’e göçü özendirilmektedir. İzmir sahip olduğu olanaklar sayesinde tercih edilen bir il olmuştur.

3.4. İşgücü ve İstihdam

3.4.1. Mevcut İşgücü ve İstihdam Yapısı

2004-2005 yılları arasında İzmir ilinde toplam istihdamda bir düşüş yaşanırken 2005-2006 yılları arasında bir yükselme gerçekleşmiştir. Tablo 42’de görüldüğü üzere erkek çalışan sayısında yıllar arasında bir artış olurken kadın çalışan sayısında 2004-2005 yılları arasında bir azalma yaşanırken 2005-2006 yılları arasında bir artış gözlenmiştir. Şekil 17, işgücü değerlerini ilçeler bazında harita üzerinde göstermektedir

Tablo 42: İşgücü (Bin Kişi)

	2004			2005			2006		
	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi
Erkek	17.902	983	2.579	18.213	999	2.568	18.297	1.016	2.578
Kadın	6.388	345	1.088	6.352	320	959	6.480	336	964
Toplam	24.289	1.328	3.667	24.565	1.319	3.528	24.776	1.353	3.542

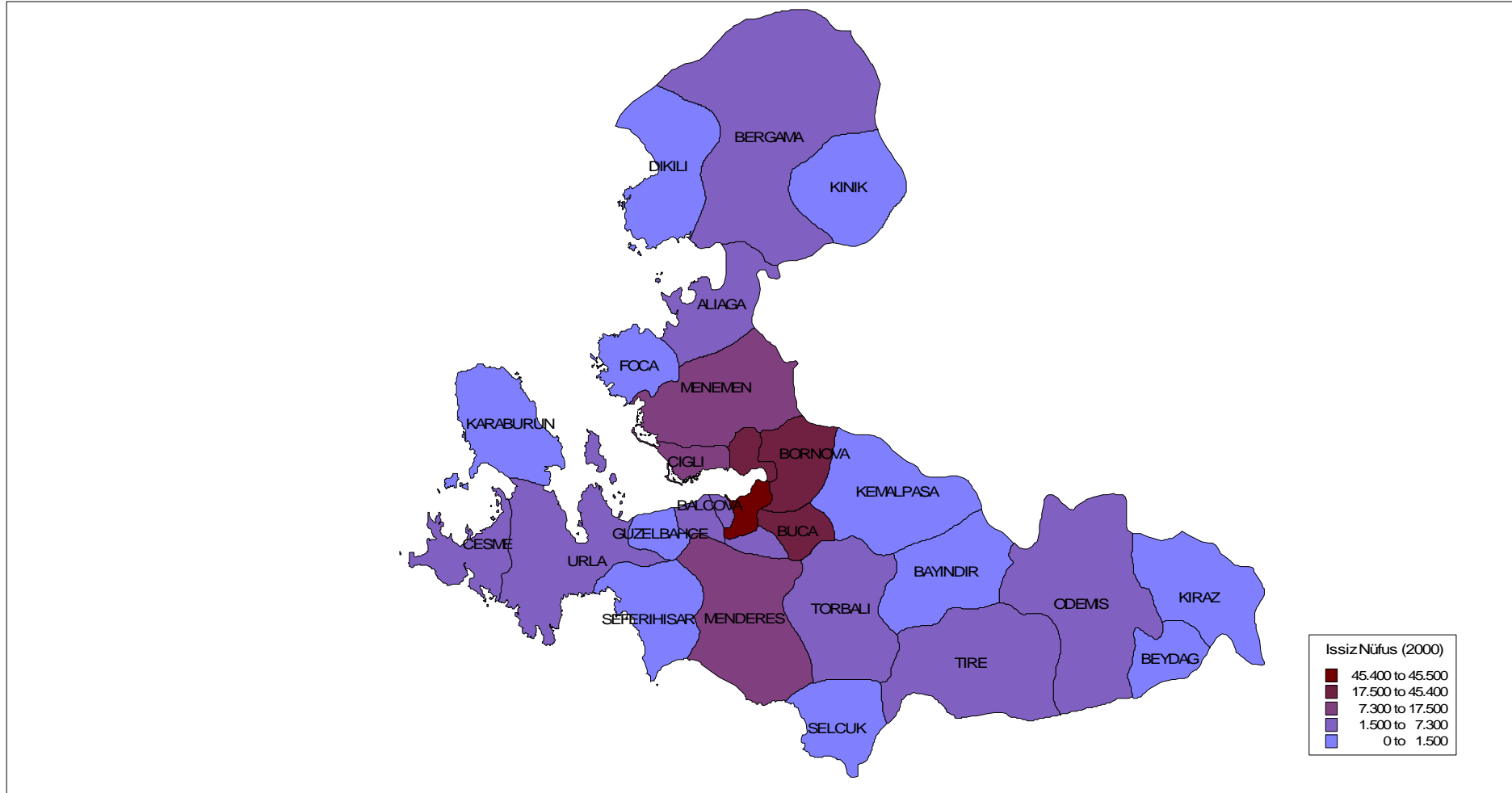
Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri

İstihdam oranına bakıldığında ise (Tablo 43) 2004 yılından 2006 yılına Türkiye ve Ege’de bu oran düşüş gösterirken İzmir’de artmıştır. Kadın istihdam oranı İzmir’de düşerken erkek istihdam oranında 2004 ve 2006 yılları arasında bir artış gözlenmiştir. 2005’te istihdamda genel itibari ile oran olarak bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

Tablo 43: İstihdam Oranı (%)

	2004			2005			2006		
	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi
Toplam	43,7	41,8	46,7	43,4	40,9	44,4	43,2	41,9	44,5
Erkek	64,7	62,3	66,0	64,8	61,8	64,4	64,5	62,7	65,1
Kadın	22,9	21,2	27,4	22,3	19,4	24,2	22,3	20,7	24,1

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri

Şekil 18: İşsiz Nüfus

TÜİK 2000 yılı Genel Nüfus Sayımı verilerine göre İzmir İlindeki işsizlerin sayısı 155.177, işsizlik oranı ise % 10,8 olarak tespit edilmiştir. İşsizlik özellikle genç nüfus arasında yaygındır. 30 yaşın altındakilerin işgücü içindeki payı % 36 olduğu halde, işsizler içindeki payı % 57'dir. Benzer şekilde, işsizlik eğitilmişler arasında da görece olarak daha yüksek olup, toplam işsizlerin % 40'ına yakındır. Şekil 18 işsiz nüfusu ilçeler bazında haritalandırmaktadır.

Tablo 44: İşsizlik Oranı (%)

	2004			2005			2006		
	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi
Erkek	10,5	13,5	9,6	10,3	12,1	9,6	9,7	10,8	8,6
Kadın	9,7	16,8	10,5	10,3	16,3	9,6	10,3	12,5	9,4
Toplam	10,3	14,3	9,9	10,3	13,1	9,6	9,9	11,2	8,8

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri

İşsizlerin eğitim durumuna göre dağılımına bakıldığında ilköğretim mezunları arasında işsizlik % 52,7 ile en yüksek düzeydedir; onu sırasıyla % 27 ve % 12,3 oranlarıyla lise, yüksek öğretim mezunları arasındaki işsizlik izlemektedir (Tablo 63). Eğitilmişler (Lise ve yüksek öğretim mezunlarının toplamı) arasındaki işsizlik oranı yaklaşık % 40 olup, toplam işgücü içindeki payının çok üzerindedir. Bu, eğitim düzeyi yükseldikçe işsizliğin de arttığını göstermektedir ve eğitim ile iş yaşamı arasındaki kopukluğun da ciddi bir göstergesidir.

Tablo 45: İşsizlerin Eğitim Durumu (2000)

	Nüfus	%
İlkokul	62.652	40,4
İlköğretim	1.558	1,0
Orta Okul	17.518	11,3
Lise	41.866	27,0
Üniversite	19.027	12,3
Toplam	155.177	100,0

Kaynak: TÜİK, 2000 Genel Nüfus Sayımı, İzmir

2000 yılı TÜİK Genel Nüfus Sayımı verilerine göre, İzmir İlindeki işgücü 1.436.185 kişidir. İktisadi olarak aktif olmayan nüfus yaklaşık 2 milyon kişi kadardır. İşgücüne katılma oranı (çalışma çağındaki nüfus içinde) % 56,7 dir. Yıllık bileşik ortalama istihdam artış hızı % 2,3 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde tarımsal istihdamın artış hızı yalnızca binde 9,5 olurken, sanayi istihdamı % 2,5 yıllık hızıyla artmıştır. Hizmetler kesimi en büyük istihdam artışı sağlayan sektör olmuş ve yılda ortalama % 3,6 oranında bir büyüme hızına erişmiştir.

Buna bağılı olarak, Tablo 46'da gösterildiğı üzere, tarımsal istihdamın payı 1980'de % 37,4'den 2000'de % 28,5'e gerilerken, sanayinin istihdamdaki payı % 20'lerde sabit kalmış, buna karşılık hizmetler sektörünün İzmir ili toplam istihdamı içindeki payı %35,5'den % 45,5'e yükselmiştir. Tarımın toplam istihdam içindeki payı % 28,5'e kadar gerilemiş olmakla birlikte, kadın istihdamının yaklaşık yarısı hala tarım sektöründen sağlanmaktadır.

Tablo 46: Ekonomik Faaliyete Göre İstihdam Edilen Nüfus (1980-2000)

Sayım Yılı	Toplam İstihdam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmet	Diğer
1980	808.963	302.516	162.464	45.720	287.539	10.724
1985	902.930	320.844	178.603	49.528	348.034	5.921
1990	1.080.346	348.413	219.083	68.521	431.850	12.479
2000	1.281.008	365.627	263.656	67.829	582.516	1.380
	Toplam İstihdam (%)	Tarım (%)	Sanayi (%)	İnşaat (%)	Hizmet (%)	Diğer (%)
1980	% 100	% 37,4	% 20,1	% 5,7	% 35,5	% 1,3
1985	% 100	% 35,5	% 19,8	% 5,5	% 38,5	% 0,7
1990	% 100	% 32,3	% 20,3	% 6,3	% 40,0	% 1,2
2000	% 100	% 28,5	% 20,6	% 5,3	% 45,5	% 0,1

Kaynak: TÜİK, 2000 Genel Nüfus Sayımı, İzmir

İzmir'de 2006 yılında toplam istihdamın %51,3 hizmetler sektöründe çalıştığı %31,2 sanayi sektöründe çalıştığı görülmektedir. Türkiye ve Ege Bölgesinde tarım sektörünün istihdamında bir azalış yaşanırken hizmetler ve servis alanlarındaki istihdamda artış gözlenmiştir. İzmir'de ise hizmetler sektöründe bir yükseliş yaşanırken, tarım ve sanayi sektörlerinde bir düşüş vardır. Tablo 47 ve 48'de görüldüğü üzere, İzmir ilinde Kadın ve erkek işgücüne bakıldığında her ikisinin de en çok hizmetler sektöründe çalıştığı görülmektedir. Tarım ve sanayi de ise durum farklıdır. Kadınların tarımda çalışma oranı daha fazla iken erkeklerin çalışma oranı sanayide daha fazladır.

Tablo 47: İstihdamın Cinsiyete Göre Sektörel Dağılımı: 2000 (%)

	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
Kadın	49,6	15,0	0,4	34,8
Erkek	18,7	23,2	7,6	50,4
Toplam	28,5	20,6	5,3	45,5

Kaynak: TÜİK, 2000 Genel Nüfus Sayımı, İzmir

Tablo 48: Ekonomik Faaliyet, NACE.REV.1 (NUTS 2) (Bin kişi, 15+)

		2004			2005			2006		
		Türkiye	TR31 (İzmir)	EGE	Türkiye	TR31 (İzmir)	EGE	Türkiye	TR31 (İzmir)	EGE
ERKEK	Tarım	25,6	15,6	30	21,7	14,5	26	19,8	13,8	23,4
	Sanayi (*)	26,2	35,9	27,2	28,1	37,6	29,5	29,1	34,4	29,8
	Hizmetler	48,2	48,5	42,8	50,2	47,9	44,5	51,1	51,7	46,8
KADIN	Tarım	57,2	32,8	56,2	51,6	29,9	51,8	48,5	28,6	48,9
	Sanayi (*)	14,1	25,4	17,4	15,1	23,1	17,2	15,0	21,4	17,1
	Hizmetler	28,7	42,2	26,5	33,3	47,4	30,9	36,5	50,0	34,1
TOPLAM	Tarım	34,0	20,0	37,7	29,5	18,1	33	27,3	17,5	30,3
	Sanayi (*)	23,0	33,2	24,3	24,7	34,0	26,2	25,4	31,2	26,4
	Hizmetler	43,0	46,9	38,0	45,8	47,8	40,8	47,3	51,3	43,4

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı işgücü istatistikleri

Yapılan işe göre istihdama bakılırsa, (bakınız Tablo 49 ve Şekil 19) 2000 yılı verilerine göre İzmir genelinde istihdamın yüzde 28,6'sı tarım sektöründe, yüzde 32,1'i tarım dışı olmak üzere yaklaşık % 60'ı üretim faaliyetlerinde çalışmaktadır. Ticaret, hizmet ve serbest mesleklerde çalışanlar ise toplam % 30 civarındadır. Kadınların yaklaşık yarısı ise tarımsal üretimde istihdam edilmiştir.

Tablo 49, 50 ve 51 işgücü ile ilgili olan değerleri göstermekte iken, Şekil 19, 20 ve 21 tabloda yer alan değerleri ilçeler bazında harita üzerinde tematik olarak göstermektedir.

Tablo 49: Yapılan İşe Göre İstihdam: 2000 (%)

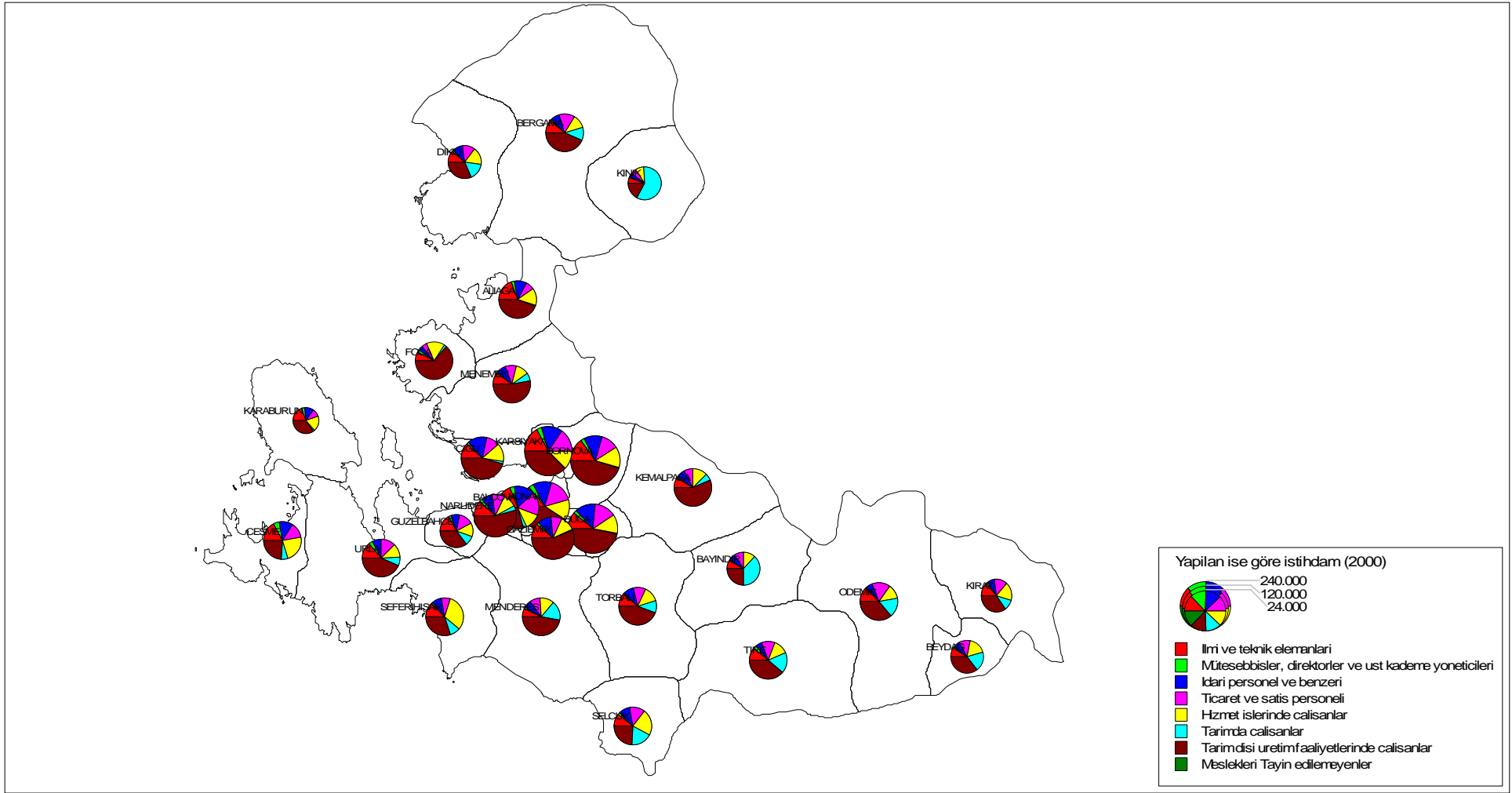
	Toplam İstihdam	İlmi Ve Teknik Elemanlar Serbest Meslek Sahipleri	Müteşebbisler ve Üst Kademe Yöneticiler	İdari Personel	Ticaret Ve Satış Person eli	Hizmet İşlerinde Çalışanlar	Tarım	Tarım Dışı Üretim Faaliyetlerin de Çalışanlar Ve Ulaştırma Makineleri Kullananlar
Erkek	873.949	8,6	2,4	6,1	11,5	11,1	18,8	41,4
Kadın	407.059	12,8	0,7	12,8	5,6	6,4	49,6	12,0
Toplam	1.281.008	9,9	1,9	8,2	9,6	9,6	28,6	32,1

Kaynak: TÜİK, 2000

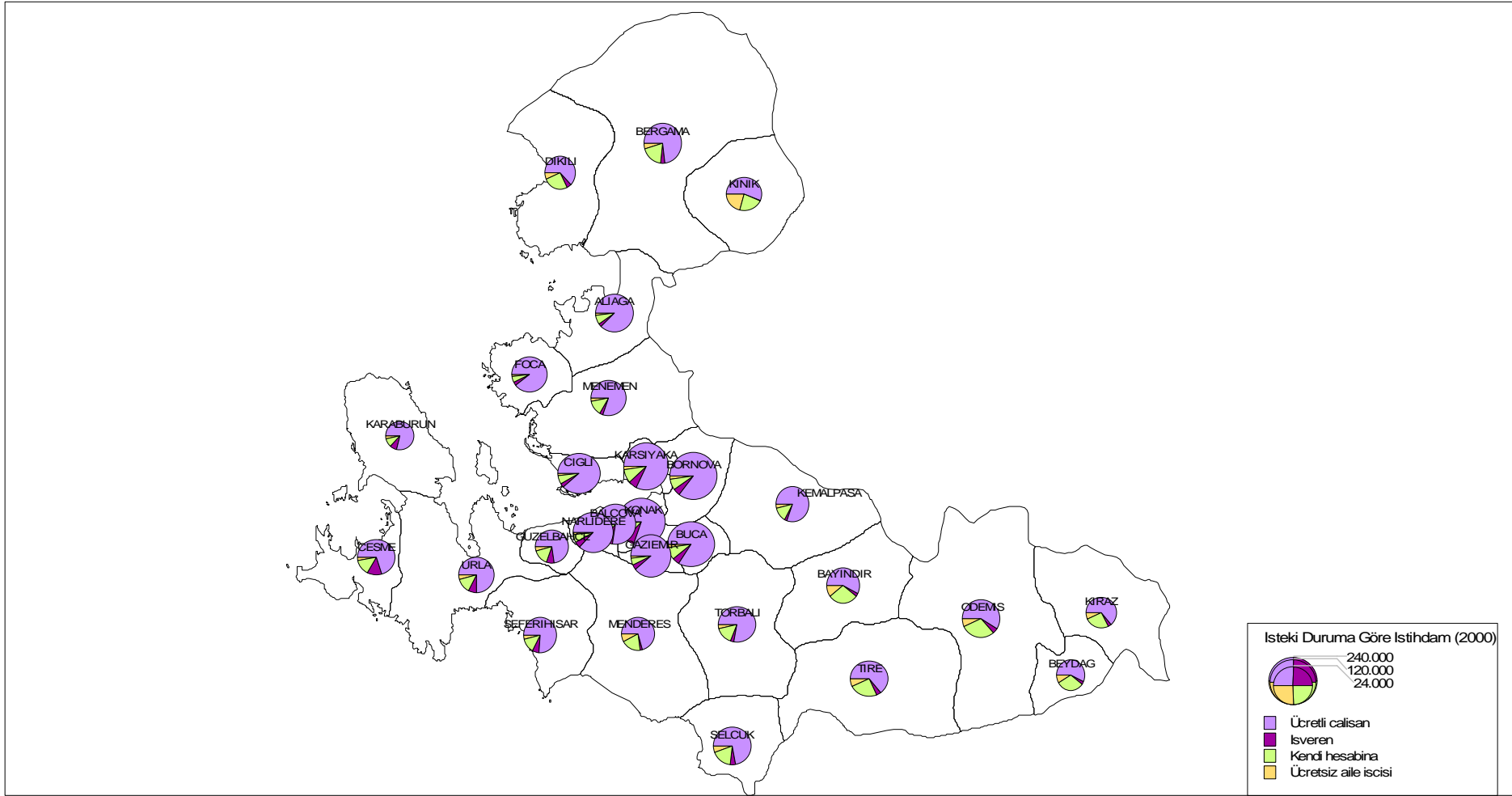
Tablo 50: Çalışmama Nedenine Göre İşgücünde Olmayan Nüfus: 2000

	EMEKLİ	EV KADINI	ÖĞRENCİ	DİĞER
Kadın	20,1	48,5	25,0	6,4
Erkek	44,2	-	42,3	13,5
Toplam	9,2	70,5	17,1	3,2

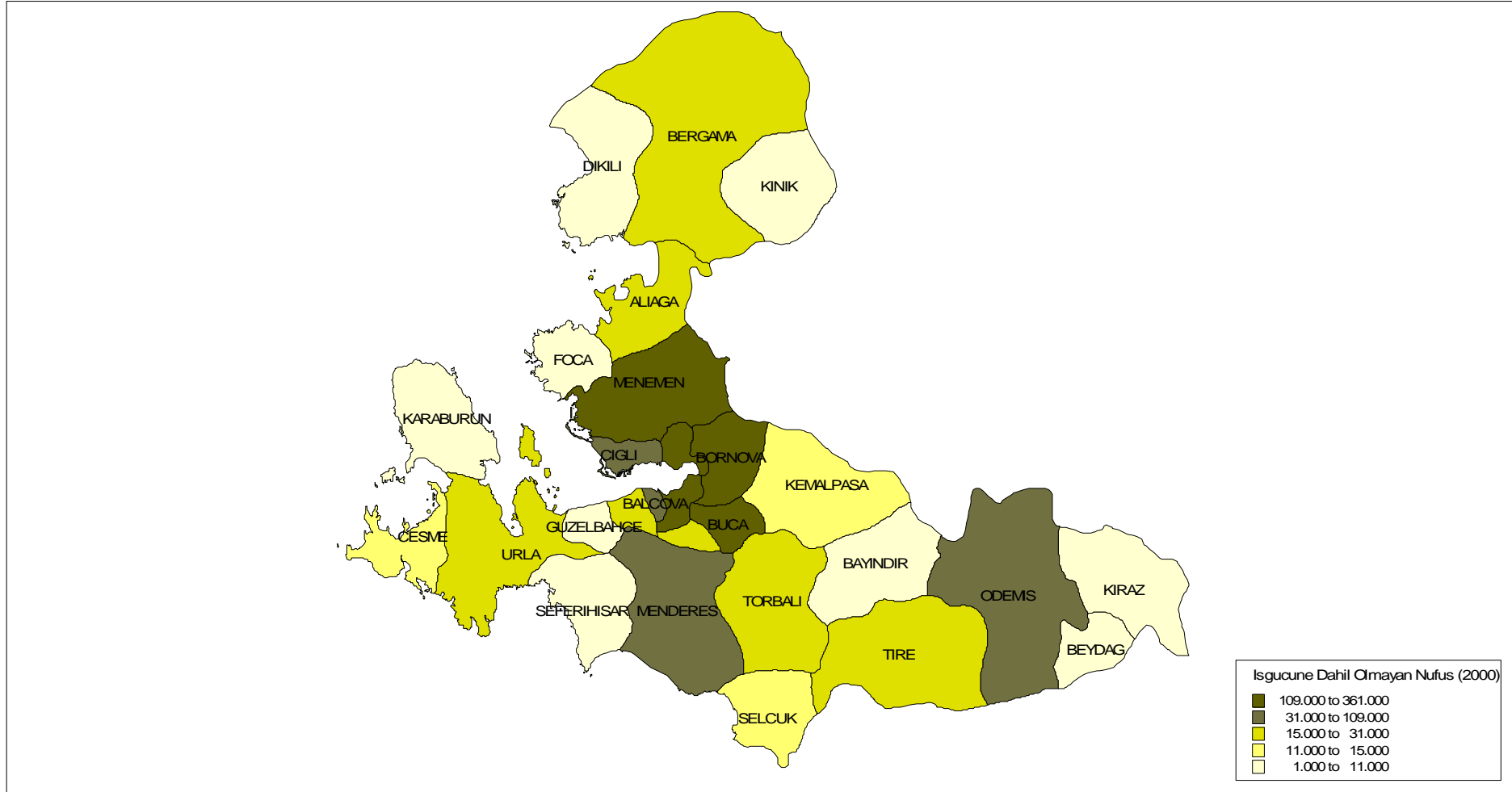
Kaynak: TÜİK 2000 Genel Nüfus Sayımı verilerine dayalı olarak hazırlanmıştır

Şekil 19: Yapılan İşe Göre İstihdam

Şekil 20: İsteki Duruma Göre İstihdam

Şekil 21: İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus

Tablo 51: İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus (Bin kişi)

	2004			2005			2006		
	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi
Toplam	25.616	1.392	3.411	26.260	1.481	3.663	26.892	1.516	3.710
Erkek	6.854	381	951	6.996	422	1.036	7.304	428	1.044
Kadın	18.763	1.011	2.461	19.264	1.059	2.628	19.588	1.087	2.666

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri

İşgücüne katılım oranına bakıldığında 15 yaş üstü toplam nüfusun yaklaşık yarısının Türkiye, Ege ve İzmir’de iş gücüne dahil olduğu görülmektedir. Bu katılım oranı içinde erkeklerin katılımı yaklaşık %70 iken kadınların katılımı % 20-30 olduğu ortadadır. İzmir’in kadınlarda işgücüne katılma oranı Türkiye geneli ile benzer bir yapı gösterirken Ege Bölgesinde bu oranın daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 52: İşgücüne Katılım Oranı (%) (Bin kişi, 15+)

	2004			2005			2006		
	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi	Türkiye	TR31 (İzmir)	Ege Bölgesi
Toplam	48,7	48,8	51,8	48,3	47,1	49,1	48,0	47,2	48,8
Erkek	72,3	72,1	73,1	72,2	70,3	71,3	71,5	70,3	71,2
Kadın	25,4	25,4	30,7	24,8	23,2	26,8	24,9	23,6	26,6

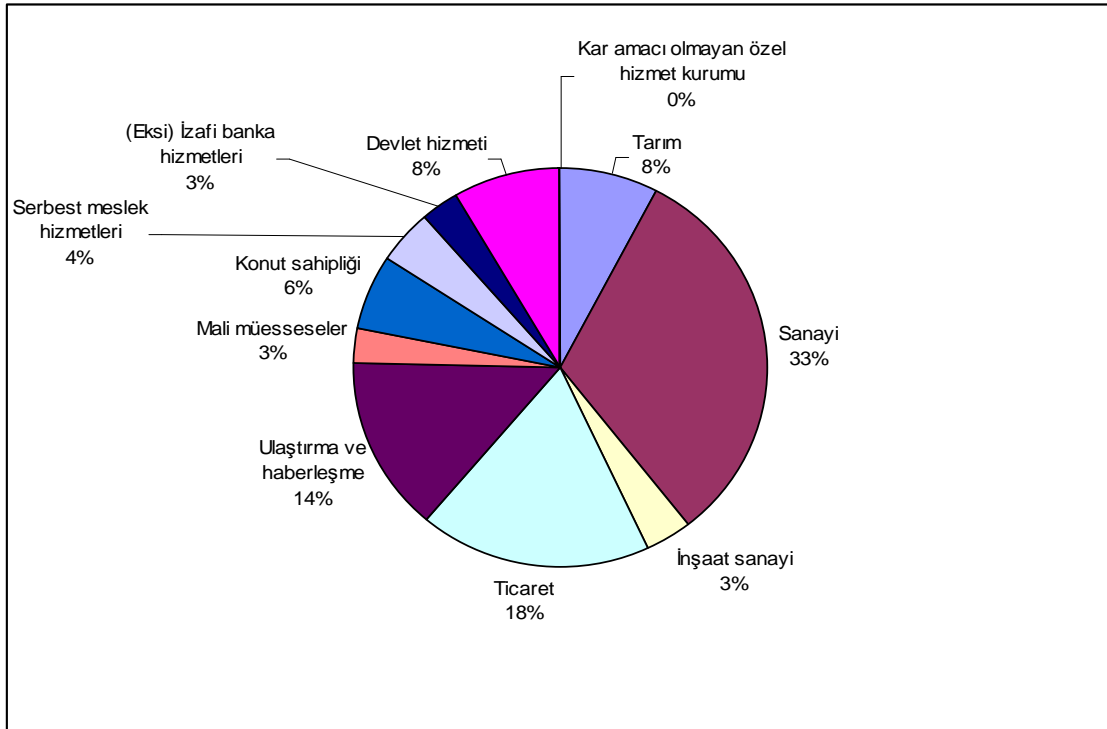
Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü İstatistikleri

Değerlendirme:

İzmir’de kadınların işgücüne katılma oranının genel kanı aksine TR ortalamasına yakındır. Buna rağmen Ege Bölgesinde bu oranın Türkiye ortalamasından daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

4. EKONOMİK YAPI

Çok yönlü bir yapıya sahip olan İzmir ilinin ekonomisi; sanayi, tarım, ticaret ve turizme dayanmaktadır. Tarım bakımından verimli olan İzmir'de nüfusun yaklaşık yarısı tarımla uğraşmaktadır. 2001 yılı verilerine göre İzmir'de üretilen GSYİH'nın %33'i sanayi sektöründen, %18'i ticaretten, %14'ü ulaştırma ve haberleşmeden ve %8'i tarımdan sağlanmıştır.

Şekil 22: Sektörlerin İzmir İli GSYİH'sindeki Payı (TÜİK, 2001).

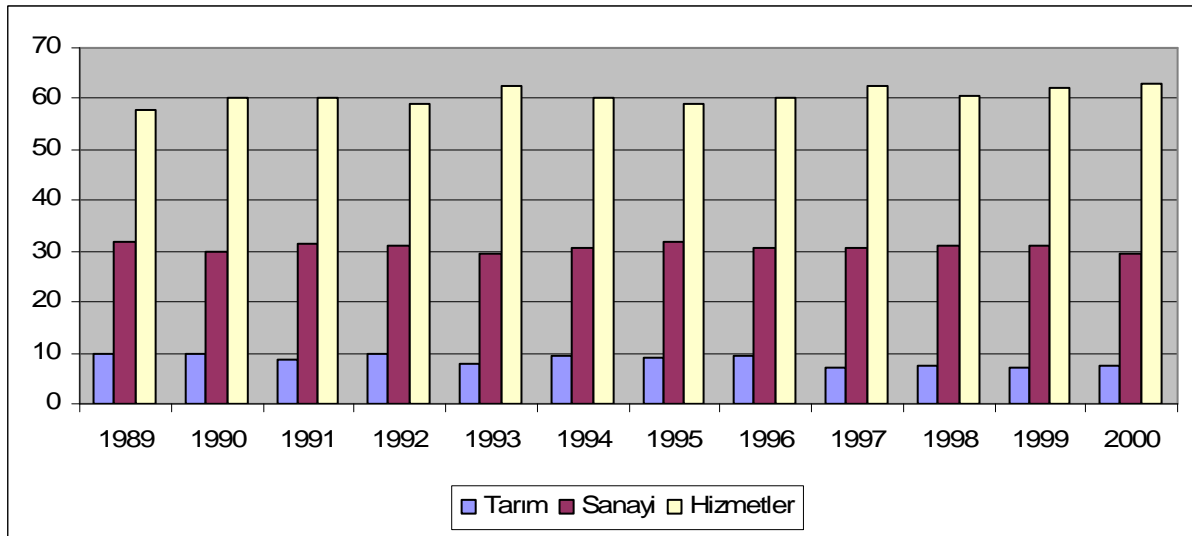
Kaynak: Yaşar, Ulusoy & Akıncı, 2007 ve TÜİK Verileri

İzmir ili GSYİH'sının üç temel sektöre göre dağılımına bakıldığında ise hizmetler sektörünün payının %60'lar, sanayi sektörünün payının %30'lar, tarım sektörünün payının ise %10'lar civarında olduğu görülmektedir. İzmir, sanayi sektörünün gelişmişliği açısından İstanbul ve Kocaeli'den sonra Türkiye'nin üçüncü ilidir. Sanayi sektöründe istihdamın yüksek olduğu faaliyetler metal eşya, makine ve taşıt araçları, gıda, tütün, dokuma, giyim eşyası, kürk, kimya, ağaç ürünleri, mobilya, kağıt alanlarındadır.

Tablo 53: İzmir'de GSYİH'nın Üç Ana Sektöre Göre Dağılımı (%) – 1987-2000

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Tarım	10	10	8,5	10	8,0	9,5	9	9,5	7,0	7,5	7	7,5
Sanayi	32	30	31,5	31	29,5	30,5	32	30,5	30,5	31,0	31	29,5
Hizmetler	58	60	60,0	59	62,5	60	59	60,0	62,5	60,5	62	63,0

Kaynak: TÜİK Verileri

Şekil 23: İzmir'de GSYİH'nın Üç Ana Sektöre Göre Dağılımı (%) – 1987-2001

Kaynak: TÜİK Verileri

2007 yılında Türkiye'nin 159,5 milyar YTL olan toplam vergi gelirlerinin 15,4 milyar YTL'si İzmir iline aittir. Türkiye'deki vergi gelirleri içinde İzmir ilinin payı 2002 yılında %6,2 iken 2007 yılında %10,1'e yükselmiştir.

Tablo 54: Vergi Gelirleri İçinde İzmir'in Payı

	İZMİR	TÜRKİYE	İzmir'in Türkiye içindeki Payı (%)
2002	3,7 Milyar YTL	59,6 Milyar YTL	6,2
2003	6,4 Milyar YTL	84,3 Milyar YTL	7,6
2004	8,0 Milyar YTL	90,1 Milyar YTL	8,9
2005	10,0 Milyar YTL	106,9 Milyar YTL	9,3
2006	13,9 Milyar YTL	150,3 Milyar YTL	10,1
2007	15,4 Milyar YTL	159,5 Milyar YTL	10,1

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü

İzmir, Türkiye'nin liman kentlerinden biri olarak önemli bir dış ticaret merkezidir. İzmir sınırları içindeki Alsancak Limanının, Aliağa-Nemrut Limanının, Dikili Limanının ve Çeşme Limanının sorumluluk alanı içinde olduğu, İzmir Gümrük ve Muhafaza ve Başmüdürlüğü verilerine göre 2006 yılında İzmir limanlarından 11,8 milyar \$ ihracat ve 19,6 milyar \$ ithalat gerçekleştirilmiştir. Buna göre, 2006 yılında Türkiye dış ticaretinin yaklaşık % 14'ü İzmir limanlarından gerçekleşmiştir.

Tablo 55: İzmir Limanlarından Yapılan Dış Ticaret

Toplam İthalat ve İhracat Miktarları (Milyar \$)				
Yıl	2003	2004	2005	2006
İhracat (FOB)	9,4	11,0	9,8	11,8
İthalat (CIF)	9,8	13,0	16,6	19,6

Kaynak: İzmir Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü

İzmir ilinin Türkiye dış ticareti içindeki payı açısından bakıldığında ise, TÜİK verilerine göre ihracatın yaklaşık %6'sı ithalatın ise yaklaşık %4'ü İzmir iline aittir.

Tablo 56: Dış Ticaret İçinde İzmir'in Payı

	İZMİR (Milyar \$)			TÜRKİYE (Milyar \$)			İzmir'in Türkiye İçindeki Payı(%)		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
İhracat	4,6	5,4	6,4	73,5	85,5	107,2	6,4	6,4	6,0
İthalat	5,0	5,5	7	116,8	139,6	170,1	4,3	3,9	4,1
Dış Ticaret Dengesi	-0,3	0,0	-0,6	-43,3	-54,1	-62,9	---	---	---
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı	94,0	100,0	91,4	62,9	61,2	63,0	---	---	---

Kaynak: TÜİK Verileri

4.1. İzmir'in Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Düzeyi

İllerin ekonomiye katkılarını gösteren Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) değerleri ve gelişme hızları incelendiğinde, iller arasında büyük farklılıklar bulunduğu görülebilir. 2000 yılı itibariyle İzmir ili Türkiye GSYİH'sinin % 7,3'ünü üretmiş ve 81 il içinde üçüncü büyük katkıyı sağlayan il olmuştur. 2000 yılı itibariyle, DPT'nin hesaplamalarına göre İzmir ili 2,7 milyar TL (4.302 ABD \$) kişi başına GSYİH'ya sahiptir ve 81 il içinde 6. sıradadır.

Tablo 57: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Göstergeleri: 1990-2000 (1987 Fiyatlarıyla, Milyar TL)

	TÜRKİYE GSYİH'si	EGE BÖLGESİ GSYİH'si	İZMİR GSYİH'si	İZMİR/EGE (%)	İZMİR/TÜRKİYE (%)
1990	83.578	13.771	6.338	46,0	7,6
1991	84.353	13.674	6.334	46,3	7,5
1992	89.401	14.631	6.781	46,3	7,6
1993	96.590	15.986	7.587	47,5	7,9
1994	91.321	15.743	7.443	47,3	8,2
1995	97.888	16.792	7866	47,3	8,1
1996	104.745	17.936	8.360	46,6	8,0
1997	112.631	18.868	8.745	46,3	7,8
1998	116.114	19.448	8.934	45,9	7,7
1999	110.646	18.310	8.394	45,8	7,6
2000	118.789	19.904	9.016	45,3	7,6

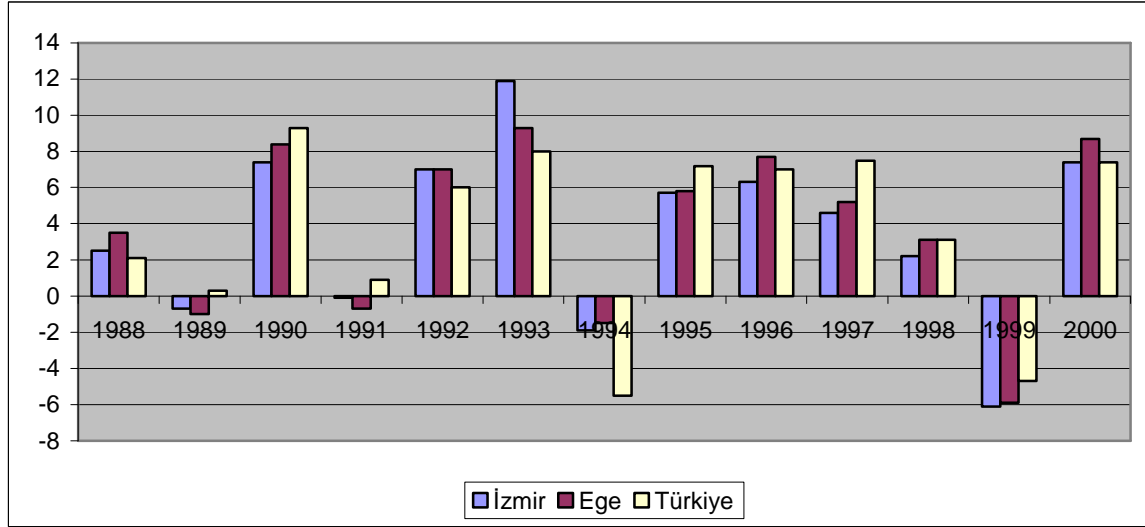
Kaynak: TÜİK Verileri

1994 yılı sonrasında İzmir ilinde GSYİH'nin artış hızı Türkiye ortalamasının gerisinde seyretmektedir. Ekonomik krizin yaşandığı 1994 yılını takip eden 6 yıl içinde GSYİH'nin sabit fiyatlarla yıllık bileşik büyüme hızı Türkiye'de % 4,5 olup Ege Bölgesi'nde % 4 olarak gerçekleşirken, İzmir'de % 3,2 olmuş ve İzmir'in Türkiye'nin GSYİH'si içindeki payı % 8,2'den % 7,6'ya inmiştir. Ülke gelirinde İzmir ilinin görece payındaki bu durgunluk ve hatta gerileme eğiliminin ardında yatan temel etmenler arasında girişimcilik yapısı, kamu yatırımlarının azalışı, teşviklerin ve özel sektör yatırımlarının gerilemesi, yabancı sermayeli yatırımların çekilememesi ve hatta var olan yatırımların kaçışı, yerel sermayenin İstanbul'un çekimine kapılması, ekonomik krizler vb. sayılabilir.

Tablo 58: GSYİH Gelişme Hızı: 1988-2000 (Yıllık, %)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
İzmir	2,5	-0,7	7,4	-0,1	7	11,9	-1,9	5,7	6,3	4,6	2,2	-6,1	7,4
Ege	3,5	-1,0	8,4	-0,7	7	9,3	-1,5	5,8	7,7	5,2	3,1	-5,9	8,7
Türkiye	2,1	0,3	9,3	0,9	6	8,0	-5,5	7,2	7,0	7,5	3,1	-4,7	7,4

Kaynak: TÜİK Verileri

Şekil 24: GSYİH Gelişme Hızı: 1988-2001 (Yıllık, %)

Kaynak: TÜİK Verileri

4.1.1. İzmir'in Kişi Başı GSYİH Düzeyi

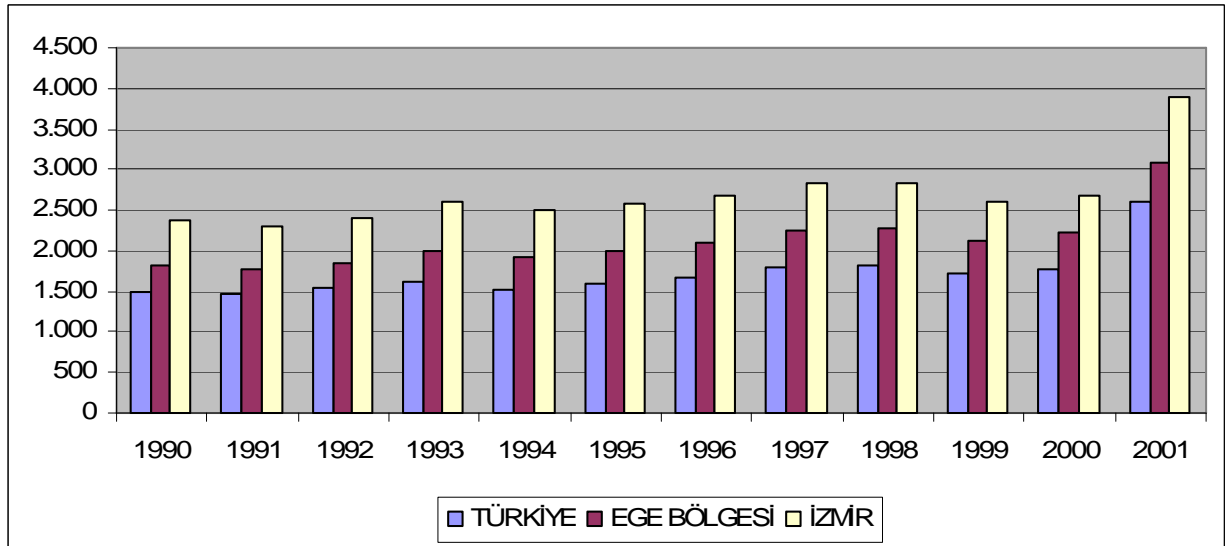
Bir ülke, bölge ya da ildeki yerleşiklerin refahını gösteren en önemli ölçütlerden biri de kişi başına düşen gelirdir. İzmir ili kişi başına GSYİH'si gerek Ege Bölgesi gerekse Türkiye ortalamasının üzerindedir. Ancak kişi başına gelir verileri süreç içerisinde ele alındığında, İzmir ilinde 1990-2000 dönemindeki gelişiminde görece bir gerileme olduğu belirgin olarak görülmektedir. Söz konusu dönemde, kişi başına GSYİH İzmir ilinde yılda ortalama % 1,1 oranında artarken, Türkiye'nin kişi başı GSYİH'nin aynı dönemde yılda ortalama % 1,5 oranında artmış olması İzmir'deki refah gerilemesini açıklıkla ortaya koymaktadır. GSYİH ile ilgili tablolardan da anlaşıldığı gibi, İzmir ili gerek sahip olduğu doğal kaynaklar, gerek sosyal sermaye ve fiziki sermaye varlığı, gerekse geçmişinden günümüze dek üretilen mallardaki çeşitlilik, dış ticaret yapısı ve turizm potansiyeli açısından çok güçlü bir ekonomik potansiyele sahip olmasına rağmen, yarattığı katma değer açısından görece olarak gerileyen bir il haline gelmiştir. Örneğin, 1990'ların ilk yarısında Türkiye ortalamasının 1,6 katı olan kişi başına düşen gayri safi katma değer 2000 yılında 1,5 kate inmiştir. Resmi verilere dayanmamakla

birlikte, 2001 yılında ortaya çıkan ekonomik krizi takip eden yıllarda tüm Türkiye’de olduğu gibi İzmir ilinde de gelir göstergelerinin kötüye gittiği söylenebilir. Örneğin, TÜİK’in resmi verilerine göre, İzmir il merkezinde 2000 yılından sonra istihdamda 2001, 2002 ve 2003 yıllarının hepsinde de önceki yıla göre ciddi azalmalar ortaya çıkmış olması bunun önemli bir göstergesidir. Bu nedenle, gelirini yeterince arttıramayan ve yeni istihdam olanakları yaratamayan İzmir ilinde yaşam kalitesi de sürekli olarak gerilemektedir.

Tablo 59: Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (1987 Fiyatlarıyla, TL)

	TÜRKİYE	EGE BÖLGESİ	İZMİR	İZMİR/TÜRKİYE
1990	1.487	1.823	2.370	1,59
1991	1.472	1.772	2.303	1,56
1992	1.531	1.857	2.400	1,57
1993	1.624	1.987	2.614	1,61
1994	1.508	1.918	2.499	1,66
1995	1.588	1.991	2.574	1,62
1996	1.671	2.103	2.669	1,60
1997	1.802	2.247	2.831	1,57
1998	1.830	2.280	2.833	1,55
1999	1.720	2.118	2.612	1,52
2000	1.761	2.234	2.680	1,52
2001	2.600	3.082	3.894	1,50

Kaynak: TÜİK Verileri

Şekil 25: Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (1987 Fiyatlarıyla, TL)

Kaynak: TÜİK Verileri

4.1.2. İzmir’de GSYİH’nın Sektörel Yapısı

İzmir ili, ekonomik gelişmişliğin en önemli göstergelerinden olan sanayileşme ve hizmetlerin toplam gelir içindeki payı açısından olumlu bir seyir izlemektedir. 2001 yılı itibariyle İzmir ili GSYİH’sı tarım sanayi ve hizmetler sektörlerine % 7,5, % 31 ve % 61,5 oranlarıyla dağılmıştır.

Tablo 60: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre İzmir İli GSYİH Değerleri (2001)

	Değer	Sektör Payları	Gelişme Hızı
	TL	%	%
Tarım	1.005.768.830	7,5	29,9
Çiftçilik ve hayvancılık	933.351.628	7,0	30,4
Ormancılık	14.294.897	0,1	64,5
Balıkçılık	58.122.305	0,4	16,6
Sanayi	4.167.417.311	31,0	59,5
Madencilik ve taş ocakçılığı	57.904.064	0,4	97,3
İmalat sanayi	3.680.852.192	27,5	54,7
Elektrik, gaz ve su	428.661.055	3,2	109,8
İnşaat sanayi	458.725.858	3,4	23,0
Ticaret	2.389.038.614	17,9	49,3
Toptan ve perakende ticaret	1.935.726.251	14,5	44,2
Otel lokanta hizmetleri	453.312.364	3,4	75,8
Ulaştırma ve haberleşme	1.870.442.414	14	63,5
Mali müesseseler	331.563.542	2,5	28,8
Konut sahipliği	832.118.350	6,2	49,1
Serbest meslek hizmetleri	585.723.697	4,4	52,7
(Eksi) İzafi banka hizmetleri	387.306.405	2,9	149,0
Sektörler toplamı	11.253.492.210	84,1	49,1
Devlet hizmeti	1.087.822.809	8,1	45,5
Kar amacı olmayan özel hizmet kurumu	4.308.652	0,0	92,4
Toplam	12.345.623.670	92,2	48,8
İthalat vergileri	1.037.186.022	7,8	31,1
GSYİH alıcı fiyatlarıyla	13.382.809.692	100	47,2

Kaynak: Yaşar, Ulusoy & Akıncı (2007) (TÜİK Verileri)

1980’lerin sonundan 2001’e kadar sanayi kesiminin GSYİH içindeki payı öneli ölçüde değişmemiş, % 30 dolaylarında seyretmiştir. Tarımın payının % 10’lardan % 7,5’a gerilediği, buna karşılık hizmetler kesiminin payının da % 59,5’ten % 63’e çıktığı görülmektedir. Hizmetler sektörü içinde ise, ticaret (%17,9) ile ulaştırma ve haberleşme (%14) alt sektörleri

ağırlıklı paya sahiplerdir. Finans kesiminin payını gösteren mali kuruluşların payı ise, % 2,5 gibi düşük bir düzeydedir. İktisadi gelişmeye paralel olarak tarımın payı küçülürken, sanayi kesimi yeterince hızlı gelişemediği için hizmetler kesiminin payı artmaktadır. Gelişmiş ülkelerde de hizmetlerin toplam üretim içindeki payında benzer bir artış eğilimi gözlenmektedir. Sanayileşmiş modern Batı ekonomilerinin sektörel yapılarına bakıldığında tarım sektörünün millî gelirden aldığı payın % 3'lerde olduğu görülür. Türkiye ekonomisi de Cumhuriyet Dönemi boyunca bu yönde bir gelişme göstermiştir. Türkiye'de tarım sektörünün payı % 12 – 13 civarındadır. İzmir özelinde ise, gelişme daha hızlı olmuş, tarım sektörünün payı gelişmiş ve batı ekonomilerine benzer bir seviyeye doğru gerilemiştir.

4.2. İzmir'e Yönelik Yatırımlar

4.2.1. Kamu Yatırımları

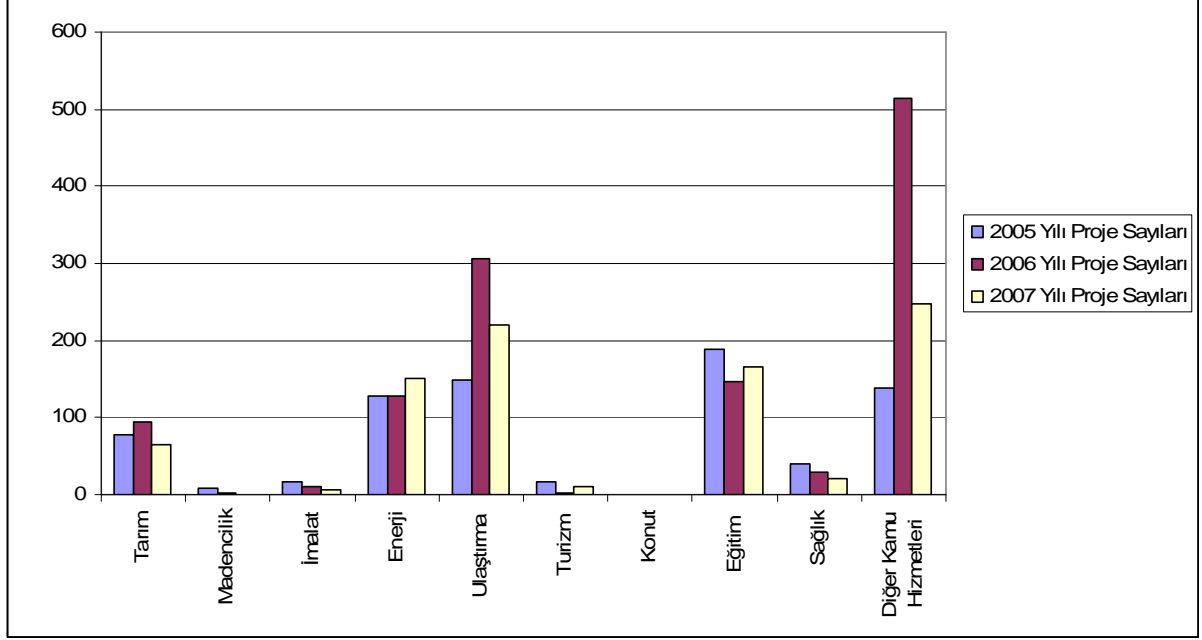
İzmir İlinde 2007 yılı yatırım programında toplam 888 proje yer almaktadır. Bu projelerin;

- Toplam proje bedelleri (Bin YTL) : 7.185.076
- Önceki Yıllar Harcaması (Bin YTL) : 5.067.180
- 2007 Yılı Ödeneği (Bin YTL) : 841 571
- Nakdi Gerçekleşme Oranı (%) : 85,74
- Biten Proje Sayısı : 566
- Devam Eden Proje Sayısı : 196

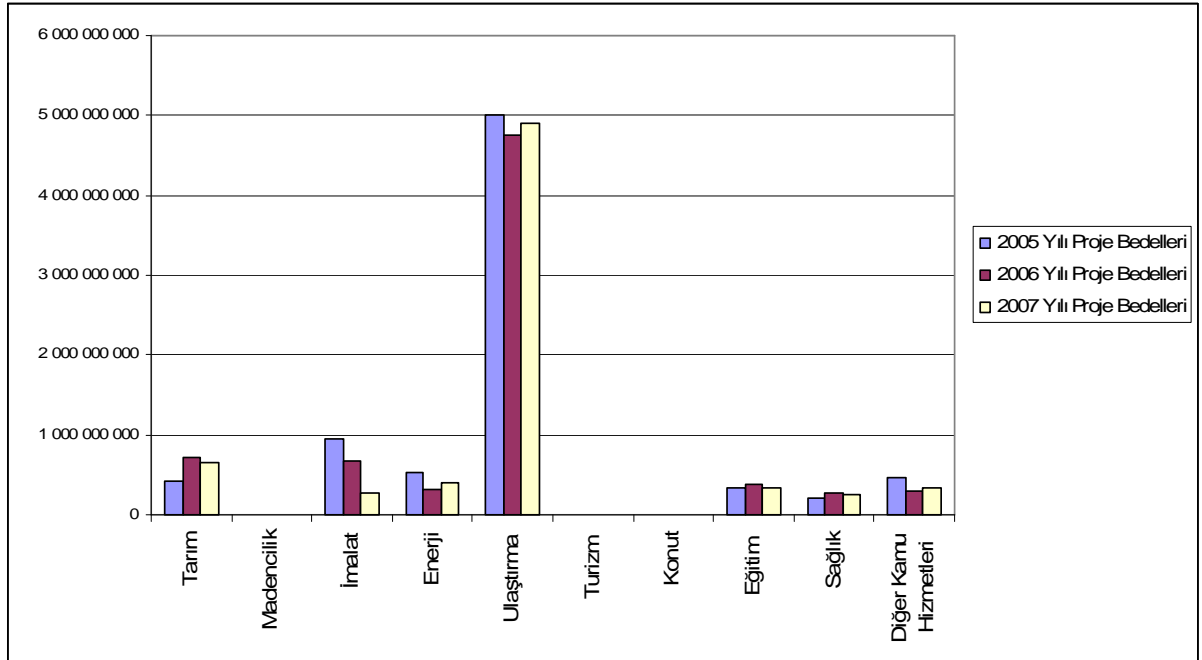
2005 yılı yatırım programında 761 proje yer alırken; 2007 yılı yatırım programında proje sayısı 888'e çıkmıştır (Tablo 61 ve Şekil 26). 2005 yılında en fazla proje sayısı sırasıyla; eğitim, ulaştırma, diğer kamu hizmetleri ve enerji sektörlerindedir. 2006 yılında ise en fazla proje sayısı sırasıyla; diğer kamu hizmetleri, ulaştırma ve enerji sektörlerindedir.

2005 yılında 726 Milyon YTL olan ödenek miktarı 2006 yılında 796,3 Milyon YTL'ye, 2007 yılında ise 841 Milyon YTL'ye yükselmiştir. 2007 yılındaki ödeneğinin sektörel dağılımı incelendiğinde; ulaştırma sektörünün % 28'lik payla ilk sırada, diğer kamu hizmetleri sektörünün %15'lik payla ikinci, tarım ve imalat sektörleri % 13'lik payla üçüncü sırada, eğitim sektörünün % 9'luk payla dördüncü sırada aldığı görülmektedir. 2005 ve 2007 yılları ödenek miktarları karşılaştırıldıklarında imalat ve eğitim sektörlerindeki ödenek miktarları düşerken ulaştırma ve diğer kamu hizmetleri sektörlerindeki ödeneklerin yüksek oranda arttığı görülmektedir (Şekil 27 ve Şekil 28).

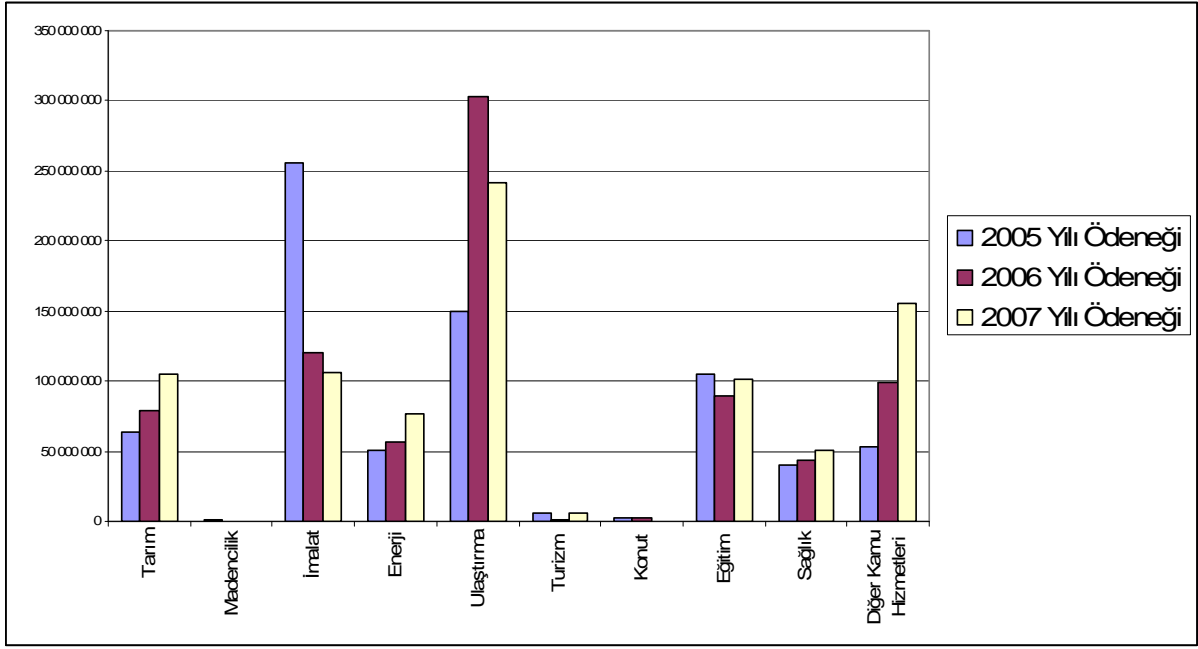
Tablo 62 ve 63, Tablo 61’de yer alan 2007 yılı sektörel dağılımının kurumlar bazında açılımını gösterirken, Şekil 29, 30 ve 31 bu tablolarda yer alana değerlerin kurumlardaki dağılımını ortaya koymaktadır.

Şekil 26: 2005, 2006 ve 2007 Yılları Kamu Yatırımları Proje Sayıları

Şekil 27: 2005, 2006 ve 2007 yılları Kamu Yatırımlarında Toplam Proje Bedelleri

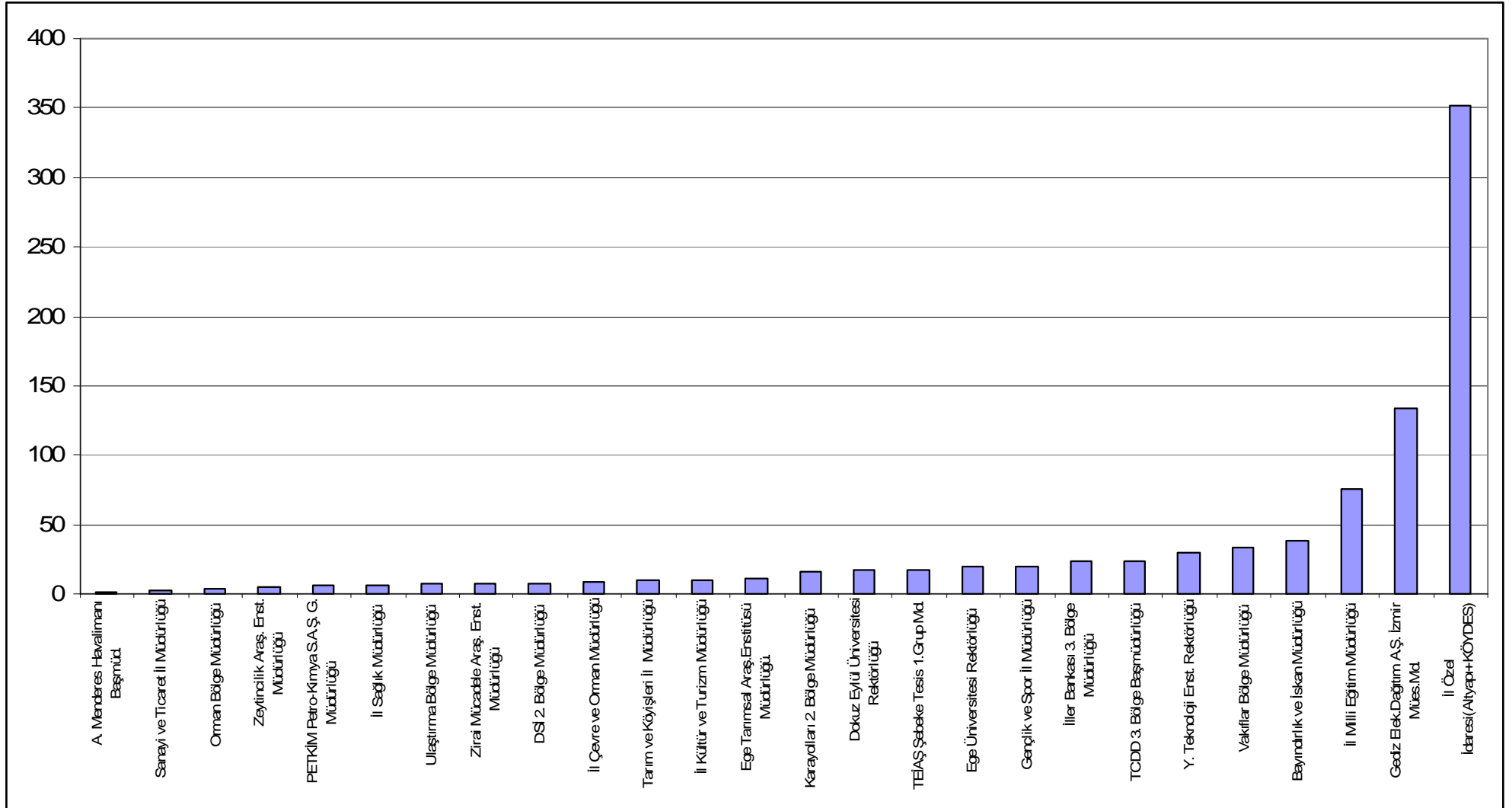

Şekil 28: 2005, 2006 ve 2007 Yılları Kamu Yatırımları Ödenekleri

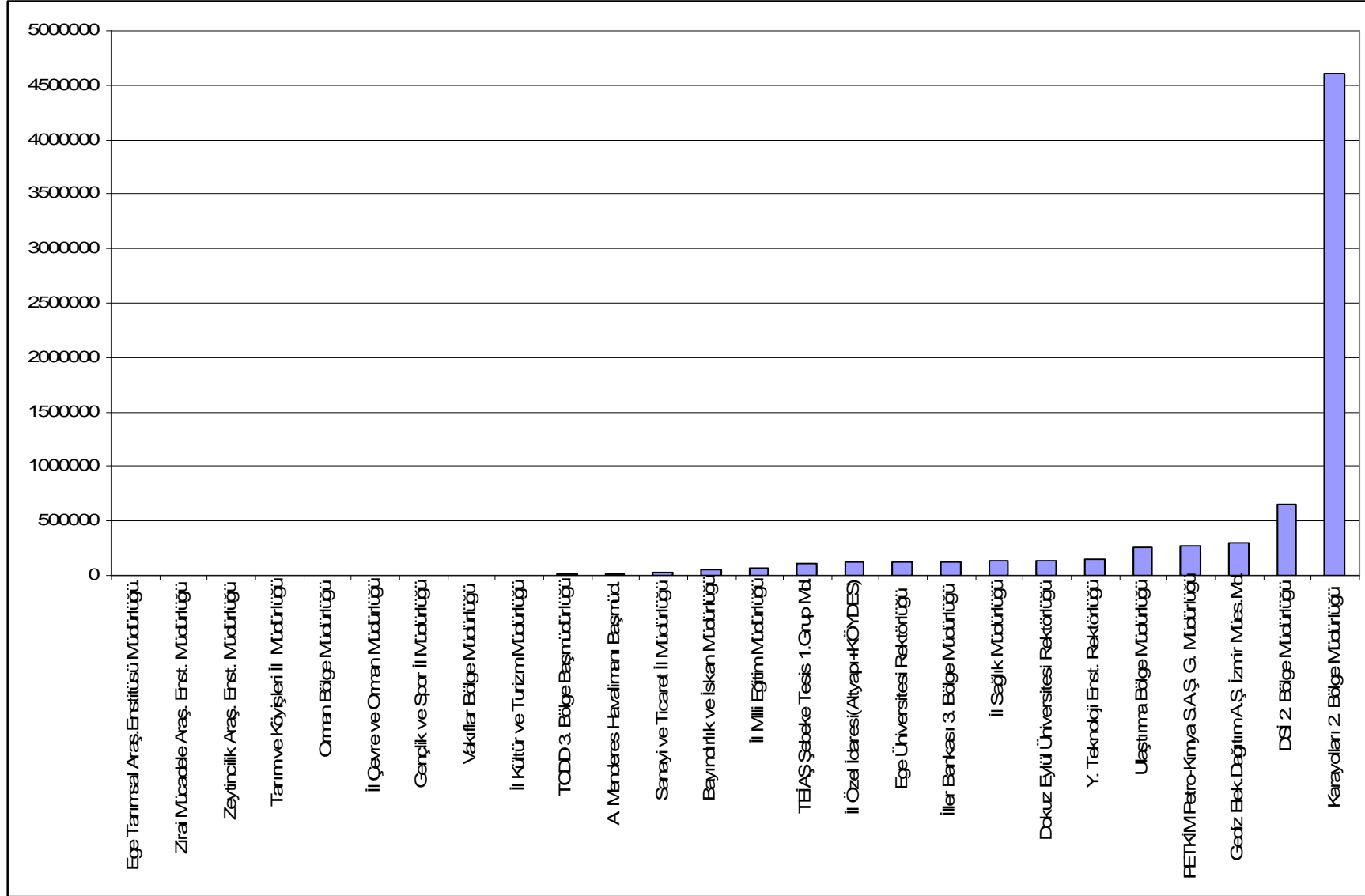
Tablo 61: 2007 Yılı Yatırımların Sektörel Dağılımı (Bin YTL.)

Sektör	Proje Sayısı	Proje Bedelleri Toplamı	Önceki Yıllar Harcaması	2007 Yılı Ödeneği	Yıl Sonu Harcaması	Nakdi Gerçekleşme Oranı (%)
Tarım	66	655.664	136.759	105.262	113.400	107,73
İmalat	6	274.768	153.929	106.000	72.493	68,39
Enerji	151	408.868	20.539	76.119	71.042	93,33
Ulaştırma	221	4.905.643	4.432.827	241.262	227.401	94,25
Turizm	10	5.499	1.734	5.499	4.462	81,14
Konut	1	3.050	2.823	90	90	100
Eğitim	165	331.390	158.951	101.330	72.965	72,01
Sağlık	20	256.832	45.143	50.326	46.724	92,84
Diğer Kamu Hizmetleri	248	343.362	114.475	155.633	112.962	72,58
Sektör Toplamı	888	7.185.076	5.067.180	841.521	721.539	85,74

Kaynak: T.C. İzmir Valiliği, 2008

Şekil 29: Kurumlara Göre Proje Sayıları (2007)

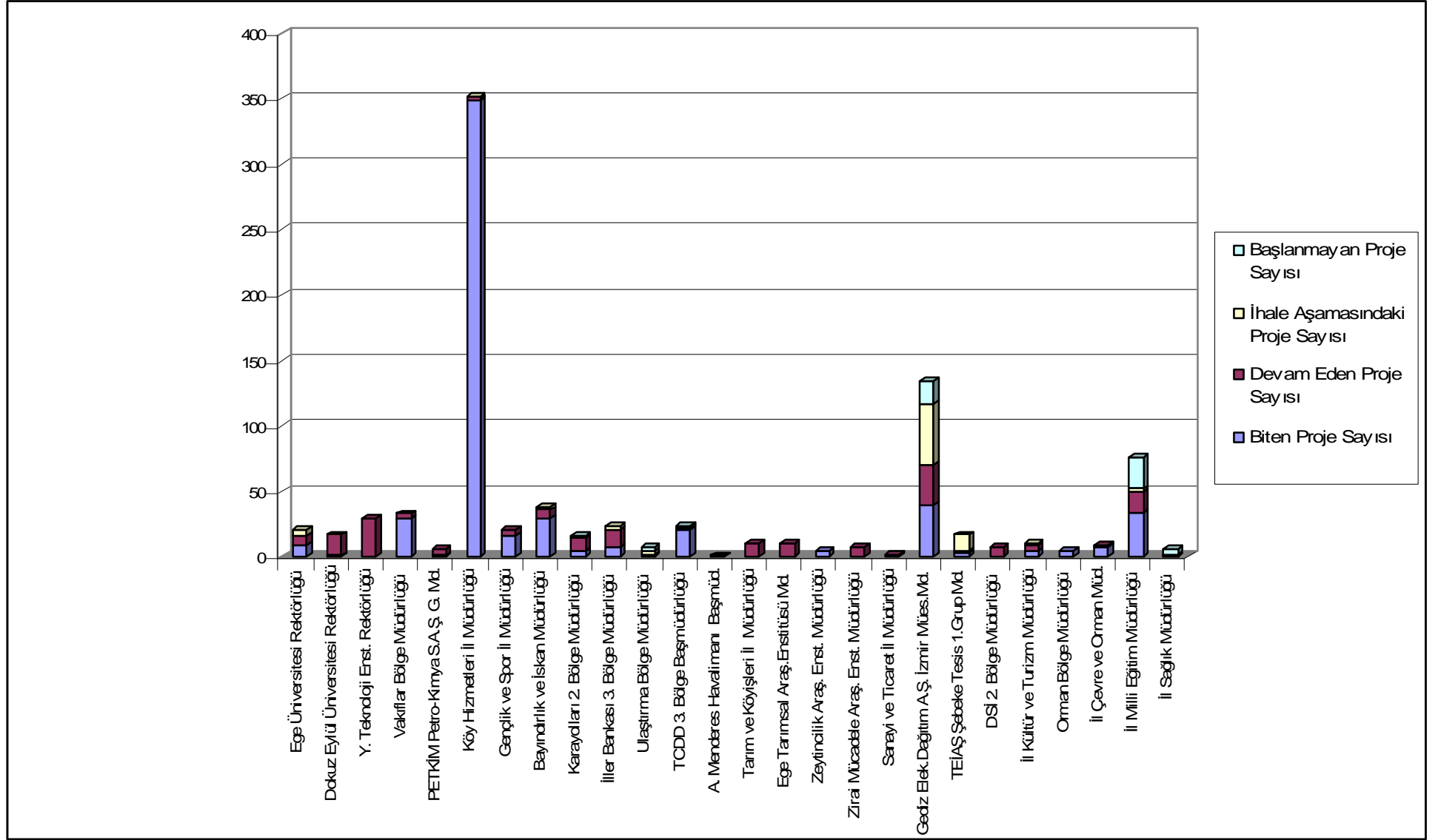

Şekil 30: Kurumlara Göre Toplam Proje Bedelleri (2007)

Tablo 62: Yatırımların Kuruluşlara Göre Dağılımı (Bin YTL)

Kuruluş Adı	Proje Sayısı	Proje Bedelleri Toplamı	Önceki Yıllar Harcaması	2007 Yılı Ödeneği	Yıl Sonu Harcaması	Nakdi Gerçekleşme Oranı (%)
Ege Üniversitesi Rektörlüğü	20	120.586	45.425	37.190	30.588	82,24
Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü	17	137.914	58.461	23.630	23.193	98,15
Y. Teknoloji Enst. Rektörlüğü	30	144.877	96.114	23.918	22.043	92,16
Vakıflar Bölge Müdürlüğü	33	3.775	0	4.801	3.775	78,63
PETKİM Petro-Kimya S.A.Ş. G. Müdürlüğü	6	274.768	153.929	106.000	72.493	68,39
İl Özel İdaresi(Altyapı+KÖYDES)	352	120.249	0	120.249	88.709	73,77
Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü	20	3.679	0	4.378	3.125	71,38
Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü	38	55.084	11.549	31.324	27.054	86,37
Karayolları 2. Bölge Müdürlüğü	16	4.612.000	4.226.000	172.842	172.842	100,00
İller Bankası 3. Bölge Müdürlüğü	23	128.682	94.719	11.432	8.692	76,03
Ulaştırma Bölge Müdürlüğü	8	257.970	192.819	34.050	23.093	67,82
TCDD 3. Bölge Başmüdürlüğü	24	6.911	0	5.608	3.612	64,41
A. Menderes Havalimanı Başmüd.	1	14.593	14.008	14.593	14.593	100,0
Tarım ve Köy İşleri İl Müdürlüğü	10	911	744	911	603	66,19
Ege Tarımsal Araş.Enstitüsü Müdürlüğü.	11	0	2.207	519	376	72,45
Zeytincilik Araş. Enst. Müdürlüğü	5	146	100	146	146	100,00
Zirai Mücadele Araş. Enst. Müdürlüğü	8	0	2.696	534	415	77,72
Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü	2	29.086	1.338	4	0	0,0
Gediz Elek.Dağıtım A.Ş. İzmir Mues.Md.	134	295.558	0	73.926	70.808	95,78
TEİAŞ Şebeke Tesis 1.Grup Md.	17	113.310	20.539	2.193	234	10,67
DSİ 2. Bölge Müdürlüğü	8	649.653	131.012	98.909	108.993	110,20
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	10	5.499	1.734	5.499	4.462	81,14
Orman Bölge Müdürlüğü	4	1.716	0	1.716	1.474	85,90
İl Çevre ve Orman Müdürlüğü	9	2.238	0	1.527	1.393	91,22
İl Millî Eğitim Müdürlüğü	76	72.689	7.086	43.622	23.630	54,17
İl Sağlık Müdürlüğü	6	133.182	6.700	22.000	15.193	69,06
TOPLAM	888	7.185.076	5.067.180	841.521	721.539	85,74

Kaynak: T.C. İzmir Valiliği, 2008

Şekil 31: Projelerin Kurumlara Dağılımı (2007)

Tablo 63: 2007 Yılı Kamu Yatırımları Projelerinin Kurumlara Göre Dağılımı

Kuruluş Adı	Proje Sayısı	Biten Proje Sayısı	Devam Eden Proje Sayısı	İhale Aşamasındaki Proje Sayısı	Başlanmayan Proje Sayısı
Ege Üniversitesi Rektörlüğü	20	9	7	4	
Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü	17	1	16		
Y. Teknoloji Enst. Rektörlüğü	30		30		
Vakıflar Bölge Müdürlüğü	33	30	3		
PETKİM Petro-Kimya S.A.Ş. G. Md.	6	1	5		
Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü	352	349	2	1	
Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü	20	16	4		
Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü	38	29	7	2	
Karayolları 2. Bölge Müdürlüğü	16	4	11		1
İller Bankası 3. Bölge Müdürlüğü	23	8	13	2	
Ulaştırma Bölge Müdürlüğü	8		2	2	4
TCDD 3. Bölge Başmüdürlüğü	24	20	2		2
A. Menderes Havalimanı Başmüd.	1	1			
Tarım ve Köyişleri İl Müdürlüğü	10		10		
Ege Tarımsal Araş.Enstitüsü Md.	11		11		
Zeytincilik Araş. Enst. Müdürlüğü	5	5			
Zirai Mücadele Araş. Enst. Müdürlüğü	8		8		
Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü	2		2		
Gediz Elek.Dağıtım A.Ş. İzmir Mües.Md.	134	40	30	47	17
TEİAŞ Şebeke Tesis 1.Grup Md.	17	3	1	13	
DSİ 2. Bölge Müdürlüğü	8		8		
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	10	4	5	1	
Orman Bölge Müdürlüğü	4	4			
İl Çevre ve Orman Müd.	9	7	2		
İl Millî Eğitim Müdürlüğü	76	34	16	2	24
İl Sağlık Müdürlüğü	6	1	1		4
TOPLAM	888	566	196	74	52

Kaynak: T.C. İzmir Valiliği, 2008

4.2.2. Uluslararası Sermaye ve Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Son yıllarda yabancı sermaye yatırımlarının ve doğrudan yabancı sermaye akışının dünya ekonomisindeki hızla artan hacmi ve belirleyici rolü, bu yatırımlarla ilgili bilgi ve verilere daha fazla ilgi gösterilmesine sebep olmuştur. Özellikle 2005 yılından itibaren Türkiye'nin yabancı yatırımlardan aldığı payın artmasıyla birlikte konuyla ilgili değerlendirmeler yaygınlık kazanmıştır. İzmir'in yabancı sermaye ve doğrudan yabancı yatırım çekme konusundaki stratejilerinin belirlenebilmesi için sağlıklı değerlendirmeler yapılması gerekmektedir. Bu bölümde, yukarıda bahsi geçen değerlendirmelerde kullanılmak üzere gerekli bilgi ve veriler, Hazine Müsteşarlığı Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı "2006 Uluslararası Doğrudan Yatırımlar" raporundan ve yine aynı makam tarafından aylık olarak yayınlanan bültenlerden derlenmiştir.

4.2.2.1. Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) Verileri

2006 yılında en fazla uluslararası doğrudan yabancı yatırım gerçekleştiren iller arasında İzmir % 0,84 payla üçüncü sırada yer almaktadır. Birinci sıradaki İstanbul % 94,71 pay, ikinci sıradaki Ankara ise % 1,13 pay almışlardır. Tablo 64'de, 2006 yılında illere göre DYY dağılımı görülmektedir.

Tablo 64: Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarının İllere Göre Dağılımı

İller	Uluslararası Doğrudan Yatırım (milyon USD)	Yüzde
İstanbul	16.737,6	94,71
Ankara	199,8	1,13
İzmir	149,2	0,84
Adana	143,5	0,81
Kocaeli	133,9	0,76
Bursa	131,3	0,74
Kars	61,0	0,35
Elazığ	56,0	0,32
Manisa	20,2	0,11
Antalya	18,3	0,10
Muğla	5,5	0,03
Mersin	2,7	0,02
Tekirdağ	2,6	0,01
Bolu	2,1	0,01
Karaman	2,0	0,01
Çanakkale	1,6	0,01
Denizli	1,4	0,01
Aydın	1,1	0,01
Diğer	3,2	0,02
Toplam	17.673,0^a	100,00

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

^a TCMB'nin yeniden yatırımda kazançlar için yaptığı tahmin hariç tutulmuştur.

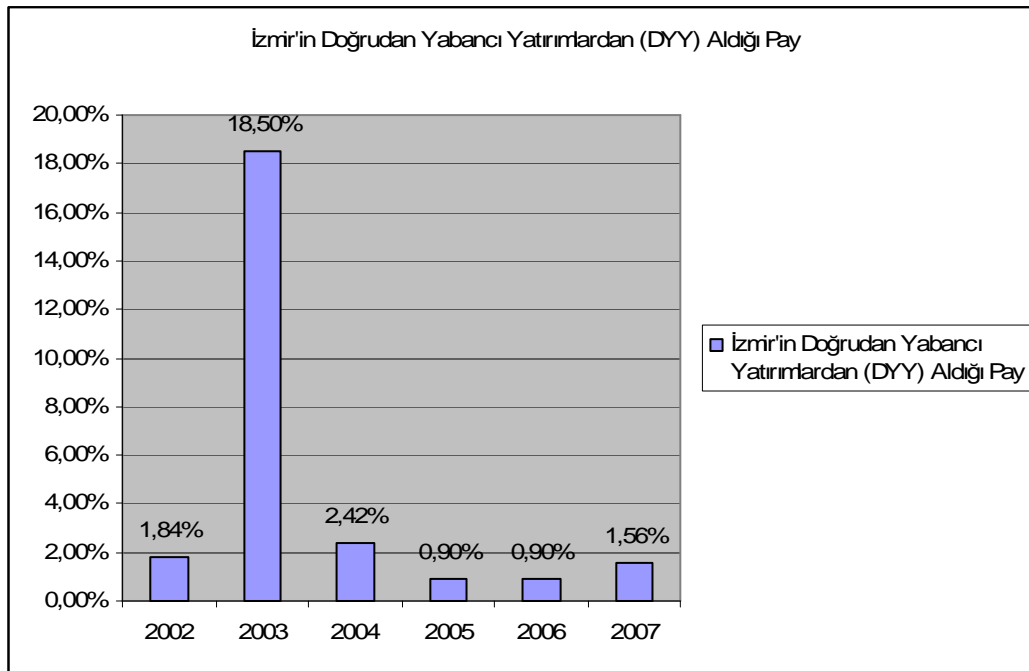
İzmir'in Doğrudan Yabancı Yatırımlardan (DYY) aldığı pay (Gayrimenkul Gelirleri Hariç olmak üzere) yıllar bazında ülkemiz geneli ile karşılaştırıldığında 2003 yılı haricinde düşük oranlarda seyretmiştir. 2003 yılında Kipa'nın İngiliz Tesco tarafından satın alınması İzmir'in payını büyük oranda artırmıştır. Sonraki yıllarda ise finans sektörüne büyük ilgi gösteren yabancı sermaye, merkezleri İstanbul'da olan finans kurumlarını satın alarak, ülkemize giren DYY içinde İstanbul'un payını %95'lerin üzerinde seyretmesini sağlamıştır. Tablo 65 ve Şekil 32, İzmir'in DYY payının yıllar bazında değişimini göstermektedir.

Tablo 65: İzmir'in Doğrudan Yabancı Yatırımlardan (DYY) Aldığı Pay

Yıl	İzmir'in DYY Payı	İzmir'e DYY Akışı (USD)	Türkiye'ye DYY Akışı (USD)
2002	1,84%	20.802.129,00	1.133.000.000,00
2003	18,50%	139.516.831,37	754.000.000,00
2004	2,42%	37.293.393,91	1.542.000.000,00
2005	0,90%	73.355.582,24	8.188.000.000,00
2006	0,90%	153.145.191,08	16.997.000.000,00
2007	1,56%	220.254.703,06	14.120.000.000,00 (Kasım 2007)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

(Gayrimenkul Gelirleri Hariç Tutulmuştur.)

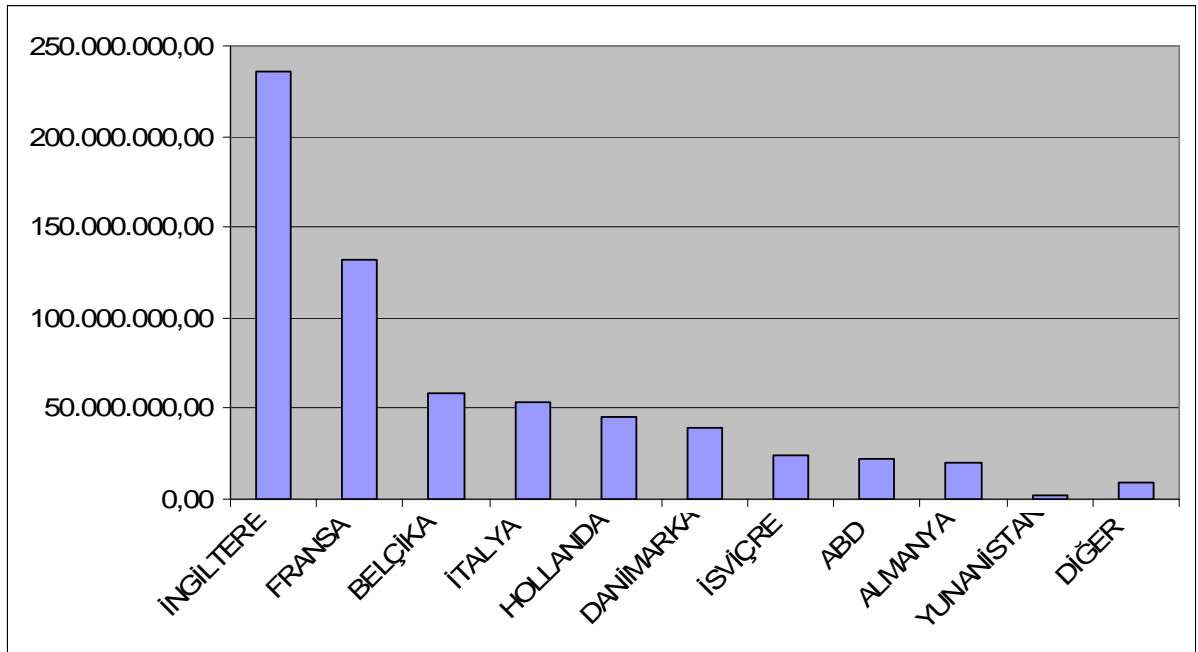
Şekil 32: İzmir'in Doğrudan Yabancı Yatırımlardan (DYY) Aldığı Pay

İzmir'e 2002 yılından bugüne kadar giriş yapan Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY) toplamı incelendiğinde, en fazla yatırımın İngiltere'den geldiği, ikinci sırada Fransa ve üçüncü sırada Belçika'nın yer aldığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda İzmir'in DYY stokunun Ülkelere Dağılımı yer almaktadır. Bu tablo, tüm dünyada en fazla doğrudan yatırım yapan ülkeler ile uyum göstermekle beraber, DYY miktarlarının düşük kaldığı gözlemlenmektedir.

Tablo 66: İzmir'in DYY Stoğunun Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke	İzmir'deki DYY Stoğu (USD)
İngiltere	236.031.692,02
Fransa	132.341.354,26
Belçika	58.227.456,51
İtalya	53.361.282,30
Hollanda	45.063.869,14
Danimarka	39.471.724,00
İsviçre	24.539.885,00
ABD	21.809.230,18
Almanya	20.596.622,97
Yunanistan	1.924.678,38
Diğer	9.438.871,43

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı (Gayrimenkul Gelirleri Hariç Tutulmuştur.)

Şekil 33: İzmir'in DYY Stoğunun Ülkelere Dağılımı

Tüm bu verilere bakıldığında İzmir, ülkemizin yabancı yatırımlardan aldığı payı artırmasına paralel olarak, aldığı doğrudan yabancı yatırımları yıldan yıla artırmaktadır. Ancak ulaşılan miktar, bir dünya kenti olmayı hedefleyen İzmir için yeterli seviyede değildir. İzmir'e sıfırdan (greenfield) yatırım yapacak, istihdam ve teknoloji transferi sağlayacak, rekabetçiliği artıracak, üretimini ihraç edecek, İzmir'in ekonomik, çevresel yapısına uygun yabancı yatırımların İzmir'e çekilmesi konusunda stratejilerin belirlenmesi ve uygulanması gerekmektedir.

4.2.2.2. Uluslararası Sermayeli Firma Verileri

2007 Kasım itibarıyla, ülkemizdeki 18.407 adet uluslararası sermayeli firmanın illere göre dağılımına bakıldığında;Tablo 67'de görüldüğü üzere İzmir 1105 firma ile dördüncü sırada yer almaktadır. İstanbul ilinin 9.923 adet ile birinci sırada yer aldığı görülmektedir. İstanbul ilini, Antalya (2.263 adet), Ankara (1.207 adet) ve Muğla (1.119 adet) illeri takip etmektedir.

İzmir 2006 yılından 2007 yılına geçişte uluslararası sermayeli firma sayısını %22 oranında artırmıştır. Bu oran ülkemiz genelindeki uluslararası sermayeli firma sayısının %25 artış oranı dikkate alındığında düşük kalmaktadır.

Tablo 67: Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Sayılarının İllere Göre Dağılımı (İlk 10 İl)

İl	Şirket Sayısı (Kasım 2006)	Şirket Sayısı (Kasım 2007)	Değişim Oranı (%)
İstanbul	8.210	9.923	21
Antalya	1.736	2.263	30
Ankara	1.029	1.207	17
Muğla	847	1.119	32
İzmir	907	1.105	22
Bursa	303	366	21
Mersin	280	326	16
Aydın	220	324	47
Kocaeli	182	218	20
Adana	114	140	23
Diğer İller	954	1.416	48
Toplam	14.782	18.407	25

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, 2007 Kasım itibarıyla Geçici Veriler

İzmir'de uluslararası sermayeli şirketlerin sektörlere göre dağılımı Tablo 68'de görülmektedir. 2006 yılından 2007 yılına geçişte uluslararası sermayeli şirketlerin sektörler bazında değişimine bakıldığında; toptan ve perakende ticaret, gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri, inşaat ile imalat sanayi sektörlerindeki şirketlerin sayılarında en büyük artışların gerçekleştiği görülmektedir. Motorlu kara taşıtı, römork, yarı-römork imalatı sektöründe ise uluslararası sermayeli şirket sayısı azalmıştır.

Tablo 68: İzmir'deki Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektörler	İzmir (Kasım 2006)	İzmir (Kasım 2007)	Değişim Oranı (Adet)
Tarım, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	25	32	7
Madencilik ve Taşocakçılığı	27	36	9
İmalat Sanayi	264	290	26
<i>Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı</i>	36	41	5
<i>Tekstil Ürünleri İmalatı</i>	22	25	3
<i>Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı</i>	24	27	3
<i>B.Y.S. Makine ve Teçhizat İmalatı</i>	21	24	3
<i>Motorlu Kara Taşıtı , Römork, Yarı-Römork İm.</i>	15	13	-2
<i>Diğer İmalat</i>	142	160	18
Elektrik, Gaz ve Su	8	22	14
İnşaat	51	78	27
Toptan ve Perakende Ticaret	306	361	55
Oteller ve Lokantalar	61	64	3
Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama Hizmetleri	51	67	16
Gayrimenkul Kiralama ve İş Faaliyetleri	72	100	28
Diğer Toplumsal, Sosyal ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri	42	55	13
Toplam	907	1.105	198

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, 2007 Kasım itibariyle, Geçici Veriler

İzmir'de uluslararası sermayeli şirketler hakkındaki diğer önemli bir göstergesi ise şirketlerin sermaye büyüklükleridir. İzmir'deki uluslararası sermayeli şirketlerin sermaye miktarlarına göre dağılımı Tablo 69'da görülebilir. Tablo incelendiğinde İzmir'de uluslararası sermayeli şirketlerin % 46,57'sinin 50.000 \$'dan küçük sermayeye sahip olduğu görülmektedir. 500.000 \$'dan büyük sermayeli şirketlerin oranı ise % 15,20'dir.

Tablo 69: İzmir'deki Uluslararası Sermayeli Şirketlerin Sermaye Miktarlarına Göre Dağılımı

Sermaye Aralığı (USD)	Adet	Oran (%)
50.000 \$'dan küçük	530	46,57
50.000 \$ ile 100.000 \$ arasında	215	18,89
100.000 \$ ile 200.000 \$ arasında	127	11,16
200.000 \$ ile 500.000 \$ arasında	93	8,17
500.000 \$'dan büyük	173	15,20
Toplam	1138	

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, 2007 Kasım itibariyle Geçici Veriler

4.3. Ekonomik Sektörler

4.3.1. Tarım

Nüfus bakımından Türkiye'nin üçüncü büyük ili olan İzmir'de tarımla ilgili nüfusun oranı %19'dur. Ülkenin toplam tarımsal üretim değerinin yaklaşık %6'sına İzmir ili sahiptir. İzmir'de 113 tür bitki ve 13 tür hayvan yetiştiriciliği yapılmaktadır⁷. Tablo 70'de, İzmir'de üretilen başlıca ürünlerin Türkiye üretimi içindeki payları bulunmaktadır.

Tablo 70: İzmir'deki Bazı Tarımsal Ürünlerin Türkiye Üretimindeki Payı

Ürün Çeşidi	Türkiye Üretimindeki Payı
Enginar üretimi	% 47
Mandalin üretimi	% 17
İncir üretimi	% 15
Zeytin üretimi	% 14
Kiraz üretimi	% 13
Pamuk üretimi	% 9
Tütün üretimi	% 8
Domates üretimi	% 6
Üzüm üretimi	% 6
Süt üretimi	% 10
Hindi eti üretimi	% 40

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü, 2006

⁷ İzmir İl Tarım Müdürlüğü

4.3.1.1. Tarımsal Üretim Değeri

Bitkisel, hayvansal ve su ürünleri ana gruplarına göre İzmir ilinin 2006 yılına ait tarımsal üretim değerleri Tablo 71'de gösterilmektedir. Tabloya göre, 2006 yılında İzmir ilinde yaratılan toplam tarımsal üretim değeri 3.832.521.408 YTL'dir. Bu değer % 63'ü bitkisel ürünlerin üretim değeri, %31,28'i hayvansal ürünlerin üretim değeri ve % 5,72'si su ürünlerinin üretim değeridir.

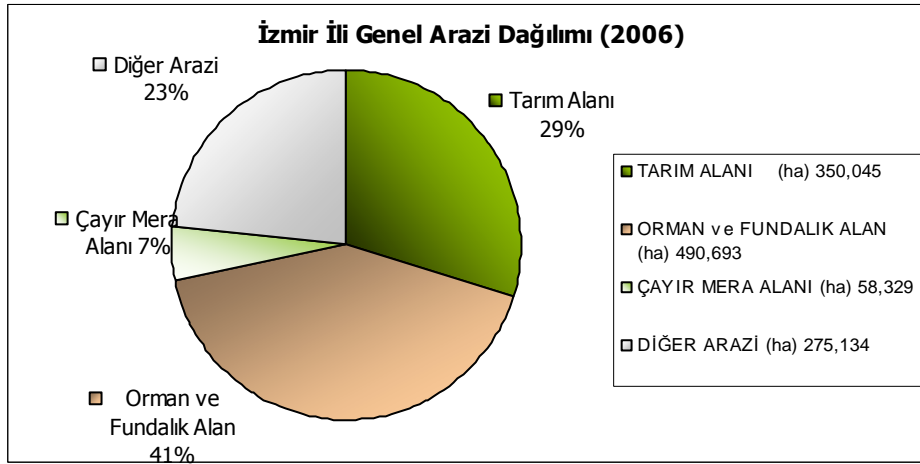
Tablo 71: İzmir İli 2006 Yılı Tarımsal Üretim Değeri

ÜRÜN GRUPLARI	ÜRETİM DEĞERİ (YTL)	TOPLAM ÜRETİM İÇİNDEKİ PAYI (%)
Tarla Ürünleri	612.253.140	15,98
Sebzeler	781.013.944	20,38
Meyveler	917.687.160	23,94
Süs Bitkileri (Kesme Çiçekçilik)	103.419.080	2,70
Bitkisel Üretim Toplamı	2.414.373.324	63,00
Et (Kırmızı Et+ Beyaz Et)	565.085.900	14,74
Süt (Sığır+Koyun+Keçi)	512.293.084	13,37
Yumurta	100.020.960	2,61
Bal+Balmumu	20.596.462	0,54
Yapağı+Kıl	797.168	0,02
Hayvansal Üretim Toplamı	1.198.793.573	31,28
Deniz Balıkları	47.934.585	1,25
Diğer Deniz Ürünleri	5.190.000	0,14
İç Su Balıkları	190.526	0,00
Kültür Balıkları	166.039.400	4,33
Su Ürünleri Üretimi Toplamı	219.354.511	5,72
Toplam Tarımsal Üretim	3.832.521.408	100,00

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü, 2006

4.3.1.2. İzmir İli Genel Arazi Dağılımı ve Sulama Durumu

İzmir'in genel arazi dağılımı Şekil 34'de gösterilmektedir, buna göre toplam alanın % 41'inin ormanlık ve fundalık alanlar, % 29'unun tarım alanı ve % 7'sinin çayır ve mera alanları olduğu aşağıdaki şekilde görülmektedir. Çayır ve mera alanlarının tarımın bir parçası olan hayvancılığın kaynağı olduğu hesaba katılırsa İzmir'de tarıma ayrılmış alanların payının % 40'a yakın olduğu ifade edilmektedir.

Şekil 34: İzmir İli Genel Arazi Dağılımı (2006)
Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü, 2006

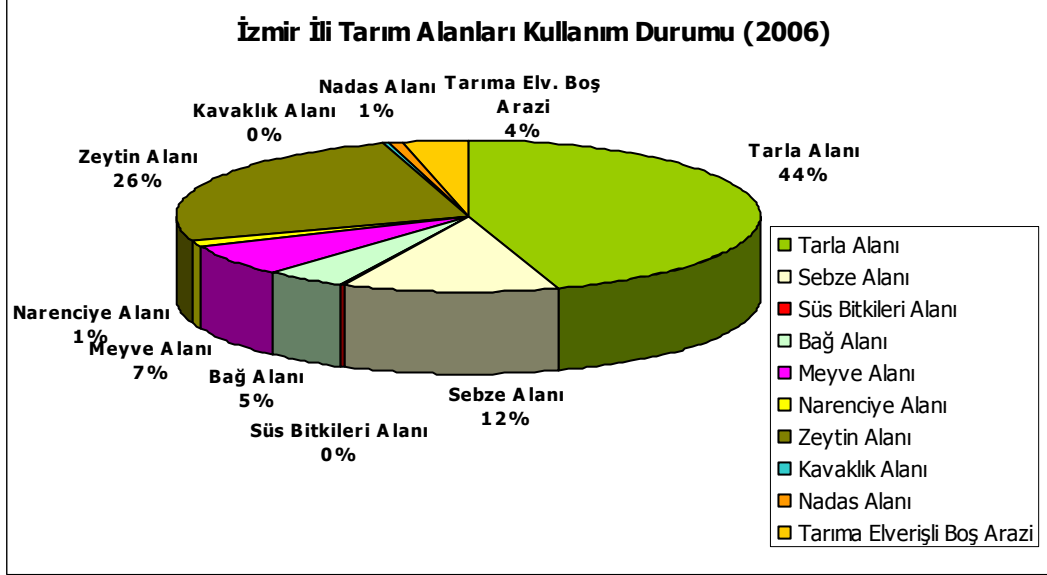
İlçeler bazında İzmir ilinin genel arazi dağılımına bakıldığında, birkaç ilçe dışında tarımsal faaliyetlere ağırlıklı olarak yöneldiği görülmektedir. Tablo 72, Merkez, Çeşme, Karaburun ve Urla ilçeleri dışında kalan ilçelerin tamamında arazinin önemli bir kısmının tarıma ayrıldığını göstermektedir.

Tablo 72: İzmir İli Genel Arazi Dağılımı (2006)

İLÇELER	Yüzölçümü (Da)	Tarım Alanı (Da)	Oran (%)	Orman ve Fundalık Alan (Da)	Oran (%)	Çayır ve Mera Alanı (Da)	Oran (%)	Diğer Arazi (Da)	Oran (%)
Merkez	854.000	102.345	12,0	387.720	45,4	55.000	6,4	308.935	36,2
Aliağa	274.000	121.177	44,2	57.420	21,0	82.500	30,1	12.903	4,7
Bayındır	540.000	275.683	51,1	237.570	44,0	3.520	0,7	23.227	4,3
Bergama	1.720.000	444.256	25,8	571.350	33,2	200.000	11,6	504.394	29,3
Beydağ	184.000	60.894	33,1	64.330	35,0	25.320	13,8	33.456	18,2
Çeşme	257.000	23.884	9,3	41.965	16,3	7.909	3,1	183.243	71,3
Dikili	510.000	123.040	24,1	209.540	41,1	1.900	0,4	175.520	34,4
Foça	205.000	51.986	25,4	64.995	31,7	54.000	26,3	34.020	16,6
Karaburun	484.000	40.585	8,4	258.245	53,4	2.000	0,4	183.170	37,8
Kemalpaşa	655.000	230.455	35,2	322.030	49,2	2.089	0,3	100.426	15,3
Kınık	446.000	119.145	26,7	288.325	64,6	13.920	3,1	24.610	5,5
Kiraz	572.000	158.420	27,7	214.255	37,5	92.000	16,1	107.325	18,8
Menderes	775.000	233.038	30,1	454.540	58,7	4.860	0,6	82.562	10,7
Menemen	694.000	232.327	33,5	160.700	23,2	5.876	0,8	295.098	42,5
Ödemiş	1.016.000	331.540	32,6	385.690	38,0	222.000	21,9	76.770	7,6
Seferihisar	386.000	89.301	23,1	194.510	50,4	3.580	0,9	98.609	25,5
Selçuk	280.000	140.240	50,1	135.490	48,4	900	0,3	3.370	1,2
Tire	891.000	341.165	38,3	239.485	26,9	7.711	0,9	302.639	34,0
Torbalı	565.000	283.825	50,2	178.875	31,7	11.600	2,1	90.700	16,1
Urla	704.000	97.145	13,8	439.890	62,5	56.600	8,0	110.365	15,7
Toplam	12.012.000	3.500.449	29,1	4.906.925	40,9	853.285	7,1	2.751.341	22,9

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Şekil 35, kullanım şekline göre İzmir ilindeki tarım alanlarının durumunu göstermektedir. Tarım alanları içinde en büyük payı % 44 ile tarla alanları oluştururken, % 26 ile zeytin alanı ikinci sırada, % 12 ile sebze alanı üçüncü sırada ve % 7 ile meyve alanı dördüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 35: Kullanım Şekline Göre İzmir İli Tarım Alanları (2006)

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü, 2006

Kullanım şekline göre tarım arazisinin durumu ilçeler bazında incelendiğinde tarım alanlarının büyüklüğü açısından önde gelen ilçelerin Bergama, Menderes, Menemen, Ödemiş, Tire ve Torbalı olduğu görülmektedir (Tablo 73). Bayındır zeytin alanı, Kemalpaşa ise meyve alanı açısından göze çarpan ilçelerdir.

Tablo 73: İzmir İli 2006 Yılı Kullanım Şekline Göre Tarım Arazisi Dağılımı (Dekar)

İLÇELER	Tarla Alanı	Sebze Alanı	Süs Bitkileri Alanı	Bağ Alanı	Meyve Alanı	Narenciye Alanı	Zeytin Alanı	Kavaklık Alanı	Nadas Alanı	Tarıma Elverişli Boş Arazi	Toplam Tarım Alanı
Balçova	130,0	951,0	638,3	100,0	50,0	1.600	1.300	0	0,0	675,0	5.444,3
Bornova	597,0	626,0	3,5	2.650,0	1.600,0	0	7.050	0	1.250,0	11.454,0	25.230,5
Buca	4.770,0	650,0	0,0	1.142,0	1.328,0	0	8.250	0	5.500,0	5.557,0	27.197,0
Çiğli	3.640,0	280,0	0,0	60,0	60,0	0	10	0	0,0	7.120,0	11.170,0
Gaziemir	10,0	75,0	0,0	0,0	0,0	0	1.150	0	500,0	260,0	1.995,0
Güzelbahçe	1.066,0	764,0	281,5	928,0	130,0	1.270	5.990	0	500,0	6.365,0	17.294,5
Karşıyaka	157,0	107,5	0,0	0,0	120,0	50	1.050	0	0,0	2.660,0	4.144,5
Konak	391,0	171,0	0,0	3.650,0	310,0	0	600	0	200,0	770,0	6.092,0
Narlıdere	20,0	383,0	91,7	20,0	83,0	2.000	900	0	0,0	280,0	3.777,7
MER. TOPLAM	10.781,0	4.007,5	1.015,0	8.550,0	3.681,0	4.920,0	26.300,0	0,0	7.950,0	35.141,0	102.345,5
Aliğa	59.960,0	2.120,0	22,0	1.050,0	1.305,0	20	47.810	50,0	930,0	7.910,0	121.177,0
Bayındır	69.850,0	26.029,0	662,4	814,0	4.644,0	624	164.150	4.000,0	1.750,0	3.160,0	275.683,4
Bergama	297.910,0	45.756,0	662,0	14.170,0	8.558,0	25	75.750	1.350,0	75,0	0,0	444.256,0
Beydağ	28.220,0	6.831,6	2,0	170,0	15.500,0	0	9.450	120,0	400,0	200,0	60.893,6
Çeşme	4.148,0	6.444,0	3,0	2.000,0	103,0	136	9.050	0,0	0,0	2.000,0	23.883,5
Dikili	72.767,0	1.793,0	0,1	100,0	610,0	180	43.540	0,0	1.050,0	3.000,0	123.040,1
Foça	26.000,0	5.110,5	0,0	260,0	115,0	30	16.070	0,0	2.400,0	2.000,0	51.985,5
Karaburun	2.563,0	1.860,0	1.100,0	587,0	175,0	1.050	30.650	0,0	600,0	2.000,0	40.585,0
Kemalpaşa	45.884,0	10.879,0	101,0	37.000,0	75.893,0	0	51.050	900,0	2.000,0	6.748,0	230.455,0
Kınık	95.800,0	14.327,0	0,0	70,0	190,0	0	8.678	0,0	50,0	30,0	119.145,0
Kiraz	93.999,0	11.069,0	90,0	115,0	7.372,0	0	19.450	900,0	4.000,0	21.425,0	158.420,0
Menderes	116.420,0	17.152,0	1.381,0	30.500,0	935,0	13.600	48.680	0,0	0,0	4.370,0	233.038,0
Menemen	123.650,0	39.161,5	5,0	36.140,0	8.080,0	1.580	18.650	100,0	900,0	4.060,0	232.326,5
Ödemiş	148.583,0	70.712,0	300,0	3.510,0	40.220,0	170	58.760	3.500,0	2.000,0	3.785,0	331.540,0
Seferihisar	10.530,0	4.146,0	147,0	2.600,0	458,0	12.690	50.530	0,0	1.150,0	7.050,0	89.301,0
Selçuk	21.260,0	5.600,0	400,0	3.750,0	22.210,0	8.580	78.320	120,0	0,0	0,0	140.240,0
Tire	182.810,0	76.201,1	13,5	4.000,0	29.790,0	190	43.930	350,0	0,0	3.880,0	341.164,6
Torbalı	140.262,0	55.844,0	445,8	12.030,0	9.630,0	330	59.750	150,0	0,0	5.383,0	283.824,8
Urla	23.810,0	16.500,0	1.209,7	1.540,0	830,0	870	35.705	50,0	0,0	16.630,0	97.144,7
TOPLAM	1.575.207,0	421.543,2	7.559,3	158.956,0	230.299,0	44.994,5	896.273,0	11.590,0	25.255,0	128.772,0	3.500.449,0

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Tarımsal üretimin önemli bir girdisini su kaynakları oluşturmaktadır. Tablo 74'de görüldüğü gibi İzmir ilinde tarım alanlarının yaklaşık yarısını sulanmayan alanlar oluşturmaktadır.

Tablo 74: İzmir İli 2006 Yılı Tarım Arazisi Sulama Durumu

İLÇELER	Toplam Tarım Alanı (Da.)	Sulanan Alan (Da.)	Sulanmayan Alan (Da.)
Balçova	5.444,3	3.279,3	2.165,0
Bornova	25.230,5	2.416,5	22.814,0
Buca	27.197,0	3.940,0	23.257,0
Çiğli	11.170,0	3.190,0	7.980,0
Gaziemir	1.995,0	75,0	1.920,0
Güzelbahçe	17.294,5	3.093,5	14.201,0
Karşıyaka	4.144,5	309,5	3.835,0
Konak	6.092,0	272,0	5.820,0
Narlıdere	3.777,7	2.545,7	1.232,0
MERKEZ TOPLAM	102.345,5	19.121,5	83.224,0
Aliağa	121.177,0	18.762,0	102.415,0
Bayındır	275.683,4	101.087,4	174.596,0
Bergama	444.256,0	270.351,0	173.905,0
Beydağ	60.893,6	37.103,6	23.790,0
Çeşme	23.883,5	5.582,5	18.301,0
Dikili	123.040,1	74.383,1	48.657,0
Foça	51.985,5	25.770,5	26.215,0
Karaburun	40.585,0	4.088,0	36.497,0
Kemalpaşa	230.455,0	130.600,0	99.855,0
Kınık	119.145,0	86.910,0	32.235,0
Kiraz	158.420,0	45.685,0	112.735,0
Menderes	233.038,0	92.038,0	141.000,0
Menemen	232.326,5	225.776,5	6.550,0
Ödemiş	331.540,0	232.782,0	98.758,0
Seferihisar	89.301,0	21.193,0	68.108,0
Selçuk	140.240,0	61.340,0	78.900,0
Tire	341.164,6	213.894,6	127.270,0
Torbalı	283.824,8	190.656,8	93.168,0
Urla	97.144,7	20.614,7	76.530,0
GENEL TOPLAM	3.500.449,0	1.877.740,0	1.622.709,0

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Türkiye’de kullanılan suyun yaklaşık % 75’i tarımsal amaçlı kullanılmaktadır. Ayrıca DSI verilerine göre potansiyel sulanabilir arazinin (8,5 milyon ha) yaklaşık % 55’i (4,7 milyon ha) sulanabilmektedir. Tarımsal işletmelerde ise yalnızca % 43 oranında sulama yapılabilmektedir. Öte yandan tarımsal alanlarımızın % 16’sı sulanabilmektedir. Bu oran birçok Avrupa ülkesinin gerisindedir. İspanya’da % 23, İtalya’da % 32, Yunanistan’da ise % 40’tır. Su kaynaklarımızın büyük bir kısmının tarımsal amaçlı kullanılıyor olması önemli bir tarım girdisi olan suyun, damlama ve diğer modern teknoloji kullanımının desteği ile akılcı ve etkin kullanılması gerekmektedir. Halen ülkemizde sulamanın % 94’ü geleneksel olan salma sulama, % 6’sı da modern sulama teknikleri ile yapılmaktadır. Dünyada modern sulama sistemlerinin kullanım oranı % 16’dır. Geleneksel sulamada suyun % 30-35’i bitki tarafından kullanılmakta iken, modern sistemlerde suyun % 90 – 95 kadarının bitki tarafından kullanıldığı yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir. Modern sulamanın İzmir ilindeki kullanım oranı yalnızca % 8’ dir (Tomar, 2007).

4.3.1.3. Meyve Üretimi

Meyveler; Yumuşak Çekirdekli, Taş Çekirdekli, Sert Kabuklu, Turunçgiller, Sub-Tropikal ve Üzümsü Meyveler ana üretim grupları altında değerlendirilmektedir. Tablo 75 bu üretim grupları itibariyle, İzmir ili meyve veren ağaç sayılarını, üretim miktarlarını ve üretim değerlerini içermektedir.

Tarımsal üretim değeri açısından taş çekirdekli meyveler grubunun üretim değeri İzmir ilinin toplam meyve üretim değerinin yarısından fazladır (Tablo 76). Bu grup içinde ise zeytin, tek başına ilin meyve üretim değerinin yaklaşık % 40’ını oluşturmaktadır. Üretim değeri açısından zeytini; üzüm, mandarin, incir, kiraz ve şeftali takip etmektedir. İzmir ili, sahip olduğu iklim kuşağı ve tarımsal elverişliliğiyle, tipik Akdeniz kuşağı meyveleri üretiminde yoğunlaşmıştır.

Tablo 75: İzmir İli 2006 Yılı Meyve Ağaç Sayıları, Üretimi, Verimi ve Üretim Değeri

	Meyve Veren Ağaç Sayısı	Meyve Vermeyen Ağaç Sayısı	Verim (kg/ ağaç)	Üretim (ton)	Üretim Değeri (YTL)	Ort.Satış Fiyatı (YKr./ kg)
YUMUŞAK ÇEKİRDEKLİLER:						
Armut	276.230	8.825	20	5.621	5.339.950	95
Ayva	73.180	4.820	24	1.725	1.466.250	85
Elma (Golden)	60.320	5.230	25	1.484	1.261.400	85
Elma (Starking)	72.680	4.700	26	1.855	1.484.000	80
Elma (Amasya)	2.000	-	30	60	48.000	80
Elma (Diğer)	23.745	1.225	23	556	305.800	55
Muşmula	5.300	-	11	56	32.760	59
YUMUŞAK ÇEKİRDEKLİLER TOPL.					9.938.160	
TAŞ ÇEKİRDEKLİLER:						
Erik	238.650	13.800	23	5.602	5.041.800	90
İğde	10.250	200	11	116	92.800	80
Kayısı	99.190	3.970	27	2.660	2.327.500	88
Kiraz	1.809.205	533.550	29	53.163	106.326.000	200
Şeftali (Nektarin)	30.250	750	30	903	903.000	100
Şeftali	1.367.220	127.535	38	52.173	36.521.100	70
Vişne	14.310	11.330	21	303	333.300	110
Zerdali	6.510	-	20	131	78.600	60
Zeytin (Sofralık)	982.420	739.200	27	26.168	48.410.800	185
Zeytin (Yağlık)	12.091.368	1.829.940	23	278.561	348.201.250	125
TAŞ ÇEKİRDEKLİLER TOPLAMI					548.236.150	
SERT KABUKLULAR :						
Antep fıstığı	273.600	217.750	5	1.294	6.470.000	500
Badem	68.650	1.450	10	685	3.425.000	500
Ceviz	113.240	15.690	26	2.914	13.113.000	450
Kestane	283.450	89.400	29	8.287	22.789.250	275
SERT KABUKLULAR TOPLAMI					45.797.250	
TURUNÇGİLLER:						
Limon	16.187	1.240	36	584	642.400	110
Mandalina (Satsuma)	1.571.836	92.275	71	111.017	83.262.750	75
Mandalina (Clementine)	1.140	-	39	44	35.200	80
Mandalina (Diğer)	10.750	890	36	391	273.700	70
Portakal (Washington)	15.355	75	45	695	521.250	75
Portakal (Yafa)	750	25	15	11	8.250	75
Portakal (Diğer)	600	-	40	24	16.800	70
TURUNÇGİLLER TOPLAMI					84.760.350	
SUBTROPİKAL İKLİM MEYVELERİ:						
İncir	1.281.260	66.820	20	25.740	41.184.000	160
Nar	93.150	14.300	24	2.276	1.707.000	75
Trabzon Hırması	4.970	3.400	34	167	125.250	75
Kivi	200	200	2	0	800	200
SUBTROPİKAL İKLİM MEYVELERİ TOP.					43.017.050	
ÜZÜMSÜ MEYVELER:						
Dut	38.650	600	15	582	436.500	75
Üzüm(Sofralık-Çekirdekli) (da.)	34.142	900	950	32.427	38.912.400	120
Üzüm(Sofralık-Çekirdeksiz) (da.)	35.952	2.270	966	34.737	34.737.000	100
Üzüm(Kurutmalık-Çekirdekli) (da.)	736	-	992	730	657.000	90
Üzüm(Kurutmalık-Çekirdeksiz) (da.)	65.491	50	987	64.669	90.536.600	140
Üzüm (Şaraplık) (da.)	16.930	2.485	979	16.568	14.497.000	88
Çilek (*) (da.)	1.406	-	3.496	4.916	5.899.200	120
Ahududu (da.)	10	-	15.000	150	262.500	175
ÜZÜMSÜ MEYVELER TOPLAMI					185.938.200	
GENEL TOPLAM					917.687.160	

(*) Çilek alanının 30,04 hektarı ve çilek üretiminin 1.213 tonu örtüaltında gerçekleşmiştir.

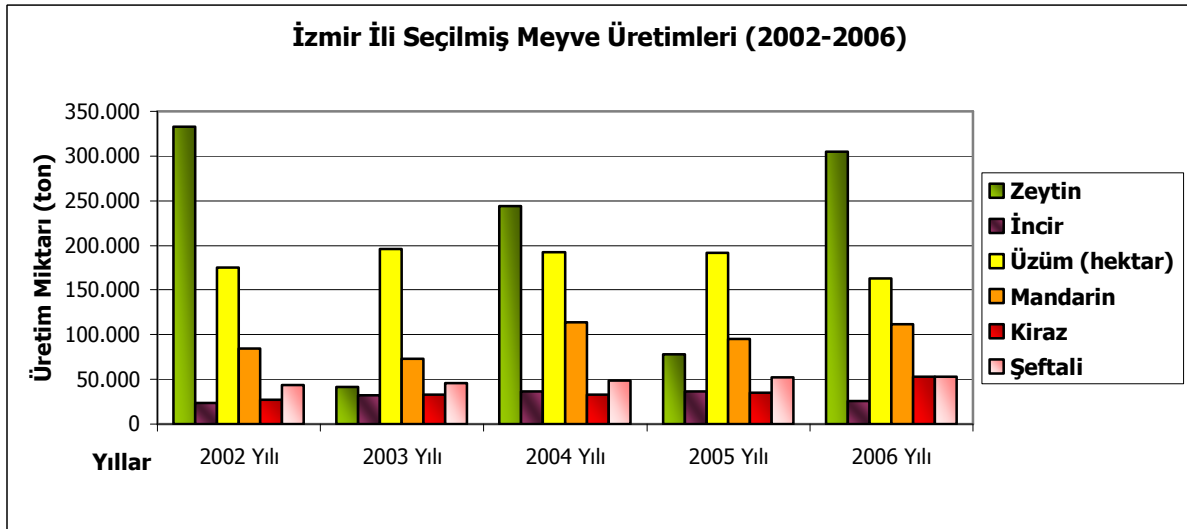
Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü, 2006

Tablo 76: Meyve Ürün Guruplarının Toplam Üretim Değeri İçindeki Payları (% , 2006)

ÜRÜN GRUBU	PAY (%)
Yumuşak Çekirdekliiler	1,1
Taş Çekirdekliiler	59,7
Sert Kabuklular	5,0
Turunçgiller	9,2
Subtropikal İklim Meyveleri	4,7
Üzümü Meyveler	20,3
Toplam	100,0

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Şekil 36'da görüldüğü üzere, İzmir ilinde yıllara göre meyve üretiminin seyri incelendiğinde son yıllarda meyve üretiminin seyrinde ciddi bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Zeytin iki yılda bir ürün veren bir meyve olduğundan 2002, 2004 ve 2006 yıllarında üretim miktarı açısından ilk sırada yer alırken 2003 ve 2005 yıllarında az miktarda zeytin üretimi gerçekleşmiştir.

Şekil 36: İzmir İlinde Yıllara Göre Meyve Üretimi (2002-2006)

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

4.3.1.4. Sebze Üretimi

İzmir ili, coğrafi konumu ve sahip olduğu iklim koşulları sayesinde hemen her tür sebze ekiminin yapıldığı bir bölgedir. Sebze üretimi hem açık alanlarda hem de serada, alçak tünel gibi örtülü alanlarda yapılmaktadır. Tablo 77'de açıkta üretim ve örtü altı üretim olmak üzere iki başlık altındaki çeşitli alanlarda ekiliş alanı, üretim miktarı, üretimin verimliliği ve üretim değerine ilişkin 2006 verileri bulunmaktadır.

Tablo 77: İzmir İli 2006 Yılı Sebzeler Ekiliş, Üretim, Verim ve Üretim Değeri

(AÇIKTA ÜRETİM)					Ortalama Satış Fiyatı (YKr./kg)
ÜRÜNLER	Ekiliş (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Üretim Değeri (YTL)	
(ÖRTÜ ALTI ÜRETİMİ)					
Marul (Göbekli)	2.408,5	9.268,5	3.848	13.902.750	150
Marul (Kıvırcık)	804,0	2.811,0	3.496	3.794.850	135
Marul (Aysberg)	201,0	801,5	3.988	1.202.250	150
Semizotu	0,5	0,8	1.500	600	80
Maydanoz	27,0	27,0	1.000	36.450	135
Roka	13,5	13,5	1.000	18.225	135
Fasulye (Taze)	207,1	523,8	2.529	984.744	188
Kabak (Sakız)	23,5	90,5	3.851	102.265	113
Hıyar	5.062,4	123.256,0	24.347	110.930.400	90
Patlıcan	2,0	5,0	2.500	4.000	80
Domates	902,3	15.277,5	16.932	13.749.750	90
Biber (Sivri)	27,0	85,0	3.148	85.000	100
TOPLAM	9.678,8			144.811.284	

Not: 326 dekar örtüaltı alanda 1294.5 ton çilek üretimi vardır.

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

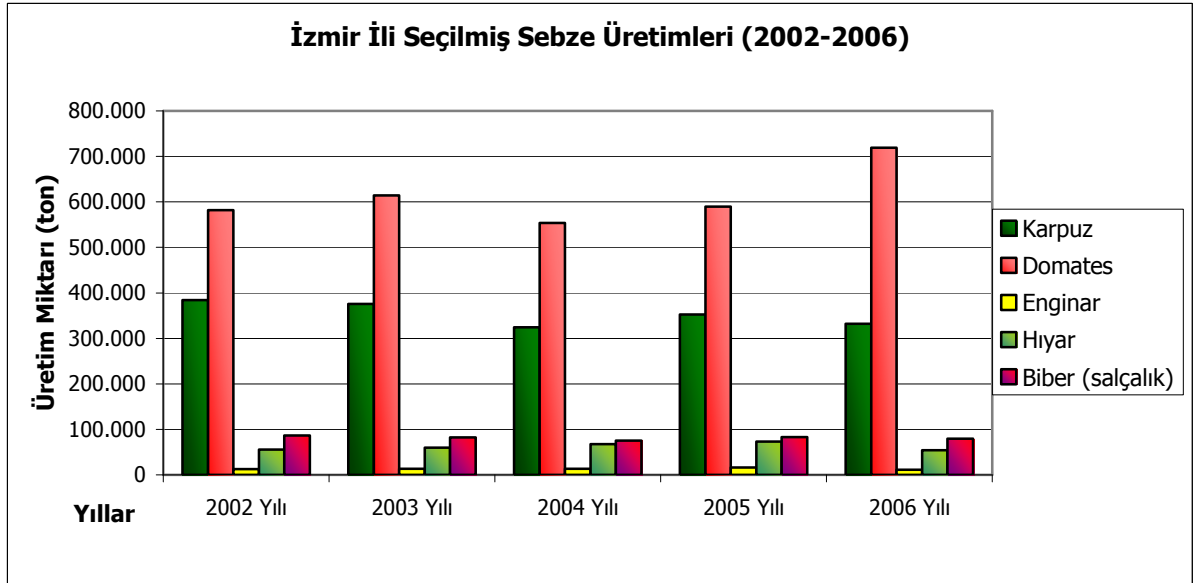
Tablo 77 (Devamı): İzmir İli 2006 Yılı Sebzeler Ekiliş, Üretim, Verim ve Üretim Değeri

ÜRÜNLER	(AÇIKTA ÜRETİM)				Ortalama Satış Fiyatı (YKr./kg)
	Ekiliş (da)	Üretim (ton)	Verim (kg/da)	Üretim Değeri (YTL)	
Lahana(Beyaz)	6.075	20.620	3.394	14.846.400	72
Lahana(Kırmızı)	1.010	1.957	1.938	1.272.050	65
Lahana(Kara yaprak)	270	1.080	4.000	1.080.000	100
Lahana (Brüksel)	40	44	1.100	17.600	40
Kereviz (Sap)	100	40	400	30.000	75
Kereviz (Kök)	1.920	4.083	2.127	3.062.250	75
Marul (Kıvırcık)	7.520	14.418	1.917	23.789.700	165
Marul (Göbekli)	1.800	2.250	1.250	3.487.500	155
Ispanak	20.195	26.098	1.292	15.658.560	60
Pırasa	9.065	29.550	3.260	22.162.125	75
Semizotu	75	43	567	29.750	70
Enginar	9.975	11.371	1.140	20.808.930	183
Maydanoz	1.790	1.513	845	3.026.000	200
Roka	638	345	540	620.280	180
Tere	100	52	520	104.000	200
Nane	120	76	629	151.000	200
Dereotu	640	484	756	1.016.400	210
Kabak (Sakız)	2.980	6.984	2.344	5.587.200	80
Kabak (Bal)	295	958	3.247	1.437.000	150
Hıyar (Sofralık)	8.766	17.566	2.004	10.539.600	60
Hıyar (Turşuluk)	18.030	36.514	2.025	31.036.900	85
Patlıcan	10.890	33.103	3.040	16.551.250	50
Bamya	17.709	8.560	483	12.840.525	150
Domates (Sofralık)	41.585	194.936	4.688	73.101.000	38
Domates (Salçalık)	85.490	524.460	6.135	146.848.800	28
Biber (sivri,çarliston)	9.741	20.916	2.147	11.503.800	55
Biber (Dolmalık)	6.237	15.105	2.422	9.063.000	60
Biber (Salçalık)	28.758	79.641	2.769	35.838.450	45
Karpuz	87.410	331.827	3.796	73.001.940	22
Kavun	21.030	47.592	2.263	16.657.200	35
Fasulye (Taze)	25.643	27.875	1.087	27.874.600	100
Börülce (Taze)	5.161	4.325	838	4.324.900	100
Bezelye (Taze)	6.450	4.457	691	4.234.150	95
Bakla (Taze)	3.621	3.095	855	2.321.100	75
Barbunya (Taze)	5.840	6.247	1.070	7.496.400	120
Sarmısak (Taze)	1.190	1.492	1.254	1.417.400	95
Soğan (Taze)	5.935	7.956	1.341	11.934.000	150
Havuç	780	1.560	2.000	1.014.000	65
Turp (Bayır)	530	1.090	2.057	599.500	55
Turp (Kırmızı)	1.060	1.672	1.577	919.600	55
Pancar (Kırmızı)	860	3.165	3.680	1.582.500	50
Karnabahar	9.020	21.690	2.405	16.267.500	75
Brokoli	495	841	1.699	672.800	80
Mantar (Kültür)	-	150	-	375.000	250
TOPLAM	466.839			636.202.660	
GENEL TOPLAM	476.517,8			781.013.944	

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

İzmir ili daha ziyade yazlık sebzeler olarak tanımlanan (ekim-dikimi ilkbaharda, ürün hasadı ise yaz ayları boyunca yapılan) domates, patlıcan, biber, hıyar, kavun-karpuz gibi sebzelerin üretimlerinde yoğunlaşmıştır. Kışlık sebzeler olarak tanımlanan (ekim-dikimi geç yaz ve sonbaharda, ürün hasadı ise kış ayları ve erken ilkbahar boyunca yapılan) lahana, marul, ıspanak, pırasa gibi sebze üretimleri de yapılmakla birlikte, yazlık sebze üretimleri, hem alan hem üretim miktarları hem de üretim değerleri itibariyle büyük ağırlık arz etmektedirler.

İlin hem alan, hem üretim miktar ve değeri itibariyle en önemli sebzesinin domates olduğu görülmektedir. Sadece domates, ilin sebze alanları toplamının dörtte birini oluşturmaktadır. Domatesin, ilin toplam sebze üretim değeri içindeki payı ise, üçte bir oranındadır. Domatesi, hem alan, hem de üretim değerinin yüksekliğiyle kavun-karpuz (bostan) izlemektedir (Şekil 37).

Şekil 37: İzmir İlinde Yıllara Göre Sebze Üretimi (2002-2006)

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Daha önce de değinildiği üzere, İzmir ilinde hemen her türlü sebze türü yetiştirilmekle birlikte; domates, bostan, biber, hıyar ürünleri ağırlıkları ile ilk dört sırayı almaktadırlar. Örtü altında yapılan sebze üretimlerinde en büyük ağırlığa ise, hıyar sahiptir. Hıyarı, domates izlemektedir.

İzmir ilinin açıktaki sebze üretim alanları ve sebze türlerinin, bu alan içindeki ağırlıkları yıllar itibariyle büyük değişiklikler göstermemektedir. Asıl değişiklik, örtü altındaki sebze üretim alanları ve türler itibariyle örtü altı alanlarındaki farklılıkta yaşanmaktadır. Örtü altı sebze üretimi, diğer birçok yörede olduğu gibi, örtü altı süs bitkileri üretimleriyle rekabet altındadır.

Dönemin şartlarına göre, örtü altı alanlar, kimi zaman sebze üretimlerine, kimi zaman da süs bitkileri üretimlerine tahsis edilebilmektedir. İklim, karlılık, ürün fiyatı, pazarlama gibi çeşitli konularda yaşanan olumlu gelişmeler ya da olumsuzluklar, üreticilerin sebze ya da süs bitkilerine yönelmelerine yol açmaktadır.

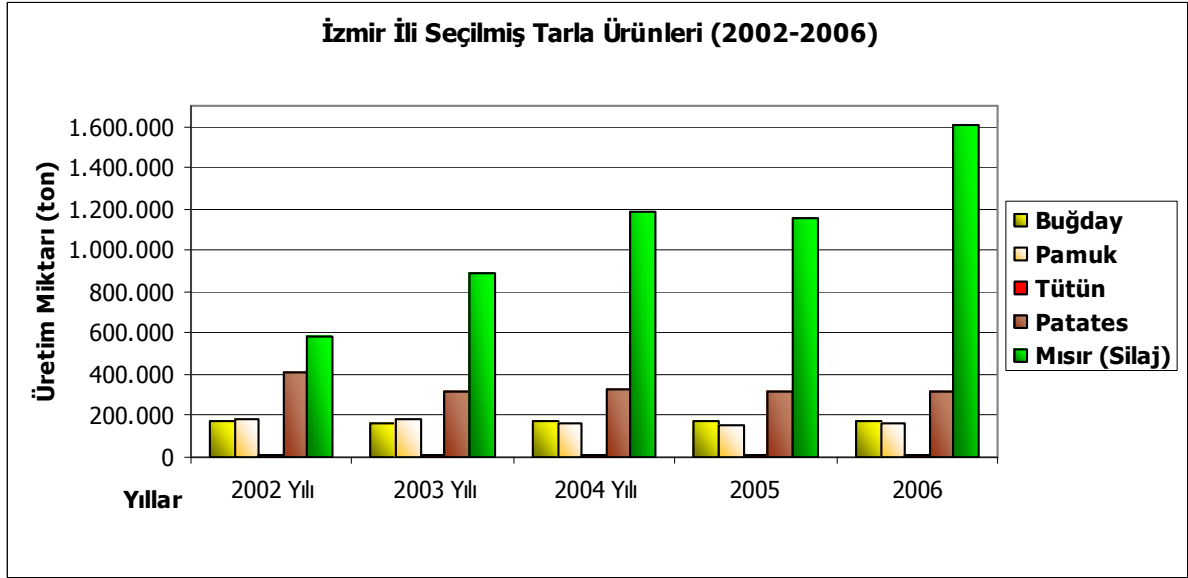
Genel olarak, İzmir ilinde sebze üretiminin; açıkta, tarla şartlarında, nispeten geniş alanlar üzerinde, bu ürün üretiminde yoğunlaşmış üretici ve işletmelerde, ülke geneline göre daha iyi şartlarda ve daha yüksek teknolojiyle yapıldığı ifade edilebilir.

4.3.1.5. Tarla Ürünleri Üretimi

İzmir ilinin tarla bitkileri üretim alanı içinde en ağırlıklı paya 73,57 ha.'lık alanla tahıllar grubu sahiptir. Tahılları; 52,95 ha.'lık alanla Endüstri Bitkileri grubu izlemektedir. Yem Bitkileri, Yumru Bitkiler ve Baklagiller üretim alanları, anılan grupları sırasıyla takip etmektedirler.

Tek ürün ekiliş alanı itibariyle yapılacak bir değerlendirmede, pamuk üretim alanının 43.479 ha. ile en ağırlıklı ürün olduğunu, pamuğu 40 ha.'lık alanıyla buğdayın takip ettiği, üçüncü ağırlıkta ekiliş alanına sahip ürünün ise 34 ha.'lık alanıyla mısır olduğu görülmektedir.

Pamuk, ekiliş alanı büyüklüğü yanında üretim değeri itibariyle de ilin en ağırlıklı tarla bitkisidir. 612.253 milyon YTL'lik İzmir ili toplam tarla bitkileri üretim değeri içinde 149.291 milyon YTL'lik değeriyle % 24'lük pay alan pamuğa aittir. Üretim değeri açısından pamuğu mısır, buğday ve tütün ürünleri takip etmektedir. Üretim miktarı açısından ise Şekil 38 de görüldüğü üzere, mısır, patates, buğday ve pamuk başlıca ürünlerdir.

Şekil 38: İzmir İlinde Yıllara Göre Tarla Ürünleri Üretimi (2002-2006)

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Endüstri Bitkileri grubu, tarla bitkileri üretim değeri içinde en fazla paya sahip gruptur. Birim ürünün fiyatına göre şekillenen bu sıralamada, ikinci ağırlığa Yem Bitkileri sahiptir. Sonra sırasıyla Tahıllar, Yumrulu Bitkiler ve Baklagiller gelmektedir.

Tablo 78: İzmir İli 2006 Yılı Tarla Ürünleri Ekiliş, Verim ve Üretim Değerleri

ÜRÜNLER	Ekiliş (Da)	Verim (Kg/Da)	Üretim (Ton)	Üretim Değeri (YTL)	Ortalama Satış Fiyatı (YKr/kg)
TAHILLAR					
Arpa (Biralık)	500	300	150,0	43.500	29,0
Arpa (Diğer)	113.389	259	29.365,2	8.809.551	30,0
Buğday (Durum)	93.452	386	36.053,2	12.979.145	36,0
Buğday (Ekmeklik)	400.064	353	141.263,6	48.029.607	34,0
Çavdar	8.333	197	1.641,6	607.476	37,0
Mısır (Dane) (I-II.Ür.)	106.897	1.036	110.692,8	39.849.408	36,0
Yulaf (Dane)	13.115	197	2.589,5	906.325	35,0
TAHILLAR TOPLAMI	735.750			111.225.012	
ENDÜSTRİ BİTKİLERİ					
Ayçiçeği (Çerezlik)	427	195	83,4	140.904	169,0
Ayçiçeği (Yağlık)	12.380	175	2.170,7	1.324.127	61,0
Pamuk (Kütlü)	434.795	382	165.879,9	149.291.865	90,0
Susam (I - II.Ürün)	675	70	47,4	133.527	282,0
Şeker Pancarı	40	3.500	140,0	49.000	35,0
Tütün	81.212	77	6.226,5	36.113.874	580,0
ENDÜSTRİ BİT. TOPL.	529.529			187.053.297	

Tablo 78 (Devamı): İzmir İli 2006 Yılı Tarla Ürünleri Ekiliş, Verim Ve Üretim Değerleri

ÜRÜNLER	Ekiliş (DA)	Verim (Kg/Da)	Üretim (ton)	Üretim Değeri (YTL)	Ortalama Satış Fiyatı (YKr/Kg)
BAKLAGİLLER					
Bakla (Yemeklik kuru)	2.583	219	564,6	677.460	120,0
Bezelye (Kuru)	352	136	47,8	62.618	131,0
Börülce (Kuru)	665	147	97,6	154.208	158,0
Fasulye (Kuru)	3.538	180	636,9	1.203.647	189,0
Nohut	3.141	137	431,7	729.573	169,0
BAKLAGİLLER TOPL.	10.279			2.827.506	
YUMRULU BİTKİLER					
Patates (I - II.Ürün)	123.360	2.537	312.928,8	109.525.063	35,0
Sarımsak (Kuru)	1.170	573	670,0	388.600	58,0
Soğan (Kuru)	4.070	2.959	12.042,0	3.612.600	30,0
YUMRULU BİT. TOPL.	128.600			113.526.263	
AROMATİK BİTKİLER					
Anason	536	41	21,9	55.769	255,0
Kekik	310	482	149,5	233.220	156,0
AROMATİK BİT. TOPL.	846			288.989	
YEM BİTKİLERİ					
Bakla (Hayvan yemi)	2.911	305	889,3	533.580	60,0
Burçak (Kuru ot)	350	271	95,0	23.750	25,0
Fiğ (Dane)	350	111	39,0	16.380	42,0
Fiğ (Kuru ot)	29.391	435	12.785,5	4.027.417	31,5
Fiğ (Yeşil ot)	10.347	1.701	17.598,4	2.903.739	16,5
Hayvan Pancarı	600	7.000	4.200	1.260.000	30,0
Korunga (Kuru ot)	250	300	75,0	19.500	26,0
Mısır (Hasıl) (I-II.Ür.)	9.970	2.899	28.900,0	1.878.500	6,5
Mısır (Silaj) (I-II.Ür.)	331.742	4.862	1.612.884,5	112.901.915	7,0
Sorgum (Dane)	110	200	22,0	7.700	35,0
Sorgum (ot)	620	660	409,0	114.520	28,0
Tritikale (Dane)	3.714,0	550,1	2.043,2	592.528	29,0
Tritikale (Ot)	437,0	398	173,8	59.075	34,0
Üçgül	30,0	1.000,0	30,0	9.000	30,0
Yem Şalgamı	25.400	5.789	147.050,0	48.526.500	33,0
Yonca (Kuru ot)	40.184	1.165	46.810,5	16.383.675	35,0
Yonca (Yeşil ot)	8.556	4.250	36.365,0	7.636.650	21,0
Yulaf (Ot)	6.612	221	1.458,8	437.646	30,0
YEM BİT. TOPLAMI	471.574			197.332.075	
TOPLAM EKİLİŞ ALANI	1.876.578	TOPLAM ÜRETİM DEĞERİ		612.253.140	
TOPLAM TARLA ALANI	1.575.207				
II. ÜRÜN EKİLİŞ ALANI	301.371				
TARLA ÜRÜN GRUPLARININ TOPLAM EKİLİŞ VE ÜRETİM DEĞERİ İÇİNDEKİ PAYLARI (%)					
ÜRÜN GRUPLARI	EKİLİŞ ALANI (%)		ÜRETİM DEĞERİ (%)		
TAHILLAR	39,21		18,17		
ENDÜSTRİ BİTKİLERİ	28,22		30,55		
BAKLAGİLLER	0,55		0,46		
YUMRULU BİTKİLER	6,85		18,54		
AROMATİK BİTKİLER	0,05		0,05		
YEM BİTKİLERİ	25,13		32,23		
TOPLAM	100,00		100,00		

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Tablo 78'in sonlarında belirtilen ekim alanları ve üretim değerleri birlikte değerlendirildiğinde, İzmir ilinin pamuk, tütün ve mısır gibi belirli birkaç ürün üretiminde ağırlıklı yoğunlaştığı, bu ürünler ve ürün grubunun karakteristik özelliklerini (alan, toprak yapısı, işletme boyutu, uygulanan üretim teknolojisi, v.b.) bünyesinde taşıdığı anlaşılmaktadır.

4.3.1.6. İzmir'de Organik Üretim

İzmir ilinde organik tarım çalışmaları ilk olarak 1984-1985 yıllarında çekirdeksiz kuru üzüm ve kuru incirde, ildeki ihracatçı firmalar aracılığı ile başlamıştır ve yıllar içinde artış göstermiştir. 2003 TÜİK verilerine göre İzmir'de faaliyet gösteren organik tarım firmalarının toplam tarım işletmelerine oranı % 1,24'tür. Bu oran Ege Bölgesi genelinde % 0,61, Türkiye genelinde ise % 0,32'dir. Diğer bir deyişle, İzmir ilinde organik tarım faaliyetlerinin yoğunluğu Türkiye ortalamasının yaklaşık dört katı, Ege Bölgesi ortalamasının ise iki katıdır. Toplam işlenen tarım alanları içinde organik tarımın sahip olduğu oranlara bakıldığında İzmir'in % 3,25'lik bir organik tarım alanı oranı olduğu görülmektedir. Bu, % 0,47'lik Türkiye ortalamasından oldukça büyüktür.

İzmir'de 73 çeşit ürün organik olarak üretilmektedir. Bu ürünler; adaçayı, ahududu, anason, antep fıstığı, armut, arpa, badem, bal, bamya, biber, biberiye, böğürtlen, buğday, bulgur, ceviz, cevizli incir dolması, çam fıstığı, çemen, çilek, dağçayı, defne, dereotu, domates, dut, elma, enginar, erik, fasulye, fesleğen, fiğ, greyfurt, gülsuyu, gül yağı, hıyar, ısırganotu, incir, kabak, kapari, karpuz, kavun, kayısı, kayısı çekirdeği, kekik, kekiks, kestane, kiraz, kuruyemiş, kuşkonmaz, lavanta, limon, mandarin, mantar, marul, maydanoz, mercimek, meyve karışımı, meyve kokteyl, mısır, nohut, pamuk, patlıcan, pekmez, pırasa, portakal, roka, süper miks, şeftali, üzüm, üzüm (kuru), vişne, yonca, zeytin, zeytinyağıdır.

İzmir ilinde organik tarım çalışmalarının yaygınlaştırılması için 1996 yılından itibaren çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği tarafından Tahtalı Havzası'nda eğitim organizasyonları başlatılmış, köylerde üreticilerin katıldıkları toplantılar düzenlenmiştir. Ayrıca teorik bilginin yanında pratik eğitimin de verilebilmesi amacıyla Demonstrasyon İşletmesi tesis edilmiş ve bu amaçla İzmir ili Tahtalı İçme Suyu Barajı Koruma Alanı sınırları içinde yer alan Buca-Belenbaşı-Kırıklar ve Menderes'e bağlı Yeniköy'de birer çiftçinin olmak üzere toplam 150 dekar alanda; 10 dekar zeytin, 6 dekar bağ, 2 dekar kiraz, 2 dekar armut, 3 dekar İncir ile 10 dekar alanda buğday tarımı yapılmıştır. Geri kalan alanlarda ise domates, biber, salatalık, kavun, karpuz ve kekik tarımı yapılmıştır. İşletmelerde kullanılan tohum, fide ve

organik gübre ile ilaçlar, kompost ve akaryakıt gibi girdiler projeden karşılanmış olup demonstrasyonlar ekolojik tarımın uzmanlarınca kontrol edilmiştir (Gökçe ve Bektaş, 2006).

Tahtalı Barajı Havzası İzmir ili nüfusunun yaklaşık % 35'inin içme suyunu sağlayan önemli bir kaynaktır. Bu alanda oluşacak herhangi bir kirlilik doğrudan İzmir halkının sağlığını tehdit edecektir. Bu yüzden Tahtalı baraj havzasındaki su kaynaklarının korunması ve kirliliğinin önlenmesi amacıyla gölün maksimum su seviyesinden itibaren koruma alanları oluşturulmuştur. İZSU tarafından hazırlanıp 21.10.1992 tarihinde yürürlüğe giren ve 12.03.2002 tarihinde revize edilen Havza Koruma Yönetmeliğine göre, maksimum su seviyesinden itibaren ilk 300 metrelik alan "Mutlak Koruma Alanı", bunun sınırından itibaren 700 metrelik mesafe "Kısa Mesafeli Koruma Alanı"dır. Kısa mesafeli koruma alanı sınırından itibaren 1 km mesafe "Orta Mesafe Koruma Alanı", buradan itibaren su toplama havzası içindeki tüm saha "Uzun Mesafe Koruma Alanı" olarak belirlenmiştir.

Tahtalı Baraj Havzasında 1537 ha. mutlak koruma alanı, 2936 ha. kısa mesafeli koruma alanı, 3500 ha. orta mesafeli koruma alanı, 43 835 ha. uzun mesafeli koruma alanı ve 5500 ha. mutlak koruma alanı olmak üzere toplam yaklaşık 54 160 ha. koruma alanı bulunmaktadır. Bu alanın yaklaşık olarak 1/3' ü tarım arazisidir. Bu koruma alanlarına getirilen kısıtlamalar şöyledir:

Mutlak Koruma Alanı:

Tarım ve hayvancılığa hiçbir şekilde izin verilmez.

Kısa Mesafeli Koruma Alanı:

Hayvancılığa izin verilmez. Sözleşmeli olması ve susuz yapılması koşuluyla ekolojik tarıma izin verilmektedir. Tahtalı Havzası Tarım Tebliğine göre bu alanda yetiştirilmesine izin verilen ürünler:

- Zeytin
- Hububat ve yemeklik dane baklagiller
- Tıbbi bitkiler (kapari, kekik, anason, adaçayı, melisa vb)
- Tüplü fidan ve fide yetiştiriciliği
- Yem bitkileri (toprağın verimliliğini arttırmak, fiziksel yapısını iyileştirmek, erozyonu önlemek amacıyla susuz, suni gübresiz ve zirai mücadele ilacı kullanılmadan)
- Arıcılık
- İpekböcekçiliği

Orta Mesafeli Koruma Alanı:

Açık arazide yapılan tarıma, bitki çeşidine göre; susuz yapılması veya damlama sulama sisteminin kullanılması ve suni gübre ile zirai mücadele ilaçlarının kullanılmaması koşulları ile izin verilmektedir. Bu alanda yapılabilecek tarımsal faaliyetler:

- Tabla seracılığı ve topraksız tarım
- Zeytincilik
- Bağcılık
- Hububat ve yemelik dane baklagiller
- Meyve-sebze
- Tıbbi bitkiler
- Yem bitkileri
- Tüplü fidan ve fide yetiştiriciliği
- Hayvancılık (beton platform ve sızdırmaz foseptik gibi teknik önlemleri almak koşuluyla aile hayvancılığı şeklinde)
- Arıcılık
- İpek böcekçiliği

Uzun Mesafeli Koruma Alanı:

Bu alanda suni gübre, ancak yapılan toprak analizleri sonucunda belirlenen miktarlarda kullanılabilir. Zirai mücadele ilaçları kullanımına ise bazı sınırlamalar getirilmiş ve bu sınırlamalar tebliğde belirtilmiştir. Bu alanda yapılabilecek tarımsal faaliyetler:

- Mantarcılık (atıklarla ilgili teknik önlemleri almak koşuluyla)
- Seracılık (toprak ve suyun kirlenmesini önleyecek sızdırmaz foseptik gibi teknik önlemleri almak koşuluyla)
- Zeytincilik
- Tütün
- Bağcılık
- Hububat ve yemelik dane baklagiller
- Sebze ve meyve
- Pamuk
- Tıbbi bitkiler
- Yem bitkileri
- Tüplü fidan ve fide yetiştiriciliği
- Hayvancılık (teknik önlemleri almak koşuluyla)
- Arıcılık
- İpek böcekçiliği

Ayrıca tüm koruma alanlarında genel uygulama esaslarına bağlı kalınarak; dut, fıstık çamı, akasya çeşitleri, keçiboynuzu, kavak, ceviz, defne gibi ağaç türlerinin yetiştirilmesine izin verilir.

Tahtalı Havzasında temel geçim kaynağı tarım olduğundan ve aynı zamanda kimyasal maddelerin kullanılması yasaklandığından organik üretime geçilmesi bölgenin geleceği açısından çok önemlidir.

4.3.1.7. Hayvancılık

İzmir ilinin, başlıca hayvan sayıları itibariyle varlığı Tablo 79'da özetlenmiştir. İl toplamı itibariyle, Türkiye sığır sayısının % 2,7'si, koyun sayısının % 1,8'i, keçi sayısının %2,8'i ve tavuk sayısının % 6,5'i İzmir'dedir.

İzmir İli 2006 yılı büyükbaş hayvan varlığına ilçeler bazında bakıldığında, büyükbaş hayvan varlığında öne çıkan ilçelerin Ödemiş, Tire, Bergama, Bayındır ve Kiraz olduğu görülmektedir.

Tablo 79: İzmir İli 2006 Yılı Büyükbaş Hayvan Varlığı (Adet)

İLÇELER	SIĞIR				MANDA	AT	KATIR	EŞEK	DEVE
	Saf Kültür	Kültür Melezi	Yerli + Diğer	Toplam					
BALÇOVA	-	147	-	147	-	9	1	14	-
BORNOVA	555	1.597	138	2.290	-	156	10	118	-
BUCA	920	1.995	-	2.915	-	80	13	85	-
ÇİĞLİ	276	747	-	1.023	-	68	-	43	-
GAZİEMİR	-	337	-	337	-	46	-	30	-
GÜZELBAHÇE	686	505	-	1.191	-	66	16	69	-
KARŞIYAKA	188	680	-	868	-	46	11	63	-
KONAK	-	72	-	72	-	27	13	33	-
NARLIDERE	-	59	-	59	-	11	-	-	-
MERKEZ TOPLAM	2.625	6.139	138	8.902	-	509	64	455	-
ALIAĞA	450	1.400	755	2.605	-	170	25	305	-
BAYINDIR	26.950	3.300	2.100	32.350	-	850	60	400	-
BERGAMA	4.405	9.936	12.880	27.221	35	561	79	2.370	24
BEYDAĞ	5.376	7.947	248	13.571	-	354	6	1.299	-
ÇEŞME	200	1.000	50	1.250	-	275	15	60	-
DIKİLİ	710	3.750	1.470	5.930	-	137	18	230	25
FOÇA	2.340	1.260	57	3.657	-	24	4	23	-
KARABURUN	385	63	-	448	-	125	95	250	-
KEMALPAŞA	5.780	9.100	2.900	17.780	9	475	25	28	25
KINIK	1.139	4.768	1.720	7.627	22	100	10	425	1
KIRAZ	17.950	17.040	1.360	36.350	-	1.170	29	821	-
MENDERES	10.725	-	-	10.725	-	295	-	102	-
MENEMEN	8.200	-	2.800	11.000	-	630	3	297	-
ÖDEMİŞ	93.175	9.400	1.905	104.480	-	1.800	4	680	10
SEFERİHİSAR	610	3.400	-	4.010	-	198	21	103	-
SELÇUK	1.071	1.495	300	2.866	-	350	-	320	2
TIRE	25.650	20.970	1.010	47.630	-	746	60	1.050	13
TORBALI	4.500	14.500	-	19.000	-	-	10	225	8
URLA	775	4.105	-	4.880	-	222	14	129	-
TOPLAM	213.016	119.573	29.693	362.282	66	8.991	542	9.572	108

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

İzmir İli 2006 yılı küçükbaş hayvan varlığına ilçeler bazında bakıldığında, küçükbaş hayvan varlığında öne çıkan ilçelerin Bergama, Dikili, Ödemiş, Menemen ve Kiraz olduğu görülmektedir (Tablo 80).

Tablo 80: İzmir İli 2006 Yılı Küçükbaş Hayvan Varlığı (Adet)

İLÇELER	KOYUN				KEÇİ				Domuz
	Merinos	Sakız Koyunu	Yerli+D iğer	Toplam	Kıl Keçisi	Maltız Keçisi	Saanen	Toplam	
BALÇOVA	-	-	495	495	690	-	-	690	-
BORNOVA	-	-	8.379	8.379	6.694	-	158	6.852	-
BUCA	-	-	1.969	1.969	4.015	-	-	4.015	-
ÇİĞLİ	-	-	4.922	4.922	841	-	-	841	-
GAZİEMİR	-	-	1.845	1.845	309	-	268	577	-
GÜZELBAHÇE	-	-	6.300	6.300	4.810	-	-	4.810	-
KARŞIYAKA	-	-	3.645	3.645	2.495	-	-	2.495	-
KONAK	-	-	3.160	3.160	3.730	-	-	3.730	-
NARLIDERE	-	-	55	55	-	-	-	-	-
MERKEZ TOPLAM	-	-	30.770	30.770	23.584	-	426	24.010	-
ALIAĞA	100	-	20.704	20.804	2.635	-	-	2.635	-
BAYINDIR	-	-	16.700	16.700	6.200	-	-	6.200	-
BERGAMA	-	-	89.200	89.200	20.770	-	-	20.770	-
BEYDAĞ	-	-	7.427	7.427	306	-	-	306	-
ÇEŞME	-	510	3.000	3.510	1.250	-	-	1.250	-
DİKİLİ	-	-	55.000	55.000	8.500	-	1.500	10.000	-
FOÇA	-	-	7.900	7.900	1.100	-	-	1.100	-
KARABURUN	-	-	4.000	4.000	23.100	85	-	23.100	-
KEMALPAŞA	-	-	6.975	6.975	7.025	646	-	7.110	-
KINIK	-	-	16.450	16.450	16.470	-	-	17.116	-
KIRAZ	-	-	31.275	31.275	3.950	-	-	3.950	-
MENDERES	-	-	12.000	12.000	11.000	-	-	11.000	-
MENEMEN	-	-	34.350	34.350	7.500	-	-	7.500	700
ÖDEMİŞ	-	-	55.320	55.320	7.500	-	-	7.500	-
SEFERİHİSAR	-	-	9.270	9.270	11.910	-	-	11.910	-
SELÇUK	-	-	3.300	3.300	3.600	-	-	3.600	-
TİRE	-	-	22.250	22.250	2.800	-	-	2.800	-
TORBALI	-	-	10.840	10.840	5.898	-	-	5.898	-
URLA	-	905	7.680	8.585	24.250	-	736	24.986	-
TOPLAM	100	1.415	444.411	445.926	189.348	731	2.662	192.741	700

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Kümes hayvanlarında öne çıkan ilçelerin ise, Kemalpaşa, Bergama, Foça, Torbalı, Urla ve Aliağa olduğu görülmektedir.

Tablo 81: İzmir İli 2006 Yılı Tavuk Varlığı, Yumurta Ve Tavuk Eti Üretimi

İLÇELER	İŞLETMELERDE YIL İÇİNDE KESİLEN TAVUK SAYISI			İŞLETMELERDE YIL SONUNDA MEVCUT TAVUK SAYISI			KÖY TAVUĞU SAYISI	TAVUK YUMURTA SAYISI (1.000 adet)	TAVUK ETİ ÜRETİMİ* (TON)
	Broiler	Yumurtacı	Toplam	Broiler	Yumurtacı	Toplam			
BALÇOVA	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BORNOVA	72.000	-	72.000	25.000	1.300	26.300	1.300	325	116,4
BUCA	160.000	13.500	173.500	35.000	40.000	75.000	450	10.000	274,8
ÇİĞLİ	-	-	-	-	-	-	400	-	-
GAZİEMİR	-	-	-	-	2.500	2.500	350	100	-
GÜZELBAHÇE	-	-	-	-	5.000	5.000	700	250	-
KARŞIYAKA	-	-	-	-	1.500	1.500	200	50	-
KONAK	-	-	-	-	-	-	300	-	-
NARLIDERE	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MERKEZ TOP.	232.000	13.500	245.500	60.000	50.300	110.300	3.700	10.725	391,2
ALIAĞA	1.750.000	-	1.750.000	376.000	455.000	831.000	16.000	113.817	2.490,4
BAYINDIR	760.000	-	760.000	248.000	12.000	260.000	14.000	3.000	1.360,2
BERGAMA	2.500.000	-	2.500.000	469.000	-	469.000	31.000	-	3.458,6
BEYDAĞ	70.000	-	70.000	-	4.680	4.680	4.800	1.200	138,0
ÇEŞME	850.000	-	850.000	115.000	-	115.000	1.900	-	1.258,5
DİKİLİ	210.000	-	210.000	50.000	-	50.000	8.300	-	308,9
FOÇA	2.200.000	-	2.200.000	354.000	290.000	644.000	5.400	69.000	4.875,5
KARABURUN	-	-	-	-	1.500	1.500	3.900	350	-
KEMALPAŞA	3.050.000	255.000	3.305.000	1.200.000	600.000	1.800.000	8.700	155.000	5.105,7
KINIK	320.000	-	320.000	36.000	1.500	37.500	12.500	360	286,0
KIRAZ	110.000	-	110.000	36.000	30.000	66.000	20.800	4.500	168,0
MENDERES	900.000	16.000	916.000	175.000	160.000	335.000	24.000	40.000	1.462,3
MENEMEN	650.000	26.000	676.000	151.000	281.400	432.400	5.000	70.000	1.297,9
ÖDEMİŞ	-	-	-	1.440.000	-	1.440.000	74.000	-	-
EFERİHİSAR	700.000	-	700.000	145.700	-	145.700	7.000	-	979,8
SELÇUK	80.000	-	80.000	-	-	-	6.000	-	105,8
TİRE	440.000	-	440.000	459.000	-	459.000	25.000	-	896,2
TORBALI	1.520.000	70.000	1.590.000	1.952.222	215.395	2.167.617	18.000	51.000	2.715,6
URLA	1.580.000	-	1.580.000	1.806.000	153.000	1.959.000	9.000	36.720	3.596,4
TOPLAM	17.922.000	380.500	18.302.500	9.072.922	2.254.775	11.327.697	299.000	555.672	30.895,0

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

İzmir ili 2006 yılı hayvansal üretim değerleri içinde süt ve et üretiminin ağırlıklı olduğu görülmektedir (Tablo 82). İzmir'in sanayi ve tarıma dayalı bir ekonomik yapısı olmasına rağmen, iç bölgelerindeki dağlık kesimlerde temel geçim kaynağı hayvancılıktır. Örneğin, Kiraz ilçesinde hayvancılık önemli bir geçim kaynağıdır.

Tablo 82: İzmir İli 2006 Yılı Hayvansal Üretim Değeri

ÜRÜNLER	Üretim (ton)	Ortalama Satış Fiyatı (Ykr./kg)	Üretim Değeri (YTL)	Üretimin İl HÜD içindeki payı %
Süt (İnek)	904.159,30	52	470.162.836	39,22
Süt (Koyun)	40.185,24	80	32.148.192	2,68
Süt (Keçi)	14.260,08	70	9.982.056	0,83
Et (Sığır)	24.465,00	1.200	293.580.000	24,49
Et (Koyun+Kuzu)	4.861,20	1.000	48.612.000	4,06
Et (Keçi+Oğlak)	205,50	800	1.644.000	0,14
Et (Tavuk)	30.895,00	350	108.132.500	9,02
Et (Hindi)	18.852,90	600	113.117.400	9,44
Yapağı	402,0	175	703.448	0,06
Keçi Kılı	93,7	100	93.720	0,01
Bal	2.307,67	850	19.615.229	1,64
Balmumu	130,83	750	981.233	0,08
Yumurta(1000 adet)	555.672	18	100.020.960	8,34
TOPLAM			1.198.793.573	100,00

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

4.3.1.8. Ormancılık

Dağlık bölgelerin büyük bir kısmı ormanlık olan İzmir ilinde ormanlar 492.966 hektarlık bir alanı kaplar. Denizden 600 metre yüksekliğe kadar kızıl çam, daha yükseklerde kara çam ormanları vardır. Dere yataklarında çınar, kestane, söğüt, kavak, kara ağaç ve kızılıklık gibi yayvan yapraklı ağaçlar yer alır. Bunların dışında palamut meşesi il ormanlarında sıklıkla görülen ağaçlardandır.

Tablo 83: İzmir İli Orman Varlığı (ha)

GÖSTERGELER	İZMİR ALT BÖLGESİ İLLERİ	BÖLGE TOPLAMI	TÜRKİYE	BÖLGE %
	İzmir			
Normal Koru	186.104	186.104	8.940.214	2,08
Bozuk Koru	186.005	186.005	6.499.380	2,86
Normal Baltalık	11.245,5	11.245,5	1.681.006	0,67
Bozuk Baltalık	109.611	109.611	4.068.146	2,69
Açıklık Alan	682.874,5	682.874,5	56.657.254	1,21
Ormanlık Oranı (%)	41,9	41,9	27,22	-

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı,2003

Tablo 83’de Bölgedeki orman varlığına bakıldığında, Türkiye toplamına göre orman alanlarının oldukça fazla olduğu anlaşılmaktadır. İzmir ilinde öne çıkan orman ürünlerinin, lif yonga odunu, kağıtlık odun ve sanayi odunu olduğu görülmektedir (Tablo 84).

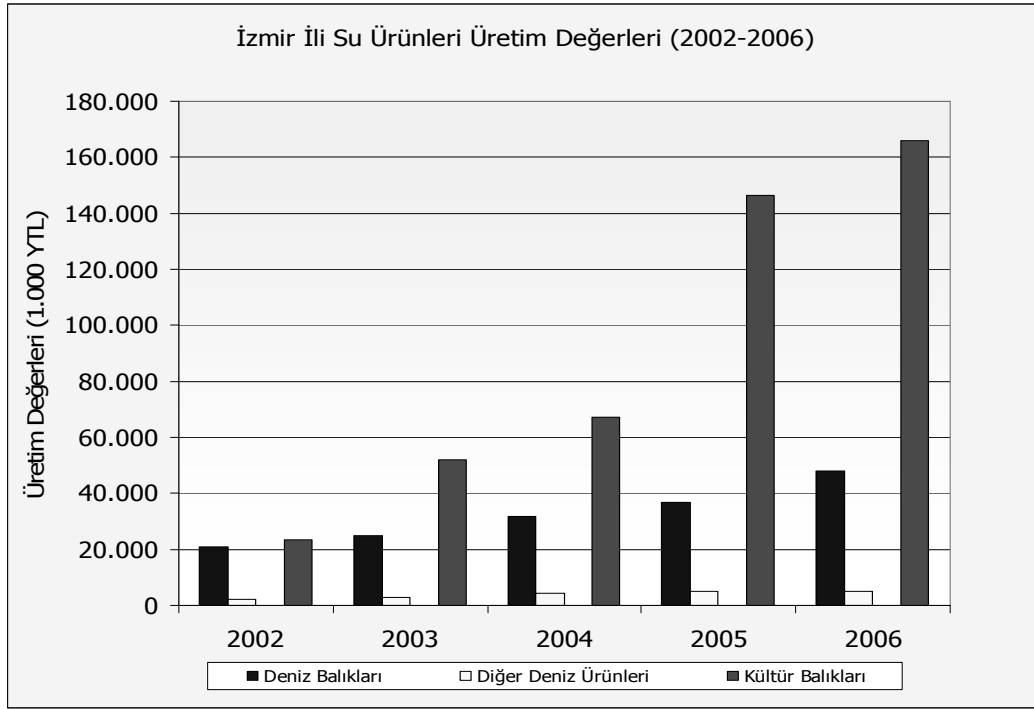
Tablo 84: İzmir İli Orman Ürünleri ve Miktarları (m³)

ORMAN ÜRÜNLERİ	BİRİM	İZMİR ALT BÖLGESİ İLLERİ	BÖLGE TOPLAMI	TÜRKİYE TOPLAMI	BÖLGE %	
		İzmir				
Dikili KÖY GELŞ. H.	m ³	452.714	452.714	9.977.260	4,54	
ENDÜSTRİ ODUNU	Tomruk	m ³	77.232	77.232	3.065.439	2,52
	Tel Direği	m ³	127	127	44.178	0,29
	Maden Direği	m ³	7.066	7.066	447.155	1,58
	Sanayi Odunu	m ³	80.368	80.368	741.393	10,84
	Kağıtlık Odun	m ³	115.434	115.434	1.610.003	7,17
	Yap. Odun Toplamı	m ³	280.227	280.227	5.908.168	4,74
	Lif Yonga Odunu	m ³	136.483	136.483	2.329.897	5,86
	Sırık	m ³	39	39	15.212	0,26
	End. Odunu Toplamı	m ³	416.749	416.749	8.253.277	5,05
Yakacak Odun	STER	241.980	241.980	8.119.555	2,98	

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, 2005

4.3.1.9. Su Ürünleri

Su ürünleri İzmir için önemli ve sürekli gündemde olan bir alandır. Şekil 39’da, 2002-2006 yılları arasında İzmir ili su ürünleri üretim değerleri görülmektedir. Balık yetiştiriciliği, ülkemizde, dünyada olduğu gibi, giderek gelişen bir alt sektördür. 2004 yılına kadar hızlı bir artış göstererek toplam üretim içindeki payı, % 15’e (94 bin ton) ulaşmıştır. Ülkemizde özellikle yeni içsu alanlarının kullanılmasıyla yetiştiriciliğin payı daha da artacaktır. Deniz yetiştiriciliğinde, çipura ve levrek, içsu yetiştiriciliğinde alabalık ve sazan önde gelmektedir.

Şekil 39: İzmir İli Su Ürünleri Üretim Değerleri

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

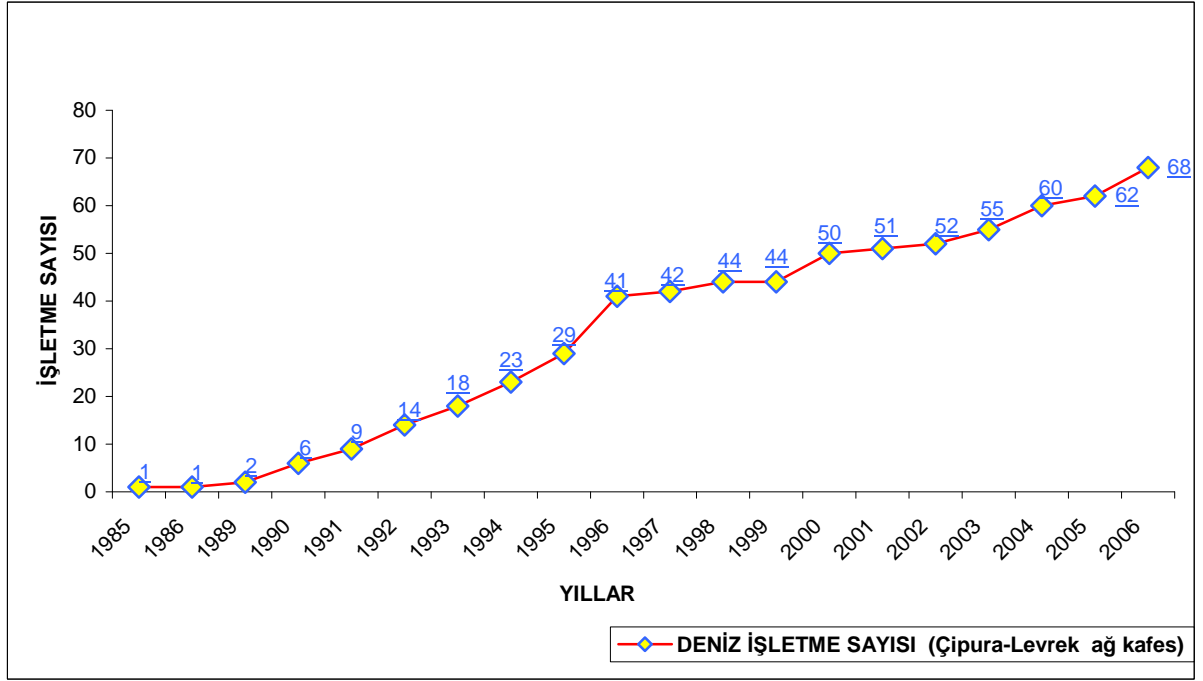
Su ürünleri işleme tesislerinin bölgelere göre dağılımına bakıldığında, Tablo 85’de görüldüğü üzere, Ege bölgesi üretimin en fazla olduğu bölgedir.

Tablo 85: Su Ürünleri İşleme Tesislerinin Bölgelere Göre Dağılımı.

Bölge	Tesis Sayısı	%
Karadeniz Bölgesi	8	8,16
Marmara Bölgesi	27	27,55
Göller Bölgesi	5	5,10
İç Anadolu	14	14,29
Akdeniz Bölgesi	5	5,10
Ege Bölgesi	39	39,80
Toplam	98	100,00

Kaynak: Tarım ve Köyşleri Bakanlığı

Ülkemizde yetiştiriciliği yapılan deniz balıklarının (çipura, levrek) % 25’i İzmir’de üretilmektedir. İzmir ili deniz kültür balıkçılığı işletme sayısında bir artış trendi olduğu Şekil 40’da görülmektedir.

Şekil 40: İzmir İli Deniz Kültür Balıkçılığı İşletme Sayısı (1985-2006)

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Tablo 86'da, 2006 yılı için su ürünleri üretim miktarları ve üretim değerleri bulunmaktadır. 2006 yılında İzmir'de 219 milyon YTL değerinde su ürünleri üretimi gerçekleştirilmiştir. Bunun 116 milyon YTL'si kültür balıkları üretimi sonucunda elde edilmiştir.

Tablo 86: İzmir İli 2006 Yılı Su Ürünleri Üretimi ve Üretim Değeri

	Üretim (Ton)	Ortalama Satış Fiyatı (YTL/Kg)	Üretim Değeri (YTL)
DENİZ BALIKLARI			
Akya	5	16	86.400
Bakalorya	183	13	2.379.000
Barbunya	126	27	3.402.000
Çipura	45	40	1.800.000
Dil-Pisi	37	30	1.110.000
Fangri	30	17	510.000
Grenyüz	5	9	45.000
Hamsi	1.486	2	2.229.000
Hani	4	9	36.540
Iskarmoz	4	8	32.080
Iskorpit	26	9	234.000
İsparoz	46	10	460.000
İstavrit	362	8	2.896.000
İzmarit	17	9	153.000
Karagöz	36	17	612.000
Kefal	288	7	2.016.000
Kılıç	9	17	154.190
Kırlangıç	22	13	286.000
Kolyoz	184	8	1.472.000
Köpek	12	5	60.000
Kupez	478	7	3.346.000
Levrek	26	32	832.000
Lüfer	15	10	150.000
Melanurya	11	10	110.000
Mercan	37	17	629.000
Mırmır	19	19	366.605
Minekop	7	13	92.690
Orkinoz	54	18	972.000
Palamut	88	9	792.000
Sardalya	5.222	3	15.666.000
Sarıgöz	19	9	171.000
Sarpa	69	5	345.000
Sinagrit	25	29	725.000
Tekir	99	15	1.485.000
Tirsi	158	5	790.000
Trança	4	29	116.000
Torik	17	11	189.200
Turna	6	6	38.880
Uskumru	107	9	963.000
Vatoz	6	9	54.000
Zargana	13	6	78.000
Diğer	10	5	50.000
TOPLAM	9.419		47.934.585

Tablo 86 (Devamı): İzmir İli 2006 Yılı Su Ürünleri Üretimi ve Üretim Değeri

	Üretim (Ton)	Ortalama Satış Fiyatı (YTL/Kg)	Üretim Değeri (YTL)
DİĞER DENİZ BALIKLARI			
Ahtapot	152	8	1.216.000
Kalemerya	92	15	1.380.000
Karides+çimçim	102	20	2.040.000
Midye	88	1	110.000
Mürekkep balığı	73	6	438.000
Diğer	3	2	6.000
TOPLAM	510		5.190.000
İÇSU BALIKLARI			
Kefal	24	6	143.190
Sazan	5	3	15.045
Yayın	1	4	4.291
Yılan	4	7	28.000
TOPLAM	34		190.526
KÜLTÜR BALIKLARI			
Alabalık	70	6	420.000
Çipura	7.090	8	56.720.000
Levrek	10.340	8	82.720.000
Midye	280	2	560.000
Orkinos	983	25	24.575.000
Sinağrit	34	23	782.000
Eşkına	1,3	18	23.400
Sivriburunkaragöz	8	15	120.000
Fangri Mercan	7	17	119.000
TOPLAM	18.813		166.039.400
GENEL TOPLAM	28.776		219.354.511

Kaynak: Valilik Brifing (İl Tarım Müd.)

Su ürünleri sektörü Türkiye'de 1 milyar dolar ciroya ulaşmıştır. Sektör büyüdükçe istihdama olan katkısı da artmaktadır. Ege Bölgesi'nde en yüksek istihdam artışını su ürünleri sektörü yakalamıştır. Su ürünleri sektörü, kurulan yeni yem fabrikaları, Avrupa Birliği'nden onaylı paketleme ve işleme tesisleri, ağ fabrikaları, balıkçı tekneleri yapımı, kaptan ve gemi adamları istihdamı, profesyonel dalgıç istihdamı, soğuk havalı balık nakliye filoları, soğuk hava depoları, balık kutusu ve ambalajı üretim tesisleri ve tüketiciye ulaşımda büyük rahatlık sağlayan balık marketler ile sayısı hızla artan balık restoran ve pişiricileri sayesinde ekonomiye önemli katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda dar gelirli vatandaşlara sağlıklı ve ucuz balık kaynağı yaratmakta ve önemli oranda ihracat ve istihdam olanağı sağlamaktadır.

Özellikle Ege Bölgesi için su ürünleri çok önemli bir sanayi haline gelmiştir. Norveç sadece

somon ihracatından yılda 4 milyar dolar gelir elde etmektedir. Komşumuz Yunanistan su ürünleri alanında halen Türkiye'nin yaklaşık iki katı üretim ve ihracat yapmaktadır. Türk balıkçılık sektörü, 2008 yılında hedefini Amerika ve Rusya pazarları olarak belirlemiştir. Hâlihazırda 600 milyon dolar seviyesinde olan sektörün ihracatını 2 yıl sonrasında, 1 milyar dolara çıkarmak hedef olarak belirlenmiştir. Ege İhracatçı Birlikleri bünyesinde kurulan Su Ürünleri Tanıtım Grubu'nun aktif çalışmaları sektör için önemli katkılar sağlamaktadır.

4.3.2. İmalat Sanayi

Sanayi sektörünün sürükleyicisi konumundaki imalat sanayi aynı zamanda ekonomik gelişmenin de öncüsüdür. Sanayinin gelişiminde ulaşım olanaklarına, hammadde kaynaklarına, iç ve dış piyasalara yakın olmanın yanı sıra nitelikli işgücü birincil etkinliği üstlenmektedir. Türkiye'nin ve Ege bölgesinin gelişmiş kenti İzmir bu özellikleri bünyesinde bulundurmasına rağmen imalat sanayisinde bir gerileme veya durgunluk eğilimine girmiştir. Bu durgunluk evresinde dahi gıda, tütün, dokuma, deri, kürk, giyim eşyası, metal eşya, makine ve taşıt araçları gibi ana imalat sanayi sektörlerinin bazı alt sektörleri kazanılmış yoğunluklarını korumakta hatta ilerletmektedirler.

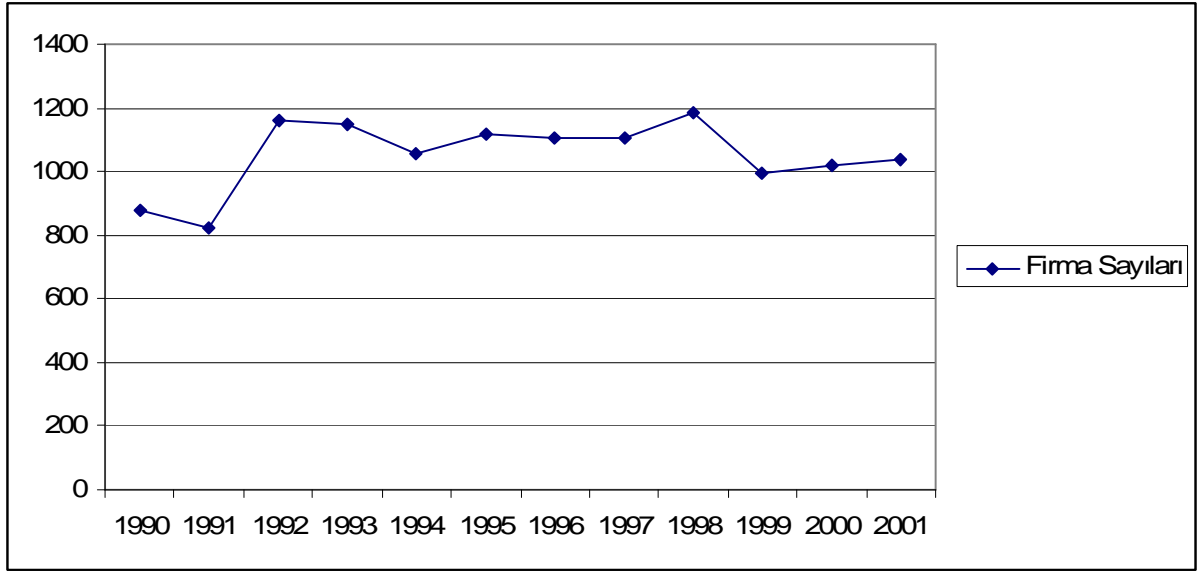
Tablo 87'de görüldüğü üzere 1990'dan 2001'e kadar İzmir'de ana imalat sanayii sektörlerinde faaliyet gösteren firma sayısı toplamda %18'lik bir artış gösterirken; buna en büyük katkıyı "Kimya-petrol, kömür, kauçuk ve plastik ürünleri" ve "Metal eşya, makine teçhizat, ulaşım aracı" sektörleri yapmıştır. Sektörler genelinde bakıldığı zaman firma sayıları 1997 ve 1998 yıllarında zirve yapmakta olup ilerleyen yıllarda sadece "Kimya-petrol, kömür, kauçuk ve plastik ürünleri" ve "Gıda, içki ve tütün'de" bir toparlanma görünmektedir.

Ekonomideki daralmaların yansımaları en fazla imalat sanayisinde boy göstermektedir. Bu durum İzmir için de diğer illerden farksız olup kriz sonrasında istihdamda bir gerileme görülmektedir.

Tablo 87: İzmir İli İmalat Sanayinde Yıllar itibari ile Firma Sayıları

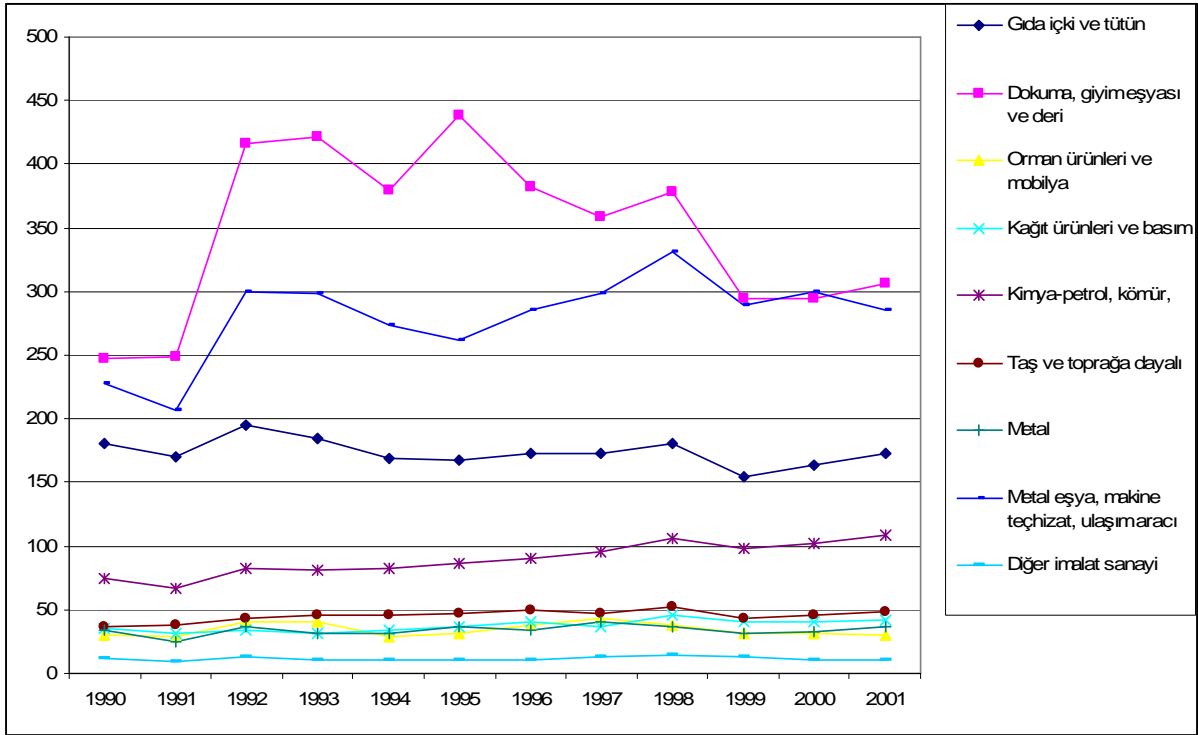
SEKTÖRLER	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Gıda İçki Ve Tütün	181	170	195	185	169	167	173	173	180	155	163	173
Dokuma, Giyim Eşyası Ve Deri	248	249	416	422	380	438	382	359	378	294	294	306
Orman Ürünleri Ve Mobilya	30	29	41	41	29	32	38	43	38	32	31	30
Kağıt Ürünleri Ve Basım	35	31	34	32	34	36	40	37	46	40	41	42
Kimya-Petrol, Kömür,	74	67	82	81	82	87	90	96	106	98	102	108
Taş Ve Toprağa Dayalı	37	38	43	46	46	47	50	47	53	43	46	49
Metal	34	25	36	31	32	36	34	40	37	32	33	36
Metal Eşya, Makine Teçhizat, Ulaşım Aracı	228	207	300	298	274	262	285	299	331	289	300	285
Diğer İmalat Sanayi	12	9	13	10	11	10	11	13	15	13	11	11
TOPLAM	879	825	1.160	1.146	1.057	1.115	1.103	1.107	1.184	996	1.021	1.040

Kaynak: TÜİK

Şekil 41: 1990-2001 Yılları Arasında Firma Sayılarındaki Değişim

Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

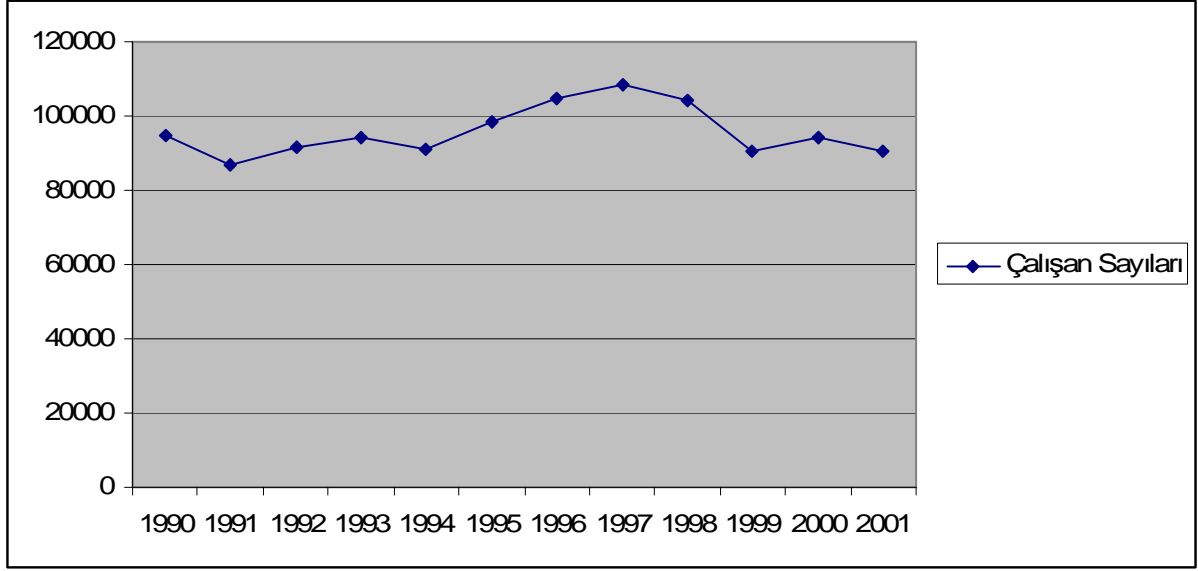

Şekil 42: 1990-2001 Yılları Arasında Sektörlerdeki Firma Sayılarındaki Değişim

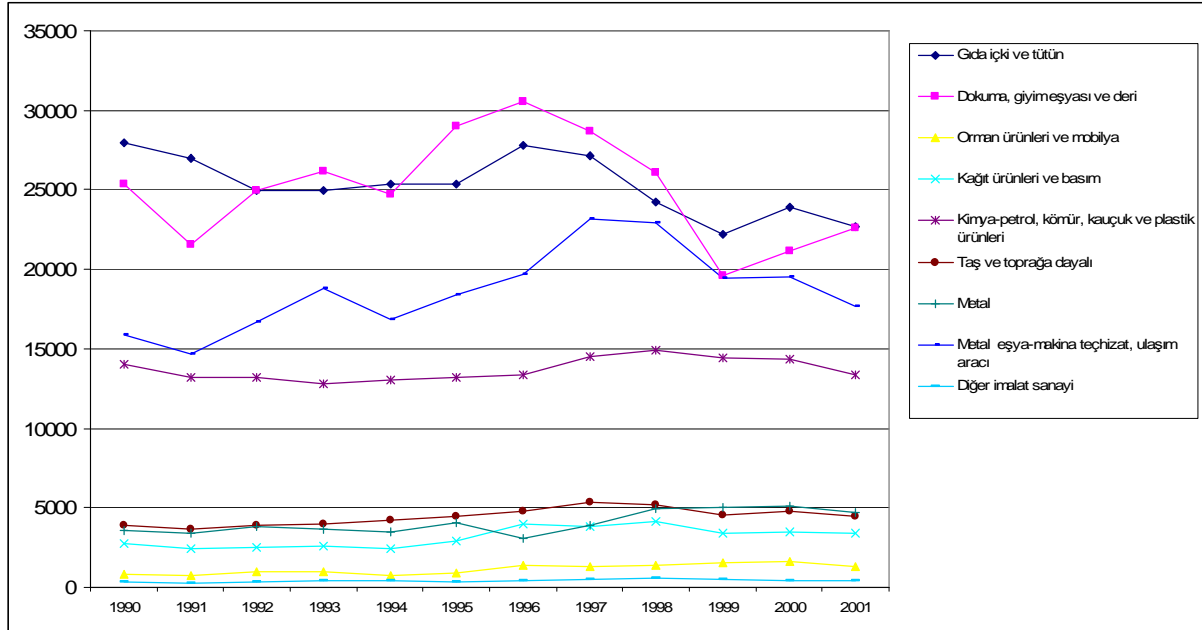
Kaynak: İzmir İl Tarım Müdürlüğü

Aynı dönem için, imalat sanayisindeki firma sayısında artışa rağmen istihdam edilen kişi sayısının artmadığı hatta azaldığı görülmektedir. 1990 yılında İzmir'deki tüm imalat sanayii sektörlerinde çalışan sayısı 94.556'dır. 1997 yılında ve 2001 yılında yaşanan krizler

sonrasında 2001 yılında bu sayı ancak 90.643 olmuştur. 1990-2001 yılları arasında çalışan sayısında en çok düşme yaşanan sektörler olarak karşımıza “Gıda, içki tütün” ve “Dokuma, giyim eşyası ve deri” sektörleri çıkmaktadır. Bu iki sektör, Tablo 88’de görüldüğü üzere, İzmir imalat sanayindeki çalışanların yaklaşık yarısını barındırmaktadır. Çalışan sayısında artış oranı en çok yaşanan sektör ise “Orman ürünleri ve mobilya” sektörü olmuştur. Şekil 43-46 işgücü ile ilgili sektörel dağılımlar konusunda bilgiler vermektedir.

Şekil 43: 1990-2001 Yılları Arasında İşgücü Değişimi

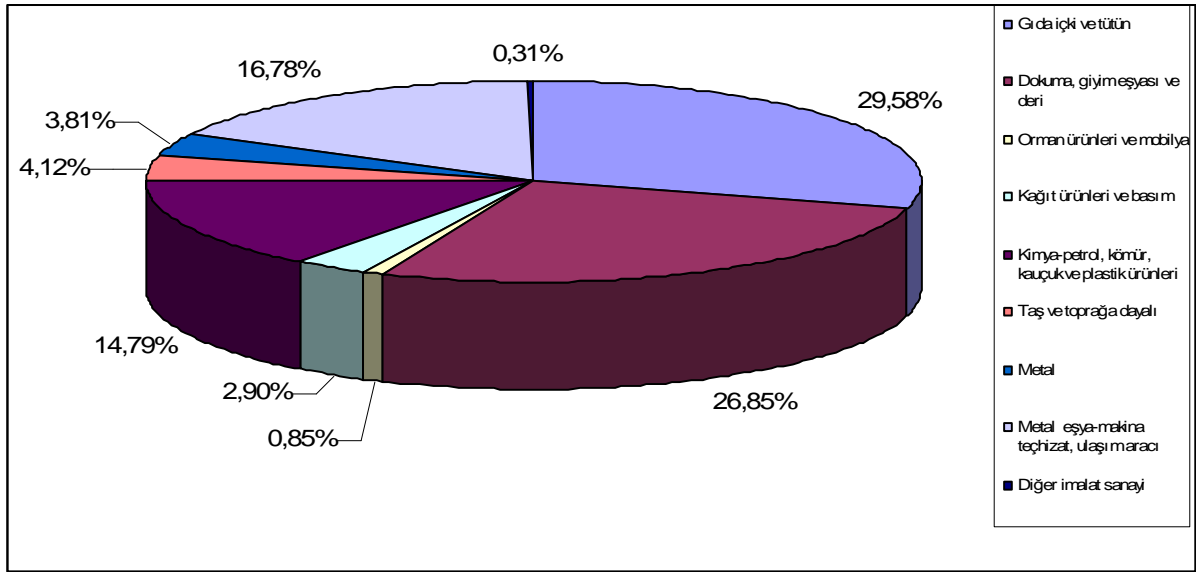

Şekil 44: 1990-2001 Yılları Arasında Sektörlerde İşgücü Değişimi

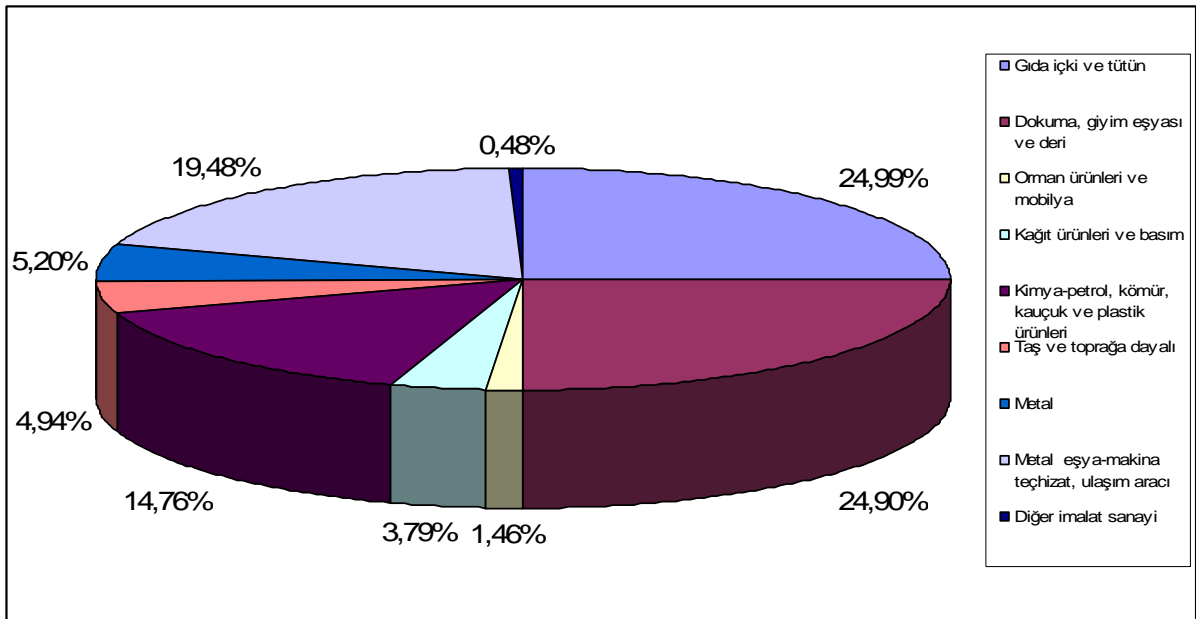
Tablo 88: İzmir İli İmalat Sanayinde Yıllar İtibari ile Toplam Çalışan Sayıları

SEKTÖRLER	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Gıda İçki Ve Tütün	27.967	26.955	24.982	24.925	25.345	25.327	27.785	27.134	24.226	22.206	23.923	22.649
Dokuma, Giyim Eşyası Ve Deri	25.393	21.585	24.973	26.153	24.737	29.013	30.517	28.693	26.107	19.570	21.179	22.568
Orman Ürünleri Ve Mobilya	808	749	942	1.003	765	894	1.388	1.319	1.388	1.507	1.639	1.323
Kağıt Ürünleri Ve Basım	2.745	2.421	2.516	2.579	2.448	2.941	3.931	3.796	4.118	3.381	3.454	3.437
Kimya-Petrol, Kömür, Kauçuk Ve Plastik Ürünleri	13.984	13.195	13.166	12.841	13.025	13.241	13.365	14.503	14.867	14.441	14.378	13.383
Taş Ve Toprağa Dayalı	3.897	3.686	3.888	3.957	4.175	4.460	4.743	5.314	5.174	4.512	4.749	4.476
Metal	3.600	3.403	3.841	3.634	3.481	4.077	3.118	3.869	4.959	5.019	5.073	4.713
Metal Eşya-Makina Teçhizat, Ulaşım Aracı	15.866	14.657	16.670	18.816	16.859	18.394	19.720	23.155	22.960	19.455	19.519	17.659
Diğer İmalat Sanayi	296	278	364	371	391	301	413	447	531	507	429	435
TOPLAM	94.556	86.929	91.342	94.279	91.226	98.648	104.980	108.230	104.330	90.598	94.343	90.643

Kaynak: TÜİK

Şekil 45: 1990 Yılı Sektörlerde Çalışan Sayısı Dağılımı

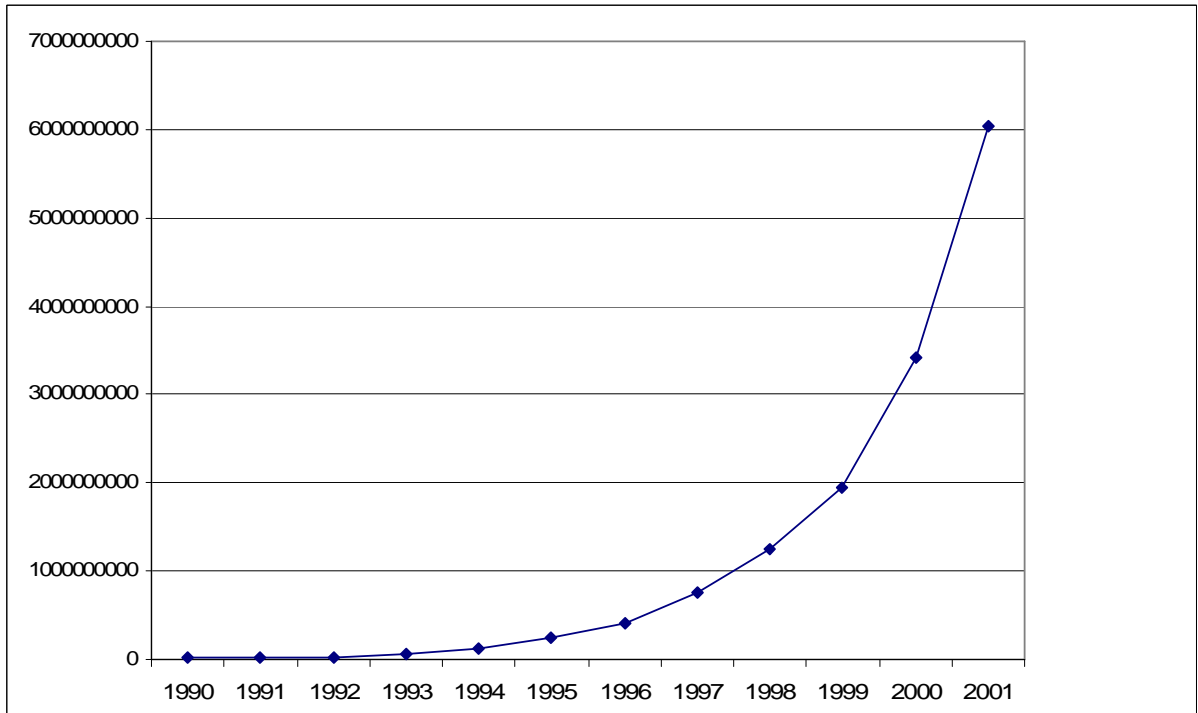

Şekil 46: 2001 Yılı Sektörlerde Çalışan Sayısı Dağılımı

İzmir imalat sanayi katma değerinin gelişimi, yıllar içinde dalgalı bir seyir izlemektedir. 1980'lere kadar tüketim malları grubu ağırlıklı yapı yerini, ara malları grubu ağırlıklı bir yapıya bırakmıştır. 80'li yıllarda İzmir imalat sanayinde yaşanan durgunluğun aksine 90'lı yıllarda canlanma eğilimi ortaya çıkmıştır.

En yüksek katma değer yaratan sektör, petrol ürünleri sanayidir. Yaratılan toplam katma değer Türkiye içindeki payının büyük ölçüde korunmasında bu sektörün üretimi etkileyici olmuştur. Temel hammadde üreten kamu işletmeleri İzmir'de özel kesimin yararlanacağı etkinlik alanları yaratmakta, dolayısıyla İzmir özel kesim imalat sanayi katma değeri içinde dolaylı olarak kamu etkisi bulunmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2005).

Şekil 47, İzmir'de 1990-2001 yılları arasında imalat sektöründe katma değerde yaşanan değişimleri ve Şekil 48 bu değişimleri sektörel farklılıklarla grafiksel olarak ortaya koyarken, Tablo 89, bu değerleri sektörler bazında tablo da detaylı olarak göstermektedir.

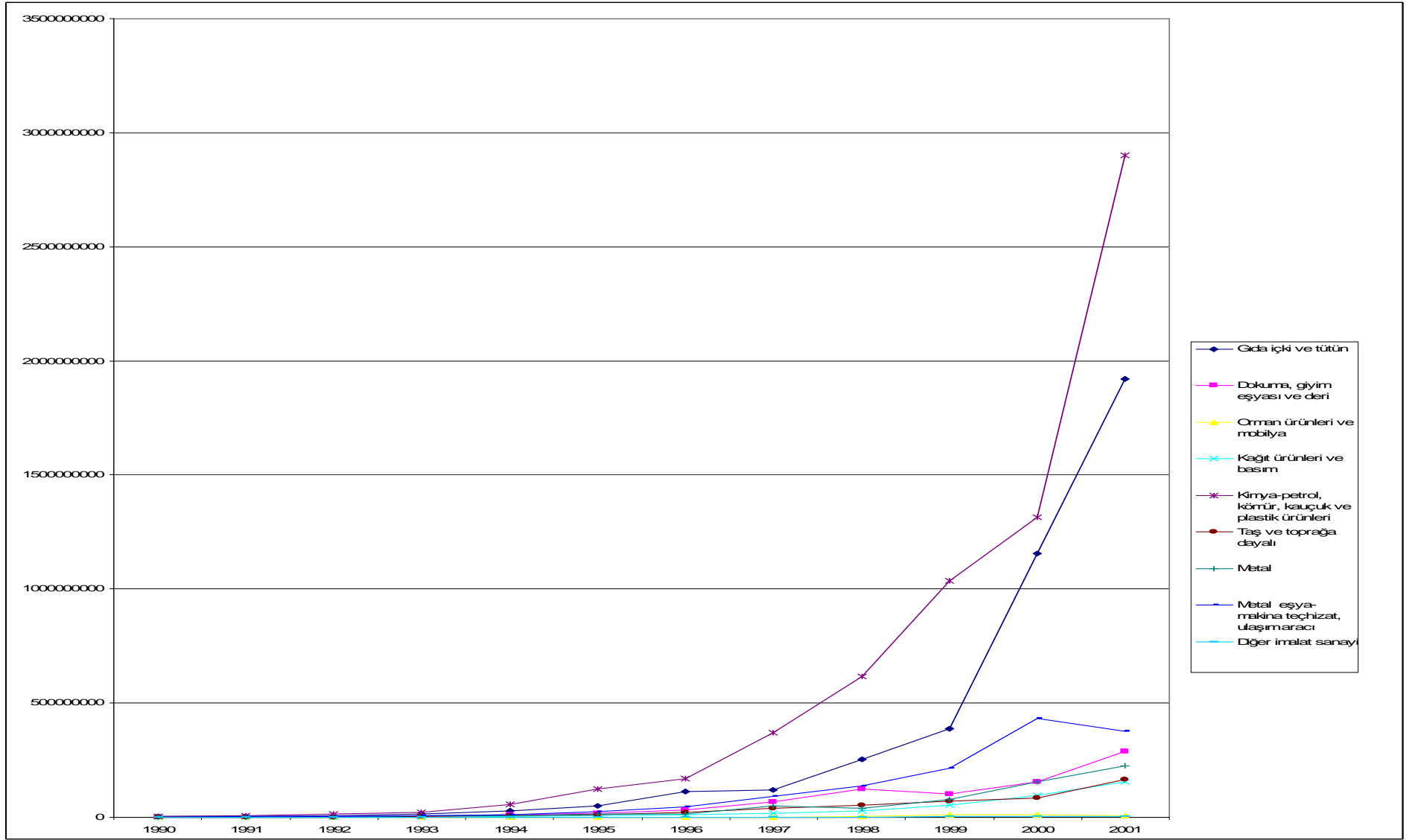

Şekil 47: 1990-2001 Yılları Arasında İmalat Sektöründe Katma Değerde Yaşanan Değişimler

Tablo 89: 1990-2001 Yılları Arası Sektörler İtibariyle Katma Değer (Milyon TL)

SEKTÖRLER	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Gıda İçki Ve Tütün	2.170.073	3.974.953	6.868.111	1.5780.675	29.636.370	50.003.062	112.078.283	121.052.415	253.865.312	387.534.385	1.156.841.106	1.920.662.610
Dokuma, Giyim Eşyası Ve Deri	758.751	1.122.722	2.073.990	3.873.278	9.134.571	18.262.064	31.262.689	65.637.431	122.670.308	101.467.572	154.974.405	288.188.744
Orman Ürünleri Ve Mobilya	25.327	41.337	74.262	193.127	93.665	567.208	1.215.152	1.334.316	3.371.556	8.884.601	9.916.390	5.674.208
Kağıt Ürünleri Ve Basım	317.881	282.747	470.313	1.024.629	3.640.698	6.415.946	10.595.440	16.377.589	28.704.432	53.838.551	96.614.021	155.520.496
Kimya-Petrol, Kömür, Kauçuk Ve Plastik Ürünleri	4.966.322	6.215.833	14.345.727	21.375.842	57.061.968	123.311.663	170.842.995	371.124.232	616.931.054	1.035.122.680	1.314.270.822	2.900.119.281
Taş Ve Toprağa Dayalı	475.026	858.831	1.417.721	3.068.440	7.432.740	11.564.428	19.469.878	37.670.245	53.683.171	70.975.724	85.937.426	164.497.106
Metal	512.218	790.241	1.114.886	5.392.002	6.521.096	14.042.042	13.140.032	47.986.712	38.918.794	77.357.363	154.609.304	226.315.346
Metal Eşya-Makina Teçhizat, Ulaşım Aracı	1.014.279	1.841.463	3.749.440	7.411.081	10.463.331	24.198.929	47.249.917	91.792.502	138.535.363	216.203.106	431.854.690	378.803.729
Diğer İmalat Sanayi	4.302	8385	28.934	31.320	49.568	145.836	276.214	850.285	1.625.598	3.174.389	2.983.082	4.795.677
TOPLAM	10.244.179	15.136.512	30.143.384	58.150.394	124.034.007	248.511.178	406.130.600	753.825.727	1.258.305.588	1.954.558.371	3.408.001.246	6.044.577.197

Kaynak: TÜİK.

Şekil 48: İmalat Sanayi Sektörlerinde Yıllara Göre Katma Değer Artışı

Bundan sonraki bölümde imalat sanayisinin alt sektörlerinin (4 kodlu) incelenmesine yoğunlaşma katsayılarının (YK) karşılaştırması yöntemiyle devam edilmektedir. İzmir’de imalat sanayi sektörlerinin 2001 yıllarına ait yıllık imalat sanayi sayımlarında üretilen istihdam verileri kullanılarak yoğunlaşma katsayıları bulunmuştur.

Öncelikle 2001 yılında YK değerleri 1 ile 1,25 arasındaki sektörler şu şekildedir:

2001 yılında $1 \leq YK < 1,25$ olan sektörler:

- İşlenmiş Unlu Ürünler İmalı
- Yem Sanayii
- Deri Ve Kürk Dışında Kalan Hazır Giyim Eşyası Sanayii, Konfeksiyon, Yapay Süet Kürk Ve Plastik Giyim Eşyası
- Deriden Veya Benzeri Maddelerden Eşya İmalı Sanayii (Ayakkabı Ve Giyim Eşyası Hariç)
- Kağıt Ve Kartondan Ambalaj Maddeleri İmalı
- Basım, Yayın Ve Bunlara Bağlı Sanayii
- Pişirilmiş Kilden İnşaat Malzemesi İmalı (Tuğla, Kiremit, Künk, Ateş Tuğlası, Şömine Ve Baca Boruları Vs.)
- Demir Ve Çelik Metal Ana Sanayii
- Motorlu Kara Nakil Araçları İmalı, Montajı Ve Tamiri

Bu sektörler İzmir’de Türkiye ortalamasının üstünde istihdam barındırması nedeni ile orta derecede önemli sektörlerdir. Fakat bunların arasından “Deri Ve Kürk Dışında Kalan Hazır Giyim Eşyası Sanayii, Konfeksiyon, Yapay Süet Kürk Ve Plastik Giyim Eşyası”, “Motorlu Kara Nakil Araçları İmalı, Montajı ve Tamiri” ve “Kağıt Ve Kartondan Ambalaj Maddeleri İmalı” sektörleri İzmir ilinde önemli ölçüde kan kaybetmekte olup bu alanlardaki istihdam, ülkenin diğer bölgelerine kaymaktadır.

YK değeri 1,25 ve daha büyük olan ve Türkiye toplam istihdamının % 2’sinin üstünde istihdama sahip imalat sanayi sektörleri ise şu şekildedir.

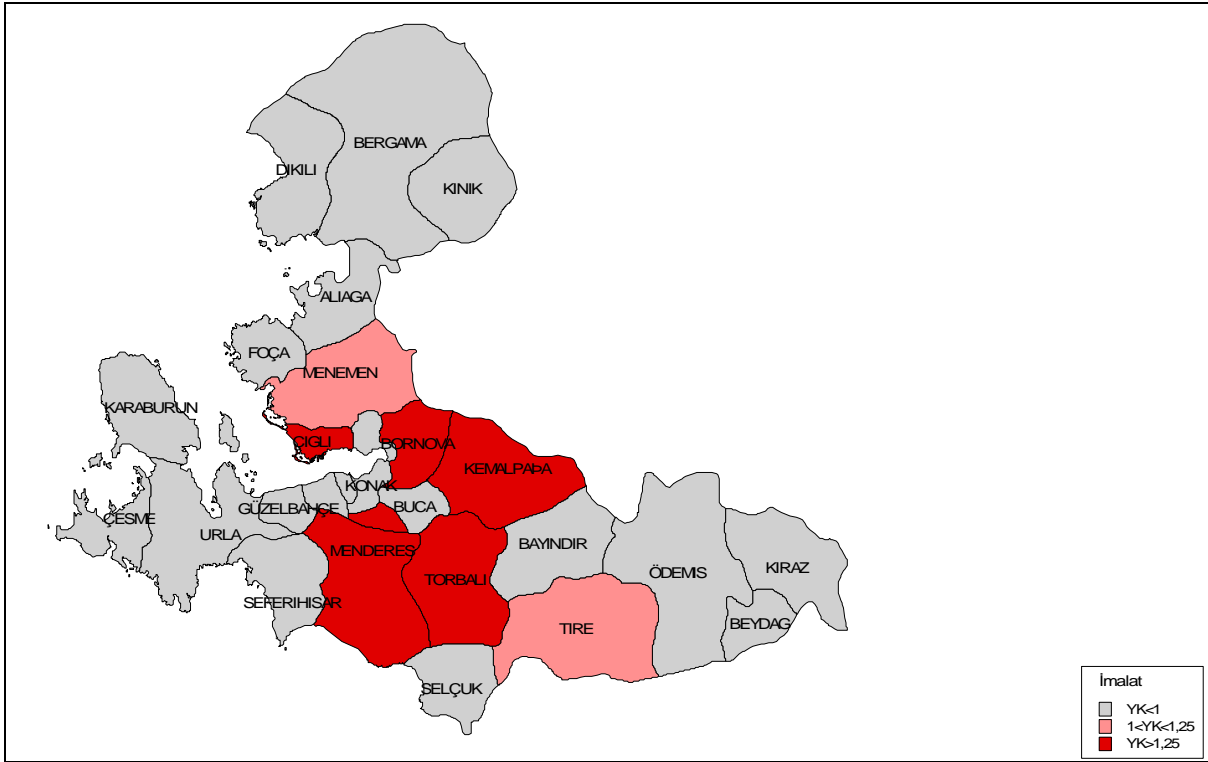
2001 yılında $YK \geq 1,25$ olan (ve yüksek nokta) sektörler:

- Süt Ürünleri Sanayii
- Sebze Ve Meyve İşleme Sanayii
- Bitkisel Ve Hayvansal Yağlar İmalı
- Damıtık Alkollü İçkiler Sanayii
- Tekel Yaprak Tütün Bakımevi
- Deri Ve Kürk Giyim Eşyası Sanayii
- Deri İşleme Sanayii Ve Deri Bitirme İşlemleri (Ayakkabı Ve Giyim Eşyası Hariç)
- Selüloz, Kağıt Ve Karton Sanayii
- Boya, Vernik Ve Lake Sanayii (Cam Macunu)
- Başka Yerde Tasnif Edilmemiş Plastik Mamülleri Sanayii
- Çimento (Tabii Çimento, Portland Çimentosu Vs.), Kireç Ve Alçı İmalı, Sönmüş Ve Sulandırılmış Kireç
- Metal Ve Ağaç İşleyen Makinalar İmal, Montajı Ve Tamiri (Torna Tezgahı İmalı)

- Özel Endüstri Makinaları Ve Teçhizatı İmali Ve Tamiri Montajı (Metal Ve Ağaç İşleyen Makinalar Hariç) (Kompresör İmali)
- Elektrik Sanayii Makinaları Ve Cihazları İmali
- Mesleki Ve İlmi Aletler İle Başka Yerde Tasnif Edilmemiş Ölçme Ve Kontrol Aletleri İmali

Bunlar İzmir'de ülke ortalamasının üstünde istihdam sağlayan imalat sanayi sektörleridir. Sektörlerin, kümelenme oluşturma ihtimalleri firma sayılarına bakılarak yorumlamaya çalışıldığında yüksek nokta sektörlerde çalışan yerel birim/firma sayılarının genel olarak yüksek olduğunu (en az 10), sadece Damıtık Alkollü İçkiler Sanayi; Selüloz, Kağıt Ve Karton Sanayi; Çimento (Tabii Çimento, Portland Çimentosu vs.) ve Kireç Ve Alçı İmali, Sönmüş Ve Sulandırılmış Kireç sanayinde 10'dan az firma olduğu görülmektedir.

İzmir'de imalat sanayisinde, yoğunlaşma merkez ilçelerde daha fazla gerçekleşmektedir (Şekil 49). Çiğli, Bornova, Gaziemir, Menderes, Torbalı ve Kemalpaşa yoğunlaşmanın en fazla olduğu ilçeler olarak görülürken; yoğunlaşma görülmemesine rağmen, en fazla istihdam Konak ilçesinde bulunmaktadır. İlçelerdeki yoğunlaşmalar aşağıda belirtilmektedir.

Şekil 49: İlçelerdeki İmalat Sanayisinde Yoğunlaşma Düzeyleri (2002)

4.3.3. Enerji

İzmir'in enerji sektöründeki konumu incelenirken öncelikle Türkiye ve Ege Bölgesindeki durumunu ortaya koymak gerekir. Enerji Bakanlığı verilerine göre Türkiye, ürettiği enerjinin 3 mislini tüketen bir ülke konumundadır. Bu talebin yerli üretimle karşılanma oranı 1990'lı yıllarda % 44,7 iken 2000 yılında % 33 olmuş ve 2007 yılında bu değer % 23'e düşmüştür (TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, 2007).

Sürdürülebilir gelişmenin gerçekleştirilebilmesi için sürdürülebilir enerji kullanımı, ancak yerel ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının artırılması ile mümkün olabilecektir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması ile sera gazlarının azaltılması sağlanabilecek, ayrıca enerjinin dışa bağımlılığı azaltılabilecektir.

İzmir için hedef, mevcut kaynaklardan enerji üretimi ve buna paralel olarak enerji tüketiminde bu üretimden azami oranda yararlanmaktır.

4.3.3.1. Elektrik Üretim ve Tüketimi

Türkiye geneli 2005 yılı İzmir ili elektrik üretimi, toplam üretimin % 6,65'ini, tüketim ise toplam tüketim miktarının % 9,06'sını oluşturmaktadır. Yıllara göre elektrik üretim ve tüketim miktarları Tablo 90'de verilmiştir. Tablo 91'de ise kullanım yerlerine göre elektrik tüketimi dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 90: İzmir İli Yıllara Göre Elektrik Üretim Ve Tüketim Kapasiteleri

Yıllar	Elektrik üretim kapasitesi: Toplam kapasite (MW)	Toplam tüketim (MWh)
1997	395,0	8.258.203
1998	463,7	8.270.083
1999	454,5	8.563.816
2000	457,9	9.076.114
2001	490,7	9.024.796
2002	554,4	9.960.821
2003	2.224,1	10.620.177
2004	2.307,4	11.369.861
2005	2.583,8	11.801.456

Kaynak: Gediz A.Ş.

Tablo 91: İzmir İli Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi

Yıl	Resmi Daire (MWh)	Sanayi İşletmesi (MWh)	Ticarethane (MWh)	Konut (MWh)	Tarımsal sulama (MWh)	Şantiye (MWh)	Sokak Aydınlatma (MWh)	Diğer (MWh)
1997	290.908	5.852.777	422.923	1.219.303	84.588	49.741	215.967	121.996
1998	481.055	5.365.085	450.518	1.393.319	89.483	64.762	214.067	211.794
1999	554.812	5.177.513	483.588	1.616.256	122.437	81.308	222.036	305.866
2000	594.204	5.364.607	731.374	1.621.871	143.358	101.045	240.382	279.273
2001	501.668	5.319.678	562.324	1.671.658	278.284	419.646	236.694	34.844
2002	232.350	6.176.517	714.861	1.660.806	247.337	-	253.950	675.000
2003	240.413	6.530.714	847.216	1.854.298	271.765	-	261.920	613.851
2004	282.961	6.895.334	947.887	2.029.496	287.989	-	265.518	660.676
2005	299.769	6.794.828	1.189.280	2.353.783	281.763	-	260.670	621.361

Kaynak: Gediz A.Ş.

2005 yılı değerleri kullanılarak bir değerlendirme yapmak gerekirse, 11.801.456 MWh toplam tüketimin % 57 si sanayilerde kullanılmaktadır.

Tablo 92'de yer alan 2004 yılı verileri dikkate alındığında, ülkemizde sanayi sektöründe tüketilen elektriğin toplam tüketim içindeki payı % 49,2 iken ilimizde bu oran % 60,6'ya çıkmaktadır. İzmir ilinde 2004 yılı itibarı ile toplam elektrik tüketimi 11.369.861 megavat/saat ve kişi başına düşen elektrik tüketimi 3.168 kilovat/saat olarak gerçekleşmiştir. En çok elektrik tüketiminde İstanbul'un ardından ikinci sırada yer alan İzmir, kişi başına düşen elektrik tüketimi sıralamasında İstanbul ve Ankara'yı geride bırakarak, 9. sırada yer almaktadır (İZTO, 2007).

Tablo 92: Türkiye ve İzmir'de 2004 Yılı Elektrik Tüketiminin Sektörlere Göre Dağılımı (MWh)

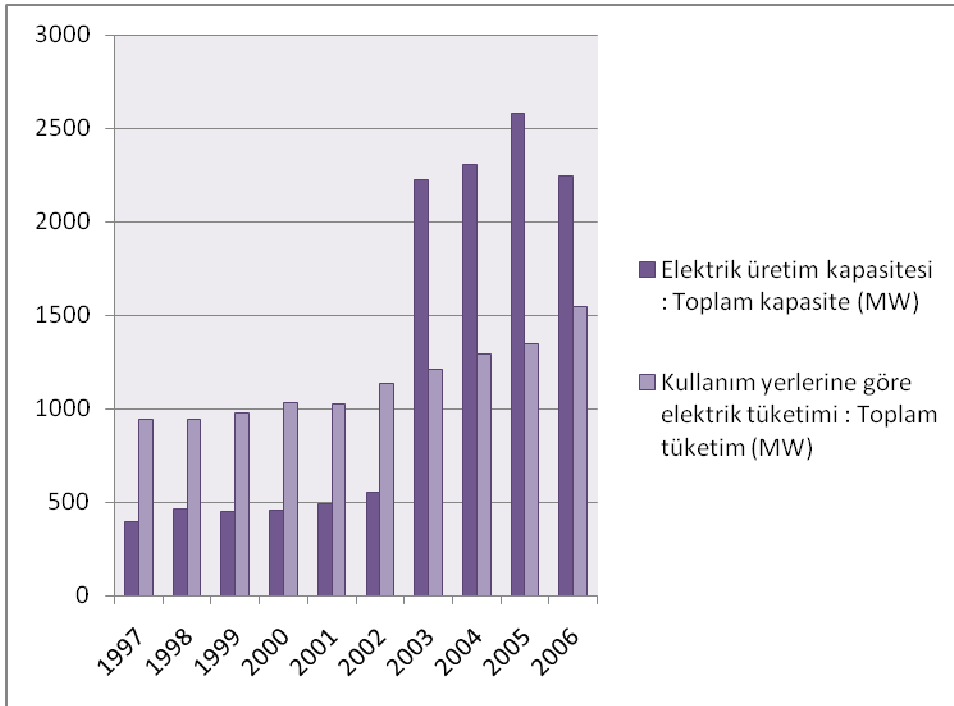
Sektörler	İzmir	İzmir'in Elektrik Tüketim Dağılımı	Türkiye	Türkiye'nin Elektrik Tüketim Dağılımı	İzmir'in Payı (%)
Mesken	2.029.496	17,8	27.618.960	22,8	7,3
Ticaret	947.887	8,3	15.656.151	12,9	6,
Resmi Daire	282.961	2,5	4.530.734	3,7	6,2
Sanayi	6.895.334	60,6	59.565.929	49,2	11,6
Tarımsal Sulama	287.989	2,5	3.145.816	2,6	9,1
Ücretli	111.248	1,0	3.117.558	2,6	3,6
Ücretsiz	154.270	1,4	1.314.971	1,1	11,8
Diğer	660.676	5,8	6.191.734	5,1	10,7
TOPLAM	11.369.861	100,0	121.141.852	100,0	9,4

Kaynak: TEDAŞ

İzmir ilinde 21 adet elektrik santrali bulunmaktadır. Bunların toplam kurulu gücü 2710,5 MW (2.710.500 kW) dir. Yıllık elektrik enerjisi üretim kapasiteleri toplamı 20.352.000 MWh (20.352.000.000 kWh) dir. İzmir’de bulunan 21 santralin 14 adedi doğalgaz, 3 adedi fuel-oil, 4 adedi rüzgar ile çalışmaktadır. Bu elektrik santrallerinde 2007 yılında 16.692.435.152 kWh enerji üretilmiştir. Bu enerjinin 16.139.015 MWh doğalgaz santrallerinde, 431.157 MWh fuel-oil santrallerinde, 122.262 MWh rüzgar santrallerinde üretilmiştir. Sadece İzmir Doğalgaz Kombine Çevrim Santralinin 2007 yılı üretimi 11.661.478 MWh’dir. 2007 yılı İzmir elektrik enerjisi tüketimi 15.617.883.000 kWh dir. 2007 yılı kullanılan pik güç ise 2560 MW dir. İlimiz 2710,5 MW toplam gücündeki 21 adet elektrik santrali hem pik güç ihtiyacını karşılayabilmekte hem de yıllık enerji tüketiminden yaklaşık bir milyar kWh fazlasını üretebilmektedirler.

İzmir il genelinde, 2007 yılında tüketilen 15.617.883 MWh enerjinin 12.217.939 MWh’sı Gediz Elektrik Dağıtım A.Ş. İl Müdürlüğü tarafından, kalanı ise dağıtım sistemi kayıpları ile otoprodüktör santrallerin üretimleri olarak TEİAŞ tarafından direk abonelere verilmek suretiyle tüketilmiştir.

Ülkemizin 2008 yılı enerji tüketiminin % 8,2 artacağı tahmin edilmektedir. İzmir ve Batı Anadolu bölgesinin tüketim artışı ülkemiz genelinden daha yüksek olduğundan İzmir ili için bu artış %10 kabul edilmektedir (İzmir Valiliği, 2008).

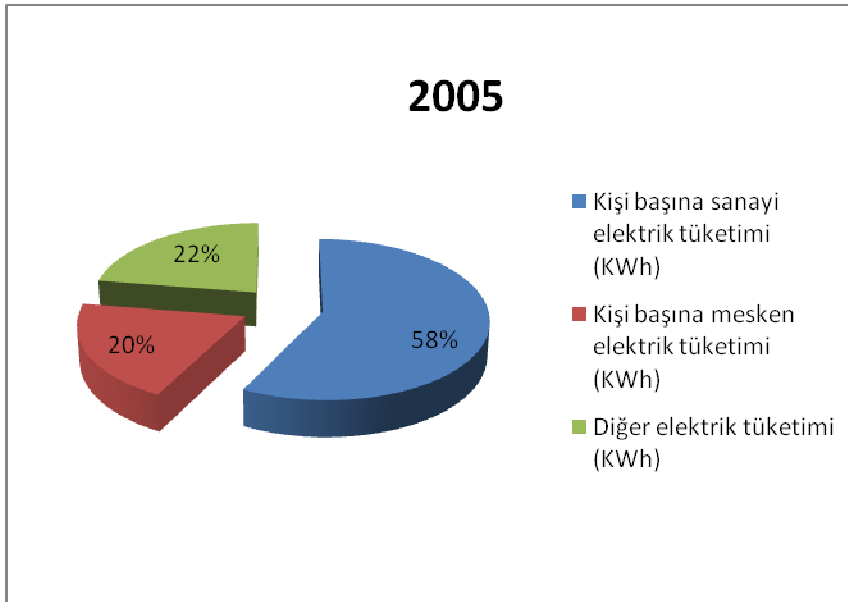
Şekil 50: İzmir İli Elektrik Üretim Ve Tüketim Kapasitelerinin Yıllara Göre Dağılımı
Kaynak: Gediz A.Ş.

Türkiye genelinde kişi başına düşen elektrik tüketimi 2006 yılı itibariyle, 1.961 kWh/kişi iken İzmir ilinde 3648 kWh/kişi'dir. Bu değer görüldüğü gibi 2004 yılı verisi olan 3.168 kilovat/saat/kişi olan değerden daha yüksektir. Tablo 93'de kişi başına düşen elektrik tüketimi dağılımları verilmiştir (Ayrıca bakınız Şekil 51).

Tablo 93: İzmir İli Kişi Başına Düşen Elektrik Tüketimi

Yıl	Kişi Başına Toplam Elektrik Tüketimi (KWh)	Kişi Başına Sanayi Elektrik Tüketimi (KWh)	Kişi Başına Mesken Elektrik Tüketimi (KWh)	Diğer Elektrik Tüketimi (KWh)
1997	2.628	1.862	388	378
1998	2.574	1.670	434	470
1999	2.610	1.578	493	539
2000	2.711	1.602	484	625
2001	2.648	1.561	491	596
2002	2.872	1.781	479	612
2003	3.010	1.851	526	633
2004	3.168	1.921	566	681
2005	3.234	1.862	645	727

Kaynak: Gediz A.Ş.

Şekil 51: İzmir İli Kişi Başına Düşen Elektrik Tüketiminin Gruplara Göre Dağılımı

Kaynak: Gediz A.Ş.

2006 yılı verilerine göre İzmir metropolü % 6,18 kayıp-kaçak oranı ile Türkiye genelinde 6'ncı sırada yer almıştır. Birinci sırada % 4,2 ile Denizli, 81.sırada ise %71 ile Van gelmektedir.

4.3.3.2. Doğalgaz

Ülkemizde enerji kullanımında doğalgaz kullanımının payı sürekli artmaktadır. 1987 yılında doğalgaz kullanımına başlayan Türkiye’de doğalgazın % 64’ü sathallerde elektrik üretmek için, % 18’i konutlarda ısınmak amacıyla ve %14’ü de sanayide kullanılmaktadır (BOTAŞ, 2004). Buna karşılık, İzmir’de doğalgazın % 93,1’i konutlarda ısınmak amacıyla, % 5,5’i sanayide ve % 1,4’ü de ticarethane ve kamu kurumlarında kullanılmaktadır (İzmirgaz, 2007). İzmir, sanayide doğalgaz kullanımına 2002 yılında, konutlarda doğal gaz kullanımına ise 2006 yılında başlamıştır.

Tablo 94: İzmir İli Doğalgaz Ekonomik Veriler

Tüketim Miktarı (sm ³)	2006 Yılı	2007 Yılı
Konut	1.886.961,65	12.008.779,58
Endüstri	84.362,99	712.074,13
Ticarethane ve Kamu	19.528,67	178.548,08
Elektrik Üretimi	0	0
Ulaşım	0	0
Petrokimya Hammade	0	0
İthal Edilen Doğalgaz Miktarı	0	0
Doğalgaz Rezervi	0	0

Kaynak: İzmirgaz, 2007.

4.3.3.3. Yenilenebilir Enerji Kaynakları

4.3.3.3.1. Jeotermal Enerji

31.500 MWt olan Türkiye Jeotermal ısı potansiyeli elektrik üretimi, şehir ısıtma, soğutma, sera ısıtma, termal tesis ısıtma, termal turizm kullanımı, kimyasal maddeler üretimi ve sanayi gibi alanlarda kullanıldığı takdirde sağlanacak hedef yıllık net yurtiçi katma değer 25 Milyar ABD \$’ı civarındadır (Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2006). Jeotermal enerjinin 2005 yılı itibariyle Türkiye’nin milli ekonomisine katkısı 1.400.000.000 ABD \$’ı olarak hesaplanmıştır. Bu rakam, potansiyelin tamamının değerlendirilmesi halinde elde edilecek katma değerinin yalnızca % 5,6’sıdır. Tüm bu verilerden yola çıkarak, Türkiye’nin jeotermal kaynaklarını kullanması gerekliliği kaçınılmazdır. Tablo 95’de Türkiye jeotermal potansiyeli hakkında bazı veriler bulunmaktadır.

Tablo 95: Kaynaklara Göre Birim Elektrik Üretim Maliyetleri (¢/kWh)

Kaynak Adı	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Fuel Oil*	4,21	3,49	4,31	5,34	7,44	9,80
Doğal Gaz**	4,96	3,88	3,64	4,51	5,25	6,25
Linyit***	2,67	1,58	2,09	3,88	5,72	5,15
Jeotermal****	2,71	1,75	1,60	2,42	2,48	2,91

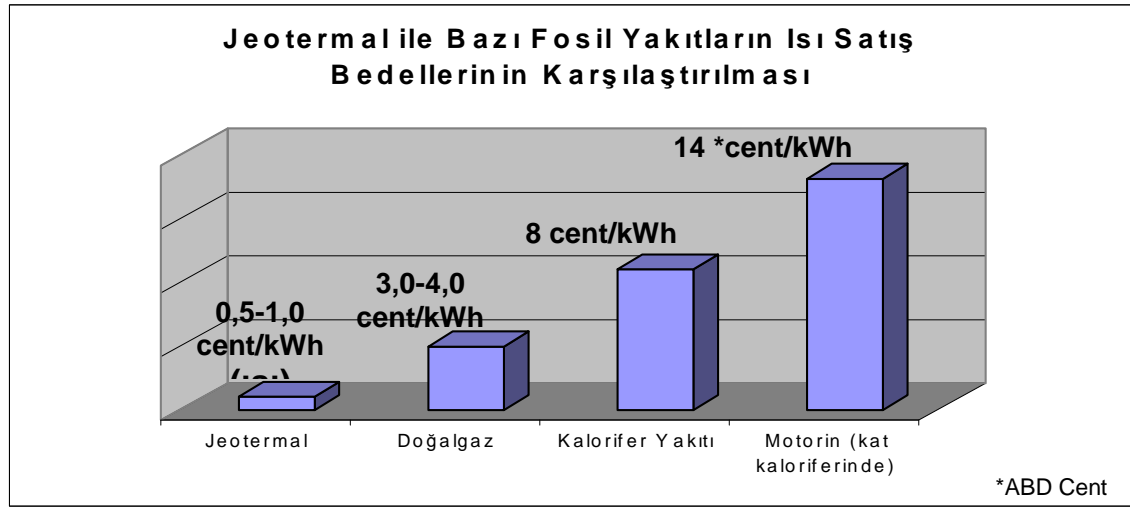
Kaynak: EÜAŞ

Not: Tablodaki değerler brüt elektrik üretim maliyetleridir.

* Ambarlı Fuel Oil Santrali ** Ambarlı Doğalgaz Santrali ***Seyitömer Termik Santrali

**** Sarayköy Jeotermal Santrali

Isıtmak için jeotermal enerji kullanımı Şekil 52’de gösterilmektedir.

Şekil 52: Jeotermal ile Bazı Fosil Yakıtların Isı Satış Bedellerinin Karşılaştırılması

Kaynak: DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı, Madencilik Özel İhtisas Komisyonu, enerji Hammaddeleri Alt Komisyonu, Jeotermal Çalışma Grubu Raporu, 2006

İzmir İli’nde ısıtma ve elektrik üretimi ile ilgili 2006 yılı mevcut durum ve 2013 projeksiyonları Tablo 96’da verilmiştir. Tablodaki değerler, İzmir İlindeki potansiyel jeotermal kaynaklarına dayanılarak elde edilmiş projeksiyonlardır.

Tablo 96: İzmir Jeotermal Konut Isıtması ve Elektrik Üretimi Projeksiyonları

BÖLGELER	2006 Konut Sayısı	Kuruluş Yılı	2013 Isıtma Hedefi	2013 Elektrik Hedefi
D.E.Ü. Kampüsü	2500*	1983		-
Balçova	15000*	1996		5 MWe*
Narlidere	1500*	1998		-
Aliağa	-	-	10000	-
Dikili-Bergama	-	-	15000	-
İzmir ve Civarı (TOPLAM KONUT)			220000	
İzmir Seferihisar	-	-	-	35 MWe
İzmir Dikili	-	-	-	30 MWe

Kaynak: DPT, Jeotermal Çalışma Grubu Raporu, 2006

*http://www.koniks.com/data/doc/JEOTERMAL_ENERJI_HAKKINDA_BILDIKLERIMIZ_VE_BILMEDIKLERIMIZ.doc adresindeki veriler kullanılmıştır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, Balçova ve Narlıdere ilçelerinde 2008 yılı için 28.000 konutun ısınması hedefini ortaya koymuştur.

Elektrik üretimi ve ısıtmada kullanılan Jeotermal enerji İzmir ilinde değişiklik gösteren sıcaklıklar dolayısıyla birçok kullanım alanına sahiptir.

Ayrıca potansiyel kullanım alanlarına bağlı olarak İzmir ili özelindeki jeotermal kaynakların değerlendirilmesine ilişkin olarak 2006 yılı Çevre Düzeni Planına göre;

Elektrik Üretimi için: MTA Genel Müdürlüğü, Elektrik İşleri Etüd İdaresi (EİE), Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ)'ın verilerine göre İzmir'de varolan jeotermal kaynaklardan üçü; Seferihisar (153 °C), Balçova (136 °C) ve Dikili (130 °C) kaynakları; elektrik üretimi için uygun kaynaklar olduğunu ve bu veriler ışığında; kentsel alan içinde kalan Balçova dışındaki kaynakların bulunduğu alanlarda, Seferihisar Doğanbey'de, Dikili Kaynarca bölgesinde elektrik üretecek termal enerji santrallerinin kurulmasının teşvik edilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır.

Kentsel Isıtma için: İzmir'de, jeotermal kaynakların önemli bir bölümü kentsel ısıtma için kullanıma uygun olduğu ifade edilmektedir. 2006 yılı itibariyle jeotermal kaynaklar; Balçova, Narlıdere ve Bergama'da kentsel ısıtma amacıyla kullanılmaktadır. Jeotermal kaynaklarla ilgili bilgiler, İzmir'de Balçova, Narlıdere ve Bergama'ya ek olarak, Seferihisar, Dikili, Çeşme, Aliağa ve Bayındır'da; jeotermalin ısıtmada kullanılmasının olanaklı olduğunu göstermektedir. Bu konuda jeotermal enerji, İzmir için doğalgazın alternatifi değil, tamamlayıcısı olarak düşünülmelidir. Jeotermalle ısıtmanın mali ve teknik anlamda uygulanabilir olmadığı bölgelerde doğalgaz kullanımı tercih edilebilmektedir.

Sera Isıtmacılığı için: Tablo 97’de yer alan ilçelerde jeotermal kaynakların kullanılabilir olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 97: **Sera Isıtmacılığı Kaynakları**

İli	İlçesi	Kaynak
İzmir	Balçova	Balçova
İzmir	Seferihisar	Cumalı, Doğanbey, Karakoç
İzmir	Dikili	Dikili, Kaynarca, Bademli, Kocaoba, Güzellik
İzmir	Bayındır	Ergenli

Jeotermal enerji kaynaklarının bulunduğu bölgelerde, jeotermal enerjinin daha yaygın kullanımını özendirmek, jeotermal enerji kullanılarak teknolojik seracılığı geliştirmek amacıyla alan düzenlemeleri yapılmıştır. Bu alanlardan İzmir Bayındır’da düzenlenen bölgenin organize çiçekçilik bölgesi olarak yaşama geçirilmesi amaçlanırken, diğer bölgelerde bölgenin özelliğine uygun sera tarımının yapılması öngörülmüştür (Türkiye Jeotermal Derneği, 2007).

T.C. Çevre Orman Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü’nce; *Dikili-Kaynarca Teknolojik Seracılık Bölgesi*, Dikili’de Kaynarca bölgesinde varolan jeotermal kaynakların seracılıkta organize biçimde kullanılabilmesini ve teknolojik olanaklardan faydalanılarak üretimin gerçekleştirilebilmesi amacıyla İzmir-Ayvalık yolunun güneyinde bir bölge, Teknolojik Sera Bölgesi olarak planlanmıştır. *Bayındır Organize Çiçekçilik Bölgesi*, Bayındır ilçe merkezi ve çevresinde yaygın bir üretim türüne dönüşmüş olan bahçe bitkileri ve çiçekçilik için, jeotermal kaynak olanaklarının da kullanılacağı organize çiçek seralarının bulunacağı bir bölgenin düzenlemesi yapılmıştır.

Endüstriyel kullanım söz konusu olduğunda, bu konuda jeotermalin en çok kullanıldığı sektörün gıda sektörü olduğu ifade edilmektedir. Jeotermal kaynaklardan sağlanan sular, şeker endüstrisinde, ürünlerin kısa sürede kurutulmasında, konserve üretiminde, yosun, et, sebze gibi organik maddelerin kurutulmasında, tuz elde edilmesinde ve mantar yetiştiriciliğinde yaygın olarak kullanılabilir. Bu kapsamda; 2006 Çevre Düzeni Planına göre İzmir Dikili Kaynarca kaynaklarından elde edilen termal suların, yaklaşık 5 km uzaklıkta bulunan planlanmış olan Bergama Organize Sanayi Bölgesi içinde kurulacak tesislerde kullanılması gerek üretim maliyetleri açısından ve gerekse bölgedeki tarımsal üretimin desteklenmesi açısından önemli olmaktadır.

Ayrıca, Türkiye Jeotermal Derneği tarafından Temmuz 2007’de yapılan öngörü çalışması Tablo 98’deki bilgileri içermektedir.

Tablo 98: İzmir Jeotermal Sahalarının Değerlendirilme Potansiyelleri

	Mevcut Değerlendirme	Muhtemel Potansiyel Konut Eşdeğeri	Muhtemel Potansiyel Sera Eşdeğeri (dönüm)	Mevcut Pazar Şartı
Balçova-Narlidere	25.000 konut	60.000 (I. Etap) 100.000 (II. Etap)	5.000	60.000 Konut
Çeşme	-	24.000	1.000 (Arazi pahalı)	10.000 Konut
Şifne – Çeşme	Kaplıca uygulaması	2.500	100	1.500 Konut
Dikili		100.000	2.000	7.500
Dikili-Bademli	Kaplıca uygulaması	7.500	300	2.000
Dikili-Nebiler	Kaplıca uygulaması	2.500	100	2.500
Dibek-Poyracık (Bergama)	-	10.000	250	10.000
Seferihisar	Seracılık ve termal turizm	200.000	10.000	100.000
Seferihisar-Doğanbey	Basit kaplıca uygulaması	5.000	1.500	2.000
Aliağa		25.000	866	15.000
Bayındır – Dereköy	Kaplıca – 100 odalı kaplıca işletmeciliği	3.000	100	3.000
Çiğli-Ulukent	-	25.000	Uygun arazi yok	-

Kaynak: Türkiye Jeotermal Derneği tarafından sağlanan bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır (2007).

Tablo 98’de yer alan jeotermal alanların muhtemel kullanım olanakları ile ilgili aşağıdaki bilgiler verilebilir:

Çeşme’deki tüm otellere termal su temini mümkündür. Arazi temini pahalı olduğu için seracılığa uygun değildir. Yapılabilecekler mevcut termal turizminin geliştirilmesi ve kısmi balıkçılık olarak sayılabilir.

Şifne – Çeşme’de ilave etüt ve sondajlı aramalar ile Şifne beldesinin ısıtılması, sera ısıtması, termal turizm ve balıkçılık uygulamaları yapılabilir.

Dikili Jeotermal alanında mevcut durum jeotermal ile merkezi ısıtma çalışmalarına başladığını fakat çalışmaların % 10’unun gerçekleştiğini göstermektedir. Fakat Dikili’nin ısıtılması, sera ısıtması, deniz kenarında kurulabilecek yeni termal tesisler için termal su sağlanması mümkündür.

Bademli için sayılabilecek kullanım alanları Çandarlı Beldesinin ısıtılması, sera ısıtması (en az 25.000 m² büyüklüğünde olmalıdır), termal tesisler için termal su sistemi kurulması olarak sayılabilir.

Nebiler-Dikili Jeotermal alanı, Dikili ilçesinin kısmi ısıtmasında ve sera ısıtmasında kullanılabilir.

Dibek-Poyracık (Bergama) jeotermal alanı Kınık İlçesinin ısıtılması, poyracık beldesinin ısıtılması, sera ısıtması ve termal turizm gerçekleştirilebilir.

Seferihisar Jeotermal Alanındaki jeotermal kaynaklarla; sahadan elektrik üretilmesi, yakın çevredeki tesislere termal su sağlanması, sera ısıtması, kimyasal madde üretimi, Seferihisar, Güzelbahçe, Narlıdere ilçelerinin Sığacık Köyü, Doğanbey, Gümüldür, Ürkmez beldelerinin ısıtılması gerçekleştirilebilir.

Seferihisar'a yakın Doğanbey Jeotermal Alanındaki kaynaklarla Doğanbey, Gümüldür ve Ürkmez Beldeleri'nin ısıtılması, sera ısıtması, termal turizm tesislerinin ısıtılması ve bu tesislere termal su sağlanması mümkündür.

Aliağa' daki jeotermal kaynaklarla Aliağa ilçesinin ısıtılması ve sera ısıtması sağlanabilir. Bayındır-Dereköy jeotermal alanında kaynaklar Bayındır ilçesinin ısıtılması ve sera ısıtması gerçekleştirilebilir.

Çiğli-Ulukent Jeotermal Alanı'ndaki kaynaklarla Çiğli, Menemen İlçelerinin ve Çamaltı beldesinin ısıtmaları gerçekleştirilebilir. Seracılık yapmak için uygun arazinin bulunmadığı düşünülerek sera ısıtması önerisinde bulunulmamıştır.

Urla-Gülbahçe jeotermal alanında mevcut bir değerlendirme bulunmamaktadır. Gülbahçe Köyü ile Urla ısıtmasında kullanılabilir. Termal turizm için termal su sağlanabilir.

4.3.3.3.2. Rüzgar Enerjisi

Rüzgar enerjisi yatırım ve elektrik üretim maliyetleri Tablo 99'da verilmektedir.

Tablo 99: Yatırım Ve Üretim Maliyetlerine Göre Enerji Çeşitleri

Kaynak Türü	Yatırım Maliyetlerine Göre		Elektrik Üretim Maliyetlerine Göre	
	ABD \$ / KW	YTL / KW	ABD \$ /KWs	YKr /KWs
Hidrolik Santraller	750-1.200	1.125-1.800	0,0005	0,0008
Linyit Santralleri	1.600	2.400	0,0250	0,0375
İthal Kömür Santralleri	1.450	2.175	0,0300	0,0450
Doğalgaz Santralleri	680	1.020	0,0350	0,0525
Nükleer Santraller	3.500	5.250	0,0450	0,0675
Rüzgâr Santralleri	1.450	2.175	0,0750	0,1125

Kaynak: Çalışkan M., EİAŞ Sunum, Teknoloji İzleme ve Araştırma Müdürlüğü, 2006.

Yatırım maliyetleri açısından incelendiğinde Tablo 99'da görüldüğü gibi en ucuz kaynak Doğalgaz santralleridir. Birim maliyet olarak da kWh başına 3,5 ABD Cent'lik maliyetle oldukça düşük bir değere sahip olmasına rağmen petrol fiyatlarındaki istikrarsızlık yakıt maliyetlerindeki belirsizliği arttırmaktadır.

Ülkemizdeki su potansiyelinin yüksek oluşu özellikle Doğu Anadolu bölgemizdeki büyük baraj projeleri ile elektrik ihtiyacımızın büyük bir bölümünü karşılamamıza yardım etmektedir. Büyük nehirlerde kapasite kullanılmış olduğundan küçük nehir santralleri yapımına yönelinmiştir. Hidrolik santral yapım süresi 2-3 yıl gibi uzun bir zaman almaktadır ve yatırım maliyeti kW başına 750-1200 \$ arasında değişmektedir. Birim maliyeti 0,05 ABD Cent ile en düşük birim maliyeti olması itibarıyla halen yatırımcıların tercih ettiği bir kaynaktır. Ancak küresel ısınma nedeni ile su debisi tahminleri zorlaşmakta bu nedenle de üretim tahmini konusunda belirsizlik artmaktadır. Bu da yatırımcılar için riski arttırmaktadır.

Termik santrallerin yatırım maliyeti KW başına 1.450-1.600\$ arasındadır. Birim maliyetleri ise 2,5- 3 ABD Cent civarındadır. Birim maliyetinin düşük olmasına rağmen çevresel etki ve dışa bağımlılık faktörleri olumsuz yönleri olarak sayılabilir.

Nükleer santrallerin yatırım maliyeti KW başına yaklaşık 3500\$, birim başına üretim maliyeti ise 4,5 ABD Cent'tir. Nükleer santral yatırımlarında politik ve çevresel faktörler de etkili olmaktadır. Ayrıca bir nükleer santralin yapımı yaklaşık 8-10 yıl sürmektedir.

Rüzgâr santrali yatırım maliyeti KW başına ortalama 1.450\$, birim başına üretim maliyeti ise 7,5 ABD Cent'tir. Bu tutarlar ortalama rüzgâr hızlarına göre hesaplanmıştır. Rüzgâr tarlasının kurulu olduğu alan ne kadar yüksek, düzgün ve istikrarlı rüzgâr alıyorsa buradan elde edilecek elektriğin birim maliyeti de o kadar düşük olacaktır. Daha az rüzgâr alan bölgelerde ise birim üretim maliyeti daha yüksek olacaktır.

4.3.3.3.3. Biyokütle Enerjisi

Dünya Enerji Konseyi tarafından 1995 yılında 16. Dünya Enerji Kongresi'ne (Tokyo Kongresi) sunulan "Global Enerji Perspektifleri" raporunda yer alan altı değişik senaryoya göre dünyanın birincil enerji tüketiminin, 2020 yılında 11.4-15.4 GTEP ve 2050 yılında da 14.2-24.8 GTEP arasında olması beklenmektedir (GTEP: Milyar Ton Eşdeğer Petrol). Aynı rapora göre yenilenebilir kaynaklardan yapılacak üretim 2020 yılında 2.3-3.3 GTEP ve 2050 yılında 4.4-7.3 GTEP sınırlarında olacaktır. Bu payların içinde klasik biyokütle ve klasik hidrolik enerji yer aldığı gibi, modern biyokütle ve diğer yenilenebilir kaynaklar da yer almaktadır. Modern biyokütlenin olası payını karşılaştırmalı biçimde görebilmek açısından, 2020 yılı için kaynaklar bazında yapılmış bir öngörüm aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 100: 2020 Yılı için Türkiye Yenilenebilir Enerji Kaynakları Bazında Yapılmış Öngörü Çalışması Sonucu

	2020 Yılında Minimum		2020 Yılında Maksimum	
	MTEP	Toplamın % si	MTEP	Toplamın % si
Modern Biyokütle	243	45	561	42
Güneş	109	20	355	26
Rüzgar	85	15	215	16
Jeotermal	40	7	91	7
Küçük Hidrolik	48	9	69	5
Deniz Enerjileri	14	4	54	4
Toplam	539	100	1.345	100
Genel Enerji Talebinin %'si		3-4		8-12

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Kaynakları Bilgilendirme Web Sitesi, 2007
(MTEP: Milyon Ton Eşdeğer Petrol)

Dünya genelinde biyokütle enerji teknolojisi hızla gelişmektedir. Bu konuda yapılan araştırma ve yayınlar da giderek önemli bir sayıya ulaşmıştır.

Biyokütle enerjisinin yarattığı istihdam Tablo 101'de diğer enerji alternatiflerinin yarattığı istihdam verileri ile birlikte verilmektedir. Karşılaştırılma yapıldığı takdirde görülmektedir ki, biyokütle enerjisinin toplamda yarattığı istihdam güneş enerjisi hariç diğer enerji alternatiflerine kıyasla daha fazladır.

Tablo 101: Enerji Teknolojilerinde İstihdam

Teknoloji	Tesis Ömrü Boyunca İstihdam (İş Sayısı/MW)		
	İnşaat, Kuruluş, Üretim	Bakım, Onarım	Toplam
Güneş Pili	5.76	4.80	10.56
Rüzgar	2.51	0.27	2.79
Biyokütle	0.40	2.44	2.84
Kömür	0.27	0.74	1.01
Doğalgaz	0.25	0.70	0.95

Kaynak: Global Enerji, Mayıs 2007: s. 54

Biyodizel konusu esas alındığında, rakamsal değerler Tablo 102’de gösterildiği gibidir.

Tablo 102: Türkiye’nin Potansiyel Biyodizel Kazancı

Üretilebilecek Yağ (ton)	926.800
Potansiyel üretilebilecek Biyodizel (ton)	894.362
2002 Yılında Dizel Yakıtı Eşdeğeri İthal Edilen Ham Petrol (ton)	7.562.960
2002 Yılında Dizel Üretimi İçin Ham Petrole Harcanan Para (\$)	1.040.000.000
Biyodizel Üretimi ile Tasarruf Edilebilecek Para (\$)	125.000.000
Elde Edilecek Biyodizelin Dizel Tüketimi İçindeki Payı (%)	12

Kaynak: Erdin, Şirin ve Alten, 2002

Biyodizel sadece bitkisel yağlardan değil aynı zamanda hayvansal ve atık evsel yağlardan da elde edilebilmektedir. Tablo 103’de görüldüğü üzere, Türkiye’deki toplam yağ üretiminin % 10’unun geri kazanıldığı düşünüldüğünde elde edilebilecek biyodizel miktarı 404.328,15 ton olmaktadır.

Tablo 103: Türkiye’ de Potansiyel Atık Yağ Kazanç Tablosu

Üretilen yağ (ton) (1998 yılı)	4.189.929
Geri Kazanım Oranı	0,1
Geri Kazanılan Yağ (ton)	418.992,9
Biyodizel (ton)	404.328,15
Atık Yağdan Tasarruf Edilebilecek Para (\$)	56.500.000
Elde Edilecek Biyodizelin Dizel Tüketimi İçindeki Payı (%)	5,4

Kaynak: Erdin, Şirin ve Alten, 2002

Bu analize göre Türkiye’nin dizel tüketiminin yaklaşık % 18’lik kısmının biyodizel üretimi ile karşılanabileceği ortaya çıkmaktadır.

İzmir, yağlı tohumlu bitkilerin yetişmesi için uygun iklim koşullarına sahiptir. Bunun yanında, biyodizel konusunda Ar-Ge çalışmaları yapabilecek yetkinliğe sahip akademisyenlerin çalıştığı üniversiteler bünyesinde araştırma ve uygulama merkezleri bulunmaktadır. Bu durum, uygulama sırasında bilime dayalı çalışmaların yapılmasına ve ürün kalitesinde rekabet edilebilir bir özelliğin oluşmasına olanak sağlamaktadır. İzmir gerek Ar-Ge açısından uygun platforma sahip olması gerekse ekonomik gelişimini çoğunlukla sanayi ve tarıma bağlı kılan bir kent olması itibarıyla biyodizel konusundaki gelişime avantajlı bir konuma sahiptir. Biyodizel, tarıma dayalı sanayi sektörünün de gelişime açılması için bir fırsat yaratmaktadır.

Ayrıca İzmir Büyükşehir Belediyesi Çiğli'deki atıksu arıtma tesisinden çıkan atık çamurlardan yararlanarak her biri yaklaşık 25 metrekareden 6 parsel alana yağ bitkisi ekimi yapmıştır. Kanola, aspir ve buğday ekimi amacıyla 2 ayrı bölümden toplam 6 parsel oluşturan Büyükşehir mühendisleri, bu parsellerin yarısını normal, yarısını da çamurlu toprakla beslemişlerdir. Bunun sonucunda atık çamuru kullanılan parsellerdeki bitkilerin yapraklarının hem daha koyu yeşil hem de daha parlak olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu bitkilerin gelişimleri daha hızlı, boylanmaları da daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Denemede 20 ton atık çamur kullanılmıştır. Haziran ortalarında yapılacak hasadın ardından toplanan bitkilerin ayrı bir makineden geçirilerek bir bölümünden yağ, bir bölümünden de küspe elde edilmesi amaçlanmıştır. Daha sonra elde edilen yağ, kimyasal karışımlarla birlikte farklı bir süreçten geçirilecek ve bu işlemin ardından da biodizelle gliserin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Diğer enerji türlerine göre daha ekonomik ve çevreci olan biodizelin İzmir ilinde, ilk etapta vapurlarda ve otobüslerde kullanılması planlanmaktadır (Urla Haber Portalı Web Sitesi, 2007).

Ayrıca İzmir' de mikroalglerin (tek hücreli yosun) hammadde olarak kullanılması konusunda projeler geliştirilmekte ve bu alanda tüm dünya ile birlikte çalışmalar yapılmaktadır. Alglerin hammadde olarak kullanılması hem verimliliği hem de alan gereksinimi açısından yararlı olacaktır. Çünkü alglerin kullanılmasıyla sadece karadaki alanlar değil, denizler de bu süreçte alan olarak kullanılabilir. Bu konuda Ege Bölgesi'nin ve Türkiye'nin geleceğine yatırım yapılmalıdır.

Tüm bu konularda İzmir, elindeki kapasite ve altyapı avantajını kullanmalı ve ilgili yatırımların yapılması için destek ve karar almaya katılma mekanizmalarını harekete geçirmelidir.

4.3.3.4. Enerjinin Etkin Kullanımı ve Enerji Verimliliği

Enerji tasarrufu günümüzde gerekli olan ve kaynakların hızla tükenmesi nedeniyle her alanda uygulanması zorunlu bir durumdur. Enerji tasarrufu konutlarda, sanayide, iletim hatlarında özellikle üzerinde durulması gereken konuların başında gelmektedir.

Konutlarda tasarruf, kullanıcı açısından en basitinden enerji tasarruflu lambalar, A sınıfı elektrikli aletler kullanılarak sağlanabilir. Ancak ulaşılabilen verilerden hangi sektörde hangi iş için ne kadar enerji kullanıldığı belirlenmesi mümkün olmamaktadır. Yapı sektöründe çabuk geri dönüşü olan yatırımlarda % 30 - % 50 gibi büyük bir enerji tasarrufu potansiyeli olduğu düşünülmekle beraber (Onaygil, Erkin, Meylani ve Akdağ, 2007) elde yeterli verinin olmaması nedeniyle bu tasarruf potansiyelinden tam olarak yararlanılamadığı bilinmektedir. Gelecekte bu verilerle ilgili çalışma yapılması gerekmektedir.

Sanayide, üretim bantlarının enerji tasarrufuna uygun tasarımılanması, çevreye karşı gerekli önlemlerin alınması ve konutta olduğu gibi enerji ile ilgili gerekli tasarruf önlemlerinin yapılması mümkün olmaktadır.

İletim hatlarında ise kullanılan ara ünitelerin ömrünü dolduranların yenilenmesi, ivedilikle bozuk olanların tamir edilmesi ve kaçak oranlarını düşürecek bilimsel eklemelerin yapılmasıyla tasarruflar gerçekleştirilebilir.

Rüzgar, güneş ve jeotermal enerji gibi yenilenebilir kaynaklardan yararlanılarak enerji üretimi artırılabilir. Devlet desteği ile bu enerji kaynaklarına uygulanan vergiler, lisans işlemleri gibi doğrudan bu kaynakların verimli kullanılmasını sağlayacak teşvikler gerçekleştirilebilir. Ancak güneş enerjisinin potansiyeliyle ilgili çalışmalar proje bazında yapılmış olup genel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çerçevede İzmir Valiliği, Kasım 2008'de tüm kamu kurum ve kuruluşlarına bir genelge yayınlarak enerji tasarrufunun önemini, gerekliliğini ve bu konuda çaba sarfedilmesinin zorunlu olduğunu bildirmiştir. Bu amaçla düzenlemiş olduğu bir bilgilendirme toplantısı ile, yetkili kişilere kurumlarında nasıl bir tasarruf düzenlemesine gitmeleri gerektiği konusu açıklanmıştır.

Kyoto protokolü açısından bakıldığında küresel ısınmanın en önemli kaynaklarından olan karbondioksit gazının önemli miktarda ulaştırma kaynaklı olduğu görülmektedir. Türkiye'nin küresel ısınmaya neden olan önemli bir ülke olması nedeniyle Kyoto protokolünün imzalanması halinde bu emisyonların azaltılması yönünde önemli yaptırımlar gerekecektir. Bu açıdan bakıldığında İzmir kenti iyi bir örnek model teşkil edebilme ve çevreci bir kent olabilme potansiyeline sahiptir.

İzmir, günde ortalama 3.000 ton mertebesinde kentsel atık oluşturmaktadır. Bu çöpün çok önemli bir kısmı deponi sahalarında gömülerek bertaraf edilmeye çalışılmaktadır. Bu bertaraf şekli beraberinde birçok problemi de getirmektedir; pahalı arazinin bu şekilde atıl kullanımı, estetik problemler, sinek ve koku problemi, yer altı suyu kirlenme riski, hava kirliliği riski, vektörlerle hastalık bulaştırma riski, patlama riski vb. Başka bir göz ile bakıldığında, atık olarak görülen bu çöpler, içeriğinde organik madde zenginliği nedeniyle son derece değerli birer doğal kaynaktırlar. Çünkü organik karbonca zengin olan bu çöplerden en geç doğal gaz tanımlanabilecek metan gazını geri kazanmak mümkündür. Ayrıca İzmir Çiğli Evsel Atıksu Arıtım Tesisi'nden de günde ortalama 600 ton (ıslak bazda) aerobik arıtma çamurunun çıktığı bilinmektedir. Bu organik materyal de aynı şekilde metan gazı açısından son derece zengin bir kaynaktır. Günümüzde biyoenerji kaynaklarının verimli bir şekilde kullanımı konusunda birçok ülke önemli bir yol kat etmiş bulunmaktadır (Brezilya, Çin, Hindistan, İsveç, Almanya, Danimarka, İngiltere, ABD). Bu ve benzeri organik kaynakların metan içeriğinin geri kazanılması yönünde ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinde çok ciddi ticari uygulamalar bulunmaktadır. Avrupa Birliği yenilenebilir enerji kaynakları içinde biyoyakıtların azami derecede kullanımına yönelik yönetmelikler bulunmaktadır ve bu yönetmeliklere göre (08.05.2003 Tarihli Yönetmelik 2003/30/EC) taşımacılıkta sıvı ve gaz yakıtların teşviki hedefleri 2005'de % 2 iken 2010'da % 5.75'e çıkartılmaktadır (Ege Üniversitesi Biyomühendislik Bölümü, 2007).

Bu konuda yönetmeliklerle ilgili bir takım eksikler bulunmaktadır. Enerji ile ilgili Türkiye'de uygulanan birçok yönetmelik vardır. Enerji üretimi, kullanımı ve verimliliğini artırmak için Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinde, Avrupa Birliği yasalarına uyumlu kanunlar çıkarılmıştır. Ancak bu yasalara bağlı yönetmelikler halen hazırlanmaktadır.

5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanunu, enerji kaynaklarının ve enerjinin kullanımında verimliliğin artırılmasına ilişkin hazırlanan yönetmelikler, oluşturulan enerji verimliliği stratejisi gibi temel belgeler kapsamındaki uygulamalar ile enerji verimliliği sağlanmaya çalışılmaktadır.

Politika belirleyiciler, araçlar ve tüketiciler olmak üzere enerji verimliliği alanında rol alabilecek tüm paydaşların görevleri belirlenmiştir. Sanayi, bina, ticaret, özel ve toplu taşıma ve kamu sektörlerinde yapılması gerekenler belirtilmiştir. Bu bağlamda, bilindiği üzere 2010 yılı sonuna kadar binalarda ısı yalıtımının yaygınlaştırılması, enerji verimli ev aletleri kullanımının artırılması, özellikle enerji yoğun sanayi tesislerinde aynı enerji ile daha fazla üretime imkan sağlayacak projelerin yapılması, kamu ve özel mülkiyete ait binalarda elektrik enerjisi tüketiminde en az % 15 tasarruf sağlanması, toplumdaki enerji kültürünün ve

verimlilik bilincinin geliştirilmesine her kurum ve kuruluş tarafından etkin katkıda bulunulması gibi hedefler belirlenmiştir.

Son olarak elektrik enerjisi öncelikli olmak üzere, enerjinin her noktada verimli ve etkin kullanılması ve israfının önlenmesi amacıyla kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla "Ulusal Enerji Verimliliği Hareketi" başlatılmış ve 2008 yılı "Enerji Verimliliği Yılı" olarak ilan edilmiştir (2008/2 Genelge).

4.3.3.5. Değerlendirme

Bir önceki bölümde, enerji verimliliği kapsamında yapılan değerlendirmeler İzmir ili için son derece önemlidir. Çünkü İzmir, enerji tüketiminde önemli bir konumdadır.

2004 verilerine göre genel elektrik tüketiminde İstanbul'un ardından ikinci sırada yer alan İzmir, kişi başına düşen elektrik tüketimi sıralamasında İstanbul ve Ankara'yı geride bırakarak, 9. sırada yer almaktadır. Bu veriler İzmir'deki elektrik tüketiminin ortalamasının çok üzerinde olduğunu göstermektedir. Bunun yanında İzmir'de sanayi sektöründe tüketilen elektriğin toplam tüketim içindeki payı, Türkiye genelindeki paya kıyasla daha yüksektir.

Üretilen miktar tüketim değerlerini karşılayabilmektedir. İzmir'de, 2.710,5 MW toplam gücündeki 21 adet elektrik santrali hem pik güç ihtiyacını karşılayabilmekte hem de yıllık enerji tüketiminden yaklaşık bir milyar kWh fazlasını üretebilmektedir.

Elektrik üretimi açısından üretim çeşitliliğine bakıldığında üretilen elektriğin % 96,7 oranındaki miktarı doğalgaz santrallerinde, yaklaşık % 2,6 kadarı ise fuel oil santrallerinde üretilmektedir. Toplam elektrik üretiminin % 0,7'lik bir oranı ise rüzgar santrallerinde üretilmektedir.

Görüldüğü üzere elektrik üretiminde enerji çeşitliliği ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım oranı oldukça düşüktür. Enerji çeşitliliğini ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının gerekliliğini vurgulayan ülke güncel enerji politikaları mevcut durumdaki gelişmeler için itici bir güç oluşturmaktadır.

2006 yılı verilerine göre İzmir Metropolü % 6,18 kayıp-kaçak oranı ile Türkiye genelinde 6'ncı sırada yer almıştır. Öte yandan ülkemizin 2008 yılı enerji tüketiminin % 8,2 artacağı tahmin edilmektedir. İzmir ve Batı Anadolu bölgesinin tüketim artışı ülkemiz genelinden daha yüksek olduğundan İzmir ili için bu artış yaklaşık olarak %10 kabul edilmektedir. Bu gibi veriler, İzmir'de enerji verimliliği konusunda hızlı adımlar atılması gerektiğini göstermektedir.

Yukarıda ifade edilen verilerden de görüldüğü üzere enerji kaynakları açısından sahip olunan çeşitlilik üretime yansıtılmamıştır. Özellikle jeotermal ve rüzgar enerjilerinin kullanımlarının, potansiyel ile karşılaştırıldığında çok sınırlı olduğu ortaya çıkmaktadır.

4.3.4. Ticaret⁸

4.3.4.1. İthalat-İhracat Verileri Değerlendirmesi

Bir ülkenin ekonomik gelişmesi, özellikle ihracat ve yabancı sermaye yatırımlarını artırabilmesine ve ihracatın ithalatı karşılama oranına bağlıdır.

Son yıllarda Türkiye'nin üretim ve ihracatında önemli bir artış kaydedilmiştir, ancak ekonomimizin daha da güçlenebilmesi için ihracatın ithalatı karşılama oranının da yüksek olması gerekmektedir. Ancak ülkemizdeki üretim süreçleri ve ihraç malları, ithal kaynaklara ve aramallara bağımlıdır. Türkiye ekonomisinin gelişebilmesi için özellikle bu alandaki dışa bağımlılığı azaltması gerekmektedir.

Bu açıdan bakıldığında İzmir'deki sektörlerin ihracat ve ithalat verilerinin değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bir sektörde yapılan ihracatın artması ve ithalatı karşılıyor olması ve bu oranlardaki artış o sektörün sadece ulusal ölçekte değil, aynı zamanda uluslararası alanda da güçlenmesi anlamına gelmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde İzmir'deki sektörlerin yaptıkları ihracattan kaynaklanan güçlerinin analiz edilebilmesi için Tablo 104'de gösterildiği üzere, 2002 ve 2006 yıllarına ait ithalat-ihracat verileri ile İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı, İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı, İhracatın İthalatı Karşılama Oranı bulunmuş, daha sonra ithalat ve ihracattaki cari fiyatlarla artış ve oranlardaki artış değerlendirilmiştir.

⁸ Bu bölüm Yaşar, Ulusoy & Akıncı tarafından 2007 yılında hazırlanan "İzmir'in Yükselen ve Stratejik Sektörleri" başlıklı rapordan alınmıştır.

Tablo 104: İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri

ISIC Kodu	ISIC Adı	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İhracatın Artışı	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İthalatın Artışı	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2002)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2006)	İhracat/İthalat Artışı (2006>2002)
0111	Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler	36,34	39,32	Artmış	14,24	10,28	Artmış	1,07	2,03	Artmış
0112	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ürünleri	6,89	3,66	Artmış	8,27	11,93	Artmış	3,03	1,00	Azalmış
0113	Meyveler, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri	15,92	10,32	Artmış	7,08	5,63	Artmış	13,72	11,19	Azalmış
0121	Sığır, koyun, keçi, at, eşek, bardo, katır v.b.	0,00	0,03	Artmış	9,55	19,34	Artmış	0,00	0,00	Artmış
0122	Başka yerde sınıflandırılmamış hayvanlar ve hayvansal ürünler	46,22	18,01	Azalmış	14,27	6,39	Azalmış	5,89	4,41	Azalmış
0200	Ormancılık ve tomrukçuluk	3,49	5,22	Artmış	2,08	2,46	Artmış	0,16	0,11	Azalmış
0500	Balıkçılık	11,40	12,07	Artmış	2,64	6,64	Artmış	184,96	7,29	Azalmış
1010	Maden kömürü	24,99	0,00	Azalmış	0,25	1,83	Artmış	0,18	0,00	Azalmış
1020	Linyit	0,18	0,07	Artmış	0,00					
1030	Turba(turb)	0,00	8,62	Artmış	3,59	4,82	Artmış	0,00	0,03	Artmış
1110	Ham petrol ve doğal gaz	99,69	0,00	Azalmış	0,00	0,00	Azalmış			
1310	Demir cevheri	0,00	0,00		0,00	0,00	Azalmış			
1320	Demir dışı metal cevherleri	0,00	0,63	Artmış	0,00	2,47	Azalmış		1,97	
1410	Kum, kil ve taşocakçılığı	13,99	10,55	Artmış	4,63	4,93	Artmış	6,68	7,13	Artmış
1421	Kimya ve gübre sanayiinde kullanılan mineraller	0,37	0,12	Azalmış	4,65	8,55	Artmış	0,15	0,03	Azalmış
1422	Tuz	27,90	24,70	Artmış	0,25	11,29	Artmış	79,17	0,49	Azalmış
1429	Başka yerde sınıflandırılmamış madencilik ve taşocakçılığı	13,00	11,40	Artmış	5,93	4,46	Artmış	7,48	11,23	Artmış
1511	Mezbahacılık	69,84	45,54	Azalmış	12,53	8,23	Azalmış	0,53	0,80	Artmış
1512	Balık ürünleri	10,50	5,23	Azalmış	14,27	19,50	Artmış	1,92	0,33	Azalmış
1513	İşlenmiş sebze ve meyveler	26,62	20,42	Artmış	16,84	12,24	Artmış	50,50	40,01	Azalmış

Tablo 104 (Devamı): İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri

ISIC Kodu	ISIC Adı	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İhracatın Artışı	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İthalatın Artışı	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2002)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2006)	İhracat/İthalat Artışı (2006>2002)
1514	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	36,30	29,59	Artmış	6,23	8,90	Artmış	2,49	1,94	Azalmış
1520	Süt ürünleri	37,24	26,31	Artmış	12,92	10,66	Artmış	3,38	2,75	Azalmış
1531	Öğütülmüş tahıl ürünleri	11,39	3,52	Artmış	6,28	1,61	Azalmış	3,68	9,78	Artmış
1532	Nişasta ve nişastalı ürünler	26,64	56,64	Artmış	26,43	31,07	Artmış	0,23	0,64	Artmış
1533	Hazır hayvan yemleri	2,23	17,67	Artmış	9,23	17,60	Artmış	0,01	0,02	Artmış
1541	Fırın ürünleri	1,08	1,12	Artmış	0,16	0,80	Artmış	141,22	19,78	Azalmış
1542	Şeker	0,08	0,16	Artmış	0,07	0,00	Azalmış	4,88	#SAYI/0!	
1543	Kakao, çikolata ve şekerleme	3,43	3,04	Artmış	5,30	2,93	Artmış	3,55	5,23	Artmış
1544	Makarna, şehriye, kuskus vb. unlu mamüller	20,81	0,94	Azalmış	0,00	2,08	Azalmış		14,30	
1549	Başka yerde sınıflandırılmamış gıda maddeleri	2,15	1,11	Artmış	4,84	4,47	Artmış	0,36	0,21	Azalmış
1551	Mayalı maddelerden etil alkol	0,38	6,15	Artmış	0,84	8,58	Artmış	0,50	0,44	Azalmış
1552	Şarap	2,86	2,02	Azalmış	0,00	5,62	Azalmış		0,85	
1553	Bira ve malt	21,92	7,57	Azalmış	56,56	47,34	Artmış	13,13	1,59	Azalmış
1554	Alkolsüz içecekler, maden ve memba suları	19,07	6,42	Artmış	0,18	1,44	Artmış	625,54	13,65	Azalmış
1600	Tütün ürünleri	98,79	77,36	Artmış	75,47	74,66	Artmış	2,85	2,24	Azalmış
1711	Tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil	2,23	1,35	Artmış	4,29	4,71	Artmış	0,48	0,31	Azalmış
1721	Giyim eşyası dışındaki hazır tekstil ürünleri	9,74	8,64	Artmış	3,74	4,10	Artmış	120,25	36,69	Azalmış
1722	Halı ve kilim	1,08	0,61	Artmış	3,34	2,23	Artmış	1,62	1,23	Azalmış
1723	Halat, ip, sicim ve ağ	3,09	3,91	Artmış	9,85	11,60	Artmış	0,09	0,09	Azalmış
1729	Başka yerde sınıflandırılmamış tekstil ürünleri	0,50	0,86	Artmış	7,03	10,62	Artmış	0,10	0,10	Artmış

Tablo 104 (Devamı): İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri

ISIC Kodu	ISIC Adı	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İhracatın Artışı	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İthalatın Artışı	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2002)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2006)	İhracat/İthalat Artışı (2006>2002)
1730	Trikotaj (örme) ürünleri	3,88	5,03	Artmış	4,93	1,14	Azalmış	9,57	32,91	Artmış
1810	Giyim eşyası (kürk hariç)	9,14	7,99	Artmış	4,23	4,35	Artmış	62,17	21,60	Azalmış
1820	Kürk mamülleri	0,14	3,94	Artmış	14,46	11,91	Azalmış	0,01	0,54	Artmış
1911	Dabaklanmış deri	33,71	17,87	Artmış	27,89	29,81	Artmış	0,24	0,22	Azalmış
1920	Ayakkabı	4,46	7,06	Artmış	4,65	6,41	Artmış	1,09	0,51	Azalmış
2010	Kereste ve parke	0,90	0,63	Azalmış	0,77	2,89	Artmış	1,16	0,03	Azalmış
2021	Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar	0,78	0,86	Artmış	6,01	5,23	Artmış	0,09	0,09	Artmış
2022	İnşaat kerestesi	3,81	1,14	Artmış	2,86	3,19	Artmış	1,08	0,51	Azalmış
2023	Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri	3,05	8,59	Artmış	2,24	15,44	Artmış	7,06	2,85	Azalmış
2029	Diğer ağaç ürünleri; hasır vb. örülerek yapılan maddeler	4,11	2,22	Artmış	3,82	4,86	Artmış	0,42	0,23	Azalmış
2101	Kağıt hamuru, kağıt ve mukavva	32,32	19,05	Azalmış	10,24	10,58	Artmış	0,44	0,13	Azalmış
2102	Oluklu karton ve mukavva ile kağıt ve mukavadan ambalajlar	21,24	20,23	Artmış	67,74	44,94	Artmış	0,64	0,87	Artmış
2109	Diğer kağıt ve mukavva ürünleri	2,51	2,16	Artmış	16,84	13,78	Artmış	0,16	0,30	Artmış
2211	Kitap, broşür, müzik kitapları ve diğer yayınlar	1,03	0,69	Artmış	1,73	1,87	Artmış	0,09	0,09	Azalmış
2212	Gazete, dergi ve süreli yayınlar	0,00	0,32		0,01	0,09	Artmış	0,00	1,64	Artmış
2213	Plak, kaset vb.	0,38	0,16	Azalmış	0,80	0,58	Artmış	0,09	0,04	Azalmış
2219	Diğer yayımlar	0,83	0,70	Artmış	2,60	4,14	Artmış	0,13	0,09	Azalmış
2221	Basım	2,98	1,74	Artmış	1,56	2,57	Artmış	0,84	0,30	Azalmış
2222	Basımla ilgili hizmetler	31,23	40,08	Artmış	25,27	42,85	Artmış	0,46	0,63	Artmış
2230	Manyetik şeritli kartlar (ses kaydı yapılmış)	0,00	0,00		10,17	4,60	Artmış	0,00	0,00	Azalmış

Tablo 104 (Devamı): İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri

ISIC Kodu	ISIC Adı	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İhracatın Artışı	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İthalatın Artışı	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2002)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2006)	İhracat/İthalat Artışı (2006>2002)
2310	Kok fırını ürünleri	0,00	0,00		0,00	0,00	Azalmış	0,00	0,00	Azalmış
2320	Rafine edilmiş petrol ürünleri	3,55	3,47	Artmış	5,59	5,85	Artmış	0,20	0,28	Artmış
2330	Nükleer yakıt	0,00	0,01		1,84	1,30	Artmış	0,00	0,00	Artmış
2411	Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)	22,63	30,41	Artmış	5,63	5,21	Artmış	0,69	1,10	Artmış
2412	Kimyasal gübre ve azotlu bileşikler	4,86	6,31	Artmış	7,29	7,08	Artmış	0,07	0,04	Azalmış
2413	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler	8,13	23,70	Artmış	5,89	5,99	Artmış	0,10	0,28	Artmış
2421	Pestisit (haşarat ilacı) ve diğer zirai-kimyasallar	2,82	1,11	Azalmış	18,01	17,50	Artmış	0,04	0,01	Azalmış
2422	Boya, vernik vb.kaplayıcı maddeler ile matbaa mürekkebi ve macun	19,74	12,00	Artmış	13,58	11,52	Artmış	0,51	0,41	Azalmış
2423	Tıpta ve eczacılıkta kullanılan kimyasal ve bitkisel kaynaklı ürünler	0,67	0,10	Azalmış	0,32	0,49	Artmış	0,19	0,02	Azalmış
2424	Sabun, deterjan, temizlik , cilalama maddeleri; parfüm; kozmetik ve tuvalet malzemeleri	7,26	5,02	Artmış	3,08	2,95	Artmış	2,66	1,91	Azalmış
2429	Başka yerde sınıflandırılmamış kimyasal ürünler	18,67	14,66	Artmış	8,35	5,36	Artmış	0,23	0,34	Artmış
2430	Suni ve sentetik elyaf	0,03	0,03	Artmış	3,08	2,39	Artmış	0,00	0,00	Artmış
2511	İç ve dış lastik	0,03	0,00	Azalmış	5,49	3,89	Artmış	0,01	0,00	Azalmış
2519	Diğer kauçuk ürünleri	2,15	2,03	Artmış	7,02	5,98	Artmış	0,26	0,34	Artmış
2520	Plastik ürünleri	9,84	9,01	Artmış	6,23	6,00	Artmış	1,23	1,69	Artmış
2610	Cam ve cam ürünleri	0,79	1,39	Artmış	8,77	8,39	Artmış	0,25	0,22	Azalmış
2691	Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya	3,96	4,42	Artmış	5,59	10,48	Artmış	2,20	0,61	Azalmış
2692	Ateşe dayanıklı seramik ürünleri	0,98	1,13	Artmış	3,33	4,10	Artmış	0,10	0,12	Artmış

Tablo 104 (Devamı): İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri

ISIC Kodu	ISIC Adı	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İhracatın Artışı	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İthalatın Artışı	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2002)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2006)	İhracat/İthalat Artışı (2006>2002)
2693	Ateşe dayanıklı olmayan, kil ve seramik yapı malzemeleri	13,89	13,17	Artmış	2,92	4,75	Artmış	120,02	12,54	Azalmış
2694	Çimento, kireç ve alçı	19,33	12,86	Azalmış	0,84	5,73	Artmış	1460,81	8,14	Azalmış
2695	Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler	19,35	24,85	Artmış	0,89	2,29	Artmış	163,66	42,99	Azalmış
2696	Taş	10,29	9,23	Artmış	5,58	3,23	Artmış	27,30	17,41	Azalmış
2699	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineraller	20,31	18,12	Artmış	13,94	8,79	Artmış	0,37	0,64	Artmış
2710	Demir-çelik ana sanayi	5,11	7,71	Artmış	3,32	2,51	Artmış	1,98	2,78	Artmış
2720	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi	0,61	0,32	Artmış	2,74	2,14	Artmış	0,04	0,03	Azalmış
2811	Metal yapı malzemeleri	4,39	3,52	Artmış	1,32	7,12	Artmış	4,51	2,71	Azalmış
2812	Tank, sarnıç ve metal muhafazalar	4,29	3,47	Artmış	1,91	3,94	Artmış	3,17	1,44	Azalmış
2813	Buhar kazanı (merkezi kalorifer kazanları hariç)	4,62	1,35	Azalmış	0,06	11,29	Artmış	2,40	0,04	Azalmış
2893	Çatal-bıçak takımı, el aletleri ve hırdavat malzemeleri	4,42	2,63	Artmış	4,24	3,62	Artmış	0,37	0,32	Azalmış
2899	Başka yerde sınıflandırılmamış metal eşya	4,91	3,42	Artmış	4,67	5,93	Artmış	1,60	0,85	Azalmış
2911	İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)	0,28	0,63	Artmış	1,06	5,34	Artmış	0,01	0,01	Artmış
2912	Pompa, kompresör, musluk ve vana	11,36	17,47	Artmış	4,95	3,93	Artmış	0,67	1,33	Artmış
2913	Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı	10,48	13,23	Artmış	5,77	7,27	Artmış	0,56	0,60	Artmış
2914	Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler	2,07	2,57	Artmış	3,30	1,73	Artmış	0,10	0,47	Artmış
2915	Kaldırma ve taşıma teçhizatı	7,92	3,80	Artmış	8,10	5,30	Artmış	0,27	0,17	Azalmış
2919	Diğer genel amaçlı makineler	9,70	9,58	Artmış	7,68	6,08	Artmış	0,35	0,52	Artmış

Tablo 104(Devamı): İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri

ISIC Kodu	ISIC Adı	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İhracatın Artışı	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İthalatın Artışı	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2002)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2006)	İhracat/İthalat Artışı (2006>2002)
2921	Tarım ve orman makineleri	3,40	3,41	Artmış	16,48	18,71	Artmış	0,28	0,09	Azalmış
2922	Takım tezgahları	4,04	4,46	Artmış	3,20	2,97	Artmış	0,29	0,40	Artmış
2923	Metalurji makineleri	14,78	9,57	Artmış	13,19	1,59	Azalmış	0,53	1,80	Artmış
2924	Maden, taşocağı ve inşaat makineleri	5,02	6,21	Artmış	2,02	0,98	Artmış	0,91	1,68	Artmış
2925	Gıda, içecek ve tütün işleyen makineler	4,22	4,48	Artmış	9,94	7,40	Artmış	0,27	0,25	Azalmış
2926	Tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler	7,16	5,98	Artmış	1,48	1,30	Azalmış	0,19	0,78	Artmış
2927	Silah ve mühimmat	4,36	15,93	Artmış	1,55	2,26	Artmış	2,19	7,11	Artmış
2929	Diğer özel amaçlı makineler	6,30	7,44	Artmış	6,12	5,28	Artmış	0,10	0,21	Artmış
2930	Başka yerde sınıflandırılmamış ev aletleri	8,45	1,38	Azalmış	2,56	0,39	Azalmış	14,20	11,98	Azalmış
3000	Büro, muhasebe ve bilgi işleme makineleri	4,59	1,78	Azalmış	1,11	0,14	Azalmış	0,17	0,41	Artmış
3110	Elektrik motoru, jeneratör, transformatörler	2,45	1,97	Artmış	2,89	4,82	Artmış	0,37	0,27	Azalmış
3120	Elektrik dağıtım ve kontrol cihazları	10,84	9,27	Artmış	6,20	9,14	Artmış	0,55	0,56	Artmış
3130	İzole edilmiş tel ve kablolar	0,37	0,23	Artmış	0,90	2,01	Artmış	1,56	0,37	Azalmış
3140	Akümülatör, pil ve batarya	0,23	0,32	Artmış	1,90	2,43	Artmış	0,08	0,09	Artmış
3150	Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı	3,73	5,07	Artmış	2,44	2,56	Artmış	0,64	0,95	Artmış
3190	Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli teçhizat	4,92	1,59	Artmış	3,39	1,48	Artmış	0,31	0,14	Azalmış
3210	Elektronik valf ve elektron tüpleri ile diğer elektronik parçalar	14,01	1,17	Azalmış	0,58	0,39	Azalmış	0,40	0,10	Azalmış
3220	Radyo ve televizyon vericileri ile telefon, telgraf teçhizatı	2,15	2,12	Artmış	0,43	0,06	Azalmış	0,50	1,61	Artmış

Tablo 104 (Devamı): İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri

ISIC Kodu	ISIC Adı	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İhracatın Artışı	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İthalatın Artışı	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2002)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2006)	İhracat/İthalat Artışı (2006>2002)
3230	Televizyon ve radyo alıcıları; ses ve görüntü kaydeden veya üreten teçhizat vb. ilgili araçlar	0,38	0,03	Azalmış	1,72	0,36	Azalmış	1,18	0,25	Azalmış
3311	Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar	15,96	17,66	Artmış	3,00	3,14	Artmış	0,41	0,43	Artmış
3312	Ölçme, kontrol, test, seyrişer vb. amaçlı alet ve cihazlar	3,03	6,70	Artmış	3,32	3,58	Artmış	0,07	0,21	Artmış
3313	Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası	2,05	4,83	Artmış	3,49	4,98	Artmış	0,08	0,08	Artmış
3320	Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı	7,58	21,69	Artmış	10,24	12,85	Artmış	0,05	0,06	Artmış
3330	Saat	0,61	0,17	Azalmış	4,95	4,19	Artmış	0,01	0,00	Azalmış
3410	Motorlu kara taşıtları ve motorları	0,25	0,57	Artmış	8,63	6,17	Artmış	0,04	0,11	Artmış
3420	Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları	4,80	4,89	Artmış	1,27	0,25	Azalmış	5,27	18,30	Artmış
3430	Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları	10,44	10,91	Artmış	2,91	2,81	Artmış	3,30	2,30	Azalmış
3511	Gemi	1,97	0,02	Azalmış	13,21	1,94	Azalmış	0,08	0,03	Azalmış
3512	Eğlence ve sportif amaçlı tekneler	1,18	2,99	Artmış	7,81	5,10	Azalmış	0,24	3,41	Artmış
3520	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	0,17	0,70	Artmış	0,08	5,05	Artmış	0,84	0,02	Azalmış
3530	Hava ve uzay taşıtları	0,02	0,01	Azalmış	0,10	0,25	Artmış	0,12	0,02	Azalmış
3591	Motosiklet	11,53	12,99	Artmış	1,35	12,50	Artmış	7,68	0,06	Azalmış
3592	Bisiklet ve sakat taşıyıcıları	6,64	2,04	Azalmış	11,64	8,21	Artmış	0,36	0,12	Azalmış
3599	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları	2,48	4,18	Artmış	7,74	9,44	Artmış	0,44	0,43	Azalmış
3610	Mobilya	4,50	4,27	Artmış	1,55	2,72	Artmış	6,41	2,43	Azalmış
3691	Kuyumculuk ve ilgili maddeler	3,13	1,43	Azalmış	2,25	2,80	Artmış	9,26	2,04	Azalmış

Tablo 104 (Devamı): İzmir İhracat Ve İthalat Verileri ve Değişimleri

ISIC Kodu	ISIC Adı	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İhracatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İhracatın Artışı	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2002)	İzmir İthalatının Türkiye İçindeki Payı (2006)	İthalatın Artışı	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2002)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (2006)	İhracat/İthalat Artışı (2006>2002)
3692	Müzik aletleri	2,22	1,73	Artmış	6,35	21,70	Artmış	0,09	0,02	Azalmış
3693	Spor malzemeleri	14,75	5,14	Artmış	2,27	2,27	Artmış	1,03	0,39	Azalmış
3694	Oyun ve oyuncak	0,64	0,75	Artmış	0,63	3,62	Artmış	0,21	0,02	Azalmış
3699	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	4,41	3,50	Artmış	1,70	1,77	Artmış	0,40	1,13	Artmış
4010	Elektrik	0,00	0,00		0,00	0,00	Azalmış			
4020	Gaz	100,00	0,00	Azalmış		0,00	Azalmış			
5149	Atık ve hurdalar	10,92	16,50	Artmış	7,59	5,88	Artmış	0,19	0,28	Artmış
7421	Mimarlık, mühendislik faaliyetleri ve ilgili teknik faaliyetler	0,00	0,90		1,03	14,45	Artmış	0,00	0,03	Artmış
7494	Fotoğrafçılıkla ilgili faaliyetler	0,00	0,71		19,55	0,22	Azalmış	0,00	0,95	Artmış
9214	Dramatik sanatlar, müzik ve diğer sanat faaliyetleri	5,78	3,04	Azalmış	1,41	9,47	Artmış	2,213265	0,03	Azalmış

2001-2006 Yılları Arasında İhracatın Türkiye'deki Payında Artış Olan Sektörler

- Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler
- Ormancılık ve tomrukçuluk
- Balıkçılık
- Turba (turb)
- Demir dışı metal cevherleri
- Nişasta ve nişastalı ürünler
- Hazır hayvan yemleri
- Fırın ürünleri
- Şeker
- Mayalı maddelerden etil alkol
- Halat, ip, sicim ve ağ
- Trikotaj (örme) ürünleri
- Kürk mamülleri
- Ayakkabı
- Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar
- Ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri
- Basımla ilgili hizmetler
- Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)
- Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler
- Cam ve cam ürünleri
- Ateşe dayanıklı seramik ürünleri
- Yapı malzemeleri dışındaki, ateşe dayanıklı olmayan seramik eşya
- Çimento ve alçı ile sertleştirilmiş maddeler
- Demir-çelik ana sanayi
- İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)
- Pompa, kompresör, musluk ve vana
- Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı
- Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler
- Tarım ve orman makineleri
- Takım tezgahları
- Maden, taşocağı ve inşaat makineleri
- Silah ve mühimmat

- Diğer özel amaçlı makineler
- Akümülatör, pil ve batarya
- Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı
- Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar
- Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar
- Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası
- Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı
- Motorlu kara taşıtları ve motorları
- Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları
- Motorlu kara taşıtlarının motorlarıyla ilgili parça ve aksesuarları
- Eğlence ve sportif amaçlı tekneler
- Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları
- Motosiklet
- Atık ve hurdalar
- Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları

Çalışmada bir sektörün ihracat, dışa açılma ve uluslar arası rekabet açısından güçlü olarak nitelenebilmesi için, 2002-2006 yılları arasında, aynı anda

- hem cari fiyatlarla ihracatta,
- hem ihracatının Türkiye içindeki payında ve
- hem de İhracatın İthalatı Karşılama Oranında

artış göstermesi gerektiği düşünülmüştür. Bu doğrultuda;

2006 yılında İzmir’de İhracat Değeri, İhracatın Türkiye İçindeki Payı ve İhracatın İthalatı Karşılama Oranı Artan Sektörler

- Tahıl ve başka yerde sınıflandırılmamış bitkisel ürünler
- Turba(turb)
- Nişasta ve nişastalı ürünler
- Hazır hayvan yemleri
- Trikotaj (örme) ürünleri
- Kürk mamulleri
- Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar
- Basımla ilgili hizmetler
- Ana kimyasal maddeler (kimyasal gübre ve azotlu bileşikler hariç)
- Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler
- Ateşe dayanıklı seramik ürünleri

- Demir-çelik ana sanayi
- İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)
- Pompa, kompresör, musluk ve vana
- Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı
- Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler
- Tarım ve orman makineleri
- Takım tezgahları
- Maden, taşocağı ve inşaat makineleri
- Silah ve mühimmat
- Diğer özel amaçlı makineler
- Akümülatör, pil ve batarya
- Elektrik ampulü ve lambaları ile aydınlatma teçhizatı
- Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar
- Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar
- Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası
- Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı
- Motorlu kara taşıtları ve motorları
- Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları
- Eğlence ve sportif amaçlı tekneler
- Atık ve hurdalar

Dünyada ekonomik gelişme politikalarına bakıldığında gelişmiş ülkelerin teknoloji ve tasarım düzeyi yüksek sektörlerdeki yatırım ve üretim değerlerini artırmaya çalıştıkları görülecektir. Yukarıdaki sektörlerin çoğu teknoloji ve yenilik düzeyleri yüksek, çoğu yaratıcı sanayiler olarak nitelenen, yani katma değeri yüksek sektörlerdir ve İzmir'in bu anlamda katma değeri yüksek üretim alanlarında ihracatını ve istihdamını dışa bağımlılıktan uzak bir şekilde güçlendirdiği görülmektedir. Bu durum İzmir'in gelişmesi için fırsatlar sunmaktadır. 2006 yılına ait istihdam verilerinin olmaması, ilin bu sektörlerde yoğunlaşmaya gidip gitmediğini anlamayı engellemektedir, ancak yine de ihracattaki artış burada değerlendirilmesi gereken bir potansiyel olduğu fikrini vermektedir. Bölgesel ve sektörel gelişme politikaları tasarlanırken bu sektörler asla göz ardı edilmemelidir.

Bu nedenle İzmir'de yoğunlaşmış sektörler bu açıdan da değerlendirilmiştir. Her ne kadar İzmir'le ilgili en son istihdam verisi 2001 ve 2002 yıllarına ait olsa da İzmir için YK değeri yüksek sektörlerin 2006 yılında ihracat değerlerini artırmış olması da o sektörü hayli güçlendirecektir.

Bu açıdan İzmir'de 2001 ve 2002 yılı istihdam verilerine göre YK değeri 1'den büyük sektörlerden hangilerinin yukarıdaki grupta yer aldığına bakıldığında aşağıdaki listeye ulaşmak mümkün olmaktadır:

İzmir'in 2001 ve 2002 yılında yoğunlaşmış sektörleri arasında 2006 yılı İhracat Verilerine Göre güçlü olanlar

- Nişasta ve nişastalı ürünler
- Hazır hayvan yemleri
- Kürk mamulleri
- Tahta plaka; kontrplak, yonga levha, sunta, diğer pano ve tahtalar
- Basımla ilgili hizmetler
- Ateşe dayanıklı seramik ürünleri
- Demir-çelik ana sanayi
- İçten yanmalı motor ve türbin; (uçak, motorlu taşıt ve motosiklet motorları hariç)
- Pompa, kompresör, musluk ve vana
- Mil yatağı, dişli, dişli takımı ve tahrik tertibatı
- Sanayi fırını, ocak ve ocak ateşleyiciler
- Tarım ve orman makineleri
- Takım tezgahları
- Maden, taşocağı ve inşaat makineleri
- Silah ve mühimmat
- Diğer özel amaçlı makineler
- Tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar
- Ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar
- Otomatik kontrol ve ayar alet ve cihazların aksam-parçası
- Optik alet ve fotoğrafçılık teçhizatı
- Motorlu kara taşıtları ve motorları
- Motorlu kara taşıtlarının karasörleri ve römorkları

4.3.5. Bankacılık ve Sigortacılık Sektörü

4.3.5.1. Bankacılık Sektörü

Ege Bölgesinde illere göre şube sayıları Tablo 105’de verilmektedir.

Tablo 105: İllere ve Bölgeye Göre Şube Sayıları

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	% Pay	1999-2006
Ege	1.267	1.284	1.093	932	917	942	957	1.030	15,0	-237
Afyon	71	72	65	52	51	51	52	55	0,8	-16
Aydın	131	131	111	85	86	88	91	94	1,4	-37
Denizli	100	103	90	72	72	76	76	78	1,1	-22
İzmir	603	613	523	471	461	472	478	525	7,7	-78
Kütahya	54	55	46	37	36	37	36	38	0,6	-16
Manisa	138	138	113	89	87	89	89	95	1,4	-43
Muğla	132	134	112	98	98	102	108	117	1,7	-15
Uşak	38	38	33	28	26	27	27	28	0,4	-10
Toplam Türkiye	7.691	7.837	6.908	6.106	5.966	6.106	6.247	6.849	100	-842

Kaynak : <http://www.tbb.org.tr/net/donemsel>, 21.04.2008

Tablo 105’de görüldüğü üzere, 2006 yılı itibariyle İzmir 525 şube sayısı ile toplam Türkiye şube sayısının % 7.7’sini barındırmaktadır. 525 adet şubenin 520’si Mevduat Bankaları, 5’i Kalkınma ve Yatırım Bankaları’ndan oluşmaktadır. 1999 yılından itibaren İzmir’deki şube sayısı azalmıştır.

Tablo 106: Şube Başına Ortalama Mevduatın Türlerine Göre Dağılımı (Bin YTL)

Bölgeler ve İller	Tasarruf Mevduatı	Resmi Kuruluşlar Mevduatı	Ticari Kuruluşlar Mevduatı	Bankalar- arası Mevduatı	Döviz Tevdiat Hesabı	Diğer Kuruluşlar Mevduatı	Kıymetli Madenler Depo Hesapları	Toplam
Ege	16.973	825	2.694	2	9.412	528	5	30.440
Afyon	8.451	936	1.276	0	9.292	344	10	20.309
Aydın	16.733	585	1.609	14	8.101	425	1	27.468
Denizli	17.980	611	1.769	4	12.525	701	3	33.593
İzmir	19.030	1.001	3.759	1	9.824	538	4	34.157
Kütahya	8.173	709	1.629	0	7.506	516	0	18.532
Manisa	13.004	357	1.885	0	4.809	687	2	20.744
Muğla	17.478	843	1.387	0	9.123	335	15	29.182
Uşak	16.452	402	1.393	0	17.068	851	14	36.180
Toplam Türkiye	16.257	1.461	5.768	2.037	16.849	3.064	52	45.488

Kaynak : <http://www.tbb.org.tr/net/donemsel>, 21.04.2008

İzmir ili, Ege Bölgesi, Türkiye şube başına ortalama mevduatın türleri incelendiğinde Tablo 106'da görüldüğü üzere, İzmir ili toplam mevduatın % 55,7 'sinin tasarruf mevduatı, % 2,9'unun resmi kuruluşlar mevduatı, %11'inin ticari kuruluşlar mevduatı, % 28,7'sinin döviz tevdiat hesabı olduğu görülmektedir. Bunları sırayla diğer kuruluşlar mevduatı, kıymetli madenler depo hesapları ve bankalar arası mevduatı izlemektedir.

Tablo 107'de net bir şekilde görülmektedirki, yıllar itibariyle şube başına düşen ortalama mevduat 34.157.000 YTL'dir. Bu tutarın % 71,2'si Türk parası, % 28,7'si yabancı paradan oluşmaktadır.

Tablo 107: Yıllar İtibariyle Şube Başına Düşen Ortalama Mevduat, Bin YTL

		Ege	Afyon	Aydın	Denizli	İzmir	Kütahya	Manisa	Muğla	Uşak	Toplam Türkiye
1999	TP	2.202	1.093	1.713	2.100	2.785	1.009	1.626	1.908	1.788	3.515
	YP	1.573	1.410	1.093	2.030	1.842	1.224	855	1.025	3.060	2.760
	Toplam	3.775	2.504	2.806	4.129	4.627	2.233	2.482	2.933	4.848	6.275
2000	TP	2.856	1.356	2.074	2.568	3.762	1.375	1.923	2.262	2.181	5.172
	YP	2.075	1.894	1.540	2.730	2.383	1.548	1.150	1.417	3.970	3.561
	Toplam	4.931	3.250	3.613	5.298	6.144	2.924	3.073	3.679	6.151	8.733
2001	TP	5.016	2.357	3.990	4.728	6.306	2.597	3.501	4.626	3.929	7.442
	YP	5.170	4.421	3.636	6.722	6.001	3.843	2.542	4.231	8.454	9.444
	Toplam	10.186	6.778	7.626	11.449	12.307	6.439	6.043	8.857	12.383	16.886
2002	TP	7.730	4.509	7.012	8.048	9.023	4.368	5.860	7.063	6.025	10.387
	YP	7.611	7.325	5.855	10.066	8.390	6.280	4.108	6.066	12.378	12.932
	Toplam	15.341	11.833	12.867	18.114	17.413	10.648	9.968	13.129	18.404	23.319
2003	TP	10.231	6.061	8.795	10.735	11.668	6.933	8.336	9.771	8.940	14.314
	YP	7.356	7.296	5.648	9.773	7.939	6.191	3.918	6.461	12.581	12.641
	Toplam	17.587	13.357	14.443	20.508	19.606	13.124	12.254	16.231	21.521	26.955
2004	TP	12.871	7.454	11.715	13.104	14.849	7.221	9.888	11.736	13.510	18.374
	YP	8.220	8.292	6.966	10.443	8.711	7.040	4.290	7.535	14.484	13.954
	Toplam	21.091	15.746	18.681	23.548	23.560	14.260	14.178	19.271	27.993	32.328
2005	TP	17.921	9.580	15.729	17.954	21.080	10.037	13.447	16.323	16.995	26.433
	YP	7.825	7.570	6.716	9.752	8.167	6.683	4.159	7.843	14.094	14.159
	Toplam	25.745	17.150	22.446	27.707	29.247	16.720	17.606	24.166	31.089	40.592
2006	TP	21.029	11.017	19.366	21.068	24.333	11.027	15.935	20.059	19.112	28.639
	YP	9.412	9.292	8.101	12.525	9.824	7.506	4.809	9.123	17.068	16.849
	Toplam	30.440	20.309	27.468	33.593	34.157	18.532	20.744	29.182	36.180	45.488

Kaynak : <http://www.tbb.org.tr/net/donemsel>, 21.04.2008

TP: Türk Parası

YP: Yabancı Para

İzmir'de ihtisas kredilerinin binde 6 ile tarım, binde 2 ile gayrimenkul, binde 17 ile mesleki, binde 17 ile diğer ihtisas konularında verildiği Tablo 108'de görülmektedir. Ağırlığı 10.166.538.000 YTL ile ihtisas dışı krediler oluşturmaktadır.

Tablo 108: Kredilerin İllere ve Bölgelere Göre Dağılımı, 31.12.2006* (Bin YTL)

Bölgeler ve İller**	İhtisas Kredileri						İhtisas Dışı Krediler	Toplam****
	Tarım	Gayrimenkul	Mesleki	Denizcilik	Turizm	Diğer		
Ege	703.259	38.140	533.548	0	0	423.544	18.474.950	20.173.441
Afyon	96.815	5	45.064	0	0	26.972	662.638	831.494
Aydın	179.056	112	55.875	0	0	40.633	1.569.736	1.845.411
Denizli	108.870	10.741	67.370	0	0	35.486	1.869.747	2.092.214
İzmir	63.967	27.243	186.812	0	0	186.570	10.166.538	10.631.130
Kütahya	64.965	17	22.419	0	0	14.720	449.879	552.000
Manisa	57.498	0	96.166	0	0	43.313	1.633.548	1.830.525
Muğla	77.420	22	42.215	0	0	54.869	1.708.436	1.882.962
Uşak	54.669	0	17.627	0	0	20.981	414.429	507.706
Toplam Türkiye	5.978.681	188.830	2.362.453	434	50.916	6.266.157	202.461.173	217.308.644

Kaynak : <http://www.tbb.org.tr/net/donemsel>, 21.04.2008

*Bir bankanın Aralık 2006 dönemine ait illere göre kredi sayısını sehven yanlış bildirmesi nedeniyle rapor bilgileri güncellenmiştir. (18 Haziran 2007)

** Bu tabloda 22.9.2002 tarih ve 24884 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'ndaki İstatistiki Bölge Birimleri sınıflandırılması kullanılmıştır.

*** İller Bankası'nın Belediyelere vermiş olduğu kredilerin il bazında dağılımı yapılmadığı için tabloda ayrı bir kalem olarak gösterilmiştir.

**** Toplam Krediler = "Takipteki Krediler" ve "Özel Karşılıklar" hariç Krediler

4.3.5.2. Sigortacılık Sektörü

İzmir, Osmanlı İmparatorluğu döneminde sigortacılık sektöründe bir ilktir. Sigortacılığın İzmir'de 1800'lü yıllardan itibaren var olduğu görülmektedir. İzmir'in aktif bir limana sahip olması, kendisine bağlı bulunan Sakız adasının Cenova Limanı ile önemli ticari, finans ve sigorta bağları olduğu bilinmektedir.

İzmir'de 1859-1860 yıllarında yerleşen ilk yabancı sigorta şirketlerine dair bilgiler Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun İzmir Başkonsolosu Dr. Carl Van Scherzen'in 1870'te yayınladığı 'Smyrna' kitabının 16'ncı bölümünde yer almaktadır (Sigortacigazetesi, 2008).

"...1860 yılında İzmir'de yangın branşında Alman Magdeburger, İngiliz Commercial Union, Sun Fire, Royal, Northern, Lancashire sigorta şirketleri temsilcileri, deniz sigortalı branşında ise Avusturyalı, Yunan, Alman, İngiliz sigorta şirketleri yelkenli ve buharlı gemileri ve hamulelerini sigorta ediyorlardı.."

2007 yılında en dikkat çekici ve önemli husus, sigortacılık sektörünün yasal alt yapısının yenilenmiş olmasıdır.

Tablo 109: Acente Sayıları

Ege Bölgesi *	Sadece Hayat Dışı	Sadece Hayat	Hem Hayat Dışı Hem Hayat	Toplam
Afyon	174	4	7	185
Aydın	192	3	13	208
Denizli	206	3	30	239
İzmir	811	72	183	1.066
Kütahya	131	3	9	143
Manisa	244	5	19	268
Muğla	194	4	51	249
Uşak	82	3	4	89
Toplam	2.034	97	316	2.447

Kaynak : <http://www.tsrbsb.org.tr/>

*Gerçek acente sayısına ulaşabilmek için hayat dışı branşlarda çalışan acentelerin sayısı olarak sadece bu branşlarda çalışan acentelerin sayısı, hayat branşında çalışan acentelerin sayısı olarak da sadece bu branşta çalışan acentelerin sayısı alınmıştır. Her iki branşta da faaliyet gösteren acenteler ayrı bir sütunda gösterilerek toplam acente sayısına ulaşılmıştır.

Toplam acente sayısına ilişkin veriler incelendiğinde toplam 16.424 (31.03.2008 tarihi itibarıyla) adet acente görülmekte, bu acentelerin yüzde 38'i Marmara Bölgesinde, yüzde 17'si İç Anadolu Bölgesinde, yüzde 15'i Ege Bölgesinde, yüzde 12'si Akdeniz Bölgesinde,

yüzde 10'u Karadeniz Bölgesinde, yüzde 4'ü Doğu Anadolu Bölgesinde ve yüzde 4'ü Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır.

İllere göre toplam acente sayılarına bakıldığında ise en fazla acentenin üç büyük ilde bulunduğu görülmektedir. İstanbul'da 4.232, Ankara'da 1.405, İzmir'de ise 1.066 acente bulunmakta, toplam acentelerin yüzde 41'inin bu üç büyük ilde toplandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. En az acentenin bulunduğu iller ise 10 acentenin bulunduğu Hakkari ve yine 10 acentenin bulunduğu Tunceli'dir.

4.3.6. Turizm

Dünyada çok ender kentte bulunan tarihi, kültürel, arkeolojik zenginliklere ve iklim avantajlarına sahip olan İzmir ilinde terminolojik anlamda ilk turizm hareketleri 19.yy'da başlamış, Efes ve Bergama gibi antik kent niteliğindeki arkeolojik değerler kültür ve tarih turizminin bu bölgedeki merkezi olmuştur. Cumhuriyet döneminde de bu önemini koruyan İzmir, Türkiye'de turizmin bakanlık düzeyinde örgütlendiği yıllarda ise, Türkiye turizminin İstanbul'dan sonra ikinci önemli merkezi konumundadır.

1960'lı yıllardan 80'li yıllara kadar Türkiye'ye gelen turistlerin yarıya yakın kısmı için İzmir ve çevresi en önemli destinasyonlardan biri olma özelliğini korumuştur. Ancak, Türkiye'de planlı kalkınma modelinin benimsenmesi ve uygulanması ile birlikte ilke olarak kitle turizminin tercih edilmesi, ilk ve tek organize turizm bölgesi olarak "Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi"nin gerçekleştirilmesi, 1983 sonrası izlenen turizm politikalarında getirilen destek ve teşviklerin Antalya ve Güney Ege'de yoğunlaşması, değişen ticaret ve fuarcılık anlayışına ayak uyduramayan İzmir Enternasyonal Fuarı'nın çekim gücünün düşmesi, İzmir'e tarihi, kültürel ve karakteristik kimliğini veren, kültür ve tarih mirasını oluşturan özellikli mimarisinin yanlış imar ve iskan politikaları ile yok edilmesi ve İzmir'de değişen seyahat ve tatil anlayışına uygun turistik ürün çeşitlendirilmesine gidilememesi ve destekleyici turistik ürünlerin oluşturulamaması İzmir'in turizmde gerilemesine neden olmuştur (BASİFED İzmir Çalışma Grubu, İzmir Turizmi Acil Eylem Planı).

4.3.6.1. Mevcut Ürünler

İzmir ilinde turistik amaçlı olarak yararlanılan farklı ürünler mevcuttur. Bu ürünler ve onların yer aldığı bölgeler Tablo 110'da verilmektedir.

Tablo 110: İzmir'de Turistik Ürünler ve Bölgeleri

Turistik Ürünler	Bölgeler
Deniz-Güneş- Kum Turizmi	Çeşme-Ilıca-Alaçatı kıyı şeridi
	Selçuk-Seferihisar kıyı şeridi
	Foça-Dikili kıyı şeridi
	Güzelbahçe -Urla kıyı şeridi
Kültür ve Tarih Turizmi	Efes, Bergama, İzmir, Klaros, Teos, Klozomenai, Metropolis
İnanç Turizmi	Selçuk-Efes, Bergama, İzmir
Termal-Sağlık Turizmi	Balçova, Çeşme
İş Turizmi	İzmir
Kruvaziyer Turizmi	İzmir, Çeşme
Alışveriş Turizmi	İzmir, Çeşme
Yat Turizmi	Çeşme, Foça
Su Sporları / Rüzgar Sörfü	Alaçatı

4.3.6.2. Turizm Göstergeleri

Tablo 111 göstermektedir ki, Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçilerin yaklaşık % 4'ü İzmir'e gelmektedir.

Tablo 111: İzmir'e Gelen Yabancıların Yıllara Göre Dağılımı ve Türkiye İçindeki Payı

Yıllar	Türkiye'ye Gelen Yabancı Turist Sayısı	İzmir'e Gelen Yabancı Turist Sayısı	İzmir'e Düşen Pay (%)
2000	10 428 153	481 617	4,62
2001	11 618 969	621 589	5,35
2002	13 256 028	650 554	4,91
2003	14 029 558	534 880	3,81
2004	17.516.908	763.359	4,36
2005	21.124.886	789.120	3,74
2006	19.819.833	777.148	3,92
2007 (OCAK-HAZİRAN)	9.184.321	358.771	3,91

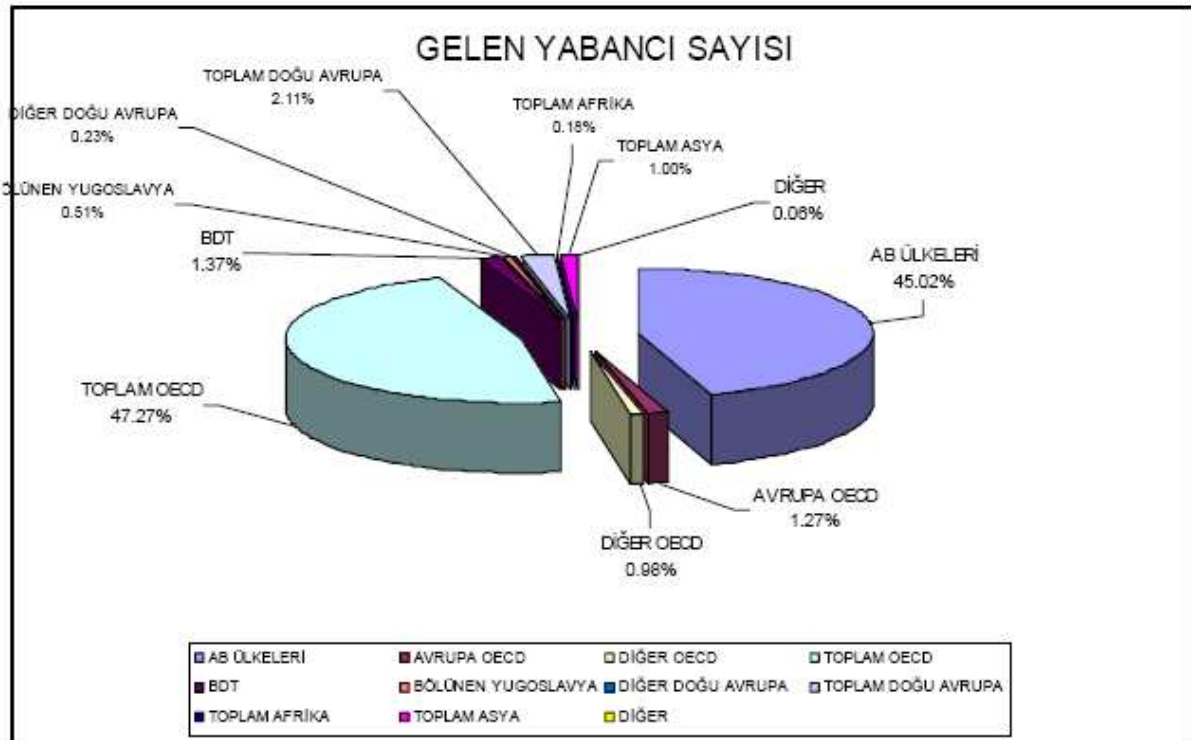
Kaynak: İzmir İl Turizm Müdürlüğü (www.izmirturizm.gov.tr) ve BASİFED planı verilerinden H.K. tarafından derlenmiştir.

İzmir'e gelen yabancıların ülke gruplarına göre dağılımında AB Ülkeleri, Avrupa OECD ve diğer OECD ülkeleri toplamı % 93.40'lık bir payla ilk sırayı almakta, onları Doğu Avrupa ülkelerinden gelenler izlemektedir (Tablo 112 ve Şekil 53).

Tablo 112: İzmir'e Gelen Yabancıların Ülke Gruplarına Göre Dağılımı 2003

Ülke Grupları	Gelen Yabancı Sayısı	% Payı
AB Ülkeleri		475.694
Avrupa OECD		13.437
Diğer OECD		10.377
Toplam OECD	499.508	93.40
BDT		14.505
Bölünen Yugoslavya		5.346
Diğer Doğu Avrupa		2.465
Toplam Doğu Avrupa	22.316	4.20
Toplam Afrika	1.922	0.35
Toplam Asya	10.515	1.95
Diğer	619	0.10
Toplam	534.880	100.00

Kaynak: BASİFED İzmir Çalışma Grubu, "İzmir Turizmi Ac BASİFED il Eylem Planı"

Şekil 53: İzmir'e Gelen Yabancıların Ülke Gruplarına Göre Dağılımı 2003

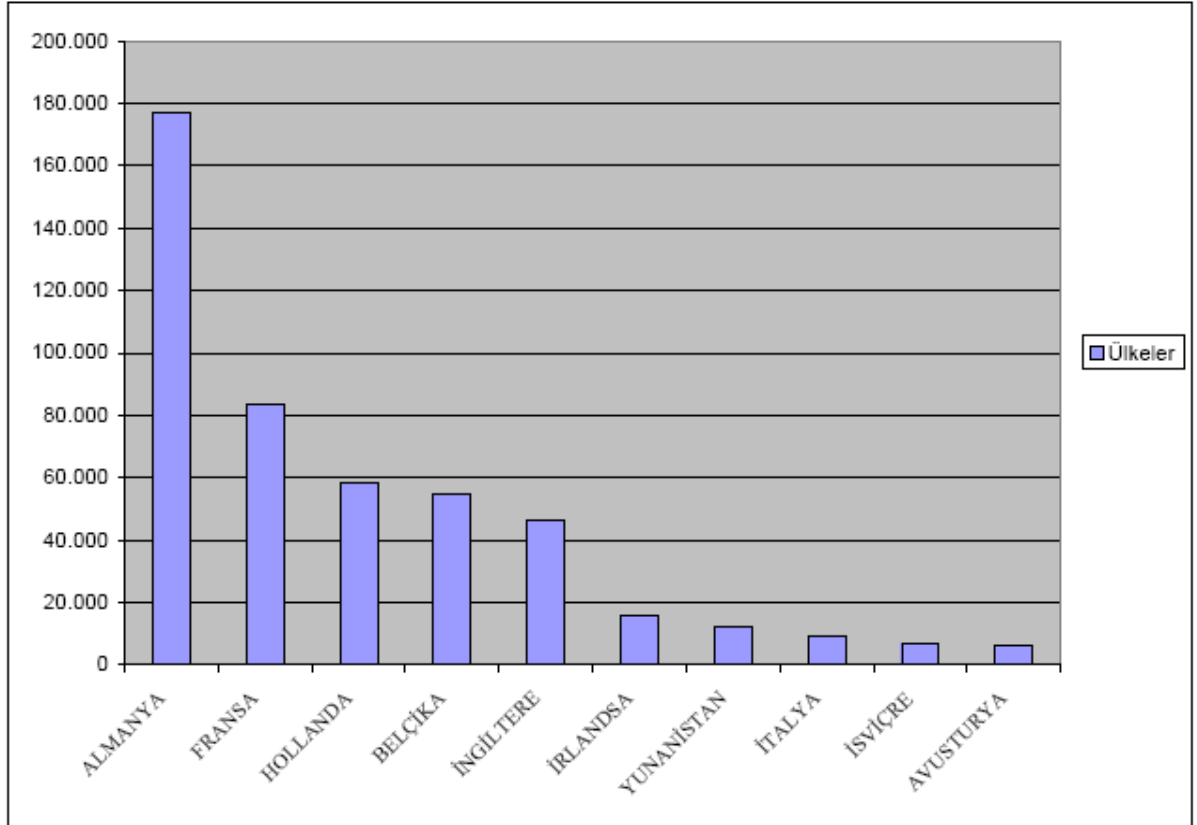
Kaynak: BASİFED İzmir Çalışma Grubu, "İzmir Turizmi Acil Eylem Planı"

Tablo 113: İzmir'e En Çok Turist Gönderen Ülkeler 2003

Ülke	Gelen Yabancı Sayısı
Almanya	177.222
Fransa	83.182
Hollanda	58.380
Belçika	54.556
İngiltere	46.323
İrlanda	15.571
Yunanistan	12.137
İtalya	8.941
İsviçre	6.755
Avusturya	5.959
ABD	5.551

Kaynak: BASIFED İzmir Çalışma Grubu, "İzmir Turizmi Acil Eylem Planı"

İzmir'e en çok turist gönderen ülkelerin sıralaması, Türkiye'ye milliyetlerine göre gelen turistlerin dağılımına benzer özellikler taşımaktadır (Tablo 113 ve Şekil 54). Sırası ile Almanya, Fransa ve Hollanda'dan gelen turistler ilk üç sırayı almaktadır.

Şekil 54: İzmir'e En Çok Turist Gönderen Ülkeler 2003

Kaynak: BASIFED İzmir Çalışma Grubu, "İzmir Turizmi Acil Eylem Planı"

Tablo 114: 2005–2006–2007 Yılları On Aylık Dönemde İzmir'e Giriş Yapan İlk Dört Ülke

	2005	2006	2007	05/06%	06/07%
Almanya	174.555	181.472	216.828	3,96	19,48
İtalya	39.184	80.201	124.115	104,68	54,75
Fransa	105.057	76.201	87.642	27,47	15,01
İngiltere	51.034	52.249	76.128	2,38	45,70

Kaynak: İzmir Valilik Brifingi**Tablo 115:** 2005–2006–2007 Yılları On Aylık Dönemde Turizm Hareketleri

	2004	2005	%	2006	%	2007	%
Havayolu	600.238	640.598	6,72	509.029	-20,54	595.874	17,06
Denizyolu	119.034	117.113	-1,61	217.188	85,45	328.900	51,44
Toplam	719.272	757.711	5,34	726.217	-4,16	924.774	27,34

Kaynak: Valilik Brifingi**Tablo 116:** 2004–2005–2006–2007 Yıllarında Türkiye Geneli Ve İzmir İlinde Mavi Bayrak Ödüllü Plaj Ve Marinalar

	2004	2005	2006	2007
Türkiye Geneli M.B. Plaj Sayısı	151	186	192	235
M.B. Marina	12	11	14	14
İzmir İlinde M.B.Plaj Sayısı	26	23	32	23
İzmir İlinde M.B.Marina Sayısı	1	1	1	1

Kaynak: Valilik Brifingi**Tablo 117:** Yıllara Göre İzmir'deki Konaklama Tesislerinin Ve Oda Sayılarının, Ülke Geneli İle Karşılaştırılması

Yıllar	İZMİR			TÜRKİYE GENEL			ORANI		
	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	%	%	%
2004	132	112.62	23.525	2.357	217.664	454.290	5,6	5,2	5,2
2005	130	11.471	24.120	2.412	231.123	483.330	5,4	5,6	5
2006	130	11.622	24.639	2.475	241.702	508.632	5,3	4,9	4,9
2007	133	11.413	24.231						

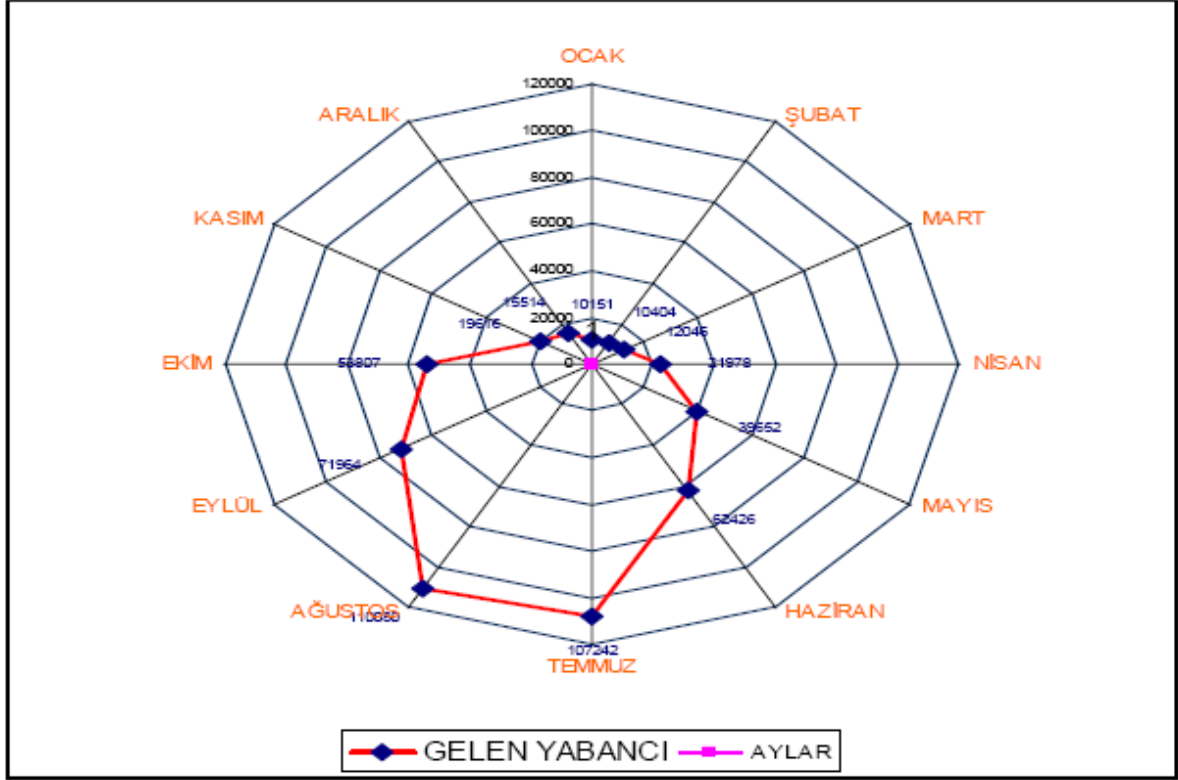
Kaynak: Valilik Brifingi

Tablo 118: İzmir'e Gelen Yabancıların Aylara Göre Dağılımı 2003

Aylar	Gelen Yabancı	% Payı
Ocak	10.151	1,90
Şubat	10.404	1,95
Mart	12.046	2,25
Nisan	21.978	4,11
Mayıs	39.652	7,41
Haziran	62.426	11,67
Temmuz	107.242	20,05
Ağustos	110.080	20,58
Eylül	71.964	13,45
Ekim	53.807	10,06
Kasım	19.616	3,67
Aralık	15.514	2,90
Toplam	534.880	100,00

Kaynak: BASİFED İzmir Çalışma Grubu, "İzmir Turizmi Acil Eylem Planı

İzmir'e gelen yabancıların aylara göre dağılımı turistik talep yoğunlaşmasının Haziran ayından başlayarak Eylül ayı sonuna kadar sürdüğünü göstermektedir. İzmir ilinin en önemli çekim gücünün deniz-güneş-kum turizmi olması, kitle turizmi kapsamında geleneksel turizm aylarında talebin yoğunlaşması ve dört aylık bir turizm mevsimi yaşanması sonucunu doğurmaktadır.

Şekil 55: İzmir'e Gelen Yabancıların Aylara Göre Dağılımı (2003)
Kaynak: BASIFED İzmir Çalışma Grubu, "İzmir Turizmi Acil Eylem Planı"

4.3.6.3. Mevcut ve Potansiyel Turizm İmkanları, Bulunduğu Yörelere Konaklama Kapasiteleri ve Ulaşım Olanakları

İzmir ili, Büyükşehir metropol sınırları dışında bölgeler yön bakımından 5 farklı güzergaha göre gruplanmıştır:

- Kuzey Bölgesi: Eski Foça, Dikili, Bergama ve Kozak Yaylası
- Doğu Bölgesi: Kemalpaşa ve Aşağı Kızılca
- Güney Bölgesi: Selçuk, Özdere, Seferihisar sahil şeridi
- Güneydoğu Bölgesi : Bozdağ, Gölcük ,Ödemiş-Birgi, Tire
- Batı Bölgesi : Urla, Seferihisar, Karaburun Yarımadası

Bu bölgelerdeki konaklama tesisleri, kapasiteleri ve doluluk oranları sonraki tablolarda verilmektedir.

İzmir ilindeki turizm işletme belgeli tesislerin durumu Tablo 119'de incelendiğinde en fazla 2 ve 3 yıldızlı otelin bulunduğu görülmektedir. Bunu 4 yıldızlı oteller ile pansiyonlar izlemektedir. İşletme belgeli tesislerin ilçelere göre dağılımı ele alındığında ise Tablo 119'daki durum ortaya çıkmaktadır.

Tablo 119: İzmir İlindeki Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı (2006 Yılı)

Sınıfı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
5 yıldızlı	9	2.682	5.767
4 yıldızlı	19	2.831	5.953
3 yıldızlı	33	2.256	4.641
2 yıldızlı	36	1.274	2.547
1 yıldızlı	6	156	313
TK1	3	929	1.858
TK2	2	136	277
TK5	2	251	590
TK4	1	70	140
M2	1	33	72
Pansiyon	12	197	396
APART Otel	1	16	53
Özel	4	300	662
Eğ.Uy.Tes.	1	144	336
Toplam	130	11.275	23.525

Kaynak: İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden temin edilmiştir.

Tablo 120: İzmir İlinde Bulunan Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinin İlçelere Göre Dağılımı (2006 Yılı)

Sınıfı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Merkez	49	3.628	7.387
Aliağa	2	53	112
Bergama	2	113	234
Çeşme	29	2.656	5.619
Dikili	5	242	501
Foça	7	744	1.518
Karaburun	2	175	354
Menderes	14	1.556	3.335
Ödemiş	1	39	78
Seferihisar	6	536	1.196
Selçuk	11	1.454	3.113
Tire	1	35	70
Torbalı	1	44	88
Toplam	130	11.275	23.605

Kaynak: İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden temin edilmiştir.

İzmir'de bulunan tesislerin büyük çoğunluğu merkezde yer almaktadır. Bunu Çeşme, Menderes, Selçuk beldeleri izlemektedir.

Tablo 121’de yer alan yatırım belgeli tesislerle ilgili rakamlar incelendiğinde görüldüğü gibi 63 adet yatırım belgeli işletme ile 15.176 yatak kapasitesinin olduğu anlaşılmaktadır. Yatak kapasitesi açısından inceleme yapılırsa, ağırlığı 4 yıldızlı otellerin aldığı ve bunu 3 ve 5 yıldızlı otellerin izlediği görülmektedir.

Tablo 121: Turizm Yatırım Belgeli Konaklama Tesislerinin Sınıflarına Göre Dağılımı 2006

Sınıfı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
5 yıldızlı	4	1.033	2.251
4 yıldızlı	10	2.478	5.752
3 yıldızlı	14	1.342	2.537
2 yıldızlı	11	359	749
1 yıldızlı	6	70	135
TK1	1	180	440
TK2	2	178	356
TK5	3	839	1.880
TK4	2	208	533
M2	1	14	28
Pansiyon	6	82	160
Kamp	1	100	286
Özel	2	32	69
Toplam	63	6.915	15.176

Kaynak: İzmir Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nden temin edilmiştir.

İzmir ili Türkiye turizmde toplam konaklayan kişi sayısı bakımından % 5,23, toplam geceleme bakımından % 4,27’lik bir paya sahiptir (Tablo 122). Konaklayan kişi sayısı ile geceleme sayısı karşılaştırıldığında geceleme oranının düşmesi Türkiye geneline göre ortalama geceleme sayısının düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 122: İzmir İlinin Toplam Konaklama Ve Geceleme Sayısı Bakımından Türkiye Turizmindeki Payı * (2003 Yılı)

	Konaklayan Kişi			Geceleme Sayısı		
	Türkiye	İzmir	Payı (%)	Türkiye	İzmir	Payı (%)
Yerli	11.347.760	450.144	3,96	51.118.310	1.664.100	3,25
Yabancı	16.040.127	983.713	6,13	28.814.909	1.756.041	6,09
Toplam	27.387.887	1.433.857	5,23	79.933.219	3.420.141	4,27

Kaynak: Basifed İzmir Çalışma Grubu, “İzmir Turizmi Acil Eylem Planı

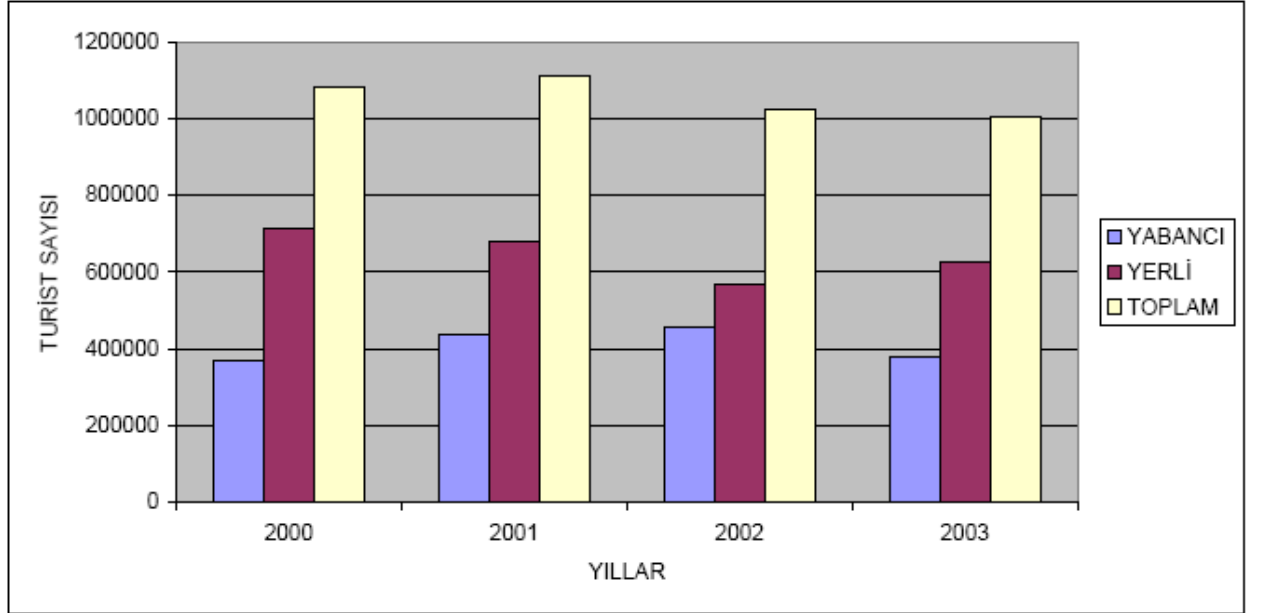
* İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Konaklama Tesisleri bakımından toplam olarak.

Tablo 123: İzmir İlinde Yıllar İtibariyle İşletme Belgeli Tesislerde Konaklayan Kişi Sayısı

Yıllar	Yabancı	Yerli	Toplam
2000	368.334	715.459	1.083.793
2001	434.792	677.058	1.111.850
2002	454.904	567.546	1.022.450
2003	378.505	624.716	1.003.221

Kaynak: BASİFED İzmir Çalışma Grubu, "İzmir Turizmi Acil Eylem Planı"

Bir önceki tablo ile karşılaştırıldığında İzmir'e gelen yabancıların % 84'ünün, Türk vatandaşlarının ise % 63,5'inin işletme belgeli tesislerde konakladığı, ortalama olarak konaklamaların % 70'inin turistik işletme belgeli tesislerde gerçekleştiği görülmektedir.

Şekil 56: İzmir İlinde Yıllar İtibariyle İşletme Belgeli Tesislerde Konaklayan Kişi Sayısı

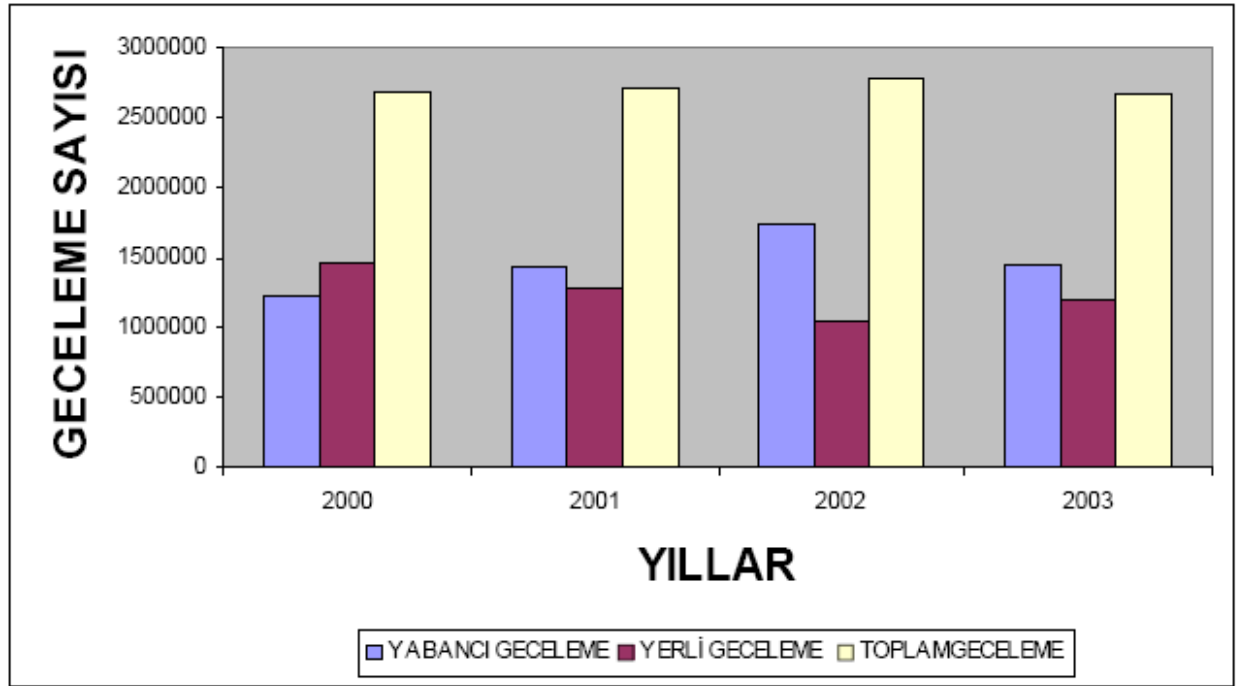
Kaynak: BASİFED İzmir Çalışma Grubu, "İzmir Turizmi Acil Eylem Planı"

Toplam geceleme sayısı bakımından 2000 yılı geceleme sayısına ulaşamaması düşündürücüdür. Ancak Tablo 124'de gösterildiği üzere toplam gecelemler içinde yabancı gecelemlerin payının yüksek olması yabancıların ortalama kalış süresinin yerlilere göre yüksekliğinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 124: İzmir’de Yıllar İtibariyle İşletme Belgeli Tesislerde Gerçekleşen Geceleme Sayısı

Yıllar	Yabancı Geceleme	Yerli Geceleme	Toplam Geceleme
2000	1.225.579	1.456.600	2.682.179
2001	1.429.732	1.283.063	2.712.795
2002	1.730.557	1.046.713	2.777.270
2003	1.452.459	1.208.517	2.660.976

Kaynak: BASİFED İzmir Çalışma Grubu, “İzmir Turizmi Acil Eylem Planı”

Şekil 57: İzmir’de Yıllar İtibariyle İşletme Belgeli Tesislerde Gerçekleşen Geceleme Sayısı

Kaynak: BASİFED İzmir Çalışma Grubu, “İzmir Turizmi Acil Eylem Planı”

2003 yılı itibari ile işletme belgeli tesislerde ortalama doluluk oranının % 46,89, belediye belgeli tesislerde %27,48 olması, talebin yetersizliğini ve işletmeler bakımından ciddi bir rantabilite sorununun olduğunu göstermektedir (Tablo 124) .

Tablo 125: İzmir İlinde İşletme Belgeli Ve Belediye Belgeli Tesislerde Doluluk Oranı

Yıllar	İşletme Belgeli Tesisler			Belediye Belgeli Tesisler		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2000	14,57	17,32	31,89	2,31	8,99	11,30
2001	19,37	17,39	36,37	*	*	*
2002	25,64	15,51	41,15	7,74	13,16	20,90
2003	33,56	13,56	46,89	12,34	15,14	27,48

Kaynak: BASİFED İzmir Çalışma Grubu, “İzmir Turizmi Acil Eylem Planı”

2-İzmir Dikili Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi (KTKGB)

3-İzmir Bergama Termal KTKGB

4-İzmir Seferihisar Doğanbey Termal Turizm Merkezi

Öte yandan, Termal Turizm Merkezi ve Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilan edilen alanlarda düzenlemesi yapılmış olan turizm alanlarının yanı sıra, henüz turizm merkezi ilan edilmemiş de olsa, turizmde kullanılabilecek nitelikte termal kaynakların bulunduğu aşağıdaki bölgelerde turizm alanlarının düzenlemesi yapılmıştır.

1-İzmir Aliağa Samurlu Termal Turizm Alanı

2-İzmir Bayındır Ergenli Termal Turizm Alanı

4.3.7. Ulaştırma

Lojistik sektöründe İzmir Ticaret Odasına kayıtlı 161 uluslararası taşımacılık firması, 21 uluslararası antrepo ve acente, 879 iç taşımacılık hizmeti veren firma, 536 yük taşımacılığı yapan firma, 66 adet de kargo firması bulunmaktadır. Bununla birlikte lojistik alanında İzmir kökenli büyük ölçekli firma oldukça azdır. Sektörümüzdeki İzmir kökenli firmalar daha çok küçük ölçeklidir. Bu yapıdaki firmalarda ise sıkça açılma, kapanma, yapı değiştirme, isim ve unvan değişiklikleri olmaktadır.

İzmir'de şube olarak faaliyet gösteren genellikle İstanbul merkezli firmalar, merkezleri vasıtası ile pazar paylarının bölge dışına da taşınmasından dolayı krizlere daha dayanıklıdırlar ve devamlılık arz ederler. Yabancı sermayeli firmalar için de durum aynıdır.

Sektördeki rekabet koşullarının ağırlığı, finansman güçlükleri, pazarın tekelleşmesi ve pazardan pay alamama gibi nedenlerle küçük ölçekli firmalar arasında kapanmalar daha sık görülmekte, ancak diğer taraftan; küçülmeler sebebiyle sektörde işten çıkartılanlar, bu sektör okullarından veya benzeri okullardan mezun olanlar İzmir kökenli, yeni küçük ölçekli firmalar kurarak son yıllarda sektörde gözle görülür bir hareketlilik yaratmışlardır.

4.3.7.1. Hava Taşımacılığı

İzmir'de Adnan Menderes, Çiğli-Kaklıç, Selçuk ve Çeşme Havaalanı olmak üzere dört havaalanı bulunmaktadır. Bunlardan Çiğli-Kaklıç Havaalanı askeri amaçlı kullanılmaktadır. Selçuk Havaalanı, Selçuk ve çevresindeki turistik istasyonlara hava ulaşımını sağlamak amacıyla 1990 yılında yapılan küçük bir havaalanıdır. Türk Hava Kurumu'nun eğitim uçuşlarında da kullanılmaktadır.

2060 m X 30 m pist, 80 m X 50 m Apron ve 85 m X 18 m bağlantı taksirutu olarak projelendirilen Çeşme Havaalanı'nın ise bugüne kadar pist, apron ve bağlantı taksirutunun kazı ve dolgu işleri, temelaltı ve temel tabakasının serilme işi ile pist, apron ve bağlantı taksirutu çevresindeki drenaj kanalları tamamlanmıştır.

1987 yılında hizmete açılan ve uluslararası hava trafiğine açık olan Adnan Menderes Havaalanı 24 saat esasına göre hizmet vermektedir. Toplam 8.230.945m²'lik bir alana sahiptir. Havaalanı yıllık 9 milyon yolcu kapasitesine sahiptir. İzmir'den, yurt içi 19 noktaya, dış hatlarda 56 hava yolu şirketi ile 103 noktaya uçuş yapılmaktadır. 2003 yılında 73 olan günlük uçak trafiği, 2007 yılında 200 uçağa ulaşmıştır. 2006 yılında 5,5 Milyon yolcu, 2007 yılında ise 6,5 Milyon yolcu taşınmıştır.

Tablo 126: Uçak, Yolcu ve Yük Trafiği

Yıl	Uçak	Yolcu	Yük (Kg)
2001	26.969	2.458.886	52.507.929
2002	25.902	2.489.254	52.351.394
2003	25.589	2.337.277	50.173.347
2004	28.735	2.942.000	52.890.363
2005	36.283	3.660.586	62.187.701
2006/Haziran	18.214	1.852.324	26.286.603

Kaynak: İzmir Valiliği 2006 Brifingi

İzmir'de hava taşımacılığının esas sorunu A.Menderes havalimanında uluslararası tarifeli hava taşıyıcı trafiğinin zayıf olmasıdır. Bu uçuşların artması kargo taşımacılığının da önünü açacaktır. Bu durum havayoluyla yük taşımacılığını doğrudan turizm sektörüne bağlamaktadır.

4.3.7.2. Demiryolu Taşımacılığı

Demiryolu taşımacılığı ucuz bir taşıma modu olmakla beraber altyapısının yok denecek kadar az olması, sektör içinde bu taşımacılık modunun geri kalmasına yol açmıştır. Bununla beraber son yıllarda bu alanda da bir hareketlilik gözlenmektedir. İzmir'in hinterlandıyla, özellikle Alsancak limanı ile demiryolu bağlantılarının olması ciddi bir avantajdır. Ancak bu avantaj demiryolu yatırımlarının yetersizliği nedeniyle kullanılamamaktadır. Şu an İzmir metrosu inşaatı sebebiyle, İzmir'in Batı Avrupa ülkeleri ile demiryolu bağlantısı ancak Manisa'dan başlayabilmektedir.

Ana Hat taşımalarında Denizli, Ankara, Bandırma, Afyon, Isparta yönlerine ekspres; Ödemiş, Söke, Alaşehir yönlerine ise bölgesel trenler günlük olarak çalıştırılmaktadır. Menemen-Aliağa, Kemalpaşa-Manisa, Tire-Torbalı akslarında bulunan sanayi bölgelerine demiryolu ile

taşıma imkanı bulunmaktadır. Alsancak garının merkez olduğu Ege Bölgesini kapsayan TCDD 3. Bölge'deki demiryolu şebekesinin toplam uzunluğu 1.021 km'dir.

Bu hatlarda banliyö taşımacılığı ile birlikte 2006 Haziran ayı sonu itibariyle toplam 91.356 yolcu, dış hatlara ise 1.935.736 yolcu, 475.467 ton yük taşınmıştır. (İzmir Valiliği, 2006)

Şu anda yapımı devam eden ve 2009 da bitirilecek olan 80 kilometrelik banliyö sistemi Aliağa-Menderes hattı önemli bir potansiyele sahip olmaktadır. Sanayi bölgeleri ile konut alanları arasındaki taşımacılıkta önemli bir katkı sağlayacağı gibi, özellikle Menderes'te bulunan Adnan Menderes Havaalanından kente akışın daha kolay sağlanabileceği bir gerçektir.

Demiryolu taşımacılığında, verimli taşımacılık yapılabilmesi için, varış ülkesinin demir yolları işletmelerinin vagonlarının çıkış ülkesi yükleme noktalarına ulaşmış olması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile çıkış ve varış ülke ve noktaları arasında karşılıklı Export/Import/Export çeşitli niteliklerde ve düzenli olarak vagon sirkülasyonunun olması gerekmektedir. Demiryolu taşımacılığı İzmir için bu yönden düşünüldüğünde; öncelikle vagon sıkıntısı olduğu söylenebilir. Vagonlar yetersizdir; çünkü özellikle yoğun ticari ilişkilerimiz bulunan Batı Avrupa ülkeleri ile karşılıklı, yeterli demiryolu taşımacılığımız bulunmamaktadır. Boş vagon beklemek taşıma sürelerini çok uzatmaktadır. Bu durum taşıma organizasyonlarını bozmaktadır. Dolayısıyla demiryolu kullanımını cazibesi kalmamaktadır. Az sayıdaki vagon kapasitesi, sadece büyük projeli taşımalara tahsis edilmekte ya da büyük ölçekli nakliyecilere tahsis edilmek suretiyle pazara sunulabilmektedir.

4.3.7.3. Kara Taşımacılığı

Kara taşımacılığı İzmir'de en çok tercih edilen modlardan biri olmasına rağmen bu alanda da bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu sıkıntılar şu şekilde özetlenebilir:

- Karayolu gümrüğünün şehir içinde olması ve buna bağlı olarak yoğunluk yaşanması,
- Birkaç merkezden yük alarak gümrük işlemlerini tamamlayıp yurtdışına çıkacak tırların, gümrük, mevzuat işlemlerinde yaşanan sıkıntılar,
- Gerekli standardı sağlayamayan birçok nakliyecinin varlığı,
- Artmayan kotalara karşılık artan araç sayısı.

Tablo 127: Çeşme Limanından Çıkış Yapan İthal ve İhraç Seferleri

	İHRAÇ		İTHAL	
	Türk	Yabancı	Türk	Yabancı
2004	14.892	699	9.396	962
2005	15.960	628	12.155	819
2006	17.648	833	13.977	803
Ocak-Haz. 2006	8.657	441	6.868	413
Ocak-Haz. 2007	9.767	429	7.402	340
DEĞİŞİM	13%	-3%	8%	-18%

Tablo 127’de görüldüğü gibi İzmir üzerinden çıkış yapan Türk nakliyecilerin sayısı giderek artmaktadır. Ancak özellikle yüksek kapasiteli tır parkları gibi acil ihtiyaçlar hala karşılanamamaktadır.

Bütün bu değerlendirmelerin ışığında sonuç olarak lojistiğin İzmir bölgesinde büyüme potansiyeli olduğunu söylemek mümkündür ancak bu büyüme ulaştırma altyapısının ve idari düzenlemelerin iyileştirilmesine bağlıdır. Lojistik alanında İzmir’de gerçekleştirilen faaliyetler ağırlıklı olarak taşımacılık (öncesi/sonrası), depoculuk faaliyetleri/antrepo işletmeciliği olarak gözlenmektedir. Bölgenin lojistik kapasitesi tam olarak kullanılamamakta; yapılan yatırımlar beklentileri yeterince karşılamamaktadır. Bununla birlikte lojistiğin etkin faktörlerinden olan depolama, elleçleme, dağıtım faaliyetleri giderek yaygınlaşmakta ciddi sayılabilecek sorunları gözlenmektedir.

4.4. KOBİ'ler ve Sanayi Alanları

4.4.1. KOBİ'ler

Küreselleşen ekonominin gereklerini yerine getirmek için gereken dinamik yapıya sahip KOBİ'ler ekonomik kalkınma için bir anahtar olarak görülmektedir. Küçük yatırımlarla daha fazla istihdam sağlayabilmeleri, sürekli değişim halindeki global pazara daha kolay adapte olabilmeleri, teknolojiye uyum süreçlerinin kısa olması tüm dünyada gözleri KOBİ'lerin üzerine çekmektedir.

4.4.1.1. Mevcut Durum

Türkiye’de 2005 yılına kadar bir KOBİ karmaşası yaşanmıştır. Bu yıla kadar mevzuatın net olmaması, KOBİ desteklerine çok değişik kurumlardan erişilebilir olması bir karmaşa ortamı yaratmıştır. Neredeyse her kurumun KOBİ tanımı farklı iken verilen desteklerde çakışmalar engellenememiştir. Buna bağlı olarak 2003 yılı Avrupa Birliği Türkiye İlerleme raporunda öncelikli olarak KOBİ mevzuatının netleştirilmesi gerekliliğine değinilmiştir. Bu yönde ki

çalışmalar 2005 yılında sonuçlandırılmış ve “Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik” (KOBİ Yönetmeliği) 2005 Kasım ayında 25997 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ise 18 Mayıs 2006 tarihinde denk gelmektedir. Bu yönetmelik ile Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmelerin tanımının yanı sıra “Mikro İşletme” kavramı da lügatımıza girmiştir. Böylece Avrupa Birliği (AB) KOBİ tanımı ile uyum belirli ölçüde sağlanmıştır. Tablo 128’de AB ve Türkiye’de kullanılan KOBİ tanımları karşılaştırmalı olarak görülmektedir.

Tablo 128: Avrupa Birliği ve Türkiye’de KOBİ Tanımları

KOBİ Tanımı	Mikro Ölçekli İşletme		Küçük Ölçekli İşletme		Orta Ölçekli İşletme	
	AB	TC	AB	TC	AB	TC
Çalışan Sayısı	1 - 9	1 - 9	10 - 49	10 - 49	50 - 249	50 - 249
Yıllık Ciro	2 milyon Euro’ya kadar (~ 3,6 Milyon YTL)	X	10 milyon Euro’ya kadar (~18 Milyon YTL)	X	50 milyon Euro’ya kadar (~90 Milyon YTL)	X
Veya						
Bilânço	2 milyon Euro’ya kadar (~ 3,6 Milyon YTL)	1 milyon YTL’ye kadar	10 milyon Euro’ya kadar (~18 Milyon YTL)	5 milyon YTL’ye kadar	43 milyon Euro’ya kadar (77,5 Milyon YTL)	25 milyon YTL’ye kadar
Veya						
Yıllık Net Satış Hâsılatı	X	1 milyon YTL’ye kadar	X	5 milyon YTL’ye kadar	X	25 milyon YTL’ye kadar

KOBİ’lerin Türkiye ekonomisindeki yerine bakıldığında işletmelerin % 99,89’unun KOBİ tanımına uyduğu görülmektedir (GSİS, 2002). 2002 genel Sanayi ve İşyeri Sayımı (GSİS). 1. aşama geçici sonuçlarına göre Türkiye’de 1.720.598 adet işletme mevcuttur. Bu işyerlerinde çalışanların sayısı ise toplam 6.325.036 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2003).

İzmir ilinde KOBİ’lerin mevcut durumu hakkında yürütülen en kapsamlı çalışma KOSGEB’e ait olan ve 2005 Temmuz ayında tamamlanan İzmir ili saha araştırması değerlendirme raporudur. Bu çalışma ile mevcut KOBİ’lerin son durumu hakkında fikir vermektedir. Çalışma İzmir’de faaliyet gösteren 2.468 adet işletmeye yapılan anket sonuçlarına göre hazırlanmıştır.

İlgili çalışmanın sonuçlarına göre İzmir’deki KOBİ’lerin sektörel dağılımı Tablo 129’da görülebilir. Makine ve Teçhizat İmalatı (29) konusunda faaliyet gösterenlerin işletmelerin %13,5 oranla en büyük paya sahip olduğu, bu sektörü sırasıyla Mobilya İmalatı (36), Gıda

Ürünleri ve İçecek İmalatı (15), Tekstil Ürünleri İmalatı (17), Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı (28) ile Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı (25) sektörlerinin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 129: İzmir İlinde İşletmelerin Sektörel Dağılımı

<i>NACE Kodları</i>	<i>Faaliyet Komuları</i>	<i>İşletme Sayısı</i>	<i>Yüzde</i>
29	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat İmalatı	335	%13,57
36	Mobilya İmalatı; Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer İmalatlar	223	%9,04
15	Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı	220	%8,91
17	Tekstil Ürünleri İmalatı	197	%7,98
28	Makine ve Teçhizatı Hariç; Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı	194	%7,86
25	Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı	183	%7,41
19	Derinin Tabaklanması ve İşlenmesi; Bavul, El Çantası, Saraçlık, Koşum Takımı ve Ayakkabı İmalatı	135	%5,47
27	Ana Metal Sanayi	133	%5,39
24	Kimyasal Madde ve Ürünlerin İmalatı	128	%5,19
18	Giyim Eşyası İmalatı	111	%4,50
34	Motorlu Kara Taşıtı, Römork ve Yarı Römork İmalatı	91	%3,69
31	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine ve Cihazların İmalatı	82	%3,32
72	Bilgisayar ile İlgili Faaliyetler	64	%2,59
26	Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı	64	%2,59
21	Kağıt Hamuru, Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı	47	%1,90
33	Tıbbi Aletler; Hassas ve Optik Aletler ile Saat İmalatı	38	%1,54
20	Ağaç ve Ağaç Mantarı Ürünleri İmalatı (Mobilya Hariç); Saz, Saman, ve Benzeri Malzemelerden, Örülerek Yapılan Eşyaların İmalatı	31	%1,26
22	Basım ve Yayım; Plak, Kaset ve Benzeri Kayıtlı Medyanın Çoğaltılması	24	%0,97
35	Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı	22	%0,89
32	Radyo, Televizyon, Haberleşme Teçhizatı ve Cihazları İmalatı	15	%0,61
30	Büro Makinaları ve Bilgisayar İmalatı	8	%0,32
37	Geri Dönüşüm	6	%0,24
23	Kok Kömürü, rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt İmalatı	6	%0,24
16	Tütün Ürünleri İmalatı	2	%0,08
Sektör Belirtmeyen İşletmeler (SB)		109	%4,42
TOPLAM		2.468	%100,00

Kaynak: KOSGEB Saha Araştırma Çalışması İzmir İli Değerlendirme Raporu, Temmuz 2005

Çalışma kapsamındaki işletmelerin mekansal dağılımı incelendiğinde İzmir' de KOBİ'lerin yarısından fazlasının KSS, OSB ve Serbest Bölgeler dışında faaliyet gösterdiği ortaya çıkmaktadır. İşletmelerin yaklaşık %27'si KSS'lerde, %17'si OSB'lerde ve %2'de Serbest Bölgelerde bulunmaktadır. Bu veriler ışığında KOBİ'lerin altyapı sorunu olmaksızın daha etkin çalışabilmesi için bu bölgelere taşınması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Aynı çalışmada KOBİ'lerin kuruluş yılları ve ömürleri incelendiğinde %81'inin yeni kurulmuş işletmeler olduğu görülmektedir. Bu durum KOBİ'lerin kurumsallaşmadığı ve kendi sürdürülebilirliklerini sağlayamadıklarını ortaya koymaktadır. Yönetici pozisyonlarını büyük oranda işletme sahiplerinin doldurduğu, profesyonel yönetici sahibi KOBİ oranının % 29'larda kaldığı görülmektedir. İşletme sahiplerinin yarısı kadarının orta öğretime kadar eğitimlerini

tamamladıkları göz önüne alındığında ise bu KOBİ'lerin yurtdışına açılmama, son trendleri ve gelişmeleri takip edememe riski oluşmaktadır.

İşletmelerin yarısı kadarının başta Almanya, Yunanistan, İngiltere, A.B.D ve Hollanda olmak üzere Fransa, İtalya, İsrail, Rusya ve İran'a ihracat yaptığı tespit edilmiştir. İhracat yapmayanlar buna en büyük sebep olarak; kaynak yetersizliği, sermaye, teknoloji ve malzeme eksikliğini göstermektedir. Diğer nedenler ise dış pazarı tanımama, iç pazarda tatmin, aracı işletme bulamama, ürünlerini uygun fiyatta, kalitede sunamama ve yabancı dil eksikliğidir.

4.4.1.2. KOBİ'lere Sağlanan Kredi ve Destekler

Türkiye'de KOBİ'lere yönelik pek çok destek verilmektedir ancak KOBİ'lerin bu desteklerden etkin bir şekilde faydalanamadığı görülmektedir. Bu sorunun başlıca sebebi yakın döneme kadar KOBİ tanımının neredeyse her kuruma göre değişkenlik göstermesi ve dolayısıyla verilen desteklerin birarada bulunamıyor olmasıdır. Son dönemde yapılan revizyon çalışmalarıyla KOBİ'lere verilen destekler tam anlamıyla tek çatı altında toplanamasa da bu desteklere erişim kolaylaştırılmaya çalışılmıştır. 2002 yılında KOSGEB tarafından hazırlanan "KOBİ Rehberi" ile neredeyse tüm destekleri bir arada görmek mümkün olmuştur. Bilgi çağına girilen bu dönemde KOSGEB başta olmak üzere, çeşitli banka, kuruluş ve derneklerin internet siteleri üzerinden destek bilgilerine erişim mümkündür.

KOSGEB destekleri sadece imalat sanayinde faaliyet gösteren KOBİ'lere yöneliktir. Bu alanın Türkiye ekonomisindeki yeri düşünüldüğünde KOBİ'lerin çok büyük ve stratejik öneme sahip bir kısmına verilen bu hizmet çok büyük bir önem arz etmektedir. KOSGEB destek programları aşağıdaki gibi listelenebilir:

- İşletmenin genel anlamda geliştirilmesini hedefleyen "İşletme Geliştirme Programı",
- İşletmenin mevcut ürünlerinin kalite, belgelendirme vb. niteliklerini ve üretim kapasitesini yükseltmeyi ve maliyetleri düşürmeyi hedefleyen "Ürün Geliştirme Programı",
- İşletmenin yeni bir ürün veya üretim teknolojisi geliştirmesini hedefleyen "Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Programı",
- İşletmenin pazar payının artırılması ve yeni uluslararası pazarlara açılmasını hedefleyen "İhracat Geliştirme Programı",
- Girişimcilik kültürünün geliştirilmesini hedefleyen "Girişimciliği Geliştirme Programı",
- Kümeleme ve sınıai kalkınmayı amaçlayan "Bölgesel Kalkınma Programı".

KOSGEB dışında devlet tarafından hemen her sektör için çeşitli vergisel teşvik ve muafiyetler verilmektedir. Bunlar aşağıdaki gibi listelenebilir:

- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununda Yer Alan Vergisel Teşvikler
- 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda Yer Alan Vergisel Teşvikler
- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununda yer alan Vergisel Teşvikler
- 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Yer Alan Vergisel Teşvikler
- 4737 Sayılı Endüstri Bölgeleri Kanunundaki Vergisel Teşvikler
- 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanunundaki Vergisel Teşvikler
- 4325 Sayılı Kalkınmada Öncelikli Yörelerde İstihdam ve Yatırımların Teşviki Kanundaki Vergisel Teşvikler
- 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunundaki Vergisel Teşvikler
- 488 Sayılı Damga Vergisi Kanunundaki Vergisel Teşvikler
- 492 Sayılı Harçlar Kanunundaki Vergisel Teşvikler
- 5084 Sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki Kanunundaki Vergisel Teşvikler

Vergi indirimleri ve muafiyetleri dışında Halk Bankası başta olmak üzere hemen her bankanın KOBİ'lere yönelik kredileri mevcuttur. Daha detaylı bilgiye KOSGEB KOBİ Rehberinden veya ilgili bankanın internet adresinden ulaşmak mümkündür.

KOSGEB dışında KOBİ'ler için kurulmuş olan iki yeni kurum daha mevcuttur. Bunlardan ilki 1991 yılında kurulmuş olan Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma A.Ş. (KGF) , diğeri de 1998 yılında kurulmuş olan KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş.'dir. KGF daha çok KOBİ'lerin kredi kullanmak istediklerinde yaşadıkları teminat problemini çözmek için kurulmuştur. KOBİ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. ise seçilen girişimcilerle ortaklıklar kurarak bu ortaklıklarda finansman temini, yeni pazarların tespit edilmesi ve strateji oluşturulması konularında ortaklarına destek vermektedir.

Değerlendirme:

İzmir'de bilgiye erişim problemi çözülememiştir. Kurumsallaşamayan dolayısıyla da kalkınmayı ivmelendirecek bir istikrar gösteremeyen KOBİ'lerin bilinçlendirilmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir. KOBİ'lerin altyapı sorunu yaşamadan, daha verimli çalışması için sanayi bölgelerine geçişleri hızlandırılmalıdır. Belirli standart ve kalitede ürünün piyasaya sürülebilmesi, bu sayede de İzmir'deki KOBİ'lerin küreselleşen dünya pazarına dâhil olması gerekmektedir.

4.4.2. OSB'ler, KSS'ler, Endüstri Bölgeleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Serbest Bölgeler

4.4.2.1. İzmir Küçük Sanayi Siteleri

4.4.2.1.1. Mevcut Küçük Sanayi Siteleri

İzmir ilinde küçük sanayi siteleri (KSS) uygulamalarına ilk olarak 1966 yılında Merkez (Halkapınar KSS) ve Kınık (Kınık-I KSS) ilçelerinde KSS kurulmasıyla başlanmıştır.

İzmir Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü verilerine göre İzmir'de, 1966 yılından günümüze kadar 7.677 işyerlik 13 adet KSS, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı kredi imkanları ile hizmete sunulurken, 906 işyerlik 10 adet KSS Sanayi ve Ticaret Bakanlığı kredi imkanları kullanılmaksızın kooperatif imkanlarıyla hizmete sunulmuştur.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 2008 Yılı KSS Yatırım Programına göre; 2008'de bitecek KSS projeleri, 2008'den sonrasına kalan KSS projeleri ve yeni planlanan KSS Projeleri arasında, İzmir'de gerçekleştirilmesi planlanan bir proje bulunmamaktadır. (Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 2008 Yılı KSS Yatırım Programı)

Tablo 130: İzmir'de Hizmete Sunulan KSS Projeleri (Toplam) (Ekim 2007)

KSS Yapılış Şekli	Adet)	Büyükklük (m ²)	Toplam İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)	İstihdam
Bakanlık Kredisi İle Yapılan	13	2.398.667	7.677	6.905	772	90	41.926
Kooperatif İmkanı İle Yapılan	10	147.370	906	740	166	82	2.386
Toplam	23	2.546.037	8.583	7.645	938	89	44.312

Kaynak:İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

Tablo 130'da görüldüğü üzere hizmete sunulan toplam 8.583 işyerlik 23 adet KSS'de, doluluk oranı % 89 olup 44.312 kişiye istihdam sağlanmıştır. Mevcut KSS'lerde hizmete sunulan toplam 8.583 işyerinden 7.645 işyerinde faaliyet gösterilirken 938 işyeri boştur.

İzmir'deki KSS'lere ait detay bilgilere aşağıdaki tablolardan ulaşılabilir.

Tablo 131: Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Kredi İmkanları İle İzmir'de Hizmete Sunulan KSS Projeleri (Ekim 2007)

S.N.	KSS Adı	Büyükük (m ²)	Faaliyete Geçiş Tarihi	Toplam İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)	Alt Yapı Gerçek. Oranı (%)	Üst Yapı Gerçek. Oranı (%)	İstihdam
1	İzmir-Aliğa	132.000	2001	254	254	0	100	100	100	1.000
2	İzmir-Ayakkabıcılar	360.000	1996	1.944	1.600	344	82	100	100	8.500
3	İzmir-Bornova	360.000	1987	500	495	5	99	100	100	5.300
4	İzmir-Kınık I		1969	75	63	12	83	100	100	350
5	İzmir-Menemen		1994	94	94	0	100	100	100	500
6	İzmir-Merkez Ağaç İşleri	300.000	1988	391	343	48	88	100	100	1.265
7	İzmir-Merkez Dökümcüler	60.231	2002	106	100	6	94	100	100	640
8	İzmir-Merkez Halkapınar (I+II)	160.000	1968	725	725	0	100	100	100	8.700
9	İzmir-Merkez II Oto	175.000	1980	1.007	963	44	96	100	100	3.500
10	İzmir-Merkez III Oto	109.000	1990	509	497	12	98	100	100	3.050
11	İzmir-Merkez Metal İşleri	406.000	1985	672	610	62	91	100	100	6.000
12	İzmir-Ödemiş	72.000	1985	1.200	1.063	137	89	100	100	3.200
13	İzmir-Tire	264.436	2002	200	86	114	43	50	50	243
TOPLAM		2.398.667		7.677	6.893	784	90			42.248

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

Tablo 132: KSS Yapı Kooperatiflerinin İmkanları İle Hizmete Sunulan KSS Projeleri (Ekim 2007)

S.N.	KSS Adı	Büyükük (m ²)	Faaliyete Geçiş Tarihi	Toplam İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)	Alt Yapı Gerçekleş. Oranı (%)	Üst Yapı Gerçek. Oranı (%)	İstihdam
1	İzmir-Beydağ	15.867	1989	118	105	13	89	100	100	470
2	İzmir-Çeşme	13.200	2000	70	45	25	64	100	100	165
3	İzmir-Çeşme Alaçatı	6.683	1987	32	27	5	84	100	100	63
4	İzmir-Dikili	15.600	1995	130	130	0	100	100	100	160
5	İzmir-Kemalpaşa	24.420	2003	122	101	21	83	100	100	260
6	İzmir-Kınık Iı	16.000	2005	104	15	89	14	100	100	25
7	İzmir-Kiraz	15.000	1996	120	120	0	100	100	100	670
8	İzmir-Kiraz Yeşil Kiraz 3.Sanayi Sitesi	2.600	2002	26	20	6	77	100	100	70
9	İzmir-Urla	37.000	1994	157	157	0	100	100	100	470
10	İzmir-Urla/Çetin	1.000	1997	27	20	7	74	100	100	33
TOPLAM		147.370		906	740	166	82			2.386

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

4.4.2.1.2. Yapım Çalışmaları Devam Eden KSS'ler

İzmir'de yapım çalışmaları devam eden KSS'lere ait bilgiler Tablo 133'de verilmiş olup, bunlardan 2 (iki) tane KSS ile ilgili çalışmalar kooperatif imkanlarıyla yürütülmektedir.

Tablo 133: Yapım Çalışmaları Devam Eden KSS Projeleri (Ekim 2007)

S.N.	KSS Adı	Büyükük (m ²)	Toplam İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)	Alt Yapı Gerçek. Oranı (%)	Üst Yapı Gerçek. Oranı (%)
1	İzmir-Menderes Özdere	6.990	47	0	47	0	95	95
2	İzmir-Merkez Nikelajcılar	15.000	87	0	87	0	75	70
TOPLAM		21.990	134	-	134	-	-	-

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

4.4.2.1.3. Proje Halindeki KSS'ler

İlimizde, 2006 tarihinde yer seçimi yapılan 1 (bir) adet KSS projesi için (Merkez-Yeşilyurt Ak-Eller KSS) yer seçimi çalışmaları halen devam etmekte olup, sözkonusu KSS ile ilgili çalışmalar kooperatif imkanlarıyla yürütülmektedir

Tablo 134: Proje Aşamasındaki KSS'ler (Ekim 2007)

S.N.	KSS Adı	Yer Seçimi Tarihi	Büyükük (m ²)	Belediye Sınırına Göre Durumu	Mevkii
1	İzmir-Merkez Yeşilyurt Ak-Eller KSS	03.04.2006	880.000	Konak-Gaziemir Belediye İmar Sınırı İçinde	Uzundere

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

S.S.Yeşilyurt Ak-Eller KSS Yapı Kooperatifi Başkanlığının 23.02.2006 tarihli yazısı Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'ndan yer seçimi talebinde bulunması üzerine, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Küçük Sanatlar ve Sanayi Bölgeleri ve Siteleri Genel Müdürlüğü elemanlarınca 03.04.2006 tarihinde mahallinde yer seçimi yapılmış olup, Konak-Gaziemir Belediyeleri imar planındaki Uzundere Mevkiindeki yaklaşık 880.000 m² büyüklüğünde 1 adet alan incelenmiştir. İncelenen alanda, aktif heyelan akmalarının olduğu tespit edildiğinden alanın KSS olarak değerlendirilebilmesi için öncelikle detaylı jeolojik-jeoteknik etüt raporunun hazırlanması Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Küçük Sanatlar ve Sanayi Bölgeleri ve Siteleri Genel Müdürlüğü'nün 06.06.2006 tarih ve 5610 sayılı yazısı ile Kooperatif Başkanlığından istenmiştir. Söz konusu raporun hazırlanıp Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na sunulması beklenmektedir.

4.4.2.2. İzmir Organize Sanayi Bölgeleri

İzmirde ilk olarak 1976 yılında Atatürk OSB kurulmasıyla başlayan OSB süreci, bugün itibariyle ilimizin diğer ilçelerinde de kurulmasıyla yaygınlaşmaktadır.

İzmir Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü verilerine göre ilimizde, hizmete sunulan 6 adet OSB ile 48.652 kişiye istihdam sağlanmaktadır. Türkiye sanayi alt yapısı gelişmişlik sıralamasına göre İzmir, İstanbul ve Kocaeli ilinden sonra üçüncü sırada gelmektedir.

Hizmete sunulan ve yapımı devam eden toplam 14 adet OSB'si ile ilimiz %28,26 payla Ege Bölgesi ve % 7,78 payla ülke toplamı içinde 1. sırada yer almaktadır. 14 adet OSB'den 12'i karma OSB olup, 2'si ihtisas OSB'dir (Buca-Ege Giyim, Menemen-Plastik OSB).

İzmir Türkiye sanayi üretiminin % 9'nu, katma değerinin % 14'ünü, istihdamının %10'unu karşılamaktadır. İlimiz, ülke GSYİH içinde % 7.5 payla 81 il içinde 3'üncü, kişi başına düşen 3.215 dolar milli gelir ile 81 il içinde 6'ncı sırada yer almaktadır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 2008 Yılı OSB Yatırım Programı'na göre; 2008'de etüd çalışmaları yapılacak OSB Projeleri, 2008'de inşaatı bitecek OSB Projeleri, 2008'de arıtma inşaatı yapılacak OSB Projeleri arasında, İzmir'de gerçekleştirilmesi planlanan bir yatırım bulunmamaktadır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 2008 Yılı OSB Yatırım Programı'nda, İzmir-Bergama OSB ve İzmir-Ödemiş OSB, İnşaatı 2008'den Sonraya Kalan OSB'ler bölümünde yer almaktadırlar (Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 2008 Yılı KSS Yatırım Programı).

Tablo 135: : İzmir OSB'lerinin Ege Bölgesi ve Ülke OSB Değerleri İle Karşılaştırılması (Ekim 2007) *

İl Adı	Adet*	Büyükük (Hektar)	BÖLGE İÇİ		BÖLGE/TÜRKİYE	
			Adet %	Büyükük %	Adet %	Büyükük %
Ege Bölgesi						
Afyon	5	1.225	10,87	10,49	2,28	2,18
Aydın	6	1.338	13,04	11,46	2,74	2,39
Denizli	6	1.757	13,04	15,04	2,74	3,13
İzmir	13	4.361	28,26	37,34	5,94	7,78
Kütahya	3	590	6,52	5,05	1,37	1,05
Manisa	7	1.252	15,22	10,72	3,2	2,23
Muğla	1	137	2,17	1,17	0,46	0,24
Uşak	5	1.020	10,87	8,73	2,28	1,82
EGE BÖLGESİ TOPLAM	46	11.680	100	100	21	20,83
Marmara Bölgesi						
Bursa	13	2.974	28,89	23,82	5,94	5,3
İstanbul	4	1.658	8,89	13,28	1,83	2,96
Kocaeli	7	2.744	15,56	21,98	3,2	4,89
Sakarya	3	735	6,67	5,89	1,37	1,31
Diğer İller	18	4.373	40	35,03	8,22	7,8
MARMARA BÖLGESİ TOPLAM	45	12.484	100	100	20,55	22,27
İç Anadolu Bölgesi						
Ankara	9	3.471	26,47	25,03	4,11	6,19
Eskişehir	2	2.140	5,88	15,43	0,91	3,82
Kayseri	5	2.765	14,71	19,94	2,28	4,93
Diğer İller	18	5.493	52,94	39,61	8,22	9,8
İÇ ANADOLU BÖLGESİ TOPLAM	34	13.869	100	100	15,53	24,74
DİĞER BÖLGELER	94	18.037	100	100	42,92	32,16
TÜRKİYE TOPLAM	219	56.070	100	100	100	100

* Tamamen ve kısmen hizmete sunulan OSB'ler dahildir

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

4.4.2.2.1. Tamamen Hizmete Sunulan OSB'ler

İzmir ilinde 31.10.2007 tarihi itibarıyla tamamen hizmete sunulan 2 (iki) adet OSB (Atatürk OSB ve Aliğa OSB) bulunmaktadır. Söz konusu OSB'lere dair bilgiler Tablo 136'da yer almaktadır.

Tablo 136: Tamamen Hizmete Sunulan OSB'ler (Ekim 2007)

OSB Adı	İzmir - Atatürk	İzmir-Aliğa
Büyükük (Hektar)	700	922
Toplam Parsel Sayısı	600	367
Tahsisli parsel Sayısı	598	180
Tahsisiz Parsel Sayısı (Adet)	2	187
Parsel Tahsis Oranı (%)	100	50
Faal Tesis Sayısı	526	27
İnşaat Devam Eden Tesis Sayısı	19	
Toplam Tesis Sayısı (Adet)	545	27
Üretime Geçme Oranı (%)	88	
İstihdam (Kişi)	25.000	545

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, Aliğa OSB

4.4.2.2.2. Kısmen Hizmete Sunulan OSB'ler

İzmir'deki OSB projelerinden 4 adedi (Buca-Ege Giyim, İTOB, Kemalpaşa, Tire OSB) kısmen hizmete sunulmuştur, diğer kısımlarında çalışmalar devam etmektedir. Kısmen hizmete sunulan OSB'lere ait bilgiler ve tamamen hizmete sunulan OSB'lerle birlikte toplam kapasite bilgileri Tablo 137 ve Tablo 138'de yer almaktadır.

Tablo 137: Kısmen Hizmete Sunulan OSB'ler (Ekim 2007)

S.N.	OSB Adı	Büyükük (Hektar)	TOPLAM PARSEL SAYISI	Tahsisli Parsel Sayısı	Tahsissiz Parsel Sayısı (Adet)	Parsel Tahsis Oranı (%)	Faal Tesis Sayısı	İnşaat Devam Eden Tesis Sayısı	TOPLAM TESİS SAYISI (ADET)	Üretime Geçme Oranı (%)	İstihdam(Kişi)
1	İzmir-Buca (Ege Giyim) İhtisas	54	138	138	0	100	22	17	39	16	1.200
2	İzmir-Kemalpaşa	970	1.037	310	727	30	236	16	252	23	18.550
3	İzmir-İtob (Tekeli İmalat)	195	411	360	51	88	2	26	28	0	200
4	İzmir-Tire	400	248	131	117	53	30	6	36	12	1.052
TOPLAM		1.619	1.834	939	895	271	290	65	355	51	21.002

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, Aliğa OSB

Tablo 138: Hizmete Sunulan OSB'lerde Genel Durum (Ekim 2007)

OSB Hizmet Durumu	Büyükük (Hektar)	TOPLAM PARSEL SAYISI	Tahsisli Parsel Sayısı	Tahsissiz Parsel Sayısı (Adet)	Parsel Tahsis Oranı (%)	Faal Tesis Sayısı	İnşaat Devam Eden Tesis Sayısı	TOPLAM TESİS SAYISI (ADET)	Üretime Geçme Oranı (%)	İstihdam (Kişi)
Tamamen Hizmete Sunulan (2 Adet)	1.622	9	778	189	150	553	19	572	88	25.545
Kısmen Hizmete Sunulan (5 Adet)	1.619	1.834	939	895	271	290	65	355	51	21.002
TOPLAM	3.241	1.843	1.717	1.084	421	843	84	927	139	46.547

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü, Aliğa OSB

Tablo 139: Yapımı Devam OSB'ler (Ekim 2007)

S.N.	OSB Adı	Büyükük (Hektar)	TOPLAM PARSEL SAYISI	Tahsisli Parsel Sayısı	Tahsisiz Parsel Sayısı (Adet)	Parsel Tahsis Oranı (%)	Faal Tesis Sayısı	İnşaat Devam Eden Tesis Sayısı	TOPLAM TESİS SAYISI (ADET)	Üretime Geçme Oranı (%)	İstihdam (Kişi)
1	Bayındır	150	YER SEÇİMİ TAMAMLANMIŞ OLUP KURULUŞ ÇALIŞMALARI DEVAM ETMEKTEDİR.								
2	İzmir-Bergama	179	107	36	71	34	ALT YAPI PROJE ÇALIŞMALARI DEVAM ETMEKTEDİR.				
3	İzmir-Kemalpaşa Tevsii	560	İMAR PLANI YAPIMI DEVAM ETMEKTEDİR.								
4	İzmir-Kınık	85	55	0	55	0	ALT YAPI PROJE ÇALIŞMALARI DEVAM ETMEKTEDİR.				
5	Menemen-Plastik İhtisas	92	İMAR PLANI YAPIMI DEVAM ETMEKTEDİR.								
6	İzmir-Ödemiş	300	50	12	38	24	ALT YAPI PROJE ÇALIŞMALARI DEVAM ETMEKTEDİR.				
7	İzmir-Pancar (Torbalı II)	130	67	65	2	97	ALT YAPI PROJE ÇALIŞMALARI DEVAM ETMEKTEDİR.				
8	İzmir- Torbalı- I	70	İMAR PLANI YAPIMI DEVAM ETMEKTEDİR.								
TOPLAM		1.566	279	113	166	40	0	0	0	0	0

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

4.4.2.2.3. Yapımı Devam Eden OSB'ler

İzmir'deki OSB projelerinden 8 adedinin (Bayındır, Bergama, Kemalpaşa-Tevsii, Kınık, Menemen-Plastik, Ödemiş, Pancar, Torbalı-I OSB) yapımı devam etmektedir ve yakın tarihte hizmete sunulmaları planlanmıştır. İki projede (Bergama, Ödemiş OSB) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 2007 Yılı Yatırım Programında "İnşaat Safhasındakiler" bölümünde "5.000 YTL" ödenekle yer almaktadır. 300 hektar'lık Ödemiş OSB'nin ilk etapta 100 hektarının hizmete sunulması planlanmıştır (Tablo 139).

4.4.2.2.4. Kısmen Hizmete Sunulan ve Yapımı Devam Eden OSB'lerin Gerçekleşme Oranları

Kısmen Hizmete Sunulan OSB'ler ve Yapımı Devam Eden OSB'lerin Parasal ve Fiziki Gerçekleşme Oranları bu bölümde yer almaktadır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca bugüne kadar gerçekleştirilen OSB yatırımları için arsa bedeli ve atık su arıtma tesisi hariç altyapı inşaatı için hektar başına ortalama 100.000 YTL civarında finansmana ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Bu tespitten hareketle, OSB'nin hizmete sunulması için ihtiyaç duyulan finansman tahmini olarak hesaplanmıştır.

Tablo 140'da görüleceği üzere Kısmen Hizmete Sunulan veya Yapımı Devam Eden 12 adet OSB'nin tamamen hizmete sunulabilmesi için arsa ve arıtma tesisi maliyeti hariç tahmini 226.215.000.-YTL.'ye ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 140: İzmir’de Çalışmaları Devam Eden OSB’lerin Parasal ve Fiziki Gerçekleşme Oranları (Ekim 2007)

S.N.	OSB Adı	Alt Yapının Tamamlanması İçin İhtiyaç Duyulan Finansman (Tahmini) (1000.-Ytl)*	Alt Yapı Fiziki Gerçekleşme Oranı (%)	Alt Yapı Fiziki Gerçekleşme Oranına Göre Bugüne Kadar Kullanılan Finansman (Tahmini) (1000.-Ytl)*	Alt Yapı Fiziki Gerçekleşme Oranına Göre Kalan Finansman İhtiyacı (Tahmini) (1000.-Ytl)*
1	İzmir-Aliğa	92.200	79	72.487	19.362
2	Bayındır	15.000	0	0	15.000
3	İzmir-Bergama	17.900	0	0	17.900
4	İzmir-Buca (Ege Giyim) İhtisas	5.400	43	2.656	3.078
5	İzmir-Kemalpaşa	41.000	39	16.449	25.010
6	İzmir-Kemalpaşa Tevsii	56.000	0	0	56.000
7	İzmir-Kınık	8.500	0	0	8.500
8	İzmir-İtob (Tekeli İmalat)	25.100	80	20.422	3.765
9	Menemen-Plastik İhtisas	9.200	0	0	9.200
10	İzmir-Ödemiş	30.000	0	0	30.000
11	İzmir-Pancar (Torbalı II)	13.000	0	0	13.000
12	İzmir-Tire	40.000	54	21.771	18.400
13	İzmir-Torbalı- I	7.000	0	0	7.000
TOPLAM		360.300	-	133.785	226.215

Kaynak: İzmir İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

4.4.2.2.5. Proje Halindeki OSB'LER

İzmir'de, 31.10.2007 tarihi itibarıyla 3 (üç) adet OSB projesi (Kemalpaşa-Bağyurdu Otomotiv Yan Sanayi İhtisas, Çiçekçilik İhtisas, Tire-Güçbirliği Özel OSB) için yer seçimi çalışmaları devam etmektedir. Bu 3 projeden 2'si ihtisas OSB kapsamında olup, 3. OSB'nin de müteşebbis heyet imkanları ile kurulması planlanmıştır.

Proje halindeki OSB'lerin son durumu hakkında bilgiler aşağıda detaylı olarak verilmektedir.

a) İzmir-Çiçekçilik İhtisas OSB

İzmir Ticaret Odası'nın Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na çiçekçilik OSB kurulmasını talep edilmesi üzerine Bakanlık elemanlarınca 05.05.2003 tarihinde yer seçimi etüdü yapılmıştır. Yapılan etüt sonucunda Dikili ve Bergama ilçelerinde olmak üzere 2 adet alternatif alan tespit edilmiştir.

İzmir Ticaret Odası daha sonra Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na Bergama OSB'nin bir kısmının çiçekçilik OSB'ye dönüştürülmesi hususunda Bergama OSB yönetim kurulu başkanlığı ile görüşmelere başlandığı belirtilerek, Dikili ve Bergama ilçelerinde tespit edilen alternatif alanlar için yer seçimi komisyonu toplanması sürecinin ertelenmesini talep etmiştir.

Konu ile ilgili en son İzmir Ticaret Odası'ndan 06.07.2007 tarihinde alınan bilgiye göre, proje ile ilgili tavırları netleşmediği için bugüne kadar bilgi verilemediği, projenin duraklama durumuna geçtiği, İzmir'de örtü altı seracılığı ile uğraşan sektörün projeye ilgisinin azlığı, Bergama OSB yönetiminin sera OSB projesinden vazgeçmesi neticesinde projenin yapılabileceği mekanın ortadan kalkması sonucunda odalarının projeyi dondurma aşamasına getirdiği bildirilmiştir.

b) İzmir-Kemalpaşa (Bağyurdu) Otomotiv Yan Sanayi İhtisas OSB

29.05.2007 tarihinde yaklaşık 22 kamu kurum ve kuruluşun katılımıyla oluşan OSB yer seçimi komisyonunca yer seçimi yapılmış olup, Kemalpaşa ilçesi Bağyurdu beldesi Killik mevkiindeki 147 hektar büyüklüğündeki alan incelenmiştir.

İncelenen alan ile ilgili Çevre ve Orman Bakanlığı ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğü dışında yer seçimi komisyonuna katılan diğer kuruluşlarca incelenen alan OSB yeri olarak uygun görülmüştür.

Çevre ve Orman Bakanlığı ÇED ve Planlama Genel Müdürlüğüne Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından görüş sorulmuş olup, olumlu görüş alınmıştır.

c) İzmir-Tire (Güçbirliği) Özel OSB

OSB yer seçimi komisyonunca 04.05.1999 tarihinde Işıklar Köyünün kuzeyi, Canbaztepe Mevkiindeki 250 hektar büyüklüğündeki alan OSB yeri olarak incelenmiştir.

İncelenen alan hakkında Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir 1 Nolu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından alana dair arkeo-jeofizik etütlerin yaptırılmasını ve sonucunun koruma kuruluna sunulmasını müteakip yapılacak değerlendirmelerden sonra görüş verileceği bildirildiğinden, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından arkeo-jeofizik etüt raporunun yaptırılması Güçbirliği Holding A.Ş.den istenmiştir. Adı geçen holding tarafından 11.11.2004 tarih ve 04 sayılı yazısı ile etüt raporunun en kısa zamanda hazırlanarak Kültür ve Turizm Bakanlığına sunulacağı bildirilmiş ancak, bu konuda henüz bir gelişme sağlanamamıştır.

İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü'nce Önerilen OSB'LER

Yer seçimi devam eden OSB projeleri dışında, ilimizin sahip olduğu zengin sosyo-ekonomik dinamiklerden optimum yararlanılabilmesi için orta ve uzun vadede olmak üzere, İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü'nce 10 değişik yatırım konusunda İhtisas OSB kurulmasına ihtiyaç olduğu kanaatine varılmıştır.

2008 yılının ikinci dönemi itibariyle konu ile ilgili ön değerlendirme çalışmalarına başlanması düşünülmektedir.

Tablo 141: İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü'nce Önerilen OSB'LER (Ekim 2007)

S.N.	Proje Adı	Kurulması Önerilen Yer
1	Tarıma Dayalı İhtisas OSB	
	- Süs bitkileri, sera, - Besicilik, süt sığırcılığı	Bayındır, Bergama, Dikili, Menderes, Seferihisar, Torbalı Beydağ, Kemalpaşa, Kınık, Kiraz, Ödemiş, Tire, Torbalı
2	Dökümcüler İhtisas OSB	Aliağa
3	Mermer İhtisas OSB	Gaziemir (Kısıkköy, Karabağlar), Buca, Torbalı
4	Orman Ürünleri İhtisas OSB	Gaziemir-Kısıkköy, Kınık,
5	Metal İşleri İhtisas OSB	Gaziemir-Kısıkköy
6	Kimya İhtisas OSB	Aliağa
7	Demir-Çelik Ürünleri İhtisas OSB	Aliağa
8	Taş ve Toprağa Dayalı İhtisas OSB	Menemen
9	Deniz Ürünleri İhtisas OSB	Foça, Dikili, Karaburun, Urla
10	Zeytin ve Zeytin Ürünleri İhtisas OSB	Bergama

Kaynak: İl Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü

4.4.2.3. İzmir Serbest Bölgeleri

Genel olarak serbest bölgeler; ülkenin siyasi sınırları içinde olmakla beraber gümrük bölgesi dışında sayılan, ülkede geçerli ticari, mali ve iktisadi alanlara ilişkin hukuki ve idari düzenlemelerin uygulanmadığı veya kısmen uygulandığı, sınai ve ticari faaliyetler için daha geniş teşviklerin tanındığı ve fiziki olarak ülkenin diğer kısımlarından ayrılan yerler olarak tanımlanabilir. 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nda serbest bölgelerin kurulması ve işletilmesindeki temel amaçlar; ihracat için yatırım ve üretimi artırmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli bir şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret imkanlarından daha fazla yararlanmak olarak sıralanmıştır. Buldukları ülke ekonomilerine sağladıkları katkıların yanında, esnek ve çağdaş idari yapılarıyla dış ticarete yönelmek isteyen firmalara modern ve gelişmiş bir yatırım ortamı sağlayan serbest bölgeler lojistik merkezler olarak ülkemizde de önemlerini artırmaktadırlar.

Ülkemizde temel olarak ihracata dayalı yatırım ve üretimi teşvik etmek amacıyla 1987 yılından bu yana Akdeniz kıyısında, Mersin, Antalya ve Adana-Yumurtalık Serbest Bölgeleri, Ege Bölgesinde Ege (İzmir), Denizli ve İzmir Menemen Deri Serbest Bölgeleri, Marmara Bölgesinde, İstanbul Atatürk Havalimanı, İstanbul Deri ve Endüstri, İstanbul Trakya, Avrupa, Kocaeli, Tübitak-MAM Teknoloji ve Bursa Serbest Bölgeleri, Karadeniz kıyısında, Trabzon, Rize ve

Samsun Serbest Bölgeleri, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Mardin ve Gaziantep Serbest Bölgeleri, Doğu Anadolu Bölgesinde Erzurum Doğu Anadolu Serbest Bölgesi, İç Anadolu Bölgesinde, Kayseri Serbest Bölgesi faaliyete geçmiştir.

İzmir Serbest Bölgeleri ile ilgili olarak bu bölümde yer alan bilgiler, İzmir Ticaret Odası Araştırma ve Meslekleri Geliştirme Müdürlüğü tarafından Haziran 2006 tarihinde hazırlanan “İzmir’de Yatırım Olanakları” adlı rapor temel alınarak ve ilgili veriler Dış Ticaret Müsteşarlığı web sayfasından 2007 yılı sonu itibari ile güncellenerek hazırlanmıştır.

İzmir’deki serbest bölgelerin ticaret hacimleri Tablo 142’de görülmektedir. 2007 yılında İzmir’deki serbest bölgelerin ticaret hacmi, ülkemizdeki tüm serbest bölgelerin % 18,38’ini karşılamıştır.

Tablo 142: İzmir’deki Serbest Bölgelerin Ticaret Hacimlerinin Yıllara Göre Değişimi ve Ülke Geneli ile Karşılaştırması (1000 ABD \$)

	2004	% 2005- 2004	2005	% 2006- 2005	2006	% 2007- 2006	2007
Ege	3.241.026	16,20	3.766.021	6,25	4.001.498	2,28	4.092.781
Menemen	309.161	1,84	314.865	21,66	383.072	10,64	423.836
İZMİR TOPLAM	3.550.186	14,95	4.080.886	7,44	4.384.570	3,01	4.516.617
TÜRKİYE TOPLAM	22.110.402	5,66	23.362.826	1,97	23.824.029	3,15	24.573.445
İzmir- Türkiye Oranı (%)	16,05		17,47		18,40		18,38

Kaynak: DTM Müsteşarlığı, Güncelleme Tarihi: Mart 2008

İzmir’deki serbest bölgelerin istihdam verileri de Tablo 143’de görülmektedir. 2008 yılı Nisan ayı itibari ile İzmir’deki serbest bölgelerin istihdam oranının, ülkemizdeki tüm serbest bölgelerin yüzde 31,52’si gibi yüksek bir orana denk geldiği görülmektedir.

Tablo 143: İzmir Serbest Bölgeleri İstihdam Veriler

	İşçi	Büro Personeli	Diğer	TOPLAM	Türkiye İçinde Payı %
Ege	12.205	530	64	12.799	27,37
İzmir Menemen	1.577	121	90	1.939	4,2
İZMİR TOPLAM	13.782	651	154	14.738	36,08
TÜRKİYE TOPLAM	38.323	5.269	3.021	46.764	31,52

Kaynak: DTM Müsteşarlığı, Güncelleme Tarihi: Nisan 2008

4.4.2.3.1. Ege Serbest Bölgesi

Türkiye'de özel şirket tarafından kurulan ve işletilen ilk üretim serbest bölgesidir. Ege Serbest Bölgesi yüksek teknoloji üretimine dayalı olarak düşünülmüş ve bu yolda çalışmalarını hızla ilerletmekte olan bir bölgedir. 14.09.1990 tarihinde hizmete giren Ege Serbest Bölgesi, İzmir'in Gazimir ilçesinde 220 hektarlık bir alan üzerinde kurulmuştur. Uluslararası Adnan Menderes Havaalanı'na 4 km, İzmir Limanı'na 12 km, otabana 1 km ve Çeşme Ro-Ro Limanı'na 60 km mesafededir.

Ege Serbest Bölge Kurucu ve İşleticisi olan ESBAŞ Türkiye'de bir ilke imza atarak ISO 9002 Kalite Güvence Belgesini almaya hak kazanan ilk kurucu firma olmuştur. Daha sonra bu sistem ISO 9001:2000 olarak revize edilmiştir. En son 2005 yılında HACCP Gıda Güvenliği Belgesini almıştır.

Ege Serbest Bölgesi 73'ü yabancı 295 firmaya ev sahipliği yapmaktadır. Bu firmalar elektronik, otomotiv, makine, tekstil, enformasyon teknolojisi, optik aletler, elektrik, kimya, mobilya, tıbbi cihazlar ve diğer hafif sanayi kollarında faaliyetlerini sürdürmektedir.

Ege Serbest Bölgesi, yabancı sermayeye sunduğu istikrarlı ve kaliteli hizmet doğrultusunda ülkemizdeki serbest bölgelerde gerçekleşen yabancı sermaye yatırımlarının en yoğun olduğu bölgedir. Dünyanın bir başka ülkesinden hammadde veya ürün talep edildiğinde gümrük vergisiz ve KDV'siz getirtilebilmektedir. Bölgeden yurtdışına mal hareketinde, yabancı sermayeli kuruluşların payı yüzde 70 oranındadır. İzmir'in dış ticaret fazlası vermesinde, Ege Serbest Bölgesinde gerçekleşen üretim ve ihracatın önemli bir katkısı vardır. 2007 yılında 4,092 milyar dolar ticaret hacmi ile Ege Serbest Bölgesi 14.562 kişiye istihdam yaratmıştır. Ege Serbest Bölgesi ülkemizdeki serbest bölgelerin toplam istihdamının yaklaşık 1/3'ünü karşılamaktadır.

4.4.2.3.2. İDESBAŞ Menemen Serbest Bölgesi

Menemen Serbest Bölgesi, 1998 yılında kuruluşu gerçekleştirilen ve sermayesinin %100'ü 142 gerçek kişiye ait olan bir bölgedir.

Aliğa Limanı'na 26 km, İzmir Limanı'na 40 km, İzmir merkeze 45 km, Çanakkale yolu'na 11 km ve Adnan Menderes Havaalanı'na 55 km uzaklıktadır.

İDESBAŞ, dünya standartlarında deri sanayisine yönelik her türlü ileri metodların uygulandığı, ham deri işleme ve deri ürünleri üretiminde Türkiye'deki tek deri üretim ve ticaret serbest bölgesidir. Bölge aynı zamanda Türkiye'nin tek deri arıtma tesisine sahiptir. 1.760.000 m²'lik bir alanda toplam 189 parseli sahip olan bölgede; yıllık toplam ticaret hacmi 2007 yılı için 423 Milyon dolar olup personel sayısı 2.382'dir. Bölgenin istihdam rakamının 2005 yılında 7.500 olduğu dikkate alındığında, istihdamda son iki yıl içinde 1/3 oranında bir azalma gerçekleşmiştir.

İzmir Menemen Deri Serbest Bölgesi deri üretimi yapan firmalar deri yan sanayi ve tüm ağır sanayi için altyapısı hazır parselleri ve kullanıma hazır fabrika binaları hizmete sunmaktadır. Bölgede faaliyet göstermek isteyen firmalar DTM ve Serbest Bölge Genel Müdürlüğünden faaliyet ruhsatı almak durumundadırlar. Bölge içinde yapılan yatırımın sermaye katılım payında herhangi bir sınırlama yoktur. Yurtiçinden serbest bölgeye yapılan satışlar ihracat sayıldığından, bölge kullanıcıları KDV'siz ve ihraç fiyatına mal satın alabilirler. Ağır sanayi ve özellikle deri üretim firmaları modern atık su arıtma tesisinden faydalanarak dünya piyasalarında rekabet avantajı sağlayabilirler.

4.4.2.4. İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

Ülkemizde teknoloji geliştirme bölgeleri; üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile sanayi arasında iş birliğini sağlayarak;

- Ürün ve üretim tekniklerini geliştirmek,
- Ürünlerin kalitesini arttırmak,
- İşletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyum sağlamasına yardımcı olmak,
- Teknoloji transferini gerçekleştirmek amacıyla oluşturulmaktadır.

Yeni teknoloji tabanlı şirketlerin kurulması, varolan şirketlerin gelişmesinin sağlanması, üniversiteler ve araştırma kuruluşlarındaki bilimsel çalışma sonuçlarının ticarileştirilmesi ve üniversite-sanayi işbirliğinin etkili bir şekilde ürüne dönüştürülmesi de belirtilen amaçlar dahilindedir.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, Temmuz 2001 tarih ve 24454 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun kapsamında Mart 2008 tarihi itibarıyla 30 adet teknoloji geliştirme bölgesi (Ankara 6 adet, İstanbul 3 adet, Kocaeli 3 adet, İzmir, Konya, Antalya, Kayseri, Trabzon, Adana, Erzurum, Mersin, Isparta, Gaziantep, Eskişehir, Bursa, Denizli, Edirne, Elazığ, Sivas, Diyarbakır ve Tokat illerinde) kurulmuştur. İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi de bunlardan biridir.

2002 yılında İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü kampüsü içerisindeki 218,4 hektarlık alanın İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi olması, 2003 yılında İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi Anonim Şirketi'nin kurulması ve 108114 sicil numarası ile tescil ve ilanı ile kabul görmüştür.

İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi; İzmir'e yaklaşık 45 km uzaklıkta, doğuda Urla Belediye sınırı, güneyde İzmir-Çeşme otoyolu, batıda Barbaros köy yolu, kuzeyde ise Bozburun ile çevrili, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü kampus arazisi içindeki 224,8 hektarlık alandır.

Altyapısı mevcut ve üzerinde bölgenin faaliyetine başlayabileceği bir bina bulunan 6,4 hektar alanın İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi ek alanı ilan edilmesi ile birlikte bölge faaliyete geçebilecek konuma gelmiştir. Bölgenin faaliyete geçmesiyle araştırmacılara, üniversitelere, diğer araştırma kuruluşlarına teknik destek hizmeti verecek, gereğinde deneysel üretim ilişkileri kuracak çalışmalar başlatılmıştır.

2004 yılı sonunda 16 olan firma sayısı 2005 yılı sonunda 39'a ve 2007 yılı sonunda 60'a ulaşmıştır.

Bölgenin sunduğu hizmetler;

- Arsa ve ofis temini,
- Firmalar ile İzmir İleri teknoloji Enstitüsü ve Üniversiteler arasında teknoloji transferi, bilgi ağı, öğretim üyelerinin bölgede görevlendirilmesi, ortak projeler, kütüphane kullanımı,
- Test ve prototip oluşturmada teknik destek, danışmanlık,
- Seminerler, paneller, konferanslar, kongreler, AR-GE fuarları yazılım pazarları düzenlenmesi patent ve marka tescil ofisleri kurulması,
- Sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler,
- Altyapı, bakım onarım, çevre düzenleme, güvenlik, temizlik, iletişim, kafeterya, yangın ihbar ve söndürme gibi günlük işletme hizmetleri ve
- A1 ve A2 binaları arasındaki açık alanda hizmet vermekte olan teknopark kantini 60 kişi kapasiteli kapalı alanı 2005 yılı sonunda bölge çalışanların hizmetine girmiştir.

Bölgede faaliyet gösteren firmalar ile üniversiteler arasında işbirlikleri gerçekleştirilmekte, üniversite öğretim elemanları projelerde yer almakta, üniversite öğrencileri ise part time iş ve staj imkanı bulmaktadır.

4.4.3. İzmir'de Sanayi Sektörü

İzmir'de yükselen ve önemli kabul edilen sektörler konusunda detaylara girmeden önce, 2006 yılında İzmir'de üretimden satışlara göre en büyük 100 sanayi sektörünü ortaya koymak gerekmektedir.

Tablo 144'de görüldüğü üzere, üretimden satışlara göre sanayi sektörü incelendiğinde İzmir'de oldukça çeşitlilik göstermesine karşın, ilk üç sırayı pekrokimya sektörü almaktadır.

Tablo 144: İzmir'in 2006 Yılı Üretimden Satışlarına Göre En Büyük İlk 100 Sanayi Kuruluşu

Sıra	Firma Ünvanı	Üretimden Satış	Öz Sermaye (Ytl)	Net Aktif Toplamı (Ytl)	Brüt Bilanço Karı (Ytl)
1	Tüpraş A.Ş. İzmir Raf. Md.	7.934.890.165	-	-	-
2	Petkim Petrokimya A.Ş. (Kamu)	2.227.252.845	1.027.499.532	1.411.350.956	5.753.208
3	Habaş A.Ş. İzmir Şubesi	1.774.344.108	500.385.503	915.011.420	119.582.413
4	Phılsa Philip Morris A.Ş.	1.092.706.129	614.364.843	1.159.977.378	420.362.100
5	İzmir Demir Çelik A.Ş.	892.524.542	1.430.391.325	1.827.925.946	24.629.716
6	Ege Çelik Endüstrisi A.Ş.	753.996.742	310.135.958	437.014.935	71.987.118
7	Çebitaş A.Ş.	745.907.370	169.907.691	436.700.729	12.748.323
8	JTI Tütün Ürünleri A.Ş.	451.820.038	124.820.865	146.459.704	41.049.380
9	Anadolu Efes A.Ş. İzmir Şb.	383.463.674	200.411.878	332.426.745	36.938.299
10	Pınar Süt A.Ş.	345.015.093	-	-	-
11	Vestel Komünikasyon A.Ş.	341.372.145	135.757.386	234.474.697	31.972.773
12	Özkan Demir Çelik A.Ş.	309.033.912	62.875.769	214.157.719	991.816
13	S. S. Tariş Pamuk Tarım Satış Koop. Birliği	277.226.967	52.175.579	204.834.294	20.112.691
14	Türk Henkel Kimya A.Ş.	277.186.378	169.242.347	432.705.387	-31.729.609
15	Batıçim Çimento A.Ş.	258.322.394	-	-	-
16	Pınar Entegre Et Ve Un A.Ş.	249.263.769	308.285.267	362.502.842	71.948.392
17	CMS Jant A.Ş.	244.097.584	121.721.972	176.964.231	27.584.767
18	Çimentaş Çimento T.A.Ş.	235.867.639	57.370.601	155.943.276	14.597.196
19	Dyo Boya Fabrikaları A.Ş.	233.920.150	275.010.077	638.762.458	-231.248
20	Tire Kutsan Oluklu Mukavva Ve Kağıt San. A.Ş.	205.727.435	-25.005.621	172.473.107	-43.380.639
21	Küçükbay Yağ A.Ş.	199.214.233	76.287.641	171.142.649	11.281.374
22	Socotab San. Ve Tic. A.Ş.	192.004.341	25.227.762	84.758.015	2.145.226
23	Abaloğlu Yem Entegre A.Ş. İzmir Şb.	191.932.227	95.565.467	147.867.294	-
24	Abaloğlu Yem Entegre A.Ş. İzmir Şb.	185.985.346	78.762.167	164.073.404	-1.989.971
25	Alliance One Tütün A.Ş.	182.337.848	85.505.411	149.130.029	19.188.988
26	Akzo Nobel San. Ve Tic. A.Ş.	176.914.858	60.129.003	95.804.446	-
27	Koza Altın İşletmeleri A.Ş.	175.097.856	130.742.605	148.123.211	94.246.377
28	Dört yıldız Demir Ve Çelik End. Tic. Ltd. Şti.	167.341.412	16.261.629	72.953.891	5.186.870
29	Tukaş Gıda A.Ş.	161.859.018	54.628.224	170.279.123	-8.437.907
30	British American Tobacco	157.899.732	95.934.228	214.065.448	24.474.300
31	Delphi Automotive Sys. Ltd. Şti.	156.276.513	5.044.094	75.907.082	-14.393.880
32	Ege Seramik Sanayi A.Ş.	155.721.546	67.728.076	214.170.889	-4.164.877
33	Schneider Elektrik A.Ş.	-	84.307.246	157.389.908	21.183.198
34	Hidromek Hidrolik Mekanik Makina Ltd. Şti.	-	-	-	-
35	Akdeniz Kimya A.Ş.	142.952.175	57.821.879	116.110.646	-
36	Ege Profil Tic. Ve San. A.Ş.	137.426.828	73.855.082	184.852.478	10.956.932
37	T.T.L. Tütün A.Ş.	127.579.434	-	-	-

Tablo 144 (Devamı): İzmir'in 2006 Yılı Üretimden Satışlarına Göre En Büyük İlk 100 Sanayi Kuruluşu

Sıra	Firma Ünvanı	Üretimden Satış	Öz Sermaye (Ytl)	Net Aktif Toplamı (Ytl)	Brüt Bilanço Karı (Ytl)
38	Sözer Demir Çelik San. Tic. A.Ş.	125.648.188	28.144.524	49.436.060	67.905.174
39	Çamlı Yem A.Ş.	116.104.270	47.747.485	103.733.373	6.984.362
40	Mopak Kağıt Karton A.Ş.	112.626.386	41.742.846	131.223.111	8.800.05
41	Polibak Plastik Film A.Ş.	111.498.916	34.061.146	71.188.269	-3.217.077
42	Çimbeton A.Ş.	108.318.326	29.206.448	48.554.233	3.003.294
43	Üniteks Gıda Tekstil A.Ş.	107.037.404	13.023.315	41.982.621	1.690.629
44	Klimasan A.Ş.	99.409.143	26.472.736	72.561.544	6.976.055
45	Cevher Döküm Sanayi A.Ş.	98.540.611	24.924.578	135.130.144	702.035
46	Graniser Granit Seramik A.Ş.	95.339.651	42.959.759	140.377.286	5.387.184
47	S.S. Tariş Üzüm Tarım Satış Koop. Birliği	94.513.848	-87.920.798	100.443.113	-17.822.444
48	Ege Endüstri Ve Tic. A.Ş.	92.296.626	52.305.702	82.129.431	9.596.764
49	Ve-Ge Hassas Kağıt A.Ş.	91.803.710	34.574.593	62.457.492	6.607.700
50	Dimes A.Ş. İzmir Şubesi	90.377.985	-	-	-
51	Hugo Boss Tekstil Sanayi Ltd. Şti.	89.461.903	19.108.817	62.681.599	2.909.262
52	Viking Kağıt A.Ş.	87.960.357	23.585.224	105.119.098	-9.179.122
53	Lay Tekstil Gıda A.Ş.	87.004.069	11.367.973	30.799.017	3.544.825
54	Cevher Jant San. A.Ş.	85.436.118	9.088.690	54.039.876	6.338.021
55	Verde Yağ Besin A.Ş.	84.245.556	10.815.348	29.594.473	1.244.711
56	Egeplast Ege Plastik A.Ş.	83.690.015	35.095.886	112.790.680	3.006.100
57	Btm Bitümlü Tecrit A.Ş.	83.493.167	20.943.543	71.079.812	-2.646.111
58	Türk Tuborg Bira Ve Malt San. A.Ş.	83.304.452	241.344.854	403.156.480	-19.146.078
59	Bak Ambalaj A.Ş.	81.895.182	29.333.136	49.401.537	8.678.117
60	Ege Gübre Sanayii A.Ş.	79.045.636	98.298.771	133.852.066	4.915.000
61	Alkim Kağıt A.Ş.	74.212.764	68.266.686	99.342.766	-5.331.100
62	Akg Yalıtım Ve İnş. A.Ş.	73.399.533	63.022.343	128.929.654	-1.308.113
63	Coates Lorilleux Mürekkep Ve Kimya A.Ş.	72.906.412	17.089.630	43.069.984	18.621.674
64	Ege Fren A.Ş.	72.255.969	14.735.732	33.429.587	3.848.904
65	İzbeton A.Ş. (Kamu)	71.261.938	57.255.648	76.608.015	11.643.874
66	Esen Plastik A.Ş.	70.552.910	23.159.965	61.746.882	2.372.920
67	Dalan Kimya A.Ş.	70.117.629	-	-	-
68	Roteks Tekstil A.Ş.	70.114.513	9.541.107	32.910.877	1.205.244
69	Opet Madeni Yağ A.Ş.	70.002.738	10.518.621	54.045.274	1.727.461
70	Norm Civata A.Ş.	69.528.316	29.386.619	54.049.687	2.483.588
71	Ticaret Ve Sanayi Kontuvarı T.A.Ş.	69.208.477	21.649.783	24.494.718	6.186.477
72	Ekoten Tekstil A.Ş.	68.901.575	15.179.462	56.103.623	168.345
73	Alcan Packaging İzmir A.Ş.	68.587.045	16.699.033	44.341.342	4.315.266
74	Osman Akça Tarım Ürünleri A.Ş.	65.889.483	53.153.927	198.735.279	-4.371.297
75	Altınyag Kombinaları A.Ş.	64.776.323	-	-	-
76	Çağlayan Basım Yayın San. Ve Tic. A.Ş.	62.930.600	21.277.751	68.172.080	6.015.133

Tablo 144 (Devamı): İzmir'in 2006 Yılı Üretimden Satışlarına Göre En Büyük İlk 100 Sanayi Kuruluşu

Sıra	Firma Ünvanı	Üretimden Satış	Öz Sermaye (Ytl)	Net Aktif Toplamı (Ytl)	Brüt Bilanço Karı (Ytl)
77	Tamsa Fayans A.Ş.	-	-	-	-
78	Tesco Kipa Kitle Paz. A.Ş.	61.700.307	187.688.547	598.065.198	-41.532.371
79	Köy-Tür Ege Entegre Tavukçuluk A.Ş.	60.670.938	569.335	55.348.802	-2.595.045
80	Tüprag Metal San. A.Ş.	60.496.468	197.915.438	274.431.390	14.102.580
81	Ekiz Yağ Ve Sabun A.Ş.	59.525.266	4.223.454	19.651.146	286.807
82	Öztüre Kireççilik A.Ş.	57.675.611	21.470.186	49.246.933	4.957.113
83	Mayteks Örme A.Ş.	56.657.156	15.123.664	28.275.303	-
84	S.S. Tariş Zeytin Zeytinyağı A.Ş.	55.431.212	32.158.179	122.916.959	-827.430
85	Rodi Giyim San. Ve Tic. A.Ş.	52.399.910	33.509.304	76.267.455	4.386.683
86	Dyo Matbaa San. Ve Tic. A.Ş.	52.123.965	17.238.131	41.583.469	1.401.745
87	Verim Plastik A.Ş.	50.899.514	39.322.428	71.387.166	1.743.563
88	Syngenta Tarım A.Ş.	50.437.376	-	37.880.371	17.505.710
89	Han Tarım Ltd. Şti.	47.346.164	2.832.855	12.665.736	1.628.486
90	Bağ Yağları T.A.Ş.	47.053.555	7.951.858	21.737.474	581.144
91	Fg Tekstil Ltd. Şti.	46.131.470	7.932.574	27.281.764	1.383.617
92	Kaplamin Ambalaj A.Ş.	45.362.207	24.350.271	34.297.188	2.530.266
93	Ege Soğutmacılık A.Ş.	44.838.240	3.093.892	28.764.196	246.605
94	Ağartıoğlu Deri Ltd. Şti.	44.735.000	10.248.236	20.622.455	1.864.429
95	Ak Döküm A.Ş.	44.369.915	22.530.016	31.372.280	13.894.026
96	Pınar Su A.Ş.	44.213.439	26.046.794	36.811.143	6.809.534
97	Tiryakiler Oto A.Ş.	44.149.961	32.047.671	45.280.023	4.853.505
98	Zümrüt Tekstil A.Ş.	43.742.903	-662.817	26.906.360	931.241
99	Saf Plastik A.Ş.	43.139.699	31.500.881	45.152.401	-
100	Tyh Tekstil A.Ş.	42.946.131	12.718.638	21.003.924	1.614.170

Kaynak: EBSO, <http://www.ebso.org.tr/kurumsal/media/100buyuk20062.pdf>, Erişim: 27.12.2007.

İzmir'deki ilk 100 firmanın sektörel dağılımına bakıldığında ise kimya, otomotiv, (tütün ve bitkisel yağ başta olmak üzere) tarıma dayalı sanayi, demir-çelik, çimento, tekstil ve kağıt sanayinin ağırlıkta olduğu görülmektedir.

İstanbul Sanayi Odası'nın 2006 yılı çalışmasına göre Türkiye'nin ilk 500 içerisinde 45 ve ikinci 500 içerisinde de 50 olmak üzere; Türkiye'nin ilk 1.000 sanayi kuruluşundan 95 adedi İzmir'dedir. Ancak, bu rakama tüm sanayi faaliyetlerinin İzmir'de olması, istihdam ve katma değer buraya yaratılmasına karşın, şirketlerin kanuni merkezleri İstanbul'da olduğu için İstanbul'da kabul edilen 10 firma da değerlendirmeye eklenirse İzmir'in ilk 1.000'deki payı 105 olmaktadır.

Tablo 145: İller Bazında En Büyük 1.000 Sanayi Kuruluşu

İller	İlk 500	İkinci 500	Toplam
İstanbul	212	204	416
İzmir	45	50	95
Bursa	31	28	59
Kocaeli	23	18	41
Ankara	22	17	39
Denizli	13	16	29
Gaziantep	10	17	27
Kayseri	10	8	18
Manisa	10	7	17

4.5. İzmir'in Ege Bölgesi İlleri İçindeki Durumu

Ege Bölgesindeki illerin gelişmişlik düzeylerine bakıldığında, bölge içerisinde en fazla gelişmişlik düzeyi İzmir'e ait olup, bunu sırasıyla Muğla ve Aydın izlemektedir.

Tablo 146: Ege Bölgesi İlleri Gelişmişlik Endeksi

İller	Gelişmişlik Endeksi
Afyon	-0,228109
Aydın	0,572214
Balıkesir	0,566499
Çanakkale	0,351583
Denizli	0,501473
İzmir	2,707983
Kütahya	0,093397
Manisa	0,308470
Muğla	0,625896
Uşak	0,249609
Ege Bölgesi	0,500730

Kaynak: İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, DPT, 1996

2008 yılı Ocak-Haziran döneminde Ege Bölgesi'nden yapılan toplam ihracat geçen yılın aynı dönemine göre % 24 oranında artarak 7 milyar 694 milyon Dolara ulaşmıştır. Ege Bölgesi iller bazında İzmir 4 milyar 97 milyon Dolarla ilk sırada yer alırken, Manisa 1 milyar 547 milyon Dolarla ikinci, Denizli 1 milyar 176 milyon Dolarla üçüncü olmuştur. Ege Bölgesi'nin son bir yıllık

ihracatı ise 15 milyar 10 milyon 592 bin Dolar olmuştur. Sektör bazında ise en yüksek ihracat artışı; demir ve demir dışı metaller, konfeksiyon ve maden sektörlerinde yaşanmış olup, tarım sektöründeki artış ise bu yılın ilk altı ayında önceki döneme göre % 23 olarak gerçekleşmiştir (İzmir Ticaret Odası, 2008).

Ege bölgesinde bulunan illerin ihracat ve ithalar verileri ile bu illerin Ege Bölgesi ve Türkiye içindeki payları Tablo 147 ve 148'de gösterilmektedir.

Tablo 147: Ege Bölgesi İhracat Verileri (2006)

İller	(Bin Dolar)	Ege Bölgesi İçindeki Payı (%)	Türkiye İçindeki Payı (%)	Türkiye Sıralaması İçindeki Yeri
İzmir	15.661.678	92,70	18,36	2
Manisa	508.013	3,01	0,60	15
Denizli	425.916	2,52	0,50	18
Muğla	206.782	1,22	0,24	25
Aydın	50.093	0,30	0,06	37
Uşak	31.493	0,19	0,04	40
Afyon	10.913	0,06	0,01	47
Ege Bölgesi	16.894.888	100,00	---	---
Türkiye	85.309.337	---	100,00	---

Kaynak: TÜİK Verileri

Tablo 148: Ege Bölgesi İthalat Verileri (2006)

İller	(Bin Dolar)	Ege Bölgesi İçindeki Payı (%)	Türkiye İçindeki Payı (%)	Türkiye Sıralaması İçindeki Yeri
İzmir	17.840.629	95,78	12,98	2
Manisa	661.881	3,55	0,48	13
Denizli	107.475	0,58	0,08	28
Muğla	6.955	0,04	0,01	41
Aydın	2	0,00	0,00	52
Uşak	8.768	0,05	0,01	39
Afyon	722	0,00	0,00	48
Ege Bölgesi	18.626.432	100,00	---	---
Türkiye	137.449.038	---	100,00	---

Kaynak: TÜİK Verileri

Türkiye genelinde illerin sosyo-ekonomik gelişmişlikleri sıralandığında, Ege Bölgesi illerinin ilk 41 içinde yer aldığı, İlk 10 il içerisinde ise sadece İzmir'in olduğu görülmektedir.

Tablo 149: Ege Bölgesi İllerinin 1996 ve 2003 Yılları Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralamasının Türkiye Geneliyle Kıyaslanması

İller	1996 Araştırması Sıra	2003 Araştırması Sıra	Sıra Değişimi
Manisa	22	25	-3
Denizli	16	12	4
İzmir	3	3	-
Muğla	11	13	-2
Afyon	41	44	-3
Uşak	23	30	-7
Kütahya	31	40	-8
Aydın	12	21	-9

Kaynak: DPT

İşgücü

2006 yılı TÜİK verilerine göre Ege Bölgesi içinde istihdam edilen nüfusun sektörel dağılımını bakıldığında, hizmetler ve sanayi sektörlerinde en fazla payı İzmir alırken, tarım sektöründe MAKU (Manisa – Afyon – Kütahya-Uşak) illeri en fazla payı almaktadır.

Tablo 150: Hanehalkı Anketine Göre İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı (2006)

Bölge		Hizmetler		Sanayi		Tarım		Toplam işgücü
Kodu	Adı	(%)	(1.000)	(%)	(1.000)	(%)	(1.000)	(1.000)
TR31	İzmir Alt Bölgesi	51,3	616	31,2	375	17,5	210	1.201
TR32	ADU Alt Bölgesi	42,3	414	22,7	222	34,9	341	978
TR33	MAKU Alt Bölgesi	35,3	371	24	253	40,6	427	1.052
TR3	Ege Bölgesi	43,4	1401	26,3	851	30,3	978	3.230

Kaynak: TÜİK Verileri

Sanayi

1970 yılı sonunda altyapısı tamamlanarak açılan Manisa Organize Sanayi Bölgesi, İzmir'deki sanayi alanlarının dolması, arsa maliyetleri, İzmir'e yakınlık, limana yakınlık gibi nedenlerden dolayı bölge içerisinde önemli bir çekim alanı oluşturmuştur.

Manisa coğrafi olarak İzmir'i ve hinterlandındaki diğer illeri İstanbul ve Ankara gibi iki büyük ilimize ve Ege Bölgesi'nin kuzeyindeki ve doğusundaki diğer illere bağlayan ana ulaşım

yolları üzerinde önemli bir geçiş noktasıdır. Komşu veya yakın iller olan İzmir, Balıkesir, Manisa, Uşak, Afyon başta olmak üzere çok sayıda ilimizle ticaret ve sanayi açısından yoğun bağlantılar içindedir.

Tarım ve Hayvancılık

Uşak'ta işlenerek elbiselik zig deri haline getirilen derilerin büyük bir bölümü İzmir'deki konfeksiyon sektöründe tekrar işlenerek mont, kaban, pardösü, etek vb. ürünler elde edilir. Bu ürünlerin büyük bir kısmı ihraç edilmektedir.

Dış Ticaret

İzmir İl sınırları içinde yer alan limanlar, İzmir'in olduğu kadar Ege Bölgesi'ndeki tüm illerin de ihracat kapısı olarak görülebilir.

Balıkesir'de üretilen ve dış satımı yapılan ürünlerin bir kısmı ve yurt dışından satın alınan bazı ürünler İzmir gümrüklerinde işlem görmektedir. Balıkesir'deki bazı firmalar ürünlerini İzmir'deki aracı kurumlarla ihraç etmektedir. Bunun sonucunda Balıkesir ile ilgili ihracat ve ithalat rakamları gerçeği tam olarak yansıtmamaktadır.

Manisa'da üretilen hammadde ve işlenmiş ürünlerin dış pazarlara ihracatında İzmir limanı yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

Turizm

2006 yılı TÜİK verilerine bakıldığında Ege Bölgesinde yer alan belediye belgeli konaklama tesis, oda ve yatak sayısı ADM (Aydın – Denizli - Muğla) Alt Bölgesinde görülmektedir. Dolayısıyla ADM Alt Bölgesi, Ege Bölgesinin turizm sektöründe öncü olan alt bölgesidir.

Tablo 151: Türlerine Göre Belediye Belgeli Toplam Konaklama Tesisleri, Oda Ve Yatak Sayıları (2006)

Bölge Kodu	Bölge Adı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Kapasitesi
TR310	İzmir	442	9.248	19.936
TR31	İzmir Alt Bölgesi	442	9.248	19.936
TR321	Aydın	469	12.453	26.909
TR322	Denizli	154	3.287	6.678
TR323	Muğla	862	23.383	52.346
TR32	ADM Alt Bölgesi	1.485	39.123	85.933
TR331	Manisa	54	1.256	2.792
TR332	Afyon	50	1.891	4.946
TR333	Kütahya	38	978	2.464
TR334	Uşak	12	259	511
TR33	MAKU Alt Bölgesi	154	4.384	10.713
TR3	Ege Bölgesi	2.081	52.755	116.582

Kaynak: TÜİK Verileri

4.6. İzmir'in Yükselen ve Stratejik Sektörleri⁹

Bu bölümde yer alan değerlendirme, İzmir ekonomisinin yükselen ve güçlü sektörlerinin tespitini amaçlasa da, İzmir'de küçük de olsa bir istihdama sahip tüm sektörlerin yoğunlaşmaları başta olmak üzere katma değerleri, ithalat ve ihracat verileri, kullandıkları teknoloji seviyeleri gibi rekabet güçleri açısından önem arz eden çeşitli yönlerden analizin sonuçlarını yansıtmaktadır.

Hem kendi rekabet gücü yüksek hem de İzmir'in bölgeler arası rekabet gücüne katkı sağlayacak sektörler, araştırmanın tüm aşamalarında pozitif veya artan değerlere sahip olmaları bakımından bu çalışmada benimsenen yaklaşım olmuştur. Buna göre, İzmir'in yüksek nokta sektörlerinin bu açıdan değerlendirilmesi aşağıdaki tablolarda rahatlıkla izlenebilir (Tablo 152 ve 153). Ayrıca, tablolar yükselen sektörlerin rekabet güçlerinin artırılması için hangi alanlarda müdahalelere gerek olduğunun belirlenmesinde ve uluslararası pazarlarda rekabet edebilirlik gücüne ulaşılabilmesi için politikaların tasarlanmasında ve oluşturulmasında yön verebilme olanağına sahiptir.

Tablolar, yüksek nokta sektörlerin rekabet gücü açısından önem taşıyan başlıklarda pozitif değere sahip olduğunda ilgili hücrenin doldurulmasıyla elde edilmiştir. 2002 yılı GSİS Sayımı'nda katma değere yönelik veri elde edilemediği için değerlendirme yapılamamıştır.

⁹ Bu bölüm İzmir Kalkınma Ajansı bünyesinde yürütülmüş "İzmir için Stratejik ve Yükselen Sektörler" (Temmuz, 2007) raporunun değerlendirme bölümünden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Bir sektör aynı anda hem “OECD Teknoloji Skalasına Göre Orta-Yüksek Teknoloji Seviyesine Sahip Olanlar” hem de “OECD Teknoloji Skalasına Göre Yüksek Teknoloji Seviyesine Sahip Olanlar” kategorisinde yer alamayacağı için bu sınıflardan birinde yer alan sektörlerde diğer sınıfın hüccresine “X” işareti eklenmiştir.

İkinci aşamada teknoloji seviyelerine ait başlıklar bir başlık olarak değerlendirilmiş ve her başlık bir puan olmak üzere sektörler, ana sektörler toplam “10”, imalat sanayi toplam “13” üzerinden puanlandırılmıştır. (Bu tablo başka analizlerde veya bölgesel gelişme politikalarında verilen öneme göre bazı başlıklar ağırlıklandırılarak da kullanılabilir.)

Tablo 152: Ana Sektörler Bazında (Tarım Hariç) Yükselen Sektörler Değerlendirmesi (2002)

Sektör Adı	Parlayan Yıldızlar	Yeni Yükselenler	Firma Sayısı Artanlar	İhracatın Türkiye'deki Payın Artanlar	İhracatı Artanlar	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı Artanlar	OECD Teknoloji Skalasına Göre Orta-Yüksek Teknoloji Seviyesine Sahip Olanlar	OECD Teknoloji Skalasına Göre Yüksek Teknoloji Seviyesine Sahip Olanlar	Marka Tescillerinde Sektörün Türkiye Genelinde Payı % 10'un üstünde olanlar	Endüstriyel Tasarım Tesislerinde Sektörün Türkiye Genelinde Payı %10'un üstünde olanlar	Yaratıcı Sanayi Niteliğine Sahip Olanlar
Gıda ürünleri ve içecek imalatı											
Diğer iş faaliyetleri											
Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması											
Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı											
Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı											
Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı											
Büro makineleri ve bilgisayar imalatı							X				
Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı							X				
Geri dönüşüm											
Bilgisayar ve ilgili faaliyetler											
Tütün ürünleri imalatı											

Tablo 153: İmalat Sanayinde Yükselen Sektörler Değerlendirmesi (2001)

Sektör Adı	Parlayan Yıldızlar	Yeni Yükselenler	Firma Sayısı Artanlar	Katma Değeri Türkiye Payında Artanlar	Katma Değer Verimliliği Artanlar	Katma Değerinde Reel Artış Olanlar	İhracatın Türkiye'deki Payın Artanlar	İhracatı Artanlar	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı Artanlar	OECD Teknoloji Skalasına Göre Orta-Yüksek Teknoloji Seviyesine Sahip Olanlar	OECD Teknoloji Skalasına Göre Yüksek Teknoloji Seviyesine Sahip Olanlar	Marka Tescillerinde Sektörün Türkiye Genelinde Payı % 10'un üstünde olanlar	Endüstriyel Tasarım Tescillerinde Sektörün Türkiye Genelinde Payı %10'un üstünde olanlar	Yaratıcı Sanayi Niteliğine Sahip Olanlar
Süt Ürünleri Sanayi														
Sebze Ve Meyve İşleme Sanayi														
Bitkisel Ve Hayvansal Yağlar İmali														
Damıtık Alkollü İçkiler Sanayi														
Tekel Yaprak Tütün Bakımevi														
Deri Ve Kürk Giyim Eşyası Sanayi														
Deri İşleme Sanayii Ve Deri Bitirme İşlemleri														
Selüloz, Kağıt Ve Karton Sanayi														
Boya,Vernik Ve Lake Sanayii											X			
Başka Yerde Tasnif Edilmemiş Plastik Mamulleri Sanayi											X			
Çimento (Tabii Çimento, Portland Çimentosu Vs.), Kireç Ve Alçı İmali, Sönmüş Ve Sulandırılmış Kireç														
Metal Ve Ağaç İşleyen Makineler İmal, Montajı Ve Tamiri											X			

Tablo153 (Devamı): İmalat Sanayinde Yükselen Sektörler Değerlendirmesi (2001)

Sektör Adı	Parlayan Yıldızlar	Yeni Yükselenler	Firma Sayısı Artanlar	Katma Değeri Türkiye Payında Artanlar	Katma Değer Verimliliği Artanlar	Katma Değerinde Reel Artış Olanlar	İhracatın Türkiye'deki Payın Artanlar	İhracatı Artanlar	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı Artanlar	OECD Teknoloji Skalasına Göre Orta-Yüksek Teknoloji Seviyesine Sahip Olanlar	OECD Teknoloji Skalasına Göre Yüksek Teknoloji Seviyesine Sahip Olanlar	Marka Tescillerinde Sektörün Türkiye Genelinde Payı % 10'un üstünde olanlar	Endüstriyel Tasarım Tescillerinde Sektörün Türkiye Genelinde Payı %10'un üstünde olanlar	Yaratıcı Sanayi Niteliğine Sahip Olanlar
Özel Endüstri Makineleri Ve Teçhizatı İmalı Ve Tamiri Montajı											X			
Elektrik Sanayii Makineleri Ve Cihazları İmalı											X			
Mesleki Ve İlimi Aletler İle Başka Yerde Tasnif Edilmemiş Ölçme Ve Kontrol Aletleri İmalı										X				

Bütün bu açıklamalar ışığında ana sektörler bazında yükselen sektörler Tablo 154'de sıralanmaktadır.

Tablo 154: Ana Sektörler Bazında Yükselen Sektör Değerlendirmesi

Sektör Adı	Puanlar (10 Üzerinden)
Tıbbi Aletler; Hassas ve Optik Aletler İle Saat İmalatı	8
Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı	5
Giyim Eşyası İmalatı; Kürkün İşlenmesi ve Boyanması	6
Büro Makineleri ve Bilgisayar İmalatı	4
Kağıt Hamuru, Kağıt ve Kağıt Ürünleri İmalatı	4
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri ve Nükleer Yakıt İmalatı	4
Bilgisayar ve İlgili Faaliyetler	3
Derinin Tabaklanması ve İşlenmesi; Bavul, El Çantası, Saraçlık, Koşum Takımı ve Ayakkabı İmalatı	3
Geri Dönüşüm	2
Diğer İş Faaliyetleri	3
Tütün Ürünleri İmalatı	2

Tablo 155'de ise imalat sanayi sektörlerinde yükselen sektörlerin değerlendirilmesi sunulmaktadır.

Tablo 155: İmalat Sanayi Sektörlerinde Yükselen Sektörlerin Değerlendirmesi

Sektör Adı	Puanlar (13 Üzerinden)
Mesleki ve İlimi Aletler İle Başka Yerde Tasnif Edilmemiş Ölçme ve Kontrol Aletleri İmalatı	11
Başka Yerde Tasnif Edilmemiş Plastik Mamulleri Sanayi	7
Elektrik Sanayii Makineleri ve Cihazları İmalatı	6
Metal ve Ağaç İşleyen Makineler İmalatı, Montajı ve Tamiri	5
Özel Endüstri Makineleri ve Teçhizatı İmalatı ve Tamiri Montajı	5
Damıtık Alkollü İçkiler Sanayi	5
Boya, Vernik ve Lake Sanayi	4
Selüloz, Kağıt ve Karton Sanayi	4
Deri ve Kürk Giyim Eşyası Sanayi	4
Süt Ürünleri Sanayi	3
Bitkisel ve Hayvansal Yağlar İmalatı	2
Çimento (Tabii Çimento, Portland Çimentosu Vs.), Kireç ve Alçı İmalatı, Sönmüş ve Sulandırılmış Kireç	2
Sebze ve Meyve İşleme Sanayi	2
Tekel Yaprak Tütün Bakımevi	2
Deri İşleme Sanayii ve Deri Bitirme İşlemleri	2

Tablolarda ilk olarak dikkati çeken, İzmir'de, tüm dünyada katma değeri yüksek olarak kabul edilen yüksek ve orta-yüksek seviyede teknoloji kullanan sanayi sektörlerinin hemen her açıdan da güçlü çıkmasıdır. Bu tespit; İzmir'in ekonomik gelişmesi ve bölgesel rekabeti açısından çok önemli bir bulgudur. Bu sektörler;

- Tıbbi Aletler; Hassas ve Optik Aletler İle Saat İmalatı
- Büro Makineleri ve Bilgisayar İmalatı
- Mesleki ve İlimi Aletler İle Başka Yerde Tasnif Edilmemiş Ölçme ve Kontrol Aletleri İmalı
- Metal ve Ağaç İşleyen Makinalar İmal, Montajı ve Tamiri
- Özel Endüstri Makinaları ve Teçhizatı İmalı ve Tamiri Montajı
- Elektrik Sanayii Makinaları ve Cihazları İmalı
- Damıtık Alkollü İçkiler Sanayi'dir.

Bu sektörlere ek olarak;

- Gıda Ürünleri ve İçecek İmalatı,
- Giyim Eşyası İmalatı,
- Deri ve Kürkün İşlenmesi ve Boyanması

gibi yükselen sektörler de ne kadar geleneksel olurlarsa olsunlar İzmir ekonomisini ileriye götürme potansiyelini barındırmaktadırlar. Ancak bu sektörlerde katma değer ve ihracatın artırılması için özellikle tasarım, tanıtım, markalaşma ve yenilik yoluyla yapısal değişikliklere gidilmesi gerekmektedir.

Önemli bir diğer nokta, İzmir'in finans ve servis merkezi konumunu daha da güçlendirecek olan diğer iş faaliyetlerinin de yeni yükselen sektör olarak çıkmasıdır. Bu sektörler İzmir'in yaratıcılık ve tasarıma dayalı sektörlerini ve turizme dayalı bir merkez olma özelliğini de destekleyici niteliktedir. Bu sektörün alt başlıkları olarak aşağıdaki iş destek faaliyetleri sayılmaktadır:

- Hukuk, mali müşavirlik, muhasebe, hesap uzmanlığı ve vergi danışmanlığı, iş ve yönetim danışmanlığı ile piyasa ve kamuoyu araştırma faaliyetleri; holdingler
- Hukuki faaliyetler
- Muhasebe, mali müşavirlik ve hesap uzmanlığı hizmetleri; vergi danışmanlığı hizmetleri
- Piyasa ve kamuoyu araştırma faaliyetleri
- İş ve yönetim danışmanlığı faaliyetleri
- Holding şirketlerinin yönetim faaliyetleri
- İşe girecek kişilerin seçimi ve yerleştirilmesi faaliyetleri
- Mimarlık, mühendislik ve ilgili teknik danışmanlık faaliyetleri.

Tablolardan da izlenebileceği üzere genel olarak, geleneksel sektörlerin puanları daha az çıkmakta, pek çok alanda kendilerini yenilemeleri ve üretim süreçlerinde katma değerlerini artırmaları için başta yenilik olmak üzere pek çok alanda müdahaleye ihtiyaç duymaktadırlar.

Buraya kadar İzmir'de yoğunlaşması ülke ortalaması üstünde olan yükselen sektörler üzerinde durulmuştur. Bu sektörlerin çoğunun yüksek ve orta-yüksek seviyede kullanan ve katma değeri yüksek sektörler olması İzmir'in kalkınması için çok önemli olsa da, İzmir'in uluslararası düzlemde hedeflediği yere ulaşabilmesi için, dünyada hedef sektör olarak belirlenmiş katma değeri yüksek ve İzmir'de potansiyeli bulunan sektörlerin de geliştirilmesi gereklidir.

Dünyadaki eğilimlere bakıldığında özellikle son dönemde ekonomik gelişme ve hedef sektörlerin belirlenmesi iki farklı yaklaşıma oturtulmaktadır. Bunlardan ilki üretimde kullandığı ileri teknoloji seviyesi ve araştırma geliştirme faaliyetleri ile yarattığı yüksek katma değerle dikkati çeken;

- Bilgi ve İletişim Teknolojileri
- Biyoteknoloji ve Gen Teknolojileri
- Malzeme Teknolojileri
- Nanoteknoloji
- Tasarım Teknolojileri
- Mekatronik
- Üretim Süreç ve Teknolojileri
- Enerji ve Çevre Teknolojileri

kullanan sektörlerde gelişmeyi hedefleyen yaklaşıma sahiptirler.

Bununla birlikte ikinci olarak teknoloji seviyesi düşük olsa da doğal, kültürel, tarihi kaynakları kullanarak, yaratıcılık ve tasarıma dayalı sanayisini geliştirerek dünyada marka olabileceği ve tek olacağı sektörlerde de ilerlemektedir.

Bu açıdan bakıldığında İzmir'de yoğunlaşmamış olmasına rağmen son dönemde katma değeri veya ihracatı giderek artan ve dünyadaki eğilimlerde hedef ve stratejik sektör olarak belirlenmiş üretim alanları dikkati çekmektedir. Bunlar;

- Tarımsal üretim ve tarım ürünlerinin girdi olarak kullanıldığı sektörler dikkate alındığında dünyada çevreye duyarlı ve en çok katma değer yaratan bitki ve ürünlerin üretimine bir yönelim olduğu görülmektedir. Bu bağlamda tarım ile ilgili faaliyetler değerlendirildiğinde özellikle **ekolojik ve organik tarım, süs bitki üretimi, aromatik bitki üretimi ve organize hayvancılık** İzmir ilinde stratejik sektör olma potansiyeli olan sektörler olarak görülmektedir. Bu sektörlerin (sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştiriciliği, meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri yetiştiriciliği ve hayvancılık) İzmir ilinden yapılan ihracatlarının artmış olması da bu

potansiyeye işaret etmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi Türkiye'nin üçüncü büyük ili olan İzmir, Ankara ve İstanbul gibi diğer metropollerin aksine tarım potansiyeli yüksek olan bir ildir. Bu bağlamda çalışmada da İzmir'de yükselen ve parlayan bir sektör olarak görülen gıda ve içecek imalatının önemi yadsınamaz. Bu sektörde dünyadaki eğilimleri yakalamak İzmir'in ekonomisinin daha da ileriye gitmesine neden olacaktır. Özellikle sağlık sektöründeki son eğilimlere paralel olarak **fonksiyonel gıda üretiminin** (hazır, homojenize gıda maddeleri ile diyet yiyecekleri imalatı, başka yerde sınıflandırılmamış diğer gıda maddeleri imalatı sektörleri) İzmir'de geliştirilmesi önemlidir. Hayvancılık ve jeotermale dayalı süs bitkisi sektörlerinde İzmir'de kurulması planlanan organize sanayi bölgeleri kümelenmeyi ve katma değeri destekleyecek gelişmelerdir.

- Zengin bir bitki örtüsüne ve kıyı potansiyeline sahip olan İzmir'de **aromatik ve endemik bitkilerin işlenmesi ve ileri teknolojiye dayalı sanayiye girdi olabilecek ve eczacılık alanında kullanılan su ürünleri üretimi** potansiyel alanlar olarak görülebilir.
- Son zamanlarda özellikle elektrik üretimi, kentsel ısıtma, turizm ve seracılık alanlarında önemi artan enerji kaynakları İzmir'in sahip olduğu potansiyelle değerlendirilmesi gereken bir sektör olarak ortaya çıkmaktadır. İzmir ilinde rüzgar, jeotermal ve güneş gibi **sürdürülebilir, yenilenebilir enerji ve biyo-enerji kaynaklarının üretimi, işletimi, dağıtımı** zaten belli bir düzeye kadar geliştirilmiştir. Fakat bu alanların daha da geliştirilmesi ildeki diğer sektörlerin gelişimine de katkı sağlayacaktır.
- Turizm sektörü bunun en önemli örneğidir. İzmir sahip olduğu rüzgar potansiyeli, jeotermal kaynaklar, kıyı uzunluğu, tarihi ve kültürel miras sayesinde; **kıyı, tarih, kültür ve inanç, sağlık, spor, doğa, fuar ve kongre turizmi** açısından önemli olanaklara sahip illerden bir tanesidir.
- İzmir, sahip olduğu kıyı uzunluğu ve kıyıda bulunan yerleşim sayısı açısından deniz ve kıyı taşımacılığı açısından önemli potansiyel arz etmektedir. Ayrıca İzmir'in konumu, limanlarının demiryolu, karayolu gibi ulaşım ağlarına bağlantıları, ulaştırma ve ilgili faaliyetleri öne çıkarmaktadır. Son yıllarda il çapında **liman işletimi ve ilgili faaliyetler, gemi ve tekne yapımı stratejik** sektörler olarak değerlendirilmektedir. Özellikle sportif amaçlı tekne yapımının ihracatının son yıllarda İzmir'de her anlamda arttığı görülmektedir.
- İldeki üniversitelerde ve teknoloji geliştirme bölgesinde özellikle son yıllarda ulusal ve uluslararası önemde araştırmalar ve projeler yürütülmektedir. İzmir'deki **AR-GE faaliyetleri, bilişim-yazılım faaliyetleri** ve üniversitelerden mezun olan kalifiye

işgücünün varlığı, ildeki üretim faaliyetlerinde katma değer artırılması ve sektörlerin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında büyük önem taşımaktadır. Bu noktada tarım, sanayi ve üniversite işbirliğinin geliştirildiği ve ileri teknolojiye dayalı **fonksiyonel kumaş üretimi, biyomedikal uygulamalar, algler gibi bazı su ürünlerinin ve aromatik, endemik bitkilerin eczacılıkta kullanımı gibi üretim alanları**, AR-GE faaliyetleri ve ilde **ileri teknoloji kullanılan imalat sanayi kolları** da tüm bölgenin rekabet gücü açısından stratejik öneme sahiptir.

Bütün bu sektörler bir arada değerlendirildiğinde İzmir'de yükselen ve stratejik sektörlerin üç ana grup olarak ele alınabileceği görülmektedir. **Birinci grup**, İzmir'in tarımsal üretimiyle ilişkili sanayi sektörleridir. **İkinci grup**, mevcuttaki AR&GE, üniversite ve kalifiye işgücü olanaklarından yararlanılarak daha da geliştirilebilecek ileri teknolojiye dayalı sektörlerdir. **Üçüncü grup**, diğer sektörleri destekleyen ve İzmir'in metropoliten kent ve hizmet merkezi olma özelliğini daha da artıracak iş destek faaliyetleridir.

Sonuç olarak İzmir'de yoğunlaşmış yükselen ve stratejik sektörler:

- Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ile saat imalatı-mesleki ve ilmi aletler ile başka yerde tasnif edilmemiş ölçme ve kontrol aletleri imali
- Gıda ürünleri ve içecek imalatı-damıtık alkollü içkiler sanayi-sebze ve meyve işleme sanayi-bitkisel ve hayvansal yağlar imali-süt ürünleri sanayi
- Giyim eşyası imalatı; kürkün işlenmesi ve boyanması-deri ve kürk giyim eşyası sanayi
- Büro makineleri ve bilgisayar imalatı
- Kağıt hamuru, kağıt ve kağıt ürünleri imalatı
- Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıt imalatı
- Bilgisayar ve ilgili faaliyetler
- Derinin tabaklanması ve işlenmesi; bavul, el çantası, saraçlık, koşum takımı ve ayakkabı imalatı-deri işleme sanayii ve deri bitirme işlemleri
- Geri dönüşüm
- Diğer iş faaliyetleri
- Tütün ürünleri imalatı-tek el yaprak tütün bakımevi
- Başka yerde tasnif edilmemiş plastik mamülleri sanayi
- Elektrik sanayii makinaları ve cihazları imali
- Metal ve ağaç işleyen makinalar imal, montajı ve tamiri
- Özel endüstri makinaları ve teçhizatı imali ve tamiri montajı
- Boya, Vernik ve lake sanayii
- Selüloz, kağıt ve karton Sanayi

- Çimento (tabii çimento, portland çimentosu vs.), kireç ve alçı imali, sönmüş ve sulandırılmış kireç
- Petrol rafinerileri ve tasfiyehaneleri
- Motorsiklet ve bisiklet imali montajı ve tamiri

Yoğunlaşmamış ama stratejik ve yükselen sektör potansiyeli olan sektörler:

- Araştırma ve geliştirme hizmetleri
- Havacılık sanayi
- Eczacılık ürünlerinin, tıbbi kimyasalların ve botanik ürünlerinin imalatı
- Temel eczacılık ürünleri imalatı
- Farmasötik preparat imalatı
- İnsan sağlığı ile ilgili hizmetler
- Hastane hizmetleri
- Tıp ile ilgili uygulama faaliyetleri
- Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştiriciliği
- Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkileri yetiştiriciliği
- Hazır, homojenize gıda maddeleri ile diyet yiyecekleri imalatı
- Başka yerde sınıflandırılmamış diğer gıda maddeleri imalatı
- Balık çiftçiliği
- Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması
- Elektrik, gaz, buhar ve sıcak su üretimi ve dağıtımı
- Eğlence ve sportif amaçlı teknelerin yapımı ve onarımı
- Oteller ve lokantalar
- Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler
- Güzel sanatlar ve edebi sanatların yaratımı ve aktarımı
- Sanatsal etkinliklerin yürütülmesi
- Fuar ve lunapark faaliyetleri
- Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eğlence faaliyetleri
- Tarihi yapı ve alanları koruma ve müzecilik faaliyetleri
- Spor faaliyetleri

Bu sektörler **üç ana grup** etrafında toplanmaktadır; **ileri teknoloji ve sağlıkla ilgili hizmetler, turizm ve tarım-tarıma dayalı sanayi**. İzmir'in ekonomik ve sosyal kalkınması için bütüncül bir plan dahilinde bu sektörlerle ilgili politika ve stratejilerin geliştirilmesi, müdahale alanları ve biçimlerinin tespit edilmesi gereklidir. Bu sektörler İzmir ili içinde birbirleriyle ilişkili ve tamamlayıcı konumdadır. Bu tamamlayıcılık oluşturulacak stratejilerin ve politikaların belgesi olacak bölge planında pekiştirilmelidir. Kalkınmayla ilgili tüm aktörler aynı

vizyon ve bu vizyonu kapsayan bir bölge planı çevresinde ortak bir hedef doğrultusunda bir araya gelmelidir. Bu plan hedefe ulaşmak için, tüm aktörlerin, ortak stratejilerle, üstlerine düşen görevleri birlikte çalışarak nasıl yerine getireceklerini belirleyen, yani ortak bir amaçla, bir arada çalışmanın kurallarını koyan politikalar, stratejiler ve projeler bütünü olmalıdır. Tüm aktörlerin hazırladıkları mekansal olsun, kurumsal olsun tüm planların hem kendi aralarında, hem de tüm kentin/bölgenin ortak mutabakata vardığı bir anlayışın, bir hedefin, bir yöntemin ve yönetim biçiminin belirlendiği, aslında belirtildiği bir planda, bir belgede bütünleşiyor olması gerekmektedir.

5. SOSYAL, KÜLTÜREL VE KURUMSAL YAPI

5.1. Eğitim (Okul Öncesi, İlköğretim, Ortaöğretim, Yükseköğrenim, Diğer)

DPT'nin 2003 yılı İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında gelişmişlik sıralamasında İzmir ili eğitim sektörü 81 il içerisinde 5. sırada yer almaktadır (Dinçer, Özasan, Kvasoğlu, 2003)¹⁰. Düzey 2 Bölgeleri itibariyle ise 26 bölge içinde 3. sırada yer almaktadır.

Tablo 156: Eğitim Sektörü Gelişmişlik Sıralaması

İller	Eğitim Sektörü Sırası	Genel Gelişmişlik Sırası
Ankara	1	2
İstanbul	2	1
Eskişehir	3	6
Yalova	4	9
İzmir	5	3

Kaynak: DPT, İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması, 2003

İzmir ilinde okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim kademelerinde 2006-2007 öğretim yılı itibariyle toplam 663.938 öğrenci ve 19.057 derslik yer almaktadır.

İzmir ilinde (2006-2007 öğretim yılı) 761 Okul Öncesi Okul, 1.251 İlköğretim (Resmi+Özel) Okulu, 183 Genel ve 215 Meslek ve Teknik Lise olmak üzere toplam 2.410 adet okul bulunmaktadır (Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik>, 2007).

Okul öncesi Öğretim kurumlarında öğretmen sayısı 1.315, öğrenci sayısı 25.992' dir. İlköğretim Okullarındaki öğretmen sayısı 17.683, öğrenci sayısı 459.994'tür. Lise ve Meslek Liselerindeki öğretmen sayısı ise 10.058, öğrenci sayısı 165.278'dir. İlimizde örgün eğitimdeki toplam öğrenci sayısı 651.268 olup, öğretmen sayısı ise 29.056'dir. Yaygın eğitimdeki öğrenci sayısı 249.387 olup, öğretmen sayısı 4.058'dir.

İlimizde ayrıca 20 adet Özel Eğitim Okulu bulunmaktadır. Bu okullarda toplam 245 öğretmen ve 1.580 öğrenci bulunmaktadır.

¹⁰ DPT'nin İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmasında Eğitim göstergeleri; okur-yazar nüfus oranı, okur-yazar kadın nüfus oranı, üniversite bitirenlerin oranı ile ilköğretim, liseler ile mesleki ve teknik liselerde okullaşma oranları olmak üzere, sosyo-kültürel gelişmişlik düzeyini yansıtabilen nicel değişkenler tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 157: İzmir Eğitim Göstergeleri

Eğitim Kademesi		Okul Öncesi	İlköğretim	Ortaöğretim Toplam	Genel Lise	Meslek / Teknik Lise	Örgün Eğitim	Yaygın Eğitim	Genel Top.
Okul Sayısı	2004-2005	681	1.248	323	141	182	2.252	502	2.754
	2005-2006	702	1.247	365	175	190	2.314	586	2.900
	2006-2007	761	1.251	398	183	215	2.410	631	3.041
2004-2005/ 2006-2007 Değişim %		11,75	0,24	23,22	29,79	18,13	7,02	25,7	10,42
Öğrenci Sayısı	2004-2005	19.495	457.404	152.246	92.156	60.090	629.145	202.373	831.518
	2005-2006	23.408	459.730	162.360	98.586	63.774	645.498	240.481	885.979
	2006-2007	25.992	459.994	165.278	100.649	64.629	651.264	249.387	900.651
2004-2005/ 2006-2007 Değişim %		33,33	0,57	8,56	9,22	7,55	3,52	23,23	8,31
Öğretmen Sayısı	2004-2005	1.061	19.473	9.965	5.527	4.438	30.499	4.330	34.829
	2005-2006	1.079	19.099	10.562	5.949	4.613	30.740	5.674	36.414
	2006-2007	1.315	17.683	10.058	6.013	4.045	29.056	4.058	33.114
2004-2005/ 2006-2007 Değişim %		23,94	-9,19	0,93	8,79	-8,86	-4,73	-6,28	-4,92
Derslik Sayısı	2004-2005	1.036	11.555	4.534	2.788	1.746	17.125	3.133	20.258
	2005-2006	1.159	11.905	4.861	3.122	1.739	17.925	3.822	21.747
	2006-2007	1.347	12.165	5.157	3.321	1.836	18.669	4.145	22.814
2004-2005/ 2006-2007 Değişim %		30,02	5,28	13,74	19,12	5,15	9,02	32,3	12,62

Kaynak: İzmir il Milli Eğitim Müdürlüğü, 2007

Tablo 157’de görüldüğü üzere, İzmir ‘in okul öncesi eğitim kademesinde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında 2004-2005 eğitim-öğretim yılına göre öğrenci sayısı % 33 oranında, derslik sayısı % 30 oranında yükselmiştir. İlköğretimde öğrenci sayısında önemli bir değişiklik olmamasına rağmen derslik sayısında artış kaydedilmesi derslik başına düşen öğrenci sayısının düşmesini sağlamıştır.

5.1.1.Okul Öncesi

Türkiye’de okul öncesi yaş grubunun sadece %16’sı erken çocukluk eğitimi hizmetlerinden faydalanmaktadır. Bilimsel araştırmalar, gelişimin en hızlı olduğu erken yaşlarda, profesyonel bir erken çocukluk eğitimi alan çocukların, bu dönemde yüksek öğrenme potansiyeline sahip olmaları nedeniyle, ileriki okul dönemlerinde ve yaşamlarında daha başarılı olduklarını göstermektedir (Bekman ve Gürlelel, 2005).

Tablo 158: Okul Öncesi Eğitimde Okullaşma Oranı (4-5 Yaş)

Öğretim Yılı	Çağ Nüfusu	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı (İZMİR)	Okullaşma Oranı (TÜRKİYE)
2003-2004	100.946	18.140	%17,97	%13,2
2004-2005	100.733	19.495	%19,35	%16,1
2005-2006	100.437	23.403	%23,30	%20
2006-2007	98.821	25.753	% 26	%25
2007-2008	97.718	29.817	% 30,5	

Kaynak: İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2007

2006-2007 yılı İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü istatistik verilerine göre İzmir ilinde 761 okul öncesi öğrenci bulunmaktadır. Okul öncesindeki 4-5 yaş brüt okullaşma oranı 2006-2007 yılında %26’dır. Dokuzuncu Kalkınma Planı’na göre 2012’de bu oran 4-5 yaş için % 50 seviyesine getirilmelidir.

Tablo 159: İzmir Okul Öncesi Eğitim Göstergeleri

Okul Öncesi	2007-2008
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	20,7
Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	19,1
Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	33,2
Okullaşma Oranı	%28

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>, 2007

İzmir Okul Öncesi Eğitim Göstergeleri incelendiğinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının ideal sayı olarak ifade edilen 25'i geçmediği Tablo 159'da görülmektedir.

Tablo 160'da, 2007-2008 eğitim-öğretim yılı okul öncesi okul, derslik, öğrenci ve öğretmen sayıları okul türlerine göre verilmiştir. Değerlere bakıldığında İzmir'de 845 adet okul öncesi eğitim veren okul bulunduğu görülmektedir.

Tablo 160: Okul Öncesi Okul, Derslik, Öğrenci ve Öğretmen Sayısı

İZMİR OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ (2007–2008 Öğretim Yılı)				
Okul Türü	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Bağımsız Anaokulu (Resmi)	25	120	3230	115
Özel Anaokulu	132	455	3360	262
ANAOKULLARI TOPLAM (R+Ö)	157	575	6.590	377
İlköğretim Ok. Büny. Anasınıfı	602	724	18.985	723
Y.İ.B.O Bünyesinde Anasınıfı	2	3	58	3
Kız Meslek Lisesi Büny. Anasınıfı	20	46	749	145
Ortaöğr. Gn. Md. Bağlı Ok. Bün. Anasın.	0	0	0	0
Erkek Tek. Gn. Md. Bağ. Ok. Bün. Anas.	2	3	40	7
PİO Bünyesinde Anasınıfı	0	0	0	0
Özel Eğt. Ok. Büny. Anasın.	4	6	42	2
Yaygın Eğt. Bünyesinde Anasınıfı	4	6	55	0
RESMİ ANASINIFI TOPLAMI	634	788	19.929	880
Özel Türk İlköğr. Ok. Büny. Anasınıfı	53	104	1436	91
Özel Yabancı (İtalyan) İlköğr. B. Ans.	1	3	70	2
ÖZEL ANASINIFI TOPLAMI	54	107	1.506	93
RESMİ + ÖZEL OK. ÖNC. TOPL.	845	1.470	28.025	1.350

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>

İzmir'in tüm ilçelerinde okul öncesi eğitim kurumu yer almaktadır. Tablo 161'de ilçeler bazında il milli eğitim müdürlüğü verilerine dayanarak okul, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları hesaplanmıştır.

Tablo 161: Okul Öncesi Okul, Derslik, Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı

İlçe Adı	OKUL ÖNCESİ		
	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Aliağa	29	21	23
Balçova	50	21	18
Bayındır	17	12	20
Bergama	27	18	18
Beydağ	47	24	47
Bornova	41	20	19
Buca	44	22	22
Çeşme	30	15	22
Çiğli	34	20	20
Dikili	22	17	15
Foça	18	18	21
Gaziemir	48	16	16
Güzelbahçe	24	13	15
Karaburun	19	19	.
Karşıyaka	41	20	18
Kemalpaşa	25	19	39
Kınık	17	13	20
Kiraz	20	20	17
Konak	38	19	18
Menderes	21	18	53
Menemen	29	18	28
Narlidere	34	15	19
Ödemiş	28	22	21
Seferihisar	19	9	19
Selçuk	28	23	28
Tire	22	17	20
Torbalı	29	20	27
Urla	20	13	21
İL TOPLAMI	34	19	20

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>

Okul öncesi eğitim alanında derslik başına düşen öğrenci sayısında ideal sayı 20-25 olarak ifade edilmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı Tablo 161’de ifade edildiği gibi 25’i geçen ilçe bulunmamakla birlikte Aliağa, Balçova, Beydağ, Bornova, Buca, Çiğli, Karşıyaka, Kiraz, Ödemiş ve Torbalı ilçeleri İzmir ortalaması olan 19’u geçmiş olan ilçelerdir.

Okul Öncesi Eğitim alanında; öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ideali de 20-25 arasında değişmektedir. Buna göre Beydağ, Kemalpaşa ve Menderes ilçelerinde öğretmen sayısının artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

5.1.2.İlköğretim

İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre 2007-2008 yılı itibariyle ilimizde bulunan tüm ilköğretim okullarında toplam 458.185 öğrenci ve 12.081 derslik bulunmaktadır. Bu durumda ilköğretimde derslik başına 37,9 öğrenci düşmektedir.

Tablo 162: İlköğretimde Okullaşma Oranı (6-13 Yaş)

Öğretim Yılı	Çağ Nüfusu	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı
2003-2004	458.806	456.086	%99,41
2004-2005	459.756	457.404	%99,49
2005-2006	460.701	459.730	%99,79
2006-2007	461.646	459.994	%99,60
2007-2008	461.234	458.185	%99,33

Kaynak: İzmir İl Milli Eğitim Md, 2007

Türkiye'nin ilköğretimde %95,6 olan brüt okullaşma oranı İzmir'de 2007 yılı itibariyle %99,3'dür.

2006-2007 Milli Eğitim Bakanlığı İstatistik Yıllığı verilerine göre İzmir'de ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasının üstünde, Ege Bölgesi ortalamasının altındadır.¹¹

İlköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı ideali 20 ile 30 arasındadır. Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda 2012 yılına kadar gerçekleştirilmesi hedeflenen sayı kentsel alan için 30'dur. İzmir'in de hedefi derslik başına düşen öğrenci sayısında 30'a inebilmek olmalıdır.

İlköğretim okullarının 2007-2008 eğitim-öğretim yılındaki okul, derslik, öğrenci ve öğretmen sayıları Milli Eğitim Bakanlığı İstatistik Yıllığı veriler uyarınca okul türlerine göre tablollaştırılmış ve İzmir'de 959 adet ilköğretim okulu bulunduğu görülmektedir. Bu okullarda toplam 458.185 öğrenci 20.059 öğretmen tarafından öğrenim görmektedir.

¹¹ 2006-2007 Milli Eğitim Bakanlığı İstatistik Yıllığı verilerine göre ise İzmir'de 2006-2007 öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısında Türkiye ortalaması 34, Ege Bölgesi ortalaması 28, İzmir ili ortalaması ise 37'dir (Milli Eğitim Bakanlığı 2006-2007 istatistik yıllığı).

Tablo 163: İlköğretim Okulları Okul, Derslik, Öğrenci, Öğretmen Sayısı

İLKÖĞRETİM OKULLARI (TAŞIMALI İÖO.HARIÇ) (2007-2008 Öğretim Yılı)				
Okul Türü	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
İlköğretim Okulu	894	10.818	438.394	18.218
Özel Eğitim Okulu (İlköğretim)	3	68	389	88
Hastane İ.Ö.O.	3	10	759	6
Y.İ.B.O.	5	126	3.217	178
P.İ.O	0	0	0	0
Resmi İlköğretim Toplamı	905	11.022	442.759	18.490
Özel Türk İlköğretim Okulu	41	877	14.977	1.480
Özel Türk Özel Eğitim İlköğr. Ok.	11	159	363	58
Özel Uluslar Arası İlköğr. Ok.	1	20	72	25
Özel Yabancı İlköğretim Okulu	1	3	14	6
Özel İlköğretim Okulu Toplamı	54	1.059	15.426	1.569
İLKÖĞRETİM (R+Ö) TOPLAMI	959	12.081	458.185	20.059

Not: 309 Taşımali Okul ve 478 Derslik, 23 Kapalı Okul "İlköğretim Okulu" sayısına dahil edilmemiştir.
Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>

İl Milli Eğitim Müdürlüğü resmi internet sitesinden alınan verilere göre 2007-2008 eğitim-öğretim yılında ilköğretim kademesinde derslik başına düşen öğrenci sayısı 37,9, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise 22,8'dir.

Tablo 164: İlköğretim Göstergeleri

2007-2008	Resmi İlköğretim	Özel İlköğretim	Toplam
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	23,9	9,8	22,8
Derslik başına düşen öğrenci sayısı	40,2	14,6	37,9
Okul başına düşen öğrenci sayısı	489,2	285,6	477,8

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>

İl Milli Eğitim Müdürlüğü resmi internet sitesinden 2006-2007 eğitim-öğretim yılı verilerine göre İzmir'in her ilçesinde ilköğretim kademesinde okul bulunduğu görülmektedir. İlçeler okul, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayılarına göre tablolaştırılmış ve ilde okul başına düşen öğrenci sayısı 368, derslik başına düşen öğrenci sayısı 38 ve öğretme başına düşen öğrenci sayısı ise 26 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 165: İlçeler Bazında İlköğretim Okulları

OKUL-DERSLİK-ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ SAYISI (2006-2007 Öğretim Yılı)			
İlçe Adı	İlköğretim Okulu		
	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Aliağa	236	27	24
Balçova	771	43	21
Bayındır	94	17	27
Bergama	93	22	24
Beydağ	54	17	28
Bornova	731	44	25
Buca	981	59	30
Çeşme	283	26	25
Çiğli	616	38	24
Dikili	111	26	23
Foça	191	24	19
Gaziemir	787	46	25
Güzelbahçe	345	22	14
Karaburun	45	15	19
Karşıyaka	821	50	27
Kemalpaşa	247	30	28
Kınık	97	20	21
Kiraz	82	22	27
Konak	856	48	27
Menderes	223	28	24
Menemen	371	36	32
Narlidere	557	27	17
Ödemiş	156	25	24
Seferihisar	185	23	22
Selçuk	308	29	25
Tire	118	21	24
Torbalı	320	37	30
Urla	168	22	18
İL TOPLAMI	368	38	26

Kaynak: İl Millî Eğitim Müdürlüğü Resmi İnternet Sitesi verilerinden derlenmiştir.

Derslik ihtiyacı olan ilçeler Balçova, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karşıyaka, Konak, Menemen ve Torbalı' dır.

Ortaöğretim Kurumları Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavında (OKS) OKS-TM puan türünde İzmir sıralamada 2003 yılında 10, 2004 yılında 14, 2005 yılında 19, 2006 yılında 23 ve 2007 yılında ise 29'uncu olmuştur. İzmir OKS-MF alanında 2007 yılında 25. sırada yer almıştır.

5.1.3.Ortaöğretim

2006-2007 öğretim yılında İzmir ili ortaöğretim okullaşma oranı % 83.6 iken 2007-2008 öğretim yılında % 85'e yükselmiştir. Dokuzuncu Kalkınma Planı'na göre 2012'ye kadar bu oranın % 100 seviyesine getirilmesi planlanmaktadır.

Okul türlerine göre liseler okul, derslik, öğrenci ve öğretmen sayılarıyla ilişkilendirildiğinde Tablo 166'da görüldüğü üzere, ilde toplam 412 okul, 5.212 derslik, 159.319 öğrenci ve 11.326 öğretmen bulunduğu görülmektedir.

Tablo 166 : İzmir İli Lise Göstergeleri

LİSELER (2007-2008 Öğretim Yılı)				
Okul Türü	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Genel Lise Toplamı	186	3.309	93.535	6.623
Resmi	144	2.658	87.261	5.544
Özel	42	651	6.274	1.079
Mes.ve Tek.Lise Toplamı	226	1.903	64.784	4.703
Resmi	225	1.894	64.773	4.697
Özel	1	9	11	6
Genel Toplam	412	5.212	158.319	11.326

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>

İzmir ili lise eğitim kademesi göstergeleri incelendiğinde derslik başına 30,4, öğretmen başına 14 öğrencinin düştüğü görülmektedir.

Tablo 167 : İzmir İli Ortaöğretim Toplam

Ortaöğretim Toplam	2007-2008
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	14,0
Derslik başına düşen öğrenci sayısı	30,4
Okul başına düşen öğrenci sayısı	384,3

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php,2008>

Ortaöğretimdeki öğrencilerin % 41'i mesleki ve teknik liselerde, % 59'u genel liselerde öğrenim görmektedir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında bu oranın meslek ve teknik liseler lehine tam ters olduğu görülmektedir. Ülkemizde de üniversite önündeki yığılmaların önlenmesi ve iş piyasasının ihtiyaç duyduğu teknik ara eleman ihtiyacının karşılanabilmesi, mesleki eğitimin özendirilmesi ve kalitesinin artırılması yoluyla olacaktır.

Genel liselerin 2007-2008 eğitim-öğretim yılı dikkate alındığında, resmi liselerin 144, özel liselerin 42 adet olmak üzere İzmir’de toplam 186 lise bulunduğu Tablo 168’de görülmektedir.

Tablo 168 : Genel Liseler

GENEL LİSELER (2007–2008 Öğretim Yılı)				
Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
Genel Lise (Resmi)	89	60.898	3.475	1.646
Anadolu Lisesi	48	24.221	1.822	891
Fen Lisesi (Resmi)	1	256	32	12
Anadolu Öğretmen Lisesi	4	1.500	142	71
And. Güz. Sanatlar Lisesi	2	386	73	38
Resmi Genel Lise Toplamı	144	87.261	5.544	2.658
Özel Türk Lisesi (Klasik)	5	336	208	50
Özel Türk Anadolu Lisesi	21	3.709	465	432
Özel Türk Fen Lisesi	11	1.242	245	92
Özel Akşam Lisesi	2	290	36	24
Özel Amerikan Lisesi	1	418	95	38
Özel Fransız Lisesi	1	254	30	15
Uluslararası Lise	1	25	0	0
Özel Liseler Toplamı	42	6.274	1.079	651
LİSELER TOPLAMI (R+Ö)	186	93.535	6.623	3.309

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>,2008

Genel liselerde derslik başına düşen öğrenci sayısı 28,3 , öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 14,1’dir.

Tablo 169 : Genel Liseler

2007-2008	Resmi Lise	Özel Lise	Toplam Genel Lise
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı	15,7	5,8	14,1
Derslik başına düşen öğrenci sayısı	32,8	9,6	28,3
Okul başına düşen öğrenci sayısı	606,0	149,4	502,9

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>,2008

İlçeler bazında Genel Liselere bakıldığında okul öncesi ve ilköğretimde de olduğu gibi genel liselerin de her ilçede buldukları görülmektedir.

Tablo 170 : İlçeler Bazında Genel Liseler

İlçe Adı	Genel Lise		
	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Aliağa	463	32	16
Balçova	444	24	17
Bayındır	225	14	13
Bergama	405	27	15
Beydağ	292	29	22
Bornova	674	36	17
Buca	931	42	21
Çeşme	344	22	18
Çiğli	449	27	15
Dikili	299	19	13
Foça	219	16	13
Gazimir	759	72	22
Güzelbahçe	413	22	11
Karaburun	74	12	7
Karşıyaka	738	41	19
Kemalpaşa	326	24	14
Kınık	190	27	16
Kiraz	111	.	11
Konak	548	24	15
Menderes	429	33	18
Menemen	416	25	26
Narlidere	564	33	18
Ödemiş	493	34	16
Seferihisar	185	.	15
Selçuk	469	26	14
Tire	540	25	14
Torbalı	837	43	30
Urla	386	27	13
İL TOPLAMI	550	30	17

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>,2007

Torbalı, Buca, Bornova ve Karşıyaka gibi ilçelerde derslik başına düşen öğrenci sayısının ortalama üstünde olduğu görülmektedir.

İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü internet sayfasında Kiraz ve Seferihisar derslik sayısı '0' olarak görülmektedir. Kiraz Anadolu Lisesi halen Kiraz İlköğretim Okulu'nda kendilerine tahsis edilen 9 derslikte öğretime devam etmektedir. Seferihisar Anadolu Lisesi'nin kendine ait

binası yoktur ve halen 9 Eylül Üniversitesi Beden Eğitimi Meslek Yüksek Okulu binasında eğitime devam etmektedir.

Meslek ve Teknik Liselerin 2007-2008 eğitim-öğretim yılına göre okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları sırasıyla şu şekildedir; 226, 64.784, 4.703, 1.903.

Tablo 171 : Mesleki ve Teknik Liseler

MESLEKİ VE TEKNİK LİSELER (2007-2008 Öğretim Yılı)				
Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
Endüstri Meslek Lisesi	26	20.750	1.984	585
Teknik Lise (Erkek)	25	2.340	0	0
Anadolu Tek. Lise (Erkek)	27	4.075	35	30
Anadolu Meslek Lis.(Erkek)	22	823	0	0
Meslek Lisesi (Erkek)	1	712	88	23
Çok Progr. Lise (EML)	5	1.485	125	53
Kız Meslek Lisesi	8	2.270	280	120
Meslek Lisesi (Kız)	12	4.604	569	224
Anadolu Meslek Lis.(Kız)	14	5.070	0	0
Kız teknik Lisesi	8	53	0	0
Çok Progr. Lise(KML)	4	1.164	73	66
Ticaret Meslek Lisesi	24	9.777	898	414
Çok Progr. Lise.(T.M.L.)	6	1.757	104	89
And.Tic.Mes.Lis.	17	4.641	11	7
And.Otelc.Tur.Mes.Lis.	5	1.249	134	64
İmam Hatip Lisesi	9	1.552	182	140
And. İmam Hatip Lis.	4	713	0	0
Sağlık Meslek Lisesi	7	1.650	200	73
İşitme Eng. Çok Progr.Lis.	1	88	14	6
Özel Türk Endüstri Mes. Lisesi	0	0	0	0
Özel Türk And. M.L.(EML)	1	11	6	9
MESLEKİ ve TEK. LİS. TOPLAMI	226	64.784	4.703	1.903

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>

2007 yılı ÖSS sonuçlarına İzmir sözel, eşit ağırlık ve sayısal puan türü sıralamasında başarılı ilk 10 il arasına girememiştir (sözelde 37., EA'da 36., sayısal'da 37. sıradadır).

İzmir Meslek ve Teknik Liselerde derslik başına düşen öğrenci sayısı 34, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise 13,8 'dir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 30'a indirilmelidir.

Tablo 172 : İzmir İli Meslek ve Teknik Liseler

Meslek/Teknik Lise	2007–2008
Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı	13,8
Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	34,0
Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	286,7

Kaynak: <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>

Tablo 173 : Meslek Liseleri

İlçe Adı	Meslek Lisesi		
	Okul Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayısı
Aliağa	470	59	14
Balçova	196	36	17
Bayındır	89	14	15
Bergama	186	29	16
Beydağ	.	.	.
Bornova	374	45	16
Buca	487	45	18
Çeşme	181	23	16
Çiğli	316	38	19
Dikili	325	24	16
Foça	183	21	12
Gaziemir	473	53	19
Güzelbahçe	142	22	14
Karaburun	90	11	6
Karşıyaka	258	31	17
Kemalpaşa	190	33	15
Kınık	167	17	11
Kiraz	443	29	17
Konak	414	38	16
Menderes	242	20	13
Menemen	283	47	16
Narlıdere	206	29	18
Ödemiş	142	30	14
Seferihisar	255	20	16
Selçuk	231	23	14
Tire	173	26	14
Torbalı	229	31	18
Urla	166	25	10
İL TOPLAMI	301	35	16

Kaynak: İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Aliağa, Bornova, Buca, Gaziemir, Karşıyaka, Menderes, Narlıdere, Ödemiş, Torbalı'da derslik sayısı yeterli değildir. Beydağ'da meslek lisesi olmadığı görülmektedir.

5.1.4.Mesleki Eğitim Merkezleri

İzmir ilinde merkezde ve ilçelerde toplam 17 adet Mesleki Eğitim Merkezi ile sektörde bünyesinde eğitim birimi bulunan işletmeler bulunmaktadır. Bu işletmeler Mesleki Eğitim Merkezleri'ne bağlı olarak eğitim vermektedirler. Mesleki Eğitim Merkezleri'ne kaydolmuş öğrenciler haftanın 4 gününü bir işletmede, 1 gününü okulda geçirmektedirler. Çalışmaları karşılığında 300-400 YTL arasında gelir elde etmektedirler. Hukuken geçerli bir ustalık mesleki yeterlilik belgesi almaktadırlar.

Aşağıdaki tabloda İzmir'de bulunan Meslek Eğitim Merkezleri isimleri, açılış tarihleri, mevcut durum ve öğrenci sayıları ile birlikte listelenmiştir. Buradan 14.063 öğrencinin İzmir'deki Meslek Eğitim Merkezlerinden faydalandıkları görülmektedir.

Tablo 174 : İzmir İli Mesleki Eğitim Merkezleri

Mesleki Eğitim Merkezi	Açılış Tarihi	Mevcut Durumu	Öğrenci Sayıları
Aliağa Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	1992	Endüstri Meslek Lisesi Bünyesinde	1.100
Bayındır Mesleki Eğitim Merkezi	1992	Endüstri Meslek Lisesi Bünyesinde	288
Bergama Mesleki Eğitim Merkezi	1987	Müstakil	348
Beydağ Mesleki Eğitim Merkezi	1994	Halk Eğitimi Merkezi Bünyesinde	98
Bornova İzmir Mesleki Eğitim Merkezi	1979	Müstakil	7.800
Dikili Mesleki Eğitim Merkezi	1998	Halk Eğitimi Merkezi Bünyesinde	90
Gazimir Mesleki Eğitim Merkezi	2004	Endüstri Meslek Lisesi Bünyesinde	320
Kemalpaşa F.Argüden Mesleki Eğitim Merkezi	1987	Müstakil	600
Kiraz Mesleki Eğitim Merkezi	1994	Müstakil	115
Menemen Mesleki Eğitim Merkezi	1987	Müstakil	932
Ödemiş Mesleki Eğitim Merkezi	1984	Müstakil	356
Seferihisar 11 Eylül Mesleki Eğitim Merk.	1996	Müstakil	171
Selçuk Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	1987	Lise Bünyesinde	240
Tire Mesleki Eğitim Merkezi	1987	Müstakil	713
Torbalı Mesleki Eğitim Merkezi	1987	Müstakil	656
Urla Mesleki Eğitim Merkezi	1995	Çok Programlı Lise Bünyesinde	193
Çeşme Mesleki Eğitim Merkezi	2006	Anadolu Lisesi Bünyesinde	43
TOPLAM			14.063

Kaynak: İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Mesleki ve Teknik Eğitim Birimi, Aralık 2007

İzmir ilinde bulunan 17 Mesleki Eğitim Merkezi'nden 9'u müstakil binasında hizmet verirken 8'i diğer okulların bünyesinde yer almaktadır. Bornova İzmir Mesleki Eğitim Merkezi 7.800 öğrenciyi

bünyesinde barındırmakta ve artık ihtiyacı karşılayamamaktadır. İlçelerde bulunanlardan pek çoğu ise başka okulların bünyesinde bulunduğundan yeterli olamamaktadırlar. Metropole iki adet daha MEM kurulması talep edilmektedir.

5.1.5. Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri

Tablo 175’de detayları verildiği üzere, İzmir’de 22 kurumda özel eğitim verilmektedir. Bu alanda da ihtiyaç tespiti yapılmalıdır. 2003-2006 yılları arasında özel eğitim öğrenci sayılarında % 9,23 oranında bir artış sağlanmıştır.

Tablo 175: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri

ÖZEL EĞİTİM REHBERLİK VE DANIŞMA HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2007-2008 Öğretim Yılı)				
Okul Türü	Eğitim verildiği Kurum Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Görme Engelliler İlköğretim Okulu	1	24	137	29
İşitme Engelliler İlköğretim Okulu	2	44	252	59
İşitme Eng. Çok Prog. Lis.	1	6	88	14
Hastane İÖO	3	10	759	6
Özel Eğit. Bün. Anasınıfı	4	8	60	2
Eğitim Uyg. Ve İş Eğt. Mrk.	7	52	197	66
İş Eğitim Merkezi	1	2	152	17
Mesleki Eğitim Merkezi	1	6	161	18
Bilim Sanat Merkezi	1	5	225	8
Otistik Çocuklar Eğitim Mrk.	1	13	120	30
Toplam	22	170	2.151	249

Kaynak: İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Kasım 2008

5.1.6. Diğer Özel Eğitim Kurumları

İzmir’de 2007 yılı itibariyle 190 dersane bulunmaktadır (Tablo 176). Özel eğitim kurumları arasında en fazla sayı 183 ile Özel Motorlu Taşıtlı Sürücü Kurslarına aittir.

Tablo 176: Özel Eğitim Kurumları

İzmir Özel Eğitim Kurumları	2005	2006	2007
Dershane Sayısı	167	196	190
Dershanelerdeki Derslik Sayısı	1.925	2.366	2.407
Özel Motorlu Taşıt Sürücü Kursu Sayısı	157	172	183
Özel Meslek Kursu Sayısı			73
Özel Bilgisayar ve Yabancı Dil Kursu Sayısı			74
Özel Öğrenci Etüt Eğitim Merkezi Sayısı			34
Özel Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Sayısı			98
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi (SHÇEK'e bağlı)		29	7

Kaynak: İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2007

2007 yılı itibariyle İzmir'de toplam 16.223 öğrencinin taşınalı eğitim sisteminden yararlandığı Tablo 177'de görülmektedir.

Tablo 177 : Taşınalı Eğitim

Taşınalı Eğitim						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Taşınan Öğrenci Sayısı	16.269	16.796	14.830	14.849	15.860	16.223
Taşınan Merkez Sayısı	133	140	148	155	158	157
Taşınan Okul Sayısı	597	680	627	660	673	702
Taşıma Yapan Araç Sayısı	602	678	638	675	678	
Yemek Verilen Öğrenci Sayısı	15.850	15.451	14.576	14.685	14.754	

Kaynak: İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2007

6.1.7. Yaygın Eğitim

İzmir'de Tablo 178'de görüldüğü zere, 2007 yılı Temmuz ayı itibariyle 180 branşta 2.373 adet mesleki kurs açılmış, 43.982 katılımcı sağlanmıştır. Aynı şekilde İzmir'de 2007 yılı Temmuz ayı itibariyle 85 branşta 2.959 adet sosyal ve kültürel alanda kurs açılmış, 67.339 katılımcı sağlanmıştır.

Tablo 178 : Yaygın Eğitim

Yaygın Eğitim						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007 Temmuz
Mesleki Kurslar						
Açılan Kurs Sayısı	742	995	1.263	1.566	1.850	2.373
Katılan Kursiyer Sayısı	14.093	23.540	25.598	32.354	37.343	43.982
Branş Sayısı	90	81	92	101	142	180
Sosyal Kültürel Kurslar						
Açılan Kurs Sayısı	382	724	884	1.258	1.545	2.959
Katılan Kursiyer Sayısı	10.245	19.380	21.289	26.697	34.658	67.339
Branş Sayısı	39	60	66	49	68	85
Sosyal Kültürel Uygulamalar						
Uygulama Sayısı	375	602	845	1.054	1.167	1.172
Katılan Sayısı	150.560	166.464	492.250	394.883	429.434	395.209
Okuma Yazma Kursları: I. Kademe Okuma Yazma Kursları						
Açılan Kurs Sayısı	1.054	820	605	409	363	388
Katılan Kursiyer Sayısı	18.433	13.510	10.532	6.345	6.055	5.637
Belge Alanların Sayısı	14.724	10.546	7.542	4.425	3.996	4.395
Okuma Yazma Kursları: II. Kademe Okuma Yazma Kursları						
Açılan Kurs Sayısı	365	377	278	152	167	224
Katılan Kursiyer Sayısı	6.844	6.425	4.709	2.206	2.728	4.195
Belge Alanların Sayısı	5.349	5.730	3.271	1.677	1.610	3.094
Diğer Yöntemlerle Okuma Yazma Öğrenenlerin Sayısı	1.524	1.137	899	861	786	1.569
Diğer Kurumlarla İşbirliği İle Açılan Kurslar						
Açılan Kurs Sayısı						1.424
Katılan Kursiyer Sayısı						28.095
İdareci-Öğretmen-Usta Öğretici Sayısı						2.281
Kurs Merkezi Sayısı						28

Kaynak: İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü , 2007

5.1.7. Yurtlar

İzmir'de resmi ve özel toplam yurt sayısı 132'dir. Yurt öğrenci kapasitesi 7.294 ve yurt doluluk oranı ise 58'dir.

Tablo 179 : İzmir'de Yurtlar

Yurtlar	2007
Resmi Yurt Sayısı	30
Özel Yurt Sayısı	102
Yurtlarda Kalan Öğrenci Sayısı	4.247
Yurt Öğrenci Kapasitesi	7.294
Yurt Doluluk Oranı (%)	58

Kaynak: İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2007

5.1.8.Yüksek Öğretim

İzmir ilinde Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Yaşar Üniversitesi ve Ekonomi Üniversitesi Rektörlükleri olmak üzere beş üniversite mevcuttur. 2007 yılında kurulmuş olan İzmir Üniversitesi 2008-2009 yılında öğretime başlamıştır. 2008 yılında kurulması kesinleşen Gediz Üniversitesi, 2009-2010 öğretim döneminde öğrenci almaya başlayacaktır.

Tablo 180: İzmir'de Üniversiteler

Üniversite Adı	Fakülte	Enstitü	Yüksekokul	Meslek Y.O.	Araştırma Ve Uygulama Merkezleri & Sürekli Eğitim Merkezleri
Dokuz Eylül Üniversitesi	10	10	5	5	28
Ege Üniversitesi	11	7	5	7	26
İzmir Ekonomi Üniversitesi	5	2	1	1	6
Yaşar Üniversitesi	4	2	1	1	3
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	3	1	(-)	(-)	5
Toplam	33	22	12	14	68

Kaynak: http://www.yok.gov.tr/hakkinda/fak_yuk_ens_2006.xls ve üniversitelerden alınan bilgilere göre derlenmiştir.

İzmir'deki beş üniversitede toplam 33 fakülte, 22 enstitü, 12 yüksekokul, 14 meslek yüksek okulu, 68 araştırma ve uygulama merkezi ile sürekli eğitim merkezi bulunmaktadır.

Tablo 181: İzmir'de Üniversitelerdeki Fakülte Dağılımı

Fakülteler	Ege Üniver.	Dokuz Eylül Üniver.	İzmir Ekonomi Üniver.	Yaşar Üniver.	İzmir Yüksek Teknoloji Enst.	TOPLAM
Diş Hekimliği Fak.	*					1
Eczacılık Fak.	*					1
Edebiyat Fak.	*					1
Eğitim Fak.	*	*				2
Fen Fak.	*				*	2
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	*	*	*	*		4
İletişim Fak.	*		*	*		3
Mühendislik Fak.	*	*			*	3
Su Ürünleri Fak.	*					1
Tıp Fak.	*	*				2
Ziraat Fak.	*					1
Hukuk Fakültesi		*				1
İlahiyat Fakültesi		*				1
Mimarlık Fakültesi		*			*	2
İşletme Fakültesi		*				1
Güzel Sanatlar Fak.		*				1
Fen-Edebiyat Fakültesi		*	*	*		3
Bilgisayar Bilimleri Fak.			*			1
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi			*			1
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi				*		1
Toplam	11	10	5	4	3	33

Kaynak: http://www.yok.gov.tr/hakkinda/fak_yuk_ens_2006.xls ve üniversitelerden alınan bilgilere göre derlenmiştir.

Tablo 182: İzmir'de Mühendislik Bölümleri

Bölümler	Dokuz Eylül Üniver.	Ege Üniver.	İzmir Ekonomi Üniver.	Yaşar Üniver.	İzmir Yüksek Teknoloji Enst.	TOPLAM
Bilgisayar Mühendisliği	√	√	√	√	√	5
Biyomühendislik		√				1
Elektrik-Elektronik Müh.	√	√			√	3
Deri Müh.		√				1
İnşaat Mühendisliği	√	√			√	3
Gıda Mühendisliği		√			√	2
Kimya Mühendisliği		√			√	2
Tekstil Mühendisliği	√	√				2
Makine Mühendisliği	√	√			√	3
Çevre Mühendisliği	√					1
Endüstri Mühendisliği	√			√		2
Jeofizik Müh.	√					1
Jeoloji Müh.	√					1
Maden Müh.	√					1
Metalürji ve Malzeme Müh.	√					1
Endüstri Sistemleri Müh.			√			1
Yazılım Mühendisliği			√			1

Kaynak: http://www.yok.gov.tr/hakkinda/fak_yuk_ens_2006.xls ve üniversitelerden alınan bilgilere göre derlenmiştir.

İzmir Üniversiteleri'nin 18 ayrı dalda mühendislik eğitimleri vermesi, İzmir'in çekmek istediği yüksek teknolojiye sahip sektörler için yetişmiş insan kaynağı açısından önemli bir altyapı oluşturmaktadır.

Tablo 183: Yüksek Öğretim Öğretim Elemanı Sayıları: 2007 – 2008 Öğretim Yılı

	Prof.	Doç.	Yrd. Doç.	Öğr. Gör.	Araş. Gör.	Diğer	TOPLAM
Dokuz Eylül Üniversitesi	455	228	525	351	1.084	340	2.983
Ege Üniversitesi	759	305	404	209	1.168	329	3.174
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	29	24	79	21	221	80	454
İzmir Ekonomi Üniversitesi	16	15	50	79	59	139	358
Yaşar Üniversitesi	20	2	24	60	31	47 (Okutman)	184
Toplam	1.279	574	1.082	720	2.563	935	7.153

Kaynak: www.meb.gov.tr ve www.yok.gov.tr

2007-2008 yılı öğretim yılı itibarıyla 1.279 Profesör, 1.656 Doçent ve Yrd.Doçent, 720 Öğretim Görevlisi, 2.563 Araştırma Görevlisi ve 935 Okutman olmak üzere İzmir'de toplam 7.153 Öğretim Elemanı bulunmaktadır.

Tablo 184 : Yüksek Öğretim Öğrenci Sayıları: 2007–2008 Öğretim Yılı

	Ön Lisans	Lisans	Y. Lisans	Doktora	Tıpta İhtisas	TOPLAM
Dokuz Eylül Üniversitesi	8.606	28.231	4.002	1.425	496	42.760
Ege Üniversitesi	11.672	26.905	2.128	1.613	465	42.783
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	-	1.513	472	186	-	2.171
İzmir Ekonomi Üniversitesi	350	4.977	220	16	-	5.563
Yaşar Üniversitesi	1.042	1.565	33	-	-	2.640
Toplam	21.670	63.191	6.855	3.240	961	95.917

Kaynak: www.meb.gov.tr ve www.yok.gov.tr

2007-2008 yılı öğretim yılı itibariyle İzmir’de 21.670 ön lisans, 63.191 lisans, 6.855 yüksek lisans, 3.240 doktora, 961 tıpta ihtisas öğrencisi olmak üzere toplam 95.917 öğrenci yüksek öğrenim görmektedir.

Ege Üniversitesi

20 Mayıs 1955 tarihinde yayınlanan 6595 sayılı kanunla kurulan Ege Üniversitesi, 9 Mart 1956 günü eğitim - öğretime açılmıştır.

Çevre ilçelerdeki bina ve arazileri hariç, esas olarak Bornova'da 3.700 dekarlık bir arazi üzerine kurulmuş olan üniversite kampüsünde, eğitim amaçlı kullanılan binaların yanı sıra, en son teknoloji ile donatılmış modern bir kütüphane, Kültür Sanat Evi, Kampüs Kültür Merkezi, Doğa Tarihi Müzesi, Botanik Bahçesi, Tıp Fakültesi Hastanesi, kapalı yüzme havuzu, spor salonu, futbol, basketbol, mini-futbol, tenis kortları gibi spor tesisleri, kafeteryalar, banka şubeleri, satış yerleri, akademik personel için üniversite lokali, lojmanlar ve konukevi mevcuttur.

E.Ü. Rektörlüğü ve Üniversitenin Kampüs dışında yer alan Bornova'daki çeşitli birimlerinin yanısıra, Konak'ta Atatürk Kültür Merkezi, Çeşme ve Ödemiş'te yüksek okulları, Tire, Bergama, Bayındır ve Ödemiş'te meslek yüksek okulları, Urla, Menemen, Mordoğan, Çiğli, Özdere'de uygulama ve eğitim merkezleri, Çeşme'de uygulama oteli, Kurudağ'da Rasathanesi vardır. Bu tesislere ek olarak İzmir Özdere'de hem öğrencilerin hem de personelin faydalandığı Yaz Kampı bulunmaktadır. Bu olanaklarla Ege Üniversitesi eğitim, bilim, sağlık, sosyal ve kültürel alanlarda hem öğrencilere hem de topluma hizmet vermektedir. Kampüste 100 yatak kapasiteli bir uygulama oteli de yer almaktadır. Gelecek yıllarda kullanım alanının genişlemesi, yeni binaların yapılması ve yeni fakülte ve yüksekokulların açılması planlanmaktadır.

Bugün Ege Üniversitesi'ne bağlı 11 Fakülte, 5 Yüksek Okul, 7 Meslek Yüksek Okulu, 1 Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı, 7 Enstitü, 6 Bölüm ve 26 Araştırma ve Uygulama Merkezi vardır.

2007 - 2008 öğretim yılı itibariyle 11.672 ön lisans, 26.905 lisans, 2.128 yüksek lisans, tıp ihtisas 465 ve 1.613 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 42.783 öğrencisi olan Ege Üniversitesi'nde 3.174 öğretim elemanı ve 3.640 idari personel bulunmaktadır.

Tablo 185: Ege Üniversitesi Bölümleri

Fakülteler
1.Diş Hekimliği Fak.
2.Eczacılık Fak.
3.Edebiyat Fak.
• Alman Dili ve Edebiyatı
• Amerikan Dili ve Edebiyatı
• Arkeoloji
• Coğrafya
• Eski Çağ Dilleri ve Kültürleri
• İngiliz Dili ve Edebiyatı
• Felsefe
• Psikoloji
• Sanat Tarihi
• Sosyoloji
• Tarih
• Türk Dili ve Edebiyatı
4.Eğitim Fak.
• Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bl.
• Eğitim Bilimleri Bl.
• İlköğretim Bl.
• Türkçe Eğitimi Bl.
5.Fen Fak.
• Astronomi ve Uzay Bilimleri
• Biyokimya
• Biyoloji
• Fizik
• İstatistik
• Kimya
• Matematik
6.İktisadi ve İdari Bilimler Fak.
• İşletme
• İktisat
• Uluslararası İlişkiler

Tablo 185 (Devamı): Ege Üniversitesi Bölümleri

7.İletişim Fak.
• Halkla İlişkiler ve Tanıtım
• Gazetecilik
• Radyo-Tv-Sinema
• Görsel İletişim Tasarımı
8.Mühendislik Fak.
• Bilgisayar Mühendisliği
• Biyomühendislik
• Deri Mühendisliği
• Elektrik-Elektronik Mühendisliği
• Kimya Müh.
• Gıda Müh.
• İnşaat Müh.
• Makine Müh.
• Tekstil Müh.
9.Su Ürünleri Fak.
• Temel Bilimler Bl.
• Su Ürünleri Avlama ve İşleme Teknolojisi Bl.
• Su Ürünleri Yetiştiriciliği Bölümü
10.Tıp Fak.
11.Ziraat Fak.
• Bahçe Bitkileri Bl.
• Bitki Koruma Bl.
• Peysaj Mimarlığı Bl.
• Süt Teknolojisi Bl.
• Tarla Bitkileri Bl.
• Tarım Ekonomisi Bl.
• Tarım Makineleri Bl.
• Tarımsal Yapılar ve Sulama Bl.
• Toprak Bl.
• Zootekni Bl.
Yüksekokullar
1.Beden Eğitimi ve Spor Y.O
• Beden Eğitimi Öğretmenliği Bl.
• Spor Yöneticiliği Bl.
• Antrönörlük Eğitimi Bl.
2.Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı
3.Hemşirelik Y.O
4.İzmir Atatürk Sağlık Y.O
• Ebelik Bl.
• Sağlık Memurluğu Bl.
5.Ödemiş Sağlık Y.O (Hemşirelik)
6.Çeşme Turizm ve Otelcilik Y.O
• Konaklama İşletmeciliği
• Seyahat İşletmeciliği
• Turizm Rehberliği
• Turizm Animasyonu

Tablo 185 (Devam): Ege Üniversitesi Bölümleri

Meslek Yüksek Okulları
1.Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Y.O.
2.Bayındır M.Y.O.
3.Bergama M.Y.O
• Seracılık
• Tekstil-Konfeksiyon
• Restorasyon
• Konservasyon
• Mantarcılık
• Endüstriyel Otomasyon
• İklimlendirme ve Soğutma
• Turizm ve Otel İşl.
• Bilgisayar Tek.ve Programlama
• Elektrik
• Makine
• Kimya
• Endüstriyel Elektronik
• Muhasebe
4.Ege M.Y.O
• Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama
• Biyomedikal Cihaz Teknolojisi
• Cilt Bakım ve Güzellik
• Çocuk Gelişimi
• Elektrik
• Elektronik Haberleşme
• Endüstriyel Elektronik
• Endüstriyel Kalıpcılık
• Endüstriyel Otomasyon Teknolojisi
• Ev Cihazları Teknolojisi
• İklimlendirme – Soğutma
• İşletme
• Kimya
• Makine
• Mobilya Dekorasyon
• Muhasebe
• Otomotiv
• Plastik Teknolojisi
• Seramik
• Tasarım Basım Yayımcılık
• Oto Boya ve Koroseri Doğrultma Teknikerliği
• Rafineri ve Petrokimya
• Su Ürünleri
Süt ve Ürünleri
Tarım Alet ve makineleri
Makine Resim –Konstrüksiyon
Makine Yağları ve Yağlama Teknolojisi
Meyve Sebze İşleme
Fermantasyon

Tablo 185 (Devamı): Ege Üniversitesi Bölümleri

Gıda Teknolojisi
Açık Hava Reklam Ürünleri ve Serigrafi
5.Emel Akın M.Y.O
6.Ödemiş M.Y.O
• Sebze üretimi
• Fidan Yetiştiriciliği
• Besicilik
• Tohumculuk
• Tarımsal İşletmecilik
7.Tire-Kutsan M.Y.O
• Balık Yetiştiriciliği
• Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama
• Gıda Teknolojisi
• Kağıt ve Kağıt İşleme Tek.
• Muhasebe
• Tekstil
Enstitüler
1.Fen Bilimleri Enstitüsü
2.Güneş Enerjisi Ens.
3.Nükleer Bilimler Ens.
4.Sağlık Bilimleri Ens.
5.Sosyal Bilimler Ens.
6.Türk Dünyası Araştırmaları Ens.
7.Uluslararası Bilgisayar Ens.
Araştırma ve Uygulama Merkezleri
1. Aile Planlaması-İnfertilite Araştırma ve Uygulama Merkezi
2.Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araş.ve Uyg.Merkezi
3.ADİKAM-Avrupa Dilleri ve Kültürleri Araş.ve Uyg.Merkezi
4. Beyin Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
5.Bilgi ve İletişim Teknolojileri Araş.Uyg. Merkezi
6.Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi
7.Botanik Bahçesi ve Herbaryum Araştırma ve Uyg.Merkezi
8.Çocuk ve Ergen Alkol ve Madde Bağımlısı Araş.ve Uyg.Merk.
9.Elektron Mikroskopi, Görüntüleme, Araştırma ve Uygulama Merkezi
10.Stratejik Araştırmalar Merkezi (ESAM)
11.Sürekli Eğitim Merkezi (EGESEM)
12.Genetik Hastalıkları Araştırma ve Uygulama Merkezi
13.İlaç Geliştirme ve Farmokinetik Araştırma ve Uyg.Merkezi
14.İzmir Araştırmaları Uyg. ve Arş. Merkezi
15.Kadın Sorunları Araş.Uyg.Merkezi
16.Kanserle Savaş Araş.Uyg.Merkezi
17.Organ Nakli Araş.Ve Uyg.Merkezi
18.Tabiat Tarihi Araş.ve Uyg.Merkezi
19.Tarımsal Araştırma ve Uyg.Merkezi
20.Tekstil ve Konfeksiyon Araştırma ve Uyg.Merkezi

Tablo 185 (Devamı): Ege Üniversitesi Bölümleri

21.Tohum Teknolojisi Araştırma ve Uyg.Merkezi
22.Sağlık Araş.ve Uygulama Merkezi
23.Sualtı Araş.ve Uyg.Merkezi
24.Zehirlenmeler Araş. ve Uyg. Merkezi
25.Engelli Çocuklar Rehabilitasyon ve Eğitim Parkı Arş. Ve Uyg. Merk.
26.Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Rektörlüğe Bağlı Bölümler
1. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü
3.Beden Eğitimi Bölümü
4.Enformatik Bölümü
5.Güzel Sanatlar Bölümü
6.Türk Dili Bölümü
7.Yabancı Diller Bölümü

Dokuz Eylül Üniversitesi

Dokuz Eylül Üniversitesi, 20 Temmuz 1982'de kurulmuştur. Kuruluşunda, Ege Üniversitesi, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Ankara İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi'nden 17 kurum Dokuz Eylül Üniversitesi'ne geçmiştir. Böylece, Dokuz Eylül Üniversitesi 7'si yeni olmak üzere, toplam 24 birimle kurulmuştur. 2006'da

- Dil Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi,
- Akademik Acil Tıp ve Afet Uygulama ve Araştırma Merkezi,
- Bilişim Teknolojileri Araştırma ve Uygulama Merkezi,
- Kalite Mükemmellik Uygulama ve Araştırma Merkezi,
- Aile Araştırmaları ve Uygulama Merkezi,
- Güç Elektroniği ve İşaret İşleme Teknolojileri Araştırma ve Uygulama Merkezi,
- Köy Enstitüleri ve İsmail Hakkı TONGUÇ Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin kurulması ile üniversitenin birim sayısı bugün 62'ye ulaşmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi bugün Konak, Balçova, Bornova, Buca, İnciraltı, Torbalı, Urla, Seferihisar olmak üzere 14 değişik yerleşim biriminde 10 fakülte, 9 yüksekokul, 1 konsevatuar, 10 enstitü ve 28 araştırma ve uygulama merkezi; 2.983 akademik personeli (30.09.2007 itibariyle) ile 42.760 öğrenciye (23.10.2007 tarihi itibariyle) eğitim hizmeti vermeyi sürdürmektedir.

Dokuz Eylül Üniversitesinde 2007 – 2008 öğretim yılında; 36.837 önlisans ve lisans öğrencisi, 5.923 lisansüstü öğrencisi öğrenim görmekte, 2.983 öğretim elemanı görev yapmaktadır

Tablo 186: Dokuz Eylül Üniversitesi

Fakülteler
1.Tıp Fakültesi
2.Hukuk Fakültesi
3.İlahiyat Fakültesi
4.Mühendislik Fakültesi
• Jeofizik Müh.
• Bilgisayar Müh.
• Çevre Müh.
• Elektrik-Elektronik Müh.
• Endüstri Müh.
• İnşaat Müh. (Örgün ve İkinci Öğretim)
• Jeoloji Müh.
• Maden Müh.
• Makine Müh. (Örgün ve İkinci Öğretim)
• Metalurji ve Malzeme Müh.
• Tekstil Müh.Bl.
5.Mimarlık Fakültesi
• Mimarlık Bl.
• Şehir ve Bölge Planlama Bl.
6.İktisadi ve İdari Bilimler Fak.
• İktisat (Örgün ve İkinci Öğretim)
• İşletme (Örgün ve İkinci Öğretim)
• Ekonometri (Örgün ve İkinci Öğretim)
• Maliye (Örgün ve İkinci Öğretim)
• Çalışma Ekonomisi ve End.İlişkiler (Örgün ve İkinci Öğretim)
• Kamu Yönetimi (Örgün ve İkinci Öğretim)
7.İşletme Fakültesi
• İngilizce İşletme
• İngilizce İktisat
• İngilizce Uluslar arası İlişkiler
• İngilizce Turizm İşletmeciliği
8.Güzel Sanatlar Fak.
• Resim
• Heykel
• Grafik
• Sinema-Tv
• Tekstil
• Seramik
• Geleneksel Türk El Sanatları - Eski Çini Onarımları Anasanat Dalı - Tezhip Ana sanat Dalı - Halı-Kilim ve Eski kumaş Desenleri Anasanat Dalı
• Sahne Sanatları Bölümü - Oyunculuk Anasanat Dalı - Dramatik Yazarlık- Dramaturji Anasanat Dalı - Sahne Tasarımı Anasanat Dalı
• Müzik Bilimleri Bölümü
• Fotoğraf Bölümü
• Temel Eğitim Bölümü (*)

Tablo 186 (Devamı): Dokuz Eylül Üniversitesi

9.Buca Eğitim Fakültesi
<ul style="list-style-type: none">Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü<ul style="list-style-type: none">Tarih ÖğretmenliğiCoğrafya ÖğretmenliğiTürk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği
<ul style="list-style-type: none">Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi Bölümü<ul style="list-style-type: none">Matematik ÖğretmenliğiBiyoloji ÖğretmenliğiKimya ÖğretmenliğiFizik Öğretmenliği
<ul style="list-style-type: none">Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bl.<ul style="list-style-type: none">Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği
<ul style="list-style-type: none">Eğitim Bilimleri Bl.<ul style="list-style-type: none">Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
<ul style="list-style-type: none">İlköğretim Bl.<ul style="list-style-type: none">Okulöncesi Öğretmenliği (Örgün ve İkinci Öğretim)Sınıf Öğretmenliği (Örgün ve İkinci Öğretim)Fen Bilgisi Öğretmenliği (Örgün ve İkinci Öğretim)Matematik Öğretmenliği (Örgün ve İkinci Öğretim)Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
<ul style="list-style-type: none">Türkçe Eğitimi Bl.<ul style="list-style-type: none">Türkçe Öğretmenliği (Örgün ve İkinci Öğretim)
<ul style="list-style-type: none">Yabancı Diller Eğitimi Bl.<ul style="list-style-type: none">İngilizce ÖğretmenliğiAlmanca ÖğretmenliğiFransızca öğretilenliği
<ul style="list-style-type: none">Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bl.<ul style="list-style-type: none">Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği
<ul style="list-style-type: none">Güzel Sanatlar Eğitimi Bl.<ul style="list-style-type: none">Resim-İş ÖğretmenliğiMüzik Öğretmenliği
<ul style="list-style-type: none">Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bl.<ul style="list-style-type: none">Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
10.Fen-Edebiyat Fakültesi
<ul style="list-style-type: none">Arkeoloji
<ul style="list-style-type: none">Batı Dilleri ve Edebiyatları Bl.<ul style="list-style-type: none">Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Anabilim Dalı
<ul style="list-style-type: none">Fizik Bl.
<ul style="list-style-type: none">Dilbilim Bl. (*)
<ul style="list-style-type: none">İstatistik Bl.
<ul style="list-style-type: none">Kimya Bl.
<ul style="list-style-type: none">Matematik Bl.
<ul style="list-style-type: none">Mütercim Tercümanlık Bl.
<ul style="list-style-type: none">Tarih Bl.
Yüksekokullar (4 yıllık)
1.Deniz İşl.ve Yön.Y.O.
<ul style="list-style-type: none">Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bl.
<ul style="list-style-type: none">Güverte Bl.
<ul style="list-style-type: none">Makine Bl.
2.Fizik Ted.ve Reh.Y.O.
3.Hemşirelik Y.O.

Tablo 186 (Devamı): Dokuz Eylül Üniversitesi

4.Devlet Konservatuvarı
<ul style="list-style-type: none">• Müzik Bölümü<ul style="list-style-type: none">- Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı- Üflemeli ve Vurmalı Çalgılar Anasanat Dalı- Yaylı Çalgılar Anasanat Dalı- Piyano – Arp Anasanat Dalı• Sahne Sanatları Bölümü<ul style="list-style-type: none">- Bale Anasanat Dalı- Opera Anasanat Dalı
5. Yabancı Diller Yüksekokulu
Meslek Yüksekokulları (2 yıllık)
1.Adalet Meslek Y.O.
2.Torbalı Meslek Y.O.
<ul style="list-style-type: none">• Sondaj Teknikerliği Programı• Mermer Teknikerliği Programı• Jeoteknik Teknikerliği Programı• Endüstriyel Seramik Teknikerliği Programı
3.İzmir Meslek Y.O.
<ul style="list-style-type: none">• İktisadi ve İdari Programlar Bölümü<ul style="list-style-type: none">o Büro Yönetimi ve Sekreterlik Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)o Muhasebe Programı (Örgün ve İkinci Öğretim) + (METEB)o Pazarlama Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)o Turizm ve Otel işletmeciliği Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)o Yerel Yönetimler Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)o Sağlık Kurumları işletmeciliği Programı• Sağlık Programları Bölümü<ul style="list-style-type: none">- Çocuk Gelişimi Programı (Örgün ve İkinci Öğretim) + (METEB)• Teknik Programlar Bölümü<ul style="list-style-type: none">- Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama Programı + (METEB)- Döküm Programı- Elektrik Programı + (METEB)- Endüstriyel Elektronik Programı + (METEB)- Mekatronik Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)- Gemoloji ve Mücevher Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)- Harita-Kadastro Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)- İklimlendirme-Soğutma Programı- İnşaat Programı- Kimya Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)- Makine Programı + (METEB)- Makine Resim Konstrüksiyon Programı- Sıhhi Tesisat Programı- Tekstil Programı- Biyomedikal Cihaz Teknolojileri Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)- Elektronik Haberleşme Programı (Örgün ve İkinci Öğretim)- Mobilya ve Dekorasyon Programı (METEB)- Otomotiv Programı (METEB)- Tasarım ve Basım Yayıncılık Programı (METEB)
4.Sağlık Hiz.Mes.Y.O.
<ul style="list-style-type: none">• Radyoloji Programı• Tıbbi Dök. ve Sekr. Programı• Tıbbi Laboratuvar Programı• Radyoterapi Programı• Ambulans ve acil bakım Programı• Anestezi Programı Programı
5.İlahiyat Meslek Y.O (*)

Tablo 186 (Devamı): Dokuz Eylül Üniversitesi

Enstitüler (2 yıllık)
1. Atatürk İlk.ve İnk.Tar.Ens.
2. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
3. Fen Bilimleri Enstitüsü
4. Sağlık Bilimleri Enstitüsü
5. Sosyal Bilimler Enstitüsü
6. Güzel Sanatlar Enstitüsü
7. Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Ens.
8. Din Bilimleri Araştırma Ens.
9. Hemodiyaliz - Transplantasyon Enstitüsü
10. Onkoloji Ens.
Araştırma Ve Uygulama Merkezleri
1. ATMER (Avrupa Topluluğu Uluslararası Ekonomik İlişkiler Araştırma Ve Uygulama Merkezi)
2. BIMER (Bölgesel Kalkınma ve İşletme Bilimleri Araştırma ve Uygulama Merkezi)
3. ÇEVMER (Çevre Araştırma ve Uygulama Merkezi)
4. DAUM (Deprem Araştırma ve Uygulama Merkezi)
5. DESEM (DEÜ Sürekli Eğitim Merkezi)
6. DEÜ Beyin Dinamiği Multidisipliner Araştırma ve Uygulama Merkezi
7. DEÜ Uygulama ve Araştırma Hastanesi
8. Ege Bölgesi Uygulama ve Araştırma Merkezi (EBAMER)
9. İstatistik, Risk ve Aktüerya Araştırma-Uygulama Merkezi (İRAMER)
10. Jeotermal Enerji Araştırma ve Uygulama Merkezi (JENARUM)
11. Kafkasya Orta Asya Arkeoloji Araştırmaları Merkezi (KOMER)
12. Sığ Jeofizik ve Arkeolojik Prospeksiyon Araştırma-Uygulama Merkezi (SAMER)
13. Stratejik Araştırmalar Merkezi
14. Su Kaynakları Yönetimi ve Su Kaynaklı Doğal Afetlerin Kontrolü Araştırma ve Uygulama Merkezi (SUMER)
15. Tekstil, Hazır Giyim ve Boya Araştırma- Uygulama Merkezi (TEKBOYAM)
16. DEHAMER (Hukuk Araştırmaları Merkezi)
17. TEKNEMER (Tekne Üretim Teknolojileri Araş. Ve Uyg. Merkezi)
18. AÇMER (Anlaşmazlık Çözümü Araş.ve Uyg.Merkezi)
19. Fauna ve Flora Araştırma ve Uygulama Merkezi
20. (YÜTHAM) (Yüzey Teknolojileri ve Hasar Analizi Araştırma ve Uygulama Merkezi)
21. İZİSYOM (İzmir İli Stratejik Planlama, Yönetişim, Araştırma ve Uygulama Merkezi)
22. Akademik Acil Tıp ve Afet Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (ATAMER)

(*) : Öğrenci alınmamaktadır.

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü İzmir'in üçüncü yüksek öğretim kurumu olarak 1992 yılında kurulmuştur. Asıl etkinlik alanı bilim ve teknolojide ileri düzeyde araştırma, eğitim, öğretim, üretim, yayın ve danışmanlık yapmaktır.

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, kurulduğu günden 1999'a kadar İzmir kent merkezinde hizmet vermiştir. 1999'da hazırlık okulu dışındaki tüm birimler, Urla-Gülbahçe'deki yerleşkeye taşınmıştır ve faaliyetini burada sürdürmektedir.

Enstitüde, 2007 - 2008 öğretim yılı itibariyle 132 öğretim üyesi olmak üzere toplam 454 öğretim elemanı görev yapmakta, 1.513 lisans ve 658 lisansüstü öğrencisi eğitim görmektedir. Bu öğrencilerin 437'si İngilizce Hazırlık Okulu'na devam etmektedir.

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, yeni kurulmuş olmasına rağmen çok sayıda süreli yayın ve güncel kitaplar içeren bir kütüphaneye sahiptir. Bilgisayar sistemi ve internet ile diğer üniversiteler ve dış ülkeler ile kurulmuş bir iletişim ağı mevcuttur. Tüm eğitim alanlarında bilgisayar destekli bir eğitim-öğretim programı uygulanmaktadır.

2002 yılında İYTE yerleşkesi içerisindeki 2.184.000 m² alan İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi ilan edilmiştir. Bölgenin İYTE gibi uluslararası bir araştırma enstitüsünde yer alması, kiracılar için uluslararası bir AR-GE ortamı yaratmaktadır.

Tablo 187: İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

Fakülteler
1.Fen Fakültesi
• Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü
• Fizik Bölümü
• Matematik Bölümü
• Kimya Bölümü
2.Mimarlık Fakültesi
• Mimarlık Bölümü
• Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
• Mimar Restorasyon Bölümü
• Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü
3.Mühendislik Fakültesi
• Kimya Mühendisliği
• Bilgisayar Mühendisliği
• Elektrik Elektronik Mühendisliği
• Gıda Mühendisliği
• Makine Mühendisliği
• İnşaat Mühendisliği
Enstitüler
• Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü
Araştırma ve Uygulama Merkezleri
• Bilgisayar Uygulama ve Araştırma Merkezi
• Malzeme Araştırma Merkezi
• Sürekli Eğitim Merkezi
• Proje Yönetim Merkezi
• Jeotermal Enerji Uygulama ve Araştırma Merkezi

İzmir Ekonomi Üniversitesi

İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir Ticaret Odasının girişimi ile İTO Eğitim ve Sağlık Vakfı tarafından 4633 sayılı kanunla, kamu tüzel kişiliğini haiz olarak 14 Nisan 2001 tarihinde kurulmuştur. İzmir ve Ege Bölgesi'nin ilk vakıf üniversitesidir.

2001-2002 akademik yılında lisans kademesine öğrenci alarak öğretime açılan Üniversite, 4 Mart 2002 tarihinden itibaren yüksek lisans programlarını da açarak faaliyetlerini lisansüstü seviyede de sürdürmeye başlamıştır. Kuruluş kanununda 3 fakülte, 4 yüksekokul, 1 meslek yüksekokulu ve 2 enstitü bulunan İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde, kamu, özel sektör ve uluslararası kuruluşlarla işbirliğinin gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla 24.03.2002 tarihinde "Sürekli Eğitim Merkezi (EKOSEM)" kurulmuştur.

03.02.2003 tarihinde "İzmir İktisat Kongresi Araştırma Merkezi" kurularak üniversiteye bir araştırma birimi daha kazandırılmıştır. Ayrıca, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın onayı ile 28.03.2003 tarihinde "Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKOAB)" kurulmuştur.

17 Nisan 2003 tarihli ve 25082 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2003/5442 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla “Bilgisayar Bilimleri Fakültesi” ile “Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi” kurulmuş ve faaliyete geçirilmiştir.

2003-2004 öğretim yılında İletişim Fakültesi faaliyete geçirilmiş ve 28 Temmuz 2005 tarihinde “Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi” , 08.12. 2005 tarihinde de “Bölgesel Kalkınma, Kent ve Çevre Araştırma Ve Uygulama Merkezi (EKOKENT)” kurulmuştur.

2005-2006 öğretim yılında (EKOĞİRİŞİM) Yaratıcı Girişimcilik Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin kurulması Yükseköğretim Kurul Başkanlığı tarafından uygun bulunmuş ve 25.05.2006 tarih ve 26178 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yönetmelikle merkezin kuruluşu gerçekleşmiştir.

Yine, kuruluş kanununda yer alan Moda ve Desinatörlük Yüksekokulu’nun adı, 17 Şubat 2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2006/9988 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile “Uygulamalı Yönetim Bilimleri Yüksekokulu” olarak değiştirilmiştir.

Ayrıca, 06.10.2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2006/10964 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Üniversiteye bağlı Tarımsal Teknoloji ve Gıda Bilimleri Fakültesi kurulmuştur.

Üniversitede şu an 5 Fakülte, 1 Yüksekokul, 2 Enstitü, 1 Meslek Yüksekokulu’da 20 lisans, 10 önlisans, 8 yüksek lisans ve 1 doktora programı olmak üzere toplam 39 ayrı programda eğitim-öğretim verilmektedir.

Yabancı Diller Yüksekokulu bünyesinde hazırlık eğitimi ve zorunlu ikinci yabancı dil eğitimi verilmektedir. Üniversitenin tüm programlarında öğretim dili İngilizce’dir. Ayrıca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca, Fransızca, Rusça, Portekizce, Japonca, Yunanca dillerinden birisi ikinci yabancı dil olarak verilmektedir.

Meslek Yüksekokulu’nda; “Bilgisayar Programcılığı”, “e- Ticaret”, “Bankacılık ve Sigortacılık”, “Dış Ticaret”, “Muhasebe”, “Lojistik”, “Pazarlama”, “Turizm ve Otel İşletmeciliği”, “Halkla İlişkiler”, “Grafik Tasarım” programlarında eğitimi sürdürmekte olup bu yüksekokula 2006-2007 öğretim yılından itibaren öğrenci alımı durdurulmuştur.

Üniversite kampüsü içinde inşaa edilen 479 kişilik öğrenci yurdu bulunmaktadır. Yurtta ikişer kişilik odalarda internet bağlantısı, telefon, buzdolabı, sıcak su, klima, dolap, etejer, çalışma masası vb. bulunmaktadır.

Kampüs içinde mevcut restoran, kafeteryalarda Üniversite tarafından onaylanan fiyatlarla öğrencilere tabldot, açık büfe, bol çeşitli yemekler, fast-food ve diğer kafeterya ürünleri sunulmaktadır. Yurtta kalan öğrencilere kampüs içindeki kantin- kafeterya ve yemekhaneden hizmet verildiği gibi yurt binasında bulunan kafeteryadan da hizmet verilmektedir.

İEÜ, birinci sınıfa başlayan tüm lisans öğrencilerinin kullanımına dizüstü bilgisayar vermektedir. Üniversite kampusünün tümü, öğrencilerine sınırsız olarak kablosuz olarak internet erişimine açıktır.

Tamamen İngilizce öğretim verilen üniversitede hazırlık sınıfı öğrencilerinin yararlandığı Smart Class(Akıllı Sınıf), ELT Cafe, Kişisel Erişim Merkezi'nin yer aldığı Yabancı Dil Geliştirme Birimi mevcuttur. Kampüste, en son teknolojiye uygun cihazlarla donanmış, eğitim ve araştırma amaçlı Psikoloji Laboratuvarı, Mütercim Tercümanlık Laboratuvarı, Bilgisayar Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin kullandığı Simulasyon, Mikroşlemci, Network Ağ Güvenliği Laboratuvarları, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi öğrencilerine hitap eden özel amaçlı pek çok stüdyo- atölye ve laboratuvarlar mevcuttur.

İEÜ Kütüphanesi, on-line olarak erişime olanak verecek şekilde dizayn edilmiştir. Kütüphanede, çeşitli konularda pek çok basılı yayının yanı sıra on-line veri tabanları ve multi medya olanakları mevcuttur. British Council Kütüphanesi de Üniversite bünyesinde hizmet vermektedir. İEÜ Kütüphanesi, kendi öğrenci ve akademisyenlerinin yanısıra diğer üniversiteler ve dışarıdan başvuran araştırmacıların kullanımına da açıktır.

2001 yılında 289 öğrenci ile eğitim-öğretime başlayan Üniversitede 7. yılı olan 2007-2008 öğretim yılında 5.563 öğrenci öğretim görmektedir.

2007-2008 öğretim yılında Üniversitede tam zamanlı olarak 358 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Tablo 188: İzmir Ekonomi Üniversitesi

Fakülteler	
1.Bilgisayar Bilimleri Fakültesi	
•	Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
•	Endüstri Sistemleri Mühendisliği Bölümü
•	Yazılım Mühendisliği Bölümü
2.Fen Edebiyat Fakültesi	
•	Matematik Bölümü
•	Psikoloji Bölümü
•	Mütercim Tercümanlık Bölümü (İngilizce)
3.Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi	
•	Endüstriyel Tasarım Bölümü
•	İç Mimarlık ve Çevre Tasarım Bölümü
•	İletişim Tasarım Bölümü
•	Mimarlık Bölümü
•	Moda Tasarım Bölümü
4.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	
•	Ekonomi Bölümü
•	Ekonomi Uluslararası Ortak Lisans Programı (SUNY - Cortland)
•	İşletme Bölümü
•	İşletme Uluslararası Ortak Lisans Program (SUNY- New Paltz)
•	Lojistik Yönetimi Bölümü
•	Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Bölümü
•	Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü
5.İletişim Fakültesi	
•	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü
•	Medya ve İletişim Bölümü
Enstitüler	
1.Sosyal Bilimler Enstitüsü	
•	İşletme Doktora Programı
•	Avrupa Çalışmaları Yüksek Lisans Programı
•	Finans Ekonomisi Yüksek Lisans Programı
•	İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı (MBA)
•	Lojistik Yönetimi Yüksek Lisans Programı
•	Tasarım Çalışmaları Yüksek Lisans Programı
2.Fen Bilimleri Enstitüsü	
•	Finansal Matematik
•	Uygulamalı İstatistik
•	Bilişim Teknolojileri
Yüksekokullar	
1.Yabancı Diller Yüksekokulu	
Meslek Yüksekokulları	
1.İEU Meslek Yüksekokulu	
Araştırma ve Uygulama Merkezleri	
1.	Sürekli Eğitim Merkezi (EKOSEM)
2.	Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKOAB)
3.	Tasarım Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKOTAM)
4.	Yaratıcı Girişimcilik Araştırma ve Uygulama (EKOİRİŞİM)
5.	Bölgesel Kalkınma, Kent ve Çevre Araştırma ve Uygulama Merkezi (EKOKENT)
6.	İzmir İktisat Kongresi Araştırma Merkezi (İKAM)

Yaşar Üniversitesi

Yaşar Üniversitesi, 'Selçuk Yaşar Spor ve Eğitim Vakfı' tarafından kurulmuş , 2002-2003 akademik yılında kent içindeki Alsancak Kampusü'nde eğitime başlamıştır.

Üniversitede Fen - Edebiyat Fakültesi'nde; Matematik, İstatistik, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümleri'nde, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde; İşletme, İktisat, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümleri'nde, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi'nde; Bilgisayar Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği, Mimarlık ve İç Mimarlık Bölümleri'nde, İletişim Fakültesi'nde; Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Sinema-Televizyon, Görsel İletişim Tasarımı Bölümleri'nde lisans öğretimi verilmektedir. İç Mimarlık ve Görsel İletişim Tasarımı Bölümleri'ne öğrenciler yetenek sınavı ile kabul edilmektedir.

Meslek Yüksekokulu'nda, Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama, Grafik Tasarım, Dış Ticaret, Pazarlama, Para ve Sermaye Yönetimi, Lojistik, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Turizm Rehberliği, İletişim ve Halkla İlişkiler, Büro yönetimi ve Sekreterlik Programları olmak üzere halen 10 programda eğitim yapılmaktadır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde; İşletme, Ekonomi ve Turizm Otel İşletmeciliği, Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Matematik programlarında tezli ve tezsiz, İngilizce ve Türkçe olarak yüksek lisans öğretimi verilmektedir.

Üniversitede 2007-2008 akademik yılı itibariyle, 2.640 öğrenci öğrenim görmekte ve 184 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Tablo 189: Yaşar Üniversitesi

Fakülteler
1.İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
• İktisat Bölümü
• İşletme Bölümü
• Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü
• Uluslar arası Ticaret ve Finansman Bölümü
2.Fen Edebiyat Fakültesi
• Matematik Bölümü
• İstatistik Bölümü
• İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü
3.Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi
• Bilgisayar Mühendisliği Bölümü
• Endüstri Mühendisliği Bölümü
• Mimarlık Bölümü
• İç Mimarlık Bölümü
4.İletişim Fakültesi
• Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü
• Görsel İletişim Tasarım Bölümü
• Sinema –TV Bölümü
Meslek Yüksekokulları
1.Teknik Programlar
• Bilgisayar Teknolojileri ve Programlama
• Grafik Tasarımı
2.İktisadi ve İdari Programlar
• Dış Ticaret
• Pazarlama
• Turizm ve Otel İşletmeciliği,
• Turizm Rehberliği
• Para ve Sermaye Yönetimi
• İletişim ve Halkla İlişkiler
• Lojistik
• Büro Yönetimi ve Sekreterlik
Yüksekokullar
• Yabancı Diller Yüksekokulu
Enstitüler
1.Sosyal Bilimler Enstitüsü
2.Fen Bilimleri Enstitüsü
Araştırma ve Uygulama Merkezleri
• YÜSEM /Sürekli Eğitim Merkezi
• Avrupa Birliği Araştırma ve Uygulama Merkezi
• Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi

Değerlendirme

DPT'nin 2003 yılı İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'nda gelişmişlik sıralamasında İzmir ili eğitim sektörü 81 il içerisinde 5. sırada yer almaktadır.

Okul çağındaki kız çocuklarının % 62'si okula devam etmektedir. İzmir olarak bu seviyeyi daha yukarıya çekmek üzere sivil toplum kuruluşlarının daha aktif çalışması sağlanmalıdır.

Okul Öncesi;

Okul öncesindeki 4-5 yaş brüt okullaşma oranı 2006-2007 yılında % 26'dır. Dokuzuncu Kalkınma Planı'na göre 2012'de bu oran 4-5 yaş için % 50 seviyesine getirilmelidir.

İzmir Okul Öncesi Eğitim Göstergeleri incelendiğinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının ideal sayı olarak ifade edilen 25'i geçmediği görülmektedir.

Bazı ilçelerde erken çocukluk eğitimi ile ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme yapılması gereği ortaya çıkmaktadır.

Okul öncesi eğitim alanında derslik başına düşen öğrenci sayısında ideal sayı 20-25 olarak ifade edilmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısında 25'i geçen ilçe görülmemekle birlikte Aliağa, Balçova, Beydağ, Bornova, Buca, Çiğli, Karşıyaka, Kiraz, Ödemiş ve Torbalı İzmir ortalaması olan 19.3 'ü geçmiş olan ilçelerdir.

Okul Öncesi Eğitim alanında; öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ideali de 20-25 arasında değişmektedir. Buna göre Beydağ, Kemalpaşa ve Menderes ilçelerinde öğretmen sayısının artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

İlköğretim;

Türkiye'nin ilköğretimde %95,6 olan brüt okullaşma oranı İzmir'de 2007 yılı itibariyle %100'dür.

2006-2007 öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısında Türkiye ortalaması 34, Ege Bölgesi ortalaması 28 'dir (Milli Eğitim Bakanlığı 2006-2007 İstatistik Yıllığı). İlköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısı Türkiye ortalamasının üstündedir.

Uygun bölgesel iş piyasası stratejileri geliştirmek için Türkiye'nin iş gücü, istihdam edilen nüfus, işsiz olan nüfus ve boş kadroların tespiti gerekmektedir.

Derslik ihtiyacı olan ilçeler Balçova, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karşıyaka, Konak, Menemen ve Torbalı' dır.

Genel Liseler;

2006-2007 öğretim yılında İzmir ili ortaöğretim okullaşma oranı %83.6, 2007-2008 öğretim yılında %85'e yükselmiştir. Dokuzuncu Kalkınma Planı'na göre 2012'ye kadar bu oran % 100 seviyesine getirilmelidir.

Ortaöğretimdeki öğrencilerin %41'i mesleki ve teknik liselerde, %59'u genel liselerde öğrenim görmektedir.

Torbalı, Buca, Bornova ve Karşıyaka gibi ilçelerde derslik başına düşen öğrenci sayısının ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü resmi internet sayfasında Kiraz ve Seferihisar derslik sayısı '0' olarak görülmektedir. Kiraz Anadolu Lisesi halen Kiraz İlköğretim Okulu'nda kendilerine tahsis edilen 9 derslikte öğretime devam etmektedir. Seferihisar Anadolu Lisesi'nin kendine ait binası yoktur ve halen 9 Eylül Üniversitesi Beden Eğitimi Meslek Yüksek Okulu binasında eğitime devam etmektedir.

İzmir meslek ve teknik liselerde derslik başına düşen öğrenci sayısı 35.2 , öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ise 16.2 'dir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 30'a indirilmelidir.

Aliağa, Bornova, Buca, Gaziemir, Karşıyaka, Menderes, Narlıdere, Ödemiş ve Torbalı'da meslek lisesi derslik sayısı yeterli değildir. Beydağ'da meslek lisesi olmadığı görülmektedir.

İzmir il merkezinde ve ilçelerinde toplam 17 adet Mesleki Eğitim Merkezi ile sektörde, bünyesinde eğitim birimi bulunan işletmeler bulunmaktadır.

Mesleki eğitim merkezlerinde eğitim gören öğrenci sayısı 14.063'e ulaşmıştır.

İlimizde 20 kurumda özel eğitim verilmektedir. Bu alanda da ihtiyaç tespiti yapılmalıdır. 2003-2006 yılları arasında özel eğitim öğrenci sayılarında % 9,23 oranında bir artış sağlanmıştır.

2007 yılı itibariyle İzmir'de 190 dersane bulunmaktadır. Özel eğitim kurumları arasında en fazla sayı 183 ile Özel Motorlu Taşıt Sürücü Kurslarına aittir.

İzmir'de 2007 yılı temmuz ayı itibariyle 180 branşta 2.373 adet mesleki kurs açılmış ve kurslara 43.982 katılımcı sağlanmıştır.

İzmir'de 2007 yılı temmuz ayı itibariyle 85 branşta 2.959 adet sosyal ve kültürel alanda kurs açılmış ve kurslara 67.339 katılımcı sağlanmıştır.

İzmir'de resmi ve özel toplam yurt sayısı 132'dir. Yurt öğrenci kapasitesi 7.294'tür.

Yüksek Öğretim;

İzmir ilinde Dokuz Eylül Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Yaşar Üniversitesi ve Ekonomi Üniversitesi Rektörlükleri olmak üzere beş üniversite mevcuttur. 2007 yılında kurulmuş olan İzmir Üniversitesi 2008-2009 yılında öğretime başlayacaktır.

İzmir'deki beş üniversitede toplam 33 fakülte, 22 enstitü, 12 yüksekokul, 14 meslek yüksek okulu, 68 araştırma ve uygulama merkezi ile sürekli eğitim merkezi bulunmaktadır.

İzmir Üniversiteleri'nin 18 ayrı dalda mühendislik eğitimleri vermesi, İzmir'in çekmek istediği yüksek teknolojiye sahip sektörler için yetişmiş insan kaynağı açısından önemli bir altyapı oluşturmaktadır. Dünya , Türkiye ve İzmir ekonomisinin ihtiyaç duyduğu yeni alanlarda mühendislik bölümleri açılabilir.

2007-2008 yılı öğretim yılı itibariyle 1.279 Profösör, 1.656 Doçent ve Yrd. Doçent, 720 Öğretim Görevlisi, 2.563 Araştırma Görevlisi ve 935 Okutman olmak üzere İzmir'de toplam 7.153 öğretim elemanı bulunmaktadır.

5.2. Sağlık

5.2.1. Sağlık Kuruluşları

2006 yılı İzmir ili Türkiye karşılaştırmalı sağlık verileri incelendiğinde İzmir'in Türkiye'de yataklı tedavi kurumlarındaki toplam yatak sayısının % 6'sını, uzman hekimlerin % 8'ini, hemşire sayısının % 5'ini bulundurduğu görülmektedir.

Tablo 190: Türkiye İzmir Sağlık Göstergeleri

	TÜRKİYE (2006)	İZMİR (2006)	İzmir'in Payı (%)
Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerin Toplam Yatak Sayısı:	133.168	5.969	4
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	196.667	10.892	6
Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerin Toplam Uzman Hekim Sayısı:	23.808	1.905	8
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	41.041	3.365	8
Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerin Toplam Uzman ve Pratisyen Hekim Sayısı:	31.591	2.393	8
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	110.228	3.994	4
Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerin Toplam Hemşire Sayısı:	59.345	2.684	5
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI		4.621	
Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerin Toplam Ebe Sayısı:		797	
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI		921	
Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerin Toplam Sağlık Personeli Sayısı:	131.952	8.933	7
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI		14.579	
Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastanelerin Toplam Poliklinik Sayısı:	189.422.137	11.437.767	6
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	217.540.425	13.350.913	6
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Toplam Yatan Hasta Sayısı:	5.379.198	300.359	6
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	7.764.651	513.922	7
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Yatak İşgal Oranı %:	62,7	69,5	111
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	64,4	68,2	106
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Ortalama Kalış Gün Sayısı:	5,2	5	
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	5,1	4,9	
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Yatak Devir Hızı:(Hasta)	44,4	50,3	113
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	46,1	50,5	110
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Devir Aralığı:(Gün)	3,1	2,2	
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	2,8	2,3	
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Poliklinikten Yatan Hasta Oranı %:	2,8	2,6	

Tablo 190 (Devamı): Türkiye İzmir Sağlık Göstergeleri

YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	3,5	3,8	
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Toplam Ameliyat Sayısı:	2.895.930	344.790	12
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	4.267.423	477.823	11
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Toplam Doğum Sayısı:	706.297	32.985	5
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	906.079	47.548	5
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Toplam Sezaryan Sayısı:		14.488	
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI		26.070	
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Hekim Başına Düşen Hasta Sayısı:	5.996	4.780	80
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	1.974	3.343	169
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Hekim Başına Düşen Nüfus Sayısı:	2.279	1.504	66
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	653	901	138
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Hekim Başına Düşen Hemşire Sayısı:	1,9	1,1	
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI		1,2	
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin 10.000 Kişiye Düşen Yatak Sayısı:	18,5	16,6	
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	27,3	30,3	
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Toplam Aylık Hemodiyaliz Hasta Sayısı:	11.758	292	2
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	39.026	2.402	6
Sağlık Bakanlığına Bağlı hastanelerin Toplam Hemodiyaliz Cihazı Sayısı:	3.536	142	4
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	9.844	723	7
S. B.Bağlı hastanelerin Bir Hemodiyaliz Cihazına Düşen Hasta Sayısı:	3,3	2,1	
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI TOPLAMI	4	3,3	

İzmir ili 10.000 kişiye düşen yatak sayısı göstergesinde 16,6 ile Türkiye ortalaması olan 18,5 'un altında bir orana sahiptir. Hekim başına düşen hasta sayısı da Türkiye ortalamasına göre % 20 daha düşüktür. İzmir'de hekim başına düşen nüfus sayısı Türkiye ortalamasına göre % 34 daha düşük görünse de İzmir'in sağlık altyapısının aslında tüm Ege Bölgesi'ne hizmet ettiği ve yüksek oranda göç aldığı akılda tutulmalıdır.

5.2.2.Sağlık Kuruluşları

İzmir ilinde sağlık hizmetlerinin 26'sı Sağlık Bakanlığı'na ait olmak üzere 47 Hastane (Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı 1 hastane dahil değildir), 36 Toplum Sağlığı Merkezi, 1.087 Aile Hekimliği Birimi, 25 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi (AÇSAP), 13 Verem Savaşı Dispanseri, 185 Dispanser Dal Merkezi ve poliklinik olmak üzere toplam 1.393 sağlık kurumu tarafından yürütülmektedir (Kaynak: İzmir İl Sağlık Müdürlüğü).

Tablo 191: İzmir İli Sağlık Kurumlarının Dağılımı *

	Hastane	Toplum Sağlığı Merkezi	Aile Hekimliği Birimi	AÇSAP Merkezi	Verem Savaşı Dispans.	Dispanser/ Poliklinik	TOPLAM
Sağlık Bakanlığı	26	36	1.087	25	13	(**)10	1.197
Üniversite	(***)3	-	-	-	-	-	3
Özel Sağlık Kuruluşları	(****)18	-	-	-	-	(*****)175	193
Toplam	47	36	1.087	25	13	185	1.393

(*) Milli Savunma Bakanlığına bağlı 1 hastane dahil değildir.

(**) 4 Halk Sağ. Lab. 1 Kuduz Tedavi Mer. , 1 Deri ve Zührevi Hst. Disp., 1 Sıtma Savaş Birimi, 3 AD5M

(***) Başkent Üniversitesi Zübeyde Hanım Araştırma Uygulama Merkezi

(****) Eşrefpaşa Belediye Hastanesi

(*****) 25 i Ağız Diş Sağlığı Polikliniği,39 Poliklinik,62 Dal merkezi,49 Tıp Merkezi.

Tablodan izlendiği gibi ilimizdeki sağlık kuruluşlarının yarısından fazlası Sağlık Bakanlığına bağlıdır. İzmir Sağlık Müdürlüğüne Bağlı Sağlık Kuruluşları ise; 26 Hastane, 36 Toplum Sağlığı Merkezi, 1.087 Aile Hekimliği Birimi, 25 AÇSAP Merkezi, 13 Verem Savaşı Dispanseri, 10 Diğer Dispanser ve Poliklinik olmak üzere toplam 1.197 dir.

İzmir'de 3.651 uzman hekim, 2.112 asistan, 2.015 pratisyen hekim, 424 diş hekim, 139 eczacı, 6.125 hemşire, 2.409 ebe, 6.422 diğer personel olmak üzere toplam 23.297 sağlık personeli görev yapmaktadır.

Birinci Basamak Sağlık Kurumları ;

Tablo 192: İzmir İli Birinci Basamak Sağlık Kurumlarının Personel Durumu *

	Doktor	Diş Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer	TOPLAM
Metropol	1.401	200	21	698	1.117	770	4.207
Metropol dişi	174	4	1	111	225	179	694
Toplam	1.575	204	22	809	1.342	949	4.901

(*) Yeni Metropol sınırlarına göre düzenlenmiştir.

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü,2007

Birinci Basamak Sağlık Kurumları'nda toplam 4.901 kişi çalışmaktadır. Çalışan sağlık personelinin 4.207'i metropolde, 694'ü metropol dişi kurumlarda çalışmaktadır.

Tablo 193: İzmir İli Birinci Basamak Sağlık Kurumlarının Çalışmaları*

	Poliklinik Sayısı	Sevk Sayısı	Sevk (%)	Laboratuvar Sayısı	Lab /Pol. *100
Metropol SGB	9.706.954	146.723	1,51	2.268.804	23,37
Metropol dişi SGB	1.416.643	28.556	2,02	302.349	21,34
Toplam	11.123.597	175.279	1,58	2.571.153	23,11

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, 2007

Tablodan izlendiği gibi, İzmir iline 11.123.597 poliklinik yapılmıştır. Bu polikliniğin % 1.58'i başka kuruma sevk edilmiştir. Sevk oranı değerlendirildiğinde, metropol içi kurumlardan sevk oranının daha düşük olduğu izlenmektedir. 100 Polikliniğe ortalama 23.11 laboratuvar bakısı yapılmıştır. Laboratuvar oranı, laboratuvar alt yapısı geçen yıllara oranla yükselmiştir.

Tablo 194: İzmir ili Birinci Basamak Sağlık Kurumlarında Verilen Koruyucu Hizmetler

	GEBE			BEBEK			ÇOCUK		
	Sayı	İzlem Sayısı	Ort. İzlem Sayısı	Sayı	İzlem Sayısı	Ort. İzlem Sayısı	Sayı	İzlem Sayısı	Ort. İzlem Sayısı
Metropol Sağlık Grup Başkanlığı	66.605	254.041	0,63	47.456	447.953	0,78	172.503	397.068	0,19
MetropolDışı Sağlık Grup Başkanlığı	8.309	31.701	0,63	5.635	54.176	0,80	21.603	49.601	0,19
Toplam	74.914	285.742	0,63	53.091	502.129	0,78	194.106	446.669	0,19

(**) 15-49 Yaş Kadın Verileri Temel Sağlık İstatistikleri Modülü (TSİM) Programından Alınmıştır.

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü,2007

On iki aylık saha izlemleri sonucunda İzmir ilinde; gebe başına düşen ortalama izlem 0.63, bebek başına düşen ortalama izlem 0.78, çocuk başına düşen ortalama izlem 0.19, 15-49 yaş kadın başına düşen ortalama izlem 0.19 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 195: İzmir ili Birinci Basamak Sağlık Kurumlarında Aşılama Hizmetleri *

	DBT1	DBT2	DBT3	BCG	Hepatit1	Hepatit2	Hepatit3
İZMİR	102	100	100	104	109	99	96

(*) İl genel çalışması. % olarak alınmıştır. Özel Hekim aşıları dahildir.

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, 2007

Yataklı Tedavi Kurumları

Tablo 196: Sağlık Bakanlığı Hastanelerinin Personel Durumu *

	Uzman Doktor	Asistan	Pratisyen Hekim	Diş Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer	TOPLAM
Metropol	1.771	1.192	410	189	66	2.849	826	1.764	9.067
Metropol Dışı	153		50	16	7	277	89	167	759
Toplam	1.924	1.192	460	205	73	3.126	915	1.931	9.826

(*) Yeni Metropol sınırlarına göre düzenlenmiştir.

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, 2007

Tablodan izlendiği gibi, hastanelerde toplam 9.826 sağlık personeli mevcut olup bunun % 92.4'ü metropol ilçelerde hizmet vermektedir. Hekimlerin % 94.5'u metropol de hizmet vermektedir.

Tablo 197: Sağlık Bakanlığı Hastanelerinin Çalışmaları

	Fiili Yatak Sayısı	Poliklinik Sayısı	Yatan Hasta Sayısı	Yapılan Ameliyat Sayısı	Yatak İşgal Oranı(%)	Ortalama Kalış Gün Sayısı
Metropol	5.710	10.479.787	296.545	377.731	69,4	4,9
Metropol Dışı	646	1.442.818	32.110	23.205	57,1	4,2
Toplam	6.356	11.922.605	328.655	400.936	68,1	4,8

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü,2007

Tablodan görüldüğü gibi, 2007 yılı 12 aylık hastanelerimizin yatak işgal oranları % 68.1 ve bir hastanın ortalama kalış gün sayısı 4.8'dir. Metropol hastanelerin yatak işgal oranı % 69.4 ve ortalama kalış gün sayısı 4.9'dur. Metropol ve metropol dışı hastaneler arası fark eğitim hastanelerin metropolde olmasından kaynaklanmaktadır.

5.2.3.Sağlık Personeli

İzmir ilinin sağlık personelinin hastaneler üzerindeki dağılımına bakıldığında 1.924 kişi ile devlet hastanelerinin en çok uzman hekime sahip oldukları ve bunu üniversite ve belediye hastanelerinin takip ettiği görülmektedir. İzmir genelinde ise toplam 23.297 sağlık personeli hizmet vermektedir.

Tablo 198: İzmir İli Sağlık Personeli Dağılımı *

	Uzman Hekim	Asistan	Pratisyen Hekim	Diş Hekimi	Eczacı	Hemşire	Ebe	Diğer	TOPLAM
Devlet Hastanesi	1.924	1.192	460	205	73	3.126	915	1.931	9.826
Birinci Bas. Kurum.	93	0	1.482	204	22	809	1.342	949	4.901
Üniversite ve Belediye Hastaneleri	1.219	920	38	9	30	1.537	19	2.030	5.802
Özel Hastaneler	415	0	35	6	14	653	133	1.512	2.768
TOPLAM	3.615	2.112	2.015	424	139	6.125	2.409	6.422	23.297

(*) Milli Savunma Bakanlığına bağlı hastane dahil değildir.

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, 2007

Sağlık Bakanlığı'na bağlı personel sayısı 14.727 olup bu sayı ildeki tüm sağlık personelinin yarısından fazlasını oluşturmaktadır. İlimizde hekim başına ortalama 465, hemşire başına

610, ebe başına 1.552 kişi düşmektedir. İzmir'de 23.297 sağlık personeli mevcuttur. Bu personelin 14.727'si Sağlık Bakanlığı'na bağlıdır.

İzmir ilinde mevcut 10.318 fiili yatağın 6.356 tanesi Sağlık Bakanlığı'na bağlıdır. Diğer bir deyimle mevcut toplam yatakların yarısı, İzmir Sağlık Müdürlüğü'ne bağlıdır. Yatan Hasta Sayısı 2007 yılı Aralık sonu itibariyle 328.655 olup (Mili Savunma Bakanlığı hastanesi dahil değildir), yapılan ameliyat sayısı 400.936, yatak başına düşen hasta sayısı 52, Doktor başına düşen yatan hasta sayısı 69, ortalama kalış gün sayısı ise 4.5'tur.

5.2.4. Sosyal Güvence Dağılımı

Tablo 199: İzmir İli Nüfusun Sosyal Güvence Durumuna Göre Dağılımı *

Sosyal Güvence	Sayı	%
Emekli Sandığı	548.017	14,9
SSK	1.640.377	44,6
Bağ kur	395.238	10,7
Özel Sigorta	16.994	0,5
Yeşil kart	184.452	5,0
Sosyal Güvencesiz	896.207	24,3
TOPLAM	3.681.285	100

(*) Bu bilgi 2006 yılı Ev halkı Tespit Fişi (ETF) 'nden elde edilmiştir.

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, 2007

İzmir ili sosyal güvence dağılımı incelendiğinde nüfusun % 44,6 'sının SSK'na %14,9'unun Emekli Sandığı'na %10,7'sinin ise Bağkur'a bağlı olduğu görülmektedir. Özel sigorta sahibi olanların oranı binde 5'tir. İzmir ili nüfusunun % 5'i yeşil kartlı ve % 24,3 ünün sosyal güvencesi yoktur.

Acil hasta ve yaralılara olay yerinde hızlı müdahale ve hastaneye sevk edilmesi amacıyla 24 saat kesintisiz hizmet veren 112 ambulans sevişi, ilimizde toplam 48 istasyon, 59 ambulans ile görev yapmaktadır.

Acil Sağlık Hizmetleri Şubesi, İlk Yardım Eğitim Merkezleri'nin ruhsatlandırılması ve denetlenmesini yapmaktadır. Yapılan tüm eğitimler denetlenmektedir. İzmir ilinde toplam 13 adet İlk Yardım Eğitim Merkezi vardır. 2007 yılında 2.750 kişi ilkyardım eğitimcisi olarak

sertifikası almıştır. 2004 yılından itibaren günümüze kadar toplam 11.200 kişinin sertifikası onaylanmıştır.

Tablo 200: İzmir’de Bebek Ölüm Hızı

	Bebek Ölüm Hızı (Binde)
2004	14.36
2005	13.00
2006	10.90
2007(Eylül)	10.56
Türkiye TNSA-2005	28.70

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, Eylül 2007

İzmir ilinde gerçekleşen bebek ölüm hızı 2007 yılı Eylül ayı itibariyle binde 10,56’dır.

Tablo 201: Aile Planlamasında Etkin Yöntem Kullanma Oranı

	Aile Planlamasında Etkin Yöntem Kullanma Oranı(%)
2004	72.80
2005	73.55
2006	74.59
2007(Eylül)	73.02

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, Eylül 2007

İzmir ilinde aile planlamasında etkin yöntem kullanma oranı %73,02’dir.

Sağlık Değerlendirme;

2006 yılı İzmir ili Türkiye karşılaştırmalı sağlık verileri incelendiğinde İzmir’in Türkiye’de yataklı tedavi kurumlarındaki toplam yatak sayısının % 6’sını, uzman hekimlerin % 8’ini, hemşire sayısının % 5’ini bulundurduğu görülmektedir.

İzmir ili 10.000 kişiye düşen yatak sayısı göstergesinde 16,6 ile Türkiye ortalaması olan 18,5’un altında bir orana sahiptir. Hekim başına düşen hasta sayısı da Türkiye ortalamasına göre % 20 daha düşüktür. İzmir’de hekim başına düşen nüfus sayısı Türkiye ortalamasına göre % 34 daha düşük görünse de İzmir’in sağlık altyapısının aslında tüm Ege Bölgesi’ne hizmet ettiği ve yüksek oranda göç aldığı akıld tutulmalıdır.

İzmir ilinde sağlık hizmetlerinin 26'sı Sağlık Bakanlığı'na ait olmak üzere 47 Hastane (Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı 1 Hastane dahil değildir), 36 Toplum Sağlığı Merkezi, 1087 Aile Hekimliği Birimi, 25 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi (AÇSAP), 13 Verem Savaşı Dispanseri, 185 Dispanser Dal Merkezi ve poliklinik olmak üzere toplam 1.393 sağlık kurumu tarafından yürütölmektedir.

İzmir ili sosyal güvence dağılımını incelendiğinde nüfusun % 44,6 'sının SSK'na %14,9'unun Emekli Sandığı'na %10,7'sinin ise Bağkur'a bağlı olduğu görölmektedir. Özel sigorta sahibi olanların oranı binde 5'tir. İzmir ili nüfusunun % 5'i yeşil kartlı ve % 24,3 ünün sosyal güvencesi yoktur.

İzmir ilinde gerçekeşen bebek ölüm hızı 2007 yılı Eylül ayı itibariyle binde 10,56'dır.

İzmir ilinde aile planlamasında etkin yöntem kullanma oranı %73,02'dir.

5.3. Sosyal Hizmetler

5.3.1. İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğu Faaliyetleri

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğu aşığıdaki konu başlıklarında faaliyetlerini yürütmektedirler :

- Çocuk ve Gençlik Merkezleri Hizmetleri
- Madde Bağımlılığı ile ilgili Hizmetler
- Yaşlı Hizmetleri
- Nakdi Yardım Hizmetleri
- Özürlü Hizmetleri
- Toplum Merkezi Hizmetleri
- Kadın Konukevi Hizmetleri
- Aile Danışma Merkezi Hizmetleri
- Acil Müdahale Merkezi Hizmetleri

5.3.2.İİ Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne Bağlı Kuruluşlar

İİ Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı kuruluşlar aşağıda sıralanmıştır :

01-Karşıyaka Çocuk Yuvası Müdürlüğü (0-6 Yaş)

- Lale Çocuk Evi / Karşıyaka
- Çınar Çocuk Evi / Karşıyaka
- Yıldız Çocuk Evi / Aliağa
- Menekşe Çocuk Evi / Bergama
- Kardelen Çocuk Evi / Bergama

02-Buca Şehit Asteğmen Adem Dertsiz Çocuk Yuvası Müdürlüğü (7-12 Yaş)

- Gökkuşluğu Çocuk Evi /Seferihisar
- Deniz Çocuk Evi / Seferihisar
- Günebakan Çocuk Evi /Seferihisar

03-80.Yıl Hatay Çocuk Yuvası Müdürlüğü (7 - 12 Yaş)

- Gül Çocuk Evi / Hatay
- Güneş Çocuk Evi / Aliağa
- Ay Çocuk Evi / Aliağa
- Efe Çocuk Evi / Aliağa
- Şahin Çocuk Evi / Urla
- Nergiz Çocuk Evi / Urla

04-Buca Kız Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü (13 – 18 Yaş)

- Hatay Sosyal Rehabilitasyon Merkezi
- ÇESAV Çocuk Evi (2 Daire)
- Nilüfer Çocuk Evi / Urla
- Kuğu Çocuk Evi / Urla
- Orkide Çocuk Evi / Kemalpaşa
- Papatya Çocuk Evi / Kemalpaşa
- Gelincik Çocuk Evi / Kemalpaşa

05-9 Eylül Erkek Yetiştirme Yurdu Müdürlüğü(13 -18 Yaş)

- İlk Umut Çocuk Evi / Urla
- Zeybek Çocuk Evi / Urla
- Aslan Çocuk Evi / Urla

06-İzmir Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü

07-Buca Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü

08-Nevvar-Salih İŞGÖREN Bornova Huzurevi Müdürlüğü

- 09-Karşıyaka Toplum Merkezi Müdürlüğü
10-Mevlana Toplum Merkezi Müdürlüğü
11-Buca 80.Yıl Toplum Merkezi Müdürlüğü
12-Tülay AKTAŞ Toplum Merkezi Müdürlüğü
13-Karşıyaka Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürlüğü
14-Necdet Alpar Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürlüğü
15-Alsancak Çocuk ve Gençlik Merkezi Müdürlüğü
16-Mehlika Ribnikar Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
17-Ayşe -Sevinç SOLMAZ Karşıyaka Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü
18-İzmir Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü
19-Karşıyaka Aile Danışma Merkezi Müdürlüğü
20-Nebahat Dolman Yaşlı Dayanışma Merkezi Müdürlüğü
21-Kadın Konuk Evi Müdürlüğü

5.3.3. Yatılı Kuruluşlar

(01.01.2007 – 31.10.2007 itibariyle)

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde Korunma ve Bakım Altındaki Çocuk, Yaşlı, Özürlü Sayıları:

<u>Yılı</u>	<u>Çocuk</u>	<u>Yaşlı</u>	<u>Özürlü</u>
2004	964	204	-
2005	1022	223	-
2006	1022	350	32
2007	1139	450	59

Korunma ve Bakım için 250 yaşlı ve 10 özürlü sırada beklemektedir.

Tablo 202: Yatılı kuruluşlar

Kuruluş	Adet	Kapasite	Mevcut	Kayıtlı	Sırada Bekleyen	İhtiyaç
Çocuk Yuvası	3	247	242	481	-	-
Yetiştirme Yurdu	2	152	152	416	-	-
Çocuk Evi	24	144	144	-	-	26
Ara İstasyon	1	12	16	50	-	-
Yatılı Çocuk ve Gençlik Merkezi	1	16	8	23	-	-
Bakım ve Reh.	1	20	4	31	-	-
Huzurevi	3	456	450	-	250	1
Özürlü Reh.Mrkz.	1	60	59	-	-	-
Kadın Konukevi	1	24	24	-	-	1
TOPLAM	37	1.131	1.084	1.001	250	28

Kaynak: İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Kasım 2007

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde bulunan yatılı kuruluşlar incelendiğinde toplam 1.131 kişilik kapasiteye sahip 37 kurumun bulunduğu görülmektedir.

Tablo 203: Gündüzlü Kuruluşlar (01.01.2007 – 31.10.2007 itibariyle)

Kuruluş	Adet	Kayıtlı	Hizmetlerden Yararlanan	İhtiyaç
Toplum Merkezi	4	-	2.200	2
Aile Danışma Merkezi	2	-	1.700	-
Çocuk ve Gençlik Merkezi	2	-	980	-
Yaşlı Dayanışma Merkezi	1	450	450	-
TOPLAM	7	450	5.330	2

Kaynak: İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Kasım 2007

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde bulunan gündüzlü kuruluşlar incelendiğinde kurumun bulunduğu ve hizmetlerden yararlanan kayıtlı 450 kişi olduğu görülmektedir.

5.3.4. Korunmaya Muhtaç Çocuklara Hizmet Veren Kuruluşlar

- 0 – 6 Yaş Çocuk Yuvası : 1
- 06 – 12 Yaş Çocuk Yuvası : 2
- Yuvalara Bağlı Çocuk Evi : 14
- 13-18 Yaş Kız Yet. Yurdu : 1
- Kız Yet.Yurduna Bağlı Çocuk Evi : 7
- Kız Yet.Yurduna Bağlı Ara İstasyon : 1
- 13-18 Yaş Erkek Yet.Yurdu : 1
- Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi : 1

- Erkek Yet.Yurduna Bağlı Çocuk Evi : 3
- Çocuk ve Gençlik Merkezi : 3

Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarına bağlı toplam 24 adet Çocuk Evi'nde 144 çocuğun bakımları sürdürülmektedir. Ülkemizde Çocuk Evi sayısı açısından İzmir Sosyal Hizmetler 1.sıradadır. İzmir'de 24, Ankara'da 16, Bursa'da 2 ve Antalya'da 2 çocuk evi bulunmaktadır.

5.3.5.Çocuk ve Gençlik Hizmetleri

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı olarak Örnekköy / Karşıyaka, Kadifekale / Konak'ta 2 gündüzlü, Alsancak'ta 1 yatılı Çocuk ve Gençlik Merkezi faaliyetlerini sürdürmektedir.Yatılı Merkezde 1 Mobil Ekip görev yapmaktadır.

Merkezlerden yararlanan toplam çocuk ve genç sayısı : 1.300

Mobil Ekibin ulaştığı sokak çocuğu sayısı : 220

5.3.6.Yaşlı Hizmetleri :

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı olarak Basın Sitesi'nde, Buca'da ve Bornova'da 3 adet Huzurevi,Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Alsancak'ta Yaşlı Dayanışma Merkezi bulunmaktadır.

Huzurevi, Yaşlı Bkm.ve Reh Merkezi sayısı	: 3
Huzurevlerinde bakılan yaşlı sayısı	: 450
Huzurevinde kalma talebinde bulunan	: 250
SHÇEK dışında kamuya ait Huzurevi sayısı	: 4
Yaşlı Dayanışma Merkezi	: 1
Yaşlı Dayanışma Merkezi kayıtlı yaşlı	: 450
Toplam yatak kapasitesi	:2835

Sosyal hizmetlere yönelik özel kuruluş sayısı 126'dır. Özel Kreş, Gündüz Bakımevi, Çocuk Kulübü sayısı 99, özel huzurevi sayısı 27'dir.

5.3.7.Özürü Hizmetleri

Doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle normal yaşamının gereklerine uymama durumunda olanlara sunulan korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerini kapsamaktadır.

Yönetmelik gereği bakıma muhtaç özürülerden ailesini kaybetmiş olanlar ile ailesi ekonomik veya sosyal yoksunluk içinde bulunan bakıma muhtaç özürülerin Evde Bakım Hizmeti talepleri değerlendirilmektedir. Özürüyle ilgilenen akrabaya net 1 asgari ücret (419 YTL) sosyal yardım yapılmaktadır.

Türkiye genelinde 2007 Ekim ayı itibariyle 30.000 özürü ailesi evde bakım hizmetlerinden yararlanmak için başvuruda bulunmuş, 11.000 aile bu hizmetten yararlanmaya başlamıştır.İzmir ilinde ise 2.024 aile başvuruda bulunmuş olup 572 özürü ailesine yardım bağlanmıştır.

İzmir'de özürülere yönelik özel yatılı bakım merkezi bulunmamaktadır.

5.3.8.Toplum Merkezleri

Bireylerin, grupların,ailelerin ve toplumun sorunlarla baş edebilmeleri ve katılımcı, üretken, kendine yeterli hale gelmesi amacıyla; koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici hizmetleri kamu, kurum, kuruluş, yerel yönetim, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ve gönüllülerle işbirliği içerisinde sürdürmektedir. Müdürlüğümüze bağlı Örnekköy / Karşıyaka, Mevlana Mahallesi Bornova, Evka -1/ Buca, Kadifekale / Konak olmak üzere 4 Toplum Merkezi bulunmaktadır.

Toplum Merkezleri'nden Yararlanan kişi sayısı 2005 yılında 1.600 iken 2007'de 2.550'ye ulaşmıştır.

5.3.9.Kadın Konukevleri ve Aile Danışma Merkezleri

Kadın Konukevleri 2007 yılının sekiz aylık döneminde 111 kadın ve beraberindeki 75 çocuğa hizmet vermiştir. İlimizde belediyelere ait 2 Kadın Konukevi bulunmaktadır.

Ailelere yönelik koruyucu-önleyici sosyal hizmetlerin bilinçli ve sistemli mesleki çalışmalar ile yürütüldüğü gündüzlü sosyal hizmet kuruluşudur. Müdürlüğümüze bağlı olarak İl Müdürlüğü hizmet binasında ve Örnekköy / Karşıyaka'da 2 Aile Danışma Merkezi bulunmaktadır.

Aile Danışma Merkezleri'nin verdikleri hizmetler; Aile ve çocuk sorunları, Psikolojik sorunlar, Aile içi şiddet, Kadına yönelik şiddet, Evlilik öncesi danışmanlık, Sığınma evi talebi, Aile danışmanlığı, Eğitim programları, Özel gün ve hafta kutlamaları, panel ve seminerler düzenlenmesidir.

5.3.10. Acil Müdahale Merkezi Hizmetleri

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü koordinasyonunda; Milli Eğitim, Emniyet, Sağlık Müdürlükleri, Büyükşehir Belediyesi, İl ve İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ve diğer kamu kurum ve kuruluşların desteğiyle Mehlika Ribnikar Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi binasında hizmetlerini sürdürmektedir.

İzmir Valiliği Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı tarafından desteklenen kuruluşlar aşağıda sıralanmıştır :

- Barbaros Çocuk Sitesi
- Karşıyaka Çocuk Yuvası
- Müyesser Turfan Güçsüzler Evi
- İzmir Kadın Konuk Evi
- Mehlika Ribnikar Çocuk, Gençlik Rehabilitasyon Merkezi
- Gençlik Evi
- Adem Dertsiz Çocuk Yuvası
- Basın Sitesi Huzurevi Sürekli Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
- Buca Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
- 80.Yıl Buca Toplum Merkezi
- Alsancak Çocuk ve Gençlik Merkezi
- Enver Bakioğlu Zihinsel Engelliler Eğitim ve İş Merkezi Atölyesi
- Buca Kız Yetiştirme Yurdu
- Hasan Kaya İşıtme, Erken Tanı, Eğitim ve Tedavi Merkezi
- Nebahat Dolman Yaşlı Dayanışma Merkezi
- Necdet Alpar Çocuk ve Gençlik Merkezi
- Karşıyaka Çocuk Gençlik ve Toplum Merkezi

- Menemen Emiralem Otistik Eğitim Merkezi

5.4. Kültürel Yapı

5.4.1. İzmir'de Kültürel Miras

Bilinen tarihi 8.500 yıllık bir geçmişe dayalı olan İzmir, tarih boyunca önemini korumuş bir liman kenti ve yerleşim alanı olarak çok zengin bir kültürel mirasa sahiptir.

İzmir'in kültürel mirasından söz ederken tek bir kentten bahsedilemeyeceği, bugün il sınırları içerisinde kalan bölgede, tarihsel bir süreklilik içerisinde çok sayıda kentin kurulup yıkıldığı göz önünde bulundurulmalıdır. Antik dönemde Ege göçü ile Batı Anadolu'ya gelen Helenler, Troia ve Lykia arasında kalan kıyı şeridinde yerleşmişler, İzmir bu dönemde İzmir-Troia arasında kalan bölgede yerleşen Aioller ile İzmir'den Miletos'a kadar olan alanda yerleşen İonların bulunduğu, bir sınır bölgesi niteliği kazanmıştır. Herodot'un andığı 12 İon kentinden 6'sı (Ephesos, Kolophon, Lebedos, Teos, Erythrai ve Klazomenai) ile 12 Aiol kentinden 10'u (Larissa, Kyme, Myrina, Notion, Neonteikhos, Temnos, Gryneion, Pitane, Elaia, Phokaia) İzmir il sınırları içerisinde yer almaktadır. Sonradan Aiol kentleri arasına katıldığı bilinen Symrna'nın (eski İzmir) ise, M.Ö. 6 yüzyılın ikinci çeyreğine kadar Aiol, daha sonra da İon özellikleri taşıdığı, bu nedenle Aiol ve İon lehçelerinin İzmir'de bir arada konuşulduğu bilinmektedir (Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Plan Raporu,2006; s. 286).

Ticari, sosyal ve kültürel önemini antik dönem sonrası da sürdürmüş olan İzmir, Selçuklu ve Osmanlı dönemleri boyunca da önemli mimari eserlerle donatılmıştır. Günümüzde, son dönemde aldığı yoğun göç ve hızlı kentleşme baskısı altında yaşadığı büyük değişim ve dönüşüm sürecine rağmen İzmir, bölgenin tümüne yayılmış olan ve çok katmanlı bir yapı içerisinde varlığını sürdüren mimari ve arkeolojik mirasının yanısıra, yaşama biçiminden yemek kültürüne, geleneksel el sanatlarından dil özelliklerine kadar büyük bir çeşitlilik sunan zengin kültürel yaşamı ile de ev sahipliği ettiği tüm bu kültürlerin izlerini taşımaktadır.

5.4.1.1. İzmir'de koruma altındaki taşınmaz kültür varlıkları

İzmir bölgesindeki kültürel mirasın tescil işlemleri ve denetimi Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu altında faaliyet gösteren İzmir 1 ve 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları tarafından yürütülmektedir. Bu kurulların ilçelere göre yetki alanları aşağıda sıralanmaktadır:

İzmir 1. Numaralı Koruma Bölge Kurulu

İzmir (Balçova, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Güzelbahçe, Karşıyaka, Konak, Narlıdere, Çeşme, Karaburun, Menderes, Seferihisar, Urla)

İzmir 2. Numaralı Koruma Bölge Kurulu

Aydın, Manisa, Uşak, Denizli, İzmir (Aliağa, Bayındır, Beydağ, Bergama, Dikili, Foça, Kemalpaşa, Kınık, Kiraz, Menemen, Ödemiş, Selçuk, Tire, Torbalı)

Aşağıda İzmir bölge koruma kurulları tarafından tescil edilmiş olan sit alanlarının ve yapıların, türlerine göre rakamları, İstanbul ve Türkiye geneli ile karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

Tablo 204: Türkiye Geneli ve İstanbul ile Karşılaştırmalı Olarak İzmir'de Sit Alanları

Sit Alanı Türü	Türkiye Genelinde	İstanbul'da	İzmir'de
Arkeolojik Sit Alanı	7.097	38	346
Doğal Sit Alanı	1.109	76	263
Kentsel Sit Alanı	202	9	31
Tarihi Sit Alanı	138	4	29
Kentsel Arkeolojik Sit Alanları	38		7
Diğer Sit Alanları	379	18	34
Toplam	8.963	145	710

Kaynak: www.kultur.gov.tr, Ocak 2008

Tabloda yer alan “diğer sit alanları”, arkeolojik, doğal, tarihi, kentsel değerlerin birden fazlasının bir arada yer aldığı karma sit alanlarıdır. Bu alanların İzmir bölgesindeki dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 205: İzmir'deki Karma Sit Alanlarının Dağılımı

İzmir'de Karma Sit Alanları	
Arkeolojik ve Doğal Sit	26
Arkeolojik ve Kentsel Sit	1
Arkeolojik-Doğal-Tarihi Sit	1
Arkeolojik ve Tarihi Sit	4
Kentsel ve Doğal Sit	1
Tarihi ve Doğal Sit	1
Toplam	34

Kaynak: www.kultur.gov.tr, Ocak 2008

Aşağıdaki tabloda ise, İzmir bölgesinde koruma altına alınmış olan kültür ve tabiat varlıklarının rakamları, türlerine göre ve yine İstanbul ve tüm Türkiye ile karşılaştırmalı olarak verilmektedir.

Tablo 206: Türkiye Geneli ve İstanbul ile Karşılaştırmalı Olarak İzmir'de Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları

Tescilli taşınmaz kültür varlıkları	Türkiye genelinde	İstanbul'da	İzmir'de
Sivil Mimarlık Örneği	50.585	20.959	3.761
Dinsel Yapılar	7.211	879	349
Kültürel Yapılar	7.828	1.601	416
İdari Yapılar	1.947	295	197
Askeri Yapılar	907	45	25
Endüstriyel ve Ticari Yapılar	2.685	390	650
Mezarlıklar	2.430	445	91
Şehitlikler	211	9	-
Anıt Ve Abideler	290	18	17
Doğal Varlıklar	5.440	748	173
Kalıntılar	1.537	401	68
Korunmaya Alınan Sokaklar	47	5	4
TOPLAM	81.118	25.795	5.752

Kaynak: www.kultur.gov.tr, Ocak 2008

İzmir'de koruma altına alınan sit alanlarına ve tescilli yapılara ait rakamlar Türkiye geneli ile karşılaştırıldığında makul oranlar olarak görünse de, ülkemizin kültür varlıklarının tespiti ve tescilli konusundaki mevcut düzeyi göz önüne alındığında, İzmir genelindeki rakamların kültürel mirasın çeşitliliği ve zenginliği konusunda bir fikir vermek için yetersiz kaldığı açıkça görülmektedir. İzmir'deki tescilli yapıların sayısının, tespit ve tescil konusunda ülkemizde en çok zaman ve kaynak ayrıldığı bilinen İstanbul'la karşılaştırılması da bu görüşü doğrulamaktadır.

İzmir bölgesinde kayıtlı bulunan ve yukarıda toplam sayıları verilmiş olan kültür ve tabiat varlıklarının ilçelere göre dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 207: İzmir'deki Sit Alanları ile Tescilli Kültür ve Tabiat Varlıklarının İlçelere Göre Dağılımı

İlçeler	Arkeo. Sit	Kentsel Sit	Tarihi Sit	Doğal Sit	Diğer Sit (Karma)	Toplam Sit Alanı	Korun. Sokak	Tescilli-İdari	Tescilli-Askeri	Tescilli-Dini	Tescilli-Endüst.	Tescilli-Kültürel	Tescilli-Sivil Mimari	Toplam Tescilli Yapı	Mezar-Mezarlık	Anıt	Kalıntılar	Doğal Varlık
ALIAĞA	17			2	2	21				2		2	1	5	2		1	
BALÇOVA				1		1				1				1	1			
BAYINDIR						0		2		4		4	1	11			1	
BERGAMA	27	3	4	1	14	49	1	7	3	35	71	54	365	536	4		3	5
BEYDAĞ	1					1			1	5		7		13		1		1
BORNOVA	8	1	1	23	6	39		11	1	12	8	11	58	101		1	1	7
BUCA	3	1	1	12		17		10		4	1	4	150	169				6
ÇEŞME	26	4	4	44	4	82		7	1	11	4	36	325	384	7	2	3	3
ÇİĞLİ	2			2		4								0		1		
DİKİLİ	15			15	4	34		2	1	4		2	7	16				
FOÇA	12	3		27	4	46			1	4	4	7	347	363	3	1	4	6
GÜZELBAHÇE	3			5		8				2				2				
KARABURUN	3			5		8				2				2				7
KARŞIYAKA	5	1	1	2	3	12		7		5	9	3	131	155	6			5
KEMALPAŞA	16		2	6		24		1		9		7	1	18	1	1	1	2
KINIK	7	1			2	10				3	5	12	3	23	4		1	1
KIRAZ	3					3			2					2				
KONAK	11	10	3	1	6	31	2	63	3	49	369	54	1.127	1.667	7	2	7	20
MENDERES	9		1	1	2	13				1			1	2	1			1
MENEMEN	12	1	4	7		24		2		18	8	11	26	65	2	2		6
MERKEZ	8	1	6	2	2	19	1	19		11	14	12	182	239	7		3	2
NARLIDERE	1		1	8		10				1		1		2				1
ÖDEMİŞ	23	4		7		34		18	3	21	36	21	212	311	5	3	11	7
SEFERİHİSAR	34		3	11	2	50			1	8		11	5	25			1	1
SELÇUK	16	2		13	4	35		16	2	28	9	47	129	231	8	2	14	1
TİRE	4	1	1			6		3	4	67	24	54	155	307	30			73
TORBALI	26			4		30		1	4	2		5	3	15				1
URLA	16	1		15	12	45		9		13	53	20	125	220	6			12
TOPLAM	308	33	32	214	67	656	4	178	27	322	615	385	3.354	4.885	94	16	51	168

Kaynak: www. kulturvarliklari.org sitesinde Kasım 2007 tarihinde mevcut rakamlara göre düzenlenmiştir.

Rakamlar farklı türdeki sit alanlarına göre çeşitlilik göstermekle birlikte, toplam sit alanı olarak Çeşme İlçesinin ilk sırada yer aldığı (toplam 82 kayıtlı sit alanı ile), onu, Seferihisar, Konak ve Foça ilçelerinin izlediği görülmektedir. Tescilli yapılar bakımından ise, Konak ilçesi (2003 tescilli yapı ile) büyük farkla listenin başında yer almakta, onu Bergama, Çeşme ve Foça ilçeleri izlemektedir. Bölgede koruma altına alınmış sit alanlarının ve tescilli yapıların türlerine göre sayıları dikkate alındığında ise, arkeolojik sit alanlarının ve tescilli sivil mimarlık örneklerinin en yoğun olarak koruma altına alınmış gruplar oldukları gözlenmektedir.

5.4.2. İlçelere Göre Önemli Kültür Varlıkları

İlçelerdeki önemli arkeolojik ve mimari kültür varlıkları aşağıda listelenmektedir.

Tablo 208: İlçelere Göre Önemli Arkeolojik ve Anıtsal Kültür Varlıkları

İlçe adı	Arkeolojik	Anıtsal
Aliağa	<ul style="list-style-type: none"> • Kyme antik kenti Gryneon antik kenti • Myrina antik kenti • Boz Höyük • Çaltıdere Höyüğü • Hisarlık tepe • Sarisekitepe 	
Balçova		
Bayındır		<ul style="list-style-type: none"> • Hacı Sinan Camii ve Külliyesi, • Telcioğlu Camii, • Recep Hanı • Eskici Dede Türbesi
Bergama	<ul style="list-style-type: none"> • Antik Pergamon akropolisi • Antik Pergamon nekropolü • Asklepion bölgesi • Perperane antik kenti • Antik Elaia kenti • Alliaonai antik kenti • Aigeia antik kenti • Teuthrania antik kenti • Yığmatepe Tümülüsü • Musalla Mezarlığı • Maltepe Tümülüsü • Tavşantepe tümülüsü • Antik Parthenion kenti (Hisartepe) • Eğrigöl tepesi (Antik Halisarna kenti akropolisi) • Bayram tepesi • Roma hamamı 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulu Cami (1399) • Kurşunlu Cami (1433) • Koyun Köprü (1384) • Laleli Cami • Kulaksız Cami • Yeni Cami • Koca Sinan Mescidi • İncirli Mescit • Karaosman Sebili • Küplü Hamam • Üç kemer köprüsü (Roma Dönemi) • Tabaklar Hamamı ve Köprüsü • Kızıl avlu

Tablo 208 (Devamı): İlçelere Göre Önemli Arkeolojik ve Anıtsal Kültür Varlıkları

Beydağ	<ul style="list-style-type: none">• Halıköy tümülüsü	
Bornova	<ul style="list-style-type: none">• Bornova höyüğü• Yeşilova höyüğü• Yassitepe höyüğü	
Buca	<ul style="list-style-type: none">• Kaletepe şehir kalıntıları	
Çeşme	<ul style="list-style-type: none">• Erythrai antik kenti• Gökayası tepesi	<ul style="list-style-type: none">• Kervansaray (1528)• Anonim Çeşme-1792,• Kaymakam Çeşme (1829)• Hacı Memiş Cami (1832)• Hacı Mehmet Cami (1842)
Çiğli	Çeşitli arkeolojik kalıntılar	
Dikili	<ul style="list-style-type: none">• Aterneus ve Pitane kenti kalıntıları	<ul style="list-style-type: none">• Çandarlı Kalesi (XIII yy Ceneviz yapısı-ilk)
Foça	<ul style="list-style-type: none">• Antik Phokaia kenti kalıntıları• Şeytan hamamları (MÖ 5.yy)• Pers anıt mezarı (Taş Ev- MÖ 4yy)• Tiyatro (MÖ 340-330) Dış kale – Ceneviz kalesi (1678)• Beşkapılar (Osmanlı dönemi kayıkhanesi)• Roma dönemi mozaikleri (5.yy villa yapısı)• Arkaik duvar (Pers işgali sırasında inşa edilmiş)	<ul style="list-style-type: none">• Fatih Cami (1455)
Gazimir		
Güzelbahçe	Çeşitli arkeolojik kalıntılar	
Karaburun	<ul style="list-style-type: none">• Büyükada arkeolojik sit alanı• Antik taş ocağı• Kale kalıntısı	
Karşıyaka	<ul style="list-style-type: none">• Bayraklı höyüğü (Smyrna antik kenti)• Kale kalıntıları• Tantalos kral mezarı	
Kemalpaşa	<ul style="list-style-type: none">• Antik Nymhaion kalesi• Karabel Anıtı (Hitit dönemi olduğu sanılıyor)• Ulucak Höyüğü (Neolitik- erken tunç- geç Roma- erken Bizans dönemi kalıntıları)	<ul style="list-style-type: none">• Emet Bey Camisi (Selçuklu dönemi)
Kınık	<ul style="list-style-type: none">• Kızılasar kalesi kalıntıları• Kocaömer Köyü yamaçlarında eski yerleşim kalıntıları (M.Ö. 500-400)• Değirmen kalıntıları, su kemerleri (Roma dönemi)• Gambirion kalıntıları (tarih öncesi)	<ul style="list-style-type: none">• Yıldırım Beyazıt Cami• İbrahim Ağazade Cami
Kiraz	<ul style="list-style-type: none">• Hisar Kalesi• Kaleköy antik kenti• Yağlar Kalesi,• Kayacık Hisar Kalesi	<ul style="list-style-type: none">• Aydınoğlu Camii,• Suludere Camii ve Hamamı

Tablo 208 (Devamı): İlçelere Göre Önemli Arkeolojik ve Anıtsal Kültür Varlıkları

Konak	<ul style="list-style-type: none">• Agora• Antik tiyatro kalıntıları• Kadifekale	<ul style="list-style-type: none">• Kemeraltı kentsel sit alanı– Hisarönü, Hisar Cami (16.yy), Kızlarağası Hanı(1745), Çakaloğlu Hanı, Şadırvan Camisi(1636), Başdurak Cami (1652), Kemeraltı Camisi (18.yy), Faikpaşa Camisi (16.yy)• Saint Polikarp Kilisesi (1625)
Menderes	<ul style="list-style-type: none">• Kolophon kenti (MÖ 7.yy itibaren)• Notion (Kolophon kentinin güney limanı)• Klaros (MÖ 6.yy- Kolophon'un kutsal yeri)	
Menemen	<ul style="list-style-type: none">• Larissa antik kenti• Killa antik kenti• Nekropol• Neonteikhos antik kenti• Palamut tepe, Panaztepe	
Narlidere	Çeşitli arkeolojik kalıntılar	
Ödemiş	<ul style="list-style-type: none">• Velitepe, Yoğutçu, Yusufdere, Mezartepe, Çataltepe, Tepecik, Kumtepe Tümülüsleri (Lidya, Helenistik, Roma dönemleri)• Dağcı, Köşkkuyusu, Sazlıtepe, Tepetarlar höyükleri (Kalkolitik çağa varan)	<ul style="list-style-type: none">• Tarihi arasta• Birgi yerleşimi (Çakırağa Konağı: 18-19.yy; Mehmet Efendi Medresesi: 1554; Ulu Cami:1308-1312, Ümmü Sultan Türbesi (14.yy?), Derviş Ağa Camisi (1663), Karaoğlu Camisi ve çeşmesi (1762)
Seferihisar	<ul style="list-style-type: none">• Teos antik kenti—Dionysos Tapınağı (MÖ2.yy), Tiyatro, Odeon, Liman kalıntıları• Lebedos antik kenti	<ul style="list-style-type: none">• Koçibey Mescidi, Gözsüzler Mescidi, Turabiye Camisi, Sığacık Camisi, Ağa Camisi, Yeni Cami, Hıdırlık Camisi (Selçuklu ve Osmanlı Dönemi)• Sığacık Kalesi (16.yy)
Selçuk	<ul style="list-style-type: none">• Efes Antik Kenti (MÖ 6000'e dayandığı söyleniyor- Helen ve Roma dönemi - Devlet Agorası, Küretler Caddesi, Yamaç Evleri (1.yy), Tiyatro, Arcadiane Caddesi)• Su kemerleri (Bizans dönemi)• Zulüm kapısı (MÖ 6.yy)• Artemis Tapınağı (Artemision) (MÖ 700)• Yedi uyuyanlar mağarası	<ul style="list-style-type: none">• İsa Bey Cami (1375)• St Jean Kilisesi (Bizans dönemi)• Ayasuluk tepesi-Selçuk kalesi (1.yydan itibaren)• Meryem Ana evi (1.yy)• Şirince yerleşimi

Tablo 208 (Devamı): İlçelere Göre Önemli Arkeolojik ve Anıtsal Kültür Varlıkları

Tire		<ul style="list-style-type: none">• 14-15. yy türbeleri (Balım Sulatn, Rum Mehmet Paşa, Lütfü Paşa, Molla Mehmet Çelebi)• Camiler, Mescitler (Yeşil İmaret Cami-1441, Yeni Cami -16.yy, Tahtakale Camisi-1401, Lütfü Paşa Camisi- 16.yy, Gazhane Camisi• Kutu Hanı ve Arastası (1426-1444)• Bedesten (15.yy)
Torbali	<ul style="list-style-type: none">• Metropolis antik kenti• Sinektepe, Arapkave, Arslanlar, Üçlertepe, Küçüktepe höyükleri	
Urla	<ul style="list-style-type: none">• Airai antik kenti• Klazomenai antik kenti (MÖ 3000 den itibaren)• Klazomenai yağhanesi(MÖ 6.yy)• Limantepe Höyüğü (MÖ 6000)• Değirmen-tepe, Dubatepe, Nalbanttepe tümülüsleri• Karantina adası	

5.4.3. Değerlendirme

8500 yıllık bilinen tarihinin farklı dönemlerine tanıklık eden ve tüm ilçelerine dağılmış olan kültür mirası, İzmir'e önemli bir nitelik ve ayrıcalık kazandırmaktadır. Ancak mevcut kültür mirasının tespiti ve tescili, korunması, sosyal ve ekonomik hayata kazandırılması bakımından İzmir, olması gereken noktanın oldukça gerisinde bulunmaktadır.

Tespit ve koruma faaliyetlerinin az sayıda bazı ilçelerde yoğunlaştığı, bununla birlikte pek çok ilçede, kültür mirasının değerlendirilemediği, korumaya yönelik faaliyetlerin tescil ile sınırlı kaldığı ve oldukça kısıtlı bir düzeyde gerçekleştirildiği görülmektedir.

İzmir kent kimliğinin en önemli bileşenlerinden birini oluşturan kültürel mirasının, taşınır ve taşınmaz, somut ve somut olmayan tüm türlerini içerecek şekilde korunması ve yaşatılması için sistematik tespit ve tescil çalışmalarının tamamlanması, özellikle dış faktörlerin tesirinde bozulmaya açık olan arkeolojik mirasın ortaya çıkarılması ve koruyucu tedbirlerle turizme kazandırılması için gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir. Kültürel mirasın bütüncül ve sürdürülebilir bir şekilde korunması, sosyal ve ekonomik yaşamla entegrasyonunun sağlanması için, toplumsal sahiplenmenin ve kurumsal işbirliğinin artırılmasına yönelik

stratejiler üretilmesi ve mevcut kaynaklardan azami şekilde faydalanılması hayati önem taşımaktadır.

5.4.4. Kültürel Aktiviteler ve Tesisler

Sosyo-Kültürel tesislerin İzmir merkez kent içerisinde dağılımı yine büyük ilçelerde gerçekleşmiş, ancak nüfusları ile oranlandığında dengeli bir dağılım olmadığı görülmektedir. % 10,9'u Konak'ta, % 18'i Narlıdere'de, % 35'i Buca'da, % 21'i Bornova'da yer almaktadır. Bu ilçeler merkezin metropoliten çekirdeğindedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006).

5.4.4.1. Mevcut Müzeler

İzmir'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzeler içerisinde 23.542 arkeolojik eser, 3.000 etnografik eser, 37.300 sikke olmak üzere toplam 63.842 eser koruma altındadır (Kaynak: İzmir Müzeler Bölge Müdürlüğü, 2007). 2007 yılı itibariyle İzmir içerisinde çeşitli kurumlara bağlı olarak faaliyet gösteren 16 müze, 3 açık hava müzesi ve yapım aşamasında olan özel müzeler (3 adet) bulunmaktadır.

Tablo 209: İzmir İçerisinde Farklı Kurumlara Bağlı Müzeler ve Özellikleri

Müze Adı	Kurum	Müze Özellikleri
İzmir Etnografya Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı	19. yüzyıl'a ait tenekecilik, nalıncılık, çömlekçilik, gözboncukçuluğu, tahta baskıcılık, halı dokumacılığı, urgancılık, keçecilik ve sariciye gibi el sanatları sergilenerek tanıtılmaktadır.
İzmir Arkeoloji Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Batı Anadolu'nun Prehistorik, Eski Yunan, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait 23.404 eser hâlihazırda teşhirdedir.
İzmir Resim ve Heykel Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Müzedede daimi eserler sergi salonu, değişen sergilerin açıldığı galeri salonu, resim, heykel, seramik, fotoğraf ve restorasyon atölyeleri ile plastik sanatlar alanındaki ihtisas kütüphanesi bulunmaktadır.
İzmir Atatürk Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı	1941'de açılan müzedede Atatürk'e ait koruma altında bulunan fotoğraf, eşya ve belgeler sergilenmektedir.
İzmir Ticaret Tarihi Müzesi	İzmir Ticaret Odası	Kentin ticaret tarihi ile ilgili Osmanlı dönemine ait belgeler ve eserler bulunmaktadır. Ayrıca İzmir'in eski fotoğrafları sergilenmektedir.
Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM)	İBB	Müze'de, Milli Kütüphane'den 40 bin eski, 8 bin yeni yazı gazete ve 5 bin el yazması eser ve İzmir tarihi, dijital ve mikrofilm arşivi vardır. Geçici ve daimi sergi alanları, çok amaçlı konferans, araştırma ve drama salonları, çalışma ofisleri, bulunmaktadır.
İzmir Tarih ve Sanat Müzesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Çeşitli uygarlık dönemlerinin kültür ve sanat eserlerinin sergilenmekte, aynı zamanda çağdaş sanat dallarında çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir
İnönü Evi Müzesi	İBB	İsmet İnönü'nün doğduğu dönemlere ait eşyaların sergilendiği bir etnografya müzesi olarak düzenlenmiştir.
Selçuk Yaşar Resim Müzesi	Özel	Giriş katı çeşitli resim sergilerinin düzenlendiği galeri olarak kullanılırken, üst kat müzenin daimi eserlerini kapsamaktadır.xii
Devlet Demiryolları Müzesi	TCDD	Müzedede istasyon ve trenlerde kullanılan ekipman, araç-gereç, ekipman ve giysiler sergilenmektedir. Galeride aynı zamanda eğitim ve araştırma amaçlı atölyeler bulunmaktadır. xiii
Cumhuriyet Eğitim Müzesi	Milli Eğitim Bakanlığı	Cumhuriyet dönemi eğitim sistemi ve teknolojisine ait 292 eğitim araç ve gereçleri, 50 fotoğraf ve çeşitli kitap, karne ve diplomalar, medrese icazetnameleri, Atatürk'e ait belgeler sergilenmektedir.xiv
Klazomenai Zeytinyağı İşliği	Urla Belediyesi	Günümüzden 2600 yıl önce çalışmakta olan ve Anadolu'da açığa çıkarılmış, bilinen en eski zeytinyağı işliği sergilenmektedir.xv
Ümran Baradan Devlet Çocuk Müzesi	Özel	23 yıldır uluslararası düzenlenen 'Dünya Çocuk Eserleri Yarışması'nda ödül kazanan eserler sergilenmektedir Eğitimdeki gelişme, araç ve gereçler karşılaştırmalı olarak anlatılmaktadır. xvi
E.Ü.Tabiat Tarihi Müzesi	Ege Üniversitesi	Müzedede paleontoloji galerisi, kayaç ve mineral galerisi,kuşlar galerisi, giriş galerisi, genel zooloji galerisi ve osteoloji galerisi bulunmaktadır. xvii
EÜ. Botanik Bahçesi	Ege Üniversitesi	Herbaryum Araştırma ve Uygulama Merkezi olmuştur. Doğa ve kültür bitkilerini tanıtmak ve sevdirmeyi amaçlamaktadır. xviii
Narlıdere Kültürevi	Narlıdere Belediyesi	Alevi'lerinin gelenek ve göreneklerinin tanıtıldığı müzedede Alevilerin ibadet ve yaşam tarzları sergilenmektedir.xix

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, Kültür Çalışma Grubu, 2008

xii [http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/188/23/selcuk_yasar_resim_muzesi_\(merkez\).htm](http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/188/23/selcuk_yasar_resim_muzesi_(merkez).htm)

xiii [http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/190/23/demiryolları_muze_ve_sanat_galerisi_\(merkez\).htm](http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/190/23/demiryolları_muze_ve_sanat_galerisi_(merkez).htm)

xiv http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/448/23/cumhuriyet_egitim_muzesi.htm

xv Bakır, Ayla S. (Ocak 2006) *Klazomenai Zeytinyağı İşliği*

[http://www.urlaonline.com/urlaaktif/content/view/317/158/\(26 Ocak 2008\)](http://www.urlaonline.com/urlaaktif/content/view/317/158/(26 Ocak 2008))

xvi http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/445/23/cocuk_muzesi.htm

xvii http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/447/23/e.u._tabiat_tarihi_muzesi.htm

xviii http://www.izmirdeyasam.com/tarihx/446/23/e.u._botanik_bahcesi.htm

xix http://www.narlıdere-bld.gov.tr/narlıdere/index.php?option=com_content&task=view&id=62&Itemid=114

İzmir'de bulunan açık hava müzeleri ise şöyledir: 1987 yılında açılan Bostanlı Güzel Sanatlar Parkı Arkeoloji Açık hava Müzesi, 1932 yılından beri kazıları devam eden Agora Açık hava Müzesi ve Teos Açık hava Müzesi. Ayrıca uygulaması henüz tamamlanmamış müzeler de bulunmaktadır. Yapım aşamasındaki müzeler arasında otantik Türk sazlarının yanısıra, çağdaş Türk bestecilerinin eserlerinin korunacağı İKSEV Müzik müzesi, İnciraltı Deniz Müzesi ve restorasyon çalışmalarının Karşıyaka Belediyesi ve Valilik yürütücülüğünde gerçekleştirildiği Karşıyaka Latife Hanım Köşkü bulunmaktadır.

Tablo 210: İzmir'de Müzeler ve Gelir Durumu (31 Ağustos 2007 itibariyle)

Müzenin Adı	Eser Sayısı	Gelen Ziyaretçi	Gelir Durumu (Ytl)
Atatürk Müzesi	586	20.793	
Tarih Ve Sanat Müzesi	3.050	21.963	36.400
İzmir Arkeoloji Müzesi	60.601	11.724	14.920
Etnografya Müzesi	2.985	9.970	4.356
Efes Müzesi	58.230	100.296	102.800
Bergama Müzesi	18.844	16.431	13.300
Çeşme Müzesi		21.880	19.876
Ödemiş Müzesi	12.460	2.201	696
Tire Müzesi	4.930	2.360	1.823

Kaynak: İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Eser sayısı bakımından İzmir Arkeoloji Müzesi 1.sırada, Efes Müzesi 2.sırada, Bergama Müzesi 3.sırada yer almakta, gelen ziyaretçi sayısı bakımından Efes Müzesi 1.sırada, Tarih ve Sanat Müzesi 2.sırada, Çeşme Müzesi 3.sırada yer almaktadır. En çok gelir getiren müze Efes Müzesi'dir. İzmir kenti içerisinde önemli ziyaretçi akışına sahip yakın çevre müzeleri ise şöyledir: Efes Müzesi; Efes - Selçuk Meryem Ana Evi; Selçuk Çetin Kültür Köyü Müzesi; Tire Müzesi; Bergama Müzesi; Ödemiş Müzesi ve Ödemiş Birgi Çakırağa Konağı.

İzmir'de yapımı devam eden müzelerle birlikte 7'si arkeolojik, 1'i etnografik, 2'si arkeolojik-etnografik, 1'i resim-heykel ve 6'sı diğer olmak üzere toplam 17 adet müze bulunmaktadır.

Tablo 211: İlçelere Göre Müzeler**

İlçelere Göre İzmir Müzeleri						
İlçeler	Arkeolojik	Etnografik	Arkeolojik-Etnografik	Resim-heykel	Diğer	Toplam
ALIAĞA	1*					1*
BALÇOVA						
BAYINDIR						
BERGAMA			1			1
BEYDAĞ						
BORNOVA						
BUCA						
ÇEŞME	1					1
ÇİĞLİ						
DİKİLİ						
FOÇA	1*					1*
GÜZELBAHÇE						
KARABURUN						
KARŞIYAKA						
KEMALPAŞA						
KINIK						
KIRAZ						
KONAK	1	1		1	4	7
MENDERES						
MENEMEN						
NARLIDERE						
ÖDEMİŞ	1					1
SEFERİHİSAR						
SELÇUK	1				2	3
TİRE			1			1
TORBALI						
URLA	1*					1*
TOPLAM	4+3	1	2	1	6	14+3

Kaynak: İZKA Sektör Raporları, Kültür Turizmi ve İzmir, Hicran Topçu

*Yapımı devam eden müzeler

**Çeşitli kaynaklardan Hicran Topçu tarafından derlenmiştir.

İzmir kenti içerisindeki müzeler özel olarak planlanmış yapılarda değil, tarihi nitelikli bazı yapıların müzelere dönüştürülmesi ile elde edilmiş yapılarda faaliyet göstermektedirler. Bu durum müzelerin gerektirdiği bazı özel ihtiyaçların karşılanamamasına neden olmaktadır.

5.4.4.2. Kültür Merkezleri

İzmir’de kültür merkezlerinin ağırlıklı olarak Alsancak’ta ve Konak’ta yoğunlaştıkları, çevre ilçelerde nadiren buldukları görülmektedir.

İzmir içerisinde konsolosluklara bağlı olarak bilimsel ve kültürel faaliyetlerde bulunan Alman Kültür Merkezi, İtalyan Kültür Merkezi, Fransız Kültür Merkezi, Amerikan Kültür Merkezi ve İngiliz Kültür Merkezi olmak üzere beş temel kültür merkezinden sözedilebilir.

Gaziemir ilçesi içerisinde İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin kuracağı yeni fuar alanının da bulunduğu Seyditepe taşocağı alanında 25 bin m²’lik ve yaklaşık 20.000 kişilik dev bir amfi tiyatro yapılmaya hazırlanılmaktadır. Amfi tiyatro ve rekreasyon alanının toplam 350 bin m²’lik alanda büyük ölçekli gösteri ve konserler için Efes Antik Kenti’ndeki amfi tiyatroya alternatif bir mekan olarak kullanılabilceği düşünülmektedir (<http://www.gaziemirhaber.com/index/default.asp?idk=1633>).

Tablo 212: Mevcut ve Yapım Aşamasındaki Kültürel Etkinlik Mekanları, 2007

Kültürel Etkinlik Mekânı	Mekan Sayısı	Mevcut Kapasite	Toplam Kapasite
Kültür Merkezi	14	5.435	12.628
Yapım Aşamasındaki Kültür Merkezi	5	7.193	
Açık Hava Tiyatrosu	4	7.670	27.670
Yapım Aşamasındaki Açık Hava Tiyatrosu	1	20.000	
Toplam	24		40.298

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

Mevcut 14 adet kültür merkezinin (5.435 kişilik) ve 4 adet açık hava tiyatrosunun (7.670 kişi) toplam kapasitesi 13.105 kişi olarak hesaplanmaktadır. Yapım aşamasında bulunan 5 adet kültür merkezi tamamlandığında sayıları toplamda 19’u bulacak olan kültür merkezlerinin toplam kapasitesi 12.628 kişiye ulaşacaktır. Açık hava tiyatroları ile birlikte toplam kişi kapasitesi ise 20.298’e ulaşacaktır. Buna Seyditepe’de yapılması planlanan açık hava tiyatrosu da eklendiğinde 40.298 kişilik bir gösteri kapasitesine erişilebilecektir.

Tablo 213: Üniversiteler Bünyesindeki Bilimsel ve Kültürel Etkinlik Mekânları, 2007.

Kurum	Etkinlik Mekânı	Kapasite
Dokuz Eylül Üniversitesi	DEÜ.Sabancı Kültür Sarayı	661
	Toplantı Salonu	1.430
	Konser Salonu	150
	Tiyatro Salonu	342
	Konferans Salonu	4.269
Ege Üniversitesi	Atatürk Kültür Merkezi (AKM)	1.924
	Kampüs Kültür Merkezi-KKM	810
	Toplantı Salonu	1920
	Konferans Salonu	598
İYTE	Toplantı Salonu	1.675
	Konferans Salonu	650
Yaşar Üniversitesi	Konferans Salonu	250

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

Kapasite anlamında değerlendirildiğinde 661 kişilik izleyici kapasitesi ile Sabancı Kültür Sarayı, 1.924 kişilik kapasitesi ile de Atatürk Kültür Merkezi, kentin kültürel yaşamına toplamda 2.585 kişilik bir kapasite katkısında bulunmaktadır. Kent içerisindeki kültür merkezleri toplamı böylelikle 8.020 kişiye ulaşmaktadır. Açık hava tiyatroları ile bu değer 15.690'a erişmekte, yapım aşamasında olan tüm kültürel etkinlik mekânı toplamı ise 42.883 kişiyi bulmaktadır.

5.4.4.3. Tiyatrolar

İzmir'in diğer iller ve ülke genelindeki tiyatro, koltuk, gösteri, sayirci ve gösteri başına seyirci sayıları aşağıda listelenmiştir. İzmir'de 2000 ile 2005 yılları arasında koltuk, gösteri ve seyirci sayıları artmasına rağmen gösteri başına seyirci sayısının düştüğü görülmekte ve bu durumda diğer iller içerisinde son sırada yer almaktadır.

Tablo 214: İzmir Tiyatro, Gösteri ve Seyirci Sayılarının 2000-2005 İtibariyle Diğer Kentlerle Kıyaslamalı Verileri

BÖLGE ADI	Tiyatro sayısı		Koltuk sayısı		Gösteri sayısı		Seyirci sayısı		Gösteri başına seyirci sayısı	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Türkiye	108	123	39.906	46.438	11.215	11.453	3.746.162	2.716.251	334	237
İstanbul	35	26	14.962	9.284	5.707	3.178	2.420.127	683.968	424	215
İzmir	10	9	5.639	7.652	650	800	149.083	159.689	229	200
Bursa	3	6	1.423	5.410	253	774	67.299	182.764	266	236
Ankara	18	27	5.321	7.635	2.027	3.081	440.359	936.915	217	304
Antalya	4	3	1.188	1.088	441	239	134.742	50.545	306	211

İzmir Devlet Tiyatrosu Konak Sahnesi 208 kişilik, Karşıyaka Ragıp Haykır Sahnesi 427 kişilik, aynı sahne içerisindeki Karşıyaka Oda Tiyatrosu 60 kişilik kapasitesi ile toplam 695 kişilik bir izleyici kapasitesine sahiptir. Nitekim bu değer kent nüfus büyüklüğüne orantılı olarak değerlendirildiğinde çok yetersiz kaldığı için İzmir Devlet Tiyatrosu da Konak Belediyesi Güzelyalı Kültür Merkezi (300 kişilik), İzmir Sanat Sahnesi (388 kişilik), Dr. S. Akççek Eşrefpaşa Kültür Merkezi (330 kişilik), Narlıdere Belediyesi Atatürk Kültür Merkezi (600 kişilik) ve DEÜ. Sabancı Kültür Merkezi (538 kişilik) sahnelerini de kullanarak toplam 2.251 kişilik kapasiteye çıkmaktadır (İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008).

Diğer taraftan İzmir kenti içerisinde tiyatro sayısının 2005 yılında 9 tiyatrodan, 3 adet Devlet Tiyatrosu, 17 adet kültür merkez ve 4 adet açık hava tiyatrosu ile birlikte 2007 yılında toplamda 24 adet tiyatroya ve toplam 17.930 kişilik kapasiteye eriştiği gözlenmektedir. Yapım aşamasındaki kültürel etkinlik mekânları tamamlandığında 27 adet kültürel etkinlik mekânındaki (43.231 kişilik) ve 3 adet Devlet tiyatrosu sahnelerindeki (695 kişilik) kapasiteler toplamı 43.926 koltuk sayısını bulacaktır (İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008).

İzmir'de tiyatro salonlarının ağırlıklı olarak Alsancak'ta ve Konak'ta yoğunlaştıkları görülmektedir. Bunların dışında Balçova, Bornova, Buca, Çiğli, Karşıyaka, Konak, Menemen belediye tiyatrosuna sahip olan ilçelerdir. Aliağa ve Karaburun ilçeleri özel tiyatroya sahip ilçeler arasındadır.

İzmir kenti tiyatro yaşamının kentin tarihsel geçmişindeki gibi canlandırılması için çabalar artırılmalıdır. İzmir kenti simgesel olarak kent ile özdeşleştirilebilecek bir sanatsal kültürel etkinlik yapısından yoksundur. Ayrıca eserlerin sahneleneceği salonların çok amaçlı değil,

sadece tiyatro veya sadece konser amaçlı olarak organize edilmesi ve en azından 1.200-1.300 kişilik bir kapasitede olmasının hedeflenmesi gerektiği ifade edilmektedir (Gökmen, Rengim, 1993).

Urla Bademler köyü ülkemizde tiyatrosu bulunan ilk ve tek köydür. 1930'lardan itibaren köyde tiyatro oyunları sergilenmeye devam etmektedir.

5.4.4.4. Sinemalar

İzmir gösterilen film sayısı bakımından aşağıdaki iller içerisinde 4. sırada yer almasına rağmen filme giden seyirci bakımından 3. sırada bulunmaktadır.

Tablo 215: İzmir'de Faaliyet Gösteren Sinema Bilgileri, 2005

Sinema salonu sayısı	Koltuk sayısı	Gösterilen film sayısı			Seyirci sayısı			
		Toplam	Yerli film	Yabancı film	Toplam	Yerli film	Yabancı film	
Türkiye	987	152.234	25.076	5.671	19.405	18.001.466	6.795.791	11.205.675
İstanbul	252	40.064	4.460	822	3.638	4.909.892	1.793.901	3.115.991
İzmir	82	11.603	2.069	310	1.759	1.751.736	539.296	1.212.440
Bursa	38	6.874	1.022	360	662	891.677	429.924	461.753
Ankara	121	19.606	3.616	591	3.025	2.308.746	699.229	1.609.517
Antalya	51	5.709	2.157	909	1.248	926.263	355.760	570.503

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

2000 yılında 41 olan sinema salonu sayısı 2005 yılına gelindiğinde 82 olarak tespit edilmiştir. Bu hızlı artışta alışveriş merkezlerinin sayısının artması önemli nedenlerden biridir. İzmir'de toplam 16 alışveriş merkezi, 15 kültür merkezi veya özel salon bulunmaktadır.

Tablo 216: İzmir Kenti İçerisindeki Sinema Salonlarının İlçelere Göre Dağılımı, 2007

İlçe	Konum ve Sinema Adı Bilgileri		Toplam
	Alışveriş Merkezi	Kültür Merkezi veya Özel Salon	
Balçova	4	-	4
Bornova	4	2	6
Buca	-	1	1
Çiğli	2	-	2
Karşıyaka	3	2	5
Konak	3	7	10
Gaziemir	1	1	2
Menemen	-	1	1
Toplam	16	15	31

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

Kent içerisindeki sinema salonlarının ilçelere göre dağılımına bakıldığında sinema salonlarının ağırlıklı olarak Konak ilçesinde konumlandığı, bunu Bornova ve Karşıyaka'nın izlediği ve yarısının alışveriş merkezleri içerisinde yer aldığı görülmektedir. Aliağa, Foça, Urla, Kemalpaşa, Torbalı gibi çevre ilçelerde ise herhangi bir sinema salonu olmadığı gözlenmektedir. Bu durum daha önceki bölümlerde söz edildiği üzere İzmir Büyükşehir Belediyesi açık hava sinema organizasyonları ile telafi edilmeye çalışılmaktadır.

Diğer taraftan farklı belediyeler kültür merkezleri içerisinde, farklı üniversiteler ise kendi bünyelerinde çeşitli sinema gösterileri yapmaktadırlar. Örneğin Konak Belediyesi Film Gösterimleri Alsancak ve Güzelyalı Kültür Merkezlerinde yapılmakta iken Dokuz Eylül Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (DESEM) içerisinde ve ayrıca Ege Üniversitesi bünyesinde sanatsal içerikli film gösterimleri yapılmaktadır.

5.4.4.5. Sanat Galerileri

İzmir içerisinde toplam 76 sanat galerisinin faaliyet gösterdiği saptanmıştır. Söz konusu sanat galerileri arasında büyük çoğunluğunu özel sanat galerileri oluşturmaktadır. Vakıf ve eğitim kurumlarına bağlı sanat merkezleri sayıca 2. sırada gelmektedir (İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008).

Bornova'da yer alan Çamkıran Sanat Galerisi, Karşıyaka'da yer alan Temizocak Sanat Galerisi, Akbank Sanat Galerisi, Goya Resim Atölyesi, Martı Sanat Galerisi ve Çiğli'de yer alan Norm Sanat Galerisi dışındaki galerilerin tümü (70 adet) Konak ilçesi sınırları içerisinde (çoğunluğu Alsancak semtinde) konumlanmaktadır.

Tablo 217: İzmir'de Sanat Galerileri, 2008

Bağlı Oldukları Kurum ve Kuruluşlar	Adet
Müzelere Ait Galeriler	4
Belediyelere Bağlı Sanat Galerileri	4
Kültür Merkezleri Galerileri	8
Vakıf ve Eğitim Kurumlarına Bağlı Sanat Galerileri	11
Odalara Bağlı Sanat Galerileri	2
Özel Sanat Galerileri	38
Bankalara Ait Sanat Galerileri	4
Alışveriş Merkezi Sanat Galerileri	5
Toplam	76

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

5.4.4.6. İzmir’de Kütüphaneler

Tablo 218: İzmir İli İçerisindeki Kütüphane Verileri – 2005-2007

Kütüphane Verileri	2005		2006		2007 (ilk 6 ay)
Açık Kütüphane Sayısı / Kütüphane Sayısı	47 / 47		43 / 44		42 / 43
Kitap Sayısı	331.481		339.438		365.200
Okuyucu Sayısı	134.568		410.703		225.510
Üye Sayısı	-		4.054		6.705
En Çok Okuyucusu Olan Kütüphaneler	Atatürk İl Halk K.	38.471	Atatürk İl Halk K.	76.447	-
	Ödemiş İlçe Halk K.	30.484	Ödemiş İlçe Halk K.	55.983	-
	Karşıyaka H.M K.	18.106	Karşıyaka H.M K.	28.091	-
	Foça İlçe Halk K.	13.685	Foça İlçe Halk K.	26.239	-

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

2005 – 2007 yılları içerisinde İzmir ili içerisindeki kütüphane sayılarında azalma görülmektedir. Kütüphanelerin kullanımının azalması, kişilerin basılı materyal yerine internetten sağladığı yazılı materyali tercih etmesi nedeniyle olabilir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde Güzelbahçe, Seferihisar, Menderes ve Karaburun ilçelerinde halk kütüphanesi bulunmamaktadır. Personel yetersizliği nedeniyle bir kütüphane hizmet verememektedir.

5.4.4.7. Yerel Kültürel Etkinlikler

İzmir ve ilçelerinde düzenlenen, kültür turizminin parçası olabilecek olan yerel etkinlikler Tablo 221’de yer almaktadır.

İzmir kentinde son yıllarda çok sayıda festival organizasyonu düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar arasında Uluslararası İzmir Sanat Festivali, Uluslararası İzmir Avrupa Caz Festivali ve Uluslararası İzmir Film Festivali gibi etkinliklerin başarı ile organize edilmesi, kentin sanatsal anlamda giderek ivme kazanan bir gelişim içerisinde olduğunu göstermektedir.

İKSEV (İzmir Kültür Sanat Ve Eğitim Vakfı) tarafından 1987’den beri Haziran-Temmuz ayları arasında düzenlenen Uluslararası İzmir Festivali etkinlikleri Ege’nin binlerce yıllık kültür mirasına sahip olan mekanlarda ve kent merkezinde yapılmaktadır. Uluslararası İzmir

Festivali'nin en önemli özelliklerinden biri kentin tarihi mekânlarını sanatla buluşturmasıdır. 1986 yılından bu yana Antik Efes Tiyatrosu, Celsus Kütüphanesi, Meryemana Evi, St. Policarpe Kilisesi, Metropolis Antik Kenti, Bayraklı Ören Yeri, Agora ve Kadifekale gibi tarihi mekânlar festival mekânı olarak kullanılmıştır.

Uluslararası Avrupa Caz Festivali her yıl Mart ayının ilk yarısı içerisinde yapılmaktadır. Yerli yabancı caz topluluklarının katılımı ile İzmir'de caz severleri bir araya getirmekte ve kentimizin kültürel zenginliğine önemli katkı sağlamaktadır. İzmir Avrupa Caz Festivali'nin özelliği Avrupa Cazı gibi özel bir alana ayrılmış olmasıdır. Festival, İzmir'de bulunan yabancı kültür merkezleri ve konsoloslukların işbirliği ile düzenlenmektedir.

Tablo 219: İzmir ve İlçelerindeki Yerel Etkinlikler

Yeri	Etkinliğin Adı	Tarihi	Düzenleyen Kuruluş
Bayındır	Çiçek Şenliği	27-30 Nisan	Bayındır Belediyesi
Narlidere	Gençlik ve Çiçek Festivali	18-20 Mayıs	Narlidere Belediyesi
Kinik	Eğitim Bilim Şenliği	19-21 Mayıs	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
Konak	Alsancak Şenliği	Mayıs 2005	Konak Belediyesi
Beydağ	Beydağ Kurtuluş Şenlikleri ve İncir Festivali	07 Eylül	Beydağ Belediyesi
Çiğli	Cumhuriyet Şöleni	29 Ekim	Çiğli Belediyesi
Çiğli	Kuş Cenneti Bahar ve Uçurtma Şenliği	09 Mayıs	Çiğli Rotary Klubü, İlçe Milli Eğitim müdürlüğü
Foça	Rastgale Uluslararası Balıkçılık ve Deniz Belgeselleri Festivali	Ağustos-Eylül	Foça Kaymakamlığı
Foça	Foça'nın Kurtuluş Günü	11 Eylül	Foça Kaymakamlığı, Belediyesi, Garnizon Komutanlığı
Dikili	Kültür ve Sanat Festivali Barış ve	Ağustos	Dikili Belediyesi
Dikili	Çandarlı 9.Kaleiçi Kültür ve Sanat Festivali	22-24 Temmuz	Çandarlı Belediyesi
Karşıyaka	Uluslararası Karşı-yaka Çocuk Şenliği	18-25 Nisan	Karşıyaka Belediyesi, İlçe Milli Eği-tim Md.
Karşıyaka	Karşıyaka Festivali	01-09 Eylül	Karşıyaka Belediyesi
Karşıyaka	Cahit Atay Liseler- arası Tiyatro Şenliği	20 Mayıs-10 Haziran	Karşıyaka Belediyesi, İl-çe Milli Eğitim Müdürlüğü
Görece	Gençlik ve El Sanatları Festivali	Haziran 4.Hafta	Görece Belediyesi
Özdere	12.Uluslararası Kültür Sanat ve Turizm Festivali	20 - 24 Temmuz	Özdere Belediyesi
Güzelbahçe	Doğa Yürüyüşleri Şenlikleri	Ekim 2005	Güzelbahçe Belediyesi
Güzelbahçe	Çevre ve Çiçek Festivali	5 Haziran	Güzelbahçe Belediyesi
Güzelbahçe	Sörf Teşvik Yarışmaları	Temmuz	Güzelbahçe Belediyesi
Güzelbahçe	Yarımada Oyunları	21-24 Mayıs	Güzelbahçe Belediyesi
Güzelbahçe	Uluslararası Halk Oyunları Festivali	Mayıs 2005	Güzelbahçe Belediyesi

Tablo219 (Devamı): İzmir ve İlçelerindeki Yerel Etkinlikler

Bergama	9.Uluslararası Çocuk Şenliği	19-24 Nisan	Bergama Belediyesi
Bergama	Grup Psikoterapileri Kongresi	26-28 Mayıs	Bergama Belediyesi
Bergama	69.Bergama Kermesi	06-12	Bergama Belediyesi
Gaziemir	Uluslararası Çocuk Şenliği	23 Nisan	Gaziemir Belediyesi
Selçuk	Deve Güreşleri Festivali	16 Ocak	Selçuk Efes Kültür ve Turizm
Buca	Türk Sanat Müziği Ses Yarışması	Ekim	Buca Belediyesi
Buca	29 Ekim Cumhuriyet Bayramı	Ekim	Buca Belediyesi
Buca	Forbes Sevgi Yolu Etkinlikleri	Ekim	Buca Belediyesi
Buca	Uluslararası Kısa Film Festivali	Kasım	Buca Belediyesi
Buca	Tiyatro Şenliği	Mart	Buca Belediyesi
Buca	Çocuk Festivali	Nisan	Buca Belediyesi
Buca	Birleşmiş Çocuklar Resim	Nisan	Buca Belediyesi
Buca	Yağlı Pehlivan Güreşleri	Mayıs	Buca Belediyesi
Buca	Fotoğraf Yarışması	Mayıs	Buca Belediyesi
Buca	Gençlik Şenliği	Mayıs	Buca Belediyesi
Buca	Ali Rıza Ertan Şiir Yarışması	Haziran	Buca Belediyesi
Buca	Pop Müzik Yarışması	Haziran	Buca Belediyesi
Buca	Dans Yarışması	Haziran	Buca Belediyesi
Torbali	Kurtuluş Şenlikleri	5-11 Eylül	Torbali Belediyesi
Seferihisar	Kurtuluş Şenlikleri ve Fuar	06-13 Eylül	Seferihisar Belediyesi
Balçova	Uluslararası Agamemnon	Mayıs 2005	Balçova Belediyesi
Ödemiş	Kurtuluş Şenliği, Milli Fuar ve Kültür Sanat Etkinlikleri	03-13 Eylül	Ödemiş Belediyesi
Ödemiş	Kiraz Festivali	Haziran 1.Pazar	Bademli Belediyesi
Ödemiş	Erik ve Bamya Festivali	03 Temmuz	Kaymakçı Belediyesi
Ödemiş	At Yarışları Festivali	1-2 Ekim	Çaylı Belediyesi
Ödemiş	İlkkurşun Şehitleri Anma Törenleri	Mayıs son	İlkkurşun Köyü Muhtarlığı
Ödemiş	Barbunya Festivali	Ağustos	Bıçakçı Köyü Muhtarlığı
Ödemiş	Kestane Festivali	Aralık 1.	Hamam Köyü Muhtarlığı
Aliağa	Helva Festivali ve Yağlı Güreşler	24 Nisan	Helvacı Belediyesi
Aliağa	15.Aliağa Uluslar arası Emek ve Barış Festivali	30.08-04.09	Aliağa Belediyesi
Karaburun	Hıdırellez Şenliği	07-08 Mayıs	Karaburun Belediyesi
Karaburun	Karaburun Yaz Şenliği	Ağustos 2.Hafta	Karaburun Belediyesi
Mordoğan	Mordoğan Yaz Festivali	12-14 Ağustos	Mordoğan Belediyesi
Kemalpaşa	Kiraz Festivali	Belli değil	Kemalpaşa Belediyesi
Kemalpaşa	Kiraz Şöleni	Haziran	Bağyurdu Belediyesi
Kemalpaşa	Hamzababa Köyü Şenlikleri	Ağustos son Pazar	Hamzababa Köyü Muhtarlığı

Kaynak:Topçu H., 2007

5.4.4.8. İzmir’de Basın Yayın Kuruluşları

İzmir kenti içerisinde toplam 50 yerel gazete, 6 haber ajansı, 18 ulusal dergi temsilciliği, 3 yerel dergi, 12 yerel radyo, 4 yerel TV istasyonu ve ayrıca 9 adet ulusal TV İzmir temsilciliği faaliyet göstermektedir. (İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008; İzmir Valiliği Basın Yayın İl Müdürlüğü ve ilçe belediyelerinden istenen veriler, 2007).

Tablo 220: İzmir İçerisindeki İletişim Mekânlarının İlçelere Göre Dağılımı, 2007

Belediye	Yerel Gazete	Haber Ajansları	Ulusal Dergi	Yerel Dergi	Yerel radyo	Yerel TV	Ulusal TV (Temsilcili k)
Aliağa	2	-	-	-	-	-	-
Balçova	1	-	-	-	2	-	-
Bornova	5	-	3	-	1	-	1
Buca	1	-	-	-	-	-	-
Çiğli	1	-	-	-	-	-	-
Karşıyaka	1	-	-	3	3	1	-
Kemalpaşa	3	-	-	-	1	-	-
Konak	24	6	15	-	4	3	8
Menderes	1	-	-	-	-	-	-
Menemen	3	-	-	-	1	1	-
Mordoğan	1 (düzensiz)	-	-	-	-	-	-
Narlidere	2	-	-	-	-	-	-
Torbalı	2	-	-	-	-	-	-
Seferihisar	2	-	-	-	-	-	-
Urla	1	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	50	6	18	3	12	4	9

5.4.4.9. Gençlik ve Spor Tesisleri

Kentsel ve Bölgesel Büyük Spor Alanları anlamında kent ölçeğinde Halkapınar-Alsancak, Karşıyaka, Bornova, Buca'da stadyum ve spor alanları, Buca'da atlı spor alanları yer almaktadır. Toplam alan 155,7 ha'dır. Merkez kentin Kentsel ve Bölgesel spor alanları dağılımı incelendiğinde, Konak, Buca, Karşıyaka ve Bornova'nın öne çıktığı buna karşılık diğer ilçe ve belediyelerde etkin alanların olmadığı görülmektedir. Konak ilçesi % 21,9, Buca ilçesi % 54,4, Karşıyaka İlçesi %8 oranında değerlere sahiptir. Buca'da Atlı Spor ve Hipodrom Alanı, Konak'ta Halkapınar Atatürk, Alsancak, Göztepe Stadları, Karşıyaka'da Karşıyaka Stadı bu ilçelerin spor alanı dağılımında öne çıkmasını sağlamaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006).

Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'nün 2007 Eylül itibariyle verdiği bilgilere göre İzmir ilinde Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve diğer kuruluşlara ait spor tesisleri arasında 17 stadyum, 30 çim futbol sahası, 15 sentetik yüzeyli futbol sahası, 37 toprak yüzeyli futbol sahası, 31 spor salonu, 16 antreman salonu, 10 yüzme havuzu, 2 yelken tesisi, 3 kamp merkezi, 55 tenis kortu, 4 satranç salonu, 1 sporcu sağlık merkezi, 1 otomobil ve motosiklet pisti, 3 atış poligonu, 2 binicilik tesisi, 2 gençlik merkezi olmak üzere toplam 236 adet spor tesisi bulunmaktadır.

Tablo 221: Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü ve Diğer Kuruluşlara Ait Spor Tesisleri

Sıra No	Gençlik Ve Spor Genel Müdürlüğü Ve Diğer Kuruluşlara Ait Spor Tesisleri	2004				2005				2006				2007			
		2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
1	Stadyumlar	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
2	Çim Futbol Sahası	27	28	29	30	27	28	29	30	27	28	29	30	27	28	29	30
3	Sentetik Yüzeyli Futbol Sahası	1	1	3	15	1	1	3	15	1	1	3	15	1	1	3	15
4	Toprak Yüzeyli Futbol Sahası	55	52	50	37	55	52	50	37	55	52	50	37	55	52	50	37
5	Spor Salonu	25	31	31	31	25	31	31	31	25	31	31	31	25	31	31	31
6	Antrenman Salonu	14	16	16	16	14	16	16	16	14	16	16	16	14	16	16	16
7	Yüzme Havuzu	8	10	10	10	8	10	10	10	8	10	10	10	8	10	10	10
8	Yelken Tesisi	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
9	Kamp Merkezi	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
10	Tenis Kortları	32	48	55	55	32	48	55	55	32	48	55	55	32	48	55	55
11	Satranç Salonu	1	4	4	4	1	4	4	4	1	4	4	4	1	4	4	4
12	Sporcu Sağlık Merkezi	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13	Otomobil Ve Motosiklet Pisti	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14	Atış Poligonu	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
15	Binicilik Tesisi	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
16	Gençlik Merkezi	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Toplam		197	228	236	236	197	228	236	236	197	228	236	236	197	228	236	236

Kaynak: Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Briefing Raporu, Eylül 2007

İzmir ili içerisinde GSİM bünyesindeki spor tesislerine bakıldığında 2004-2007 yılları arasında Universiad gibi uluslararası bir organizasyonun olumlu etkileri ile spor tesisleri sayısında 39 tesis artışı ile %17'lik bir yükselme gözlenmiştir. Tesis türlerine göre bakıldığında ise ağırlıklı olarak futbol branşına hizmet veren sahaların (82 adet) bulunduğu görülmektedir. Toprak yüzeyli futbol sahalarının sentetik yüzeyli futbol sahalarına dönüştürülmesi, ilgili tabloya toprak yüzeyli sahalarda artış şeklinde yansımaktadır. Tenis kortları sayısındaki artış da ayrıca göze çarpmaktadır. Tesislerin ilçeler bazında dağılımı konusunda detaylı bilgi Sağlıklı Kentler Birliği Projesi kapsamında hazırlanan İzmir Kent Profili mevcut durum çalışmasında yer almaktadır.

İzmir ili içinde 11'i merkez ilçelerde olmak üzere 17 adet stadyum bulunmaktadır. 30 adet çim futbol sahası, 15 sentetik yüzeyli futbol sahası, 37 toprak yüzeyli futbol sahası olmak üzere toplam 82 adet futbol sahası ile futbolun İzmir'de tesis açısından en zengin spor dalı olduğu görülmektedir. Kent içerisinde Konak ilçesi sınırları içerisindeki Göztepe Gürsel Aksel Stadı, Alsancak Stadı ve Atatürk Stadı şehirlerarası müsabakalar amacıyla kullanılan yüksek kapasiteli sahalardır.

GSİM bünyesindeki spor ve antrenman salonlarının ise ağırlıklı olarak merkez ilçelerde (Bornova, Karşıyaka, Konak) konumlandığı gözlenmektedir.

Metropol ilçelerde GSİM bünyesinde hizmet veren yüzme havuzları 10 adet olup, ağırlıklı olarak merkez ilçelerde konumlanmaktadır. Bunun haricinde 1 adet yelken tesisi ve 2 adet kamp merkezi bulunmaktadır.

İzmir içinde yer alan tenis kortları farklı kurumlar bünyesinde faaliyet göstermektedir. Buna göre kent içerisinde 54 adet kort bulunduğu gözlenmekte, bu sayının özellikle Universiad Yaz Oyunlarına yönelik olarak inşa edilen tenis kompleksi sayesinde arttığı ifade edilmektedir. İlgili kompleks ölçek itibarıyla Türkiye'nin en büyük, Avrupa'nın Wimbledon'dan sonra 2. tenis merkezidir. 12 adet açık, 4 adet kapalı kortlar 5.000 kişilik seyirci kapasitesiyle Avrupa'nın sayılı kortları arasında yer almaktadır. Çok amaçlı bir spor tesisi olarak Halkapınar Spor Salonu ile voleybol müsabakaları için inşa edilen Karşıyaka Spor Salonu ise İzmir'in kazanmış olduğu diğer iki tesistir. Universiad boyunca voleybol müsabakaları toplam 50.000 seyirci tarafından izlenmiş olup, bu değer rekor olarak belirtilmiştir. Foça hariç tüm kortlar merkez ilçelerde konumlanmaktadır.

5.4.4.10. Gençlik Merkezleri

İzmir Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet ve çalışmalarını sürdüren Atatürk Gençlik Merkezi 1978 yılında kurulmuştur. Kuruluşundan bu yana 07-24 yaş arası toplam üye sayısı çok ciddi bir artış göstermiştir. 2005 yılında 67 (35 bayan, 32 bay) üye, 2006 yılında 238 (144 bayan, 94 bay) üye, 2007 yılında ise 2602 üye (1428 bayan ve 1174 bay) kaydedilmiştir. Bugün faal olarak kurslara devam eden üye sayısı 1625'dir. Gençlik Merkezi Müdürlüğü'nün genel amacı 07-24 yaş arası gençleri Merkez bünyesinde yürütülen çalışmalara kanalize etmek, Atatürk İlke ve İnkılaplarına bağlı, geleceğe güvenle bakan ve topluma faydalı bir gençlik yetiştirmektir. Gençlik Merkezi Müdürlüğü bünyesinde yapılan faaliyetler için ise merkezde bulunan 20 kişilik bir derslik, 20 kişilik bir salon ve Güzelyalı semtinde yer alan Gürsel Aksel Spor Salonu kullanılmaktadır.

Gençlik Merkezinin faal olduğu branşlar: Dağcılık, İzcilik, Halk Oyunları, Oryantring, Herkes için Spor, Gençlik Hizmetleri Faaliyetleri, Tiyatro, Bale, Halk Oyunları (0 – 12 Yaş), Müzik (Org ve Solfej), El sanatları, Satranç, Aerobic-Step, Resim (Engelliler içinde resim kursu), Model Maket, İngilizce, Matematik-Kimya'dır.

Belediyeler bünyesindeki spor tesisleri, özel spor tesisleri, eğitim kurumları bünyesindeki spor tesisleri ve spor kulüpleri de Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesi haricindeki spor tesisleridir.

5.4.4.11. İzmir'de Spor Kulüpleri

İzmir ilinde 2003 yılında 315 olan spor kulübü sayısı, 2007 yılına gelindiğinde 419'a çıkmıştır. 2007 Aralık ayı itibariyle faal olan spor kulüpleri ve sporcu sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 222: İzmir İlinde Türlerine Göre Açılan Spor Kulüpleri, 2004 – 2007

Açıldığı Yıl	Spor Kulübü	Müessese Spor Kulübü	Askeri Spor Kulübü	İhtisas Spor Kulüpleri	Okul Spor Kulüpleri	Açılan Toplam Kulüp	Genel Toplam
2003 öncesi	204	51	3	46	11	315	
2004	17	-	-	9	6	32	347
2005	16	-	-	3	1	20	367
2006	26	-	-	4	0	30	397
2007	18	-	-	3	1	22	419
Genel Toplam	281	51	3	65	19	419	

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

2007 itibariyle İzmir ili içerisindeki kulüplerde antrenör ve yöneticilerin dışında 21.272 kadın, 46.509 erkek olmak üzere toplam 67.781 lisanslı sporcu görev yapmaktadır. Belirtilen kulüpler içerisinde Altay, Altınordu, Aliağa Belediye, Bucaspor, İzmirspor, Karşıyaka ve Torbalı Belediye Spor Kulüplerinin profesyonel futbol şubeleri bulunmaktadır.

5.4.4.12. Değerlendirme

İzmir kenti 17. yüzyıldan başlayarak 19.yüzyılın sonlarına kadar ülkenin en hareketli tiyatro yaşamı olan kentlerinden biri olmuştur. Ayrıca konumu itibariyle antik tiyatro mirasının en zengin olduğu yörelerin başında gelmektedir. Özellikle 17. yy.'dan sonra toplumsal yapısının renkliliğini tiyatro sanatında yansıtan İzmir "tiyatrolar kenti" olarak ün yapmıştır^{xx}. İzmir kenti, tiyatro yaşamının kentin tarihsel geçmişindeki gibi canlandırılabilmesine yönelik birçok çaba harcanmaktadır. Bu çabalar içerisinde gündeme getirilen bir konu da İzmir kentinin simgesel olarak kent ile özdeşleştirilebilecek bir sanatsal, kültürel etkinlik yapısından yoksun olmasıdır. Ayrıca eserlerin sahneleneceği salonların çok amaçlı değil, sadece tiyatro veya sadece konser amaçlı olarak organize edilmesi ve en azından 1.200-1.300 kişilik bir kapasitede olmasının hedeflenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca devlet tiyatrosu kapasitesinin de düşük olduğu saptanmıştır.

Diğer yandan İzmir kenti içerisindeki müzeler özel olarak planlanmış yapılarda değil, tarihi nitelikli bazı yapıların müzelerle dönüştürülmesi ile elde edilmiş yapılarda faaliyet göstermektedirler. Bu durum müzelerin gerektirdiği bazı özel ihtiyaçların karşılanamamasına neden olmaktadır. Ayrıca ilde özel temalı müze sayısı azdır. Ayrıca eser sayısı müze sayısına oranla çok olduğu için bu durum sorun yaratmaktadır.

Aliağa, Foça, Urla, Kemalpaşa, Torbalı gibi çevre ilçelerde ise herhangi bir sinema salonu olmadığı gözlenmektedir.

Kütüphanelerde ise personel yetersizliği, donanım eksikliği gibi sorunlar bulunmaktadır. Bunun yanında halk kütüphanelerinin erişilebilirliği konusunda bazı ilçelerde sorunlar yaşanmaktadır. Bu ilçeler; Güzelbahçe, Seferihisar, Menderes ve Karaburun ilçeleridir.

Ayrıca kültür merkezleri, sanat galerileri yanında spor tesislerinin büyük çoğunluğu da merkez ilçelerde toplanmıştır. Bu durum merkez ilçeler dışında yaşayanlar için sorun yaratmakta, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılımlarını sınırlamaktadır.

^{xx} Sevinçli, Efdal (1993) İzmir'de Tiyatro. *Ege Mimarlık*. 93/4, 33-39.

İzmir'deki tiyatro gösteri ve izleyici sayılarının Ankara ve İstanbul'un çok gerisinde olmasının gösteri mekânlarında nüfusla orantılı olarak yeterli düzeye erişilememesi kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Diğer yandan varolan gençlik merkezleri ile ilgili kapasite yetersizliği sorunu bulunmaktadır. Spor tesisleri anlamında Universiad gibi uluslararası bir organizasyon kapsamında yapılan yatırımların sürdürülebilirliği sağlanamamış, birçok alan atıl kalmıştır. Örneğin, İzmir içinde yer alan tenis kortları farklı kurumlar bünyesinde faaliyet göstermektedir. Buna göre kent içerisinde 54 adet kort bulunduğu gözlenmekte, bu sayının özellikle Universiad Yaz Oyunlarına yönelik olarak inşa edilen tenis kompleksi sayesinde arttığı ifade edilmektedir. İlgili kompleks ölçek itibarıyla Türkiye'nin en büyük, Avrupa'nın Wimbledon'dan sonra 2. tenis merkezi olmasına rağmen değerlendirilememektedir.

5.5. Kurumsal Altyapı

5.5.1. Dernekler

Türkiye'de toplam faal dernek sayısı 77.741 adettir. Bu derneklerin %42,68'i beş büyük şehrimizde yer almaktadır. İzmir'deki 4.022 adet dernek toplam Türkiye'deki dernek sayılarının % 5'ini oluşturmaktadır. En az faal dernek olan illerimiz ise Şırnak, Tunceli, Kilis, Ardahan ve Hakkari'dir.

Tablo 223: İzmir 'de İlçelere Göre Dernek Sayıları

İlçe	Faal Dernek	Fesih Dernek
Aliağa	82	77
Bayındır	30	100
Foça	41	56
Karaburun	19	23
Kemalpaşa	110	137
Menderes	89	91
Menemen	90	222
Seferihisar	44	67
Torbalı	109	146
Urla	72	109
Balçova	84	58
Bornova	443	403
Buca	258	226
Çiğli	117	98
Gazimir	75	69

Kaynak: İzmir İl Dernekler Müdürlüğü

Tablo 223 (Devamı): İzmir 'de İlçelere Göre Dernek Sayıları

Güzelbahçe	24	16
Karşıyaka	510	453
Konak	1.352	1.611
Narlidere	57	59
Metropol İlçeler (19)	3.606	4.021
Dış İlçeler(10)	401	1.166
İzmir ili toplamı (28 ilçe)	4.007	5.187

İzmir il sınırları içerisinde faal durumda olan toplam 4.007 dernek bulunmaktadır. Bu derneklerin % 89,99'u (3.606 adedi) İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer almaktadır. İBB sınırları içerisinde faaliyet gösteren dernekler sırasıyla Konak, Karşıyaka, Bornova ve Buca ilçelerinde yoğunudur.

Tablo 224: İzmir İli İçerisinde Bulunan Derneklerin Türlerine Göre Dağılımı

Dernek Türleri	Sayı	Yüzde
Yardımlaşma	1.303	32,4
Sportif	691	17,18
Cami	661	16,43
Eğitim Ve Okul	290	7,21
Sağlık	252	6,27
İmar	132	3,28
Kültür	117	2,91
Ziraat	94	2,34
Güzel Sanatlar	85	2,11
Çevre	73	1,82
Dostluk	41	1,02
Rotary	39	0,97
Lions	38	0,94
THY	27	0,67
Kızılay	18	0,45
Araştırma	14	0,35
Basın	12	0,3
Yeşilay	1	0,02
Diğer	134	3,33
Toplam	4.022	100.00

Kaynak:İzmir il Dernekler Müdürlüğü

Amaçlarına göre dernekler incelendiğinde sırasıyla, sosyal yardımlaşma dernekleri, spor ve dini amaçlı dernekler, toplumsal hayatı geliştirme ve destekleme yönünden faaliyet gösteren eğitim ve araştırma dernekleri, sağlık amaçlı derneklerin ilk beş sırayı oluşturduğu

gözlenmektedir. Bu derneklerin 73 adeti çevre ile ilgili çalışmalarda bulunmaktadır. 63 adeti kadınlara, 7 adeti yaşlılara ve 48 adeti özürülere yönelik çalışmalar yapmaktadır.

5.5.2. Vakıflar

İzmir il genelinde 169 vakıf, 29 adet sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı vardır. İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ise 176 vakıf bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda T.C Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü verilerine göre İBB sınırları içerisindeki vakıfların ilçeler temelinde amaçlarına göre dağılımı sunulmuştur.

Tablo 225: İBB Sınırları İçerisindeki Vakıfların Amaçlarına Göre İlçeler İtibariyle Dağılımı

İlçeler		Eğitim	Eğitim Kültür	Eğitim Sağlık Spor	Kültür Bilim	Spor - Turizm	Çevre	Sağlık - Sosyal	Sosyal	Dini	Sos. Yard.- Day.	Toplam
5216 sayılı yasa öncesi İBB sınırları içindeki ilçeler	Balçova		1	1				2	1	1	1	7
	Bornova	3	2		1			1	1		1	9
	Buca		1					1	3		1	6
	Çiğli		1							1	1	3
	Gaziemir		1								1	2
	Güzelbahçe										1	1
	Karşıyaka	5	3	2	1			1	1		1	14
	Konak	29	16	3	13	3	4	13	19	6	2	108
	Narlidere		2						1		1	4
	9 ilçe toplamı	37	27	6	15	3	4	18	26	8	10	154
5216 sayılı yasa sonrası İBB sınırları içine alınan ilçeler	Aliağa	1							2		1	4
	Bayındır								1	1	1	3
	Foça										1	1
	Karaburun				1						1	2
	Kemalpaşa	1	1								1	3
	Menderes	1									1	2
	Menemen										1	1
	Seferihisar										1	1
	Torbali								2		1	3
	Urla								1		1	2
10 ilçe toplamı	3	1		1				6	1	10	22	
İBB sınırları içindeki 19 ilçe toplamı		40	28	6	16	3	4	18	32	9	20	176
İBB sınırları dışındaki ilçeler (10 ilçe)		2	3		4			3		1	9	22
İzmir ili toplamı (28 ilçe)		42	31	6	20	3	4	21	32	10	29	198

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

İBB sınırları içerisinde bulunan vakıfların % 87,5'i ilk dokuz ilçede bulunmaktadır. Konak ilçesinde bulunan vakıflar tüm vakıfların %61,4'ünü oluşturmaktadır. Sayısı en fazla olan vakıflar sırasıyla eğitim, sosyal, eğitim-kültür amaçlı vakıflardır.

Bu 168 vakıf yanı sıra valilik bünyesinde sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfına bağlı İzmir merkez ilçe ve 28 ilçenin sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları yer almaktadır.

5.5.3. Odalar

İBB sınırları içerisinde bulunan odalar, meslek odaları ve akademik odalar olarak iki grupta toplanabilir. Aşağıdaki tabloda İBB sınırları içerisinde bulunan oda bilgileri ve bu odalara kayıtlı üye sayıları verilmiştir.

Tablo 226: İzmir İl Genelı İçerisindeki Mesleki ve Akademik Oda Bilgileri ve Kayıtlı Üye Sayıları^{xxi}

Meslek Odaları	Odalar		Oda sayısı	Üye sayısı
		İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odası (İESOB)'na bağlı		131
Meslek Odaları	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)' ne bağlı	İzmir Ticaret Odası	9	70.651
		Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO)	1	6.850
Akademik Meslek Odaları	Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB)'ne bağlı		19 (18 oda ve 1 temsilcilik)	29.258
	İzmir Tabipler Odası		1	8.987
	İzmir Diş Hekimleri Odası		1	1.310
	İzmir Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası		1	1.200
	İzmir Eczacılar Odası		1	1.750
	İzmir Barosu		1	5.300
	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)		2	6.450
Toplam			167	317.481

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, 2008

^{xxi} İESOB, İTO, EBSO; TMMOB'a bağlı Çevre, Elektrik, Gemi, Harita ve Kadastro, İç Mimarlar, Gıda, İnşaat, Jeofizik, Jeoloji, Kimya, Maden, Mimarlar, Orman, Peyzaj Mimarlar, Şehir Plancıları, Tekstil, Ziraat Mühendisleri Odası ve Meteoroloji Mühendisleri İl temsilciliği; İzmir Tabipler Odası, İzmir Diş Hekimleri Odası, İzmir Bölgesi Veteriner Hekimleri Odası, İzmir Eczacılar Odası, İzmir Barosu; TÜRMOB'a bağlı İzmir Yeminli Mali Müşavirler ve İzmir Serbest Mali Müşavirler Odası (2007).

5.5.3.1. İzmir Ticaret Odası (İZTO)

TOBB'ne bağılı kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu statüsüne sahip olan İzmir Ticaret Odası 70.096 aktif /pasif 'in üstünde üyesi ile Türkiye'nin 2. büyük ticaret odasıdır. Üyeleri arasında gıda, tekstil, inşaat ve ulaşım sektöründen temsilciler yer almaktadır. İZTO'nun amacı üyelerinin ihtiyaçlarını ve beklentilerini tatmin edecek kalitede hizmet sunmak, ülkemizin ticari ve ekonomik hayatının gelişmesini sağlayıcı katkılarda bulunmaktır.

İzmir Ticaret Odası'nın üyelerine sunduğu hizmetler kısaca aşağıda sıralanmıştır;

- Üyelerin mesleki konulardaki istek, beklenti ve problemleri doğrultusunda inceleme ve araştırmalar yaparak gerekli merciler nezdinde girişimlerde bulunma ve sonuçları takip etme,
- İç ve dış ticaret konularında mesleki ve teknik bilgi ve danışmanlık hizmetleri,
- Yurtdışı fuarlarda Oda şemsiye standartları altında firmalarını ve ürünlerini tanıtmak,
- Oda fuar teşviklerinden faydalanma,
- Oda yurtdışı iş gezilerine katılarak ticari imkanlarını çeşitlendirme,
- Oda yayınlarından faydalanma,
- Mevzuat değişiklikleri ve ticari hayatı ilgilendiren duyurularımızdan ivedi bir şekilde haberdar edilme,
- İhracatçıların menşe şahadetnameleri ve dolaşım belgelerinin tanzim, kontrol ve onay işlemleri,
- İthalat ve ihracatla ilgili tüm fatura, belge vb'nin suret onayları,
- Dış ticaret işlemlerinin gerektirdiği hallerde eksper ve bilirkişi tayini ve rapor düzenlenmesi,
- Dış anlaşmazlıklarda anlaşmazlığın giderilmesi için gerekli girişimler ve arabuluculuk hizmetlerinden yararlanma,
- İmalatçı üyelerin kapasite raporlarının düzenlenmesi, onaylanması ve Odalar Birliği'ne gönderilmesi,
- İç piyasa rayiç fiyatları hakkında rapor ve bilgi alma,
- Onayı istenen faturaların rayiçe uygun olup olmadığının doğrulanması,
- Yed-i Vahit ve tek imalatçı belge taleplerinin incelenerek sonuçlandırılması,
- İş makinelerinin tescil ve tasdik işlemleri,
- Uluslararası karayolu ile yük taşınması yapan nakliye firmaları için TIR karnesi dağıtımının yapılması,

- Uluslararası geçiş belgelerinin temini ve dağıtımı,
- ATA sözleşmesine uygun olarak ATA karnesinin düzenlenmesi ve onaylanması,
- Gayrimenkul ve menkul değerlerin rayiç tespiti,
- Firmaların çeşitli ticari işlemleri için gerekli ve bazı hallerde alınması zorunlu olan sicil belgesi, imza ve kefalet onayları gibi sicil kayıtlarına dayanan belgelerin verilmesi,
- Firma sahibi, ortağı ve yetkililerinin Bağ-Kur ile ilgili tüm formlarının hazırlanması ve onaylanması,
- Ustalık, kalfalık, ıracılık vb sözleşmelerinin onaylarının yapılması,
- Ticari bilgi içeren oldukça fazla sayıda yayına sahip olan Odamız Kütüphanesi'nden yararlanma,
- Yurtdışı iş teklifleri, yurtdışı fuarlar ve ihalelerle ilgili bilgilendirilme,-
- Türkiye'nin birçok yerindeki otel,sağlık kuruluşları ve otobüs şirketlerinden indirimli yararlanma imkanı,
- Başarılı firmaların dllendirilmesi.

5.5.3.2. Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO)

TOBB'ne bağlı kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu statüsüne sahip olan EBSO, Kasım 2007 itibariyle gıda , tarımsal ürünler, makine, tekstil , deri giyim, inşaat, elektrik ve elektronik malzemeler, plastik, kimya, otomotiv, maden , mobilya sektörlerinden 5.231'i aktif durumda 6.810 üyeye sahiptir.

EBSO'da 10 sektör kurulu ve 45 meslek komitesi sektörel koordinasyon sağlamaktadır. Bunlar:

- Toprak, Maden ve Mermer Sanayi Sektör Kurulu
- Gıda Sanayi Sektör Kurulu
- Tekstil, Diğer Tekstil rnleri ve Deri Sanayi Sektör Kurulu
- Ağaç, Mobilya Kağıt ve Basım Sanayi Sektör Kurulu
- Kimya ve Kimyasal rnler Sanayi Sektör Kurulu
- İnşaat Sanayi Sektör Kurulu
- Demir-elik ,Metal ve Döküm Sanayi Sektör Kurulu
- Makine, Elektrik, Elektronik ve çeşitli İmalat Sanayi Sektör Kurulu
- Taşıt, Otomotiv ve çeşitli Yedek Parça Sanayi Sektör Kurulu
- Çeşitli İmalat Sanayi Sektör Kurulu

Üyelere sunulan hizmetler ana başlıkları ile aşağıda sıralanmıştır :

- Yurtiçi ve Yurtdışı heyet organizasyonları,
- Konferans, panel, tören vb. organizasyonları,
- Danışmanlık hizmetleri,
- Ustalık ve çıraklık onayı,
- Çevre Eğitim Merkezi,
- KOBİ Okulu Eğitimleri,
- Kurum ve Kuruluşlarla (İGEME, Çevre ve Orman Bakanlığı, MPM, Üniversiteler vb.) işbirliği ile ortak eğitimler,
- Yönetim Kurulu komitelerinin oluşumu ve çalışmaları.

EBSO Yönetim Kurulu Komiteleri aşağıda sıralanmıştır :

- Savunma Sanayi Komitesi
- Üniversite-EBSO ve Akredite Laboratuvar Komitesi
- Çevre Danışma Konseyi
- Ekonomik-Güncel-Mali-Vergi-Finans-Bankacılık-Sigorta Çalışma Grubu
- Endüstri İlişkileri Komitesi
- Teknik Eğitim Geliştirme-Kalite-Teknoloji-KOBİ ve KOSGEB Komitesi
- AB-Tarım ve Tarıma Dayalı Sanayi Komitesi
- Gıda Sorunları Komitesi
- Sivil Toplum Örgütleri Sosyal İlişkiler,Siyasi, Sosyal Güvenlik Komitesi
- Yayın Danışma Komitesi
- Enerji Komitesi
- AB Dış İlişkiler Komitesi
- İç ve Dış Kaynaklı Yatırımları Destekleme Komitesi
- Ege Bölgesi ile Almanya Arasında İletişim ve Koordinasyonun Tesisi ve Geliştirilmesi Komitesi
- İhracatı Geliştirme, Gümrük Mevzuatı ve Fuar Komitesi

5.5.3.3. İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (İESOB)

İESOB, İzmir il sınırları içerisindeki 131 esnaf sanatkar odasını ve aktif / pasif 345.348, aktif 137.383 esnaf sanatkarı 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu hükümlerine göre çatısı altında toplayan kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluştur (San. ve Ticaret Bakanlığı e-esnaf veri tabanına kayıtlı üye sayısı 2007 Ekim ayı itibari ile).

Üyelere sunulan hizmetler ana başlıkları ile aşağıda sıralanmıştır :

- Kayıt dışılığın önlenmesi konusunda sicil inceleme hizmetleri,
- İESOB Sinerji Odağı (KOSGEB tarafından sağlanan hizmet ve desteklerin üyelere yönelik olarak yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla, KOSGEB ve İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği işbirliği ile oluşturulan bir birimdir),
- Finans, ticaret, sağlık alanında faaliyet gösteren 3. şahıslarla protokoller çerçevesinde esnafa özel avantajlar sağlayan hizmetler,
- Ulaşım, gıda ve ekmek komisyonları çerçevesinde fiyat tarifeleri hizmeti,
- Mesleki eğitim alanında eğitim hizmetleri,
- Belge hizmetleri (kapasite raporu, sağlık karnesi, izsu indirimi vb.),
- Gıda alanında eğitim ve danışmanlık hizmetleri.

5.5.3.4. Ege İhracatçı Birlikleri (EİB)

Ege İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği çatısı altında 12 İhracatçı Birliği 7.076 üyesi ile birlikte faaliyet göstermektedir. Ege İhracatçı Birliklerinin iş tanımı; faaliyet gösterdiği 12 sektörde sürdürülebilir, karlı ihracat artışı için üye firmalarına kaynak sağlamaktır. Bilgi ve deneyimi, uzmanlaşmış nitelikli çalışanları, finansal kaynakları, altyapısı, ulusal ve uluslararası ağları ile üye firmalarına hizmet vermektedir. Üye firmalar ile merkezi yönetim arasında köprü görevi gören Ege İhracatçı Birlikleri, firma ve sektörel sorunların çözülmesinde etkin şekilde çalışmaktadır. Üye firmaların ortak sorunlarının tespit edilmesi ve kümelenme yaklaşımı ile bu sorunların ortak kaynaklar kullanılarak çözülmesi sağlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası finansman kaynakları kullanılarak üretim ve pazarlama faaliyetlerine yönelik hazırlanan projeler ile Ege Bölgesi'nin kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Ege İhracatçı Birlikleri, TÜBİTAK'ın Çerçeve Programları kapsamında Ege Bölgesi'ndeki tek "Kurumsal İrtibat Noktası" meslek örgütü olarak yenilikçi yaklaşımlarla firmaların rekabet güçlerini arttırmayı amaçlamaktadır.

Ege İhracatçı Birlikleri kapsamında faaliyet gösteren Birlikler kuruluş sırasına göre aşağıda sıralanmıştır.

- 5.5.3.5. Ege Kuru Meyve ve Mamulleri İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.6. Ege Canlı hayvan, Su Ürünleri ve Mamulleri İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.7. Ege Zeytin ve Zeytinyağı İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.8. Ege Hububat, Bakliyat ve Yağlı Tohumlar İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.9. Ege Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.10. Ege Yaş Meyve ve Sebze İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.11. Ege Tütün İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.12. Ege Tekstil ve Hammaddeleri İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.13. Ege Hazırgiyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.14. Ege Deri ve Deri Mamulleri İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.15. Ege Maden İhracatçıları Birliği,
- 5.5.3.16. Ege Demir ve Demirdışı Metaller İhracatçıları Birliği.

Ege İhracatçı Birlikleri görev ve yetkileri aşağıda sıralanmıştır :

- a) Mesleki ahlak ve dayanışmayı korumak,
- b) İhracatın ülke menfaatine uygun olarak gelişmesini sağlamak,
- c) İstihlal sahasına giren maddelerin cins, nev'i ve miktar itibariyle üretim ve ihracat potansiyelinin dış taleplere göre ayarlanabilmesini temin için çalışmalar yapmak ve önerilerde bulunmak,
- d) Çalışma konusuna giren malların ihracatının artırılması ve daha iyi değerlendirilebilmesi için incelemeler yapmak, kurs ve seminerler düzenlemek ve ayrıca Müsteşarlığın iznini almak kaydıyla amaç ve görevlerini gerçekleştirmeye yönelik olarak vakıf kurmak veya kurulmuş olanlara iştirak etmek, sektörü ile ilgili mevcut eğitim ve öğretim kurumlarına yardımda bulunmak, yenilerinin kurulmasına öncülük etmek ve katkıda bulunmak,
- e) Üyelerinin çalışmalarında karşılaşacakları güçlükleri gidermeye çalışmak, alıcısı tarafından haksızlığa uğratıldığı tespit edilen üyelerinin hakları için yetkili kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunmak,
- f) Uluslararası kuruluşlarla mesleki bazda üyelerin menfaatlerini ülke çıkarları çerçevesinde koruyucu ilişkiler kurmak ve geliştirmek,
- g) Bütçe imkanları göz önünde tutularak, Müsteşarlığın izni alınmak kaydıyla, yurt içinde hizmet birimleri kurmak ve yurt dışında temsilcilik açılması için ortak yönetim kuruluna teklifte bulunmak,

- h) Mensup ve üyelerine hizmet verecek taşınmaz mal almak, yaptırmak, satmak, kiralamak, rehin ve ipotek alıp vermek ve bunlarla ilgili işlemleri bütçe imkanlarını dikkate alarak yerine getirmek,
- i) Üyelerine ortak hizmet verecek şirket tesis ve işletmeler kurmak, kurulmuş olanlara iştirak etmek,
- j) Sergi açmak ve açılan fuar ve sergilere iştirak etmek, tanıtma faaliyetlerinde bulunmak, laboratuvarlar kurmak, satış mukaveleleri geliştirmek,
- k) Konuları ile ilgili olarak Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yapmak.

Tablo 227: Ege İhracatçı Birlikleri

Ege İhracatçı Birlikleri	Kuruluş Tarihi	Üye Sayısı (2007)	İhracat Hacmi (Us \$)(2007)	Ege Bölgesi İhracatında ki Payı (%) (2007)	Türkiye'nin Sektörel İhracatında ki Payı (%) (2007)	Türkiye'nin Toplam İhracatında ki Payı (%) (2007)
Ege Ağaç Mamulleri Ve Orman Ürünleri İhracatçıları Birliği	1940	942	320.583.899	2%	15%	0,3%
Ege Canlı Hayvan Su Ürünleri Ve Mamulleri İhracatçıları Birliği	1940	232	272.671.392	2%	46%	0,3%
Ege Demir Ve Demir Dışı Metaller İhracatçıları Birliği	1997	712	1.496.619.897	11%	29%	1,4%
Ege Deri Ve Deri Mamulleri İhracatçıları Birliği	1991	391	172.721.237	1%	14%	0,2%
Ege Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar Ve Mamulleri İhracatçı Birliği	1940	366	202.394.148	1%	7%	0,2%
Ege Hazırgiyim Ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği	1986	821	1.041.039.826	8%	6%	1,0%
Ege Kuru Meyve Ve Mamulleri İhracatçıları Birliği	1939	440	627.473.374	5%	69%	0,6%
Ege Maden İhracatçıları Birliği	1991	1.108	753.668.222	6%	28%	0,7%
Ege Tekstil Ve Hammaddeleri İhracatçıları Birliği	1986	635	495.052.976	4%	8%	0,5%
Ege Tütün İhracatçıları Birliği	1969	64	642.088.856	5%	100%	0,6%
Ege Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği	1966	542	590.486.922	4%	40%	0,6%
Ege Zeytin Ve Zeytinyağı İhracatçıları Birliği	1940	476	194.621.026	1%	79%	0,2%

Kaynak: EİB, 2008

5.5.3.17. İzmir Ticaret Borsası (İTB)

Ülkemizde ticaret borsacılığı, Avrupa borsalarından 300 yıl sonra, yani 1891’de “İzmir Ticaret ve Sanayi Borsası” adıyla (bugünkü İzmir Ticaret Borsası) kurulmuştur.

TOBB’ne bağlı kamu tüzel kişiliğine sahip bir kurum olan İTB tarım ürünlerinin işlem gördüğü ve belli bir düzen içinde fiyatlarının belirlendiği pazar yeri olarak da tanımlanabilir.

İzmir Ticaret Borsası’nın büyük deneyimi, diğer borsalar içerisinde önemli ve saygın bir yer edinmesine neden olmuştur. İzmir Ticaret Borsası’nın ticaret borsalarının toplam işlem hacmi içerisindeki payı % 10-11 arasında olup, ilk sıralarda gelmektedir.

İzmir Ticaret Borsası’nda şahıs şirketleri gerçek üyeler, anonim ve limited şirketler ile kooperatifler ise tüzel kişiliğe sahip üyelerdir. Gerçek ve tüzel üyeler sermaye miktarlarına göre, fevkalade birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü derece olmak üzere sınıflandırılmaktadır.

İzmir Ticaret Borsası’nda 19 adet meslek grubu vardır. Bu meslek gruplarının üye sayısına göre, beşer veya yedişer kişiden oluşan 17 meslek komitesi mevcuttur. Bunların tamamını temsil etmek üzere de yine üye sayısına göre, her komiteden seçilen ikişer veya üçer kişi Borsa meclisini oluşturur.

İTB Hizmetleri ;

- **Tahkim (Arbitrasyon) Hizmetleri:** Borsaya dahil bir maddenin alım satımından doğan anlaşmazlıkların çözümlenmesi için Borsa tarafından hakem heyetleri oluşturulmaktadır.
- **Enformasyon Hizmetleri:** Borsada oluşan fiyatların çeşitli yayın organları ile ilan edilmesi ticaret borsalarının temel görevleri arasındadır. Bu hizmete ek olarak İzmir Ticaret Borsası, genel ekonomi ve tarım sektörüne ilişkin veritabanları oluşturmaktadır. Bu veriler, talep edilmesi durumunda üyelerin, araştırmacıların, akademisyenlerin, öğrencilerin ve diğer ilgili kurumların hizmetine sunulmaktadır.
- **Laboratuvar Hizmetleri:** Borsada alım-satıma konu olan bazı ürünlerin fiziksel ve kimyasal analizlerinin gerçekleştirildiği ve pamuğun çeşitli kalite özelliklerinin tespit edilebildiği HVI (High Volume Instrument) laboratuvarı bulunmaktadır. Ayrıca, 60 ton kapasiteli hakem niteliği taşıyan bir kantar hizmet vermektedir.
- **Sosyal Hizmetler ve Yardımlar:** Bayraklı'da "Borsa İlköğretim Okulu", öğrenci bursları, bazı kamu kurumlarına malzeme ve nakdi yardım gibi yardımlar yapılmaktadır.

İzmir Ticaret Borsası'nda işlem gören ürünler aşağıdaki başlıklar altında toplanmıştır : hububat, hububat mamülleri, bakliyat, yağlı tohumlar, küspe-prina, bitkisel yağlar, yün-yapak, pamuk, pamuk ipliği, çeşitli maddeler, keçi kılı, çekirdeksiz kru üzüm, kuru incir, kuru ve yaş meyveler, meyve çekirdekleri, çeşitli gıda maddeleri, orman ürünleri, peynir, tereyağ, etler, hayvanlar, hayvan derileri, bağırsaklar.

İzmir Ticaret Borsası'nın % 17 payla iştirak ettiği Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası 2005 yılında kurulmuş ve borsada ilk olarak pamuk, buğday, döviz, faiz ve İMKB endeksi sözleşmeleri işlem görmeye başlamıştır. Vadeli İşlemler Borsası, Türk ekonomisi ve finans kesimini dünya ile bütünleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan VOBAŞ, Türkiye'nin ilk özel borsası olma özelliğini taşımaktadır.

İzmir Ticaret Borsası, İzmir ili ve Ege bölgesi için büyük önem taşıyan pamuk, kuru incir ve kuru üzüm ürünlerinde coğrafi işaret tescili alınması amacıyla Türk Patent Enstitüsü'ne Ege inciri, pamuğu ve üzümü için başvuruda bulunmuş, üzümün "Ege Sultani Üzümü", pamuğun "Ege Pamuğu", incirin de "Ege İnciri" adı altında tescil işlemi sonuçlandırılmıştır. Böylece söz konusu ürünlerde Ege Bölgesinin sahip olduğu haklı ün tescillenmiş, Ege'de gerçekleştirilen

üretimin, diğer yörelerin üretimi ile karışması önlenerek, özellikle kaliteli üretim yapan üreticilerin gelirlerinin artırılması amaçlanmıştır.

5.5.3.18. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş. (VOB)

VOB, 4 Temmuz 2002 tarihinde kurulmuş ve 4 Şubat 2005 tarihinde faaliyete geçmiştir. Borsada alınıp satılan sözleşmeler şu an için vadeli işlem sözleşmeleridir. İleride opsiyon sözleşmeleri de kota edilecektir. Finansal sözleşmeler olarak VOB'da döviz, faiz ve hisse senedi endeksi sözleşmeleri işlem görmektedir. Emtia olarak ise pamuk, buğday ve altın vadeli işlem sözleşmeleri bulunmaktadır. Türkiye'nin önde gelen kurumlarının 11'i şirketin hissedarlarını oluşturmaktadır. Şirketin ödenmiş sermayesi 9 milyon TL'dir.

Hissedarların sahip oldukları pay oranları aşağıda belirtilmiştir:

• TOBB	%25
• İMKB	%18
• İTB	%17
• Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	% 6
• Akbank T.A.Ş.	% 6
• Vakıf Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	% 6
• Garanti Bankası T.A.Ş.	% 6
• İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	% 6
• Türkiye Sermaye Piyasaları Aracı Kuruluşlar Birliği	% 6
• İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	% 3
• Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş.	% 1

Vadeli işlem ve opsiyon borsaları liberal ekonomik sistemlerin vazgeçilmez kurumlarından biridir. 2006 yılı rakamlarına göre dünya genelinde vadeli işlem borsalarının işlem hacmi 1,8 katrilyon ABD Dolarının üzerinde olup, işlem gören sözleşme adedi 11 milyar civarındadır.

Serbest pazar ekonomisine sahip ülkelerde fiyatlar piyasada gerçekleşen arz ve talebe göre oluşmaktadır. Türkiye'de özelleştirme giderek hız kazanmakta ve hükümetler serbest pazar ekonomisinin koşullarını sağlamaya yönelik politikalar uygulamaktadır. Bu olgunun paralelinde ülkeler arasında sermayenin serbest dolaşımı teşvik edilmekte ve bu alandaki kısıtlamalar uygulamaya konulan yeni düzenlemelerle kaldırılmaktadır. Serbest pazar ekonomisi bağlamında oluşan bu gelişmeler sonucunda Türkiye'de faaliyet gösteren tüm

firmalar global ekonomik dalgalanmalara karşı daha hassas hale gelmektedir. Bu nedenle risk yönetimi araçlarına duyulacak ihtiyaç son derece belirgin olup, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası bu riskleri yönetmek isteyenlere önemli fırsatlar ve enstrümanlar sunmaktadır.

Söz konusu risk yönetim ihtiyacını daha etkin bir şekilde karşılamak amacıyla Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası yeni ürünlerin geliştirilmesi konusundaki çalışmalarını sürdürmektedir.

5.5.3.19. Deniz Ticaret Odası

Kısaca Deniz Ticaret Odası olarak da bilinmekte olan İstanbul ve Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz Bölgeleri Deniz Ticaret Odası, Türk deniz ticaret sektörünün önemli bir mesleki kuruluşu olup, merkezi İstanbul'dadır. Şubeleri ise İzmir, Bodrum, Marmaris, Antalya, İskenderun, Fethiye ve Karadeniz Ereğlisi, Batı Karadeniz Bölgesi Şubesidir. Ayrıca, Ankara'da bir İrtibat Bürosu ve Türkiye'nin tüm kıyı il ve ilçelerinde temsilcilikleri vardır. Deniz Ticaret Odası ilk olarak 26 Ağustos 1982'de İstanbul Deniz Ticaret Odası olarak kurulmuş ve daha sonra faaliyet alanı Marmara Denizi Bölgesi, Türkiye'nin Ege kıyısı ve Akdeniz kıyısı bölgelerini ve nihayet ülkenin Karadeniz kıyısını kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Deniz Ticaret Odası'nın en önemli amaçları; üyelerinin çıkarlarının korunması, denizcilerin ortak ihtiyaçlarının karşılanması, denizcilik mesleğinin geliştirilmesinin sağlanması, mesleki faaliyetlerin kolaylaştırılması, ortak kuralların oluşturulması, denizcilik sorunları hususunda makamlara tavsiyelerde bulunulması ve aynı zamanda denizcilik mesleğinin disiplin, ahlak ve dayanışmasının korunmasıdır.

Deniz Ticaret Odası'nın başlıca faaliyetleri; deniz taşımacılığıyla ilgili kuralları ve uygulamaları saptamak, araştırmalar yapmak, deniz taşımacılığı hakkında bilgi toplamak, deniz ticaretinin ulusal taşımacılık politikasına uygun olarak gelişmesini sağlamak, Türk limanlarının imkanları ve tarifeleri hakkında yabancı kuruluşlara bilgi vermek, denizcilikle ilgili uluslararası örgütlere üye olmak, bunların faaliyetlerini izlemek ve kanunda belirtilen diğer görevleri yerine getirmektir.

Deniz Ticaret Odası'nın üyeleri arasında; gemi sahipleri, gemi işletmecileri, gemi acenteleri, gemi alım-satım komisyoncuları (brokerler), sevkiyat acenteleri (forvarderler), yükleme, boşaltma ve istifleme yapan şirketler (stevedorlar), yükleme ve boşaltmada puvantaj yapan şirketler (tali şirketleri), gemi klas kuruluşları, gemi sigorta şirketleri, sigortacılar ve bunların acenteleri, gemi sörveyörleri ve uzmanları, kurtarma, kılavuzluk, deniz dibinin taranması,

yatçılık, marina operatörlüğü, gemi levazımı sağlama gibi yardımcı hizmetlerde çalışanlar bulunmaktadır. Deniz Ticaret Odası'nda 40 Meslek Komitesi bulunmaktadır.

Deniz Ticaret Odası; Türkiye Ticaret, Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği'nin (TOBB) ve aynı zamanda Uluslararası Deniz Ticaret Odası'nın (ICS), Uluslararası Ticaret Odaları-Uluslararası Denizcilik Bürosu'nun (IMB), Brokerler ve Acenteler Ulusal Birlikleri Federasyonu'nun (FONASBA), Baltık ve Uluslararası Denizcilik Konseyi'nin (BIMCO), Avrupa Topluluğu Brokerler ve Acenteler Birliği'nin (ECASBA) ve Bağımsız Tanker Sahipleri Uluslararası Birliği'nin (INTERTANKO) ve Baltık Borsası'nın (The Baltic Exchange) üyesidir.

Deniz Ticaret Odası her yıl "Deniz Sektörü Raporu" nu çıkarır. Ayrıca, denizcilik alanında hazırlanan çeşitli inceleme kitapları ve araştırmalar yayınlamakta olup, "Deniz Ticareti" adlı aylık bir denizcilik dergisi de çıkarmaktadır.

Deniz Ticaret Odası'nın görev ve faaliyetleri aşağıda sıralanmıştır :

1. Modern teknolojinin tüm araçlarını kullanarak üyeleriyle iletişim kurup, düzenli olarak yayınladığı sirkülerle üyelerine sektörle ilgili duyurular yapmak,
2. 40 adet Meslek Komitesi, İhtisas Komiteleri, Yönetim Kurulu ve Meclisi ile üyelerinin menfaatlerini gözetmek,
3. Aylık olarak Deniz Ticaret Dergisini Türkçe ve İngilizce olarak yayınlayıp, yurtiçinde ve yurtdışında yaklaşık 10.000 adet üyeye ulaştırmak,
4. Üyelerinin yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası ihtiyaçlarını tespit etmek için araştırmalar yapıp, çözüm önerileri ve politikalar belirlemek,
5. Üyelerinin görüşlerinin yetkili otoritelere doğru ve anlaşılır bir şekilde iletilmesini temin etmek,
6. Her yıl denizcilik sektörünün mevcut durum tespitini, gelişmeleri, araştırma ve analizleri içeren detaylı Sektör Raporunu Türkçe ve İngilizce olarak yayınlayıp bu raporun yurtiçinde ve yurtdışında etkin bir şekilde dağıtımını temin etmek,
7. Denizcilik sektörü ile ilgili 60'ın üzerinde kitap bastırmak,
8. Üyelerin ihtiyaçlarına ve taleplerine cevap verebilecek kalitede ve katma değeri yüksek bilgi ve danışmanlık hizmetlerini sağlamak,
9. Üyeleri ile ilgili kapsamlı bir veritabanı oluşturmak,

10. Her iki yılda bir Türkiye'nin en büyük denizcilik organizasyonu olan "EXPOSHIPPING Uluslararası Denizcilik Fuarı ve Konferansı" nı düzenlemek,
11. Sektörün gelişimine katkı sağlayacak birçok yurtdışı fuar organizasyonuna katılıp, katılım sağlamak,
12. Ulusal ve uluslararası business-to-business olaylarında etkin bir rol oynayarak üyelerine iş geliştirme fırsatları sağlar,
13. Sektörün gelişimine katkı sağlayacak çok sayıda konferans, seminer, panel, kurslar vb. düzenlemek,
14. Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) eğitim programına göre güverte ve makina zabiti yetiştiren yüksek okul seviyesinde denizcilik okulu ile denizcilik sektörüne hizmet edip, hem de ülkemizin genç nüfusuna istihdam olanakları yaratmak,
15. Bir çok uluslararası denizcilik kuruluşlarına üyeliği ile ulusal ve uluslararası denizcilik ticaretinin gelişimine katkı sağlamak,
16. 5174 sayılı kanunda belirtilen tüm görevlerini kusursuz olarak yerine getirmek.

5.5.3.20. İzmir Ziraat Odası

Ziraat Odaları, meslek hizmetleri görmek, çiftçilerin müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, meslekî faaliyetlerini kolaylaştırmak, çiftçilik mesleğinin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak, meslek disiplin ve ahlâkını kollayıp gözetmek, çiftçilikle iştigal edenlerin meslekî hak ve menfaatlerini korumak amacıyla kurulan, tüzel kişiliğe sahip kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.

İzmir ili ve ilçelerinde toplam 19 adet Ziraat Odası bulunmaktadır. 19 Odanın üye sayısı 126.000'dir. İzmir Ziraat Odası'nın üye sayısı ise 2.600'dür.

Ziraat Odasının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

1. Tarım ve çiftçilikle ilgili haber ve bilgileri toplamak, gerekli inceleme, endeks ve istatistiki çalışmaları yapmak ve yayımlamak, gerektiğinde ilgililerce istenilen bilgi ve kayıtları vermek,
2. Kamu ve özel kurum, kuruluşlara faaliyet konuları ile ilgili önerilerde bulunmak, işbirliği yapmak; ticaret ve sanayi odalarına, borsa, hâl ve mezbahalara, umumi

sergilere, biçerdöver kontrolleri için oluşturulacak komisyonlara ve gerekli gördüğü diğer yerlere temsilci göndermek,

3. Tarımın gelişmesi için gerekli gördüğü mevzuat değişikliklerinin yapılabilmesi veya yeni mevzuat oluşturulması hususunda birliğe önerilerde bulunmak,
4. Tarım ve kırsal kesimin kalkınması için her türlü eğitim, yayım ve danışmanlık faaliyetlerinde bulunmak, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak, katkı ve önerilerde bulunmak,
5. Çiftçi kayıtlarını tutmak, çiftçilikle ilgili bilgi ve belgeleri düzenlemek, her türlü tarımsal desteklere ilişkin gerekli bilgi ve belgeleri çiftçilere ve ilgili kuruluşlara vermek,
6. Çiftçilerin tarımsal girdilerini teminen her türlü faaliyette bulunmak,
7. Yurt içi veya yurt dışı fuar, sergi düzenlemek ve katılmak, müsabakalar düzenlemek,
8. Meslek ihtilaflarında hakem olmak, mahkemelere bilirkişi göndermek
9. Yurt içi ve Birliğin izniyle yurt dışındaki diğer meslek odaları ve kuruluşlarla işbirliği yapmak,
10. Bütçe imkânlarına bağlı olarak;tarım ve kırsal kalkınma ile ilgili olmak üzere her türlü teknik, idarî ve sosyal hizmet müesseseleri kurmak, satın almak, kurdurmak, hizmet satın almak, hizmet satmak, yurt içi ve yurt dışı konsorsiyum kurmak, gerekli olduğunda personel istihdam etmek, her türlü bitki ve hayvan sağlığı ile ilgili teşhis tedavi hizmetlerinde bulunmak, organize tarım ve/veya hayvancılık bölgelerinin ihdası organizasyonunda bulunmak, bu konuyla ilgili her türlü işbirliği yapmak,
11. Kuruluş amacına uygun olarak kooperatif ve şirket kurmak, iştirak etmek ve sigorta acenteliği yapmak,
12. Odalara kayıtlı muhtaç çiftçi çocuklarının, yurt içinde eğitimleri veya ihtisas ya da stajları için Birliğin onayı ile burs vermek.

5.5.4.Özel Kuruluşlar ,Kooperatifler

5.5.4.1. Özel Kuruluşlar

Tablo 228: İzmir’de Anonim ve Limited Şirketler

	NEVİ	Birim	2005	2006
Ticari Şirketler	Anonim Şirketler	Adet	5.682	4.264
	-	Adet	44.588	34.508
	Kollektif Şirketler	Adet	557	265
		Adet	30	34

Kaynak: İzmir İli Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü Çalışma Raporu, Temmuz 2007, <https://www.sanayi.gov.tr/webedit/> 22.11.2007

Capital Dergisi'nin "Capital 500" adıyla 10 yıldır yayınlamakta olduğu ve özel sektörün gerçek gücünü ortaya koyan "Türkiye'nin En Büyük 500 Özel Şirketi 2006" araştırmasında en temel kriter 'ciro büyüklüğü'dür. 2006 yılında 500 'üncü sırada bulunan şirket cirosu 65,9 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. İlk 500 şirket arasına giren firmaların 273'ü İstanbul'dan, 39'u İzmir'den, 33'ü Ankara'dan, 31'i Bursa'dan gelmektedir. Bu illeri Kocaeli, Kayseri ve Gaziantep izlemektedir. Araştırmada temsil edilen il sayısı 35 olmakta ve bunun bir önemli nedeni de üretimin Anadolu'da, şirket merkezinin İstanbul'da bulunmasıdır. Aşağıda İzmir'deki firmaların hangi sektörlerle ön plana çıktıkları verilmiştir.

Tablo 229: Türkiye'nin En Büyük 500 Özel Şirketin ilk 40 firması 2006/İzmir

CAPITAL 500 / İZMİR ÖZEL ŞİRKETLER	
Firma Adı	Sektör
JTI Tütün Ürünleri Pazarlama	Tütün
Philsa Sigara ve Tütüncülük	Tütün
BMC Sanayi ve Ticaret	Otomotiv
İzmir Demir Çelik	Demir-Çelik
Kipa	Perakende
BTA	Tütün
Yaşar Birleşik Pazarlama	Gıda-İçecek
JTI Tütün Ürünleri Sanayi	Tütün
Çimentaş	Çimento
Pınar Süt	Gıda-İçecek
Vestel Komünikasyon Sanayi	Elektronik
Özkan Demir Çelik Sanayi	Demir-Çelik
Batı Çimento	Çimento
Tariş Pamuk	Gıda-İçecek
Menderes Tekstil	Tekstil-Konfeksiyon
CMS Jant ve Makine	Otomotiv
Pınar Entegre Et	Gıda-İçecek
DYO Boya Fabrikaları	Kimya
Tire Kutsan	Ambalaj
*	Gıda-İçecek
Abaloğlu Yem-Soya	Gıda-İçecek
Yaşar Dış Ticaret	Dış Ticaret
Akzo Nobel Kimya San.	Kimya
Ege Profil	Plastik
Tukaş Gıda Sanayii	Gıda-İçecek
Ege Seramik	Cam-seramik
Tuborg	Gıda-İçecek
Üniteks Gıda Tekstil	Tekstil-Konfeksiyon
Cevher Döküm Sanayi	Makine
Ege Gübre	Kimya
Çamlı Yem Besicilik Sanayi	Gıda-İçecek
*	Plastik
Çimbeton	Çimento
Lio Yağ	Gıda-İçecek
S.S.Tariş Üzüm Tarım Satış	Gıda
Klimasan	Makine
Ekoten Boya Apre Terbiye Tekstil	Tekstil-Konfeksiyon
Egeplast	Plastik
Batı-Söke Çimento	Çimento

Kaynak: <http://www.capital500.net/capital/ca07.htm>

5.5.4.2. Kooperatifler

İzmir'de kooperatifler sayısal olarak değerlendirildiğinde 5.012 adet ile yapı kooperatiflerinin 1. sırada, 186 adet ile motorlu taşıyıcılar kooperatiflerinin de 2. sırada olduğu görülmektedir. Tarımsal amaçlı yapı kooperatiflerinin oldukça düşük sayıda olması dikkat çekicidir.

Tablo 230: İzmir'de Kooperatifler

KOOPERATİFLER		Birim	2005	2006
Yapı Koop.	Konut Yapı Kooperatifleri	Adet	5.874	5.012
	Toplu İşyeri Yapı Kooperatifleri	Adet	107	134
	Küçük Sanayi Kooperatifleri	Adet	50	29
	Kooperatif Birlikleri	Adet	25	25
	Diğer Yapı Kooperatifleri	Adet	42	58
Esnaf Ve Sanatkar Koop.	Esnaf Kefalet Kooperatifi	Adet	44	44
	Küçük Sanayi İşletme Kooperatifi	Adet	50	24
	Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi	Adet	150	186
	Temin, Tevzi, İmalat Kooperatifi	Adet	9	8
Tüketim Koop.	Tüketim Kooperatifleri	Adet	239	126
	Yardımlaşma Kooperatifleri	Adet	(-)	(-)
	Diğer Kooperatifleri	Adet	(-)	7
Tarımsal Amaçlı Koop.	Tarım Satış Kooperatifleri	Adet	25	25
	Tarım Kredi Kooperatifleri	Adet	(-)	(-)
	Tarım Kalkınma Kooperatifleri	Adet	(-)	(-)
	Su Ürünleri, Sulama, Hayvancılık	Adet	(-)	(-)
	Diğer Kooperatifler	Adet	106	95
Toplam			6.721	5.773

Kaynak: İzmir İli Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü Çalışma Raporu, Temmuz 2007

<https://www.sanayi.gov.tr/webedit/> 22.11.2007

5.5.4.3. Uluslararası Temsilcilikler ve Kuruluşlar

İzmir’de Federal Almanya Cumhuriyeti, Romanya ve Yunanistan’ın başkonsolosluğu, İngiltere, İtalya ve KKTC’nin konsolosluğu, aşağıdaki tabloda isimleri yer alan 44 ülkenin de fahri konsoloslukları bulunmaktadır (İzmir Valiliği Protokol Listesi, 2007).

Tablo 231: İzmir’de Başkonsolosluklar

BAŞKONSOLOSLUKLAR
Federal Almanya Cumhuriyeti
Romanya
Yunanistan
KONSOLOSLUKLAR
İngiltere
İtalya
KKTC

Tablo 232: İzmir’de Konsolosluklar

FAHRİ KONSOLOSLUKLAR	
Hindistan	İsviçre
Malezya	İzlanda
Endonezya	Litvanya
Güney Afrika Cumhuriyeti	Macaristan
Bangladeş	Malta
The Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM),	Meksika
A.B.D.	Moğolistan
Arnavutluk Cumhuriyeti	Moldova
Belarus Cumhuriyeti	Norveç
Belçika	Pakistan
Brezilya	Rusya Federasyonu
Bosna-Hersek	Türkmenistan
Çek Cumhuriyeti	Ürdün
Danimarka	Kazakistan
Estonya	Hırvatistan Cumhuriyeti
Fas	Slovakya
Fildişi Sahili Cumhuriyeti	Sırbistan Karadağ
Finlandiya	Slovenya
Fransa	Ukrayna
Gürcistan	Filipinler
Hollanda	
İspanya	
İsveç	
Portekiz	

Kaynak: İzmir Valiliği Protokol Listesi

6. ALTYAPI

6.1. Ulaşım, Haberleşme ve Depolama Altyapısı

6.1.1. Ulaşım Altyapısı

6.1.1.1. Karayolları

İzmir İli sınırları içinde karayolu ulaşımı; 545 km devlet yolu, 769 km il yolu, 272 km otoyol ve 3.968 km köy yolu ile sağlanmaktadır (Karayolları 2. Bölge Müdürlüğü, 2007). Köy yollarının yüzde 78'i asfalt olup, asfaltsız köy yolu bulunmamaktadır.

İzmir'in karayolu altyapısının temelini, il merkezinden başlayan ve kuzeyde Çanakkale yönüne, kuzey doğuda Manisa üzerinden Balıkesir, Bursa ve İstanbul'a, doğuda Uşak, Afyon üzerinden Ankara'ya, güneyde Aydın üzerinden Denizli ve Muğla yönlerine bağlantıyı sağlayan karayolları olduğu görülür.

İzmir'in kuzey kesiminde yer alan ilçelerine ulaşım İzmir-Çanakkale yolu olarak bilinen aks üzerinden sağlanmaktadır. Bu aks, İzmir'in merkezinden, Konak ilçesinden başlayarak Karşıyaka, Çiğli, Menemen, Aliağa ve Dikili ilçelerinden geçerek Balıkesir il sınırlarına ulaşmaktadır. İzmir'in kuzeyde, kıyıda yer alan ilçelerinden Foça'ya bu aks üzerinden Menemen-Aliağa arasından sağlanan bağlantıyla ulaşılırken, Bergama ve Kınık ilçe merkezlerine Dikili kavşağı öncesinde doğuya Bakırçay Havzası'na yönelen D-240 karayolu ile ulaşılmaktadır. Bu aks doğu yönünde Manisa'nın Soma, Kırkağaç ve Akhisar ilçelerine de bağlantı vermektedir.

İzmir-Çanakkale karayolundan Menemen'de doğu yönünde, Emiralem ve Muradiye üzerinden bağlantı veren bir yol ile Manisa il merkezine ulaşılabilir. Bu aks, İç Ege'nin Aliağa'da bulunan rafineri tesisleri ile bağlantısının sağlandığı giderek önem kazanan akslardan biridir.

İzmir il merkezinden güneye yönelen İzmir-Aydın karayolu aksından ise Gaziemir-Torbalı-Selçuk ilçe merkezleri geçilerek Aydın il sınırına ulaşılmaktadır. Bu akstan Torbalı ilçesi sonrasında ayrılan ve doğuya yönelen D-310 karayolu ile Tire-bayındır-Ödemiş-Kiraz ve Beydağ ilçe merkezlerine ulaşılmaktadır. Bu akstan doğuda Manisa'nın Sarıgöl ilçesine ulaşım sağlanmaktadır.

İzmir ile Anadolu'nun iç kısımlarının bağlantısını sağlayan karayolu bağlantısı, İzmir merkezden doğuya yönelen D-300 karayoludur. Bornova ve Kemalpaşa ilçelerini geçerek Manisa'nın Turgutlu ilçesine ulaşan bu aks, Ahmetli-Salihli-Kula ilçelerini geçerek Uşak il merkezine ulaşmaktadır. Bu aks, İzmir-Ankara yolu olarak bilinmektedir. D-300 karayolu,

İzmir merkezden batıya yönelerek Çeşme ilçe merkezinde sonlanırken, aynı yönde bir de otoyol bağlantısı (O-31) bulunmaktadır.

5216 sayılı Yasa sonrasında İzmir'in Büyükşehir Belediyesi sınırı içinde bulunan ilçeleri dışında kalan ilçelere, karayolundan uzaklıklar Tablo 233'de gösterilmiştir.

Tablo 233: İzmir il Merkezinden ilçe Merkezlerine Karayolu Uzaklıkları

İlçe Merkezi	Uzaklık (km)	İlçe Merkezi	Uzaklık (km)
Bergama	102	Beydağ	141
Çeşme	89	Dikili	105
Kiraz	142	Karaburun	107
Tire	85	Kınık	119
Bayındır	78	Ödemiş	113

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü

Son yıllarda tamamlanarak kullanıma açılmış olan İzmir-Aydın ve İzmir-Çeşme otoyol bağlantıları ile ildeki karayolu altyapısı daha da gelişmiştir. İilde, yatırım programında yer alan projelerin, otoyol dahil proje bedeli 4.612 milyon TL olarak belirlenmiştir. Bunun 4.226 milyon TL tutarındaki kısmı 2006, 161.2 milyon TL tutarındaki kısmı ise 2007 yılında hedefleri gerçekleştirmek üzere harcanmıştır (Karayolları 2. Bölge Müdürlüğü, 2007). İzmir il sınırları içindeki karayolu bağlantılarının güncel yapım durumuna ilişkin bilgiler aşağıda özetlenerek verilmiştir.

İzmir Çevre Yolu - Aydın Otoyolu:

İzmir Çevre Yolu-Aydın Otoyolu, 146 km otoyol ve 21 km bağlantı ve kavşak yolları olmak üzere toplam 167 km uzunluğundadır. 146 km otoyolun, 96 km'lik kısmını İzmir-Aydın Otoyolu, 50 km'lik kalan kısmını ise İzmir Çevre Yolu oluşturmaktadır.

Çalışmalara 1988 yılında başlanmıştır. 2006 yılı sonu itibariyle toplam 2,917 milyon ABD doları harcama yapılarak %94 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır. İzmir Çevre Yolunu oluşturan Kuzey ve Güney dallarının toplamı 51 km olup Ocak 2007 tarihinde Girne Kavşağı-Sanayi Kavşağı arasındaki 11,5 km'lik 2.etabın trafiğe açılmasıyla toplam 41 km Çevre yolu trafiğe açılmıştır

Örnekköy Kavşağı-Çiğli Kavşağı- Sasalı Kavşağı arasında toprak işleri, sanat yapıları, köprü ve viyadük çalışmaları için 2007 yılında 138,3 milyon TL harcanmıştır ve bu çalışmalara devam edilmektedir. Tüm bu çalışmalara ek olarak; şehir geçişinin rahatlama amacıyla Sasalı bağlantısının Aliağa'ya kadar uzatılması hedeflenmiş olup bu amaçla 37 km'lik proje ihalesi yapılmıştır.

İzmir – Urla - Çeşme Otoyolu (İkiz tepe – Konak - Doğanlar Arası):

78 km'lik İzmir-Urla-Çeşme Otoyolu ile Kent Geçişinin 19 km'lik kesimi (Konak Köprülü Kavşağı dahil) önceki yıllarda tamamlanmıştır. Cumhuriyet Meydanı-Alsancak Limanı arası Kordon Yolu deniz dolgusu ve Konak Köprülü Kavşak inşaatları SİT nedeniyle durdurulmuştur. Büyükşehir Belediyesi'nin İzmir 1 No'lu K.T.V.K. Kuruluna dolgu fazlasının kaldırılması için yaptığı müracaata olumlu yanıt verilmesi üzerine kordon dolgusu üzerine sürsaj amacıyla getirilen taş dolgunun kaldırılması işine 07.05.1999 tarihinde başlanmış olup çalışmalara devam ederken 10.02.2000 tarihinde tüm çalışmalar durdurularak şantiye tesisleri ile iş makineleri bu mahalden kaldırılmıştır. Alsancak Limanı ek viyadüğü ise Danıştay 6. Dairesinin kararı ile durdurulmuştur. Hukuki süreç devam etmektedir.

Urla-Karaburun Kavşağı'nda 2 km'lik kesim tamamlanmıştır. Hukuki sürecin tamamlanması sonucu Konak Köprülü Kavşağı'nın yapım çalışmalarına 18.05.2005 tarihinde başlanmış olup çalışmalar Ledli süliyet aydınlatması dahil tamamlanmıştır.

7,5 km'lik Karaburun bağlantı yolu, 2006 yılı sonuna kadar asfalt sathi kaplamalı bölünmüş yol olarak tamamlanıp trafiğe açılmıştır.

2007 yılında 3,5 milyon TL'si harcanarak Manisa istikametinden Bornova'ya giriş kavşak kolu ile Bornova'dan çıkış kolu çalışmaları tamamlanmıştır. 2008 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi sorumluluğunda olan kamulaştırma sorunlarının çözülmesi durumunda Bornova Köprülü Kavşağı'ndaki köprü çalışmalarına başlanacaktır.

Bugüne kadar 400 milyon dolar harcanan projenin tamamlanabilmesi için, Kordon Yolu ve Liman Viyadükleri için Koruma Amaçlı İmar Planının tarafların uyuşması ile hazırlanarak onaylanması gerekmektedir. Bu aşamadan sonra 105 milyon dolar harcama yapılarak proje kesintisiz tamamlanacaktır. Projeye ayrılan 2008 yılı ödeneği 5 milyon TL'dir.

İzmir - İstanbul Otoyolu:

Otoyolun uygulama projesi ve mühendislik hizmetleri işi üç ayrı kesim halinde ihale edilmiştir. 65 km'lik (Balıkesir-Edremit) Ayrancılar-Kırkağaç kısmı, 56 km'lik Kırkağaç-Manisa kısmı ve 57 km'lik Manisa-İzmir kısmı 1997 tarihinde ihale edilmiştir. Toplam 178 km olan proje çalışmaları tamamlanmış, kamulaştırma planlarının çalışmalarına devam edilmektedir. Yolun yap-işlet-devret modeli ile ihale edilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Menemen - Manisa:

Yatırım programında yer alan 34 km uzunluğunda olup 18 km'si Manisa il sınırları içerisinde kalmaktadır. Yolun Muradiye-Manisa arasında kalan 10 km'lik kısmı bölünmüş yoldur. Karayolları Genel Müdürlüğü'nce 1995 yılında ihale edilen yolun yapımı sürmektedir.

İzmir - Manisa:

Bitümlü sıcak karışım kaplama yapımı programında yer alan 24 km uzunluğundaki yol 2x2 şeritli projelendirilmiş olup 13 km'si İzmir il sınırları içerisinde kalmaktadır. 2006 yılı sonu itibariyle 24 km bölünmüş yolun, 6 km'si yol aşınma seviyesinde, 18 km'si sathi kaplamalı olarak tamamlanıp trafiğe açılmıştır. 2007 yılında yolun 6 km'lik kısmı (gidiş yolu) bitümlü temel ve binder seviyesinde tamamlanmıştır. Ayrıca Çiçekli Kavşağı Alt geçidi ve bağlantı kolları (binder seviyesinde) bitirilmiştir. 2007 yılı sonu itibarı ile 6 km aşınma, 6 km binder (gidiş yolu), 12 km sathi kaplamalı olarak tamamlanmıştır.

2008 yılı ödeneği 1 milyon TL olup Çiçekli Kavşağı - (İzmir-Manisa) İl sınırı arasında 6 km'lik kısım BSK kaplama seviyesinde bitirilecektir. Yolun tamamının projeye uygun olarak BSK kaplamalı olarak bitirilebilmesi için *14 milyon TL* ödenek gerekmektedir.

Bornova – Turgutlu - Salihli:

89 km uzunluğundaki yolun 27 km'si İzmir il sınırları içerisinde, 62 km'si Manisa il sınırları içerisinde kalmaktadır. 2006 yılı sonu itibariyle projenin 49 km'si bitümlü sıcak karışım kaplamalı, 40 km'si asfalt sathi kaplamalı bölünmüş yol olarak tamamlanmıştır. 2007 yılında, Turgutlu şehir geçişinde eksik kalan sanat yapıları ve kavşak düzenleme çalışmaları yapılmış, 5 km'lik kesim, binder seviyesinde tamamlanmıştır.

2008 yılı ödeneği 3,5 milyon TL olup; Kemalpaşa Kavşağı-Yenmiş Köy Kavşağı arasında 7,5 km (gidiş-dönüş) ve Durasıllı Kavşağı – Eski Alaşehir Ayrımı arasında 5 km'lik (dönüş yolu) kesimde bitümlü sıcak karışım (BSK) kaplama yapılması hedeflenmiştir. Yolun projeye uygun olarak BSK ile kaplanarak tamamlanabilmesi için 67 milyon TL ödeneğe ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir.

İzmir - Çeşme Ayrımı – Seferihisar - Kuşadası:

Bitümlü sıcak karışım kaplama yapımı programında yer alan 22 km uzunluğundaki yol bölünmüş yol olarak projelendirilmiştir. Yolun Doğanbey-Gümüldür arası kısmında Birleştirilmiş Makine Parkı ile yol yapım çalışmaları devam etmekte olup, 2006 yılında 5 km'lik Doğanbey - Ürkmez arası sathi kaplamalı bölünmüş yol olarak tamamlanarak trafiğe açılmıştır. Ürkmez - Gümüldür arasında ise toprak işlerinde çalışmalar devam etmekte olup,

üstyapı ve sanat yapıları ihalesi 09.07.2007 tarihinde yapılarak çalışmalara başlanmıştır. 2007 yılında Ürkmez – (İzmir-Gümüldür) Ayrımı arasında kalan yolun 5 km'lik kısımda çalışılmış, 3 km sathi kaplamalı bölünmüş yol olarak trafiğe açılmıştır. Kalan 2 km'lik kısım PMT seviyesindedir, toprak işleri ve yol yapım çalışmalarına devam edilmektedir.

Karakoç Grubu Köprüleri (Karakoç, Şeytan, Kanal):

Seferihisar - Kuşadası yolunda bulunan köprülerin proje bedeli 2 milyon TL olup 2007 yılında 1.265 milyon TL harcanarak Karakoç Köprüsü giriş seviyesinde tamamlanmıştır. Kanal Köprüsü tamamlanarak trafiğe açılmıştır. Şeytan Köprüsü tabliye seviyesinde tamamlanmıştır. 2008 yılında köprülerin tamamlanması hedeflenmektedir.

Menderes - Ahmetbeyli:

Yatırım programında yer alan 31 km uzunluğundaki yolun proje bedeli 21 milyon TL'dir. Karayolları Genel Müdürlüğü'nce 1995 yılında ihale edilmiştir. Önceki yıllarda İzmir-Aydın ayrımı – Künerlik arasında 11 km'lik bölünmüş yol asfalt sathi kaplamalı olarak trafiğe açılmıştır. 2 km'lik Gümüldür geçişi ile İzmir-Aydın ayrımı – Künerlik arasındaki kavşaklar tamamlanmıştır.

Bergama-Soma-Akhisar:

Yatırım programında yer alan 89 km uzunluğundaki yolun 12 m platform genişliğinde bitümlü sıcak karışım kaplamalı olarak projelendirilen 35 km'lik Bergama-Soma kısmı Karayolları Genel Müdürlüğü'nce ihale edilmiştir. 2006 sonu itibariyle Bakırçay, Koyundere, Karadere ve Karadere 1 Köprüleri dahil sathi kaplamalı olarak bitirilerek trafiğe açılmıştır.

Karayolları Genel Müdürlüğü Olur'u ile Bergama-Soma Devlet Yolu projesi 1A sınıfından bölünmüş yol standardına alınmış olup; çalışmalar 2007 yılı itibariyle bölünmüş yola göre yapılmaktadır.

Kınık Çıkışı'ndan başlamak üzere Soma yönünde 6 km'lik kesim 2007 yılı içinde bölünmüş yol sathi kaplamalı tamamlanarak trafiğe açılmıştır. 2008 yılı ödeneği 500 bin TL olup işin tamamlanabilmesi için 26 milyon TL'ye ihtiyaç vardır.

Ayrıca Kınık-Soma arasında Bergama Km:0+000 olmak üzere Km: 25+300–35+510 arasında Soma Linyit İşletmelerinden sağlanan makine parkı ile toprak işlerinde ve Soma-Kırkağaç arasında püremanet toprak işlerinde çalışılmaktadır.

11.07.2007 tarihinde Bergama-Kınık-Soma-Akhisar Yolu (Kırkağaç ve Bakır Şehir Geçişleri) toprak tesviye, sanat yapıları ve üstyapı işleri yapım işi ihale edilmiştir. Çalışmalara 2008

yılında başlanacaktır. İhale süreci devam etmektedir. 2008 yılında yeterince ödenek temin edilmesi durumunda Kırkağaç Çevre Yolu'nun tamamlanarak trafiğe açılması hedeflenmektedir. Kırkağaç şehir geçişinin tamamlanması için *7 milyon TL* ödeneğe ihtiyaç vardır.

Aliağa – Ayvalık - 14. Bölge Hududu:

Acil Eylem Programı'nda yer alan 131 km uzunluğundaki yolun İzmir il sınırları içinde kalan 76 km'sinin 24 km'lik kısmı 2003'ten önceki yıllarda, 52 km'lik kısmı ise 2003–2006 yılları arasında asfalt sathi kaplamalı bölünmüş yol olarak tamamlanmış olup trafiğe açılmıştır. 2007 yılı ödeneği 3.250 milyon TL olup Gömeç-Edremit Kavşağı arasındaki 31 km'lik kesimde bölünmüş yol çalışmaları müteahhit firmanın devam edememesi sebebiyle feshedilmiştir. 2008 yılında bu kısmın ihalesi yapılarak çalışmalara başlanacaktır. Bu kesimin sathi kaplamalı bölünmüş yol olarak tamamlanması için *22 milyon TL* ödeneğe ihtiyaç vardır. 2008 yılı ödeneği *1 milyon TL*'dir. Ayrıca, 16.01.2007 tarihinde Aliağa-Bergama Ayrımı-Dikili arasındaki 56 km'lik kesimin bitümlü sıcak karışım yapılması işi ihale edilmiştir. Km:5+000–10+000 arasında toprak işlerinde çalışılmaktadır. Yolun tamamının BSK Kaplamalı tamamlanması için *34,8 milyon TL* ödenek gerekmektedir. Bu kısımda yer alan 2,5 km'lik Aliağa şehir geçişinin 2008 yılında tamamlanması planlanmaktadır.

Torbalı-Ödemiş-Kiraz:

Yatırım programında yer alan 91 km uzunluğundaki yolun 6,8 km'lik kısmının yapımı ihaleli olarak devam etmekte olup 3 km'si sathi kaplamalı olarak tamamlanmıştır. Bununla birlikte 12 m platform genişliğine yönelik proje çalışmaları da tamamlanmıştır.

Yolun 7 km'lik bir kısmı da 2007 yılı içerisinde 1A standardında sathi kaplamalı olarak tamamlanarak trafiğe açılmıştır. Ayrıca bu kesimde Fetrek Köprüsü ve Aslanlar DDY Üstgeçit Köprüsü tamamlanarak trafiğe açılmıştır.

Bu yol üzerinde 2006 ve 2007 yıllarında püremant olarak burun kesme ve yol genişletme şeklinde yolda iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar ve yolun bir kısmında (Bayındır Şehir Geçışı) üst yapı çalışmaları devam etmektedir (<http://www.kgm.gov.tr/yoldurum/bolge-2.htm>, 2008).

Belevi - Selçuk - Meryemana:

21 km'lik yolun 13 km'lik kesimi Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından 1998 yılında ihale edilmiştir. Proje kapsamında bugüne kadar 41 Milyon TL harcanmıştır.

2006 yılı sonu itibariyle Belevi Kavşağı-Selçuk Şehir Girişi ve Selçuk Çıkışı-Meryemana

kavşağı arası bölünmüş yol ve PMT üzeri sathi kaplamalı olarak toplam 10,4 km ile trafiğe açılmıştır. Selçuk Şehir Geçişinde 1,5 km parke çalışması yapılmıştır. 2007 yılında ise Selçuk Şehir Geçişinde 100 mt parke çalışması yapılmıştır.

2008 yılı ödeneği 200 bin TL olup 575 mt parke çalışması daha yapılarak şehir geçişinin tamamının parke yol olarak tamamlanması hedeflenmektedir. Projenin bitümlü sıcak karışım kaplamalı tamamlanabilmesi için *6,8 milyon TL*'ye ihtiyaç vardır.

İzmir Merkez-Menemen:

İzmir-Çanakkale yolu olarak bilinen aksın, İzmir Merkez-Menemen arasındaki kısmının Harmandalı ve Çiğli Kavşakları'nda alt geçit yapım çalışmaları devam etmektedir.

2007 Yılı Yatırım Programında Yer Alan ve Tamamlanmamış Projelerin Mevcut Durumu:

- Kiraz - Alaşehir yolunda Derbent Köprüsü onarımı çalışmasının iki açıklığı döşeme seviyesinde tamamlanmış, son açıklıkta çalışmalar devam etmektedir. 2008 yılında köprü yapımı tamamlanarak trafiğe açılacaktır.
- 31.10.2007 tarihinde Bergama - Kozak yolunda Tarihi Tekkeboğazı Köprüsü ve Menemen ilçesinde bulunan Tarihi İğnedere Köprüleri'nin onarım ihalesi yapılmış olup ihale süreci devam etmektedir. 2008 yılında ödenek durumuna göre tamamlanması hedeflenmektedir.

İzmir İlinde ileriye Dönük Yatırım Hedefleri:

- İzmir Çevre Yolu'nun Çandarlı' ya kadar devam ettirilmesi
 - 1.Etap: Sasalı-Eskifoça Kavşağı arasının proje ihalesi Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından TEMAT-AKSA O.G. Proje firmasına 829 bin TL ihale bedeliyle ihale edilmiş olup proje çalışmalarına 18 Eylül 2007 tarihinde başlanmıştır.
 - 2.Etap: Eskifoça Kavşağı - Aliağa Organize Kavşağı arasının proje ihale çalışmaları devam etmektedir.
 - 3.Etap: Aliağa Organize Sanayi Kavşağı - Çandarlı Kavşağı projelerinin Kara Yolları Genel Müdürlüğü tarafından 2008 Proje Yatırım Programına alınması çalışmaları devam etmektedir.

- Torbalı - Kemalpaşa - (İzmir-Turgutlu Ayrımı) bölünmüş yol yapılarak İzmir'in 2. alternatif Çevre Yolu gibi kullanılması hedeflenmektedir.
- İstanbul - İzmir Otoyolunun yapım ihalesinin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.
- İzmir - Ankara arasında otoyol proje çalışmalarının başlatılması hedeflenmektedir.
- İzmir - Aliağa yolunda ağır taşıtların yol açtığı tekerlek izleri trafiği tehlikeye düşürmektedir. Bu nedenle yolun üstyapı yenileme çalışmalarının başlatılması hedeflenmektedir.
- Akdeniz Bölgesi ve Denizli – Aydın - Muğla'dan gelebilecek transit trafiğin İzmir iline girmeden bölünmüş devlet yolu ile Turgutlu - Manisa yoluna aktarılmasını sağlayacak İzmir'in 2. alternatif Çevre Yolu olarak Torbalı – Kemalpaşa - (Ankara-Turgutlu) Ayrımı bölünmüş yolunun yapılması.
- (İzmir-Torbalı) Ayrımı - Ödemiş yolunun standartlarının yükseltilmesi.
- Kemalpaşa Çevre Yolu'nun bölünmüş yol olarak yapılması.
- Sathi kaplamalı olarak yapılan bölünmüş yolların bitümlü sıcak karışım kaplamalı yollara dönüştürülmesinin sağlanması.
- İzmir Çevre Yolu'nun devamı olarak proje ihalesi gerçekleştirilen Çiğli - Foça arasındaki yolun yapım ihalesinin gerçekleştirilmesi.
- (Çeşme-Urla) Ayrımı - Karaburun Yolu'nun 1A standardında yapım ihalesinin gerçekleştirilmesi.

6.1.1.2. Demiryolları

Demiryolu ulaşımında ise; İzmir'den Denizli, Ankara, Bandırma, Afyon, Ödemiş, Söke, Isparta yönlerine anahat taşımacılığı yapılmakta, Menemen-Aliağa, Kemalpaşa-Manisa, Tire-Torbalı akslarında bulunan sanayi bölgelerine demiryolu ile taşıma imkanı bulunmaktadır.

İzmir'in ülke demiryolu ulaşımında özel bir önemi vardır. Ülkemizin ilk demiryolu 1876 yılında İzmir-Aydın hattında yabancılar tarafından yapılmıştır. Bu hat, Küçük ve Büyük Menderes vadilerinin içlerine kadar uzanmakta ve tüm tarım ürünlerinin İzmir Limanı'na akmasını sağlayarak, Tire, Bayındır, Seferihisar, Çivril gibi ürün toplanma merkezlerine uzanmaktadır. İzmir'e Aydın yönünden gelen demiryolu Alsancak İstasyonu'nda, Manisa yönünden gelen demiryolu ise Basmane İstasyonu'na girerek sona erer.

İzmir'de eski hatların yenilenmesi ve ilave hatlar yapılmasıyla demiryolları, ticari taşımacılıkta olduğu kadar banliyö taşımacılığında da önemli bir işlev üstlenmiştir. Bornova, Buca, Gaziemir ve Büyük Çiğli ilçelerine banliyö trenleri işlemektedir. Ne var ki; yapılan yatırımların yeterli düzeyde olmaması bu işlevin etkinliğini azaltmaktadır. Pek çok demiryolu hattının yol üst yapısının değişmemesi nedeniyle lokomotif hızları düşmekte ve demiryolu çekiciliğini kaybetmektedir.

Menemen-Manisa güzergâhı Manisa'da ikiye ayrılmakta, Akhisar-Soma hattı Balıkesir-Eskişehir üzerinden Marmara'ya ve Orta Anadolu'ya güneydeki hat ise Turgutlu-Salihli üzerinden Uşak ve Afyon'a, güneydeki hat ise Torbalı-Ödemiş, Torbalı-Aydın-Denizli yönüne devam etmektedir.

Demiryolu ağı kent merkezinde Basmene ve Alsancak istasyonlarında sonlanmaktadır. Ulaştırma Bakanlığı DLHM Genel. Müdürlüğünden alınan bilgilere göre İzmir-Ankara bağlantısı için Bornova-Ulucak-Kemalpaşa üzerinden Turgutlu'ya bağlanan yeni bir hat önerisi yapılmıştır.

İzmir banliyö sisteminin geliştirilmesi projesi kapsamında, Büyükşehir Belediyesi'nce, kent içi ulaşım sistemlerinin entegrasyonuna dayalı olarak geliştirilen strateji çerçevesinde Aliağa-İzmir-Cumaovası arasında banliyö hatlarının kapasite, hız ve konfor unsurlarının geliştirilmesi ve otobüs, metro ve deniz ulaşımı ile bütünleştirilmesi kapsamında 1.etap ihalesi yapılmıştır.

İzmir kent içinde geçmiş yıllarda banliyö hattı olarak kullanılan ve Basmene-Bornova arasında çalışan 1865 yılında işletmeye açılmış olan hat ise geçtiğimiz yıllarda metro hattına dönüştürülmüş, Bornova'dan Basmene'ye kadar eski banliyö hattı değiştirilirken, Basmene-Üçyol arasında yeraltından metro hattı tamamlanmış ve işletmeye açılmıştır. Üçyol-Üçkuyular arasında metro çalışmaları sürmektedir. Bunun yanı sıra, İzmir kent merkezini kuzey-güney yönünde geçen Aliağa-Menderes arasındaki 80 km'lik mevcut demiryolu hattının metro standartlarına çıkarılmasına yönelik çalışmalara başlanmıştır.

Menderes-Aliağa arasındaki demiryolu hattının metro standartlarına getirilmesi amacıyla başlatılan projenin tamamlanmasıyla İzmir'in önemli sanayi tesislerinin bulunduğu kuzey aksı ile şehir merkezi arasında ve Adnan Menderes Havaalanı arasında hızlı, güvenilir ve konforlu ulaşım olanağı yaratılmış olacaktır. Üçyol-Bornova arasında çalışmakta olan İzmir Metrosu'nun Üçkuyular'a kadar uzatılmasına ilişkin yapım çalışmaları sürmektedir.

6.1.1.3. Limanlar

10 milyon ton/yıl kapasite kullanımı, 3000 m rıhtım uzunluğu ve 2757 gemi/yıl gemi kabul kapasitesi ile ülkemizin ikinci büyük limanı olan Alsancak limanı ile 30 milyon ton/yıl yükleme-boşaltma kapasiteli Nemrut iskeleleri, Dikili ve Çeşme limanlarını da bünyesinde barındırmaktadır.

Bir liman ve kıyı kenti olan İzmir'de, İzmir Alsancak Limanı ile Çeşme, Aliağa-Nemrut ve Dikili ilçelerindeki limanlar deniz ulaşımında önemli noktalar. Çeşme (Altinyunus) ve İzmir limanları aynı zamanda yolcu taşımacılığında da etkindir. İzmir'de denizyolu, kent içi ulaşımında da önemlidir. Kuzeyde Nemrut Körfezi'nde özel sektörce yapılmış olan dokuz iskele yük taşımacılığında kullanılmakta olup, sayıları giderek artmaktadır. Çandarlı'da, Kuzey Ege'nin en büyük limanı projelendirilmiştir. Bu limanlar dışında, Foça, Karaburun, Mordoğan, Urla, Güzelbahçe ve Sığacık'ta balıkçı barınakları mevcuttur. Sığacık ve Çeşme'de yat limanı inşaatı sürmektedir.

6.1.1.3.1. Alsancak Limanı

Konumu, Yönetimi, Veriler

İzmir Alsancak Limanı Türkiye'nin konteynır elleçlemede birinci limanı olmasıyla birlikte, demiryolu ve karayolu bağlantıları ile Avrupa, Ortadoğu ve Asya ülkeleri arasında önemli bir transit liman olma kapasitesine sahip, konumu itibariyle bölge içinde bir ana liman olmaya uygun, zengin tarımsal ve endüstriyel hinterlanda sahip, tamamı beton kazıklar üzerine oturtulmuş deniz ve hava şartlarına karşı doğal korunaklı bir limandır.

İzmir Alsancak Limanı, 1876 yılında işletmeye açılmış olup, Türkiye'nin en eski organize limanıdır. Türkiye Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından işletilmekte iken Yüksek Planlama Kurulu'nun 88/121 sayılı kararı gereğince 01.01.1989 tarihinde TCDD'ye devredilmiştir. 3 Mayıs 2007 tarihinde yapılan açık artırma ile İzmir Limanı'nın işletme hakkı 49 yıl süreyle en yüksek teklifi veren Global-Hutchison ve EİB LİMAŞ (Ege İhracatçı Birlikleri Liman Hizmetleri ve Taşımacılık A.Ş) Ortak Girişim Grubu'na bırakılmıştır. Bu girişim içinde yer alan Hutchison firması, dünyanın en büyük ve yoğun limanı olan Shanghai limanının altı konteynır terminalinden üçünün ortağı bulunmaktadır.

Limanın II Kısım Tevsii çalışmalarında sahada dolgu çalışmalarının çoğunluğu yapılmıştır. Şu an itibariyle 2757 gemi/yıl kabul kapasitesi bulunan, yıllık ortalama 80 milyon dolar net kâr ile çalışan limanda kalan çalışmaların tamamlanarak sahanın faaliyete geçmesi ile limanın arka saha ihtiyacı karşılanacak ve böylece 1200 metrelik bir rıhtım kazanılacaktır. Bu halde iş

kapasitesi %100 oranında artacaktır. Bu gelişmeler sağlandığında gelirin 180 Milyon Dolara ulaşması beklenmektedir.

Geniş bir hinterlanda sahip olan İzmir Limanı, yurt içine kara ve demiryolu ile bağlanmıştır. İzmir il sınırı içinde bulunan Adnan Menderes Havaalanı ise limana 25 km uzaklıktadır.

Modern bir konteynır terminaline sahip olan İzmir Limanı altyapı, ekipman ve eğitimli personeli ile konvansiyonel ve konteynır yüklemeleri, genel kargo, kuru yük ve sıvı yük gemileri ile birlikte yolcu ve ro-ro gemilerine de hizmet vermektedir. Liman, Ege Bölgesinin tarihi ve turistik yerlere yakınlığı nedeniyle yolcu terminal hizmetleri açısından da önem taşımaktadır. Limanda, 44 denizcilik acentesi faaliyette bulunmaktadır.

Türkiye'nin 2004 yılında yapmış olduğu 2.942.359 TEU'luk elleçlemenin yaklaşık %30'u olan 804.565 TEU'luk kısmı İzmir Alsancak Limanı'nda gerçekleştirilmiştir. Limanda feribot rampası dahil 24 adet gemi yanaşma yeri bulunmakta olup toplam uzunluk 3.400 metredir.

Tablo 234: Limanın Ambar Kapasitesi

Açık Saha m²	85.000
Kont.Açık Saha m²	295.000
Toplam Açık Saha m²	380.000 (beton saha)
Kapalı Saha m²	29.205
Kapalı Ambarlama Sahası Hacmi	171.012 m ³

Kaynak: TCDD Alsancak Limanı verileri, 2007

Alsancak Limanı'na ait rıhtım uzunlukları ve su derinliklerini detayları ile Tablo 224'de gösterilmiştir.

Tablo 235: Alsancak Limanına Ait Rıhtım Uzunlukları ve Su Derinlikleri

No	Uzunluk(m)	Derinlik (m)	No	Uzunluk(m)	Derinlik (m)
1	140	7	13	150	9.5
2	190	8.5	14	144	10
3	130	10.5	15	144	10
4	120	10.5	16	162	10
5	150	10.5	17	150	10
6	75	10	18	150	10
7	130	10	19	150	10
8	120	9.5	20	130	10.2
9	122	9.5	21	150	10.2
10	126	6	22	120	10
11	97	7,5	23	220	10
12	125	8	24	205	10

Kaynak: TCDD İzmir Liman İşletme Müdürlüğü, 2007

Tablo 236: 2000–2006 yılları Alsancak Limanı'nda tonaj ve TEU Faaliyetleri

Yıl	Yükleme ve Boşaltma (Tonaj)	Yükleme Boşaltma (Konteyner – TEU)
2000	8.164.470	464.455
2001	8.426.069	491.277
2002	9.652.714	573.231
2003	11.109.599	700.795
2004	12.500.265	804.565
2005	11.811.459	784.377
2006	12.269.933	847.926
2007	12.075.745	894.685

Tablo 237: İzmir Limanından İhracatı Gerçekleştirilen İlk Beş Ürün Grubu ve Değerleri

Ocak 2006-Aralık 2006			
Eşya Bazında Yapılan İhracat Değerleri (FOB \$)			
Eşya Grubu	AB ve EFTA ülkelerine yapılan	Üçüncü ülkelere yapılan	Toplam
- Makineler ve mekanik cihazlar	1.632.434.550	331.958.319	1.964.392.869
- Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünler, bitkisel ürünler, hayvansal ve bitkisel yağlar, gıda sanayi müstahzarları, meşrubat, alkollü içkiler, tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	844.100.017	651.967.496	1.496.067.513
- Özel dokunmuş mensucat, giyim eşyası ve aksesuarları, ayakkabı ve aksamı	1.012.425.144	246.962.523	1.259.387.667
- Nakil vasıtaları	793.562.112	241.358.553	1.034.914.765
-Taş, alçı, çimento vb. mamul eşya, seramik mamülleri, cam ve cam eşya, kıymetli taşlar, mücevherat	170.883.103	325.521.803	496.404.906

Tablo 238: İzmir Limanı'ndan İthalatı Gerçekleştirilen İlk Beş Ürün Grubu ve Değerleri

Ocak 2006-Aralık 2006			
Eşya Bazında Yapılan İthalat Değerleri (CIF \$)			
Eşya Grubu	AB ve EFTA ülkelerine yapılan	Üçüncü ülkelere yapılan	Toplam
- Makineler ve mekanik cihazlar	1.099.950.862	1.180.636.095	2.280.586.957
- Plastik, kauçuk ve mamülleri, deri, kösele kürk post ve bunlardan mamül eşya, ağaç ve ahşap eşya, mantar ve mamül eşya, odun veya selülozik maddelerin hamurları, kağıt karton ve mamülleri	870.214.065	385.014.099	1.255.228.164
- Nakil vasıtaları	582.613.324	208.246.865	790.860.189
- Adi metaller ve adi metallere eşya	381.984.379	283.656.984	665.641.363
- Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünler, bitkisel ürünler, hayvansal ve bitkisel yağlar, gıda sanayi müstahzarları, meşrubat, alkollü içkiler, tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	347.177.575	298.121.442	645.299.017

Kaynak: İzmir Gümrük Müdürlüğü, 2007

Türkiye'nin iş hacmi ve ihracat açısından en büyük limanı olan İzmir Alsancak Limanı'na ait ihracat ve ithalat bilgileri Tablo 238' de verilmiştir.

Tablo 239: Limanda Gerçekleşen İhracat ve İthalat

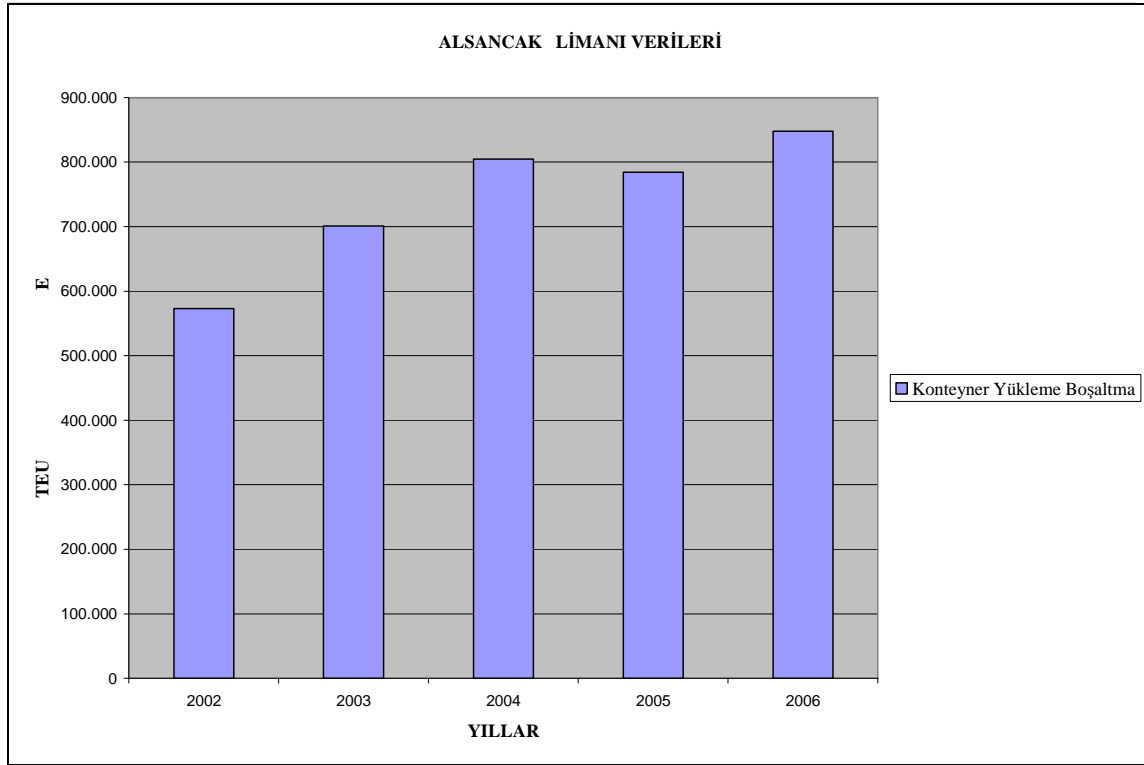
İthalat ve İhracat	2004	2005	Ocak-Aralık 2006
İhracat Miktar(FOB \$)	8.047.747.471	6.301.093.771	7.416.062.393
İthalat Miktarı (CIF \$)	5.896.692.566	6.084.538.018	6.937.177.428

Kaynak: İzmir Gümrük Müdürlüğü, 2007

Tablo 240: Gerçekleşen Konteynır Yükleme ve Boşaltma Değerleri

Yıl	Yükleme ve Boşaltma (Tonaj)	Konteyner Yükleme ve Boşaltma (TEU)
2002	9.652.714	573.231
2003	11.109.599	700.795
2004	12.500.265	804.565
2005	11.811.459	784.377
2006	12.269.933	847.926

Kaynak: TCDD İzmir Liman İşletme Müdürlüğü, 2007

Şekil 59: İzmir Alsancak Limanı Yükleme ve Boşaltma Faaliyetlerinin Yıllara Göre Değişimi

Türkiye'nin konteynır elleçlemede birinci ihraç limanı olan Alsancak Limanında, son beş yılda konteynır yükleme boşaltma faaliyetinde % 83 artış görülmüştür. 2000 yılında 464,455 TEU olan konteynır yükleme boşaltma, 2006 yılına kadar artan bir eğilim izlemiş ve 2006 yılında 847,926 TEU'ya yükselmiştir. Tonaj olarak bakıldığında ise İzmir Alsancak Limanı, 2000 yılından bu yana 4,105,463 tonluk bir gelişim göstermiştir.

Limana giriş çıkış yapan gemi sayısında da artış göze çarpmaktadır. 2005 yılı sonu itibariyle toplam 2,676 olan gemi sayısı, 2006 yılı sonunda % 11'lik değişimle 297 artarak 2,973'e çıkmıştır.

Turistik gemi sayısındaki yıllık değişim ise % 124'tür. 2005 yılı sonu itibariyle limana 50 turistik gemi gelmişken bu sayı 2006 yılı sonu itibariyle 112 olmuştur. Gelen turist sayısı da buna bağlı olarak yıllık % 188 gibi büyük bir oranda artmış ve 64,120'den 184,610'a yükselmiştir.

Limana karayolu ile giren yüklerde geçtiğimiz yıla göre % 16'lık, demiryolu ile giren yüklerde ise % 74'lük bir artış görülmüştür. Limandan karayolu ile çıkış yapan yüklerde geçen yıla göre % 4'lük bir artış, demiryolu ile çıkış yapan yüklerde ise % 34'lük bir artış görülmüştür.

Pilotaj / Römorkaj

Limana giren ve çıkan gemiler için kılavuz almak zorunludur. Pilotaj ve Römorkaj hizmetleri, 24 saat boyunca, TDİ tarafından verilmektedir.

Deniz Vasıtaları

90 ton kapasiteli bir yüzer vinç ile 1 adet palamar botu mevcuttur.

Elleçleme Ekipmanları

Terminaldeki konteynır elleçleme operasyonları 40 tonluk 5 adet gantry crane, 40 tonluk 19 adet lastik tekerlekli transtainer, 25–42 tonluk 20 adet dolu ve 8–10 tonluk 20 adet boş konteyner forklifti ile gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında 3–25 tonluk 7 adet rıhtım vinci, 5–25 tonluk 12 adet mobil vinç, 20 adet kısa mastlı forklift bulunmaktadır. Ayrıca, terminalde, reefer konteynırlar için uygun reefer panoları da mevcuttur. Konteynır yıkama tesisinin kapasitesi günlük 20 TEU'dur. Bunlara ek olarak; şahıs elleçleme ekipmanı kapsamında iki adet 100 tonluk MHC mevcuttur.

Dökme Yük Tesisi

Toplam 70.000 ton kapasiteli TMO'ya ait iki beton siloya sahip olan limanda rıhtımla bağlantılı bir konveyör sistemi de mevcuttur.

Bekleme Süresi

Son beş yılda dış ticaret hacmine bağlı olarak yükleme-boşaltması yapılan konteynır sayısında % 80 oranında bir artış söz konusudur.

Dış ticaretin artması, limandaki saha darlığı ve teçhizat yetersizliği, gemilerin açıkta beklemesine ve yükleme-boşaltma sürelerinin uzamasına sebep olduğundan 15.09.2004 tarihinden itibaren gemi sahipleri (armatörler) tarafından navlun ücretlerine ek olarak sıkışıklık zammı (congestion surcharge) alınması uygulaması başlamıştır.

Bu uygulama ve ek ücret miktarı, Akdeniz ve Kuzey Avrupa ülkelerine sefer yapan gemi sahiplerinin üye olduğu EMTA (Europe Mediterranean Trade Agreement-Avrupa Akdeniz Deniz Ticareti Antlaşması) tarafından belirlenmektedir.

2004 yılında limana gelen giden toplam 1160 gemiden, 476 adedi (% 41) 12 saatten fazla bekleme yapmıştır.

2005 yılında gemi sayısı 1642'ye ulaşmasına rağmen, 12 saatten fazla bekleyen gemi sayısı 322'ye düşmüştür. Bu sayının 130'u 24 saat üstü bekleme olup genel toplam içinde payı %

8'e tekabül etmektedir.

2006 yılının Ocak-Nisan döneminde 12 saatten fazla bekleyen gemilerin oranı % 24'tür. Dünya ortalamasına göre 6–12 saat arasında bekleme süresi normal, bu süreyi aşan beklemler ise sıkışıklık olarak değerlendirilmektedir.

Sıkışıklık zammı alınması gereken bekleme süresinin kaç saat olduğuna ilişkin bir kriter bulunmadığından hiç beklemeyen gemiden de, 3 saat bekleyenden de, 24 saat bekleyenden de aynı miktarda yani konteynır başına ortalama 30 Amerikan Doları sıkışıklık zammı alınmaktadır. Sanayici ve ihracatçılar, bu uygulama ile ilgili olarak gemi sahiplerinden ve Ulaştırma Bakanlığı'ndan çözüm üretilmesini talebinde bulunmaktadırlar.

Alsancak Limanı İhtiyaçları ve Gelişimi

- 1) Liman II. Kısım Tevsii çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir. Liman sahasının faaliyete geçmesi ile iş kapasitesinin %100 oranında artması, gelirin ise 180 Milyon Dolara yükselmesi beklenmektedir.
- 2) Kılavuzluk ve römorkaj hizmetlerinin işletme bünyesine alınması halinde %30 gelir artışı olacağı düşünülmektedir.
- 3) Limanın rekabet edebilirliği açısından son derece önemli olan gemilerin limandaki kalış sürelerinin kısaltılabilmesi için, limanda halihazırda Crane bulunmayan 20–21–22 nolu rıhtımlara Crane ve MHC, eşya rıhtımları için ise 35 ton kapasiteli iskele vinci temin edilmesi gerekmektedir. Bu araçların temini halinde gemilerin limanda kalış süresinin %50 oranında azalması ve yıllık gemi kapasitesinin artması beklenmektedir.
- 4) İzmir Körfezi'ne halihazırda 10.5 metre draftlı gemiler giriş yapabilmektedir. Kıtalararası yük taşıyan büyük gemiler, draft sorunu nedeniyle Körfeze girememektedirler. 14 metre derinliğinde 7,5 km uzunluğunda 250 metre genişliğinde bir kanalın yapılabilmesi halinde Limanın büyük gemi kabul potansiyeli ve dolayısıyla rekabet edebilirliği artacaktır.
- 5) Otoyolun Liman sahasından geçmekte olan kısmında yol ayakları ve üst köprü inşaatlarının bazı bölümleri yapılmış durumda beklenmektedir. Otoyol projesinin bundan sonraki yapımının iptali halinde liman sahasına kadar girmiş olan yolun taslak projeye göre devam ettirilerek Liman ulaşım yolu olarak C kapısındaki gibi yan yollarla iniş ve çıkış sağlanması, kent içi trafiği de rahatlatabilecektir.

6.1.1.3.2. Aliğa - Nemrut Limanı

Konumu, Yönetimi, Veriler

Aliğa ilçe sınırları içinde Aliğa Körfezi'ndeki iskelelerden başka bir de körfezin hemen kuzeyinde yer alan Nemrut Körfezi'nde iskeleler bulunmaktadır.

Planlı kalkınma kapsamında Bakanlar Kurulu Kararı ile Ağır Sanayi Bölgesi olarak kabul edilince, 1970'lerden itibaren sanayi yoğun bir ekonomi haline dönüşmüştür.

Petkim ile Tüpraş arasındaki sahil şeridinde gemi söküm tesisleri bulunmaktadır. MKE gemi söküm tesislerinin hemen yanında, birçok özel gemi söküm tesisleri de açılmıştır. Yine aynı sahil şeridinde Opet ve Total gibi petrol şirketlerinin yatırımları devam etmektedir.

Güzelhisar Çayı'nın yakınında olması nedeniyle su gereksinimi duyan kimya sektörü Aliğa'da, Demir-Çelik ve haddehane tesisleri Nemrut Körfezi'nde kurulmuştur. Güzelhisar çayı üzerinde kurulmuş olan Güzelhisar Barajı daha çok petro-kimya tesislerine hizmet vermektedir. Rafineri ise güneyde, Menemen yolu üzerinde, Gediz'den özel su alma yapılarıyla suyunu 20 km uzaklıktan getirmektedir.

Bölgede Petro-Kimya alanında Petkim, Tüpraş ve Petrol Ofisi; demir çelik alanında İzmir Demir Çelik, Ege Çelik, Habaş, Çebitaş, Dört Yıldız Demir Çelik, Akdemir Çelik, Özkan Demir Çelik, Sözden Demir Çelik, Kocaer Haddecilik, Kardemir Çelik, Erege Metal; akaryakıt depolama ve satış alanında Petrol Ofisi, Opet Petrolcülük A.Ş, Total Oil A.Ş, Tuta, Türk Petrol, Pet-Line; tüpgaz dolum alanında Totalgaz, İpragaz, Bizimgaz, Aygaz, Pegagaz, Ocakgaz, Milangaz ile diğer sahalarda Egegaz, Ege Gübre, Batı Beton A.Ş, Viking Kağıt ve Selüloz A.Ş gibi firmalar bulunmakta ve bu firmaların bir kısmı ise ihracata yönelik faaliyetlerini, Aliğa-Nemrut körfezinde sahip buldukları özel iskeleler aracılığıyla yapmaktadırlar.

Bu iskelelerden, hurda demir, hurda gemi, kömür, petrol kok taşkömürü, antrasit, çeşitli soventler, elektrot ferro silisyum, ferro silikon manganez, pik demir, kütük demir yüklenmesi boşaltılması faaliyetleri yapılmaktadır.

Aliğa Gümrük Müdürlüğü kayıtlarına göre, Gümrük Müdürlüğü'nün sorumluluğundaki sahada, 2004 yılında 2.209 gemi girişi - 822 çıkışı, 2005 yılında 1.920 gemi girişi – 1.031 çıkış, 2006 yılında ise 2.022 gemi girişi – 1.377 gemi çıkışı görünmektedir.

Yine Aliğa Gümrük Müdürlüğü'nün kayıtlarına göre bölgedeki ihracat ve ithalat hacmi Tablo 230'da sunulmuştur.

Tablo 241: Bölgedeki İhracat ve İthalat Hacmi

İthalat ve İhracat	2004	2005	Ocak-Aralık 2006
İhracat Miktar(FOB \$)	1.716.447.162	1.876.071.822	2.686.031.478
İthalat Miktarı (CIF \$)	5.396.138.289	8.142.160.371	10.027.290.412

Kaynak: Aliğa Gümrük Müdürlüğü, 2007

Ocak 2006 – Aralık 2006 dönemi için eşya bazında yapılan ihracat değerlerini detaylı olarak verecek olursak ilk 5 ürün grubu şunlardır:

Tablo 242: Nemrut Limanı'ndan Eşya Bazında Yapılan İhracat Değerleri (Aralık 2006 – Ocak 2006)

Ocak 2006-Aralık 2006 Eşya Bazında Yapılan İhracat Değerleri (FOB \$)			
Eşya Grubu	AB ve EFTA ülkelerine yapılan	Üçüncü ülkelere yapılan	TOPLAM
- Mineral maddeler, kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri	613.446.772	701.927.143	1.315.373.915
- Adi metaller ve adi metallere eşya	492.314.719	807.441.386	1.299.756.105
- Plastik, kauçuk ve mamülleri, deri, kösele kürk post ve bunlardan mamül eşya, ağaç ve ahşap eşya, mantar ve mamül eşya, odun veya selülozik maddelerin hamurları, kağıt karton ve mamülleri	11.551.819	11.933.226	23.485.045
- Makineler ve mekanik Cihazlar	15.120.805	217.841	15.338.646
- Nakil vasıtaları	14.400.000	355.116	14.755.116

Kaynak: Aliğa Gümrük Müdürlüğü, 2007

Ocak 2006 – Aralık 2006 detaylı ithalat değerlerine göre ilk beş ürün grubu Tablo 242'de sunulmuştur.

Tablo 243: İthalatı Yapılan İlk Beş Ürün Grubu (Ocak 2006 itibariyle)

Ocak 2006-Aralık 2006			
Eşya Bazında Yapılan İthalat Değerleri (CIF \$)			
Eşya Grubu	AB ve EFTA ülkelerine yapılan	Üçüncü ülkelere yapılan	TOPLAM
- Mineral maddeler, kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri	265.140.245	7.251.832.983	7.516.973.228
- Adi metaller ve adi metallerden eşya	487.163.008	1.623.956.914	2.111.119.922
- Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünler, bitkisel ürünler, hayvansal ve bitkisel yağlar, gıda sanayi müstahzarları, meşrubat, alkollü içkiler, tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler	8.129.796	211.479.490	219.609.286
- Makineler ve mekanik Cihazlar	107.948.671	8.709.963	116.658.634
- Nakil vasıtaları	25.020.196	8.564.076	33.584.272

Kaynak: Aliağa Gümrük Müdürlüğü, 2007

Aliağa ve Demiryolu

5 Mart 2007 tarihinde 6.etap ihalesi yapılan 80 km'lik Aliağa-Menderes hafif raylı sisteminin tam faaliyeti geçmesi ile Aliağa-Nemrut limanının önemi daha da artacaktır.

Aliağa ve Petkim – Petkim'in Özelleştirilmesi

Pektim, 11.09.1987 tarih ve 87/12184 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile özelleştirme kapsamına alınmış olup 2003 ve 2004 yıllarındaki ihaleler çeşitli nedenlerle iptal edilmiştir.

PETKİM'in sermayesindeki, İdare'ye ait %44 oranındaki hissesi ile T.C. Emekli Sandığı'na ait %7 oranındaki hissesi olmak üzere toplam % 51 oranındaki kamu hissesi "blok satış" yöntemi ile özelleştirilmek üzere 16 Mart 2007 tarihinde ilana çıkmış olup ihaleye son teklif verme tarihi 15 Haziran 2007 olarak belirlenmiştir.

Yurtiçi ve yurtdışından büyük şirketlerin ilgilendiği ve geçici teminat tutarının 20 milyon dolar olarak belirlendiği Petkim ihalesinde ön yeterliliği sağlamak için katılımcı ve bağlı bulunduğu grup şirketinin toplam varlıklarının 2005 ve 2006 yıllarında en az 200 milyon dolar olması gerekmektedir. Ayrıca katılımcıların ve bağlı grup şirketinin öz kaynaklarının ise, 2005 ve 2006 yıllarında 150 milyon dolar olması şartı aranmaktadır.

Halihazırda Aliğa-Nemrut Körfezi'nde toplam 10 adet iskele bulunmaktadır. Bunlar;

1. Ege Gübre
2. Nemtaş (İzmir Demir Çelik)
3. Batıçim
4. Habaş
5. Petrol Ofisi
6. Petkim
7. Ege Çelik (Liman İşl.Nak.Tic.)
8. Total iskelesi
9. Ege Gaz
10. Tüpraş (3 adet iskele-Aliğa Körfezi)

Tablo 244: 2002- 2006 Yılları Pektim İskelesi İstatistik Bilgileri

	2002 yılı	2003 yılı	2004 yılı	2005 yılı	2006 yılı
Türk Bayraklı Gemi (adet)	234	211	226	107	145
Yab. Bayraklı Gemi (adet)	115	124	137	147	223
Toplam Gemi (adet)	349	335	363	254	368
Yükleme (ton)	537.535	445.972	530.911	390.437	602.743
Boşaltma (ton)	673.041	1.058.672	1.023.656	1.012.933	1.350.342
Genel Toplam (ton)	1.210.576	1.504.644	1.554.567	1.403.370	1.403.370

Tablo 245: 2002- 2006 Yılları Ege Gübre İskelesi İstatistik Bilgileri

	2002 yılı	2003 yılı	2004 yılı	2005 yılı	2006 yılı
Türk Bayraklı Gemi (adet)	67	58	171	160	159
Yabancı Bayraklı Gemi (adet)	60	70	173	226	209
Toplam Gemi (adet)	127	128	344	386	368
Yükleme (ton)	40.153	38.364	1.087.944	693.362	209.044
Boşaltma (ton)	482.125	658.654	487.206	1.339.652	1.681.005
Genel Toplam (ton)	522.278	697.018	1.575.150	2.033.014	1.890.049

Tablo 246: 2002- 2006 Yılları TOTAL İskelesi İstatistik Bilgileri

	2002 yılı	2003 yılı	2004 yılı	2005 yılı	2006 yılı
Türk Bayraklı Gemi (adet)	38	20	65	65	35
Yabancı Bayraklı Gemi (adet)	22	21	12	12	18
Toplam Gemi (adet)	60	41	77	77	53
Yükleme (ton)	15.625	25.653	77.486	77.486	45.940
Boşaltma (ton)	145.140	155.437	189.325	189.325	348.096
Genel Toplam (ton)	160.765	181.090	266.811	266.811	394.036

Tablo 247: 2002- 2006 Yılları HABAŞ İskelesi İstatistik Bilgileri

	2002 yılı	2003 yılı	2004 yılı	2005 yılı	2006 yılı
Türk Bayraklı Gemi (adet)	139	91	113	30	134
Yabancı Bayraklı Gemi (adet)	247	322	577	70	488
Toplam Gemi (adet)	386	413	690	100	622
Yükleme (ton)	1.156.186	1.892.874	1.642.556	1.606.884	1.767.446
Boşaltma (ton)	1.652.483	1.385.803	2.391.675	2.358.115	2.601.289
Genel Toplam (ton)	2.808.669	3.278.677	4.034.231	3.964.999	4.368.735

Tablo 248: 2002- 2006 Yılları Ege Çelik İskelesi İstatistik Bilgileri

	2002 yılı	2003 yılı	2004 yılı	2005 yılı	2006 yılı
Türk Bayraklı Gemi (adet)	196	249	357	409	389
Yabancı Bayraklı Gemi (adet)	475	611	729	834	602
Toplam Gemi (adet)	671	860	1.086	1.243	991
Yükleme (ton)	1.121.706	1.132.468	1.261.978	1.385.856	829.374
Boşaltma (ton)	2.039.450	2.589.719	2.880.546	3.126.529	2.974.859
Genel Toplam (ton)(3.161.156	3.722.187	4.142.524	4.512.385	3.804.233

Tablo 249: 2002- 2006 Yılları Batıçim İskelesi İstatistik Bilgileri

	2002 yılı	2003 yılı	2004 yılı	2005 yılı	2006 yılı
Türk Bayraklı Gemi (adet)	12	15	34	38	43
Yabancı Bayraklı Gemi (adet)	69	52	107	119	21
Toplam Gemi (adet)	81	67	141	157	64
Yükleme (ton)	81.140	110.793	214.308	228.421	125.522
Boşaltma (ton)	74.482	50.157	173.237	197.572	51.787
Genel Toplam (ton)	155.622	160.950	387.545	425.993	177.309

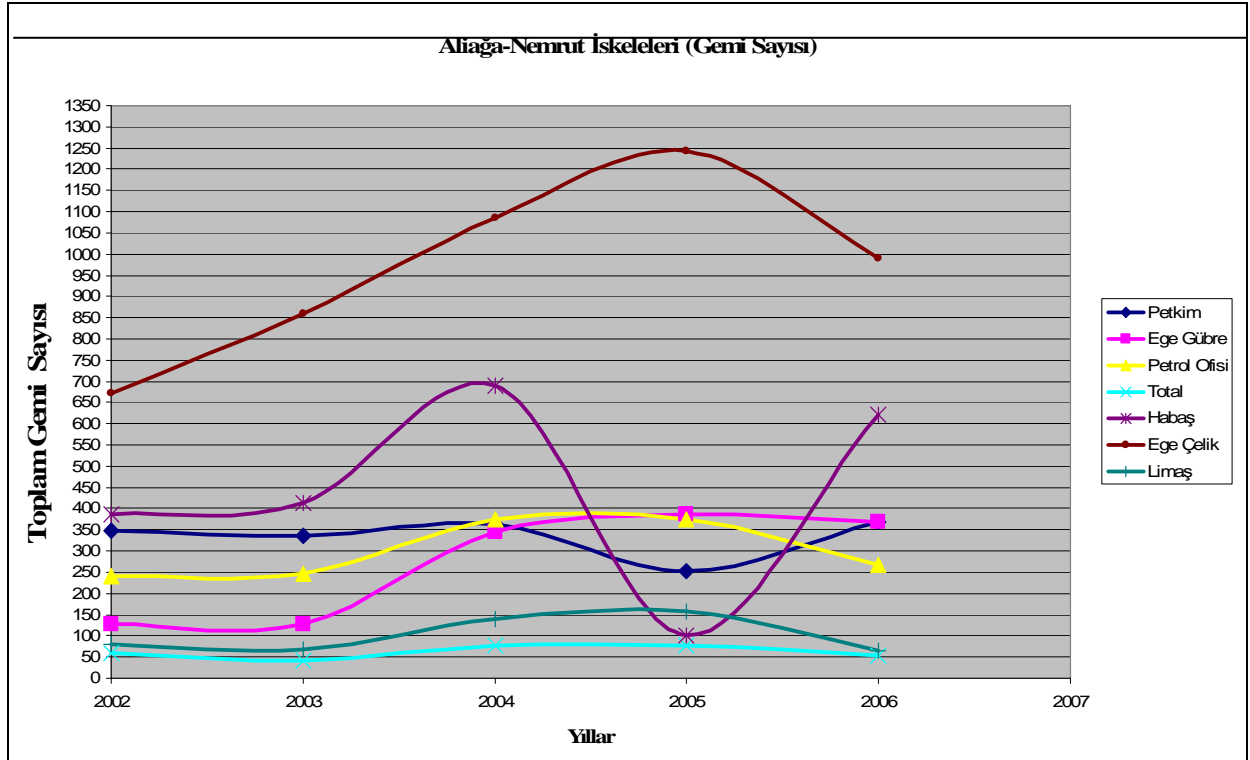
Tablo 250: 2002- 2006 Yılları Petrol Ofisi İskelesi İstatistik Bilgileri

	2002 yılı	2003 yılı	2004 yılı	2005 yılı	2006 yılı
Türk Bayraklı Gemi (adet)	219	235	356	356	259
Yabancı Bayraklı Gemi (adet)	21	13	20	20	10
Toplam Gemi (adet)	240	248	376	376	269
Yükleme (ton)	408.272	238.319	455.200	455.200	279.132
Boşaltma (ton)	481.146	420.569	574.532	574.532	603.000
Genel Toplam (ton)	889.418	658.888	1.029.732	1.029.732	882.132

Kaynak: Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi, 2007

* Kaynaktan alınan Petrol Ofisi ve Total iskelelerine ait 2005 yılı verileri 2004 yılı verileriyle aynıdır.

2002–2005 yılları arasında Aliğa - Nemrut limanlarına gelen Türk ve yabancı bayraklı gemi sayıları ile bu limanlarda yapılan kabotaj dahil karışık yükleme ve boşaltma miktarları ise;

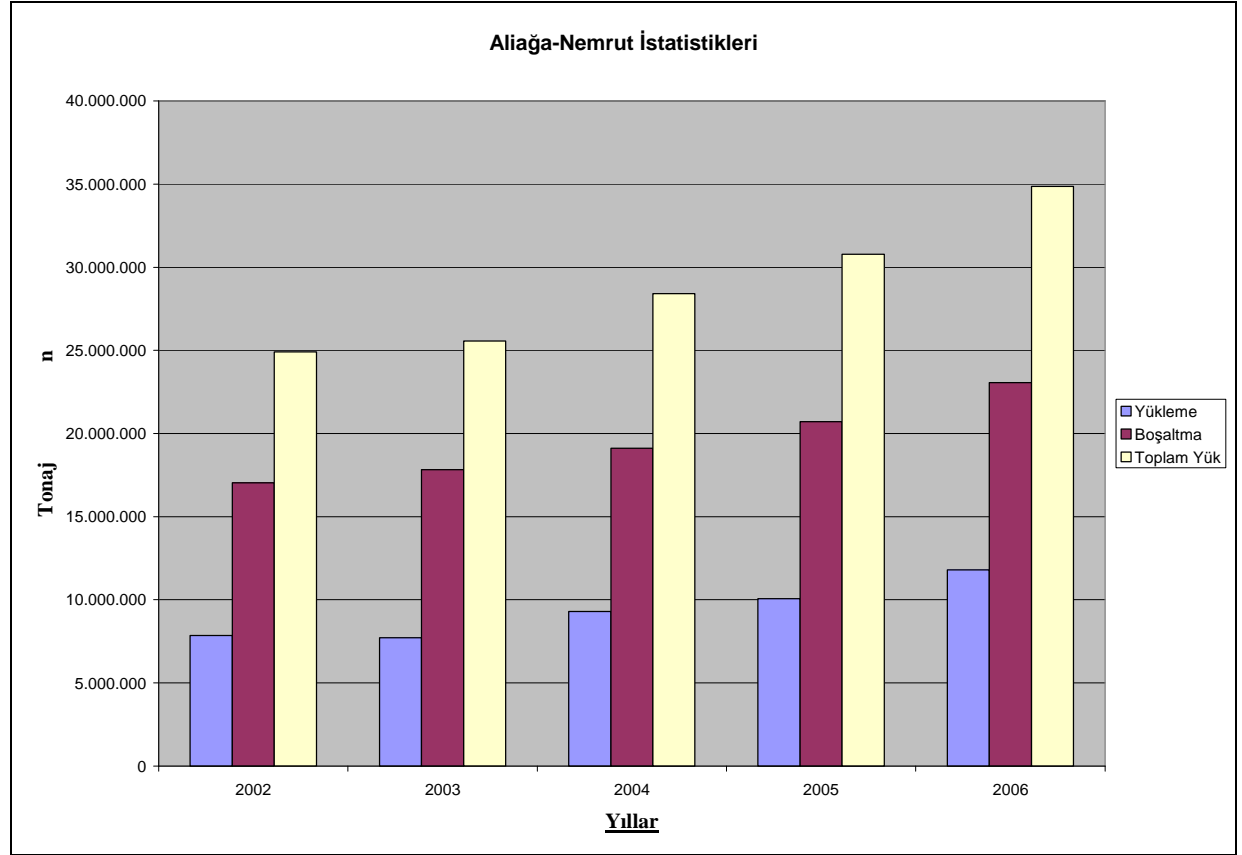
Şekil 60: 2002–2005 yılları arasında Aliğa - Nemrut Limanı'na gelen Türk ve yabancı bayraklı gemi sayıları ile bu limanlarda yapılan kabotaj dahil karışık yükleme ve boşaltma miktarları.

Tablo 251: Aliağa – Nemrut Limanı'nda gerçekleştirilen yükleme- boşaltma faaliyetlerine ilişkin istatistikler

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
İhraç Yükleri (ton)	7.863.138	7.728.390	9.291.496	10.064.709	11.799.977	11.972.024
İthal Yükleri (ton)	17.038.853	17.823.397	19.109.920	20.707.517	23.056.513	25.429.298
Genel Toplam (ton)	24.901.991	25.551.787	28.401.416	30.772.226	34.856.490	37.401.322

Kaynak: İzmir Deniz Ticaret Odası, 2007

*Kaynak'taki 2004 yılı verileri iki farklı dokümanda farklı rakamları işaret etmekte olup detay veri esas alınmıştır.

Şekil 61: Aliağa – Nemrut Limanı'nda Gerçekleştirilen Yükleme- Boşaltma Faaliyetlerinin Grafikselleştirilmesi

Aliağa Gemi Söküm Bölgesi

Deniz Sınırı, enlemi 38° 50'12" Kuzey ve boylamı 26° 57'36" Doğu olan Taşlıburun ile enlemi 38° 49'22" Kuzey ve boylamı 26° 54'36" Doğu olan Ilıcaburun arasında kalan kıyı şeridi Aliağa Gemi Söküm Bölgesi olarak nitelendirilmektedir.

Kara Sınırı, İmar ve İskan Bakanlığı'nca 165 sayılı yasa ile değişik 6785 sayılı Yasa'nın 26. ve 29. maddelerine göre 29/07/1975 tarihinde onanan "İzmir-Aliağa Gemi Söküm Bölgesi" ne ait Nazım İmar Planı'nda gösterilen alanın sınırıdır (Aliağa Kaymakamlığı, internet sitesi, 2007)

Enerji Yatırım Bölgesi

Total Oil iskelesi ile Ilıca Burnu arasında kalan bölge, dünyanın 2. büyük sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) terminali olup Enerji Yatırım Bölgesi adıyla anılmaktadır. Bu bölgede Total Oil ile Ege Gaz firmalarına ait tesisler ve iskeleler bulunmaktadır. Bölgenin gelişmesi, Aliağa-Nemrut limanının da gelişmesini sağlayacaktır.

Deniz Ticaret Odası ve Aliağa Liman Başkanlığı'nın verilerine göre 2006 yılının 12 ayında Aliağa Nemrut İskelelerine gelen 2.938 gemiden 11.799.977 ton yükleme, 23.056.513 ton da boşaltma olmak üzere toplam 34.856.490 ton elleçleme yapılmıştır (Deniz Ticaret Odası ve Aliağa Liman Başkanlığı'nın verileri, 2007).

İskelelerin boyutunu daha iyi görebilmek için belirtmek gerekirse, aynı dönemde İzmir Alsancak Limanı'nda 8. 302. 367 ton yükleme, 3. 967. 565 ton boşaltma olmak üzere toplam 12.269.933 ton yükleme boşaltma gerçekleştirilmiştir.

6.1.1.3.3. Dikili Limanı

Konumu, Yönetimi, Veriler

Enlemi 39° 10' 00" K Boylamı 26° 46' 00" D olan Madra Çayı ile Enlemi 30° 02' 30" K Boylamı 60° 48' 48" D olan Adatepe burnunu birleştiren hattın içinde kalan deniz alanıdır.

Yıllık 200 gemi kabul kapasitesine, 300.000 ton elleçleme kapasitesine sahip Dikili Limanı'nın 271 metre rıhtım uzunluğu ve 7 metre derinliği bulunmaktadır.

Liman, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından 20.11.2003 tarihinde 4.250.000.- ABD Doları bedelle, 30 yıl süreyle işletilmek üzere Dikili Liman ve Turizm İşletmeleri A.Ş.'ye devredilmiştir. İşletmeyi devralan bu ortak girişim grubu, ihaleden bir süre önce kurulmuş olup, limandan yapılan ihracatın büyük kısmını gerçekleştiren Kolin İnşaat, Diperlit, Taşimpeks, Seven İnşaat firmalarıyla Dikili Belediyesi'ne ait Jeotermal A.Ş.'nin işbirliği ile oluşmuştur.

Dikili ilçesinde çeşitli firmalar tarafından granit, bazalt, kum taşı, perlit madeni imali yapılmakta ve Dikili Gümrük Müdürlüğü'nden ihracı gerçekleştirilmektedir.

Tablo 252: Dikili Limanı 2002-2005 yılları arası istatistikleri

	2002	2003	2004	2005
Gelen Türk Bayraklı Yük Gemisi (adet)	8	10	178	133
Gelen Yabancı Bayraklı Yük Gemisi (adet)	79	73	86	106
Gelen Yabancı Bayraklı Yolcu-Turist Gemisi (adet)	23	28	26	
Toplam Gemi (adet)	110	111	290	
Yolcu-Turist Toplamı (kişi)	12.518	16.200	12.924	

Kaynak: İzmir Deniz Ticaret Odası

*2005 yılına ait verilerdeki boşluklar, kaynakta bu yönde veri bulunmaması nedeniyle bırakılmıştır.

Dikili Gümrük Müdürlüğü'nün verilerine göre 2004 – 2006 yıllarında sahada gerçekleşen ithalat ve ihracat değerleri Tablo 236'da verilmiştir.

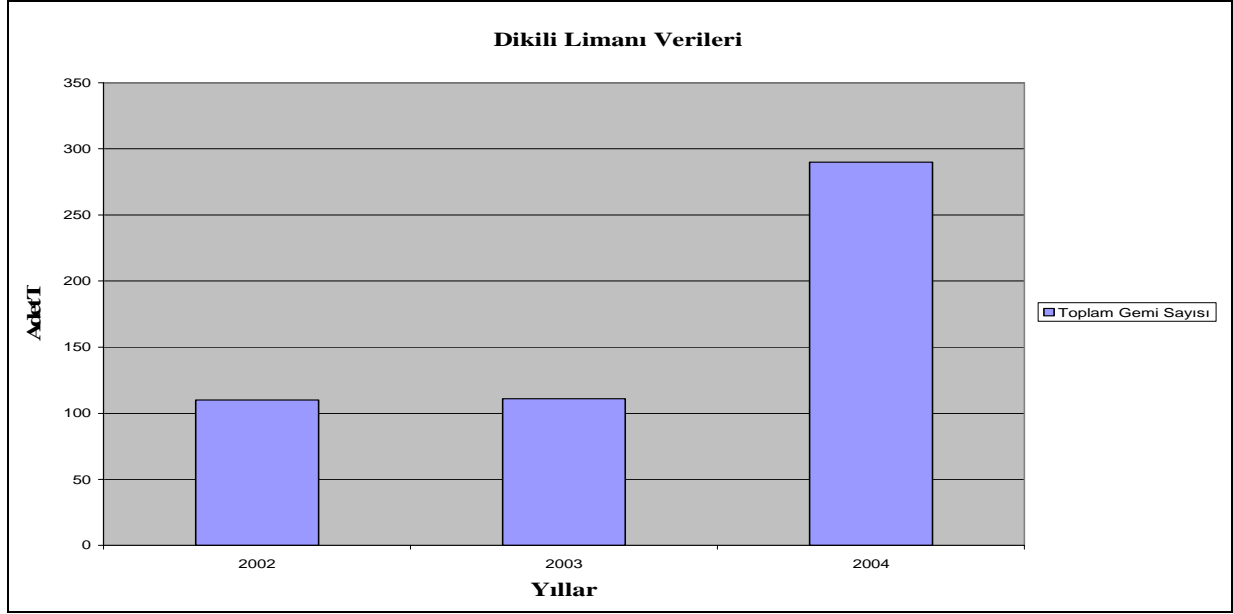
Tablo 253: 2004 – 2006 İthalat ve İhracat Değerleri

İthalat ve İhracat	2004	2005	Ocak-Aralık 2006
İhracat Miktar(FOB \$)	14.458.380	18.705.431	21.154.940
İthalat Miktarı (CIF \$)	0	6.753.156	17.943.337

2006 yılında gerçekleşen ihracatın 12.047.900 dolarlık kısmı mineral maddeler, kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri faslından, 6.818.362 dolarlık kısmı ise “Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünler, bitkisel ürünler, hayvansal ve bitkisel yağlar, gıda sanayi müstahzarları, meşrubat, alkollü içkiler, tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler” faslından gerçekleşmiştir.

2006 yılı ithalatının ise 13.911.274 dolarlık kısmı mineral maddeler, kimya sanayi ve buna bağlı sanayi ürünleri faslından, 3.678.013 dolarlık kısmı ise “Canlı hayvanlar ve hayvansal ürünler, bitkisel ürünler, hayvansal ve bitkisel yağlar, gıda sanayi müstahzarları, meşrubat, alkollü içkiler, tütün ve tütün yerine geçen işlenmiş maddeler” faslından gerçekleşmiştir.

Tablo 253'deki veriler kullanılarak oluşturulan Şekil 62'deki Grafik, 2002–2004 yılları arasında toplam gemi sayısındaki artışı gözler önüne sermektedir.

Şekil 62: Dikili Limanı Toplam Gemi Sayısının Yıllara Göre Değişimi (2002–2004)

6.1.1.3.4. Çeşme Limanı

Konumu, Yönetimi, Veriler

Çeşme Limanı, Enlemi 38 39' 39" N, Boylamı 26 21' 40" E olan Karaburun mevkiinden denizdeki 38 39' 39" N, Boylamı 26 18' 00" E olan hattın Türk karasularına kadar olan uzantısı, Enlemi 37 16' 00" N, Boylamı 26 14' 08" E olan Karaabdullah burnu mevkiinden denizdeki 38 15' 00" N 26 11' 00" E olan hattın Türk karasularına kadar olan uzantısı Enlemi 38 02' 10" N, Boylamı 20 52' 00" E olan Doğanbey Burnu mevkiinden denizdeki 38 00' 00" N, 20 50' 00" E olan hattın Türk sularına kadar olan uzantısı ile Türk karasuları arasında kalan deniz alanı ve kıyılarındandır oluşmaktadır.

Çeşme Limanı'nın toplam rıhtım uzunluğu 300 metre, ortalama derinliği 8 metre, yıllık gemi kabul kapasitesi 1.060 adet/yıl'dır.

Çeşme Limanı Türkiye Denizcilik İşletmeleri A.Ş tarafından işletilmektedirken, 28.5.2003 tarihinde 11.250.000.- ABD Doları bedelle, 30 yıl süreyle işletilmek üzere Ulusoy Çeşme Liman İşletmesi A.Ş.'ye devredilmiştir.

T.C. Maliye Bakanlığı ile İzmir İşletmesi Müdürlüğü arasında Çeşme Limanının 26.931 metrekarelik alanı için 49 yıllığına kullanım izni konusunda taahhüt senedi imzalanmıştır. Çeşme Kadastro Müdürlüğü'nce 17.02.2000 tarihinde yerinde yapılan tespitler sonucu hazırlanan kadastral paftada Çeşme Liman sahasının tamamının kıyı kenar çizgisi dışında tescilli yapılmamış dolgu alanda Liman sahası 24.433.02 metrekare giriş bölümü 718.57 metrekare olmak üzere toplam 25.152.50 metrekarelik sahası mevcuttur. Limanda mendirek

ve geri sahasında kapalı ambar ve sintine arıtma tesisi bulunmamaktadır.

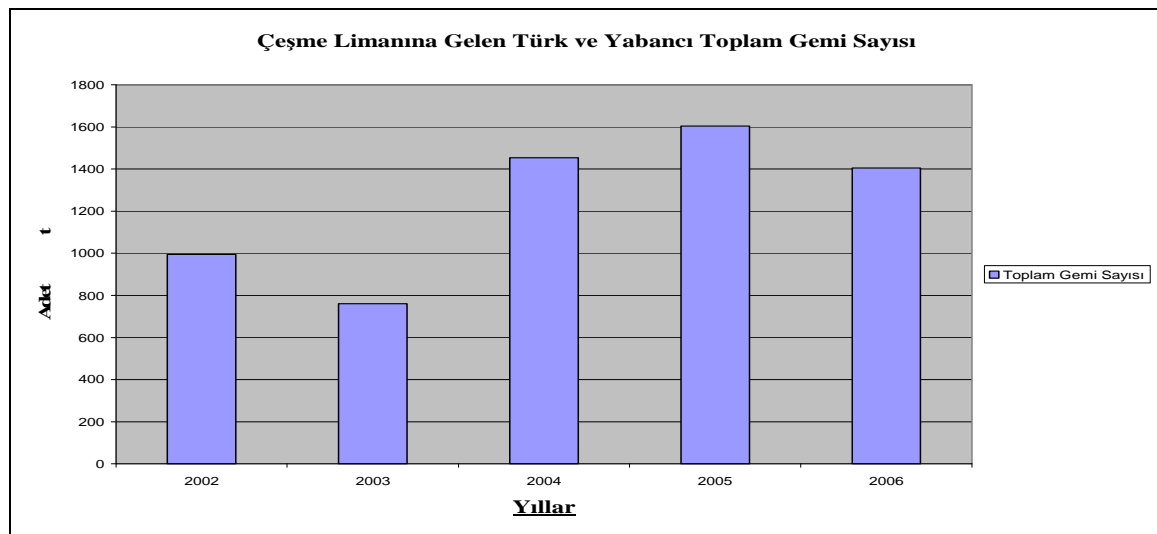
Çeşme Limanı, İzmir'in bir diğer uluslar arası kapısıdır. Çeşme-Adriyatik hattında sefer yapan Ro-Ro ile Tır, otomobil giriş çıkışı mümkün olmakta ve yolcu gemileri sayısında artış görülmektedir.

Tablo 254: Çeşme Limanı 2002-2006 Yılları İstatistikleri

	2002	2003	2004	2005	2006
Gelen Türk Bayraklı Yolcu-Turist (Feribot) Gemisi (adet)	94	106	1.104	1.459	941
Gelen Yabancı Bayraklı Yolcu-Turist (Feribot) Gemisi (adet)	84	30	349	146	464
Gelen Türk Bayraklı Ro-Ro Gemisi (adet)	158	71			
Gelen Türk ve Yabancı Bayraklı Küçük Feribot (adet)	658	554			
Gelen Türk ve Yabancı Bayraklı Gemi Toplamı (adet)	994	761	1.453	1.605	1.405
Yolcu Turist Toplamı (kişi)	104.319	41.518	123.602	133.993	104.527

Kaynak: Deniz Ticaret Odası İzmir Şubesi, 2007

Tablo 254'de görüldüğü üzere 2003 ile 2004 yılları arasında gelen Türk ve yabancı bayraklı gemi sayısı toplamında neredeyse %100'lük bir artış gerçekleşmiştir. Bu veriler kullanılarak oluşturulan Şekil 63'deki grafik toplam gemi sayısında 2002-2006 yılları arasındaki değişimi göstermektedir.

Şekil 63: Çeşme Limanı'na Gelen Toplam Gemi Sayısının Yıllara Göre Değişimi (2002-2006)

Çeşme Gümrük Müdürlüğü verilerine göre sahada 2004-2006 yıllarında gerçekleşen ithalat ve ihracat değerleri şöyledir:

Tablo 255: 2004-2006 Yılları İthalat ve İhracat Değerleri

İthalat ve İhracat	2004	2005	Ocak-Aralık 2006
İhracat Miktar(FOB \$)	29.376.057	54.237.139	71.745.426
İthalat Miktarı (CIF \$)	3.784.581	17.612	0

Kaynak: Çeşme Gümrük Müdürlüğü, 2007

Ocak –Aralık 2006 tarihleri arasında gerçekleşen 71.745.426 dolarlık ihracatın 70.255.594 dolarlık kısmı, “nakil vasıtaları” eşya grubunda yer almaktadır.

6.1.1.3.5. Kuzey Ege- Çandarlı Limanı

1976 yılından bu yana DPT gündeminde olan Kuzey Ege Çandarlı Limanı projesi, İzmir’in kuzeyinde Çandarlı Bölgesi’nde Yunanistan’ın Pire Limanı’na alternatif olmak üzere 20 Milyon Ton /Yıl kapasiteli yeni bir Konteynır Limanı olarak planlanmaktadır. Söz konusu proje ile ilgili olarak uygun ÇED onayı 17 Mart 2005 tarihinde alınmıştır.

Kuzey Ege Limanının Özellikleri

Proje sahası İzmir’in Bergama İlçesi Zeytinadağ Köyü’nde bulunmaktadır. Proje Bölgesi 20 km uzunluğunda, 25 km genişliğindeki Çandarlı Körfezi’nin doğusunda yer almaktadır. Bölge İzmir’e karayolu ile 80 km, deniz yoluyla 55 deniz mili uzaklıkta; İstanbul’a ise 245 deniz mili mesafededir. Bölge birinci derece deprem bölgesidir. Zemin özellikleri Bakırçay Deltası’nın siltli kil ve ince kumdan oluşmaktadır. Fakat SPT değerleri çok düşük değildir.

Liman Konteynır gemilerine hizmet verecek olup, ayrıca ro-ro, genel ve dökme yük gemileri de limandan yararlanabilecektir. Proje tamamlandığında limanın sahip olması planlanan teknik özellikleri Tablo 255’de sunulmuştur.

Tablo 256: Kuzey Ege – Çandarlı Limanı Planlanan Teknik Kapasite

	Kapasite	Özellik
Dalga Kıran	-	3 240 m.
Tali Dalga Kıran	-	600 m.
Rıhtım	10 Gemi	3 500 m.(-14m.)
Dolu Konteynır Sahası	2 900 000 TEU/Yıl	1 450 000 m ²
Boş Konteynır Sahası	725 222 TEU/ Yıl	725 000 m ²
Açık/Kapalı CFS	725 000 TEU/Yıl	1 025 000 m ²

Tablo 256da listelenen birimlere ek olarak aşağıdaki birimlerin devreye alınması da proje kapsamında ele alınmaktadır.

- İşletme Binası,
- Gümrük ve Terminal Binası,
- Konteynır Bakım, Onarım Sahası ve Atölye,
- Araç Bakım, Onarım Atölyesi ve Yedek Parça Depoları,
- Yıkama İstasyonu,
- Trafo ve Aydınlatma Tesisleri,
- Liman Araçları Park Sahası,
- Gümrük İçi Park Sahası,
- Gümrük Dışı Park Sahası,
- Arıtma Tesisleri,
- Yeşil Sahalar ve Dinlenme Tesisleri

Avantajları

İzmir Limanına alternatif olarak Çandarlı Bölgesi'nin seçilme nedenleri şöyle ifade edilmektedir:

- a) Liman noktası olarak seçilen alanın yoğun yerleşim bölgelerinden uzakta bulunması ve herhangi bir yasak bölge veya sınırlandırılmış alan yer almaması,
- b) Mevcut ve yapım çalışmaları sürdürülen otoyolları ile limanın şehir merkezlerine bağlantısının sağlanması, Aliağa- Menemen arasında yapımı planlanan çift yönlü demiryolu hattının gerçekleştirilmesi ile demiryolu ulaşımına imkan bulunması,
- c) Liman gerisinde çağdaş liman fonksiyonlarının yer alacağı ve dünya standartlarına uygun liman hizmetlerinin verilebileceği yeterli geri sahanın bulunması,
- d) Yapılan zemin etütleri dikkate alındığında limanın gerçekleştirileceği bölgede önemli zemin problemleri ile karşılaşılmayacağı,

- e) Liman inşaatı sırasında taramadan çıkacak malzemenin dolgu sahalarında kullanılabilmesi özelliğine sahip olması nedeniyle taramadan çıkacak malzeme için döküm yeri sorunlarının yaşanmayacağı düşünülmektedir.
- f) Limanın 2.500 hektarlık stoklama sahası ile dünyanın ilk 10 limanı arasına girmesi, Akdeniz'in ise en büyük limanı olması, Panamax-Post Panamax tipi transit gemilerin yükleme boşaltma yapabileceği bir liman beklenmektedir.

Dezavantajları

- Yapım maliyetinin yüksekliği,
- Limanın yapımı için büyük çapta dolgu gerekliliği
- Denizden gelecek dalgalara karşı büyük hacimli dalga kıran yapımı zorunluluğu
- Limana kadar TCDD ve otoyolun uzatılması
- İzmir Merkezi'ne ve yükün büyük çoğunluğunun geldiği Manisa, Aydın ve Denizli yönlerine de 80 km. ek nakliye maliyeti getirmesi,

Zeytinadağ ve Çandarlı Beldeleri sınırları içinde yapılması düşünülen Kuzey Ege Çandarlı Limanı'nın kara üzerinde yer alan kısımlarının büyüklüğü 4 milyon 340 bin 611 m² olarak planlanmaktadır. Limanın yanında aynı anda sekiz gemi çalışması birden yapılabilen bir de tersane yapımı öngörülmektedir.

600 Groston'a kadar büyüklükteki gemilerin inşasını 4-5 ay gibi sürede tamamlayacağı düşünülen tersanenin yapımı için Yap-İşlet-Devret modelinin uygulanması planlanmaktadır.

DLH Genel Müdürlüğü tarafından ilk yer seçim çalışmaları 1993 yılında başlatılan Kuzey Ege Çandarlı Limanı ile ilgili yer seçimi 1994'te kesinleşti. 1997'de Dokuz Eylül Üniversitesince fizibilite ve ÇED raporu çalışmalarına başlanana projede daha sonra yönetmeliğin değişmesi nedeniyle o tarihte ÇED raporu onaylanamamıştır.

Ancak 2004'teki çalışmalar neticesinde fizibilite çalışmaları tamamlanan proje ile ilgili tüm kurumlardan olumlu görüş gelince nihai ÇED raporu 17 Mart 2005'te alınmıştır. Projeye ait 1/5000, 1/1000'lik imar planları hazır bulunmaktadır (Deniz Ticaret Gazetesi, 2006).

Dolgu, dalkıran, rıhtım, ekipmanlar, üstyapı ve kara ulaşım tesislerinden oluşan projenin yatırım bedeli 2004 yılı fiyatlarıyla toplam 192 milyon 540 bin 227 Euro olarak tahmin edilmektedir.

Tablo 257: Kuzey Ege – Çandarlı Limanı Tesisler Yatırım Planı

Tesisler Yatırım Bedeli	(Euro)
Dolgu	42.117.735.00
Dalgakıran	8.343.549.00
Rıhtım	27.239.783.47
Tesis ve Makineler	61.677.000.00
Üstyapı	12.412.160.00
Lojistik Alan	5.000.000.00
Kara Ulaşımı	35.750.000.00
Toplam	195.540.227.50

6.1.1.4. Havalimanı

2003 yılında 73 olan günlük uçak trafiği, 2007 yılında 200 uçağa ulaşmıştır. 2006 yılında 5,5 milyon yolcu, 2007 yılında ise 6,5 milyon yolcu taşınmıştır.

Dış Hatlar Terminal Binası'nın faaliyete geçmesi ve Eski Dış Hatlar Terminal Binası'nın İç Hatlar Terminal Binası'na dönüştürülmesi Adnan Menderes Havalimanı'nı toplam kapasitesini 9 milyon yolcu/yıla çıkararak çağdaş bir görünüme kavuşturmuş ve en önemli transfer merkezlerinden biri hale getirmiştir. Uçakların dağılımının 24 saat esasına göre yapılması halinde havalimanının yıllık kapasitesi 12 Milyon yolcuya çıkabilecektir. İzmir'den, yurt içi 19 noktaya, dış hatlarda 56 hava yolu şirketi ile 103 noktaya uçuş yapılmaktadır.

6.1.2.Haberleşme Altyapısı

İzmir ili ve ilçelerinde faal durumda bulunan istasyon sayısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 258: İzmir İl Merkezi Ve İlçelerinde Faal Durumdaki İstasyon Sayıları

Operatör	Sayı
Turkcell	912
Avea	636
Vodafone	377
Mobil + Meskun Mahal Dışı	284
Toplam	2.209

Bu istasyonların ilçelere göre dağılımı Tablo 259'deki gibidir.

Tablo 259: Baz İstasyonlarının İlçelere Göre Dağılımı

İlçe	İstasyon Sayısı	İlçe	İstasyon Sayısı
Konak	478	Ödemiş	51
Bornova	333	Tire	23
Buca	164	Çeşme	118
Kemalpaşa	43	Urla	74
Bayındır	18	Balçova	56
Torbalı	35	Gaziemir	131
Selçuk	29	Foça	36
Karaburun	23	Seferihisar	48
Güzelbahçe	17	Bergama	46
Aliağa	32	Karşıyaka	229
Narlidere	31	Menderes	36
Kiraz	9	Beydağ	3
Dikili	24	Çiğli	76
Menemen	47		

Haberleşme altyapısı konusunda, daha sağlıklı bilgilere ulaşamamıştır. Bilgiler, ticari ve stratejik nedenlerle büyük oranda gizli tutulmaktadır.

6.2. Enerji Altyapısı

6.2.1. Enerji Kapasitesi

6.2.1.1. Elektrik Enerjisi

2006 yılı sonu itibariyle ülkenin toplam kurulu gücü 40519 MW'tır. Bunların kaynaklara göre dağılımı %43,96 doğalgaz, %26,23 kömür, %25,17 hidrolik, %3,03 sıvı yakıtla, %1,6 yenilenebilir enerji kaynağı şeklindedir.

Ege Bölgesi'nin kurulu gücü ise 6869 MW'tır. Bölgedeki santraller yıllık 45 milyar kWh enerji üretim kapasitesine sahiptir. Ayrıca santraller, Türkiye'nin kurulu gücünün %17'sini oluşturmaktadır (TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, 2007). Bölgedeki santraller aşağıda listelendiği gibidir:

- Hidroelektrik santraller
- Termik
- Yenilenebilir Enerji Santralleri (Rüzgar, Güneş, Jeotermal)
- Otoprodüktörler

Tablo 260: Hidroelektrik Santraller

Santral Adı	Mevkii	Gücü
Adıgüzel	Denizli	62,00 MW
Kemer	Aydın	48,00 MW
Demirköprü	Manisa	69,00 MW
Eşen	Muğla	43,40 MW
Bereket (Feslek)	Aydın	9,50 MW
Bereket (Hes I-II)	Denizli	3,70 MW
Kayaköy	Kütahya	2,60 MW
Toplam		238,2 MW

Kaynak: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi (2007)

Tablo 261: Termik Santraller

Santral Adı	Mevkii	Gücü
Seyitömer	Kütahya	600 MW
Tunçbilek	Kütahya	3650 MW
Kemerköy	Muğla	630 MW
Yatağan	Muğla	630 MW
Yeniköy	Muğla	420 MW
Soma A	Manisa	44 MW
Soma B	Manisa	990 MW
Toplam		3743 MW

Kaynak: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi (2007)

Tablo 262: Rüzgar Elektrik Santralleri

Santral Adı	Mevkii	Gücü
Ares	Alaçatı	7,20 MW
Aero	Alaçatı	39,20 MW
Delta	İzmir	1,50 MW
Toplam		47,90 MW

Kaynak: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi (2007)

Tablo 263: Jeotermal Enerjiye Dayalı Santraller

Santral Adı	Mevkii	Gücü
Kızıldere	Denizli	15,00 MW
Salavatlı	Aydın	7,90 MW
Sarayköy	Denizli	5,50 MW
Toplam		28,40 MW

Kaynak: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi (2007)

Tablo 264: Otoprodüktörler

Adı	Lisans Tipi	Kaynak Tipi	Toplam Gücü
Akenerji Elektrik Üretim A.Ş.	Üretim Şirketi	Termik	45 MW
Desa Enerji Elk. Üretim Otopr. Grubu A.Ş.	Otop. Grubu	Termik	9,81 MW
Karege-Karadeniz Ege Elk. Üretim A.Ş.	Üretim Şirketi	Termik	42,96MW
Habaş Sınai Ve Tıbbi Gazlar İstihsal End. A.Ş.	Otop. Grubu	Termik	36 MW
Ege Birleşik Enerji Elk. Üretim Otop. A.Ş.	Otop. Grubu	Termik	13,08 MW
Alkim Kağıt San. Ve Tic. A.Ş.	Otop. Grubu	Termik	5,16 MW
Tire Kutsan Oluklu Muk. Kutu Ve Kağıt A.Ş.	Otop. Grubu	Termik	8 MW
Mopak Kağıt Karton San. Ve Tic. A.Ş.	Otop. Grubu	Termik	4,55 MW
Ekoten Tekstil San. Ve Tiz. A.Ş.	Otop. Grubu	Termik	2 MW
Pak Gıda Üretim Ve Paz. A.Ş.	Otop. Grubu	Termik	5,67 MW
Toplam			172,23 MW

Kaynak: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi (2007)

2006 yılı verilerine göre İzmir’de üretilen elektrik enerjisi güç toplamı 2436,6 MW olup 22 santral bulunmaktadır. Bunların 12’si doğalgaz, 5’i fuel oil, 4’ü rüzgar, 1’i motorin santralidir. Jeotermal kaynaklar ısınma amaçlı Balçova ve Narlıdere bölgesinde hizmet vermektedir.

6.2.1.2. Rüzgar Enerjisi

İzmir, Türkiye’nin rüzgar potansiyelinde üçüncü sırada yer almaktadır. Enerji kaynakları bölümünde İzmir’deki rüzgar potansiyeli konusuna değinilmiştir. İzmir’de 4.720 MW rüzgâr enerjisi potansiyeli bulunmaktadır. İzmir İli için EPDK’ dan yaklaşık 240,11 MW’lık lisans alınmıştır. Türkiye’de ilk rüzgar santrali İzmir Alaçatı’da kurulmuştur. Tablo 265 ve **Hata! Başvuru kaynağı bulunamadı.**’de sırasıyla üretimde olan ve lisans alan santraller verilmiştir.

Tablo 265: Üretimde Olan Rüzgar Santralleri

Mevkii	Şirket	Üretime Geçiş Tarihi	Toplam Kurulu Güç (MW)
Çeşme	Alize A.Ş.	1998	1,50
Çeşme	Güçbirliği A.Ş.	1998	7,20
Çeşme	Mare A.Ş.	I/2007	39,20
Aliağa	İnnores A.Ş	I/2008	42,50 (inşaatı devam eden)
Kemalpaşa	Ak-EI A.Ş	II/2008	66,66 (RT Tedarik sözleşme imzalanmış)
Aliağa	Doruk AŞ	I/2009	30 (RT Tedarik sözleşme imzalanmış)

Kaynak: EPDK, 2007

Tablo 266: Yeni Verilen Ve Uygun Bulunan RES Lisans Başvuruları (2007)

Mevkii	Şirket	Toplam Kurulu Güç (MW)
Aliağa	Yapısan AŞ	90 MW
Aliağa	Doruk AŞ	30 MW
Karaburun	Egenda AŞ	13,8 MW
Seferihisar	Üçgen AŞ	14 MW
Seferihisar	Ayen AŞ	24 MW
Seferihisar	Sagap AŞ	16 MW
Aliağa	Güçbirliği AŞ	15 MW
Foça	Güçbirliği AŞ	30 MW
Foça	Doğal Enerji AŞ	30 MW
Aliağa	Doğal Enerji AŞ	30 MW
Menemen	İnnores AŞ	20 MW
TOPLAM		299 MW

Kaynak: TMMOB Makina Mühendisleri Odası, 2007

6.2.1.3. Jeotermal Enerji

Türkiye, jeotermal potansiyeli bakımından Avrupa'nın birinci, Dünyanın yedinci ülkesi konumundadır. Potansiyel oluşturan alanlar Batı Anadolu'da yoğunlaşmıştır. Türkiye jeotermal enerji potansiyelinin %77,94'ü Ege Bölgesi'nde bulunmaktadır.

İzmir içindeki ve yakın çevresindeki tarihi jeotermal kaynaklar, son yirmi yılda çeşitli amaçlarla jeolojik, jeofizik ve jeokimyasal çalışmalarla daha detaylı olarak incelenmiştir. Ancak jeotermal enerjinin doğası yanında, yapılan çalışmalarda süreksizlikler, organizasyonel ve teknik eksiklikler, çalışma sonuçlarını bütünleştirecek kurumsal eksiklikler, bu çalışmalarla karakterize edilmeye çalışılan jeotermal kaynakların birer rezervuar olarak tanımlanmasını eksik bırakmıştır. Oysa jeotermal bölge ısıtma sistemlerinin, iteratif gelişme süreci tercih edilse bile, planlamasında rezervuarların mümkün olduğunca iyi tanımlanması gereklidir.

İzmir içinde ve yakın çevresinde, İzmir içindeki jeotermal bölge ısıtma sistemleri için enerji kaynağı olan ve olabilecek bilinen jeotermal sahalardan Seferihisar, Dikili (Kaynarca), Balçova-Narlidere, Aliağa (Samurlu) ve Çeşme sahalarında çalışmalar daha ileri aşamalarda olup, bu sahalar büyük potansiyel vaat etmektedir. Bilinen sahaların geliştirilmesi ve az bilinen sahaların potansiyellerinin ortaya konulması, temiz, yerli, "yenilenebilir" ve üretim planlaması doğru yapılarak "sürdürülebilir" bir "jeotermal enerji" seçeneğinin İzmir'e sunulması açısından zorunludur.

İzmir'de 2006–2007 döneminde 2.450.000 m² kapalı alan–24.500 KE (157 MW) güç ile ısıtılmıştır. Bu kapasitesi ile “dünyanın en büyük, jeotermal kaynaklı bölge ısıtma” sistemlerinden biridir ve kapasitesinin 2008 yılında 31.000 KE' ye (195 MW) kadar çıkarılması planlanmaktadır.

6.2.1.3.1. Balçova - Narlıdere Jeotermal Sahası

Balçova-Narlıdere sahası, 1962 yılından bu yana jeotermal çalışmalar amacıyla araştırılmıştır (Serruya, S., 1962). 1963 yılında MTA tarafından ilk kuyu açılmıştır. 40 m derinliğinde olan bu kuyudan 124 °C sıcaklıkta su çıkmıştır (MTA, 1996). Bu kuyu aynı zamanda Türkiye'nin jeotermal amaçlı açılan ilk kuyusu olma özelliğindedir. Günümüzde hiçbir önemi olmayan ve çok kolay çözümlenen kabuklaşma sorunu nedeniyle, sahadan sıcak su üretimi yapılması tercih edilmemiştir. Bunun yerine kuyulara “kuyu içi eşanjörler” indirilerek enerji üretilmiştir. 1981-1987 yılları arasında 11 kuyuda yapılan bu çalışma, bu tip enerji üretiminin dünyadaki en geniş çaplı uygulaması olmuştur (Lund, W.,L. 1999). Daha sonra bu kuyuların tamamında kuyuiçi eşanjörler sökülmüş ve pompalı üretime geçilmiştir. Pompalı üretimle kuyulardan elde edilen enerji miktarı, kuyu içi eşanjöre göre yaklaşık 10 kat daha yüksektir.

1994 yılına kadar genel görüş, sahada sıcak suyun yüzeyde alüvyon içerisinde toplandığı ve saha kapasitesinin çok düşük olduğu yönündeydi. Ancak, 1994 yılında açılan 564 m derinliğe sahip BD-1 kuyusunda 140°C sıcaklık ve 15 l/s debi elde edilmesi (MTA, 1994), dikkatleri derin araştırmaların yapılmasına yönlendirmiş ve sahada toplam 9 derin kuyu açılmıştır.

2000-2001 yılları arasında sahanın rezervuar ve üretim performansının belirlenmesi amacıyla, tüm jeotermal projelerde proje başlangıcında yapılması gerekirken, Türkiye'de ilk defa olmak üzere, İstanbul Teknik Üniversitesi Petrol ve Doğal Gaz Bölümü'ne bir rezervuar projesi yaptırılmıştır (Satman, A., Onur, M., Serpen, U.Serpen, U., Onur, M., 2001). Proje sonucu önerilen bir mevkide, İzmir Valiliği Jeotermal Enerji Yönetmeliği'nde belirtilen hususlara uygun BD-8 kuyusu açılmıştır. Bu yeni kuyu, Balçova – Narlıdere Jeotermal Sahası'ndaki kuyuların en doğusunda, sıcaklığı ve diğer kuyulardan daha yüksek geçirgenliği ile rezervuarın gelişmesine yeni bir ufuk açmıştır.

Jeotermal sahaların en önemli sorunlarında birisi de atık su sorunudur. Enerjisi alınan suyun çevreyi kirletmemesi için en uygun çözüm, bu suların tekrar üretildikleri formasyona basılmalarıdır (re-enjeksiyon). Böylece rezervuarın yapay olarak beslenmesi ve daha fazla enerji çekilmesi mümkün olabilmektedir. Balçova'da günümüze kadar, re-enjeksiyonun ana kriterlerini sağlayan, gerçek bir re-enjeksiyon yapılamamıştır. BD-8 kuyusu 2002-2003 ısıtma

sezonunda re-enjeksiyon kuyusu olarak kullanılmaya başlanmıştır. Test çalışmaları sahada üretilen suyun tamamının bu kuyuya basılabileceğini göstermektedir.

Balçova-Narlidere sahasının en büyük sorunu, olası kuyu yerlerinin çok büyük kısmının yerleşim alanları içerisinde kalmış olmasıdır. Bu çapta yoğun yerleşim olan bir alanda jeolojik ve jeofizik çalışmalar güçleşmekte ve yeni sondaj yerleri bulmak zorlaşmaktadır. Bu nedenle, bir an önce sahada sondaj yapılabilecek yerlerin belirlenmesi ve kuyuların açılması zorunludur. Ayrıca, eldeki bilgiler ışığında Balçova jeotermal sahasında da koruma alanlarının yeniden belirlenmesi gerekmektedir.

Mevcut kuyularda yapılan iyileştirmeler ve açılması öngörülen yeni kuyuların potansiyelleri göz önüne alındığında, Balçova ve Narlıdere bölgesinde, mevcut ve ileride ortaya çıkabilecek re-enjeksiyon sorunlarını çözmek şartıyla, daha fazla konuta enerji vermenin mümkün olabileceği düşünülmektedir. Mevcut sistemde iyileştirmeler dışında yapılacak çalışmalar, en gelişmiş projelendirme teknikleri kullanılarak ve kuyuların birlikte üretimlerini esas alan bir mantıksal yaklaşım çerçevesinde ayrı bölge planlamasıyla gerçekleştirilmelidir. Tablo 267' de gösterilen bu sahada, sistemi oluşturan ana yapılar; 5 adet ısı merkezi, 1 adet pompa istasyonu, 3 adet alt ısı merkezi, 16 adet üretim kuyusu, 3 adet re-enjeksiyon kuyusu, 4 adet gözlem kuyusu, 6 adet sera ve yaklaşık toplam 200 km boru hattından oluşmaktadır.

Tablo 267: İzmir Jeotermal AŞ'nin 24.10.2007 İtibariyle Abonelik Son Durumu

Konutlar	Abone	Abone m ²	KE
Balçova-Narlidere	10606	1.275.775	12.758
Onur-Fevzi Çakmak Mah.	1335	143.709	1.437
Toplam Abone	11941	1.419.484	14.195
Diğer Kullanıcılar			
Resmi Kurumlar (Okul, Belediye, vs.)			265
Princess Otel	Isınma+sıcak su eldesi+termal kullanım		571
Balçova Termal Otel	Isınma+sıcak su +havuzlar+kür merkezi		653
DEÜ Hastanesi	Isınma+sıcak su eldesi		2.459
Ekonomi Üniversitesi	Isınma+sıcak su eldesi		273
Özdilek Alışveriş Merkezi ve Oteli	Isınma+sıcak su eldesi+termal kullanım		729
DEÜ Güzel Sanatlar Fakültesi	Isınma		365
DEÜ Konservatuvarı	Isınma		175
Kredi ve Yurtlar Kurumu	Isınma		528
TOPLAM			20.213

Kaynak: İzmir Jeotermal A.Ş., 2007

Tablo 268: Balçova-Narlıdere Sahası

Yıl	Proje Adı	Toplam Kapasite (KE)	Fiili Abone (KE)
2004	Sahilevleri	15.200	15.200
2005	Narlıdere Yeniköy	15.900	15.900
2006	Balçova Teleferik Mah	20.000	18.500
2007	Balçova Etap:2 Bölge:2	24.500	20.500
2008	Balçova Etap:2 Bölge:3	28.500	
2008	Narlıdere-3	31.500	

Kaynak: İzmir Jeotermal A.Ş., 2007

Tablo 251' te Balçova – Narlıdere Jeotermal Alanı'nda açılan kuyuların derinlik, sıcaklık ve debi miktarları ortaya konmuştur. Bu kuyulardan, B1, B4, B5, B7, BD1, BD2, BD3, BD4, BD5, BD6, BD7, BD9, BD11, BD12, BD14 kuyuları Balçova, B10 Ilıca Bölgesinde yer almaktadır.

Tablo 269: Balçova-Narlıdere Jeotermal Alanının Genel Durumu

Kuyu No	Açılma Yılı	Derinlik	Sıcaklık	Debi	Kuyu No	Açılma Yılı	Derinlik	Sıcaklık	Debi	Pompa Gücü	Pompa Debi	Sıcaklık	Debi
		m	°C	m ³ /saat			m	°C	m ³ /saat	KW	m ³ /saat	°C	m ³ /saat
B-1	1982	40	102,0	100	BD-8	1999	630,5	130,5	215			62	600
B-4	1983	125	100,0	60	BD-10	2004	750	87,1	140	30	140	60	140
B-5	1983	108,5	102,0	140	BD-15	2007	472	112,0	240				
B-7	1983	120	96,0	140									
B-10	1989	125	97,0	200									
BD-1	1994	554	110,0	60									
BD-2	1995	677	132,0	180									
BD-3	1995	750	120,0	120									
BD-4	1996	624	135,0	180									
BD-5	1999	1100	115,0	80									
BD-6	1999	605	135,0	120									
BD-7	1999	700	115,0	80									
BD-9	2003	772	138,5	360									
BD-11	2005	716	140,0	360									
BD-12	2005	832	137,0	300									
BD-14	2007	371	130,0	125									
Toplam				2605									

Kaynak: Jeotermal A.Ş.

6.2.1.3.2. Karşıyaka -Çiğli-Menemen-Aliağa hattı jeotermal sahaları

Karşıyaka - Aliağa hattı üzerinde belirlenmiş ve araştırma yapılması gereken jeotermal alanlar bulunmaktadır. Karşıyaka, Çiğli-Menemen arasında Çiğli Organize Sanayi Sitesi içerisinde işletmelere soğuk su temin etmek amacıyla delinen kuyuların bazılarında, 33–35°C sıcaklığında jeotermal su çıktığı bilinmektedir. Çiğli-Menemen arasında bulunan, Ulukent yakınlarında İzmir Valiliği'nin açtığı 800 m derinlikli Ulukent-1 kuyusunda 56°C sıcaklıkla karşılaşılmıştır. Bunun yanı sıra; Jeokimya verileri 75°C sıcaklık olabileceğini göstermektedir. Karşıyaka-Menemen arasında kalan ve Çiğli alanı olarak adlandıracağımız bu bölgede, jeotermal “arama” çalışmalarına gereksinim bulunmaktadır.

Aliağa'da jeotermal potansiyel geniş bir alana yayılmıştır. Bunlar: Samurlu-Güzelhisar-Biçer sektörü, Helvacı-Türkelli sektörü ve Ilıcaburnu sektörü olarak birbirinden ayrılabilir. MTA tarafından yapılan çalışmalar, en yüksek sıcaklığın Samurlu-Güzelhisar yöresinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sektörde “arama” faaliyetleri ileri aşamalara ulaşmıştır. Alanda, 5 gradyan ve 3 üretim kuyusu MTA tarafından açılmıştır. Derinlikleri 560–1146 m arasında değişen üç kuyudan 89-93°C sıcaklıkta ve 15-45 l/s debide sıcak su üretilebileceği belirtilmektedir. Helvacı-Türkeli sektöründe yapılan 3 gradyan sondajı, Biçer, Samurlu-Güzelhisar yöresine göre daha düşük sıcaklıklar vermiştir. Aliağa Ilıcaburun'da yapılan 722 m derinliğindeki kuyuda 61°C sıcaklığa rastlanmıştır.

6.2.1.3.3. Seferihisar Jeotermal Sahası

Seferihisar jeotermal alanı İzmir'in 40 km güneydoğusunda yer alan Türkiye'nin en önemli jeotermal alanlarından biridir. Balçova ve Narlıdere sahası ile birlikte İzmir'in güney kesimlerinde jeotermal enerji kullanımının daha da yaygınlaşması için dikkate alınması gereken bir sahadır.

Sahada ilk jeolojik çalışmalar 1965'li yıllarda yapılmış, 1971 yılında ise derin jeolojik yapısal modeli oluşturmak amacıyla jeofizik çalışmalar başlatılmıştır MTA (1994). Jeolojik ve jeofizik çalışmalar tamamlandıktan sonra yörede 20 adet gradyan kuyusu açılarak alandaki sıcaklık dağılımı saptanmıştır.

Yörede derinlikleri 199–2009 m arası değişen 8 adet üretim kuyusu açılmıştır. Bu kuyulardan G-2A, CM-3, G3A kuyularından toplam 600 m³/saat debide 133-153°C arasında değişen sıcaklıklarda üretim yapılmıştır (Ünay, T., 1971). Eldeki sonuçlar mevcut kuyuların 8.17x10 kcal/s termal enerji üretilebileceğini göstermiştir. Bu enerji miktarı ile 360 dönüm sera ısıtılması mümkün olacaktır (ÇDR, İzmir Jeotermal). Doğanbey Ilıcası yakınlarındaki DI-1 kuyusunda 50 m³/saat debide 78°C'de sıcak su tespit edilmiştir. Tespit edilen bu jeotermal

suyun çeşitli oranlarda deniz suyu ile karıştığı ortaya konmuştur. Kıyıya yakın sular tamamen deniz suyu karakterindedir.

Seferihisar sahasında gerekli iyileştirme ve rezervuar kapasitesi tespit çalışmalarının yapılması ve bunu takiben jeotermal akışkan kullanarak;

- Elektrik üretimi,
- Sera ve bölge ısıtıcılığı,
- Termal tesislere termal su temini yatırımlarının yapılması planlanmaktadır.

Tablo 270: İzmir İçi ve Yakın Çevresi Jeotermal Sahalarının Buldukları Aşamalar.

Sahalar	Buldukları Aşama			Açıklamalar: C : tamamlandı B : eksikler ve yapılması gereken çalışmalar var A: başlangıç aşamasında
	Arama	Geliştirme	İşletme	
Balçova –Narlidere	C	B	B	
Seferihisar	B	A		
Aliağa	B	A		
Karşıyaka-Çiğli-Menemen	A			

Kaynak: Makine Mühendisleri Odası

Tablo 271: Balçova Sahasında Yapılması Gereken Geliştirme Çalışmaları.

Yapılacak Çalışmalar	Yaklaşık Tutarı, \$
BD-9,10,11 derin üretim ve araştırma kuyusu toplam 2500 m.	1,000,000
Sahanın kuzey kesimine iki derin araştırma kuyusu 2000 m.	1,250,000
Kuyu testleri ve monitoring çalışması	50,000
Rezervuar performansının izlenmesi model geliştirme	50,000
Geliştirme çalışmaları toplam tutarı	2,350,000

Kaynak: Makine Mühendisleri Odası

Tablo 272: Karşıyaka-Çiğli-Menemen Alanında Yapılması Gereken Arama Çalışmaları.

Yapılacak Çalışmalar	Yaklaşık Tutarı, \$
Uydu ve fotoğrafları	1,000
100 km ² 1/25,000 ölçekli jeolojik haritası	5,000
Radon gazı ölçümü, 200 nokta	2,000
Toprakta civa analizi	2,000
Su ve alterasyon mineralleri analizleri, 100 örnek	2,500
İzotop analizleri (oksijen-18, döteryum ve trityum), 20 örnek	2,500
Gravite çalışması 50 km ²	10,000
Manyetik alan çalışması, 50 km ²	10,000
CSMAT ölçümü, 1000 nokta	15,000
Rezistivite, 200 nokta	20,000
Gradyan kuyusu, 10 ad. toplam 1000 m.	75,000
Derin araştırma kuyusu 1 ad. 1000 m.	300,000
Arama aşaması toplam	445,000

Kaynak: Makine Mühendisleri Odası**Tablo 273:** Karşıyaka-Çiğli-Menemen Alanında Yapılması Gereken Geliştirme Çalışmaları.

Yapılacak Çalışmalar	Yaklaşık Tutarı, \$
Üretim ve re-enjeksiyon kuyusu 4 ad. 1000'er m.	1,200,000
Kuyu testleri ve monitoring çalışması	50,000
Rezervuar performansı belirleme çalışması	50,000
Geliştirme çalışmaları toplam tutarı	1,300,000

Kaynak: Makine Mühendisleri Odası**Tablo 274:** Seferihisar Alanında Yapılması Gereken Geliştirme Çalışmaları.

Yapılacak Çalışmalar	Yaklaşık Tutarı, \$
Mevcut Kuyuların Onarımı	200,000
Ek arama çalışmaları	100,000
Kuyu testleri ve monitoring çalışması	50,000
4 adet üretim kuyusu 1200'er metre	1,920,000
Rezervuar performansı belirleme çalışması	50,000
Geliştirme çalışmaları toplam tutarı	2,320,000

Kaynak: Makine Mühendisleri Odası**Tablo 275:** Aliğa'da (Güzelhisar, Biçer, Helvacı ve Ilıca burun) Yapılması Gereken Arama Çalışmaları.

Yapılacak Çalışmalar	Yaklaşık Tutarı, \$
Uydu ve fotoğrafları	1,000
Radon gazı ölçümü, 200 nokta	2,000
Toprakta civa analizi	2,000
Su ve alterasyon mineralleri analizleri, 100 örnek	2,500
İzotop analizleri (oksijen-18, döteryum ve trityum), 20 örnek	2,500
Rezistivite, 200 nokta	20,000
Gradyan kuyusu, 10 ad. toplam 1000 m.	75,000
Derin araştırma kuyusu 2 ad. 1000 m.	600,000
Arama aşaması toplam	705,000

Kaynak: Makine Mühendisleri Odası

Tablo 276: Aliğa Jeotermal Alanlarında Yapılması Gereken Geliştirme Çalışmaları.

Yapılacak Çalışmalar	Yaklaşık Tutarı, \$
Üretim ve re-enjeksiyon kuyusu 5 ad. 1000'er m.	2,000,000
Kuyu testleri ve monitoring çalışması	100,000
Rezervuar performansı belirleme çalışması	100,000
Geliştirme çalışmaları toplam tutarı	2,200,000

Kaynak: Makine Mühendisleri Odası

Tablo 277: Sahalarda Derhal Yapılması Önerilen Çalışmalar ve Mali Tutarları.

Yapılacak Çalışmalar	Yaklaşık Tutarı, \$
Balçova-Narlidere (geliştirme)	2,350,000
Seferihisar (geliştirme)	2,320,000
Aliğa-Samurlu (geliştirme)	200,000
Karşıyaka-Çiğli-Menemen (arama)	445,000
Aliğa (Güzelhisar-Biçer, Helvacı-Türkeli, Ilıcaburun) (arama)	705,000
Toplam	6,020,000

Tablo 278: Arama Yapılacak Sahalardan Olumlu Sonuç Alınması Durumunda Geliştirme Aşaması için Gerekli Tutar

Yapılacak Çalışmalar	Yaklaşık Tutarı, \$
Karşıyaka-Çiğli-Menemen (geliştirme)	1,300,000
Aliğa(Güzelhisar-Biçer,Helvacı-Türkeli,Ilıcaburun)(geliştirme)	2,200,000
Toplam	3,500,000

Kaynak: Makine Mühendisleri Odası

Yeni yatırımlar ve devreye giren yeni bölgelere değinilecek olursa; 1500 KE Narlıdere Yeniköy Evleri Projesi 2005–2006 sezonunda devreye girmiştir. 2005 Aralık itibariyle BD–9 kuyusu sisteme bağlanmıştır. Tuğsuz alt Isı Merkezi 2005 Aralık ayında devreye alınmıştır. 3900 KE Teleferik Mahallesi projesi temeli 18 Ocak 2006' da atılmış olup, 2006 Kasım ayında devreye girmiştir. 4500 KE, Balçova Bölüm–2; Etap–2 Projesi Ekim 2007' de devreye girmiştir. 2008-2009 yılında devreye alınması planlanan 4000 KE Balçova Bölge:2, Etap:3 projesi ile 3000 KE Narlıdere -3 Projelerinin çalışmaları devam etmektedir (Jeotermal A.Ş. 2007)

6.2.1.3.4. Sonuç

İzmir içindeki ve yakın civarındaki jeotermal enerji sahaları, bölge ısıtma sistemleri ile, İzmir'de bazı bölgeler için konut ısıtılmasında önemli ölçüde kullanılabilir, çevre duyarlı ve

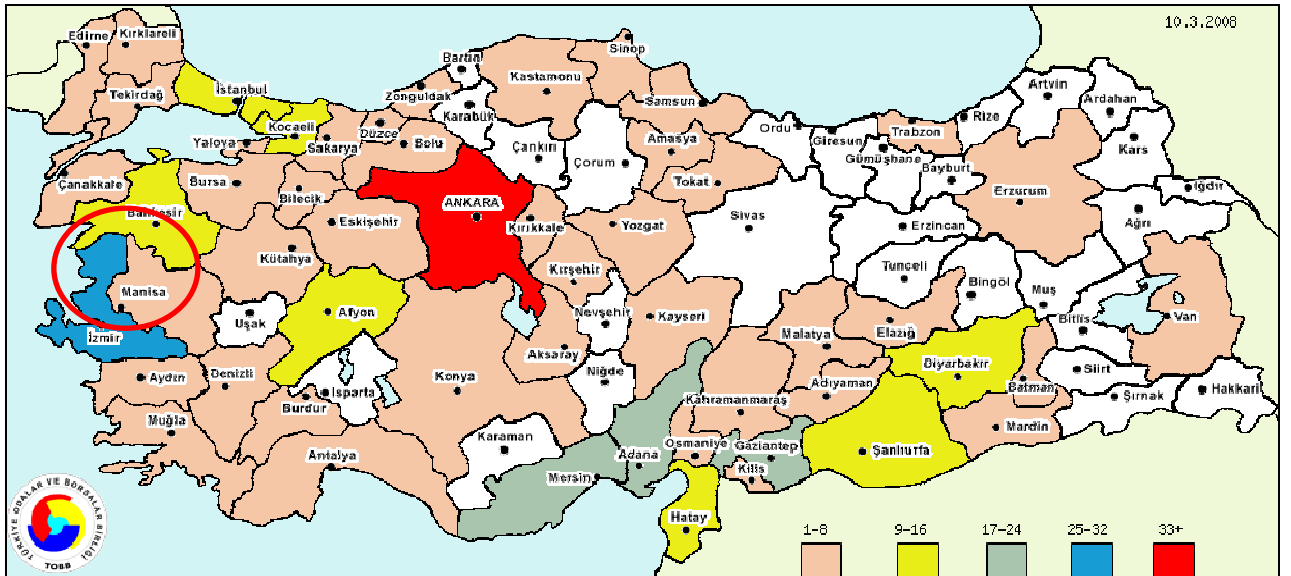
ekonomik enerji kaynaklarıdır. Makine Mühendisleri Odası İzmir Şubesi tarafından yapılmış çalışmalar, bu sahaların 2012 yılına kadar toplumun hizmetine sunulabileceğini öngörmektedir. Bu amaca ulaşmak amacıyla; gerekli organizasyonlar ve fonlar, rezervuar performanslarının belirlenmesi için acilen gündeme alınmalıdır. Bazı sahaların (Balçova-Narlidere gibi) geliştirilmesi ve bunlara bağlı yeni bölge ısıtma sistemlerinin yapımı öngörülen tarihlerden çok daha önce gerçekleştirilebilir. Bazı sahalar için ise (Seferihisar gibi) performans belirlenmesi dışındaki uygulamalar, bölgesel ısıtma sistemleri açısından yüksek finans gereksinimleri ve ilgili projelerin süreçleri açısından söz konusu hedef 2012 yılına kadar gerçekleştirilebilecektir.

İzmir ve yakın çevresinin, Jeotermal açısından genel durumunun anlaşılması için, Makine Mühendisleri Odası tarafından hazırlanmış olan aşağıdaki tablolara göz atmakta yarar vardır

Yukarıda sıralanan saptama ve önerilere ek olarak, Balçova-Narlidere jeotermal alanında mevcut çok sayıdaki kaçak sıcak su sondajının denetim altına alınması, özellikle atık sularının toprağa karışmasının önlenerek, geri dönüşü mümkün olmayan toprak kirliliğinin önüne geçilmelidir. Bu, hem yöredeki tarım alanlarının kirliliğinin önüne geçilmesi ve hem de jeotermal potansiyelin korunması için çok önemlidir.

6.2.1.4. Biyodizel

Öte yandan biyodizel konusunda şunlar söylenebilir. Türkiye'deki biyodizel tesis sayısı 100' ün üzerindedir. Üretim kapasitesi 2.320.000 ton (AB'de ikinci)' dur. Tesislerin 2006 yılına göre dağılımı Şekil 63'de görülmektedir.

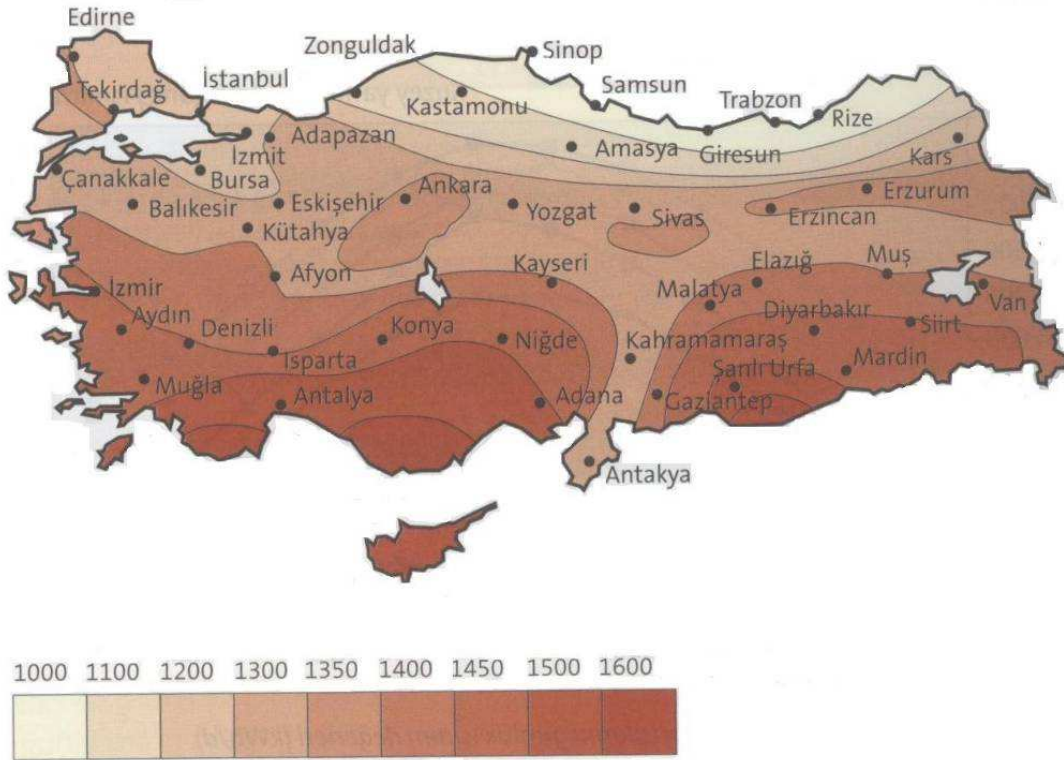

Şekil 64: Türkiye biyodizel tesisleri dağılımı

İzmir, yağlı tohumlu bitkilerin yetişmesi için uygun iklim koşullarına sahiptir. Bunun yanında, biyodizel konusunda Ar-Ge çalışmaları yapabilecek yetkinliğe sahip akademisyenlerin çalıştığı üniversiteler bünyesinde araştırma ve uygulama merkezleri bulunmaktadır. Bu durum, uygulama sırasında bilime dayalı çalışmaların yapılmasına ve ürün kalitesinde rekabet edebilir bir özelliğin oluşmasına olanak sağlamaktadır. İzmir gerek Ar-Ge açısından uygun platforma sahip olması, gerekse ekonomik gelişimini çoğunlukla sanayi ve tarıma bağlı kılan bir kent olması itibariyle Biyodizel konusundaki gelişime avantajlı bir konuma sahiptir. Haziran 2007 itibariyle İzmir’de belediyeden ruhsat izni olan 6 firma bulunmaktadır. Bunun yanında 2007 yılı haziran ayı itibariyle Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu’ndan işleme lisansı alan firmalar mevcuttur (4 adet). Ayrıca İzmir’de mikroalglerin (tek hücreli yosun) hammadde olarak kullanılması konusunda projeler geliştirilmekte ve bu alanda tüm dünya ile birlikte çalışmalar yapılmaktadır.

6.2.1.5. Güneş Enerjisi

Türkiye’de yıllık güneş enerjisi dağılımı 1100-1600 kWh/m²yıl olup İzmir yılda 1400-1450 kWh/m²yıl güneş almaktadır ^{xxii}.

Şekil 65: İzmir İli'ne Ait Güneş Haritası

6.2.1.6. Doğalgaz

İzmir'de doğalgaz elektrik enerjisi üretiminde, sanayide ve yapılarda ısınma ve sıcak su elde etmek amacıyla kullanılmaktadır.

Doğalgazın sanayide kullanımı, Karacabey-İzmir Doğalgaz Ana İletim Hattı Projesinin 2002 yılında tamamlanması ile başlamıştır. Proje ile Bursa'dan, İzmir ve Aliağa'ya kadar bu güzergah üzerindeki sanayi ve konut sektörlerinde doğalgazın kullanıma sunulması amaçlanmıştır. Projenin devreye alınmasıyla; Aliağa, Çiğli (AOSB), Kemalpaşa, Bornova (Pınarbaşı) ve Torbalı'daki sanayi tesislerine doğalgaz vermeye başlanmıştır. Söz konusu proje 241 km uzunluğunda ve 36 inç çapında doğalgaz boru hattı ile 13 adet A tipi istasyon, 2 adet Pig istasyonu, 4 adet de hat vanasından oluşmaktadır. Doğalgaz ana iletim hattının bir kolu Aliağa'ya ulaşmakta, diğer kolu da Bornova üzerinden Torbalı'ya ulaşmaktadır. Aliağa'da kurulu bulunan Egegaz'a ait tesislere tankerler ile sıvılaştırılmış doğalgaz taşınmakta, burada tekrar gaz haline çevrildikten sonra Botaş tarafından boru hatlarına verilmektedir. Elektrik enerjisi üretiminde Aliağa Gaz Türbini ve Enka Doğal Gaz Çevrim Santrali (Aliağa) hizmet vermektedir.

Doğalgaz dağıtımı ve mahalli gaz boru hattı şebekesi ile nakli faaliyetleri, 2005 yılında Enerji Piyasası Denetleme Kurulu'ndan 30 yıllık süre için doğalgaz dağıtım lisansı alan, Kolin A.Ş. ve Türkerler A.Ş. ortaklığı olan İZMIRGAZ A.Ş. tarafından yürütülmektedir.

Alt yapı çalışmalarına 2006 yılı içinde başlanan doğalgazın, 5 yıl içinde tüm şehre ulaştırılması planlanmaktadır. Alt yapı çalışmaları Karşıyaka, Bostanlı, Kemalpaşa, Bornova, Torbalı, Aliağa, Gaziemir, Çiğli ve Buca'da devam etmektedir. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda toplam 64,073 metre çelik hat, 461,481 metre polietilen hat ve 11,469 metre de servis hattı döşenmiştir. 2006 yılında 150,000 konut/işyerine servis kutusu bağlanmış, Mavişehir, Kemalpaşa, Torbalı, Gaziemir, Aliağa, Bornova, Konak, Buca, Çiğli Karşıyaka İlçelerinde doğalgaz konutların kullanımına sunulmuştur.

2006 yılında Karşıyaka, Gaziemir, Kemalpaşa, Torbalı olmak üzere 4 bölgede 127 sektöre gaz verilmiş, toplam 4,855 servis kutusuna gaz getirilmiştir. Yine aynı yıl içerisinde 3.926.205.346 m³ doğalgaz satışı gerçekleşmiştir. 2007 yılında 110,000 konut/işyerine servis kutusu bağlanması planlanmaktadır. Altyapı çalışmaları tamamlandığında 300,000 aboneye ulaşılması hedeflenmektedir.

Tablo 279: Altyapı Çalışması Mevcut Durum

Çalışması Tamamlanan Bölgeler	Çalışması Devam Eden Bölgeler
Karşıyaka 16A – 16B	Bornova 24
Kemalpaşa 53	Karşıyaka 18
Buca 33 - 39	Konak 34 - 36
Torbalı 63 - 79	Buca 32
Aliğa 01	
Bornova 22 - 23	
Çiğli 14 - 15	
Gaziemir 40	

Öte yandan 2006 yılı ile 2007 yılı altyapı verileri ve doğalgaz kullanan yerlerin sayısal değerleri karşılaştırıldığında bir iyileşme olduğu görülmektedir.

Tablo 280: İzmir İli Doğalgaz Altyapı Verileri

	İlçe	2006 Yılı	2007 Yılı
Hat Uzunluğu (m)	Aliğa	77.947	77.947
	Çiğli	2804	109.222
	Karşıyaka	66.197	168.718
	Bornova	62.307	227.707
	Konak	14.030	115.750
	Buca	5.894	132.968
	Gaziemir	39.498	97.275
	Torbalı	76.793	76.793
	Kemalpaşa	60.260	60.260
Doğalgaz kullanan konut sayısı		1.145	15.452
Doğalgaz kullanan fabrika sayısı		48	63
Doğalgaz kullanan ticarethane/ Kamu kurum sayısı		17	189
Yerli üretim miktarı		0	0

Kaynak: İzmirgaz, 2007.

İzmir İli'nde bulunan doğal gaz santralleri aşağıdaki tabloda üretim değerleri ile birlikte listelenmiştir.

Tablo 281: İzmir, Doğal Gaz Santralleri ve Üretim Değerleri

DOĞALGAZ (MWh)					
SANTRAL	2003	2004	2005	2006	2007
İZMİR DOĞALGAZ KOMBİNE ÇEVİRİM. (ENKA)	9.754.945.473	9.142.080.278	11.107.894.974	11.084.588.224	11.661.477.679
AKENERJİ (BATIÇİM)	237.845.918	316.601.944	335.560.692	108.016.510	62.084.000
AKENERJİ (K.PAŞA)	0,0	0,0	224.108.936	706.645.220	865.343.400
ALİAĞA PETKİM	1.063.358.000	859.865.000	731.777.000	617.549.000	1.021.643.000
ALKİM (K.PAŞA)	29.444.685	34.466.830	38.794.832	36.983.383	40.109.829
ATAER EBSO	273.731.958	400.187.889	404.366.557	359.872.083	327.428.731
ÇAKMAKTEPE	0,0	0,0	0,0	0,0	18.829.875
DESA ENERJİ	54.893.665	31.065.714	65.815.314	63.244.924	69.623.740
EGE SERAMİK	70.565.871	85.576.300	92.473.134	93.696.280	103.408.400
EKOTEN TEKSTİL	0,0	0,0	0,0	7.249.415	5.286.529
HABAŞ DGKÇ	0,0	170.196.500	932.108.300	488.249.325	1.606.801.283
KAREGE	70.713.877	112.737.230	267.128.160	294.599.687	295.530.890
MOPAK İZMİR	0,0	0,0	11.094.520	24.859.023	28.088.643
PAK GIDA	0,0	0,0	366.073	32.134.669	33.359.002
TOPLAM	11.555.499.447	11.152.777.685	14.211.488.492	13.917.687.743	16.139.015.001

Kaynak: İzmir Valiliği, İzmir İli Enerji Durumu Raporu, Nisan 2008

6.2.1.7. Kömür ve Fuel oil

İzmir İli için kömür ve fuel oil depolama kapasitesi Tablo 282’te verilmiştir.

Tablo 282: İzmir İli Kömür Ve Fuel Oil Depolarının Durumu

Depo Tipi	Depo Sayısı
İzmir ili Kömür Deposu Sayısı	516
İzmir İli Merkezi Isıtmalı Toplam Bina Sayısı	2.451
Katı Yakıt Kullanan Merkezi Isıtmalı Bina Sayısı	1.047
Sıvı Yakıt Kullanan Merkezi Isıtmalı Bina Sayısı	1.404

Kaynak: Çevre ve Koruma Daire Başkanlığı, 2007

6.2.1.8. Odun

İzmir ilinin odun yıllık üretim kapasitesi endüstriyel ve yakacak odun olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Üretim kapasiteleri Tablo 283’te verilmiştir.

Tablo 283: İzmir İli Odun Üretimi Durumu

	Odun Üretim Mikrarı
Yıllık endüstriyel odun üretim miktarı	200,497 m ³
Yıllık yakacak odun üretim miktarı	74,263 Ster(ÇDR)

Kaynak: İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2004

6.2.2. Enerji İletimi, Dağıtımı ve Tüketimi

İzmir ilini besleyen santrallerin birincil kaynaklara göre dağılımına bakıldığında termik santrallerin güçlerinin önemli olduğu görülmektedir. Bunun yanında bölgenin rüzgâr ve jeotermal enerji bakımından da büyük potansiyele sahip olduğu görülmektedir. Ancak bu tip santraller henüz yeni gelişmekte olduğundan toplam kurulu güç içindeki oranı oldukça küçüktür.

6.2.2.1. Elektrik Enerjisi İletimi

İzmir ili, Muğla Yatağan, Manisa Soma ve Kütahya Tunçbilek hatları ile enterkonnekte şebekeye bağlı bulunmaktadır. Ege Bölgesi’nin iletim hat uzunlukları aşağıdaki gibidir (Şekil 63)

- 380 kV iletim hatları (Yatağan-Işıklar enerji iletim hattı, Yeniköy-Germencik-Uzundere enerji iletim hattı, Soma-Aliağa-Işıklar enerji iletim hattı, Seyitömer-Işıklar enerji iletim hattı): 514,00 km

- 154 kV iletim hatları: 816,70 km

Şekil 66 İzmir iline elektrik enerjisi sağlayan iletim hatlarının haritası

İzmir'e enerji Bornova İlçesi, Pınarbaşı Semt, Işıkkent Mevkii'nde bulunan TEİAŞ Genel Müdürlüğü'ne ait IŞIKLAR Trafo Merkezi'nden ulaşmaktadır. Metropol alan içinde bulunan ve elektriğin mahalli dağıtım trafo merkezlerine iletilmesini sağlayan indirici trafo merkezlerine ait teknik bilgi Tablo 284, 285 ve 286 da sunulmuştur.

Tablo 284: İzmir Metropolünde Bulunan Trafo Merkezleri

Trafo Tipi	Adeti	Gücü
Teiaş'a ait indirici trafo merkezleri	16	1770 MVA
Tedaş'a ait indirici trafo merkezleri	12	407 MVA

Tablo 285: TEİAŞ'a Ait İndirici Trafo Merkezleri

Adı	Trafo	Toplam Gücü (MVA)
BAHRİ BABA TM	50	50
BORNOVA TM	2x50+80	180
BOSTANLI TM	2x20	40
BOZYAKA TM	25x50x80	155
BUCA TM	25+50	75
EBSO TM	2x25+50x80	180
GÜZELYALI TM	2x20	40
HATAY TM	20+50	70
HİLAL TM	2x20+80	120
ILICA TM	25+50	75
IŞIKLAR TM	3x100	300
KARABAĞLAR TM	2x25+80	130
KARŞIYAKA TM	2x50	100
PİYALE TM	25+50	75
TERMİK SANTRAL TM	2x25	50
ÜNİVERSİTE TM	50+80	130
TOPLAM		1770

Tablo 286: TEDAŞ'a Ait İndirici Trafo Merkezleri

Adı	Trafo	Toplam Gücü (MVA)
ANADOLU TM	3x16+20	40
BOĞAZIÇI TM	3x15+20	50
EGE TM	15+16	31
ESBAŞ TM	2x16	32
EŞFERPAŞA TM	2x16	32
FUAR TM	2x15+2x16	62
GÖZTEPE TM	15+16	31
GÜRÇEŞME TM	2x16	32
GÜZELBAHÇE TM	5+16	21
KARTAL TM	2x15	30
OSMANGAZİ TM	2x15	30
SARNIÇ TM	16	16
TOPLAM		407

6.2.2.2. Elektrik Enerjisi Dağıtımı

İzmir’de elektrik enerjisi dağıtımı TEDAŞ’a bağlı Gediz Elektrik Dağıtım A.Ş. İzmir İl Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır. Dağıtım şebekesindeki trafo merkezi sayıları ve güçlerinin ilçelere göre dağılımı Tablo 287 ve Tablo 288’te verilmiştir.

Tablo 287: TEDAŞ'a Ait Dağıtım Trafo Sayıları, 10,5/0,4 kV trafo merkezleri

İlçe	TM Sayısı	Gücü (kVA)
Narlidere+Balçova	159	132.060
Bornova	383	271.930
Buca	231	204.280
Çiğli	106	83.460
Gaziemir	134	97.390
Güzelbahçe	41	18.820
Karşıyaka	371	313.645
Konak	669	618.870
Toplam	2.094	1.740.455

Tablo 288: Tedaş'a Ait Dağıtım Trafo Sayıları, 34,5/0,4 kV trafo merkezleri

İlçe	TM Sayısı	Gücü (kVA)
Bornova	94	46.190
Buca	13	4.890
Çiğli	27	14.050
Gaziemir	6	3.150
Toplam	140	68.280

Trafo tiplerine göre genel toplam, trafo merkezi (TM) sayısı ve trafo gücü için sırasıyla 2.234 ve 71.430 kVA’dır.

Sağlıklı bir kent düşünüldüğünde tüm şehir alt yapısının yanı sıra enerji kısmının da modernize edilerek yer altı şebekesi şeklinde tesis edilmesi günümüz İzmir’inin öncelikli ihtiyaçlarından biridir. Söz konusu enerjide modernizasyon ilk önce şehrin coğrafi yapısı ile ilişkilidir. Bunun yanı sıra şehrin imar durumu da alt yapı tesislerinin yapımında ilk sıradadır. İmar planlarına göre oluşmamış bölgelerde yer altı tesisi yapılması mümkün değildir. Bu durumda İzmir’de enerji altyapı tesislerinin artırılması amacı ile GEDİZ Elektrik Dağıtım A.Ş. İzmir İl Müdürlüğü tarafından planlama çalışmaları devam etmektedir. Planlamalar dahilinde şu an ilimiz metropol alan içerisinde devam eden tesis işlerinin % 80’i yer altı şebekesi olarak tasarlanmış ve uygulanmaktadır (GEDİZ Elektrik Dağıtım A.Ş. İzmir İl Müdürlüğü, 2007).

6.2.2.3. Elektrik Enerjisi Tüketimi

Türkiye geneli 2005 yılı İzmir ili elektrik üretimi, toplam üretimin %6,65'ini, tüketim ise toplam tüketim miktarının %9,06'sını oluşturmaktadır. Yıllara göre elektrik üretim ve tüketim miktarları'da verilmiştir. Tablo 290'da ise kullanım yerlerine göre elektrik tüketimi dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 289: Yıllara Göre Elektrik Üretim ve Tüketim Kapasiteleri

Yıllar	Elektrik üretim kapasitesi: Toplam kapasite (MW)	Kullanım yerlerine göre elektrik tüketimi: Toplam tüketim (MWh)
1997	395	8.258.203
1998	463,7	8.270.083
1999	454,5	8.563.816
2000	457,9	9.076.114
2001	490,7	9.024.796
2002	554,4	9.960.821
2003	2.224,1	10.620.177
2004	2.307,4	11.369.861
2005	2.583,8	11.801.456
2006*	2.246,01	13.532.500

*2006 yılı verileri metropol alan için verilmiştir.

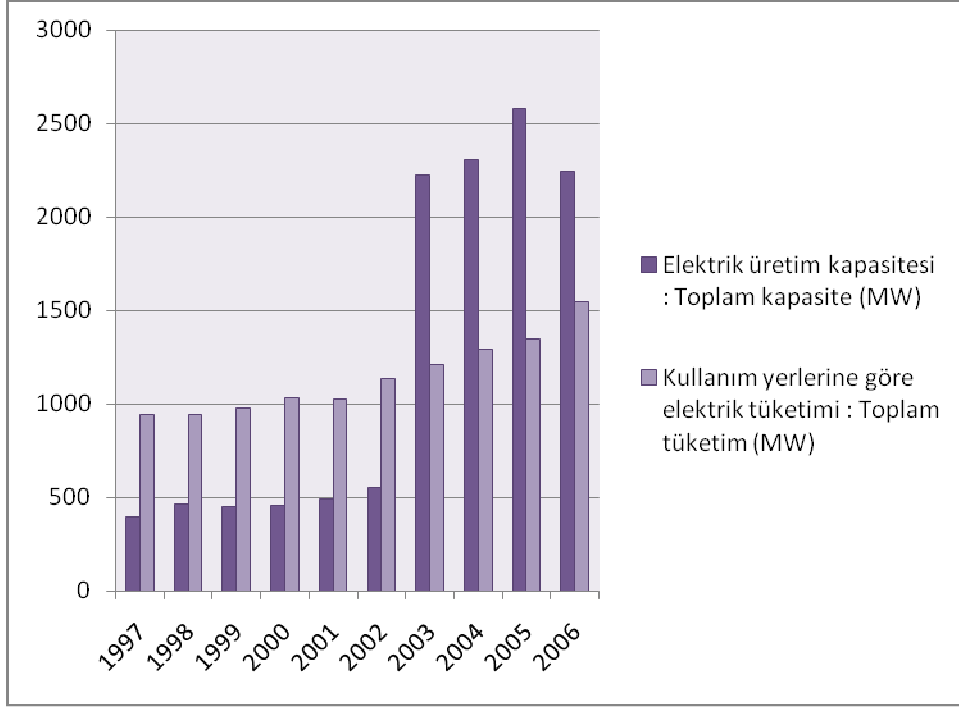
Kaynak: Gediz A.Ş., 2007

Tablo 290: Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi

Yıl	Resmi Daire (MWh)	Sanayi işletmesi (MWh)	Ticarethane (MWh)	Konut (MWh)	Tarımsal sulama (MWh)	Şantiye (MWh)	Sokak Aydınlatma (MWh)	Diğer (MWh)
1997	290.908	5.852.777	422.923	1.219.303	84.588	49.741	215.967	121.996
1998	481.055	5.365.085	450.518	1.393.319	89.483	64.762	214.067	211.794
1999	554.812	5.177.513	483.588	1.616.256	122.437	81.308	222.036	305.866
2000	594.204	5.364.607	731.374	1.621.871	143.358	101.045	240.382	279.273
2001	501.668	5.319.678	562.324	1.671.658	278.284	419.646	236.694	34.844
2002	232.350	6.176.517	714.861	1.660.806	247.337	-	253.950	675.000
2003	240.413	6.530.714	847.216	1.854.298	271.765	-	261.920	613.851
2004	282.961	6.895.334	947.887	2.029.496	287.989	-	265.518	660.676
2005	299.769	6.794.828	1.189.280	2.353.783	281.763	-	260.670	621.361
2006*	753.906	8.975.936	2.194.897	4.967.328	221.130	-	190.894	1.197.853

*2006 yılı verileri metropol alan için verilmiştir.

Kaynak: Gediz A.Ş., 2007

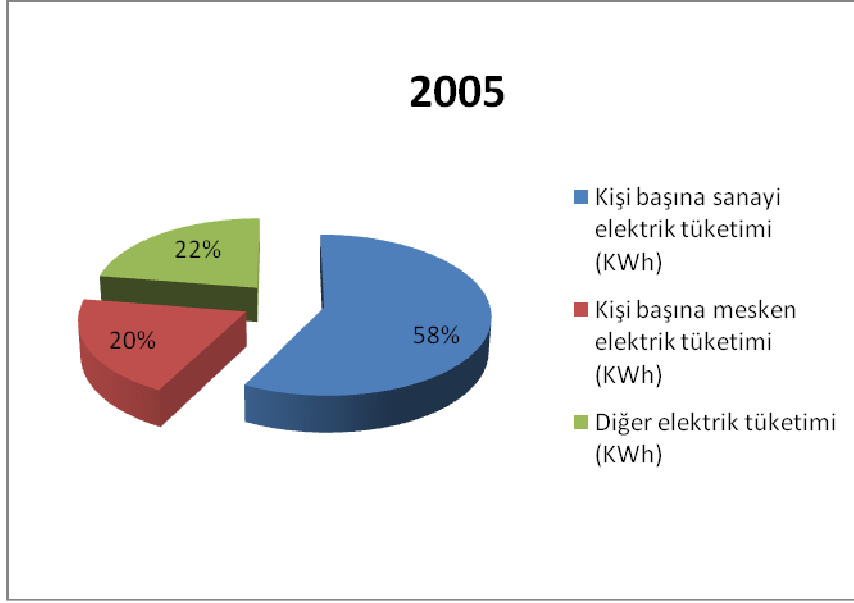
Şekil 67: Elektrik üretim ve tüketim kapasitelerinin yıllara göre dağılımı

Türkiye genelinde kişi başına düşen elektrik tüketimi 2006 yılı itibariyle, 1961 kWh/kişi iken İzmir ilinde 3648 kWh/kişi'dir. Tablo 291'de kişi başına düşen elektrik tüketimi dağılımları verilmiştir (Ayrıca bakınız Şekil 68).

Tablo 291: Kişi Başına Düşen Elektrik Tüketimi

Yıl	Kişi başına toplam elektrik tüketimi (KWh)	Kişi başına sanayi elektrik tüketimi (KWh)	Kişi başına mesken elektrik tüketimi (KWh)	Diğer elektrik tüketimi (KWh)
1997	2.628	1.862	388	378
1998	2.574	1.670	434	470
1999	2.610	1.578	493	539
2000	2.711	1.602	484	625
2001	2.648	1.561	491	596
2002	2.872	1.781	479	612
2003	3.010	1.851	526	633
2004	3.168	1.921	566	681
2005	3.234	1.862	645	727

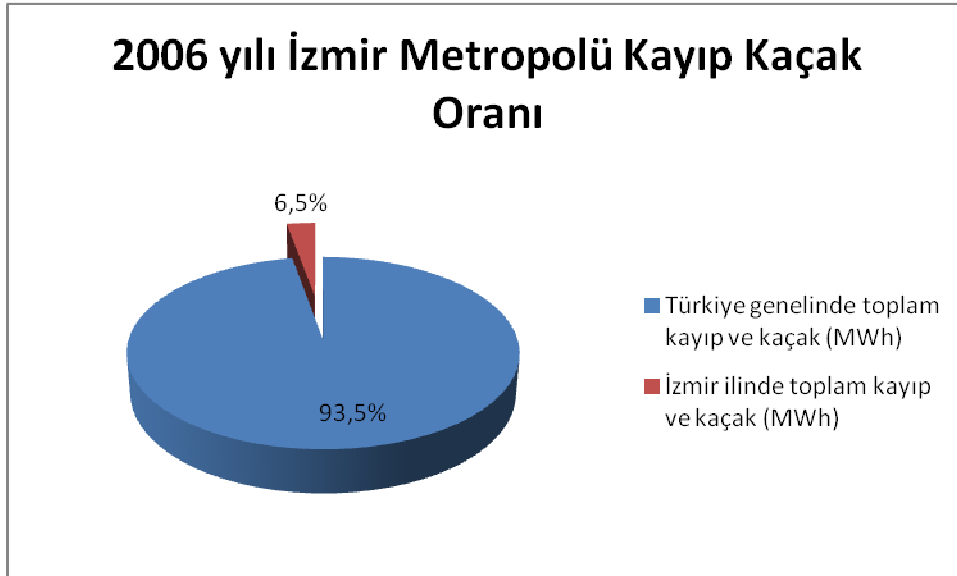
Kaynak: TÜİK, 2007

Şekil 68: Kişi başına düşen elektrik tüketiminin gruplara göre dağılımı

Kaynak: TÜİK 2007

2006 yılı verilerine göre İzmir Metropolü %6.18 kayıp-kaçak oranı ile Türkiye genelinde 6'ncı sırada yer almıştır. Birinci sırada %4,2 ile Denizli, 81.sırada ise %71 ile Van gelmektedir. 2006 yılı İzmir Metropolü kayıp-kaçak oranı Şekil 69'da verilmiştir.

Şekil 69: İzmir Metropolü için yüzde kayıp-kaçak oranı

Kaynak: TÜİK, 2007

1 kWh enerji tüketimine karşı üretilen gayri milli hasıla değerine göre hesaplanan enerji yoğunluğu miktarı, 2001 yılında İzmir ilinde 1,48 MWh/TL'dir. Kalkınma hızına göre İzmir Metropolü için 2006 yılı verilerine dayanarak enerji yoğunluğu yaklaşık olarak hesaplandığında 1,03 MWh/TL olarak bulunmuştur.

6.2.3. Değerlendirme

Elektrik şebekesinin hızla modernizasyonu bir an önce tamamlanarak elektrikteki kayıp-kaçak oranı kabul edilebilir seviyeye düşürülmelidir. Şebekenin yeraltına alınması işlemleri hızlandırılmalıdır. Sağlıklı şebeke bilgilerine ulaşabilme şansı bulunmamaktadır. Bu nedenle, mevcut şebeke bilgilerinin güncellenmesi, bilgisayar ortamına aktarılması en kısa sürede sağlanmalıdır.

6.3. İçme ve Kullanma Suyu

İzmir il sınırları içinde, içme ve kullanma suyu konusundaki yatırımlar İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde İzmir kentine ilişkin gerçekleştirilmiş olan içme suyu yatırımlarıdır. Bunun yanında İzmir'in artan içme ve kullanma suyu gereksinimlerini karşılamak amacıyla 1971 yılında DSİ Genel Müdürlüğü tarafından "İzmir İçme Suyu Projesi Master Planı" hazırlanmıştır. Bu plan ile birlikte Manisa'daki Göksu ve Sarıkız kaynaklarından kente su bağlanmıştır ve Tahtalı Barajı'nın yapımı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Halkapınar Kaynakları, Menemen yeraltı suyu ve Balçova Barajı ve diğer yeraltı kuyularından elde edilen su ile birlikte toplam 337 hm³/yıl kapasiteli su kentin kullanımına sunulmuştur.

Tablo 292: İzmir İçme Suyu Kaynakları

	İÇME SUYU KAYNAKLARI
1	Halkapınar kaynakları
2	Menemen Kaynakları
3	Çavuşköy Kaynakları
4	Pınarbaşı Kaynakları
5	Göksu Kaynakları
6	Çamdibi Kaynakları
7	Sarıkız Kaynakları
8	Balçova Barajı
9	Tahtalı Barajı

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, Kentsel Altyapı Çalışma Grubu, 2008

Bunların dışında, Bornova, Buca, Altındağ, Sarnıçköy ve Çimentaş kuyuları ile Güzelhisar Barajı daha önce su alınmakta iken, çeşitli nedenlerle artık kullanılmamaktadır. Öte yandan atıksu arıtma tesisi olan barajlar Tahtalı ve Balçova Barajları'dır.

Tahtalı Barajı İçme Suyu Arıtma Tesisi

Menderes İlçesi, Görece Beldesi'nin hemen güneyinde yer alan Tahtalı İçmesuyu Arıtma Tesisi 520.000 m³/gün kapasiteli olup, Tahtalı Baraj Gölü'nden alınan suyun içme suyu standartlarına uygun olarak arıtılmasını sağlamaktadır. Arıtma tesisi; havalandırma, hızlı

kariştirici, durultucular, filtreler, kimya binası, klor binası, filtre pres ünitelerinden oluşmaktadır. Arıtma tesisi her biri 260.000 m³/gün kapasiteli iki ayrı hattan oluşmaktadır.

Tahtalı İçmesuyu Arıtma Tesisi 2003-2006 Yılları Üretilen Su Miktarı (m³)

2003	68.536.900 m ³
2004	69.017.200 m ³
2005	72.163.587 m ³
2006	77.313.900 m ³

Balçova Barajı İçme Suyu Arıtma Tesisi

Baraj koruma alanı, ormanlık alan ile kaplı olduğundan hamsu kalitesi oldukça iyi olup, kimyasal arıtma olmaksızın suyun arıtımı yapılabilmektedir. Tesis kapasitesi 70.000 m³/gün suyun arıtılmasına imkan tanıyacak niteliktedir. Arıtma üniteleri; havalandırma, ön klorlama, hızlı kum filtreleri, temiz su tankı, son klorlamadan oluşmaktadır.

Balçova İçme suyu Arıtma Tesisi 2003–2006 Yılları Üretilen Su Miktarı (m³)

2003	4.681.515 m ³
2004	3.088.384 m ³
2005	4.356.283 m ³
2006	3.780.100 m ³

Ağustos 2008 itibari ile son durum ise şu şekildedir:

15.06.2008 tarihi itibariyle Sarıkız-Göksu kuyuları devre dışı bırakılmıştır. İzmir ilinin suyu %40 oranlarında barajlarımızdan % 60 oranında ise yeraltı sularından karşılanmakta olduğu ve Sarıkız-Göksu kuyularının da bu anlamda önemli kaynaklar olduğu göz önünde bulundurulduğunda Sarıkız-Göksu kuyularının devre dışı bırakılmasının sonucunda bir takım önlemler alınmıştır. şehre kesintisiz 24 saat su verilebilmesi adına %18 aktif doluluk oranına sahip Tahtalı Barajı kapasitesi 3 katına yükseltilerek günde 360 000 m³ su çekilmeye başlanmıştır. Rezerv olarak bırakılan Balçova Barajı da 3 katına yükseltilmiş ve günde 40 000 m³ su alınmaya başlanmıştır. Ayrıca PETKİM ile İZSU arasında bir protokol imzalanmış olup Güzelhisar Barajı'ndan alınan arıtılmış su, 19.07.2008 tarihinde İzmir kenti su dağıtım sistemine verilmeye başlanmıştır.

Bu işletme koşulları altında, Tahtalı ve Balçova Barajlarının 3 pompa ile çalışmaya devam etmesi halinde Ekim 2008 civarlarında su sıkıntısı yaşanacağı öngörülerek Sarıkız-Göksu ve Halkapınar-Menemen kuyularındaki ham suda arsenik giderimi için arıtma tesisi kurulması

kararı alınmıştır. Ağustos ayının sonuna kadar sözleşmeler imzalanacak ve 90 ile 120 takvim günü sonunda bu tesislerin kapasitesinin yarısı kullanılmaya başlanarak muhtemel su kesintilerinin önüne geçilmiş olacaktır. Her iki grup kuyular için de toplam 240 gün takvim gününde tam kapasite arıtma sağlanacaktır.

6.3.1. Değerlendirme

İçme suyu temini konusunda 9 ilçeyi içeren kent merkezinin su problemi yaşamayacağı öngörülmüştür. Diğer ilçeler açısından ise niceliksel problemlerden öte niteliksel problemler söz konusudur. Belediye sınırları ve İl Özel İdaresi'nin görev alanı içerisinde olan neredeyse tüm köylerde klorklama, depolama hizmetleri gerekmektedir.

6.4. Atıksu, Kanalizasyon ve Atıksu Arıtma

6.4.1. Çiğli Atıksu Arıtma Tesisi

İzmir Atık Su Arıtma Tesisi 25 Ocak 2000 tarihinde devreye alınmıştır. Eski Gediz Deltası üzerinde Çiğli Havalimanı'nın güneyindeki bölgededir. Güzelbahçe bölgesi dışında, 5216 sayılı Yasa öncesinde İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan alanların tüm atık suları, inşaatı tamamlanmış kolektörler ve pompa istasyonları vasıtasıyla toplanıp, mevcut arıtma tesisinde arıtılması gerçekleştirilmektedir (Çiğli, Harmandalı, Karşıyaka, Bornova, Buca, Gaziemir, Sarnıç, Balçova, Konak, Narlıdere). Metropol alan içerisinde bulunan sanayi tesisleri kanalizasyona bağlanmadan önce kanal standartlarını sağlayacak önlemleri almak zorundadır. 5 milyonluk bir nüfus için tasarlanmıştır. Ortalama 12 m³/sn akış için tasarlanan arıtma tesisine 2006 yılında giriş yapan atık suyun debisi 7–7,36 m³/si'dir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006). Arıtılmış su kıyı deşarjı ile denize deşarj edilmektedir. Çamur (600 ton/gün) bertaraf şekli dekantör ve çamur stok sahası kullanılarak yapılmaktadır (İzmir Kent Sağlığı Profili, Çevre Sağlığı Çalışma Grubu, 2008).

6.4.2. Güneybatı Atıksu Arıtma Tesisi:

Büyük Kanal Projesi kapsamında inşa edilen ikinci atıksu arıtma tesisidir. Güzelbahçe kentsel alanı ile Narlıdere Askeri Birlik Alanı'nda yaşayan 100 bin kişiden oluşacak 21.600 m³/gün atıksuyu arıtacak şekilde tasarlanmıştır. Tesiste arıtılmış su denize derin deniz deşarjı yöntemi kullanılarak deşarj edilmekte ve oluşan stabil haldeki belt pres kullanılarak susuzlaştırılmış çamur Uzundere Kompost tesisine gönderilmektedir.

6.4.3. Tahtalı Havzası Atıksu Arıtma Tesisi

2005 yılında işletmeye açılan tesis, tahtalı barajı havza koruma alanında yer alan endüstriyel kuruluşlardan gelen atıksuyu ve yerleşimin ortaya çıkardığı evsel atıksuyu arıtmak üzere tasarlanmıştır. Menderes İlçesi, Tekeli Beldesi'nde yer alan tesis 21.600 m³/gün kapasiteye sahip olup 100.000 kişilik eşdeğer nüfusa hizmet verecek şekilde düşünülmüştür. Büyütülmesine müsait ek bir alan bırakılmıştır. Arıtılmış su dereye deşarj edilmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006). Çamur ise belt pres kullanılarak susuzlaştırılmaktadır. Azot, fosfor giderimlidir (İzmir Kent Sağlık Profili, Çevre Sağlığı Çalışma Grubu, 2008).

6.4.4. Diğer Atıksu Arıtma Tesisleri

Selçuk İlçesi Merkez Atıksu Arıtma Tesisi, Foça İlçesi Merkez Atıksu Arıtma Tesisi, Emiralem Beldesi, Hacıömerli Köyü-Aliaga, Çıtak Köyü-Aliaga, Bağarası İlk Kademe Belediyesi ve Yeni Bağarası Köyü Ortak Arıtma, Kozbeyli Köyü-Foça, Çavus Köyü- Menemen, Çapuk Köyü-Torbalı, Helvacı Köyü-Torbalı, Bulgurca Köyü-Menderes, Çamlık Köyü-Selçuk, Sirince Köyü-Selçuk, Yigitler Köyü-Kemalpaşa, Dereköy ve Ergenli Köyü- Bayındır, Gödence Köyü-Seferihisar, Halilbeyli Köyü-Kemalpaşa, Pansiyonlar Bölgesi- Gümüldür, Özel İdare Kampı-Foça Evsel Atıksu Arıtma Tesisleri, Korucak Köyü-Torbalı, Çakırbeyli Köyü-Torbalı Bitkisel Arıtma Tesisleri mevcuttur. İZSU Genel Müdürlüğü'nce Balıklıova köyü ile Ürkmez ve Özdere İlk Kademe Belediyeleri için Dogal Filtreli Hidrobotanik sistem Atıksu Arıtma Tesisleri yapım ihaleleri Aralık 2005 tarihlerinde yapılmıştır. Menemen, Aliaga, Kemalpaşa, Torbalı, Seferihisar, Bayındır, Urla İlçeleri ile Mordogan ve Gümüldür İlk Kademe Belediyeleri Atıksu Arıtma Tesisleri için yer seçimi ve fizibilite etüdüleri İZSU tarafından sürdürülmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006).

6.4.5. Sanayi Kuruluşlarının Atıksu Arıtma Tesisleri

Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde atıksu arıtma tesisleri ile ilgili bilgiler Sağlıklı Kentler Birliği Çevre Sağlığı ve Kentsel Çevre Çalışma Grubu'ndan temin edilmiştir.

Tablo 293: Organize Sanayi Bölgeleri ve AAT

Organize Sanayi Bölgesi	İşletme sayısı	Atıksu AT Durumu
Atatürk OSB	472	Sanayi Bölgesinin AAT mevcuttur ve Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği ilgili tablo değerlerini sağlamakta olup, deşarj izni bulunmaktadır.
Aliağa OSB	26	AAT projesi tamamlanmış olup, ihale aşamasındadır.
Kemalpaşa OSB	285	AAT olması gereken 63 işletmenin tamamında AAT mevcuttur.
Tekeli OSB (İTOB)	14	Atık suyu olan tek bir işletme mevcuttur. Bu işletmeye ait atık sular (İZSU) Tahtalı Atık su Arıtma Tesisine verilmektedir.
Menemen Deri Serbest Bölgesi	50	AAT mevcuttur ve Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği ilgili tablo değerlerini sağlamakta olup, deşarj izni mevcuttur.
Ege serbest bölge	297	Firmalara ait evsel ve endüstriyel nitelikli atık sular İZSU'ya ait kanalizasyon sistemine arıtmak üzere verilmektedir.

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, Kentsel Çevre Çalışma Grubu, 2007

İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan alanlara bakıldığında; İzmir Merkez'in dışında faal durumdaki tek arıtma tesisinin Selçuk ilçe merkezinde olduğu görülmektedir. İzmir Merkez'de Çiğli, Güzelbahçe ve Menderes'te Tahtalı Havza Arıtma Tesisleri bulunmaktadır. Aliağa ve Ürkmez'de arıtma tesisleri tamamlanma aşamasına gelirken, Seferihisar'da, Urla'da, Gümüldür ve Özdere'de ortak arıtma tesisi kurulmasına ilişkin çalışmalara başlandı görülmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki alanlardan kuzey aksında yer alan Menemen ve bağlı beldelerin atıksularının Çiğli Arıtma Tesisine getirilmesi projelendirilmiştir. Bunların yanı sıra doğuda Kemalpaşa'da ve batıda Mordoğan ve Balıklıova'da atıksu arıtma tesisi kurulmasına ilişkin çalışmalara başlanmıştır.

İzmir il sınırları içinde var olan organize sanayi bölgelerinden Çiğli Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nde, Tekeli Organize Sanayi Bölgesi'nde ve Menemen Deri Serbest Bölgesi'nde arıtma tesisi tamamlanmış ve faal olarak kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra Tire Organize Sanayi Bölgesi'nde atık su arıtma tesisi yapım aşamasındadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, 2006a , III. Etap Planlama).

6.4.6. Değerlendirme

İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde sonradan dahil olan ilçeler ve belde belediyelerinde ciddi bir evsel atıksu arıtma tesisi sorunu mevcuttur. Çoğunda arıtma tesisi yokken, yapılmış olanların ise işletilmesine dair sorunlar mevcuttur. Atıl durumda olan çok sayıda evsel atıksu arıtma tesisi bulunmaktadır.

Çiğli Atıksu Arıtma Tesisi'nde Çamur (600 ton/gün) bertaraf şekli dekantör ve çamur stok sahası kullanılarak yapılmaktadır. Fakat bu çamurla ilgili olarak şu söylenebilir: Çiğli Kentsel Atıksu Arıtma Tesisi'nden çıkan atık çamur önemli bir problem teşkil etmektedir. İleride kapasite problemi yaşanacağı öngörülen Harmandalı Çöp Deponi Sahası'na gömülen atık çamur için farklı bertaraf yöntemleri üzerinde durulmakta, en çok da biyogaz eldesi için projeler geliştirilmektedir. Ayrıca Çiğli'deki Kentsel Atıksu Arıtma Tesisi'nin çıkış suyunun sulama suyu olarak kullanılması projeleri gündemdedir. Fakat çıkış suyunun tuzluluk oranı çok yüksek olduğundan ve bu durum toprak yapısını bozacağından çeşitli çözüm yolları aranmaktadır. DSİ tarafından projelendirilen, sulama amaçlı kullanılması planlanan Değirmendere Barajı'ndan temin edilecek bir miktar su ile seyreltilerek tuz oranının düşürülmesi projesi ile çevresel olarak katma değere sahip olan yeniden kullanımı mümkün olabilmektedir.

6.5. Katı Atık Bertaraf ve Depolama Tesisleri

Bu bölümde çoğunlukla Sağlıklı Kentler Birliği Çevre Sağlığı ve Kentsel Çevre Çalışma Grubu Raporu'ndan faydalanılmıştır.

6.5.1. Harmandalı Düzenli Depolama Alanı

1992 yılında işletmeye alınmıştır. Kent merkezine 25 km uzaklıktadır. 90 hektar büyüklüğe sahiptir. Tesiste, evsel, endüstriyel, tıbbi ve pil gibi atıklar farklı bölümlerde depolanmaktadır.

2004 yılı sonuna kadar 6.448.329 ton atık depolanmış olup 2004 yılı verileri aşağıdaki gibidir.

Evsel atık: 1800 ton/gün, Endüstriyel Atık: 200 ton/gün ve Tıbbi Atık: 10 ton/gün

Ayıklama geri kazanım tesisi 2004 yılında hizmete girmiştir. Tesisin kurulu kapasitesi 600.000 ton/yıldır. İzmir ilinde ve İBB sınırları içerisinde tek düzenli depolama alanı olan ve 1992 yılında 15 yıllık depolama kapasitesi ile işletilmesi planlanan Harmandalı Düzenli Atık Depolama Tesisi, ömrünü tamamlama aşamasına gelmiştir (SKB, Çevre Sağlığı ve Kentsel Çevre, 2007).

Tablo 294: Harmandalı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi'nde Bertaraf Edilen Günlük Atık Miktarlarının 2003-2007 Yılları Arasındaki Değişimi

Bertaraf Edilen Atıklar	2003	2004	2005	2006	2007
Evsel (ton/gün)	1759	1867	1969	2308	2216
Tıbbi (ton/gün)	8	8	9	11	13
Sanayi (ton/gün)	61	72	70	78	144
İmha (ton/gün)	11	11	19	21	
Biyolojik çamur (ton/gün)	12	8*	9	4**	
Kimyasal çamur (ton/gün)	53	57	64	73	

* Mart ayında toplanmamıştır. ** Kasım ve Aralık ayında toplanmamıştır.

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, Çevre Sağlığı ve Kentsel Çevre Çalışma Grupları, 2008

6.5.2. Uzundere Kompost Tesisi

Kentin güney kesimindeki belediyelerin atıkları getirilmektedir. Atıklar mekanik olarak ayrıştırılmaktadır. Cam, metal, plastik ve kağıt içeren atık bileşenleri geri kazanım amaçlı satılmaktadır. 2000 yılından itibaren tesisin kapasitesi 500 ton/gün'dür.

Tablo 295: Uzundere Kompost Tesisi'nde Bertaraf Edilen Atık Miktarlarının Geldikleri Yerlere Göre 2003-2007 Yılları Arasındaki Değişimi

Atıkların Geldiği Yer	Atık miktarı (ton/gün)			
	2004	2005	2006	2007
Balçova Belediyesi	47	42	40	73
Buca Belediyesi	-	-	1	-
Gazimir Belediyesi	42	14	7	8
Güzelbahçe Belediyesi	8	9	11	12
Gümüldür Belediyesi	-	-	-	98
Konak Belediyesi	43	26	30	18
Konak Merbel	86	50	21	23
Narlidere Belediyesi	27	23	33	27
Seferihisar Belediyesi	-	-	-	7
Urla Belediyesi	-	26	26	29
Askeri Birlikler	8	11	7	9
Hal Müdürlükleri	6	5*	7	9
Esbaşı	17	19	21	18
Diğer**	3	3	4	4
Toplam	288	228	207	335

* Sadece balık halinin değeridir. ** Diğer kısmını Bademler, Kaynaklar, Yelki Belediyeleri, Çamlı köyü, İZFAŞ, İZELMAN, TANSASŞ oluşturmaktadır.

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, Çevre Sağlığı ve Kentsel Çevre Çalışma Grupları, 2008

Balçova, Gümüldür, Güzelbahçe, Narlıdere, Seferihisar ve Urla Belediyesi atıklarını ağırlıklı olarak Uzundere Kompost Tesisi'ne getirdikleri için bu belediyelerin yıllar içinde Uzundere Kompost Tesisi'ne gelen atık miktarları artmaktadır. Buca ve Konak Belediyeleri ise atıklarını ağırlıklı olarak Harmandalı DADT'e gönderdikleri için yıllar içinde Uzundere Kompost Tesisi'ne bu belediyelerden gelen atık miktarları azalmaktadır (İzmir Kent Sağlığı Profili, Çevre Sağlığı ve Kentsel Çevre Çalışma Grupları, 2008).

Bertaraf tesisine uzak ilçe ve ilk kademe belediyelerin atıkları Halkapınar, Gediz, Kısık ve Gümüldür Transfer İstasyonları ile Harmandalı Düzenli Atık Depolama Tesisi'ne taşınmaktadır.

2004 yılında 5216 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile İBB'ye bağlanan ilçe ve ilk kademe belediyelerine hizmet verebilmek için tespit edilen 26 düzensiz çöp depolama alanından 22'si çöp dökümüne kapatılarak düzenlenmiştir. Bu bölgelerin atıkları katı atık transfer istasyonu ya da bertaraf tesislerine yönlendirilmiştir. Halen Aliağa, Kemalpaşa, Mordoğan ve Torbalı'da olmak üzere toplam dört düzensiz atık depolama alanı (ADA) mevcuttur. Bu dört alan, on belediye tarafından atık depolama alanı olarak kullanılmaktadır.

1996 yılında İBB sınırları içerisindeki evsel katı atık bileşimi aşağıda verilmiştir.

Tablo 296: Evsel Katı Atık Bileşimi

Bileşen	Ortalama %
Organik madde	46
Kül vb.	9
Geri Kazanılabılır	33
Plastik	12
Kağıt	12
Cam	4
Metal	3
Lamine Karton	1,75
Köpük	0,25
Diğer	12
Toplam	100

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, Çevre Sağlığı ve Kentsel Çevre Çalışma Grupları, 2008

İzmir'in evsel atık bileşimi değerlendirildiğinde organik madde içeriğinin yüksek olduğu, bu değerlerin özellikle yaz aylarında arttığı saptanmıştır.

6.5.3. Tehlikeli Atık

2007 yılı itibariyle İzmir ili sınırları içinde 21 tehlikeli atık geri kazanım, 1 adet tehlikeli atık bertaraf tesisi bulunmaktadır. Aynı yıl içinde 30 firmaya ait 82 araca tehlikeli atık taşıma lisansı verilmiştir. Yine de atıklar lisanslı araçlarla taşınmamaktadır.

Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği gereği İBB'ce "Evsel Tehlikeli Atıkların Yönetim Planı" hazırlanarak Mahalli Çevre Kurulu Onayı alınmıştır. Uygulamaya 2008 yılının 2.yarisında başlanacaktır.

İzmir ilinde Atık Borsası kurulma çalışmaları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) koordinatörlüğünde, Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) tarafından sürdürülmektedir (İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2006).

6.5.4. Tıbbi Atık

Tıbbi Atık Yönetim Planı çerçevesinde, 2007 yılından itibaren resmi-özel, büyük-küçük ölçekli sağlık kuruluşlarından tıbbi atıklar ayrı olarak toplanmakta, Harmandalı Düzenli Atık Depolama Tesisinde sızdırmazlığı sağlanmış ayrı bir lotta kireçlenerek gömülüp bertaraf edilmektedir.

6.5.5. Ambalaj Atıkları

İBB koordinatörlüğünde 2004 yılı Kasım ayında Konak, Karşıyaka ve Bornova ilçelerinde seçilen pilot bölgelerde 11.000 konutta başlatılan "Ambalaj Atıklarının Kaynağında Ayrı Toplanması Projesi" 9 ilçede (Balçova, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karşıyaka, Konak, Güzelbahçe, Narlıdere) 120.000 konutta devam etmektedir. 2007 yılında yayımlanarak yenilenen "Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği" doğrultusunda, İBB koordinatörlüğünde tüm ilçe ve ilk kademe belediyeleri, ÇEVKO Vakfı (Çevre Koruma ve Ambalaj Atıkları Değerlendirme Vakfı, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından tüm ambalaj türleri konusunda yetkilendirilmiş kuruluştur), Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan TAT (Toplama-Ayırma Tesis) lisansı alan İzmir'de bulunan firmalar arasında yapılan protokol ile çalışmalara başlanmıştır. Aşağıdaki tabloda ambalaj atıklarının toplanması konusunda yapılan çalışmalar sunulmuştur.

Tablo 297: Ambalaj Atıklarının Toplanması Konusunda Yapılan Geri Kazanım Çalışmalarının Yıllar İçindeki Değişimi

Yapılan Geri Kazanım Çalışmaları	2004-2005	2006	2007
Harmandalı (ton/gün)	153	49	73
Uzundere (ton/gün)	192	167	287
Kaynakta ayrı toplama (proje bölgelerinden) (ton/gün)	113	166	198
Cam kumbara (ton/gün)	25	23	23
Toplam (ton/gün)	482	405	582

Kaynak: İzmir Kent Sağlığı Profili, Çevre Sağlığı ve Kentsel Çevre Çalışma Grupları, 2008

Geri kazanım çalışmaları kapsamında yıllar içinde Harmandalı DADT’de toplanan ambalaj atıkları miktarının azalması ve Uzundere Kompost Tesisi’nde artması Harmandalı’da bulunan özel bir şirket tarafından işletilen Ayıklama ve Geri Kazanım Tesisi’nin işlevinin azalmasına bağlı olabilir. Kaynakta ayrı toplama projesi içerisindeki ilçelerin ve konut sayılarının yıllar içinde artmasına paralel olarak geri kazanım için toplanan atık miktarı da artmaktadır.

6.5.6. Atık Madeni Yağlar

2004 yılında yürürlüğe giren atık yağların çevreye zarar verecek şekilde alıcı ortama verilmesinin önlenmesini, taşınmasını, geçici depolamasını ve geri kazanım tesislerinin kurulmasını, bertarafını, alınacak önlemleri, denetimleri, hukuki ve cezai sorumlulukları düzenleyen Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında; atık yağ üreten işletmeler Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından, atık yağ taşıyan firma ve araçlar ise İzmir Çevre ve Orman Müdürlüğü tarafından lisanslandırılmaktadır. Bu kapsamda 2007 yılında İzmir İli’nde Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından atık yağ üreten dört işletme lisanslandırılmıştır. Bunlardan birine lisanslandırma aşamasında geçici çalışma izni verilmiştir. İzmir Çevre ve Orman Müdürlüğü tarafından 12 firmaya ve bu firmalara ait 24 araca atık yağ taşıma lisansı verilmiştir.

İBB’ce atık yağlar, Harmandalı Düzenli Atık depolama sahasına kabul edilmemekte, atık madeni yağ üreticilerine yaptırılan analiz sonucuna göre lisanslı bertaraf/geri kazanım tesislerine yönlendirilmektedir.

6.5.7. Bitkisel Atık Yağlar

2005 yılında yürürlüğe giren Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği gereği, İBB ve tüm belediye başkanlıkları yetki sınırları içinde faaliyet gösteren bitkisel atık yağ üreticilerini tespit ederek Çevre ve Orman Bakanlığı’na sunulmak üzere İzmir Çevre ve Orman Müdürlüğü’ne

iletmektedir. İşletmelerin, bitkisel atık yağların bertarafı ile ilgili geri kazanım tesisleri ya da İzmir Çevre ve Orman Müdürlüğü'nden geçici depolama izni almış toplayıcılarla yıllık sözleşme yapmaları İBB tarafından sağlanmaktadır.

2007 yılında İzmir ilinde şartlı bitkisel atık yağ toplama lisansına sahip bir tesis bulunmaktadır. Bu tesis izin ve lisanları kapsamında İzmir Çevre ve Orman Müdürlüğü tarafından denetlenmektedir. Ayrıca 2007 yılında İzmir Çevre ve Orman Müdürlüğü tarafından beş firmaya ve bu firmalara ait sekiz araca bitkisel atık yağ taşıma lisansı verilmiştir.

Öte yandan Türkiye'nin geri dönüşüm ve atık yönetimi portalına kayıtlı, Yenilenebilir Enerji, Çevre Teknolojileri, Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm Sektörü'nden 1192 adet firma mevcuttur.

Bunların 116 adedi İzmir'de kurulmuş olan firmalardır. Bu demektir ki Türkiye genelinde % 10' luk bir oran İzmir' de yığılma göstermiştir.

6.5.8.Değerlendirme

Katı Atıklarla ilgili olarak Halen Aliağa, Kemalpaşa, Mordoğan ve Torbalı'da olmak üzere toplam dört düzensiz atık depolama alanı (ADA) mevcuttur.

2005 yılında kapatılan 22 adet düzensiz depolama alanını ağaçlandırma çalışmaları önem teşkil etmektedir.

1992 yılında 15 yıllık depolama kapasitesi ile işletilmesi planlanan Harmandalı Düzenli Atık Depolama Tesisi, ömrünü tamamlama aşamasına gelmiştir

2007 yılı itibariyle İzmir ili sınırları içinde 21 tehlikeli atık geri kazanım tesisi bulunmaktadır. Aynı yıl içinde 30 firmaya ait 82 araca tehlikeli atık taşıma lisansı verilmiştir. Yine de atıklar lisanslı araçlarla taşınmamaktadır.

Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği gereği İBB'ce "Evsel Tehlikeli Atıkların Yönetim Planı" hazırlanarak Mahalli Çevre Kurulu Onayı alınmıştır. Uygulamaya 2008 yılının 2.yarisında başlanacaktır.

Geri kazanım çalışmaları kapsamında yıllar içinde Harmandalı DADT'de toplanan ambalaj atıkları miktarının azalması ve Uzundere Kompost Tesisi'nde artması Harmandalı'da bulunan özel bir şirket tarafından işletilen Ayıklama ve Geri Kazanım Tesisi'nin işlevinin azalmasına bağlı olabilir. Kaynakta ayrı toplama projesi içerisindeki ilçelerin ve konut sayılarının yıllar içinde artmasına paralel olarak geri kazanım için toplanan atık miktarı da artmaktadır.

Türkiye'nin geri dönüşüm ve atık yönetimi portalına kayıtlı, Yenilenebilir Enerji, Çevre Teknolojileri, Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm Sektörü'nden 1192 adet firma mevcuttur. Bunların 116 adedi İzmir'de kurulmuş olan firmalardır. Bu demektir ki Türkiye genelinde % 10' luk bir oran İzmir' de yığılma göstermiştir.

Düzenli depolama sahalarının ileriye yönelik kapasite aşım riskleri dolayısıyla İzmir'deki geri dönüşüm konusunda bir hareketlilik mevcuttur. Fakat kar marjı düşük bir sektör olduğundan gerek ekipman desteği gerekse transfer amaçlı ulaşım konusunda maddi destek sağlanması gerekliliği konusunda görüşler bulunmaktadır.

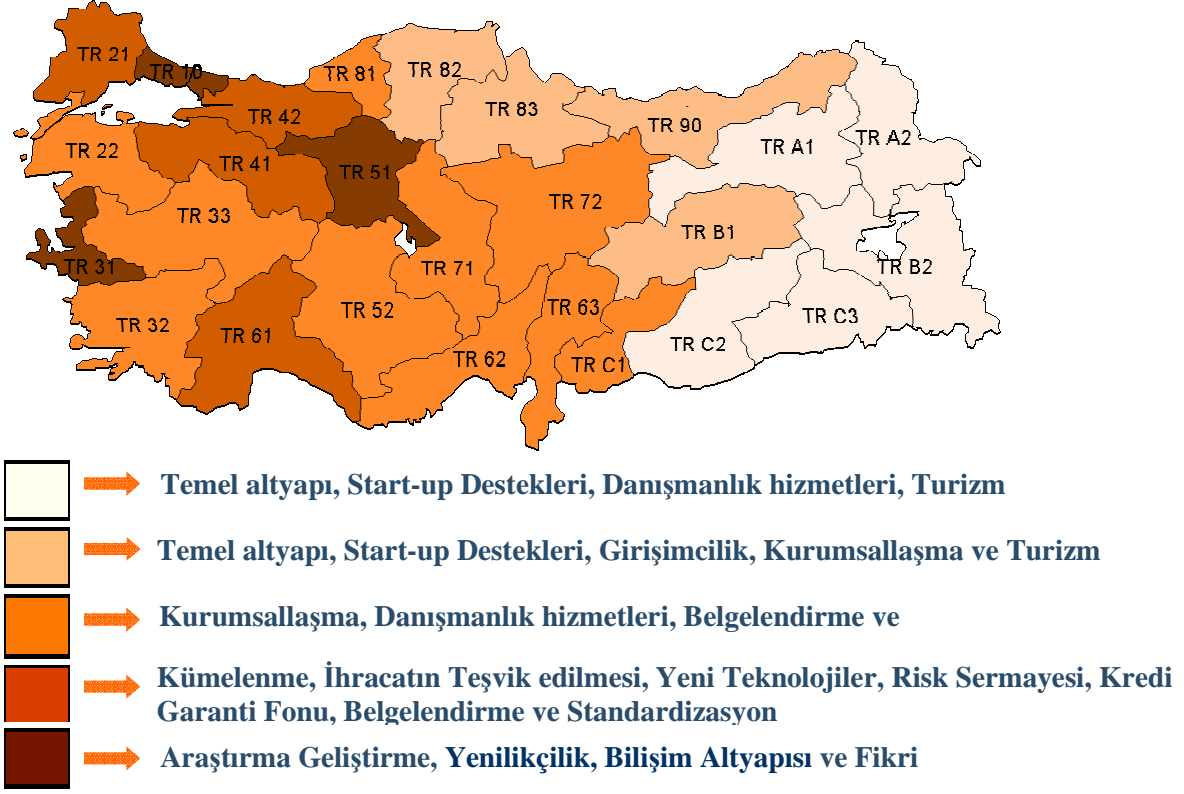
7. ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME VE YENİLİKÇİLİK KAPASİTESİ

Teknolojinin hızla geliştiği, bilginin ve teknolojinin hızla yayıldığı bir dönemde yaşamaktayız. Günümüzde bilgiyi ürüne dönüştürme ve ürünü pazarlama yeteneği önemli bir rekabet unsurudur. Araştırma-Geliştirme ve Yenilikçilik kapasitesi mal ve hizmet üretiminin kalitesini ve katma değerini belirlediği için rekabet düzeyine işaret etmektedir. 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planında sıkça değinilen konular arasında bilginin üretime dönüştürülmesi sürecinde yenilikçilik kapasitesinin artırılması bulunmaktadır.

Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda belirtilen temel stratejik amaçlar şunlardır;

- Rekabet Gücünün Artırılması
- İstihdamın Artırılması
- Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi
- Bölgesel Gelişmenin Sağlanması
- Kamu Hizmetlerinde Kalitenin ve Etkinliğin Artırılması

Temel amaçlar arasında rekabet gücünün artırılması ve bölgesel gelişmenin sağlanmasının bir arada yer alması bölgesel gelişmenin sağlanmasında bölgesel rekabet gücünün artırılmasının önemine işaret etmektedir. Her bölgenin kendine özgü koşulları ve kendine özgü bir bilgi birikimi olduğu düşünülürse her bölgenin kendi koşullarına göre farklı konularda rekabet üstünlüğü vardır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan Bölgesel Rekabet Edebilirlik Haritası farklı gelişmişlik düzeyindeki bölgelerin farklı rekabet edebilirlik güçlerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Haritada da görüldüğü gibi İzmir'in rekabet gücünün artırılması için öncelikli konular araştırma-geliştirme faaliyetleri, yenilikçilik, bilişim altyapısı ve fikri mülkiyet haklarıdır. Araştırma-geliştirme ve yenilikçilik faaliyetlerinin artırılması ve bunların sonuçlarının ekonomiye uygulanması İzmir'in rekabet üstünlüğü ve gelişme ivmesi yakalayabilmesi için önemlidir.

Şekil 70: Türkiye Rekabet Edebilirlik Haritası

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2007, "Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı"

7.1. Ar-Ge Harcamaları

Bütçeden Ar-Ge'ye ayrılan payın arttırılması, bilgi toplumuna ve bilgi ekonomisine geçişin ön koşullarından biri olarak kabul edilmektedir. Ar-Ge harcamalarının artması, rekabet gücünün de artması anlamına gelmektedir. Dünya genelindeki istatistiklere bakıldığında, Ar-Ge yoğunluğu (Ar-Ge harcamalarının GSMH içindeki payı) yüksek olan, Ar-Ge harcamalarına bütçeden en çok payı ayıran ülkelerin uluslararası rekabet güçlerinin de ileri olduğu görülmektedir.

7.1.1. Toplam Ar-Ge Harcamaları, Ar-Ge Yoğunluğu

Tablo 280 Türkiye, AB-15, AB-25, Japonya ve ABD için 2000-2006 yılları içi Ar-Ge yoğunluklarını göstermektedir. Türkiye Ar-Ge yoğunluğu bakımından gelişmiş ülkelerin oldukça gerisinde bulunmaktadır. Ülkemizde 2010 yılı için %2 Ar-Ge yoğunluğuna ulaşma hedefi belirlenmiştir. Ancak, Türkiye'nin GSYİH'sındaki hızlı artış da düşünüldüğünde bu hedefe ulaşmak için Ar-Ge harcamalarının miktarının yaklaşık 4-5 katına çıkarılması gerekmektedir.

Tablo 298: Yıllara Göre Ar-Ge Yoğunlukları

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ab-15	1,92*	1,93*	1,94*	1,93	1,90	1,91	1,91*
Ab-25	1,87*	1,88*	1,89*	1,88	1,84	1,85	1,85*
Türkiye	0,64	0,72	0,66	0,61	0,67	0,79	0,76
Japonya	3,17	3,30	3,35	3,35	3,35	3,53	3,62
Abd	2,73	2,74	2,64	2,67	2,67		

Kaynak: Eurostat, TÜİK, Statistics Breau of Japan,

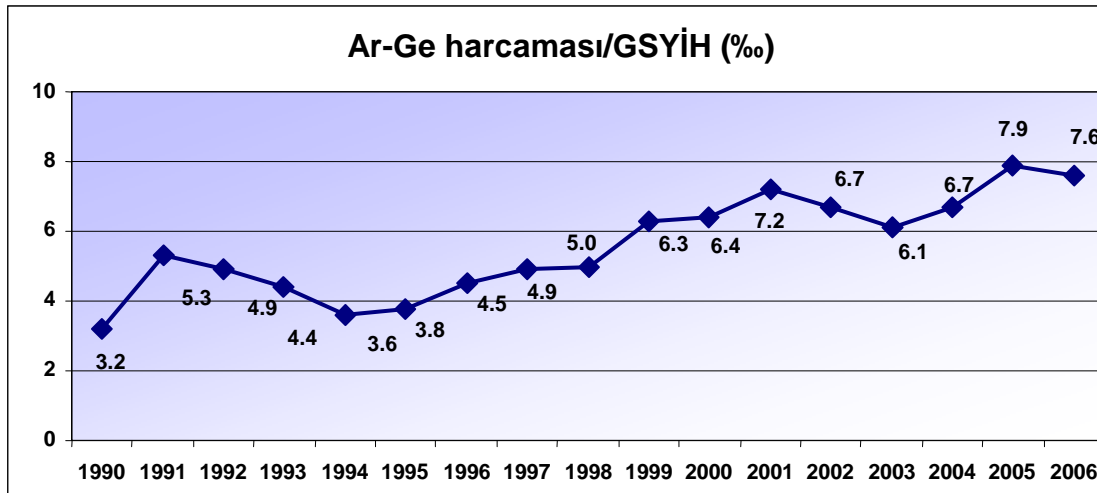
*Eurostat tahmini

Tablo 299, 2003, 2004 ve 2005 yılları için Türkiye'deki Ar-Ge harcamaları miktarını göstermektedir. Ar-Ge harcamalarının miktarında ve yoğunluğunda bir miktar artış vardır. Ancak, bu artış 2010 yılı için belirlenmiş olan %2 Ar-Ge yoğunluğuna ulaşmak için yeterli değildir.

Tablo 299: Türkiye Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcaması

	Cari fiyatlar (YTL)			Satın alma gücü paritesi (ABD Doları)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Toplam AR-GE Harcaması (Milyon)	2.197,09	2.897,52	3.835,44	2.920,10	3.653,40	4.373,36
AR-GE Harcaması/GSYİH (%)	0,61	0,67	0,79	0,61	0,67	0,79
Kişi Başına Düşen AR-GE Harcaması	31,28	40,72	53,22	41,58	51,35	60,69

Kaynak: TÜİK

Şekil 71: Yıllara Göre Türkiye'nin Ar-Ge Yoğunluğu

Kaynak: TÜİK

7.2. Ar-Ge ve Yenilikçilik İçin Kurumsal Kapasite

İzmir 6 tane üniversite barındıran bir şehir olarak Ar-Ge faaliyetlerinin gelişmesi, yaygınlaşması ve yenilikçilik kapasitesinin artması için önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Ancak, bu potansiyelden şu anda yeterince faydalanılamamaktadır.

Son yıllarda atılan adımlarla İzmir'de üniversite-sanayi işbirliğini geliştirmek için çalışmalar başlamıştır. İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi kurulmuş ve birkaç yıl önce faaliyetlerine başlamıştır. Diğer ülkelerde yapılan araştırmalar göstermektedir ki; teknopark ve benzeri yapılar bazen çok başarılı olmakta, ama bazen bu yapılardan beklenen kazanımlar elde edilememektedir. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin başarısını belirleyen unsurların o bölgede gelişmiş endüstri, yeterli ve deneyimli insan kaynağının bulunması gibi unsurlar olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır.^{xxiii}

İzmir'de Teknoloji Geliştirme Bölgesi dışında üniversite-sanayi işbirliğini geliştirmek için çalışmalar yapan kuruluşlar Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'ndeki teknoloji merkezleri ve Ege Üniversitesi bünyesinde faaliyetlerini sürdürmekte olan EBİLTEM'dir.

7.2.1. Ege Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Merkezi (EBİLTEM)

İzmir'de Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülmesini ve geliştirilmesini sağlayan önemli bir kuruluştur. Ege Üniversitesi'nin altyapısından yararlanarak ve yurtiçi ve yurtdışı kuruluşlarla işbirliği içinde bulunarak bir proje üretim merkezi ve danışmanlık birimi olarak çalışmalar yürütmektedir.

Bu merkezin amaçları şu şekilde özetlenmiştir;^{xxiv}

- Üniversite'deki temel ve uygulamalı alanlardaki Ar-Ge faaliyetlerini merkezi bir organizasyon çerçevesinde düzenlemek
- Rekabete dayalı, yaratıcı, verimli bir araştırma ortamı oluşturmak
- Üniversite-Sanayi işbirliğini güçlendirmek ve uygulanabilir sonuçların sanayiye aktarımını hızlandırmak
- Üniversite'deki bilimsel faaliyetleri nitelik ve nicelik yönünden arttırmak

^{xxiii} Bknz Bengisu, M.

^{xxiv} <http://ebiltem.ege.edu.tr>

7.2.2.Ege Üniversitesi Teknoloji Merkezi

Ege Üniversitesi, Ege Bölgesi Sanayi Odası ve KOSGEB İdaresi Başkanlığı arasında 1 Kasım 2002 tarihinde imzalanan üçlü protokol çerçevesinde Ege Üniversitesi TEKMER Haziran 2003 de faaliyetlerine başladı. Amaçları;

- Bilim ve teknoloji alanında yetişmiş insan gücünden yeni girişimciler yaratılması
- Teknoloji tabanlı yeni işletmelerin kurulması ve mevcut Küçük ve Orta Ölçekli Sanayinin bu yöndeki girişimlerinin desteklenmesi
- Ar-Ge çalışmalarının ticari yatırım haline dönüştürülmesi
- Bölgesel ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi
- Etkin bir üniversite-sanayi işbirliğinin sağlanması ve güçlendirilmesi

Tablo 300: Ege Üniversitesi TEKMER ile Çalışan Firmalar

Firma Adı	Şirket Türü	Bulunduğu Şehir
Algrup Görsel İletişim Sistemleri San. Ve Tic. A.Ş.	Ano. Şti	İZMİR
Başpınar Plastik Mak. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
LMS Makina Sanayi Ve Ticaret Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
Nesne Endüstri Ür. Dan. Tas. Elk. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
Solaris Yazılım Bılg. Sıs. İth. İhr. San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
Star Endüstriyel Elektronik Kontrol Sis. Makine San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
Toper Değirmen San. Tic. Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
Türksever Otomasyon San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
UNIVERA Bılgısayar Sıs. San. Ve Tic. A.Ş.	Ano. Şti	İZMİR
İ-Tek Bılgı Teknolojileri A.Ş.	Ano. Şti	İZMİR
Yamato Yazıcı Makina Ve Takım San. Ve Tic.	Şahıs Şti	İZMİR

Kaynak: <http://www.teknonet.org.tr/>

Tablo 301: Faaliyet Kollarına Göre Firmalar

Faaliyet Konusu	Firma (Sayı)
Elektronik	5
Yazılım	2
Makina	4
Kimya	0
Gıda	0
Biyoteknoloji	0
Toplam	11

Kaynak: <http://www.teknonet.org.tr/>

7.2.3. Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoloji Merkezi

KOSGEB İdaresi Başkanlığı, Dokuz Eylül Üniversitesi(DEÜ) ve Ege Bölgesi Sanayi Odası'nın 2000 yılında imzaladığı protokol çerçevesinde kurulan merkez 2003 yılı Ocak ayında Çevre Mühendisliği binasındaki ofisinde faaliyetlerine başlamıştır.^{xxv}

Tablo 284 ve Tablo 285'de, DEÜ TEKMER ile çalışan firmaların ve faaliyet kollarına göre firmaların listeleri yer almaktadır.

Tablo 302: DEÜ TEKMER ile Çalışan Firmalar

Firma Adı	Şirket Türü	Bulunduğu Şehir
AS-YAR Makina Yedek Parça San Ve Tic. Özden Çalışıyor	Şahıs Şti.	İZMİR
Bilgi Trafo Makine San. Koll. Şti	Diğer	İZMİR
Ege Biyoteknoloji San.Ve Tic. A.Ş.	Ano. Şti.	İZMİR
Gökçüoğlu Otomatıv Makina İmalat San. Ve Tic. A.Ş.	Ano. Şti.	İZMİR
Levent Ünsal Makina İmalat Ve Yedek Parça San. Ve Tic. Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
Mevki Bilgisayar Yazılım Ve Donanım Günay Akın	Şahıs Şti.	İZMİR
PMS Polietilen Mamulleri San. Ve Tic. Ltd. Şti	Ano. Şti.	İZMİR
STYL Terlik Sanayi Ve Tic. Ltd. Şti.	Ltd.Şti.	İZMİR
TEKNOKİM Teknokim Kimya San. Ve Tic. Ltd. Şt	Ltd.Şti.	İZMİR
VANSAN Mak. San. A.Özden Ertöz	Şahıs Şti.	İZMİR
İB-ER Makina San. Ve Tic.Ltd.Şt.	Ltd.Şti.	İZMİR

Kaynak: <http://www.teknonet.org.tr/>

Tablo 303: Faaliyet Kollarına Göre Firmalar

FAALİYET KONUSU	FİRMA (Sayı)
Elektronik	1
Yazılım	0
Makina	7
Kimya	3
Gıda	0
Biyoteknoloji	1
Toplam	12

Kaynak: <http://www.teknonet.org.tr/>

7.2.4. Teknoloji Geliştirme Bölgesi

2001 yılında 4691 sayılı Teknoloji Bölgeleri Geliştirme Yasasının yürürlüğe girmesiyle birlikte ülkemizde Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) kurulmaya başlanmıştır. İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi şu anda faaliyette olan 18 bölgeden biridir. Tablo 286, Türkiye'de

^{xxv} www.teknokent.org.tr

faaliyette olan TGB'leri sayısını, firmaların sektörel dağılımını ve TGB'ler içinde İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nin durumunu göstermektedir.

Tablo 304: İllere Göre Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

	Birim	İzmir Alt Bölgesi İlleri	Bölge Toplamı	Türkiye Toplamı	Bölge %
		İzmir			
Faaliyette Olan TGB Sayısı	Adet	1	1	18	5,56
Toplam Alanı	m ²	2.188.200	2.188.200	13.033.973	16,79
Faaliyet Gösteren Firma Sayısı	Adet	13	13	365	3,56
Faaliyet Gösteren Firmaların Sektörel Dağılımı					
Yazılım Bilişim	Adet	11	11	249	4,42
Savunma	Adet	0	0	43	0,00
Elektronik	Adet	1	1	54	1,85
Telekominikasyon	Adet	0	0	24	0,00
İleri Malzeme	Adet	1	1	13	7,69
Tıp	Adet	0	0	5	0,00
Diğer	Adet	0	0	80	0,00

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2005

İzmir TGB'nin temel hedef ve amaçları şu şekilde belirtilmiştir,^{xxvi}

- Bölgede yerel hammadde kullanan ve katma değeri yüksek üretim yapan, ileri teknoloji kullanan/üreten şirketlerin oluşumunu ve büyümesini desteklemek
- Teknolojinin geliştirilmesini, transferini ve ticarileştirilmesini teşvik etmek
- Şirketlere AR-GE çalışmalarını yürütebilecekleri altyapı ve teknik destek sağlamak
- Yüksek Teknoloji Enstitüsü/Üniversite-Sanayi işbirliğinin özlenen üst düzeyde gerçekleşmesine katkı sağlamak
- Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve Üniversite'lerdeki araştırmaların ekonomik değere dönüştürülmesini sağlamak
- Ülkenin ekonomik ve teknolojik düzeyini yükselterek, uluslararası rekabet gücünün, artırılmasına ve ekonominin gelişimine katkıda bulunmak

Bölgenin gelişimi 2023 yılında tamamlanacak 4 etap şeklinde planlanmıştır. Tablo 287, bölgenin gelişim planını özetlemektedir.

^{xxvi} <http://iztekgeb.iyte.edu.tr>

Tablo 305: İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi Gelişim Planı

Etap	Süre	Birimler
I. Etap	2003-2008	Altyapı, Yönetim Binası, Ofis ve AR-GE alanları
II. Etap	2008-2013	Ofis ve AR-GE alanları, Sosyal Rekrasyonel Merkez, Hizmet Evi
III. Etap	2013-2018	Ofisler, Sosyal Rekrasyonel Merkez
IV. Etap	2018-2023	Model Üretim Birimleri

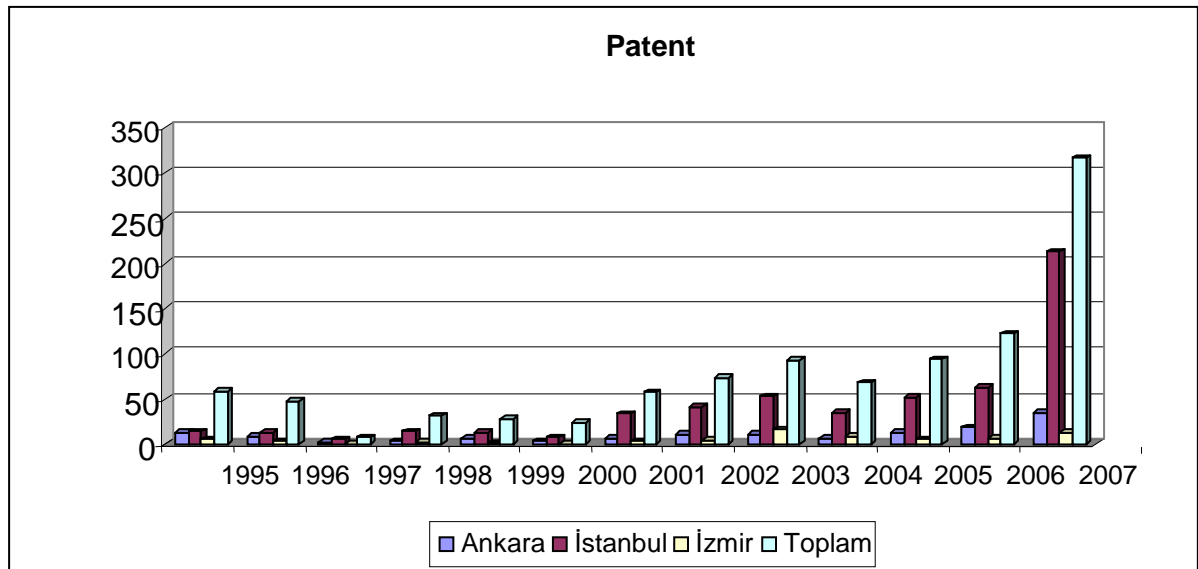
Kaynak: <http://iztekgeb.iyte.edu.tr/HedefAmaclar.html>

Tablo bölgenin gelişim planını özetlemektedir.

7.3. İzmir’de Patent, Faydalı Model, Marka ve Endüstriyel Tasarım Başvuruları

Bu bölümde Türk Patent Enstitüsü’nden alınan ve 2001-2006 dönemini kapsayan patent, faydalı model, marka ve endüstriyel tasarım başvuruları verilerine dayanarak İzmir Türkiye Geneli, Ankara ve İstanbul ile karşılaştırılmış ve patent, faydalı model başvuruları açısından İzmir’de öne çıkan sektörler tespit edilmiştir.

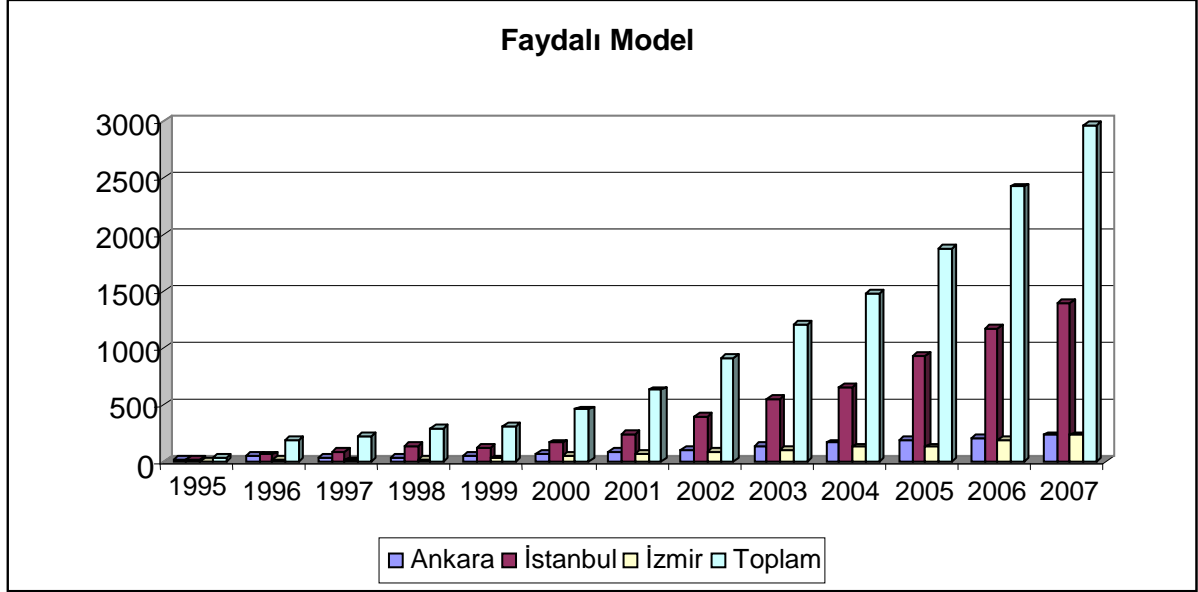
Şekil 72 İzmir, Ankara, İstanbul ve Türkiye için 1995 ve 2006 yılları arasındaki patent başvurusu sayılarını göstermektedir. İzmir ili patent başvuru sayısı 2003 ve 2004 yıllarında İstanbul’dan az ama Ankara’dan daha fazladır. Diğer yıllarda, İzmir ili İstanbul ve Ankara’dan sonra üçüncü sıradadır. Türkiye’deki toplam başvuruların yarısından fazlası ise İstanbul iline aittir.

Şekil 72: Türkiye, İzmir, Ankara ve İstanbul Patent Başvuruları

Şekil 73’de İzmir, Ankara, İstanbul ve Türkiye için faydalı model başvurusu sayıları yer almaktadır. Faydalı model açısından İzmir 2001-2006 yılları arasında genellikle İstanbul ve

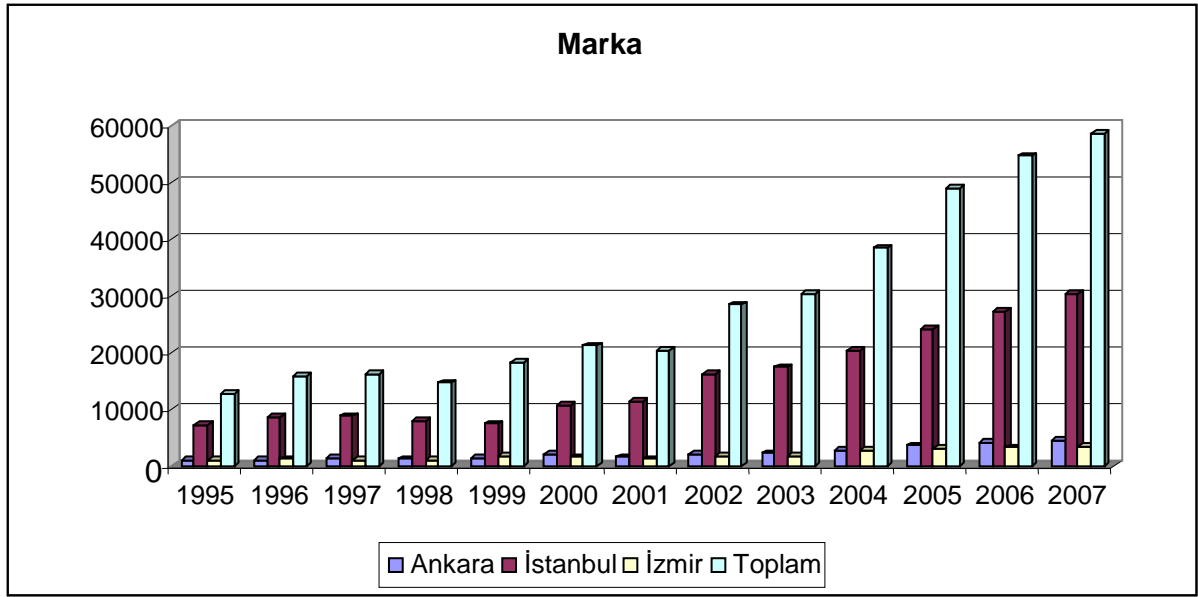
Ankara'dan sonra üçüncü sırada yer almıştır. Ancak, bu konuda İstanbul yine toplam başvuruların yaklaşık yarısını gerçekleştirirken, Ankara ve İzmir arasında büyük bir fark bulunmamaktadır. Hatta 2004 ve 2005 yıllarında faydalı model başvuru sayısı Ankara ve İzmir için eşittir.

Şekil 73: Türkiye, İzmir, Ankara ve İstanbul Faydalı Model Başvuruları^{xxvii}

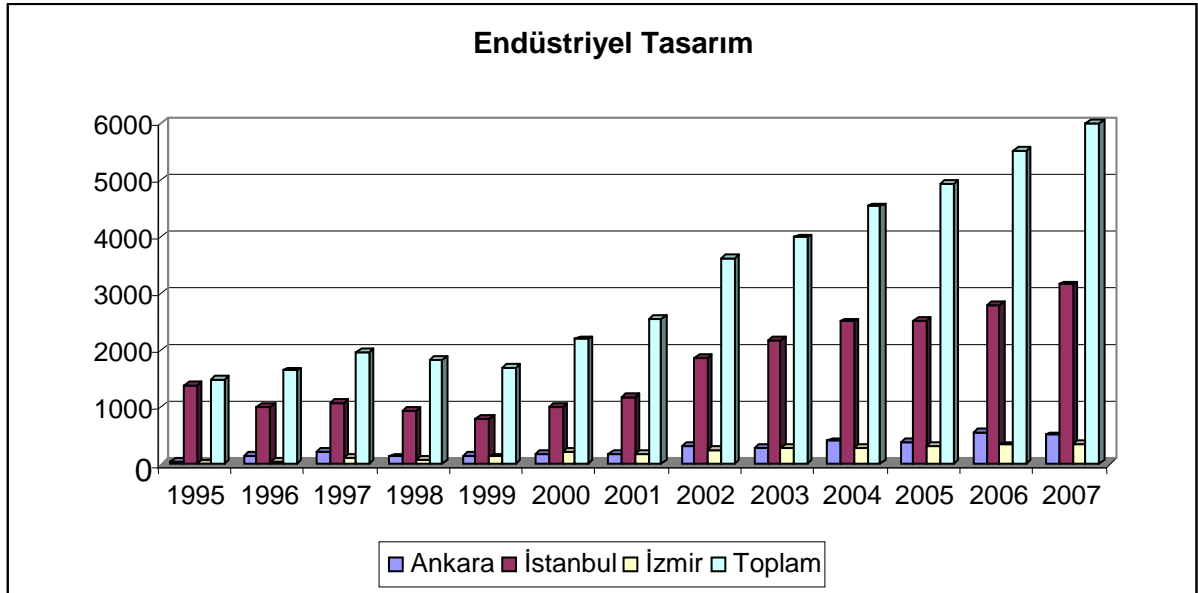
Şekil 74 İzmir, Ankara, İstanbul ve Türkiye için marka başvurusu sayılarını yansıtmaktadır. Patent başvuruları açısından Ankara ve İzmir'in seviyesi 2001-2006 yıllarında birbirine yakın düzeyde seyrederken İstanbul ili toplam başvuruların yaklaşık yarısını gerçekleştirmiştir.

^{xxvii} TPE verileri kullanılmıştır

Şekil 74: Türkiye, İzmir, Ankara ve İstanbul Marka Başvuruları^{xxviii}

Şekil 75 İzmir, Ankara, İstanbul ve Türkiye için endüstriyel tasarım başvurusu sayılarını göstermektedir. 2001-2006 yılları arasında İzmir'in endüstriyel tasarım başvurusu açısından seviyesi Ankara'nın hemen altında ancak Ankara'ya oldukça yakın bir seviyede seyrederken İstanbul Türkiye'deki toplam başvurunun yarısından fazlasını gerçekleştirmiştir.

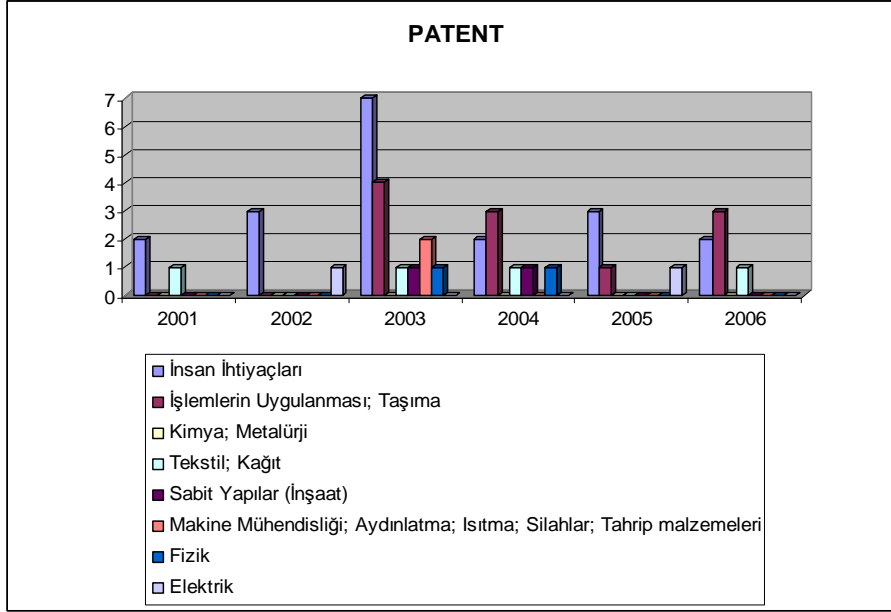
Şekil 75: Türkiye, İzmir, Ankara ve İstanbul Endüstriyel Tasarım Başvuruları^{xxix}

Şekil 76 2001-2006 yılları arasında İzmir ili patent başvurusu sayılarının sektörel dağılımını göstermektedir. Patent başvurularında öne çıkan sektörler ise insan ihtiyaçları, işlemlerin

^{xxviii} TPE verileri kullanılmıştır

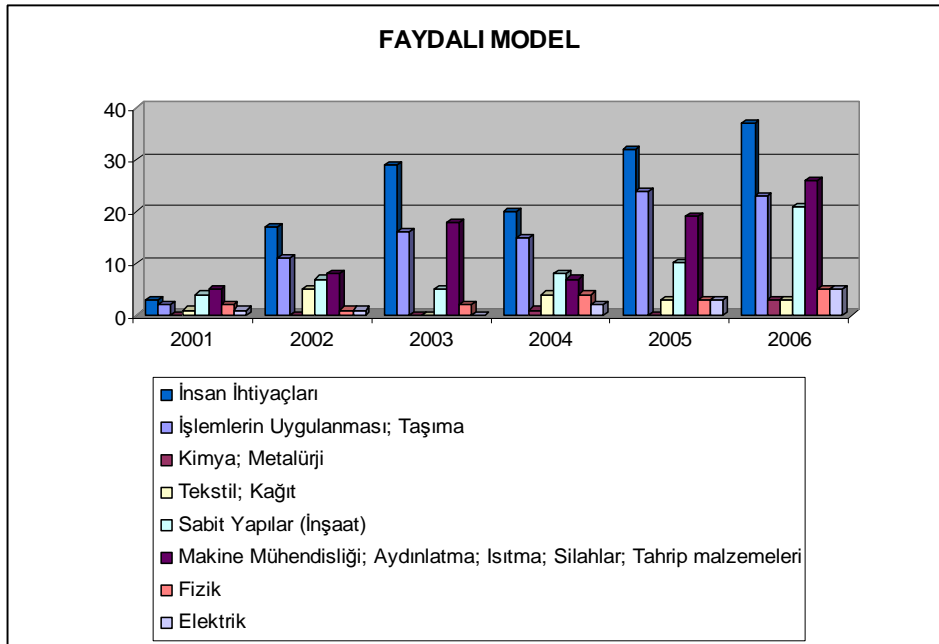
^{xxix} TPE verileri kullanılmıştır

uygulanması-taşıma, tekstil-kağıt sektörleridir. Genel olarak, 2003 ve 2004 yıllarında patent başvurularında bir artış göze çarpmaktadır. 2003 ve 2004 yıllarında diğer yıllardan farklı olarak inşaat, makine mühendisliği ve fizik alanlarında başvurular olmuştur.

Şekil 76: İzmir İli Patent Başvurularının Sektörel Dağılımı^{xxx}

Şekil 77'da 2001-2006 yılları arasında İzmir ili faydalı model başvurusu sayılarının sektörel dağılımı bulunmaktadır. Faydalı model başvuruları açısından 2001-2006 yılları arasında bir artış trendi bulunmaktadır. 2006 yılında öne çıkan sektörler insan ihtiyaçları, işlemlerin uygulanması-taşıma, inşaat ve makine mühendisliği olmuştur.

Şekil 77: İzmir İli Faydalı Model Başvurularının Sektörel Dağılımı^{xxxi}

^{xxx} TPE verileri kullanılmıştır

KAYNAKÇA

Basılı Yayınlar

ALTEN, ERDİN, ve ŞİRİN., “**Biyokütle Enerjisi ve Avrupa Birliği**”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü*, 2002.

BEKMAN, S., ve GÜRLESEL, C.F., “**Doğru Başlangıç: Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim**”, 2005.

ÇALIŞKAN M., “**EİAŞ Sunum**”, *Teknoloji İzleme ve Araştırma Müdürlüğü*, 2006.

T.C ÇEVRE ve ORMAN BAKANLIĞI., “**İzmir 2005 Yılı Çevre Durum Raporu**”, *İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü*, 2006.

T.C ÇEVRE ve ORMAN BAKANLIĞI, TYPASA, IDOM, ve TÇT. “**Gediz Nehri Havzası Kapsamlı Çevre Master Planı Projesi Fizibilite Çalışması**”, Türkiye, 2007.

DİNÇER, ÖZASLAN, ve KAVASOĞLU. “**İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması**”, *DPT*, 2003.

DOKUZUNCU KALKINMA PLANI, Madencilik Özel İhtisas Komisyonu ve Enerji Hammaddeleri Alt Komisyonu, “**Jeotermal Çalışma Grubu Raporu**”, 2007.

T.C. DPT, Dokuzuncu Kalkınma Planı, Madencilik Özel İhtisas Komisyonu ve Enerji Hammaddeleri Alt Komisyonu, “**Jeotermal Çalışma Grubu Raporu**”, 2006.

EKİM, T., KOYUNCU, M., VURAL, M., DUMAN, H., AYTAÇ, Z., VE ADIGÜZEL N., “**Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı**”, *Türkiye Tabiatı Koruma Derneği*, 2000.

GENÇLİK ve SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ., “**Brifing Raporu**”, Eylül 2007.

GÖKÇE, O. ve BEKTAŞ, Z.K., “**Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Organik Tarım Sektörü: Sektörel Stratejiler ve Uygulamalar**”, *Ege Bölgesi Organik Tarım Çalışmaları, URAK*, Kasım 2006.

GÖKMEN, ve RENGİM, “**İzmir’in Kültürel Etkinlik Mekânları**”, *Ege Mimarlık*, Yayın no: 93/4, 1993.

^{xxx} TPE verileri kullanılmıştır

GÜNDOĞDU, V., ve TURHAN, D., “**Bakırçay Havzası Kirlilik Etüdü Çalışması**”, *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen ve Mühendislik Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 3, Ekim 2004.

“**İzmir İli Sanayi ve Ticaret Müdürlüğü Çalışma Raporu**”, Temmuz 2007.

“**İzmir İli Temiz Hava Planı Proje Raporu**”, *D.E.Ü. Mühendislik Fakültesi Çevre Müh. Bölümü*, 2001.

İZMİR TİCARET ODASI, “**AR &GE Bülten**” – 2008 Temmuz Bölgesel, İTO, 2008.

İZMİR VALİLİĞİ, “**İzmir İli Enerji Kullanımı Raporu**”, Nisan 2008.

T.C. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, “**İzmir İli Toprak Varlığı Raporu**”, 2001.

LUND, W. L., “**Large Downhole Heat Exchanger in Turkey and Oregon**”, *Geo-Heat Center Quarterly Bulletin*, vol 20, no 3. *Oregon Institute of Technology*, Oregon, 1999.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, “2006–2007 İstatistik Yıllığı”.

MTA, “**Balçova Derin Araştırma Kuyusunun (BD-1) Kuyu Bitirme Raporu**”, Rapor no:9983, 1994.

MTA, “**Türkiye Jeotermal Envanteri**”, Ankara, 1996.

ONAYGİL S, ERKİN E., MEYLANİ E. A., ve AKDAĞ S. A., “**Binalarda Enerji Verimliliği İle İlgili Avrupa Birliği Direktifleri ve Örnek Uygulamalar Çerçevesinde Türkiye**”, *TMMOB Türkiye VI. Enerji Sempozyumu*, EMO, Ankara, 2007.

T.C. SANAYİ ve TİCARET BAKANLIĞI, “**Bölgesel Rekabet Edebilirlik Operasyonel Programı**”, 2007.

T.C. SANAYİ ve TİCARET BAKANLIĞI, ve Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), “**Saha Araştırma Çalışması İzmir İli Değerlendirme Raporu**”, Temmuz 2005.

SATMAN, A., ONUR, M., SERPEN, U., ve ONUR, M., “**İzmir-Balçova-Narlıdere Jeotermal Sahasının Rezervuar Ve Üretim Performansı Projesi**”, *Cilt 1-2, İTÜ Petrol ve Doğal Gaz Mühendisliği Bölümü*, İstanbul, 2001.

SERRUYA, S., “**Agamemnon Ilıcaları**”, *MTA rap. no: 3206*, Ankara, 1962.

T.C. ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI, Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü, “Çevre ve Orman Bakanlığı, Manisa-Kütahya-İzmir Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı”, Eylül 2006

T.C.D.D, “Alsancak Limanı Verileri”, 2007.

TOPÇU, H., “İzmir’de Kültür Turizmi Raporu”, *İzmir Kalkınma Ajansı (basılmamış rapor)*, 2007.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TUIK), “Genel Nüfus Sayımı Verileri”, 1990.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TUIK), “Genel Nüfus Sayımı Verileri”, 2000.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TUIK), “Genel Sanayi İşyeri Sayımı”, 2002.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TUIK), “Hanehalkı İşgücü İstatistikleri”, 2004.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TUIK), “Hanehalkı İşgücü İstatistikleri”, 2005.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TUIK), “Hanehalkı İşgücü İstatistikleri”, 2006.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TUIK), “Genel Nüfus Sayımı Verileri”, 2007.

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU (TUIK), “Genel Nüfus Sayımı Verileri”, 2008.

TÜRKİYE JEOTERMAL DERNEĞİ, “İzmir Jeotermal Alanları ve Potansiyel Değerlendirme İmkanları”, Temmuz 2007.

UZUN, A. “Gediz Deltası’nda Yaşanan Koruma Kullanma Çatışması”, *Üniversite Öğrencileri 2. Çevre Sorunları Kongre Kitabı*, 16–17–18 Mayıs 2007, İstanbul.

ÜNAY, T. “İzmir-Seferihisar-Doğanbey-Tuzla Jeotermik Aramaları Rezistivite Raporu”, *MTA Rap. no: 4538*. Ankara. ,1971.

YAŞAR, ULUSOY ve AKINCI, “İzmir için Stratejik ve Yükselen Sektörler”, *(basılmamış araştırma)*, 2007.

Kurumlar

Çeşme Gümrük Müdürlüğü, 2007

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı, 2007

T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, 2008

Deniz Ticaret Gazetesi, 2007

Deniz Ticaret Odası, İzmir Şubesi, 2007

T.C. DSİ II. Bölge Müdürlüğü, 2007

Ege İhracatçı Birlikleri, 2007

Ege Üniversitesi Biyomühendislik Bölümü, 2007

Ege Üniversitesi Güneş Enerjisi Enstitüsü, 2007

EİAŞ, 2007

T.C. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu, 2007

Eurostat, 2008

GEDİZ Elektrik Dağıtım A.Ş. İzmir İl Müdürlüğü, 2007

T.C. Hazine Müsteşarlığı, 2008

İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, 2007

İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüğü, 2007

İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2006

İzmir Büyükşehir Belediyesi, İzmir Kent Sağlığı Profili, Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı Sağlıklı Kentler Proje Koordinatörlüğü, 2008

İzmir Gümrük Müdürlüğü, 2007

İzmir Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü, 2008

İzmir İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2007

İzmir İl Dernekler Müdürlüğü, 2007

İzmir İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2008

İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2007

İzmir İl Sağlık Müdürlüğü, 2007

İzmir İl Tarım Müdürlüğü, 2008

İzmir Jeotermal A.Ş.,2007

İzmir Valiliği, 2007

İzmirgaz, 2007

Karayolları Genel Müdürlüğü, 2007

Karayolları II. Bölge Müdürlüğü, 2007

Muhasebat Genel Müdürlüğü, 2008

Statistics Breau of Japan, 2008

TEDAŞ, 2007

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, 2007

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi, 2007

Türk Patent Enstitüsü, 2008

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı, 2008

Türkiye İstatistik Kurumu, 2008

Görsel Yayınlar

Aliağa Kaymakamlığı Web Sitesi, <http://www.aliaga.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 2007

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Web Sitesi, “İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması (2003)”, <http://ekutup.dpt.gov.tr/bolgesel/gosterge/252003-05.pdf>, Erişim Tarihi: 2007

Capital500 Web Sitesi, “Türkiye'nin 500 Büyük Özel Şirketi (2006 sonu rakamları)”, <http://www.capital500.net/capital/ca07.htm>, Erişim Tarihi: 2007

Ege Üniversitesi Bilim Teknoloji ve Araştırma Merkezi Web Sitesi, <http://ebiltem.ege.edu.tr>

Ehcrea Web Sitesi, <http://ehcrea.com/plus/su-dosyasi/>, Erişim Tarihi: 2007

Gaziemir Haber Web Sitesi, <http://www.gaziemirhaber.com/index/default.asp?idk=1633>

Global Enerji Dergisi Web Sitesi, <http://www.globalenerji.com.tr/>, Erişim Tarihi: Mayıs 2007

İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Web Sitesi, <http://izmir.meb.gov.tr/istatistik.php>, Erişim Tarihi: 2007

İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi Web Sitesi, <http://iztekgeb.iyte.edu.tr/HedefAmaclar.html>

İzmir Ticaret Odası Web Sitesi, “Türkiye ve İzmir'de 2004 Yılı Elektrik Tüketiminin Sektörlere Dağılımı”, <http://www.izto.org.tr/IZTO/TC/IZTO+Bilgi/izmir/enerji/>, Erişim Tarihi: 2007

Karayolları Genel Müdürlüğü Web Sitesi, “Karayolları Genel Müdürlüğü Çalışma Yapılan Yollar Listesi”, <http://www.kgm.gov.tr/yoldurum/bolge-2.htm>, Erişim Tarihi: 2008

Koniks Web Sitesi, “Jeotermal Hakkında Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz”, http://www.koniks.com/data/doc/JEOTERMAL_ENERJİ_HAKKINDA_BILDİKLERİMİZ_VE_BILMEDİKLERİMİZ.doc

T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Web Sitesi, <http://www.kultur.gov.tr>, Erişim Tarihi: 2008

T.C Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Web Sitesi, <https://www.sanayi.gov.tr/webedit/>, Erişim Tarihi: 22.11.2007

Teknonet Web Sitesi, <http://www.teknonet.org.tr/>

Türkiye Kültür Mirasları Web Sitesi, <http://www.kulturvarliklari.org>, Erişim Tarihi: Kasım 2007

Türkiye Rüzgar Enerjisi Potansiyel Atlası Web Sitesi, <http://repa.eie.gov.tr>, Erişim Tarihi: 2007

Urla Haber Portalı Web Sitesi, 2007

Yenilenebilir Enerji Kaynakları Bilgilendirme Web Sitesi, 2007

Yükseköğretim Kurumu Web Sitesi, http://www.yok.gov.tr/hakkinda/fak_yuk_ens_2006.xls

